A

Kossuth Klub

(Budapest VIII. Múzeum utca 7.)

Tisztelettel meghívja Önt

Léczfalvi Frigyes

Léczfalvi Alexa

és

Nemes Mária

festőművészek

kiállításának megnyitójára

1999. február 19 -én 17.00 órára

◆

a kiállítást megnyitja:

Nyitrai Zsuzsa

kiállítási manager

◆

A kiállítás megtekinthető: február 19 -től március 9 -ig, hétfőtől péntekig: 9-18 óráig, hétvégén és ünnepnapokon: a klub egyéb rendezvényei alkalmával.

LÉCZFALVI FRIGYES

MEGHÍVÓ

Lederer Margit
div attesvező

Az uj ruha stilusról számol be.

Lederer Margit: Uj ruha stilus.
Tükör, 1975. jul. 1 – 18 oldal.

MDK

Lederer Mária: Anya gyermekével, gipsz

Nemzeti Szalon, 1936. ápr.
XI. Tavaszi Szalon

Lederer Mária
szobrász

LEDERER MÁRIA

82. Anya gyermekével, gipsz. Mgtul.

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1936

Kitüntető elismerés:

Anna Margit
Ambrozy Sándor
Ámos Imre
Basch Edit
Barcsay Jenő
Bartha László
Barzó Endre
Basilides Barna
Bánk Ernő
Biai Föglein István
Borsos István
Borbereki K. Zoltán
Boda Gábor
Boldizsár István
Cserepes István
Jeges Ernő
Kampler Kálmán
Kaszás Miklós
Klein Erzsébet
Kocsis Andor
Kolbe Mihály
Lajos Béla
Leicht Lilly
Lux Alice
Mannheimer Nelly
Miháltz Pál
Nemessányi Kontuly B.
Novotny Emil Róbert
Oraviczai Szabó István
Pándy Lajos

LEDERER MÁTYÁS, timármester

Lederer Jakab, soproni külső és belső tanácsos testvére, timármester, fertálymester, külső és belső tanácsos, 1515. Pecsétjének cimere: Áztatókád, felette vizszintes helyzet benközelebbről meg nem határozható szerszám. A paizs felett: M. monogramm. /2544. Levéltári szám/. 300. old

TOMPOS ERNŐ: Soproniak középkori pecsétei 289. old

Soproni Szemle, Helytörténeti Folyóirat, XXVII. évf. 1973. 4. szám

LEDERER MÁTYÁS, timármester

Sopronban az iparosság előretörését mutatja pecsétei ken a velük kapcsolatos cimerek szamának megnövekedése is. Igy pl.Lederer Mátyás timármester áztató kádja : is. /1515/. 306.old

TOMPOS ERNŐ: Soproniak középkori pecsétei 289.old

Soproni Szemle, Helytörténeti Folyóirat, XXVII.évf. 197 . 4.szám

Lederer Mimi

"Sieló alak" c. műve a Nemzeti Szalon tav. tárlatán.

P.H.934.VI.10.

MDK

Léderer Mimi

Sielő, gipsz

Tav.tárlat, N.Szal. 1934. jun. 6 l.

Lederer Richard MDK

A gyermek vigasztalása, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Léderer Richárd

MDK

A müvész saját arcképe, olf.

Mücsarnok 1892/93. téli kiáll.

Lederer Richard

MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

Lederer Richárd, festő; szül. 1848-ban Budapesten. Atyja földbirtokos volt.

1875 okt. 18-án a münchenni képzőművészeti akadémia élő modelles osztályára iratkozott be.

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:
1888. őszi kiáll. I. sor.: Férfi arckép, olaj. — Női arckép, olaj. — Férfi arckép, olaj.

Somogyi Miklós: Magyarok a münchenni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 182. l.

Lederer Richard

Vas. Ujs. 1878. 655 l.

Müvészeti ösztöndijak. A közoktatásügyi miniszter *Michalek* Lajosnak, *Lederer* Richárdnak, *Gyárfás* Jenőnek, *Eisenhut* Ferencznek, *Inocent* Ferencznek 300—300 frt festészeti, — *Kis* Györgynek és *Klein* Árminnak 300—300 frt szobrászati, végül *Agházy* Károlynak 400 frt zenészeti ösztöndijat engedélyezett.

FELSŐOLASZORSZÁGI MESTER (1400 KÖRÜL)

MDK

Lederer Richárd

300 forint festészeti ösztöndijat kapott

Vasárnapi Ujság 1878. 655.l.

Lederer Richard

festö, zeneszerző,
karnagy, irő
Stil Pest 1848
† München 1923

lásd

Ujvaltsz. L.

526 l.

VII/8.

aktát aláiratni az
am menni a déli
ut volt nálunk és
szerdán lesz itthonn.
déken lesz.

erők:

aláiratni (a tisztázat
an, azt aláírta az klnök
galmazványt azonban
tem akkor aláiratni);
eponálható.

Ledderer

L. 3. *Richárd*, festő, karmester és író. * Budapest 1848 nov. 24, † München 1923 ápr. 14. L. 1. bátyja. Münchenben tanult az akadémián s azután u. o. festette arc- és figurális képeit. A bpesti Műcsarnok tárlatán 1888. két férfi és egy női arcképpel vett részt.

E. G. II. 18 l

1904.

y-galyaktól körülvett emelvényen áll és
keresztes bulla van lelógó aranypecsét-
kmányon nyugtatja. Zárt koronáját, pi-
ztesvitézi palástját, zöld köntösét,
ök és drágakövek ékesitik; derekát széles
nagy; oldalán egyenes kard lóg. Hosszú
te, arcza leberetvált. Jelzése alól jobb-
VICS és felirata az emelvény elején: II.

3 cm. - A budai királyi palota szent Ist-
getett kép kartonja. - Vétetett az 1904:
00 Kán (121-904). - L. a Vasárnapi Ujság
t 16. számát, hol Zelesny Károly fénykép-
an.

én (454-905). Az elszámolás elfogad-
alatt (1035-905).

935

II. 3213. Lederer Richárd, 27 éves, felekezetnélküli, szül. Budapesten, atyja földbirtokos, élő modelles osztály, 1875 okt. 18.

Som 182. l.

Róma, olasz hadihajó V.16.

Lederer Richard

München 1912. 182

Fraknói Vilmos V. 63.

Lederer Richard

festö, karmester irs.
stul. 1848 . nov. 24
Bpest
+ München 1923
apr. 14.
München-ben Sanitt az
akademián, s n. o.
mikodott. Arcképek
figurális képek a München
in Kunstvereinbunki –
Allerton –
Sein Bruder Gustav
stul. Bpest 1852
+ n. o. 1915 dec. 11.
Epitaxiosott.
Thieme-Becker
22 534. l

855

Weirotter Franz Edmund

a „I.re Suite de Paysage" czimlapja. Rt.

K. 4.

62 m. 95 z.

Lederer Sámuel

Győri (?) ónöntő

Keresztelő tál

a pócsmegyeri ref.

egyház tulajd.

Izul

Droppa: Murány

Lederer, Samuel ónműves M.D.K.

Győr, 1774 körül .

Weiner Pi oska: Neue Sammlung von Z innmarken in Ungarn

Az Iparművészeti Muzeum Évkönyvei VI. 1963 131.l.

Lederer Sámuel

ónnuves

Gentmüeml

357. l.

kel megőrzésének, gondozásának és

ztudatba is bele kivánja vinni.

gos Bizottságának átirata alapján

első választmányi ülés elhatározta,

ekintve, Egyletünk a megalakuló Em-

leg belép, azonkivül mind a fővárosi,

mozgalmat indit, hogy a tervezett

számosabban belépjenek s ezáltal a

nemes célkitüzésében minél hatható-

ókészitésére Egyletünk képviseleté-

ménytárunk őrét s egyleti könyvtár-

de ok. mérnök, máv.főmérnököt, /lakik:

SAMUEL LEDERER, textilvestomester

"Verzeichniss der zur Neusohler priv.Sieben-Bergstädtisen Lade einverliebten Schwarz und schön-Färbemeister,aus dem Meister-Buche ausgezogen. /1823/.
Zl.- Samuel Ledere. in Sohler Comitat: Radvan.
111. old. 31.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Lederer Sándor
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII. kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

: *Szent György keresztel.*

Restaurálta Nikássy Lajos, 1935.
A mester teljesen hasonló kompozíciója a richmondi Cook-gyüjteményben.

Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 761. l. — Maszlaghy II., 106. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl., 20., 3. l. — Gerevich: A prímási képtár külföldi mesterei. Vasárnapi Újság, 1916., 825. l. (Képe 826. l.) — Gerevich PA, 236. l. (Képe 237. l.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Berti Toesca 959. l. (Képe 959. l.) Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berenson, 229. l.

GIMIGNANI, GIACINTO (pistoiai festő, 1611—1681)

Scipio a legyőzött kartágóiakat fogadja

MDK

Lederer Sándor

Müvészet 1914. 232.l.

MDK

Léderer Sándor festő

[redacted] A Benczur Társ.kiáll. Képzőművészet, II.évf. 6.sz. 17-18 l.

102

1978.VIII.17.Televizió 19.3o
TV Hiradó

- Következő tudósitásunk elején elhangzik egy név Nyisztor Györgyé, akinek érdemes talán előljáróban felidézni az életutját, mint olyan földmunkás paraszt vezérét, aki szinte minden percét a magyar falvak megváltoztatásának szentelte. Már a mult század 9o-es éveiben ismert szervezője volt a szatmári parasztságnak, s mivel valóban nemcsak a föld sorsa érdekelte, de a rajta élőké is, a népek békés jövője, a nemzetiségi összefogás gondolatát hirdette a keleti népek magyarsága és románsága között. A Földmunkások Országos Szövetségének titkárából lett később a Tanácsköztársaság földmüvelésügyi népbiztosa. Nagy tervei voltak, de akkor kevés időt adott hozzá a történelem. Viszont a Horthy fegyház és az emigráció évei után megélhette mégis, hogy a föld valóban azé lett, aki megmüveli.

- Nyisztpr György emlékérmet alapitott a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium. Az emlékérmet, amelyet Léderer Tamás szobrászmüvész alkotott, ma délután első alkalommal osztotta ki a mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszter. Ezt a kitüntetést mind-

Léderer Tamás szobrászmüvész

azok megkaphatják, akik a mezőgazdaság,ban, a szövetkezeti mozgalomban és általában agrár politikánkban kimagasló eredményt érnek el. Ezuttal tizen vették át a Nyiszor György emlékérmet dr.Rományi Pál minisztertől. Másik ünnepségre is sor került ma a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumban. Az épület árkádsorában a tavaly felavatott szobor galéria ujabb két alkotással gyarapodott. dr.Soós Gábor államtitkár megemlékező beszédben fejezte ki az utókor tiszteletét két nagy érdemeket szerzett gazdaság történeti személyiségnek. Matiász Jánosnak és dr.Marek Józsefnek. Matiász János a Kecskemét környéki homoki szőlőfajták nemesitője volt, 35o szőlőfajtájából 65 közterjesztésben is elterjedt csemegeszőlő. Szobrát Mérő Gyula müvész készitette. dr.Marek József az állatgyógyászat nagyjai közé tartozott. Állatorvosi belgyógyászat cimü könyve a világ minden táján tankönyvnek számit. Az O szobrát Englert Judit müvész formálta meg. A magyar mezőgazdaság történelmi nagyjai közül már hatnak az emlékét őrzi müalkotásokkal a Minisztérium árkádsora.

Müvészek, XX. sz. 1900-1913.

L e d e r e r S á n d o r
mükritikus

M Ü V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
231-232.
"A Tarsulat uj vezetősége"

Lederer Sándor

nüvészeti író és
gyűjtő

l.

Ujv. MZs L.

526 l.

377.

...ortástatni, kiadatni
...deni Gödöllőre.

...kezes a zöld bori-
...ányt is aláiratni
...lölt helyen. Ez az
...i Gödöllőre megy.

...ja!

—

...nyős ellenmyugtát!

—

...ozónet.

Ölel Jöske

Szül. A 1890-es évek elején születtett.

Lederer Sarolta

festő és grafikus

40 évvel ezelőtt ment Amerikába, ahol divattervező volt, azután festegetni kezdett és számos gyermek mesekönyvet illusztrált. Meghalt 1955 augusztusa végén ~~[illegible]~~ New Jorkban (?)

Bemondta az amerikai rádió

Közölte velem Kismarty Lechner Jenő

1955. aug. 27.

1021

[illegible] Patai, lo.1 /KJné/

Néhány szó zene közben

- Léderer Tamás szobrász müvész első kiállitását rendezte Győrött. Budapesten született

Léderer Tamás szobrászművész

- Budapesten születtem 1938-ban, majd a háboru után 1946-ba Zalába kerültem, kis faluba Tekenyének hivják, technikumba jártam négy évig Budapesten és utána dolgoztam, mint technikus Veszprémben öt évig és utána kezdtem megpróbálni a Képzőművészeti Főiskolára bekerüljek.
1968-ban végeztem, visszafele négy év, az 1964-be vettek föl, többszöri próbálkozás után és azóta igyekszem önállóan szobrász lenni.

Mint technikus már elég sokat dolgoztam, tehát nyugodtan folytathattam volna, tehát megéltem volna, valami belső kényszer hajtott, hogy mást csináljak, szobrot csináljak

- Léderer Tamás szobrait nem lehet hagyományos mértékkel mérni. Munkái lo éves munkájának müvei, talán a korai alkotások azok, amelyek leginkább hagyományos szobrok, itt a nőalakokra gondolok. Nem tudom, hogy egyetért- e velem ?

- Nát talán igen. Azok sem olyan módon figurálisak, mint a klasszikus hagyomány, de okvetlen természet elvünek igyekznek lenni, bizonyos torzitásokkal, megszoritásokkal és olyan kifejezés szándékával, ami süriti a problémákat.

- Engem különösen megragadott, nem tudom pontosan a Kocsi vagy a Lovas cimet viselte ? erről egy kicsit érszletesebben, mert nagyon érdekes. Egy kereke van ugye,

- az se arra megy amerre kéne neki menni. Az életünk az nem olyan egyenes dolog, meg nem probléma mentes és talán valami ilyesmit akartam vele mondani, hogy nem mindenki egyfele akar mennhi és azok akik nem egyfele akarnak menni néha össze is vannak kötve

- Kénytelenek egdyfele menni ?

- Talán kénytelenek, talán nem, nem tudom. Mindenesetre van egy ilyen érzésem és talán ezt az érzést próbáltam formákká váltani.

- A megnyitón azt hallottam, hogy Léderer Tamás szobrász müvészt Magyarországon nem ismerik még kellőképpen. Nemrégen volt Párizsban egy gyüjteményes kiállitása.

-Egy-két dolgot pontositani kell, ez a kiállitás egy mai magyar anyag volt, amiben képek, szobrok, egyebek grafikák is voltak és ugye ugy tudom tetszett kint a franciáknak.

- Erre a győri kiállitásra nemcsak szobrokat hozott, hanem érmeket és grafikákat is. Van- e kedvenc müfaja ?

- Kedvenc müfaj azt hiszem nincs. Hol egy éremre van kedve az embernek, hol valami egész másra, ez ebből az egyik rész.

A másik része az, hogy vannak olyan gyakorlati szempontok, hogy érmet kell csinálni akár megrendelésre, tehát egyéb szempontból és akkor min ig többet csinál az ember és akkor beledolgozza magát az ember egy hangulatba, beleéli magát, mert más hangulat kell egy érmet csinálni és más hangulat egy szobrot csinálni.

- Egy olyan müvész mint Ön, aki hosszu hosszu éveket töltött a munkapad mellett és közelről ismeri az életet vajon milyen municiót adtak ezek a gyárban töltött évek a szobrásznak ?

- Milyen municiót nem tudom megmondani, nem tudom megmondani. Az ember egy komplex lény, benne van minden egyszerre, nem biztos, hogy tudatosan és megfogalmazva szét lehet választani, hol az egyik és hol a másik.
Biztos hogy adtak, egész biztos hogy adtak, de nem tudok ennél konkrétabbat mondani.

- A riporter Varga Zoltán volt.

LÉDERER Tamás szobrán

Domanovszky Györgyről készült portréja

Adatok a Viziváros történetéhez. Szerk.
Mészáros György, Mészárosné Herczog Magdolna.
2.köt. Bp. : Budapesti Városszépítő Egyesület,
1991 343.p.

Spanyol apáca

GYŐRI MŰCSARNOK 1980

MEGHÍVÓ

LÉDERER Tamás szobrász

Győr Megyei Városi Tanács V. B.
Művelődésügyi Osztálya
meghívja Önt

LÉDERER TAMÁS

szobrászművész

kiállításának
megnyitójára
1980. május 9-én (pénteken) 17 órára
a Győri Műcsarnokba
(Győr, Lenin út 33.)

A kiállítást megnyitja:
Kelemen István
a Művelődésügyi Minisztérium munkatársa

*

A kiállítás nyitva: 1980. május 10-től június 8-ig hétfő kivételével naponta 10–14 és 15–19 óráig

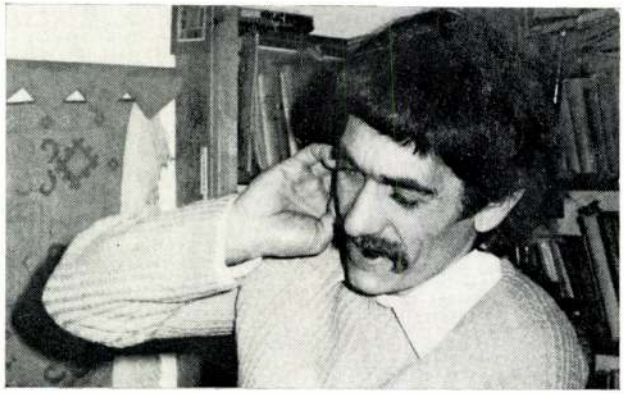

Léderer Tamás 1938-ban született. Az érettségi után technikusként dolgozott, a Képzőművészeti Főiskolát 1968-ban végezte el: Mikus Sándor tanítványa volt. Fő műfaja az érem és a kisplasztika, szobrait kőből, fából, kovácsolt vasból készíti. 1972. óta szerepel kollektív kiállításokon. Díjat nyert az I. Mezőgazdaság a képzőművészetben című kiállításon, és az 1972-es Miskolci Téli Tárlaton. Szerepelt a soproni érembiennálén és a tavaly Franciaországban rendezett, a mai magyar képzőművészetet bemutató tárlaton.
Első önálló kiállítása 1977-ben volt Budapesten, a Fényes Adolf teremben; majd 1978-ban Balassagyarmaton, 1980-ban pedig a Csepel Galériában.

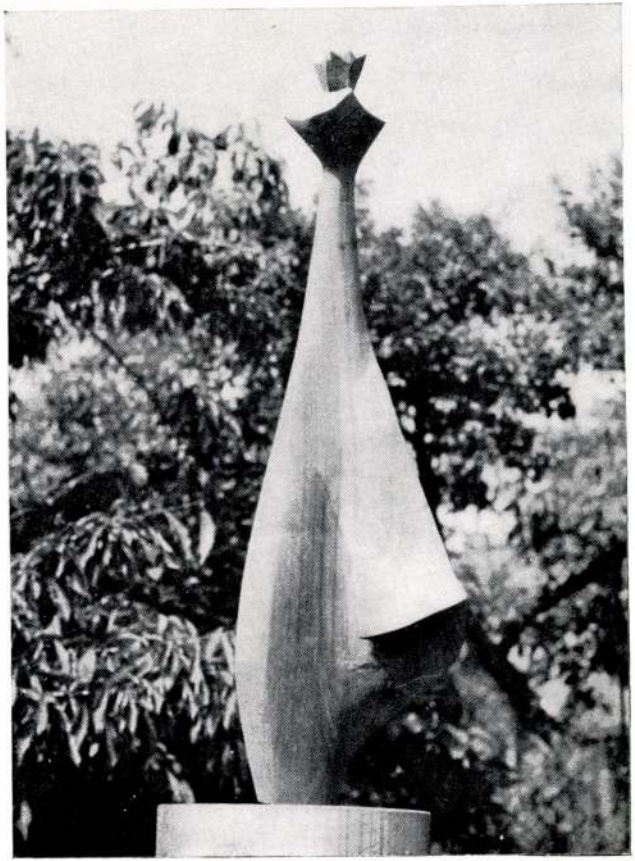

Sáskakirálynő

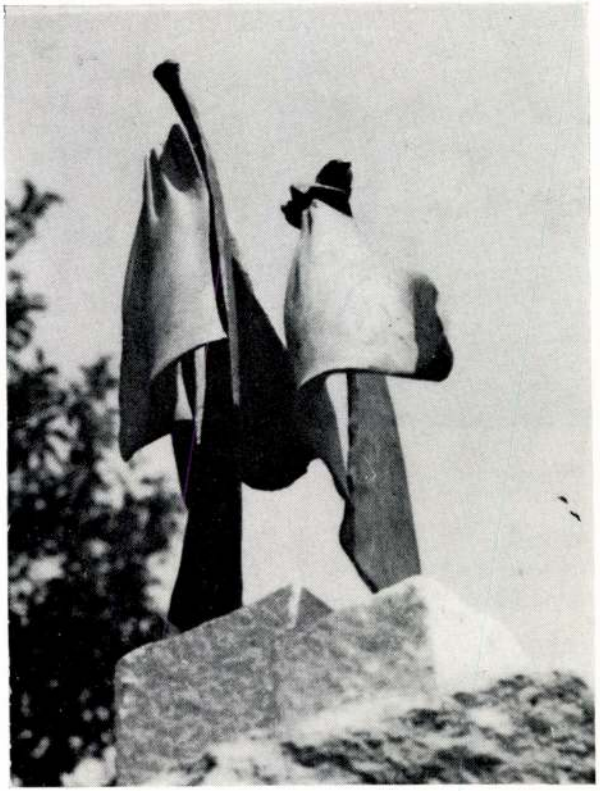

Angyalok

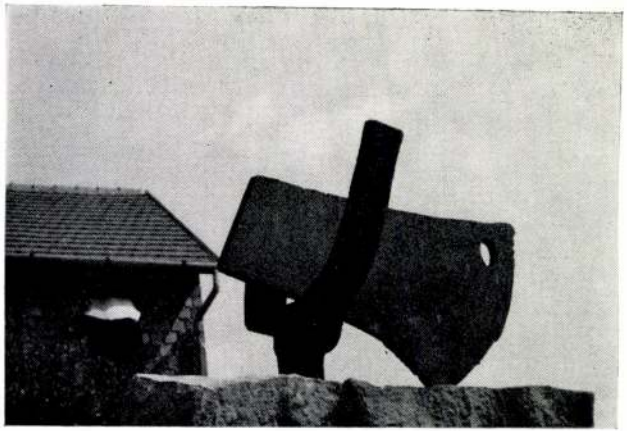

Balta

A kiállítást
Győr Megyei Városi Tanács V. B.
Művelődésügyi Osztálya rendezte

Rendező:

SALAMON NÁNDOR
művészettörténész

Fotók:

DR. LÉDERER KÁROLYNÉ és
ÚJHELYI ATTILA

F. k.: Scharek Béla
Széchenyi Nyomda, Győr 80.12029

A kiállított művek jegyzéke:

Szobrok:

Kútterv (2 figurás)	
Kocsi	40 cm
Kapcsolat	25 cm
Angyalok	50 cm
Farsangi mulatság álarcban	40 cm
Harcos	50 cm
Függő ón	27 cm
Futószalag	30 cm
Spanyol apáca	38 cm
Lépő	21 cm
Sáskakirálynő	40 cm
Jel	14 cm
Kakas	14 cm
Idol	40 cm
Büszt	29 cm
„Porcelány"	21 cm
Gondolkodó	35 cm
Sóhaj	30 cm
Bokréta	13 cm
Borona fejtetőn	14 cm
Szelíd lovas	17 cm
Baba (bronz)	18 cm
Virág	20 cm
Forma	13 cm
Fényes arcú	24 cm
Sáskakirálynő	30 cm
Emlékmű	14 cm
Bizonytalanság	30 cm

Érmék:

Dózsa sorozat	(5 db)
Rembrant	(4 db)
Lovak	
Alkonyat	
El Greco	(2 db)
Fleischmann Rudolf	
Matthias	
Falu	
Gagarin emléke	
Drapériás nő	
Holdutazás	(2 db)

Léderer Tamás

SAJTÓFIGYELŐ

MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

mohrannúvéi

PEST MEGYEI HÍRLAP

1980 NOV 16

napok sokaságát föláldozva újítja

1021

Spanyol hölgy

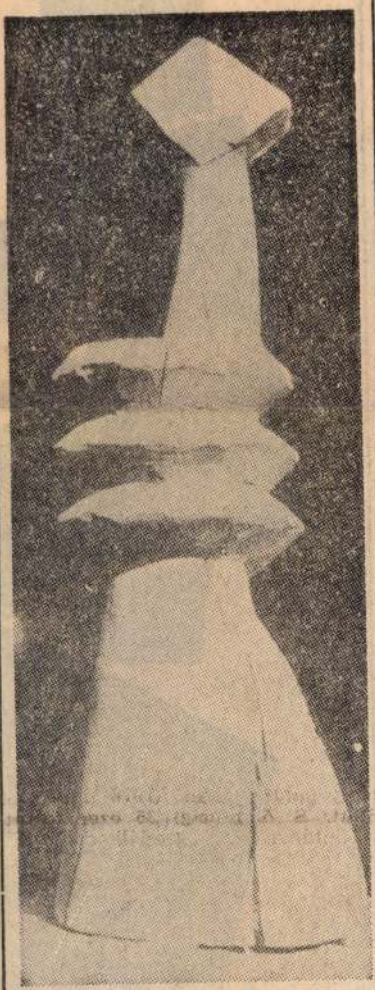

Léderer Tamás plasztikája

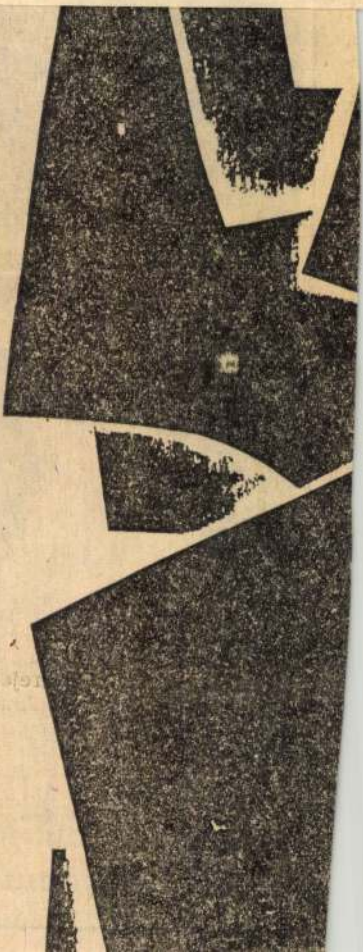

TORNA

Várom

RMV 12, 104 l.

Ledergerber Anton

Csatári (Bihar vm)
apatsági templom,
angyalok 1748

Ful

Javítás.

Kö

Fizettü

Ledergerber Antal

MAGYAR MUVESZET

1931. 22

3/4 C L. Sütö X/28.

Séderer Tamás

nohán

Fleischman Rudolf erinéért
a MAE díját nyerte el a Mió-
gardaság a képrőmű vesztben
pályázaton.

—:—

Mivészet, 1970. szeptember - 11 kep.

Dobrev Tamás

díjat nyert (5000 Ft)

Mezőgazdaságunk a Lépvörmü-
vészetben
Magyar Hirlap, Tg. 1970. aug. 27.

Lásdenes Tamás

Díjat nyert a „Mérőgazdaságok Képzőművészetben" c. pályázatban

Szegvést megyei Hírlap. 1970. aug. 27.

Léderer Tamás

Fleischmann Rudolf emlékérmére (eml.) elnyerte a MAE 5000 Ft-os különdíját a Magyarország a képzőművészetben c. pályázaton.

Művészet, 1970. szept.

Léderer Tamás

szobrász

MDK

Rósztvett a tárlaton.

"Mosonő"

Dr. Vajkai Aurél: A Jankovics Lajos Kulturális Szemlepx pályázatára beérkezett művek kiállítása a Bakonyi Múzeumban.

NAPLO/Veszprém/. 1962. szept. 1. 2. lap.

Léderer Tamás

MDK

A képzőművészeti pályázaton pénzjutalomban /200-600 frt./ részesültek közt volt.

--: A Jankovics Lajos kulturális szemle - alkotásra ösztönöz.

NAPLO/Veszprém/ 1962. okt. 18.

Léderer Tamás

Fémgyasarcú, br. 24 cm
Kicsi forma, br. 13 cm

Miskolci Téli Tárlat, 1974.

Lederer Tamás

az Ózdvidéki Szénbányák által alapított díjat kapta a Miskolci Télé Tárlaton

Népszava 1972 december 19
2. old.

Léderer Tamás szobrászművész

a Miskolci Galériában holnap nyílik meg a második téli tárlat. A művész az Ózdvidéki Szénbányák díját nyerte el.

Esti Krónika.

1972. XII. 2. 19.00 /6/ V.

Léderer Tamás 1.

szobrászművész 1968-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát Mikus Sándor tanítványaként. A fiatal művészek szokványos megbízásain – érmek, portrék, fali zománcplasztika, stb. – kívül életnagyságú cseresznyefa-feszülete készült a kötelki templom számára. Eddigi legnagyobb méretű műve a pilisborosjenői templom szobrászi és belsőépítészi feladata volt.

Bündev-Todorov Ilona: Egy templom modern művészete.

Vigilia 1973/3 196 old.

Léderer Tamás 2

A művészi stílust illetően a pilisboros-
jenői templomban Lederer Tamásnak
sikerült önálló, egyéni formanyelvet ki-
alakítania, és az általa készített új beren-
dezési tárgyakat stílusegységbe hozni.
A gyertyatartó és a világítótestek hasonló
áttört formájára, valamint a sedilia és
az oltár lábazat azonos szögbemetszéses
vonalvezetésére kell itt elsőrorban utalnunk.

Bünder-Todorov Ilona: Egy templom modern
művészete

Vigilia 1973/3 196 old

Losonci Miklós: Plasztikák Pilisborosjenőn. Pest. Magyar Hírlap, 1948. aug. 24.

Plasztikák Pilisborosjenőn

Alkotmányunk ünnepén nyílt meg nagy közönség előtt figyelemre méltó kiállítása. Itt él Pilisborosjenőn, s szép környezetben *Léderer Tamás.* Negyvenéves, ilyen életkorban kezdődik a szobrász; Meurier, Maillol példája bizonyítja. Benne is feszül a tehetség, új formák felé lendíti. Van képessége arra, hogy szobrászi jelben összegezze a táj, a múlt és az ember közös karakterét. Amikor plasztikai értelemben rekviemet mond egy fejszéért, fejtetőre állít egy boronát, fában megsodorja a *Sáskakirálynőt,* vagy üveggel, kővel, bronzzal a *Virág* általános szobrászi köznevét határozza meg; akkor lényeges eredményt ér el. Jár a természetben, megfigyel egy-egy növényi, állati, emberi vagy szerszámformát, igazít rajta, és szinte kész a mű. Ő így alkot — megtalálja a szobrot. Tárgyakban, geológiai ritmusban néz ránk a szobrászat lényege, csak nem látjuk. Léderer Tamás látja, mert megkeresi e lappangó plasztikai törvény várakozó szépségét, és a természet ajánlatait kellő igazítással.

Losonci Miklós

zül
len

A
is
hár
öts
az
lete
mir
fori
nak
má
káb
ára
ren
lése
érir

V

(
mo
mü
tos
me
vég
lent
ban
ben
ház
meg
a te
a t
vall
kén
pek
any

Léderer Tamás 3

Az utobbiaknál mintha egyiptomi reminiszcenciák is érzödnének, mint stilüsképek. A legnagyobb formai bravúr azonban kétségtelenül az apostólfejek mintázása: Lederer rendkívüli forma- és arányérzéke ezeknél mutatkozott meg maradéktalanul. További tervek: mindenek-előtt egy nagy fafeszület a szentély főfalára. valamint fareliefeken az oldalfalakra a keresztút-ábrázolás.

Bündev-Todorov Ilona: Egy templom modern művészete.

Vigilia 1973/3 196 old.

Léderer Tamás

szobrászművész alkotásai a pilis-
borosjenői műemlék templomban.

Vigilia 1973/3 borítólap 4 old.

Lederer Tamás szobrászművész
keményen lágy vonalai és formai
hívták fel a figyelmet a Miskolci
Galeriában rendezett téli tárlaton.

Csutorás Annamária: Miskolci téli tárlat

Észak-Magyarország 1972/291 Vold.

Lederer Tamás
szobrászművész kapta az Ozvidéki
Szénbányák Vállalat díját a Mis-
kolci Galériában rendezett téli tár-
laton.

ls.a. megnyílt a miskolci téli tárlat.

Északmagyarország 1972/286 4 old.

Léderer Tamás, szobrász-művész

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

LÉDERER TAMÁS

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1977. DECEMBER 22-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

KELEMEN ISTVÁN

A KULTURÁLIS MINISZTÉRIUM
KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉS KÖZGYŰJTEMÉNYI FŐOSZTÁLYÁNAK MUNKATÁRSA

A FÉNYES ADOLF TEREMBEN

BUDAPEST, VII. RÁKÓCZI ÚT 30.

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1977. DECEMBER 22 – 1978. JANUÁR 15.

2572 fnyv I.

Lederer Tamás

Lederer Tamás szobrászművész kiállítása a Fényes Adolf Szemben december 23-án nyílt meg.

— : Kiállítási naptár.
Művészet, 1977. december - 48. lap.

Léderer Tamás, szobrász

□ LÉDERER TAMÁS szobrászművész kiállítása december 22-én, csütörtök délután 5 órakor nyílik a Rákóczi úti Fényes Adolf-teremben. Megnyitja: Keleman István.

2.

—: □ Léderer Tamás

Esti Hírlap, Bn. 1977 dec. 20

Léderer Tamás.

a Miskolci Galériában rendezett második miskolci téli tárlaton szerepel öt darabból álló Dózsa-sorozata és „Lovak" kompozíciója. (említve).

Láttuk, hallottuk.
1972. XII. 16. 21.45 D. Petőfi

Léderer Tamás

Az Ozdvidéki szénbányák által alapított díjat kapta, a miskolci galériában rendezett téli tárlaton.

Megnyílt a Miskolci téli tárlat.

Magyar Ifjúság 1972/335 6 old.

Léderer Tamás

Barabás Márton festőmüvész a Fiatal Müvészek Klubjában december 16-tól,
Vidéki Brigitta festőmüvész a Helikon Galériában december 15-től,
Segesdi György szobrász a Nemzeti Galériában december 20-tól,
Blaskó János festőmüvész és Tamássi Zoltán grafikus a Mücsarnokban december 22.-től,
Léderer Tamás szobrász a Fényes Adolf Teremben december 22.-től mutatja be müveit.
Nádler István festőmüvész kiállitása a Szobosztói Galériában december 31-ig,
Beck Judit festőmüvész kiállitása a Hazafias Népfront Klubjában december 29.-ig tart nyitva, - közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovatában. Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 17. XXI. évf. 51. sz. 8. lap.

Léderer Tamás, szobrászmuvész

a XI. salgótarjáni tavaszi tárlaton szerepel a művész „Köpenyesek" c. plasztikája, amely a lebbenő drapériák lendületére, a fa, a kő és a fém ellentétére épít. (említve).

Krunák Emese: A XI. salgótarjáni tavaszi tárlatról.
Napjaink, 1981. ápr. 36. old.

Lederer Tamás

A művész szobor anyagá-
val szerepelt a kiállításon.

Tóth Elemér: Salgótarjáni Tavaszi Tárlat.
Művészet, 1981. június – 49. lap.

Ledergerber Johann

Anton

Hobräs

wód

Kapling Jakob

49. l.

~~Battoni, Pompeo,~~ ~~olan festo~~ ~~II. 209~~

Lederhoffer Maria

l.

Höller

82.1.

Ledermüller Gyula

1892/93

Ferkèpzomfoiskèvk

107. l.

Ledermüller Gyula

1892/93 I. I osztály

Tiszafüredi Múzeum- és Könyvtár
Egyesület V. 300.

mintarajz –

M. KIR. ~~IPARMŰVÉSZETI~~ ISKOLA.

SZÁRMAZÁSI IV

az 18 tanév felére.

A növendék neve Ledermüller Gyula

Születési helye (az ország és a megye kitételével): Várpalota

Születési év, hó, nap: 1871 március 31.

Vallása: Romai katholikus.

Anyanyelve (esetleg milyen más nyelveket tud): Magyar (német.)

~~Atyja vagy~~ gyámjának neve: Lédermüller József.

~~Atyja vagy~~ gyámjának polgári állása: Hadnagy a 4. szám magy. kir honvédgy. ezredben.

Atyja vagy gyámjának lakhelye: Szeged Kalvária utcza 26.

Végzett tanulmányai: öt reál iskola és egy hadosztábbi önkéntesi vizsga.

Legutóbbi szak- illetve rajztanitója: Kaziányi Ödön

A növendék helybeli lakása: Budapest Eszterházy utcza 11 szám. ajtó 4.

Mely szakmában óhajtja magát kiképezni? Művészeti szakmában

Mely osztályba kiván felvétetni? Első osztályba

Mint rendes, vagy mint vendéglátogató? Mint rendes hallgató

Tanulmányaiban részesült-e idáig állami vagy hatósági segélyben, és mily összegben? Nem.

Budapest, 1892 november 23án

Sajátkezű aláirás:

Lédermüller Gyula

Az Athenaeum r.-társ. könyvnyomdája.

Léderwach
festő

M.D.K.

A Batthyányi-téri Szent Anna templom belső lerendezésén Kugler Kristóffal működtek közre.

Dr. Lechner Jenő: Budapest műemlékei, Bp. 1924.
Kertész K. Róbert: A barok stiluskorszak műemlékei 1928.

Lederwasch Gergely
festő

M.D.K.

111) Mária Immaculata.

Olaj festmény. XVIII. sz.

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyaimak Katalogusa

Bp. 1913.

20 l.

Lederwasch Gergely
festő

M.D.K.

101) Mária Magdolna a rengetegben.
Olajfestmény. XVIII. sz.

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalogusa

Bp 1913.

191

MDK

Lederwasch György /1726-1792/.

Ybl Ervin: Magyar vonatkozásu régiségek Admontban, Magyar Müvészet 1927. 3. sz. 160.l.

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

FERENCZY KÁROLY HALÁLÁNAK TIZEDIK ÉVFORDULÓJÁN. Március 18-án volt tíz éve, hogy Ferenczy Károlyt elvesztettük. Időelőtti halála — ötvenöt éves volt — nem keltett annak idején nagyobb mozgalmat. Az emlékezésekben, amelyek halálakor megjelentek, nem hiányzott a méltánylás, azonban akik tisztában voltak Ferenczy művészetének értékével, azok világosan érezték, hogy ebben a méltány-

a becsület kérdése. Nagyon ideje lenne már, hogy emléket állítsunk Ferenczy sírjára, mely még mindig jeltelenül áll a kerepesi temetőben! A Szinyei-Társaság, amelyet a szellemi kapcsolatok szorosságánál fogva kiváló hivatás illet meg Ferenczy emlékének gondozásában, első sorban van kijelölve arra, hogy a kezdést ebben magához ragadja, s ezzel egyszersmind Ferenczy halálának tizedik fordulóját illő

ziciója a szokott barokk motívumoknak kezdetleges egymásmellé rakásán épül föl, mely ügyetlen távlati szerkesztéssel, álpátoszos mozgalmassággal és visszáshatású rajzhibákkal párosul. A háttérben látható tornyos, román bazilika a barokk-stílus önkényes stílusátírásában jelenik meg. A kép színezése hűvös, inkább gobelin-, mint freskó-jellegű. Viszont érdekes a király követeinek keleti típusa és török-magyar öltözéke. Kelet és Nyugat találkozását akarta itt a XVIII. századi barokk-festő kifejezni.

Lederwasch János e freskója művészettörténeti szempontból tehát kétségtelenül másodrendű alkotás, tárgya miatt mégis közelebbről érdekel bennünket, mert történelmünknek egy kevéssé ismert mozzanatát örökíti meg.

YBL ERVIN

LEDERWASCH JÁNOS: II. GEJZA KÖVETEI NŐVÉRÉNÉL, ZSÓFIÁNÁL ADMONTBAN
Admont, Apátság

nagyérdekű leveleket tartalmazza, eredetileg ott írták."[1]

Lederwasch János az admonti kápolna freskóján tehát egy hiteles történeti epizódot örökített meg. A festmény alatt a díszes stukatúrából képzett keret cartouche-ában a következő latin felírás olvasható: „Regnum mundi et omnem ornatum seculi contempsi." (A világ uralmát és a század minden díszét elvetettem magamtól.) Ez volt válasza a magyar királyleánynak bátyja követeihez, akik őt hazájába való visszatérésre akarták bírni.

A stájerországi Lederwasch-család több neves festőt ajándékozott hazájának.[2] Nem János, hanem György (1726—1792) volt köztük a legnevezetesebb. Lehetséges, hogy a Lederwaschok Magyarországon is működtek, azonban Némethy Lajosnak az a föltevése, hogy a budapest-vizivárosi Szent Anna templom szentképeinek egy része valamelyik Lederwaschtól származik, nem áll biztos alapon.[1]

Az admonti Lederwasch-freskó nem is versenyezhetik a Szent Anna-templom legjobb szentképeivel. Bizonyos, hogy nem is ugyanaz a kéz festette azokat. A budai festmények régebbiek, valószínüleg a XVIII. század hatvanas éveiben jöttek létre,[2] míg az admonti freskó 1797-ben keletkezett. A Szent Anna-templom képei komoly készültségű művész munkái, az admonti freskó ellenben nem vall igazi mesterre. Az utóbbi kompo-

[1] Közölve a *Turul*-ban a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság Közlönyében, 6. kötet 1888. évfolyam, 46. oldal.

[2] *Valentin Hatheyer:* Die Familie Lederwasch in Tamsweg, Mitteilungen der Gesellschaft f. Salzb. Landeskunde, XLIV. 1904. 99. o.

[1] *Némethy Lajos:* Budapest-felsővizivárosi Szt. Annáról címzett plébániatemplom rövid történelme. Különlenyomat a Magyar Állam 1876. szept 26-iki számából. Ugyane szerzőtől: Kögl Ádám, Jézustársasági tag és buda-vizivárosi lelkész életrajza (1701—1771.) Különlenyomat az Uj Magyar Sion 1878. folyamából. 7—8. o. *Schoen Arnoldtól,* a budapesti barokk-emlékek gondos levéltári kutatójától és ismertetőjétől azt a fölvilágosítást kaptam, hogy a Szt. Anna-templom régi képei, köztük a legkiválóbb, a Szeplőtelen fogantatás, és a Némethy szerint Maulbertschtól való, Jézus legszentebb szívének imádását ábrázoló festmény is *Franz Wagenschön* osztrák festőnek, illetőleg műhelyének alkotása. Wagenschön Mária-Besnyőn is dolgozott. Itt említem meg, hogy a Szt. Anna-templom szép kapujának szobrait, mint a székesfőváros levéltárában őrzött okiratokból megállapítottam (1765. évi számadások. Pag. 21.) *Leonhard Weber* „polgári szobrász" faragta.

[2] *Némethy Lajos:* Kögl Ádám stb. 6. o.

Ybl Ervin: Magyar vonatkozású régiségek Admontban. Magyar Művészet 1927. 3. sz.

A Carlone-család Északolaszországból, Rovióból és Scariából ered. Nagyszámú tagjai főleg a XVII. és XVIII. században Itálián kívül leginkább Németországban, Ausztriában és Svájcban működtek. Építészek, szobrászok, festők és stukátorok. Admontban Giochimo (Joachim) mesteren kívül Antonio, a St. Flórián apátság és a passaui székesegyház nagyszabású átépítéseinek vezetője és talán Josef Carlone dolgoztak.

Az admonti magtár helyén annak idején az 1120-ban alapított, de a XVI. században megszűnt zárdának temploma állott és ezzel a zárdával kapcsolatos a Carlone-féle kápolnának magyar vonatkozású freskója. A falfestményt *Lederwasch János* osztrák művész 1797-ben festette az ugyanott lévő Szt. Rupert-képpel együtt. A bennünket érdeklő falkép azt a jelenetet ábrázolja, midőn II. Gejza magyar király nővérét, Zsófia magyar királyleányt a király követei arra akarják rábirni, hogy az admonti zárdából térjen vissza honába.

Zsófia II. (Vak) Béla királyunknak volt leánya. Elődeivel ellentétben Béla király politikailag a németek és a csehek felé orientálódott. Ezt a politikát Vak Béla azzal is meg akarta erősíteni, hogy leányát, Zsófiát III. Konrád német király fiával, hohenstaufeni Henrikkel kívánta összeházasítani. A kis Zsófiát az egykori krónikák *(Vita Gebhardi et successorum)* tanusága szerint 1139 június 6-án pünkösd napján jegyezték el az akkor még kétéves Henrikkel. Eljegyzés után a kor szokásainak megfelelően német püspökök és főurak fényes kíséretben a magyar királyleányt nagy hozománnyal a regensburgi német udvarba vitték. Itt azonban oly rosszul bántak Zsófiával, hogy a magyar királyleány lemondott a házasságról és az admonti kolostorba vonult. Megható az a búcsúszó, mellyel leányát Vak Béla a németek közé küldte: „Istenem, égnek és földnek ura, Te mindent látsz, én meg semmit. Te akartad Uram, hogy világtalan legyek, de Te mindent meglátsz, belátsz az emberek szívébe, látod a jelent, multat és a jövőt egyaránt."[1]

Egy osztrák történész, A. v. Jaksch[2] a klagenfurti Studien-Bibliothek admonti eredetű kéziratában (perg. VII. jelzetű) néhány évtizeddel ezelőtt közelebbi adatokat is talált Zsófia imént előadott történetére nézve. A XII. századi kéziratban reánk maradt 11 levél közül 6 foglalkozik a magyar királyleány életével. Az érdekes tartalmu 6 levél rövid kivonata a következő: „1. Zsófia levele bátyjához II. Gejza királyhoz 1146. szept. 11. után Admontból; ebben panaszkodik a szenvedett bántalmakról; mint szolgálóval úgy bántak vele a német udvarnál; regensburgi tartózkodását a babyloni fogsághoz hasonlítja; de nem ez, hanem Krisztus iránti szeretete bírta arra, hogy a tervezett házasságról lemondjon; tudatja, hogy a Magyarországhoz közel eső admonti kolostorba vonul. 2. Zsófia levele Admontból Konrád salzburgi érsek- és Roman gurki püspökhöz, mint egyházi fölebbvalóihoz; tudatja velük szándékát a kolostorba belépést illetőleg; elmondja előbbi szenvedéseit s hogy mi bírta őt arra, hogy e lépést megtegye; kéri őket, ha bátyja Gejza emiatt reá nehezteine, leveleikkel és követeikkel engesztelje meg őt, hogy testvéri szeretetét tőle el ne vonja. 3. Zsófia levele Admontból 1146. aug. 20. előtt a salzburgi érsekhez; kiemeli gyámoltalan helyzetét; kéri, járna közbe Gejzánál, hogy lépésére jóváhagyását megnyerje, egyszersmind III. Konrádnál, hogy visszatartott gazdag hozományából legalább egy részt adna át neki, úgyszintén Henrik regensburgi várgrófnál is emelne szót ugyane célból. 4. A salzburgi érseknek levele III. Konrádhoz; Zsófia kérésének megfelelve, szemrehányó hangon szólítja föl, hogy a hozománynak legalább egy részét adja át Zsófiának, kit udvarából „in tunica et cappa" bocsátott el. Gejzát úgy látszik sikerült az érseknek kiengesztelnie, legalább Zsófia az 5-ik, 1146. szept. 11. után írt levélben köszönetét fejezi ki bátyjának a küldött követségért és ajándékokért. A 6-ik Zsófia levele anyjához, Ilona királynőhöz; hasonlókép köszöni ebben a küldött követséget; elmondja, mily boldognak érzi magát Admontban, hol az elveszett helyett új királyságot és új hazát talált.

A hátralévő öt levél szintén az admonti kolostorra vonatkozik, ami kétségtelenné teszi, hogy a kéziratot, mely e reánk nézve

[1] Herbordi Vita Ottonis ép. Babenberg. I. 38. Mon. Germ. XX. 718. Közölve a Magyar Nemzet Történetében (szerk. Szilágyi Sándor) II. irta: *Marcali Henrik* 277. o.

[2] *von Jaksch:* Zur Lebensgeschichte Sophias, der Tochter König Béla's II. von Ungarn. Mitteilungen des Instituts für öst. Geschichtsforschung. II. Ergänzungsband, II. Heft.

Lederwasch János
ontrák festő

l

Jbl Ervin:

Mesterek és mester-
művek Bp. 1938

118. l.

119. l.

120. l. 121. l.

XXXI. t

28.	13.	Munkabér jegyzek aug i
jul. 25.	14	Vasgyári számla anyago
aug. 23.	15	Vasuti fuvardij fuvarlevel sz

Levonva a liadást.

Marád pénztári kiszlet aug.

Szivel: Egyezer nyolcszáz ötve

Vajdahunyadó

Láttam

mönemtsóan

mü épitéz.

MDK

Lederwasch János

II. Gejza követei nővérénél, Zsófiánál Admontban. Repr.

Ybl Ervin: Magyar vonatkozásu régiségek Admontban, Magyar Müvészet 1927. 3. sz. 160.l.

Lederwach

leobeni fertő

festette ki a bridai

virivárs, ht Anna

temptomot az

1740 es evekben

Lbp 128. l

~~Gyüngyös a vagtót VI. 15.~~

Haman Kristóf könnüvemester. 1737. Budán a hatvanas tanács tagja volt. (Schmall L., Adalékok. Bp 1899 II. 269. l.)

Lederwasch

fsto

Spb. 9

Fraknói Vilmos II. 57

Érkezett 1907. július 12.

521/1907. R. (Budapest, 1907. június 16.)

Ullmann és Seligmann szállítóczég a vidéki múzeumoknak eszközölt szállításoksól 181 kor. 15 filléres számlát mutat be. (181 kor. 15. f. utalványozva és kifizetve, 1907. VII. 12, VII. 19.)

Léderwasch

fesés

l.

La Rosée

24. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

~~Lederwasch, vay~~

Lederwasch

---

festő

festette ábrázolag a budai helyőrségi templom. falképeit. Schöen Arnold Vala-mesik munkájaba is róla. A Nagler-ben részletes életrajza van.

Nemzeti Falkoner Ferenc (mint

1925 IX/25.

~~Ezüstszelencze~~ IV. 153.

Lederwasch festő. Luprecht Ferenc a Liber Memorabilium . . . című kéziratában a vízivárosi szent Anna-templom Immaculata-képéről forrás megnevezése nélkül azt írja, hogy ezt a képet Kögl Ádám akkori plébános Leobenben szerezte (Leobii per ARP: Kögel curata), a bűnbánó Magdolna-képet pedig Bécsben festettnek (Viennae pictam) mondja (lásd a Levéltári anyag X. részét). Luprecht alapján Némethy Lajos 1876-ban már azt írja, hogy »a szeplőtelen szűz Mária és Magdolna képei Lederwasch leobeni művész remekei« (1). Ugyancsak Némethy Lajos azonban 1878-ban már nemcsak nem említi Lederwasch festőt, de a mondott képek szerzőjéül *Maulbertschet* mondja (2). Tehát önmaga cáfolta meg előbbi állítását, végleg elejtvén bizonyos leobeni Lederwasch szerzőségét. Mindezek ellenére Ybl Ervin az admonti magyar tárgyú freskóról írván, amelyet *Lederwasch János* festett (3), tovább elemzi a Némethy által kritika nélkül felvetett és kritika nélkül elejtett Lederwasch-kérdést és stíluskritikailag igyekszik elválasztani Lederwasch Jánost a vízivárosi képek szerzőségétől, amelyeket senki nem tulajdonított éppen Lederwasch Jánosnak (Lásd még Maulbertsch Antal alatt).

Jegyzetek: 1. Budapest-felsővízivárosi szent Annáról címzett plébániatemplom rövid történelme. Magyar Állam 1876. szept. 26-i számában. — 2. Kögl Ádám . . . életrajza. Esztergom, 1878. 6. és 8. old. — 3. Magyar vonatkozású régiségek Admontban. Magyar Művészet. III. évf. 1927. 160. old.

Lederwasch

Schoenannatempl 169

kozásokat, de meg levéltári adatokat sem [illegible] szerzőségére vallanának Némethy állításainak megerősítéseül. A Maulbertsch-képek kérdése három budai templomra terjeszkedvén, igyekeztünk tehát mind a hármat vizsgálódásunk tárgyává tenni s megállapításainkat az alábbiakban összegezzük a templomok anyagának a sorrendjében.

A vízivárosi szent Anna-templom képeivel Némethy Lajos foglalkozott legtöbbet. Így elsőül 1876 szeptember 26-án a Magyar Állam c. napilap »Budapest-felsővízivárosi sz. Annáról címzett plébániatemplom rövid történelme« című tárcájában és ennek külön lenyomatában változatlanul e templom Immaculata- s Mária Magdolna-képeit »*Lederwasch* leobeni művész remekei«-nek tartja, még a nevét sem említvén ezúttal Maulbertschnek. Hogy a Lederwasch festőcsalád melyik tagjára gondolt Némethy e képek szerzőjét illetőleg, arra nézve adós maradt a felvilágosítással (Lásd Lederwasch címszó alatt) (1). 1878-ban ugyancsak Némethy Lajos életrajzot adott ki e templom egyik nagynevű plébánosáról »Kögl Ádám Jézus-társasági tag és buda-vízivárosi lelkész életrajza« címmel, amely munkájában e templom képeiről írva, már Lederwaschról hallgat és Maulbertsch Antalt teszi meg e templom valamennyi olajfestményének alkotójává »e remekek létrehozója« kifejezéssel. Majd 1881-ben ugyanő az Új Magyar Sionba tanulmányt írván »Az Úr Jézus szívének ábrái« címmel a vízivárosi szent Anna-templomboli Jézus szívé képet, újra Maulbertsch művének mondja a 97-

Lederwasch 136, 169, 170

Schoen Anna templ.

tovább.

Párizsi tanulmányai azonban másfelé terelték figyelmét. Megismerkedett Bastien-Lepage művészetével s annak hatása alá került. A Pásztorsípot fúvó gyermek (1896, Budapest, magántulajdon) ennek az eleven hatásnak tanúbizonysága, de a hatás nem tartott soká, amúgyis későn érte, több mint tíz évvel a francia mester halála után, mikor a festők már az ősforráshoz, az impresszionizmushoz fordultak.

Ez a fordulat, az impresszionizmushoz való csatlakozás Vaszary kaleidoszkópszerű stílusváltozásai közül kimaradtak. Puvis de Chavannes képeit látta meg s kedvükért átugrotta a tiszta impresszionizmus fejezetét. Dekoratív értelemben kezdett

П 29.

Lederwasch

irod

Schoen Arnold =

Maulbertsch —

Kepér nélkül —

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 664. l

Közleményeink átvételét csupán a forrás megnevezése ellenében engedjük meg.

1. KÖTET // BUDAPEST, 1929. JÚNIUS HÓ // 1. FÜZET

A HISTORIA MELLÉKLETE

FELELŐS SZERKESZTŐ HORVÁTH KÁROLY

1471. DISZSZEKRÉNY, vörös és fekete
zol. Japán, XIX. sz. — Prunkschra
ein japanischer Tempel. Japan, X

1472. SZALÓNBUTORKÉSZLET, Louis
Egy kanapé, négy karosszék, egy c
XVI. Stil, geblumte Gobelintapezi

1473. SEZLON, KÉT SZÉK, EGY KI
fehérre festett fa, damasztkárpito
rundes Tischchen, ein Notenstän
Louis XVI. Stil.

1474. NAGY LÁDA, homloklapja épité
renaissance. — Grosse Truhe, die
Intarsia. Deutschrenaissance.

1475. LÁBASÓRA, gazdag Boulle-modor
mit Boulle-Intarsia und Bronzebe

1476. HÁLÓSZOBA, diófa, ónberakásu,
két éjjeliszekrény. Gmunden, XIX.
Schrank, ein Himmelbett, zwei Na

1477. KÉT SAROKSZEKRÉNY, diófa
— Zwei Eckschränke, Nussholz, m

z verettel. Magyar, 1800 k. — Kommode, Nussholz, mit
.

NZOLON, hollandi aranylakkdiszitéssel. XVIII. sz. —
, mit holländer Goldlackmalerei. XVIII. Jh.

s disszel és oroszlánkarmos lábbal. Magyar, empire. —
fe, Füsse mit Löwentatzen. Ungarisch, Empire.

erettel. Empire. — Secretaire, Mahagoni mit Bronze.

ahagónifa, felső része üvegajtóval. XIX. sz. — Etagen
erglast. XIX. Jh.

ott, japán modoru diszitéssel. XIX. sz. — Etagen Prunk-
X. Jh.

ványlappal. XIX. sz. — Konsolspiegel, vergoldetes Holz

és feketefa, kazettás ajtaján fülkagylós keretelés. Tirol,
nk, Nuss- und schwarzes Holz, auf der kasettierten Tür

Lederwasch János osztrák festo 1797 ben a stájerországi Admont apátság egyik kápolnájában egy freskóban megörökítette azt a jelenetet, midőn Zsófia magyar király leány II. Vak Béla leánya, az admonti egykori zárdában fogadja bátyjának II. Gézának követeit, akik őt Magyarország ba való vissza térésre akarják bírni.

Ybl Ervin Dr. Magyar vonatkozása emlékek Admontban.
Magyarság 1927 márc 27.

~~Torontálvármegyei Magyar Közmű-~~
~~velődési Egyesület II. 238.~~

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

FERENCZY KÁROLY HALÁLÁNAK TIZEDIK ÉVFORDULÓJÁN. Március 18-án volt tíz éve, hogy Ferenczy Károlyt elvesztettük. Időelőtti halála — ötvenöt éves volt — nem keltett annak idején nagyobb mozgalmat. Az emlékezésekben, amelyek halálakor megjelentek, nem hiányzott a méltánylás, azonban akik tisztában voltak Ferenczy művészetének értékével, azok világosan érezték, hogy ebben a méltánylásban nem fejeződik ki eléggé a halott művész a becsület kérdése. Nagyon ideje lenne már, hogy emléket állítsunk Ferenczy sírjára, mely még mindig jeltelenül áll a kerepesi temetőben! A Szinyei-Társaság, amelyet a szellemi kapcsolatok szorosságánál fogva kiváló hivatás illet meg Ferenczy emlékének gondozásában, első sorban van kijelölve arra, hogy a kezdést ebben magához ragadja, s ezzel egyszersmind Ferenczy halálának tizedik fordulóját illő módon megünnepelje. *P. E.*

zíciója a szokott barokk motívumoknak kezdetleges egymásmellé rakásán épül föl, mely ügyetlen távlati szerkesztéssel, álpátoszos mozgalmassággal és visszáshatású rajzhibákkal párosul. A háttérben látható tornyos, román bazilika a barokk-stílus önkényes stílusátírásában jelenik meg. A kép színezése hűvös, inkább gobelin-, mint freskó-jellegű. Viszont érdekes a király követeinek keleti típusa és török-magyar öltözéke. Kelet és Nyugat találkozását akarta itt a XVIII. századi barokk-festő kifejezni.

Lederwasch János e freskója művészettörténeti szempontból tehát, kétségtelenül másodrendű alkotás, tárgya miatt mégis közelebbről érdekel bennünket, mert történelmünknek egy kevéssé ismert mozzanatát örökíti meg.

YBL ERVIN

MAGYAR VONATKOZÁSÚ RÉGISÉGEK ADMONTBAN

Stájerország északnyugati részében, a zuhogó Enns-pataknak égbe meredő csúcsoktól övezett, de tágas völgyében fekszik Admont mezőváros. Apátságát 1074-ben Gebhard salzburgi érsek alapította Hemmának, Friesach és Zeltschach szerencsétlen sorsú grófnőjének, a gurki kolostor alapítójának gazdag adományából. A rendház hamarosan virágzásnak indult, a VII. Gergely pápa és IV. Henrik császár között dúló investitúra-háborúban már élénk szerepet játszott mindenkor a pápa oldalán. Azóta a rendház átélte a történelem zivatarait és szerencsésen kiheverte hitéleti és gazdasági bajait is. Megszakítás nélkül áll fenn napjainkig. Még II. József idejében sem zárultak be ajtai. A legnagyobb csapás 1865-ben érte, mikor a városkában bosszúból keletkezett tűzvész folytán a rendház majdnem teljesen

berger, steyri építésztől, az egész kolostor átépítőjétől származik. Oldalait aranydíszekkel ékesített, rokokó ízlésű fehér könyvespolcok és előreugró galériák ékesítik, melyeknek hullámzó és játékosan szökelő vonalai a XVIII. századi osztrák művészet fantáziadús szelleméről és számító tudatosságáról tanuskodnak. A kerek középrész rózsaszínű monolith-márványoszlopaival hatásosan tagolja a nagyszerű csarnokot. Az egyházi méltóság udvari előkelőséggel ölelkezik itten: templomnak és trónteremnek szerencsés vegyüléke ez az építészeti remekmű. Mintha a Galli-Bibienák egyik építészeti költeménye tárulna itt megvalósulva elibénk. Emellett a teremnek úgy festőművészi, mint szobrászi díszítése is elsőrangú kezektől való. Az előbbit, a csarnok hét boltozott menyezetének

mert szívünkbe nyilal a tudat, hogy itt egy teremtő géniusz vetett lobot és hogy itt egy percnyi fellobbanás is örök melosszá szellemült át.

Mint mondtuk, nyílt színen birkózik a sorssal. Ez a tusa 1800 után legtöbb művének tartalma. Szonátái újra, meg újra mesélnek arról, hogy egyensúlyát miképp vesztette el és miképp akarta ismét megtalálni. A szonáta-tételek rendje: érzelmeinek csatarendje. Még a hithez, a mennyei igazsághoz is kemény viadal után jut el. De hite akkor hatalmas gyökeret ver. Bach koráljaiban és Mozart requiemében az áhitat kristálytiszta, angyali szépségű, teli finom és édes borzongásokkal. De Beethovennek prometheusi vergődésből született nagyszerű vallása lényegben más.

Beethoven döntő jelentősége, mely az előtte és utána járt mesterektől megkülönbözteti, két tünetben nyilvánul meg. Abban, hogy ő az első zeneköltő, aki a *tizenkilencedik század* szellemét képviseli, amennyiben Mozart fesztelenségén is túlmenő szabadsággal alkotja meg és saját képére teremti műveit, s abban, hogy az egyéniségnek ilyen fölszabadítása mellett el tud jutni egy *kozmikus* gondolathoz. Az ötödik és a kilencedik szimfóniában az egész világot szemléli. Imádja a felsőbbrendűt és maga is az emberiség egyik orma. Rajong Leonora fanatikus hűségeért, a vitéz Egmontért, az A-moll-quartett során a sínlődő testbe új erőt ömlesztő isteni jóságért, és rajong a nyugtalan elméért, hiszen arról álmodik, hogy megkomponálja „Faust"-ot. Átfogó fantáziája sokat jelentett már Goethe korában, még többet jelent nekünk ma, mikor a világháború után halljuk utolsó szimfóniáját, ahol szeretetét fölajánlja az emberek millióinak. És nem tudni, hogy milyen új krízis leselkedik a világra a jövőben és hogy akkor mit fog jelenteni Beethoven: ez a hatalmas kisugárzás. Miként nem tudjuk, hogy milyen újabb csodát fog még hozni az emberiségnek a radioaktív anyagok kisugárzása.

MOLNÁR GÉZA

A Carlone-család Északolaszországból, Rovióból és Scariából ered. Nagyszámú tagjai főleg a XVII. és XVIII. században Itálián kívül leginkább Németországban, Ausztriában és Svájcban működtek. Építészek, szobrászok, festők és stukátorok. Admontban Giochimo (Joachim) mesteren kívül Antonio, a St. Flórián apátság és a passaui székesegyház nagyszabású átépítéseinek vezetője és talán Josef Carlone dolgoztak.

Az admonti magtár helyén annak idején az 1120-ban alapított, de a XVI. században megszűnt zárdának temploma állott és ezzel a zárdával kapcsolatos a Carlone-féle kápolnának magyar vonatkozású freskója. A falfestményt *Lederwasch János* osztrák művész 1797-ben festette az ugyanott lévő Szt. Rupert-képpel együtt. A bennünket érdeklő falkép azt a jelenetet ábrázolja, midőn II. Gejza magyar király nővérét, Zsófia magyar királyleányt a király követei arra akarják rábirni, hogy az admonti zárdából térjen vissza honába.

Zsófia II. (Vak) Béla királyunknak volt leánya. Elődeivel ellentétben Béla király politikailag a németek és a csehek felé orientálódott. Ezt a politikát Vak Béla azzal is meg akarta erősíteni, hogy leányát, Zsófiát III. Konrád német király fiával, hohenstaufeni Henrikkel kívánta összeházasítani. A kis Zsófiát az egykori krónikák *(Vita Gebhardi et successorum)* tanusága szerint 1139 június 6-án pünkösd napján jegyezték el az akkor még kétéves Henrikkel. Eljegyzés után a kor szokásainak megfelelően német püspökök és főurak fényes kíséretben a magyar királyleányt nagy hozománnyal a regensburgi német udvarba vitték. Itt azonban oly rosszul bántak Zsófiával, hogy a magyar királyleány lemondott a házasságról és az admonti kolostorba vonult. Megható az a búcsúszó, mellyel leányát Vak Béla a németek közé küldte: „Istenem, égnek és földnek ura, Te mindent látsz, én meg semmit. Te akartad Uram, hogy világtalan legyek, de Te mindent meglátsz, belátsz az emberek szívébe, látod a jelent, multat és a jövőt egyaránt."[1]

Egy osztrák történész, A. v. Jaksch[2] a klagenfurti Studien-Bibliothek admonti eredetű kéziratában (perg. VII. jelzetű) néhány évtizeddel ezelőtt közelebbi adatokat is talált Zsófia imént előadott történetére nézve. A XII. századi kéziratban reánk maradt 11 levél közül 6 foglalkozik a magyar királyleány életével. Az érdekes tartalmu 6 levél rövid kivonata a következő: „1. Zsófia levele bátyjához II. Gejza királyhoz 1146. szept. 11. után Admontból; ebben panaszkodik a szenvedett bántalmakról; mint szolgálóval úgy bántak vele a német udvarnál; regensburgi tartózkodását a babyloni fogsághoz hasonlítja; de nem ez, hanem Krisztus iránti szeretete bírta arra, hogy a tervezett házasságról lemondjon; tudatja, hogy a Magyarországhoz közel eső admonti kolostorba vonul. 2. Zsófia levele Admontból Konrád salzburgi érsek- és Roman gurki püspökhöz, mint egyházi fölebbvalóihoz; tudatja velük szándékát a kolostorba belépést illetőleg; elmondja előbbi szenvedéseit s hogy mi bírta őt arra, hogy e lépést megtegye; kéri őket, ha bátyja Gejza emiatt reá nehezteln, leveleikkel és követeikkel engesztelje meg őt, hogy testvéri szeretetét tőle el ne vonja. 3. Zsófia levele Admontból 1146. aug. 20. előtt a salzburgi érsekhez; kiemeli gyámoltalan helyzetét; kéri, járna közbe Gejzánál, hogy lépésére jóváhagyását megnyerje, egyszersmind III. Konrádnál, hogy visszatartott gazdag hozományából legalább egy részt adna át neki, úgyszintén Henrik regensburgi várgrófnál is emelne szót ugyane célból. 4. A salzburgi érseknek levele III. Konrádhoz; Zsófia kérésének megfelelve, szemrehányó hangon szólítja föl, hogy a hozománynak legalább egy részét adja át Zsófiának, kit udvarából „in tunica et cappa" bocsátott el. Gejzát úgy látszik sikerült az érseknek kiengesztelnie, legalább Zsófia az 5-ik, 1146. szept. 11. után írt levélben köszönetét fejezi ki bátyjának a küldött követségért és ajándékokért. A 6-ik Zsófia levele anyjához, Ilona királynőhöz; hasonlókép köszöni ebben a küldött követséget; elmondja, mily boldognak érzi magát Admontban, hol az elveszett helyett új királyságot és új hazát talált.

A hátralévő öt levél szintén az admonti kolostorra vonatkozik, ami kétségtelenné teszi, hogy a kéziratot, mely e reánk nézve

[1] Herbordi Vita Ottonis ép. Babenberg. I. 38. Mon. Germ. XX. 718. Közölve a Magyar Nemzet Történetében (szerk. Szilágyi Sándor) II. irta: *Marcali Henrik* 277. o.

[2] *von Jaksch:* Zur Lebensgeschichte Sophias, der Tochter König Béla's II. von Ungarn. Mitteilungen des Instituts für öst. Geschichtsforschung. II. Ergänzungsband, II. Heft.

LEDERWASCH JÁNOS: II. GEJZA KÖVETEI NŐVÉRÉNÉL, ZSÓFIÁNÁL ADMONTBAN
Admont, Apátság

nagyérdekű leveleket tartalmazza, eredetileg ott írták."[1]

Lederwasch János az admonti kápolna freskóján tehát egy hiteles történeti epizódot örökített meg. A festmény alatt a díszes stukatúrából képzett keret cartouche-ában a következő latin felírás olvasható: „Regnum mundi et omnem ornatum seculi contempsi." (A világ uralmát és a század minden díszét elvetettem magamtól.) Ez volt válasza a magyar királyleánynak bátyja követeihez, akik őt hazájába való visszatérésre akarták bírni.

A stájerországi Lederwasch-család több neves festőt ajándékozott hazájának.[2] Nem János, hanem György (1726—1792) volt köztük a legnevezetesebb. Lehetséges, hogy a Lederwaschok Magyarországon is működtek, azonban Némethy Lajosnak az a föltevése, hogy a budapest-vizivárosi Szent Anna templom szentképeinek egy része valamelyik Lederwaschtól származik, nem áll biztos alapon.[1]

Az admonti Lederwasch-freskó nem is versenyezhetik a Szent Anna-templom legjobb szentképeivel. Bizonyos, hogy nem is ugyanaz a kéz festette azokat. A budai festmények régebbiek, valószínüleg a XVIII. század hatvanas éveiben jöttek létre,[2] míg az admonti freskó 1797-ben keletkezett. A Szent Anna-templom képei komoly készültségű művész munkái, az admonti freskó ellenben nem vall igazi mesterre. Az utóbbi kompo-

[1] Közölve a *Turul*-ban a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság Közlönyében, 6. kötet 1888. évfolyam, 46. oldal.

[2] *Valentin Hatheyer:* Die Familie Lederwasch in Tamsweg, Mitteilungen der Gesellschaft f. Salzb. Landeskunde, XLIV. 1904. 99. o.

[1] *Némethy Lajos:* Budapest-felsővizivárosi Szt. Annáról címzett plébániatemplom rövid történelme. Különlenyomat a Magyar Állam 1876. szept 26-iki számából. Ugyane szerzőtől: Kögl Ádám, Jézustársasági tag és buda-vizivárosi lelkész életrajza (1701—1771.) Különlenyomat az Uj Magyar Sion 1878. folyamából. 7—8. o. *Schoen Arnoldtól,* a budapesti barokk-emlékek gondos levéltári kutatójától és ismertetőjétől azt a fölvilágosítást kaptam, hogy a Szt. Anna-templom régi képei, köztük a legkiválóbb, a Szeplőtelen fogantatás, és a Némethy szerint Maulbertschtól való, Jézus legszentebb szívének imádását ábrázoló festmény is *Franz Wagenschön* osztrák festőnek, illetőleg műhelyének alkotása. Wagenschön Mária-Besnyőn is dolgozott. Itt említem meg, hogy a Szt. Anna-templom szép kapujának szobrait, mint a székesfőváros levéltárában őrzött okiratokból megállapítottam (1765. évi számadások. Pag. 21.) *Leonhard Weber* „polgári szobrász" faragta.

[2] *Némethy Lajos:* Kögl Ádám stb. 6. o.

Lédig Ferenc

egri kőfaragó 1775–92 között.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II. köt.

Magyarország műemlékitopográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

3281

Lednic várrom Trencsén v

Körzöki 1882.

1) alaprajz 2 cm = 10 m távlati kép északi old
részletek.

2) délkeleti oldal távlat.

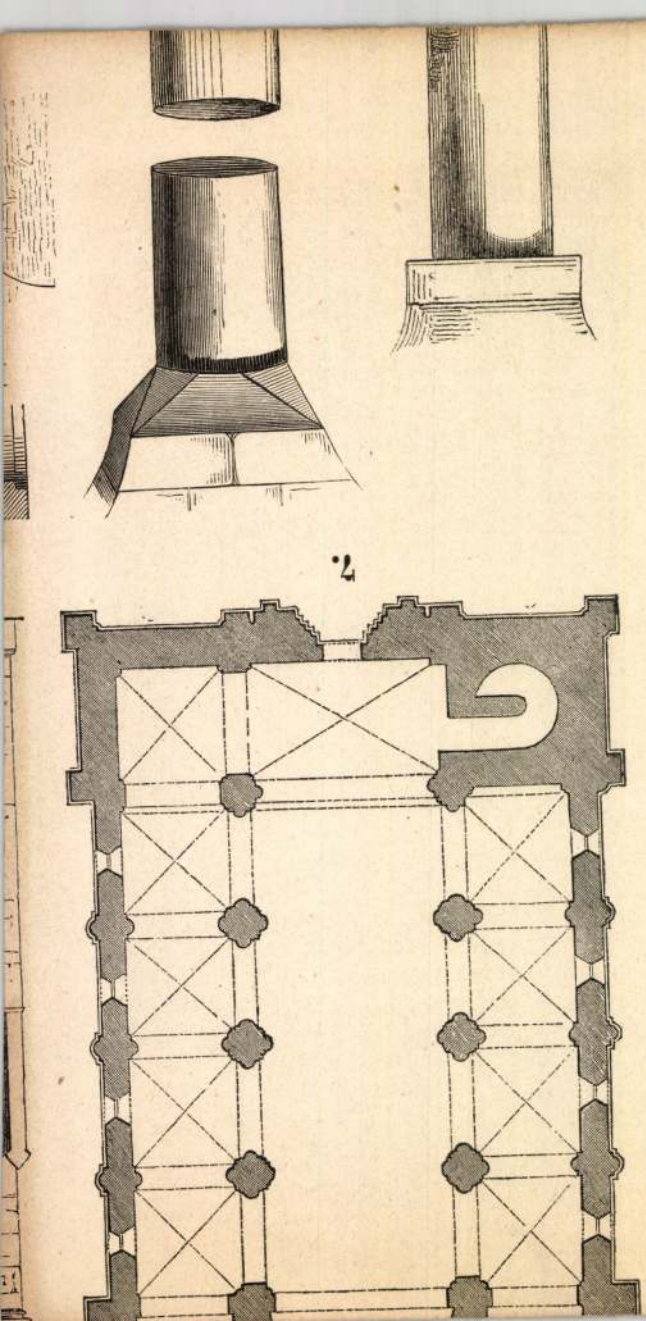
2.

Lednicze vár

Trencsén várm

d.

Hadtört. Közl.

1914. 589. l.

-én.

,5 cm.-- Lelt.sz.4609.-- Vétetett az
eirat szerint 1000 K-án (1122-913),
20-án (1250-913).-- Elszámoltatott

z.n.406-913
1122-913-1
.lelt.10783.

Lednice vára

Trencsén vm.

l.

Luk Podm

IV. k. XVIII és kv.

ll.

689, 690. l.

z é s.

...ogadónak Szentiványi II .....alperesnek,

...lmutatott Szegeden .....1912. évi

...án...150.....kor..... fillérről

...ik, hogy a kereseti...150.....kor.....

.....hó 21..... napjától járó 6% kamat-

...3% váltódijat és 20.....kor 30.....fill.

...séget három nap alatt végrehajtás

Lednicevára

Jeinßép után
(Trencsén vm)
Repr -

Luk Podm

III k. XVII. l.
666 l.

Lednice kiřátyi vár

Trencsén vm

l.

Luk Podm. I. k. XL. l.

692. l.

II. 694. l.

Lednicz vára

Takfelvvárás

127. l

s valószinüleg csak a vakolatréteg
haladó repedés. Ezek tekintetében
átirattal fordulok a Kegyurhoz, a
Főapáthoz.

Az Eminenciád nagyle
folytán lehetővé váló belső diszité
ben tiszteletteljes előterjesztés
kező:

Ezen javaslatnál els
kintetbe vettem Eminenciádnak egyé
léki szempontból is üdvös óhajait,
e nagybecsü müemlékkel szemben fer
ket. Az egyébként müvészi barokk o
tályban nagyon hátra került, csak
rálátni, a bővitett templomrész ol
egyáltalán nem. Az oltárt _-Eminen
szerint is - helyes volna előrehoz
és az ujabb templom találkozásánál
tól közrefogott területen, ami ál

Lednic vára

Háry Gyula rajza

Repr.

Om V. 137. l.

BUDAPEST

V.

Lipótvárosi bazilika

Wolf Miklós ... VV 1875, 44–45.l.

A lipótvárosi templom ... VV 1875, 125.l

Vas. Ujs. 1909. 3. l.

LEDNICZ.

Lednic vára

P21

Kálvin-téri-ref

(9)

33

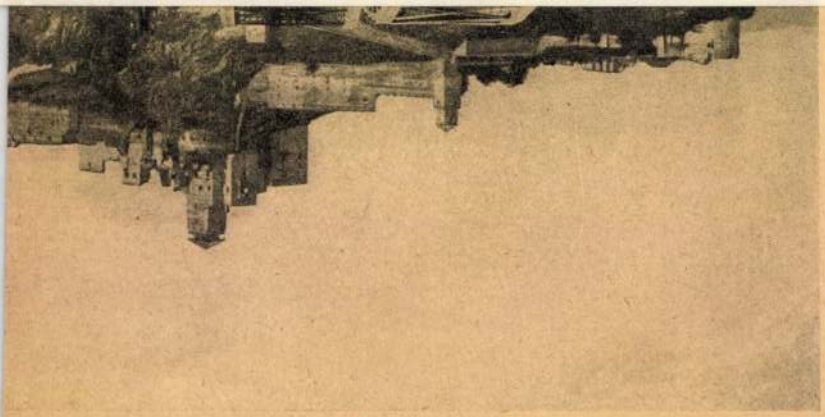

VASÁRNA

4

Lednic vára

lith. képe

Regelő 1830. évf.

Ez repr.

Luk. Podm.

III. K. XXII. l.

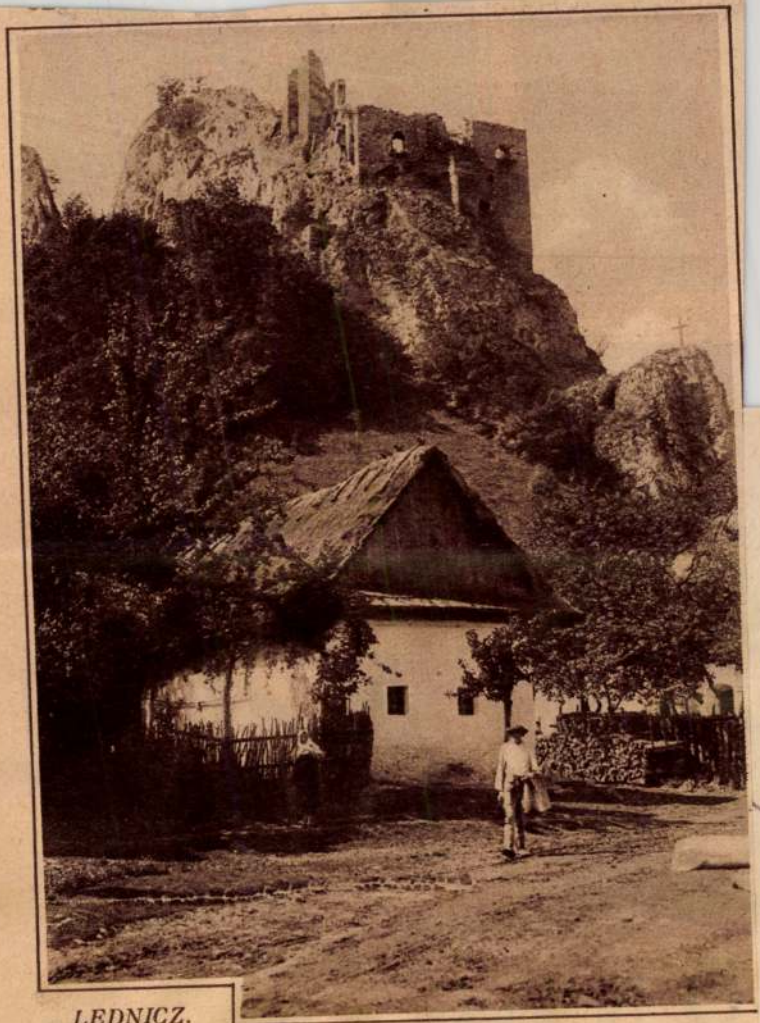

LEDNICZ.

Az Athenaeum irodalmi és nyc

Lednicz vára
Magyarság képes mell.
1928. szept. 23

A legveszedelmesebb női spion és Matsamoto, a japán titkos megbizott (Lieu Deyers és Lupu Pick).

Lednici vár

Képes Krónika 1929. 287.

Lednici vár.

állónak látszék lenni, minden mástól különválva, mert az egyetlen ajtó, a melyet láthaték, a szabadba vitt, s még pedig virágokkal s bokrokkal diszitett kertbe. Ez ugyan különösnek látszék eleinte, azonban kevés gondolkodás megadta a magyarázatot. Az amerikai ültetvényeken rendesen szokott egy kerti ház is lenni, mely a főépülettel nincsen összefüggésben, s mely rendesen vendégszoba gyanánt szolgál. Hihetőleg ilyen házacskában voltam én is; de mindenesetre vendégszerető fedél alatt valék, jó kezekben. De ki volt gazdám vagy gazdaszszonyom? Besançon Eugenie talán? Ő volt-e, ki igy kiáltott fel: „Ez az én házam!"

Gondolatokba mélyedve feküdtem, s zürzavaros emlékek tömegében tapogatózám, midőn két hatalmas váll, ezek fölött pedig egy fényes arcz és gyapjas fő tünt elő az ajtónál.

— Istenemre — mondá a néger, közellépve ágyamhoz — az öreg Scipio igen örül, hogy ön megint jól érzi magát.

— Scipiónak hínak? — kérdém.

— Igen, master, ez a vén néger itt. Az orvos azért küldé, hogy a fehér urat kiszolgálja. Hogyan fog a kisasszony örülni! A fehér emberek, a fekete emberek, mind, mind örülnek!

— S ki az a fiatal kisasszony?

— Nagy Isten! S master nem tudja? Ejnye! Hát ugyanaz a fiatal nő, kit ön a hajóról megmentett, midőn ez lángban állt. Oh uram, mily messze uszott ön! A fél folyamon keresztül!

— S én az ő házában vagyok?

— Minden bizonynyal! Azaz, a nyári házban, mert a nagy ház a kert másik részén van.

— S hogy jutottam én ide?

— Jóságos Isten, és a master ezt nem tudja már? Ejnye! Hát az öreg Scipio hozta ide karjain. A master és az ifju mistress épen a kapuval szemközt jöttek ki a partra. A mistress kiáltott; a négerek mind kijöttek s önt csupa vérben találták. Ön elájult, s a kisasszony ide hozatta.

— És aztán?

— És aztán az öreg Scipio felült a leggyorsabb paripára és a doktorért száguldott, és ez eljött és a master karját bekötötte. De hogyan jutott a master ahhoz a rút nagy sebhez? A doktor ezt akarta tudni, de a fiatal kisasszony nem tudta megmondani.

Semmi kedvem sem volt, betegápolóm kiváncsiságát kielégiteni, s azért ugy tettem, mintha kérdését nem is hallottam volna. „Ah! — folytatá a néger — Eugenie kisasszony igen aggódik; minden ember nagyon aggódik; fehérek és feketék aggódnak. Master Antoine; szegény master Antoine."

— Antoine, a házfelügyelő? Mi történt vele? Nem jött haza?

— Nem, master; ugy hiszem, nem is jő vissza többé. Mindenki attól fél, hogy a vizbe fult. Voltak már emberek a faluban, jártak fel s alá a parton, mindenütt kérdezősködtek, kutattak: semmi Antoine! A kapitány egyenesen az égbe repült és ötven utazó vesztette el életét. A másik hajó megmentett ugyan egy párt; nehányan — mint az ifju master is — a partra usztak ki. De semmi Antoine, semmi master Antoine!

— Nem tudod, tudott-e uszni?

— Egy csapást sem, master. Jól tudom, mert egyszer a vizbe esett és az öreg Scipio huzta ki. Nem, sohasem uszott.

— Akkor bizonyára nagyon tartok tőle, hogy elveszett.

Azon óhajtásomat fejezém ki, szeretnék valamit közelebbről megtudni a fiatal urhölgyről, s nem egészen félóra alatt, az öreg Scipio elmondta mindazt, a mit tudni akartam. Tőle tudtam meg, hogy Besançon Eugenie egy kreol ültetvényes leánya, ki mintegy két évvel ezelőtt halt meg. Nehány hónap mulva nagykoruvá lesz, de Scipio nem tudta, vajjon nagy öröksége lesz-e? Ő csak annyit tudott, hogy jóltevő, nagylelkü, sőt néha pazarló is, elannyira, hogy a fényes dollárokat néha ugy szórja, mint a kavicsot. A néger kimeritő leirásokat adott még azon bálokról és fényes ünnepélyekről, melyek az ültetvényen szokásosak, s azon drága életmódról, melyet a kisasszony télidőben a városban visz. Mindezt azok után, a miket a hajón láttam, könnyen elképzelhetém.

Scipio elbeszélését künn a kertben felhangzó örömujjongás szakasztá félbe, melynek oka nem volt egyéb, mint csakhamar megtudám, mint Antoine váratlan visszatérése, kit már is mindenek holtnak véltek, siratának. A derék férfiu azon kevesek egyike volt, kiket a Magnolia megmentett. Ötöle tudta meg Eugenie megsebesülésem okát, melyet eddigelé elhallgattam. Midőn ez délután, az orvos kiséretében szobámba lépett, igy szólott:

— Szivemből örvendek, hogy ön jól érzi magát. Az orvos megnyugtatott, hogy ön nemsokára meggyógyuland. Nemes idegen! Tudom már, hogyan kapta ön sebét. Érettem, az én életem védelmezése közben sebesült meg ön. Oh! hogyan köszönjem meg önnek, hogyan háláljam meg valaha életem megmentését?

— Semmi hálát nem érdemel az, kisasszony; részemről nem történt egyéb, csupán egyszerü kötelesség betöltése. Azonkivül semmi veszélynek sem tettem ki magamat, midőn kegyedet megmentém.

— Semmi veszélynek, uram? Ön egy orgyilkos törének és a habok veszélyének tette ki magát! De biztositom önt, hogy az én hálámnak, az ön áldozatkészségéhez méltónak kell lennie.

Midőn Eugenie és az orvos magamra hagytak, mély álomba merültem, melyből csak a jövő napon ébredék. Erőm napról napra növekedék, három hét mulva sebem begyógyult s magam egészen felépültem. Három hónappal pedig azután Eugenie nőmmé, — én pedig Louisiana egyik legszebb s leggazdagabb ültetvényének birtokosává lettem.

Győry Vilmos.

Gömörmegyei vázlatok.

IV. Dobsina bányaváros.

Dobsina Gömörvármegye északi részén a Göllnitz és Sajó folyók között, a Királyhegy tövében fekszik, s a városi okmánytárban található eredeti okmányok szerint már a XIV. század elején létezett.

Ezen okmányok egyike szerint: *Magister Bebek Domokos* és testvérei *Miklós*, (ugy nevezett Khún), *János* és *Péter*, mind Benedek fiai, egy részről, más részről pedig ugyanazon Benedek fia *László* (de Dobsina) 1326-dik évben az egri káptalan előtt megjelenvén, az elébb nevezett testvérek, utóbb nevezett László testvérüknek és utódaiknak átengedik örök időre az általa Szepes határának szélén, a Göllnitz folyótól kezdve a Sajó folyóig a Dobsina folyó két oldalán kiirtott területet*).

Egy másik, szintén eredeti okmány szerint, ugyanazon 1326-dik évben az előbbi okmányban nevezett „László de Dobsina" fia Miklós Korponáról Dobsinára telepedett, többféle német családnak a szepesi káptalan előtt szabadalmakat biztosit, ugymint:

a) Minden *hospes*, nyelvükön ugynevezett hét Laanból álló telekben, s 16 évig minden adománytól és praestatiotól ment marad.

b.) A 16 év lefolyta után minden gazda (hospes) egy hét ilyen Laanból álló egész telek után fizet évenkint 16 garast, s azon fölül husvétkor és Szent-Mihálykor egy-egy garast.

c.) A gabona és más apróbb tized az ekklésiának hagyatik.

d.) Malmot és serfőzőt minden adótól menten épithetnek és fentarthatnak.

e.) Mindennemü bányajövedelem egy harmada az alapitót és örököseit illeti.

f.) Mindenféle épitkezés és befektetés felett szabadon rendelkezhetnek.

1411-ben Dobsinát Zsigmond király két vásár tarthatásának jogával megajándékozta, és mezővárossá, illetőleg bányavárossá emelvén, mind azon jogokkal felruházta, a melyekkel a szepesi bányavárosok is felruháztattak.

A város ez időtől kezdve két pecséttel élt, az egyik ezüstből készült „*Sigillum der freien Bergstadt Topschau*" körirattal évszám nélkül, egy más nagy rézpecsétnek körirata: „*1585, Bergstadt Topschau.*"

1756-ban Mária Terézia Dobsinát 3 vásár jogá-val ruházta fel. — E város lakosai a bányászaton kivül másféle iparral, ugy látszik, nem foglalkoztak, s hogy a rézbányászat és különösen a vasgyártás itt már régente s kiválólag I. Mátyás király idejében virágzott, bizonyitja ezen király által kiadott többrendbeli eredeti oklevél.

1466-ban Mátyás király egy Diós-Győrött kiadott oklevélben a dobsinai hámort emliti. Szóbeli hagyomány mondja, hogy Mátyás király Dobsina városát fegyvergyárának jelessége miatt dicsérő oklevéllel tisztelte volna meg, de e levél az okmánytárban nem található.

1475-ben Csetneki János Mátyás király előtt panaszt tett Bebek György ellen, a Czemberghegyi rézbányák erőszakos elfoglalása miatt, minek következtében Mátyás király még azon évben az egri káptalant ezen ügynek megvizsgálásával megbizza és 1483-ban a nevezett bányákat karhatalommal Bebek Györgytől visszafoglalja és a dobsinaiaknak visszaadatja.

Hogy Dobsina bányászata és vas-ipara később is fontossággal birt, bizonyitja azon feltünő körülmény is, hogy a közel mult századok forrongó idejében majdnem mindenkor mind a két hadviselő fél által menlevéllel (Salva guardia) láttatott el, melyek nagy része eredetiben még most is látható.

Ezek között legérdekesebb az Arszlán egri basa által kiállitott hitlevél 1647-ből, mely Dobsina város lakosainak szabad járás- kelését biztositja. Mind ezek daczára ama nehéz idők e várost is megviselték, s előmenetelében hátráltatták.

De a legsujtóbb csapás, mely az időben Dobsinát érte, az 1544-dik évben oktober 14-kén éjnek idején a törökök által történt megrohanás lehetett. Ez alkalommal ugyanis a város több helyen felgyujtatván, tüzzel vassal pusztittatott, és 350 egyén lánczra füzve elhurczoltatott, kiknek csak kisebb része több évi fogság után került vissza, nagyobb része pedig örökre elveszett.

Vallás tekintetében Husz János tana már 1430-ban követőkre talált itt, és a hagyomány szerint a mai evang. templom azon időből veszi eredetét. — A reformatió itt szintén igen hamar gyökeret vert s az eredeti dobsinai lakosság mai napig az evang. vallást követi.

A legváltozóbb szerencsével küzdött e nép több mint 5 egész század folytán a sorssal, a nélkül, hogy általános és állandóan virágzó jóllétre vergődhetett volna; — csak e század első felének végével sikerült a felvirágzás némi biztos alapját megvetnie, a haladásnak utat nyitni. Ez egy részt az által eszközöltetett, hogy a község a földesuri jogokat megvette és az által a várost egészen szabad lábra állitotta, más részt az által, hogy a dobsinai hegyekben létező, de az előtt nem értékesithetett, *kékleny* (Kobalt) és *alany* (Nickel) érczek élénk keletnek örvendeni kezdének s az által a lakosságnak bő, és lehet reményleni, tartós jövedelmi forrás nyittatott.

Dobsina 30 évvel ezelőtt összevisszahányt, sárban uszó faházakból álló, nagyobb mérvü ronda falunál egyébnek nem látszott. A város középületei ezek voltak: egy komor tekintetü városház, a város piaczán álló, disznóólakkal és mindennemü marhaistállókkal körülvett, dülledező serfőző, egy pár ódon szerkezetü malom, egy pár piszkos korcsma; birtoka nehány elhanyagolt, mitsem jövedelmező vasgyárakból állott; iskolája a legszánandóbb állapotban tengett; —

*) *Kachelmann* János „Geschichte der ungar. Bergstädte" czimü munkájában irja, hogy Korponán már Kálmán király alatt a XI. század végén és II. Geiza alatt 1140—50 között a Rajna vidékéről Jeruzsálembe vonuló német keresztes hadak maradványai megtelepedtek, s hogy ennél fogva a Korponáról ide költözött dobsinaiak a keresztes hadakból vették eredetöket. Erre látszik mutatni az is hogy a dobsinai régi okmányokban a „*magistri cruciferorum*" kifejezés igen gyakran fordul elő. *D. V.*

Vas. Ujs. 1866.

*

terjedelmes erdejének erdésze volt mindenki, a ki fejszét emelni akart vagy birt; vagyona ugy kezeltetett, hogy a város pénztárnoka az év végével többnyire számadást nem tett, mivel sokszor a legjobb akarat mellett ezt tenni csak azért nem birta, mivel a számadáshoz nem értett.

Végre a város elöljárói, legelőször Sziklay Ede városi ügyvéd által unszoltatva, tőle tanácscsal és tettel segitve, a földesuri jogokat a község részére megváltották s a városi vagyon czélszerübb kezeléséhez hozzá láttak. Ennek folytán történt: hogy egy diszes városház, egy jól felszerelt serfőző a városon kivül. két uj malom, a várost végig futó patakon több kőhid épittetett, a város nedves posványos területen fekvő részei földalatti csatornák által kiszárittattak, az 1855-ben a város háromnegyedét elpusztitott tüzvész után, egyenesebb, szélesebb és egészen uj utczák hasittattak ki, egy Dobsinát a Garam völgyével és a Felső-Szepességgel összeköttetésbe hozó 2 mérföldnyi hosszu, költséges ut épittetett; ennek következése lett, hogy az elhanyagolt vasgyárak Koburg herczegnek haszonbérbe adatván, a város jelenleg egy jól felszerelt, diszes és szépen jövedelmező vasgyárat bir, igy történt, hogy a város népkertje, s benn a városban a nagy Széchenyi emlékére alapitott kis nyári mulatóhelye, — van Dobsinán egy bányatárs-láda, melynek czélja, havi befizetések által, a munkatehetetlenné vált bányamunkásokat, azok özvegyeit és árváit segiteni; s ezen intézet nyolcz évi létezése alatt már 14,000 ftnyi tőkére tett szert, annak daczára, hogy minden beteg bányatársnak naponkint 24—30 krt és az orvosi dijat fizeti.

Nem szabad itt megemlités nélkül hagynom azon körülményt sem, hogy Dobsina a kerületi prot. iskolákat is tetemesen segitette s évenkint segiti most is, s hogy más közhasznu intézetek mellett a magyar tudományos akademiáról sem felejtkezett meg.

De mind annak daczára, hogy ily aránylag rövid idő alatt e város emelésére igen sok történt, nem lehet tagadni, hogy még igen égető szükségei vannak: a nevelés tekintetében nagyon kivánatos, hogy a leányiskola két osztálya még egy harmadikkal szaporittassék, mert, hogy egy tanitó 150, különféle koru gyermeket tanitson, mégis tulságos feladat, és kivánatos, hogy alsóbb rendü bányász-iskola alakittassék; — egészségi tekintetből igen szükséges egy fürdő épitése és egy közkórház alapitása, — nem kevésbé égető szükség, egy Dobsinát Igló városával és a Göllnitz folyó mentében fekvő szepesi bánya-városokkal összeköttetésbe hozó utnak létesitése, — s talán legszükségesebb egy a jelenkor kivánalmainak megfelelő vendéglő, — tánczvigalmak és szinészeti s zenészeti előadásokra alkalmas nyilvános mulatóhelylyel; a járókelők nagyon sinlik a házak melletti járda hiányát, valamint a város szépitése tekintetében és még igen sok a teendő.

Dobsina városának közvagyona áll 12,000 hold, legnagyobb részt igen jó talaju erdőből, egy fűrészmalommal és zsindelygéppel, — egy jól berendezett vasgyárból, a legjobb vaskő millió mázsáival bövelkedő bányákból; serfőzőházból, 5 malomból s mindennemű földesuri javadalmakból. De főkincsei e városnak jelenleg az európai hirű Czembergi kékleny (kobalt)bánya részvényei, melyek a városnak a legközelebbi időkben közel 100,000 ftnyi jövedelmet adtak évenkint.

E város 5600 lakosa közöl 4400 németajku az evang., 1200 tót ajku, többnyire az ide telepedett cselédek és napszámosokból alakult része pedig a római kath. egyházhoz tartozik. — A dobsinai nép, jellemét illetőleg, vallásos, csendes, munkás és jó erkölcsü; ritka eset, hogy dobsinai ember a megyei börtönbe kerüljön; lopás vagy szándékos csalás alig fordul elő, — de legszebb és legbecsesebb tulajdonsága e népnek a hazához és kiválólag a magyar elemhez odaadó hűséggel való ragaszkodása. A nép nyelve a német, de a fiatalság érti és nagy részben beszéli a magyar nyelvet is, — a műveltebb rend nyilvános társalgási nyelve a magyar.

A népviselet, mint mellékelt képünk mutatja, magyaros jellemü; férfiaknál sötétkékszinü, a fiatalabbaknál dolmányból, az öregebbeknél prémes mentéből áll; a bányászruhát csak kiválóbb alkalmakkor ölti fel a dobsinai ember.

A nép foglalkozása, a csekély mérvü földmivelésen kivül, bányamivelésből és vasgyártásból áll. Mig a szántóföldek egész összege 960 holdból áll, a bányákban egyedül vaskő 700,000 mázsa, 63,000 ft. értékkel, és 12,000 m. kékleny, 372,000 ft. értékkel termeltetik évenkint. *Dobay Vilmos.*

Gömörmegyei vázlatok: IV. Dobsinai népviselet. — (Fénykép után.)

Lednicz vára.

A ki a kies és regényes Vágvölgyét beutazza, a sok sziklavár és rom közt tán egy sem fogja annyira bámulatra gerjeszteni, mint a ledniczi sziklavár. Ha Illaváról Bellus felé veszszük utunkat, már messziről látjuk fehérleni a mészszirtek csupasz falait, melyek éles csúcsain a régi bástyák romjai, egyes elporhadt falak emelkednek. Ezek oly elszigetelve állnak az orgonasípokként kinyuló szirttetőkön, hogy csak vetőhidak és kötéllajtorják által tarthatták fenn hajdani lakosai az egymásközti közlekedést. Ezen körülmény már magában véve is elegendő, hogy az egész vár mintegy borzalmat és félelmet gerjesztő alakot nyerjen. De hisz egy hajdani rablóvár omladékai ezek, s igy tökéletesen meg is felelt e czéljának.

Lednicz (hajdan Cornicz) első ura 1450. év körül bizonyos Bielik, később Ledniczky volt. Ez utóbbinak törzse kihalta után 1550. év körül majd Podmaniczky János és Ráfael testvérek, majd ennek özvegye, Johanna birta rövid ideig a várat, miután az már 1559. évben Telekessy Imre kezére jutott. Ennek utolsó ivadéka, Telekessy Mihály, mint elhirhedt dúló az 1600. orsz. gy. 22. tr.czikkében jő elő; ki, midőn Mihály oláh vajda Rudolf császárnak hódolati ajándékokat küldött, azokat szekerestül elrabolta; miért mint nyilvános rabló bevádoltatott s aug. 3-ra megidéztetett. Azonban meg nem jelenvén, gr. Thurzó

György 150 lovassal s 400 gyaloggal Lednicz várában decz. 26-án 1600. megtámadta, elfogta s előbb a bicsei várba, onnan pedig Pozsonyba vitte, hol a főtéren az ország nagyjai jelenlétében 1601. év apr. 11-én lenyakaztatott. — Jószágai 100,000 talléron Ruszkai Dobó Ferencznek adattak el. A Dobó törzs kihalta után a Rákóczyak s Zeleméryek, s 1643. a korona kezére jutott, 1702-ben pedig két félre osztatott. Egyik részét Matyasovszky László, nyitrai püspök s kanczellár birta, (Prot. congr. Trenchin 1702. Tom. VI. p. 612), másik fele pedig örökösödési jognál fogva II. Rákóczy Ferencz testvérének, Julianna Borbályának, férjezett gr. Aspremont tábornoknénak itéltetett oda, kinek leánya Anna Mária, férjezett gróf Wolkensteinné 1769. a Rákóczyak másik részét is Matyasovszky hagyatékából 88,998 forintért megvette. Lednicz várának mai birtokosnéja b. Skribenszkyné.

Szontagh M.

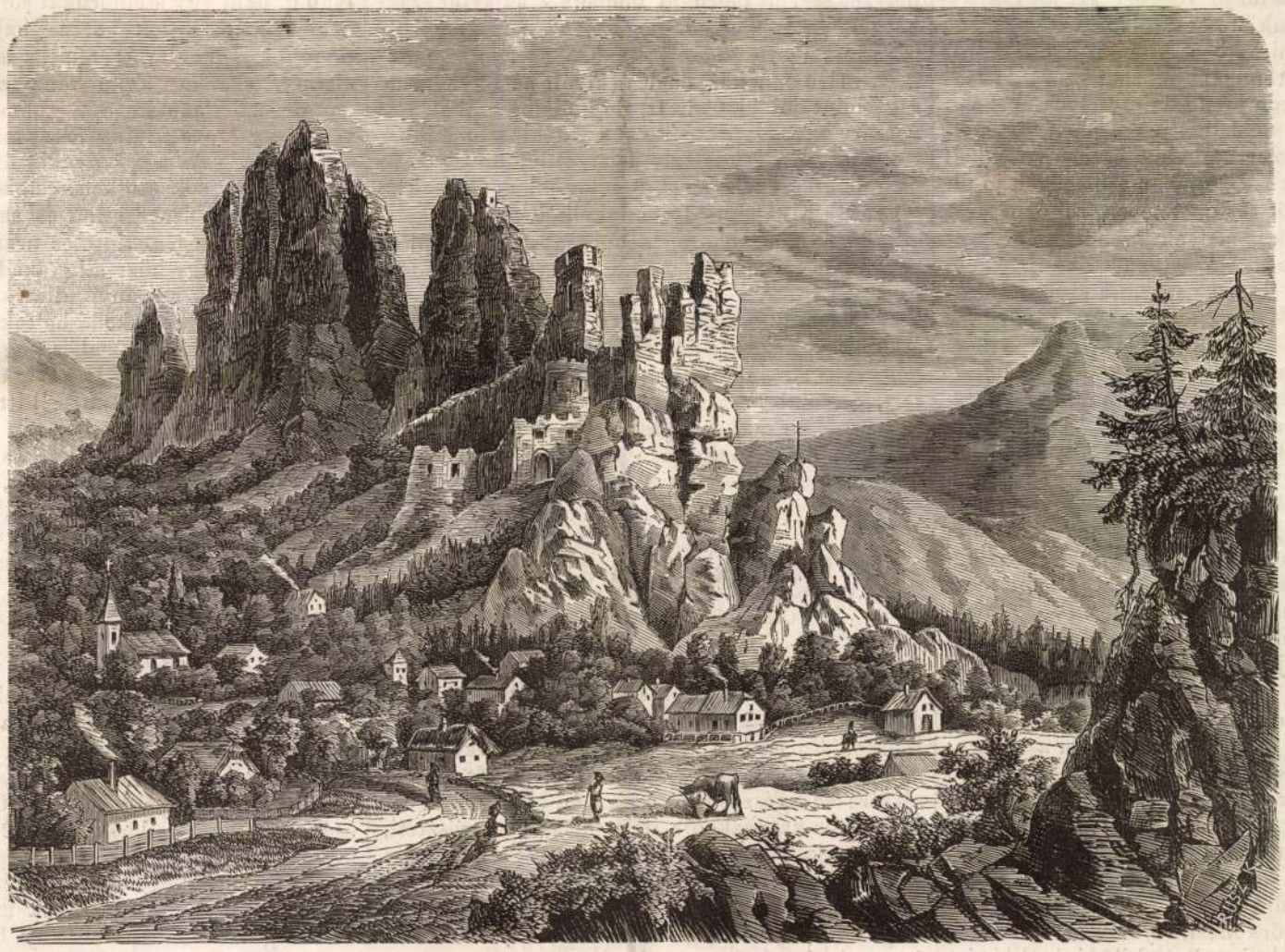

Lednicz vára (a Vág völgyében).

Olasz hadi foglyok Pesten.

Az osztrák birodalom északi s déli határain dühöngött csaták következményeit hazánk fővárosa csak közvetve, mintegy harmadik kézből érezte. A háboru zivatara csak mintegy átmenőleg érintette a hazai földet, ámbár fiainak nagy száma ott a távol csatatéreken áldozta fel vérét, életét. Máskülönben itt Pesten legfölebb nagyszerü seregszállitásokról, a haddal megszállott vidékekről hozzánk menekült családokról, hivatalokról stb., ideszállitott roppant számu sebesült katonákról s nehány nagyobbszerü hadifogoly-szállitmányról emlékezhetünk.

A jun. 23-iki custozzai csata alkalmával, hol a hadi szerencse az osztrák hadseregnek kedvezett, több ezer olasz katona esett, fogságba. Ezek nagy része Magyarországba lőn elszállitva s már julius első napjaiban több izben vetett horgonyt egy-egy gőzös Pest alsó dunapartján a régi sóház átellenében, melyhez 3—4 teherszállitó hajó volt csatolva s ezeken több százra menő olasz foglyok.

A szokatlan látmány mindig számos nézőt csalt ki a Duna partjára. Az olasz foglyok, fegyveres osztrák vadász-csapatoktól kisérve, nagyrészt a partra is kijöttek, s mialatt itt élelmezésökről gondoskodtak, jókedvü enyelgésekbe ereszkedtek a főváros lakosaival, kik — megemlékezvén azon viszonyosságról, hogy e pillanatokban a mi saját testvéreink idegen országokban talán szintén hasonló sorsban részesülnek — szives figyelemmel s a mennyire megengedtetett, vendégszeretettel is járultak eléjök, s étellel, itallal és szivarral megvendégelték. A foglyok átalában igen vidám hangulatban valának fővárosunk falai alatt, szenvedélyesen s szép harmoniával énekelték hazai dalaikat, s szives ölelgetések, hangos éljenzések közt, gyakran egymás kalapjait kicserélve vettek bucsut a pestiektől, hogy további rendeltetésök helyére, Péterváradra szállittassanak.

Olasz hadifoglyok Pesten. (Julius első napjaiban.)

Tanulságok a jelen történetéből.

I.

Minden dolognak minden eseménynek két oldala van, mondják — jó és rosz. Kell tehát, hogy a jelen történelmének is legyenek jó oldalai és pedig számosan, t. i. aránylagosan, a felszámitható és felszámithatlan károkkal, mulasztásokkal, veszteségekkel emberéletben, felszerelésben, pénzben és munkában stb. stb. melyek közül ez utóbbiak talán még jelentékenyebbek az előbbenieknél?!

Igenis! a felszámithatlan károk, mulasztások a szellemi és anyagi fejlődés terén jelentékenyebbek azon felszámitható károknál, melyeket a csatatéren szenvedtünk. Ki tudná felszámitni ama temérdek idővesztést, melyet szenved a nép, midőn a helyett, hogy munkája után látna, a gőzmozdonyok s hirek után szaladgál és elkedvetlenedik rendes foglalkozásától?

Ki tudná kiszámitni azon temérdek bajt, zavart, hátramaradást mindennemü adás-vevés, kölcsönzés, vállalat, szerződés stb. e félékben, melyet szenvedünk országszerte e zavart viszonyok közepette? Ki tudná kiszámitni azon erkölcsi veszteségek értékét, mely a népet ily szavakra fakasztja: „ha már csakugyan meg kell halni, inkább itthon halok meg, mint idegen országban; mert itt legalább van, ki eltemessen“ — vagy: „én nem megyek, nekem már nincs mit veszteni, minden termésemet elvette az isten, menjenek az urak, azoknak még van miért harczolni!“. . . . Ki tudná felszámitni azon anyagi veszteségeket, melyek az ipar, közlekedés és pénzviszonyok megzavartatásából származtak? És mindezek kisebbek azon szellemi veszteségeknél, miszerint közmüvelődésünk minden ága, szaka, osztálya pangásnak indult! ... Végre is: szellemi müveltségünk csupán az, mi örökre megmarad, firó fira gyarapodik. Az ember élete egyenkint ugy is rövid, mulandó, bajteljes. De nem vész kárba, habár rövid idő alatt elsajátitotta az egyén elődei ismereteit, elveit, vezéreszméit, sőt javitgatta, idomitgatta viszonyaihoz s korához — és igy adta át a nyomába lépő ivadéknak. Ámde ily viszonyok közt

megszünt a gondolkozás egyeseknél és átalában minden figyelem a csataterére irányult: mindenki ettől vár mindent .... elhanyagolja saját gondjait, házát, családját stb. stb. nem ir, nem olvas, csak a csatákról ... és még mindig nagyobb csaták, nagyobb eseményeket vár — a közfigyelem, hogy ugy nevezzük, a közkiváncsiság mindinkább felfokozódik ... és mi jő végre?! Mi jót várhatunk és remélhetünk a csatáktól?

Óriási kiszámitható és kiszámithatlan károkat okozo t s még többeket okozhat ezután a csatázás. Keressük azon jó oldalait, melyek ezeknek megfelelnének, de nem találjuk a jelen történelmében. És minthogy, minden eseménynek kell lennie jó oldalának is — e jelen események jó oldalai csak a jövő történelmében rejtőzhetnek, vagyis „tanulságok", melyek igen drágák, melyek leendő becse talán egyenértékü jelenlegi drágaságukkal — de csak ugy, ha ezen tanulságokat feljegyezzük, megtartjuk szem előtt és belőlük közmüvelődésünknek megfelelő vezéreszméket alakitunk.

Soha nem feledendő drága tanulság mindenek előtt már csak az is hogy: „a csatáknak semmi nemü jelentékeny jó oldala nincs — a jelen mozgalmakból valamely boldogitó eredményt nem tudunk felfedezni még a győző fél részére sem, legyen ez egyik, vagy másik, vagy harmadik, vagy ezek köpenye alatt a negyedik hatalmasság. .... Drága tanulság ez, melynek gyümölcse az örök béke, még igen soká fog megérni — de ha e tanulságot a történet mindig igazolni s mindinkább igazolni fogja — végre megérlelődik ország-, világszerte ...

Szintén oly drága, de már hamarabb gyümölcsöző tanulság a jelen történetében az, hogy: bár mily hatalmas legyen a fegyver, vagy testi erő — felette végre is mindig győzedelmeskedik az értelem: t. i. bármily sulyt vagy tulsulyt tulajdonitsunk a számszerint nagyobb seregeknek, melyek közemberei kellő kiképeztetést nem nyertek, főemberei pedig a régi formák, elvek, szabályok vagy ellenőrködési, gyanusitási stb. kötelékek által a jelenkor szellem fejlődésével lépést nem tarthatnak — ezek mindig vesziteni fognak, (hacsak a vakszerencse nem kedvez fegyverüknek), az ügyesebb, értelmesebb csatárok irányában, hol a haditudomány gyors előléptei nem üres theoremák, hol az élelmesség, az életbölcseség vagy okosság, bár ravaszsággal párosuljon, nagyobb forgalmi becsnek örvend, mint a születési, családi stb. előjogok vagy kiváltságok, személyekhez kötött kitüntetések stb. stb.

Nagy tanulság ez arra nézve, hogy a népnevelés ügyét felkaroljuk; hogy: ha már mindnyájan katonák akarunk lenni, a katonáskodást az iskolázáson kezdjük. Mert egy katona, ki irni és olvasni tud, mindig ügyesebb és okosabb, mint ki irni s olvasni nem tud. Ezt pedig már késő volna a kaszárnyában kezdeni. És bárki mit mondjon, meglátszik a porosz hadseregen, hogy a népnevelés Poroszországban sokkal jobb lábon áll, mint az osztrák birodalomban.

Szembeszökő tanulság végre, hogy az ipar legujabb vivmányait nem elég csupán papiroson birnunk, hogy a népnek, mely ügyesebb, értelmesebb akar lenni, az ipar szellemétől át kell hatva lennie, mert hiában birnak az izmok óriási munkaerővel, ha a kellő hajlékonyság s gyorsaság rovására fejlődtek ki — hiában ép, erős a a csont és izomalkat, ha az idegzet nem bir felette kellő uralommal, mely uralmat csak a gyakorlat, az értelem által vezetett gyakorlat adja, holott maga az értelem és akaraterő is tespedésnek indul, ha járszalagon vezettetik a bölcsőtől mind a sirig, magánügyekben is — ha a kormány vagy az egyház az ő hatalmát kellő korlátok közé nem szoritván, azt kiterjeszti, kiereszti mindenhova: nevelés, oktatás, családi viszonyok, ipar, kereskedés, termelés stb. stb. terén.

Történetünk folyama évezredek óta tanusitja, hogy az egyházi, a világi hatalom és a polgári szabadság, egymás ellen feszülő erők, melyek egymás rovására terjeszkednek és átalános bajokat idéz elő bármelyik, ha a kellő arányon tulterjeszkedett. És tanusitja, hogy egy izben az egyházi, később a világi hatalom nagyon is tulterjeszkedett saját illető körén, nagyon háttérbe szoritotta előbb egyik, aztán másik, végre mind kettő a polgári szabadságot — ugy, hogy már nem egy miniszternek az volt ideálja, mikép járszalagon vezethetné a keze alatt lévő milliók lelkét, testét, tanulásban, okulásban, hitben, vallásban, beszédben, gondolatban, cselekvényben és minden foglalkozásban az ipar, gazdászat és közlekedés terén.

Történetünk jelene és multja tanusitja, hogy soha nem lehet elég jól értesülve egyes ember a népek tehetségeiről, kivánalmairól, cselekvényeiről stb. stb. annyira, hogy azokat egyenkint okosabban vezethetné, a termelés, fogyasztás, ipar és kereskedelem munkáiban, mint képesek azokat vezetni, vagy választott foglalkozási körükben helyzet szerint mozogni önmaguk, ha kellő szakképzettséget nyertek, hogy soha nem megy oly jól egy szigoru szabályok közé szoritott gazdászat, iparüzlet, kereskedés (kivált az egyedárusság) mint jól biztositott, de kellőleg szabályzott polgári szabadság mellett a vidéki stb. önkormányzattal, öntudattal, önérzettel, önitészettel biró nemzeteknél; mert igyekezők, munkások és vigyázók a népek, ha a munkálkodásukhoz kellő alkotmányos szabadság nem hiányzik, de lomhák és követelők, ha látják, hogy más gondoskodik róluk. ...

Ohajtandó tehát, hogy a jelen történet nagy eseményei megérleljék mielőbb azon eszmét is, hogy kitünő anyagi szellemi kincsekkel, kitünő testi és lelki munkássággal csak azon népek s nemzetek birnak, melyek polgári szabadsága sem az egyház sem a kormány tulságos atyáskodása által meg nem szorittatik. .... — *K. L.*

Balaton-füredi élet.

Csalán Péter jelentése szerint.

B.-Füred, jul. 20.

Boldog vidék az olyan, a hol a beteg ember doktor nélkül is megtalálhatja az egészséget. Balaton-Füred is az ily helyiségek egyike, mert, mikor már a szegény doktor belefáradt betege részére az egészség keresésében, ez ultimum remediumba kapaszkodik, itt aztán addig fröszteti, szapultatja betegét, addig itatja vele a sok édes, savanyu, keserüvizet, meg azt az áldott meddő savót, hogy utóvégre is retirál a baj, — az ember megfrisül, egészséges lesz, megkönnyül testben és *erszényben.*

Én egyébiránt mind ezeket nem azért mondom el tekintetes uramnak, mintha valami ujat akarnék általa fölfedezni, a mit még senki sem tapasztalt, — a világért sem!

Füred jelenben meglehetősen telve van vendégekkel, minden faj és rang levén benne becsülettel képviselve, de leginkább Jehovah választott népe nagy mértékben tündöklik hím és nőnemben egyaránt, ugy hogy az itteni vendégseregnek legalább $^4/_5$-et teszi, annyira, hogy még a levegőben is megérzik. Liget, berek, hegy, völgy, park, promenád, telve van tetőtől talpig felpuczolt elegáns néppel, van annyi és oly nagy terjedelmü krinolintárlat, hogy ha mind szétbontanák, körül kerithetnék az abroncsaikkal Veszprém és Zalavármegyét, hát még az a rettenetes sok drága selyem, bársony és nem bársony, nevetséges és meglehetős kinézésü viganó, melyeknek azt sem tudja az ember, hogy hol az eleje, hol a hátulja. — Uram fia, husz rőf selyem egy szoknyára! ennyi kell a mai világban, lássa kigyelmed, tekintetes uram, hogy igazándi asszony lehessen valaki; pedig én nem hiszem, hogy 19 rőf is elég ne volna, s vajjon nem jobb lenne-e a huszadiknak az árát valami inségben fetrengők javára felajánlani? Beh sok szép pénz összekerülne, ha minden menyecske vagy delnőcske a huszadik rőf szoknya árát nemes czélra adná valami becsületes ember kezébe!

No de hiába, ez olyan dolog, a mit nem lehet erőtetni, tehát hagyjuk abba.

Furcsa szokás az itt, ebben a szép fürdőben, hogy szörnyüképen megnagyságolják az embert, s a tekintetes titulus valami ordinári portéka, — hanem persze, hogy nagyon sokan is arrogálják ezt a nagyságos-féle *feine waaret*, mert tanu után mondom, hogy midőn egyszer a napokban valami del- és urhölgy a savós poharát keresé, a teins asszony megszólitást megaprehendálván, a jelenlévő *thátele* szigoruan megparancsolta, hogy máskor az ő asszonyságát nagyságolni kell. — Meg is tették neki.

Egyébiránt az ilyenek is mind olyan dolgok, a mitől sem jobb, sem roszabb világot nem lehet várni, hanem csak az aztán a szörnyü nevetséges, hogy vannak ilyen nagyságosak sokan, a kik a porczió fagylalt felét elteszik papirosba, haza viszik a markokban s otthon a kis Smüle, Fáni, Sári, à la czibere felnyalakodják, s még a papirost is háromfelé tépik s megszopogatják, — pedig a ládafiók meg tele van ám ezres bankókkal odahaza. — Czigarródarabot fölszedegetni, estére semmit sem vacsorálni, sok ilyen pseudo-nagyságos uron megtörténik. — Azonban ezt sem megszólásképen emlitem, sőt inkább mint dicsérendő takarékosságot. Magam is pártolom, ha t. i. nem ehetném vagy nem szivarozhatnám! — Rettenetes gyönyörük itt aztán még a nők frizurái is. Van némely delnőnek oly kontya holmi fekete nyavalyából, mint egy steinbrukki söröshordó, hát még aztán annak a sok borzas hajnak fantasztikus pongyolaságát látni; mintha mindegyiket legalább kétszer megtépte volna az ura; s a borzashaj tetejébe azután egy gyümölcsös kosár van vetve oly lapos kiállitásban, mint a palacsintasütő tepsi. — Az a sok, nyakig felaggatott viganó, mik alatt a sok stikkelt, csipkés, kék, piros és minden faju, bizarr szinü és szintelen alsószoknya, higyje meg, tekintetes uram, hogy e közt a sok ringy-rongy közt alig akad aztán az ember egy-egy igazi asszonyi állatra. — Olyan itt a sétatér, mint a kereskedő boltok előtt az Auslag, s nem is gondolná az ember, hogy az a sok schleppes viganó mily sok jó szolgálatot tesz még a sétatéren is, — soha sem kell itt sepreni, — mert itt viganóval söprenek.

Mindezekre aztán Farkas Miska bandája huzza a sok czepperlit, dajcsot, s holmi hasfájós operát; — csak magyar nótát legkevesebbet, pedig ha akarja, bizonynyal mondom, szépen tudja huzni, — de hát ebbe sem lehet beleszólani, mert ugy veszem észre, hogy végszámra van kialkudva a nóta s avval kell megelégedni, a mit elibe tálalnak a hallgatóságnak.

A szintársulat naponkint hiven müködik, hanem itt meg az a baj, hogy oly apró kurta kis históriákat mutogatnak, mint a nyulfarka. Alig kezdik el s mindjárt vége van; már pedig ha az ember egy páholy czimü kis deszka- skatulyáért 5 ftot fizet, egy zártszékért 70 krt, egy karosszékért 1 ftot, a galleriára meg 20 krt.; biz uraim, megkivánná az ember, hogy legalább jó sokáig tartson, vagy legalább medvét, majmot, meg strucz madarat mutogassanak mellette, főleg midőn még azt is megparancsolja báró Bizay, hogy „a dajkák megszoptassák a kis gyermekeket jó előre a karzaton, nehogy az előadást a sirással konfundálják." — Mindazonáltal meg kell vallani, hogy a társulat csinosan játszik, énekük összhangzatos, játékuk meglehetős, és mellé van köztök egy két csinos alak, csak persze, mint mondám, drágások, már tudniillik az előadásoknáli élvezetek! — Pedig hasznos systéma az a zsidó systéma, hogy „jobb a sürü garas, mint a ritka forint." — Azért mondván pediglen mind ezeket, mert nincs oly előadás, a melyben 20—25 embernél sokkal több volna, — mig ha a beléptidijak diminuálódnának, volna naponkint legalább tiz annyi, s akkor a szinész is több energiával játszanék, mert volna kinek, a haszon is több volna, mert volna kiktől; mig ellenben most, deklamál s óbégat a személyzet üres padoknak, s azoknak, a kik kivül ingyen hallgatják, a jó fűben hason feküdve.

A legdicsérendőbb itt Füreden az a kül csin, rend és tisztaság, a mivel az ember minden lépten találkozik, különösen a sétányokon és parkokon, az a fáradhatatlan vasszorgalom, a mit e mostani esőtlen és esetlen száraz időjárás miatt fejtenek ki a kertészek, s az egész fürdői szolgálattevő személyzet, kik untalan locsolnak, tisztogatnak, nyesnek, vésnek, söpörnek.

Olyan ez a hely, tekintetes uram, mint egy kis Eldorádó; van itt minden a világon, de bezzeg meg is kell ám az árát adni, még pedig takarosan, mert csak a csizma-subiczkolásért magáért 4 ftot kell fizetni, pedig két garas ára subikszból kikerül az egész, meg azonkivül a miért a szobaleány hébe-hóba kisepri a szobát (a mi különben egynémelyik oly kicsi, mint egy kalaptok) azért is 4 ft. kell havonkint fizetni, s ezenkivül ha valamelyikhez hozzá szól az ember, mindjárt öt garasba kerül. No de azt mondják, hogy e már igy szokás itt, s én sem akarok ellene negédezni. Hanem a levegőért, meg más láthatatlan elementumokért a legtöbbet kell fizetni, s ezt megveszik mind azon, a ki csak nem négy lábon jár, — de hát jól teszik, ha ez is szokás, és ha használ az is a beteg embernek.

Legfeltünőbb, s némileg kibékitő, az ilyen körülmények közt az, hogy az embernek nolle velle solidul kell magát viselni, s nem ugy például mint hajdanában Parádon, Váradon, Szobránczon, Bártfán, a hol derüre-borura szakadatlanul tartott a tivornya meg a dinom-dánom, járta a ferbli, makao, halber stb. — Kibékitő az, mondom, hogy a sok huzavona mellett még oly örvények is nem sodorják el az embert. Itt minden mulatság

Lednic vára

(Lednica)

Trencsén vm

képekkel.

Janota II

80 – 86 l.

HELYSÉG

VÁRMEGYE

ŐRZÉSI HELYISÉG

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

KOR

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁ

TÁRGY

EGYÉB ADAT

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Ledniczróna (Trencsén m.) Róm. k. templom

Horang 1648-ból

Zólyom

Bábaszék, r. k. te
Beszterczebánya,
„Olajfa-ke
Apáczák tem
Ev. templom
Vármaradvár
Városháza (g
Mátyás-palot
Dobronya, r. k. te
Vár.
Gyetva (Dettva), v
Hajnik, r. k. temp
Hiadal, várrom. (
Jakabfalva (Jakub
Királyfalva, várro
Libetbánya, várro
Német-Lipcse, vár
Radvány, r. k. te
Várkastély.
Szászfalu (Szaszo
Szász, őrtorony. (
Szába, r. k. temp
Ujbánya, kórház-t

Ledniczky Gyula

Szerepel az alábbi távlatban

F. B.: Pesterzsébeti Képzőművészek
Tavaszi Távlata

Csili 1970 ápr.

MDK

Ledniczky Gyula

Kiállitási hir

Esti hirlap 1968 máj.3.

M.D.K

Ledniczky Gyula
festő

Tájképeit mutatta be a
tárlaton.

Z. Luhács Zsuzsa: A XX. heinleti képrőmüvészek tárlata
Művészet, 1966. szeptember – 41 kap

MDK

Ledniczky Gyula, [ ]

Kiállít a pesterzsébeti

„Tanuszi tárlaton."

—: Hír

8

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. máj. 3.

ECT LAB

Ledniczky Gyula (Sortex)

„Részlet üzemünkből"

Képzőművészek Országos Kiállítása a Nemzeti Szalonban (Péter Imre)
Művelt Nép 1952 dec.

LEDNICZKY GYULA festőművész akvarelljeiből rendeznek kiállítást Budapesten, a XX. kerületi Kis-Duna Galériában (Soroksár, Marx Károly út 128.). A december 20-án, csütörtökön 17 órakor megnyíló tárlaton a közönség a művésznek a környék természeti szépségét s az emberek életét bemutató képeit láthatja.

Népszabadság, 1984. XII. 16.

Ledniczky Gyula festő

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. okt. 28.

Ledniczky Gyula

A XX. ker.-i Szabó Ervin Könyvtárban, a könyvtár keretei között megalakult a Kisdunai Alkotó Csoport. A Csoport most megnyílt kiállításán szerepel a művésza alkotása.

Lasonci Miklós: Kiállítótermekből.

Pest Megyei Hírlap, 1976. szept. 16.

Ledniczky Gyula

A XX. ker.-i képzőművészek győri kiállításán művei szerepelnek. „Csónakkikötő a Dunán" c. akvarell. (szelítve)

(M.): XX. Ker.-i képzőművészek alkotásai Győrben.

Kisalföld, 1973. máj. 11.

Ledniczky Gyula festő

a főváros XX. ker.-i művészeinek Tavaszi Tárlatán szerepelnek munkái, akvarelljei.

Kiss Faragó Sándor: Tavaszi Tárlat Pesterzsébeten.
Rokka, 1974. ápr. 15.

Ledniczky Gyula

A ráckevei gimnázium Ady-Galériája 1972-ben alakult és ma már több mint 50 műtárgyal rendelkezik, melyek között szerepel a művész alkotása is.

Losonci Miklós: Iskolagalériák. Magyarország, 1974. szept. 1.

Ledniczky Gyula

Gammel József, ifj. Pál Mihály/szobrok/, Ledniczky Gyula alkotásai a ráckevei Ady Galériában található.

Rajzta nitás 1975-4-31
Losonczi Miklós:Ráckevei Ady Galéria

Ledniczky Gyula, festő

1021

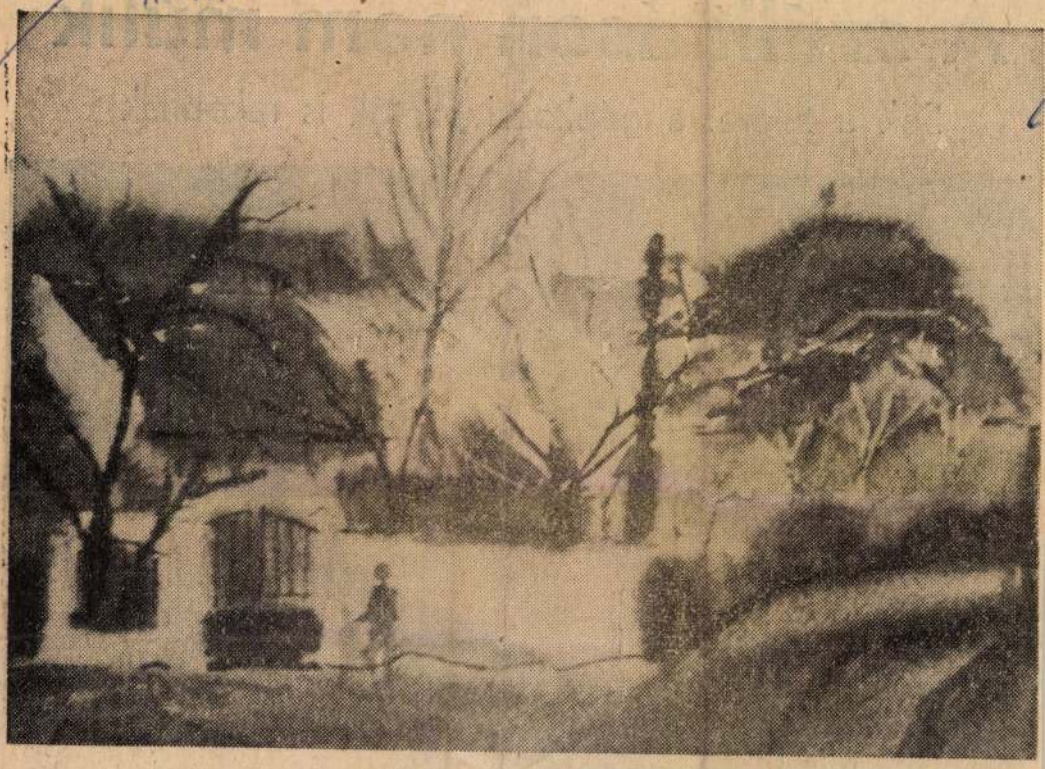

KIÁLLÍTÁS

Téli táj, magányos, kopasz fa a szántóföldön. Mindenütt hó és jég. Csak néhol kúszik elő egy csupasz földdarab. Egy másik kép. Karjait széttáró ember búcsúzik a tájtól, a szigettől, kedvenc horgászhelyétől.

Ledniczky Gyula festő a természet szerelmese. Gyakori témái a Duna-part füzesei, szigetek, halászhálók, a vízi világ. Jó néhány kép szomorú hangulatú, az elmúlást, a hervadást idézi. A színek is sajátságosak, a barna különféle árnyalatai gyakran keverednek a lilával.

A közelmúltban, a Volán 1-es számú vállalatának tanácstermében kiállítást rendeztek Ledniczky Gyula festményeiből. 35 akvarell és öt tollrajz került bemutatásra. A megnyitó ünnepségen *Fekete János*, a budapesti pártbizottság művelődési osztályának vezetője kedves szavakkal méltatta a festő munkásságát.

Ledniczky Gyula 1964 óta dekorációsként tevékenykedik a Soroksári Textilgyárban.

— Gyermekkorom óta rajzolok. Az érettségi után Jaschik Álmos magániskolájában tanultam. Később Iván Szilárd — jelenleg a Képzőművészeti Főiskola tanára — lett a mesterem.

Itt a Sortex-ben végzett dekorációs munkát nehezen lehet összegyeztetni a festéssel. Először úgy tűnik, hogy nagyon is közeli dolgokról van szó. Nem így van. Egy jó érdekes plakát megkomponálása élmény. De, ha egymás után 20 darabot kell elkészíteni, az már nem okoz örömet.

Legszívesebben akvarellt festek. Ha egy képet megvásárolnak tőlem egyszerre örülök és szomorkodom. Örülök, hogy tetszést arat a képem, de sajnálom, hogy meg kell válnom tőle. Ebben az évben már a Soroksári Textilgyár is vásárolt tőlem öt képet.

Műtermem nincs, de van egy alkotó műhelyem. „Luxus sufninak" nevezem. Több száz munkámat őrzöm itt.

— (csik) —

1978 JAN 2
Textilélet

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-126

A szállításon ne

Sok a túlóra, a gépkocsivezetők

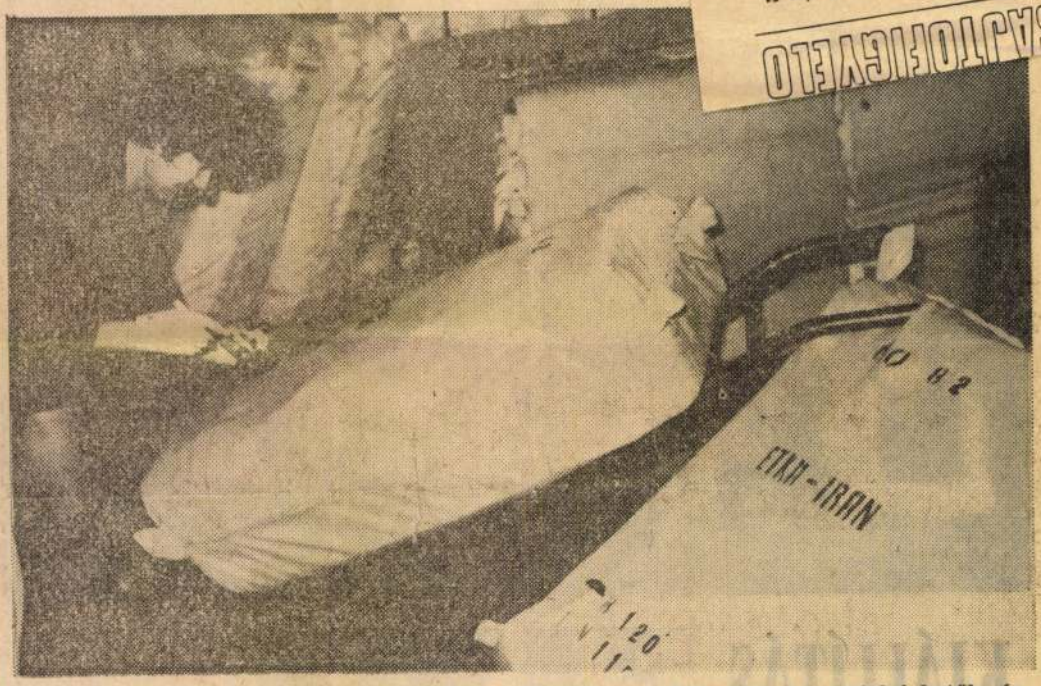

Nagy út előtt állnak a becsomagolt kelmék. Úticél: Irán. Felkerülnek az utolsó betűk, és már viheti is a szállítási csoport

A Hazai Pamutszövőgyár szállítási osztálya nem tartozik a jól ellátott helyekhez. Az 1200 dolgozót számláló, nagyteljesítményű kikészítővel rendelkező gyárnak igen elavult a gépkocsiparkja. A gépkocsivezetői létszámot az év elejéhez képest sikerült kiegészíteni, de a rakodómunkások ma is nagyon kevesen vannak.

— Mindössze nyolcan — mondja *Kromfeld János*, a szállítási csoport vezetője.

Az újpesti gyár szállítási irodájában beszélgettünk. *Kromfeld János, Szahulcsik József* szállítási és anyagosztályvezető és *Havas Antal* gépkocsivezető.

Az asztalon kimutatások, napijelentések, a falon grafikonok.

— Ütemtervünk sajnos főleg az év utolsó hónapjában csak papíron létezett. Volt nap, hogy 70 ezer méter árut tudtunk csak kiszállítani, máskor 200 ezer méterrel kellett megbirkóznunk — veszi át a szót *Szahulcsik József*. Azt hiszem, hogy az év végi hajrá minden gyárban, és minden szállításon van. A megsokszorozódott kiszállításra váró készáru mellett a nyersszövet behozatalt is meg kell oldanunk. Nagyon sok energiát vesz igénybe a fonalszállítás. Hol Szegedről, hol Tószegről, hol Kalocsáról kell fonalat fuvaroznunk a szövődének. Megnövelte munkánkat az is, hogy vidéki vállalkozóknál bérben csomagoltatjuk készáruink egy részét.

— *Mennyire gépesített az anyagmozgatás, a rakodás?*

— Kevéssé. Termékeinknek csak kis hányadát tudjuk raklapos módszerrel szállítani. A nagyobbik részét végenként pakoljuk föl a kocsira és le onnan.

— Erről a rakodók és a gépkocsivezetők tudnak igazán beszámolni — vág közbe *Havas Antal*. Úgy látom nincs valami jó hangulatban. A negyven évével úgy ül itt, mint egy durcás gyerek, formálja a szavakat, hogyis, mint is mondja. Aztán csak elkezdi:

Jár ön színházba? A férjével? Na látja. Én is szerettem volna elmenni a feleségemmel. Két ízben vásárolt színházjegyet szegény, és egyszer sem tudtunk elmenni. Miattam. Képzelje csak el, mi volt otthon. Elhúzódott a rakodás, későn mentem haza, és nagyon fáradt is voltam. A nejemnek azt mondtam, miért pont decemberben akarsz színházba menni? Tudhatod, hogy ez rázós hónap a szállításon. De úgy utólag mondjuk meg őszintén: igaza van. Változtatni kellene a szállítás rendszerén.

— *Miért, hogyan képzeli el?*

— Vagy úgy, hogy megfelelő létszámú rakodógárdánk legyen, vagy áttérni a raklapos szállítási módra. Mert tudja, nagyon nehéz ám emelgetni a végeket. Némelyik van 60—70 kilogramm is. És az teljesen nyilvánvaló, hogy egy rakodó erre képtelen. Be kell segíteni a gépkocsivezetőnek.

— *Egy nap legalább kétszer fordul a kamion, azt mondta. Az tizenkétszer négy, azaz negyvennyolc tonna. Hogy ül ezután a volán mellé a gépkocsivezető?*

— Fáradtan. És úgy vélem, nem is lehet ezt a végtelenségig csinálni. Vagy modernizálni kell a szállítást, vagy feltétlenül biztosítani kell gépkocsinként a két rakodót.

— *Miért csinálják mégis a gépkocsivezetők a rakodást?*

— Ha a pénzre gondol, kapunk rakodási pótlékot. De nem kizárólag ezért. Valamennyien régi dolgozók vagyunk. Tudjuk, hogy a kiszállításoktól függ a gyár nyereségé. Bárhogy is van, egy biztos: a szállításon nem fog múlni a tervteljesítés.

— *Mennyi a rakodási pótlék?* — fordulok az osztályvezetőhöz.

— Egységesen 26 forint.

— Mindegy, hogy 12 tonnás kamionnal, vagy 5 tonnás ZIL-lel jár a gépkocsivezető?

— A pótlék szerint igen, bár a kollektív szerződés 7. pontja másként szól: A vállalat a gépjárművezetőjével megállapodhat abban, hogy a várakozási idő alatt a gépjár-

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Ledniczky Gyula
festő
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG
1980 ÁPR 27

1021

Csónakok

Ledniczky Gyula alkotása

A ládi fűrészüzemben...

Évente 100 000 köbméter fát dolgoznak fel a Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság ládi fűrészüzemében, s ehhez mintegy 1500 méter fűrészlapot használnak el. Felvételünket a karbantartó műhelyben készítettük, ahol újra élezik a szalagfűrészek lapjait.

Üzemi étkeztetés üdültetés

Ledniczky Gyula festő

a XX. ker. Tavaszi Tárlaton szerepelnek művei a festőnek, aki kettős „állampolgár", a ráckevei Angyali-sziget akvarellistája.

Losonci Miklós: Tavaszi változatok a tárlatokon.

Pestmegyei Hírlap, 1974. ápr. 8.

Ledniczky Gyula

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUN 17

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

festőművész

Ledniczky Gyula: Csónakok

LNOK MEGYEI NÉPLAP

Harc és együttműködés

A társadalmi haladásról és a nemzetközi enyhülésről

Politikus, történész, közéleti személyiség Berecz János kandidátus, az MSZMP Központi Bizottsága külügyi osztályvezetőjének immár negyedik kötetét jelentette meg a közelmúltban az Akadémiai Kiadó. A könyv a szerzőnek a világbéke és a társadalmi haladás kérdéseivel foglalkozó, 1973—77 között a Társadalmi Szemlében, a Pártéletben, a Pedagógiai Szemlében megjelent cikkeit, tanulmányait, valamint „A békés egymás mellett élés időszerű stratégiai kérdései", illetve a „Békés egymás mellett élés — ideológiai harc" című tudományos konferenciákon elhangzott előadásait tartalmazza.

Időszerű munka Berecz Jánosnak a legfrissebb kötete. Egyik fő erénye, nevezetesen: segít eligazodni a nemzetközi események rendkívül bonyolult összefüggéseiben — teszi aktuálissá. Három témakör alkotja a könyv gerincét: 1. a békés egymás mellett élés korunkban, 2. az enyhülési folyamat jellege, 3. az enyhülés és a társadalmi-politikai erők. A cikkek, tanulmányok szerzőjének széles tudományos ismeretanyaga, legfőképpen a marxizmus—

nünk —, fejlett műszaki-technikai feltételekkel és a bizonyos fokig ellentmondásos nemzetközi helyzetre is építő municióval kezdett támadást a szocializmus ellen..."

A békés egymás mellett élésre, a politikai és katonai enyhülés folytatására, kiszélesítésére hangolt szocialista külpolitika sok évvel ezelőtt alternatívát állított az emberiség elé: a Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelmével megteremtődött objektív alapon nyugvó békés egymás mellett élést, illetve az imperialista körök egyre növekvő arányú fegyverkezéséből adódó reális veszélyt, a termonukleáris világégést. A szocializmus megalkotta a maga stratégiáját, a békés egymás mellett élés politikáját. Alternatívája olyan, hogy el kell fogadni, csak ezt lehet választani: 1. a szocialista és a tőkés államok között elkerülhető a háború; 2. a szocialista forradalom útjai különbözőek, és lehetséges az áttérés a kapitalizmusból a szocializmusba viszonylag békés körülmények között; 3. a teljes egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján nemcsak lehetséges, de szükséges is a különböző társadalmi rendszerű országok együttmunkálkodása.

LEDNICZKY GYULA

Művei szerepelnek az alábbi tárlatokon.

Losonc Miklós: XX. kerületi képzőművészek tárlata.

Művészet, 1970, ~~okt.~~ 8. aug.

Sedniczky Gyula festő

Részt vett a tárlaton.

Losonci Miklós: XX.kerületi képzőművészek tárlata.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 35.lap

M.D.K

Ledniczky Gyula
festő

A pesterzsébeti művészek tárlatán
csendéletét mutatta be.

Lengyel Géza: Kiállítási krónika
Művészet, 1965. január - 42 kep

MDK

Ledniczky Gyula, 29.é.

SORTEX, Soroksár

Tanulm.fej, szén

Üzemben, of.

Ifjusági Képzőm. és Iparm. kiáll. N.Szal. 1950.jun.

12.1.

Jedniczky Gyula festő

M.D.K

A Pesterzsébeti művészek tárlatáról szót vett.

Lengyel Géza: Pesterzsébeti művészek
Művészet, 1965. július - 64 lap

Az 1991-es tárlaton díjat kaptak:

Bodnár Ede *grafikusművész*
Morvay László *grafikusművész*
Pánti Imre *festőművész*

A kiállításon alkotásaikkal bemutatkoznak a következő művészek:

Bata László festő
Bálványos Gabriella grafikus
Bodnár Ede festő és grafikus
Budehelyi Tibor szobrász
Bunda János István festő
Czétényi Vilmos festő és grafikus
Czina Mónika festő
Dékány Ágoston grafikus
Goda Zsuzsa festő
Gombosné B. Éva festő
Gulyás László festő
Gyeney Judit festő
Gyólai Gabriella festő
Hartung Sándor festő és grafikus
Hernádi Paula grafikus
Horkay István festő és grafikus
Kadarkuti Richárd festő
Kalmár György festő
Kemenesi Zsuzsanna grafikus
Kocsis Előd szobrász
Kováts Borbála grafikus
Lacza Márta grafikus
Ledniczky Gyula festő
Lóska Mari festő
Lukács József grafikus
Mokrai Orsolya grafikus
Morvay László grafikus
Nagy Vera grafikus
Németh Miklós festő
Orbán Nándor grafikus
Pánti Imre festő
Pleva Ilona festő
V. Pleva Margit szobrász
Rácz Edit szobrász
Szűcs Miklós grafikus
Temesi Péter grafikus
Tóth Kristóf grafikus
Tóth Orsolya grafikus
Traurig Lőrinc grafikus
Vizsolyi János szobrász
Gy. Vad Erzsébet festő
Volni Veronika festő

A Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája
szeretettel meghívja
Önt és barátait a

27. Tavaszi Tárlat

megnyitására

1991. március 18-án du. 16 órára

Megnyitja: **Perlaki Jenő**
Pestszenterzsébet–Soroksár
polgármestere

Megtekinthető: 1991. április 29-ig
hétfő kivételével naponta 10-18-ig

Gaál Imre Galéria
1203 Budapest, Kossuth Lajos utca 39.
Telefon: 127-8017

LEDNICZKY Gyula festő

Ledniczky Gyula festő

Vasárnapi Hírek 1993 jún. 6.

Tárlatunk

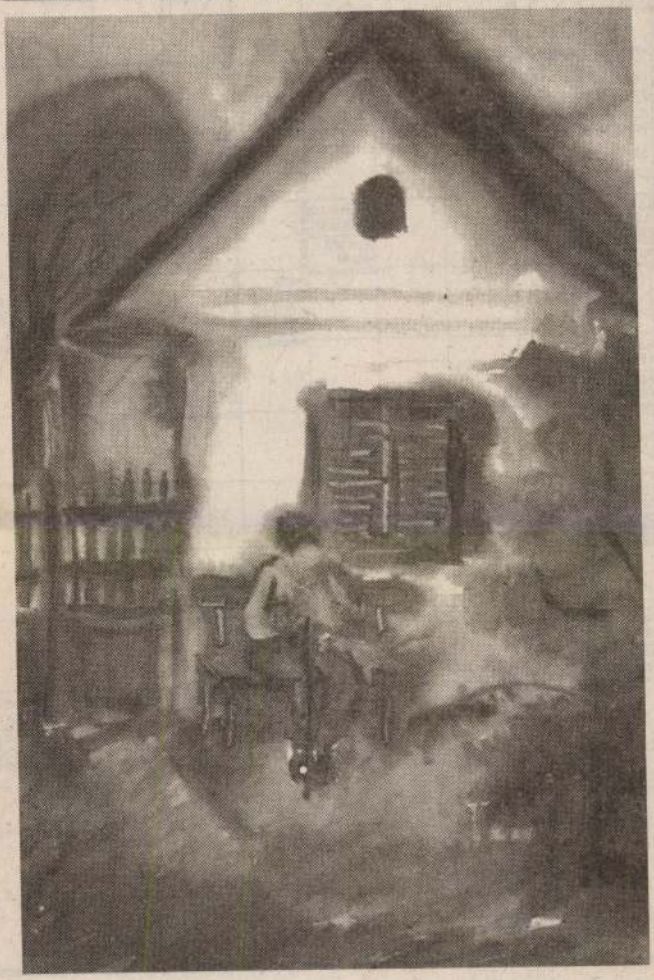

Ledniczky Gyula: Ősz

Ledniczky Gyula festőművész gyűjteményes kiállítása, melyen Soroksárról és a ráckevei Angyali-szigetről festett akvarelljeit mutatja be a Csepel Galériában (XXI. ker., Szent Imre tér 3.), június 27-ig tekinthető meg.

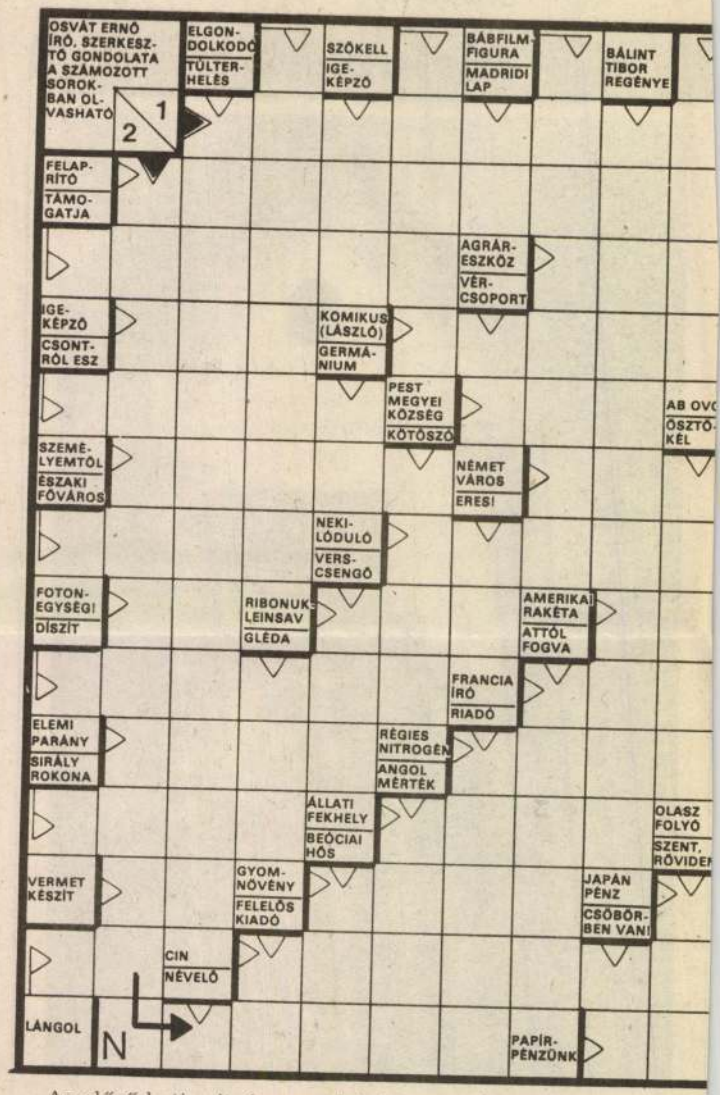

Az előző heti rejtvény megfejtése: Csak a bolondok veszik ma sorozatból A 111-es című, Jávor Pállal készült film videókazett XX., Ady E. u. 80; Sári Tamás, Debrecen, Dózsa Gy. u. 14.; Szucs 20/A. Mindannyian megkapják a Rejtvényfejtő miniszótár két-ké

E heti rejtvényünk beküldési határideje: június 11. Címünk megfejtéseiket nyílt levelezőlapon adják postára.

A Helytörténeti Gyüjtemény várja a látogatókat a Csepel Története napjainkig című állandó kiállítás megtekintésére.

F.k.: Sárkány István
művészeti vezető

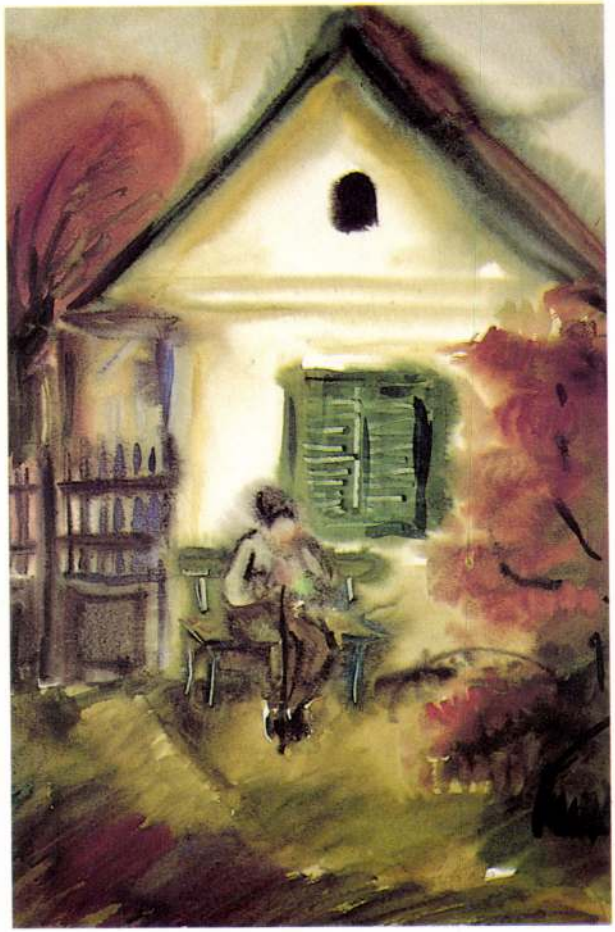

LEDNICZKY GYULA

LEDNICZKY GYULA

Ember és művész

Ledniczky Gyula a sors csapkodása közepette is mindvégig ember maradt, ezért lett, ezért lehetett festő, hiszen akvarelljeinek csöndes színtűzéből a megfigyelt és ábrázolt szépség hordozza őrzött humánumát. Megbecsülték a soroksári SORTEX-ben, mert mindenkinek kollégája tudott lenni, innen, hogy az egyszerű emberek, a munkások sokasága örült új képeinek, biztatta, segitette előrehaladásában. Sokat segitett pályája alakulásában Iván Szilárd baráti korrigálása, a Kör utca hangulata.

Következetessége abban is megnyilvánul, hogy töretlenül hű maradt választott műfajához, az akvarellhez. Megérezte, hogy a frissen fölrakott színrendben rejtőzik ereje, képessége, tehetsége. Két főmotívuma két otthona, ahol fölváltva él és alkot: Soroksár és a ráckevei Angyali-sziget. Emlékezetes műve a württembergi öreg temető megdőlt sírtábláival, színes földhányásaival, mely láttatja a madarakban, fűben, felhőkben, Dunában nemcsak az elmúlást, hanem az életet. Új és új elemekkel ábrázolja az Angyali-sziget tomboló virágzuhatagát, a szines csöndet, vízen ringó csónakokat, sejtelmes meghittségű vízi folyosókat. A táj szereplői művészetében békés emberek, -horgászok, sorsukkal megbékélt öregek, akiket Ledniczky Gyula a víz, növényzet kozmikus környezetével nevez meg a lét testesült harmóniájának, a hétköznapok színekben fölvillanó szertartásainak, mely visszavonhatatlanul és megfellebbezhetetlenül maga az ÜNNEP.

Dr. Losonci Miklós

A Csepel Galéria és Helytörténeti Gyüjtemény
tisztelettel meghívja Önt és kedves családját
1993. június 3-án 18.00 órára

LEDNICZKY GYULA

festőművész
kiállításának megnyitójára

Megnyitó beszédet mond:

Dr. Losonci Miklós

művészettörténész

A kiállítás helye: XXI. ker. Szent Imre tér 3.
Megtekinthető: 1993. június 27-ig,
10-18 óráig, hétfő kivételével naponta.

LEDNICZKY GYULA

Ember és művész

Ledniczky Gyula a sors csapkodása közepette is mindvégig ember maradt, ezért lett, ezért lehetett festő, hiszen akvarelljeinek csöndes színtűzéből a megfigyelt és ábrázolt szépség hordozza őrzött humánumát. Megbecsülték a soroksári SORTEX-ben, mert mindenkinek kollégája tudott lenni, innen, hogy az egyszerű emberek, a munkások sokasága örült új képeinek, biztatta, segitette előrehaladásában. Sokat segitett pályája alakulásában Iván Szilárd baráti korrigálása, a Kör utca hangulata.

Következetessége abban is megnyilvánul, hogy töretlenül hű maradt választott műfajához, az akvarellhez. Megérezte, hogy a frissen fölrakott színrendben rejtőzik ereje, képessége, tehetsége. Két főmotívuma két otthona, ahol fölváltva él és alkot: Soroksár és a ráckevei Angyali-sziget. Emlékezetes műve a württembergi öreg temető megdőlt sírtábláival, színes földhányásaival, mely láttatja a madarakban, fűben, felhőkben, Dunában nemcsak az elmúlást, hanem az életet. Új és új elemekkel ábrázolja az Angyali-sziget tomboló virágzuhatagát, a szines csöndet, vízen ringó csónakokat, sejtelmes meghittségű vízi folyosókat. A táj szereplői művészetében békés emberek, -horgászok, sorsukkal megbékélt öregek, akiket Ledniczky Gyula a víz, növényzet kozmikus környezetével nevez meg a lét testesült harmóniájának, a hétköznapok színekben fölvillanó szertartásainak, mely visszavonhatatlanul és megfellebbezhetetlenül maga az ÜNNEP.

Dr. Losonci Miklós

A Csepel Galéria és Helytörténeti Gyüjtemény tisztelettel meghívja Önt és kedves családját 1993. június 3-án 18.00 órára

LEDNICZKY GYULA

festőművész
kiállításának megnyitójára

Megnyitó beszédet mond:

Dr. Losonci Miklós

művészettörténész

A kiállítás helye: XXI. ker. Szent Imre tér 3.
Megtekinthető: 1993. június 27-ig,
10-18 óráig, hétfő kivételével naponta.

CSEPEL GALÉRIA

A Helytörténeti Gyüjtemény várja a látogatókat a Csepel Története napjainkig című állandó kiállítás megtekintésére.

F.k.: Sárkány István
művészeti vezető

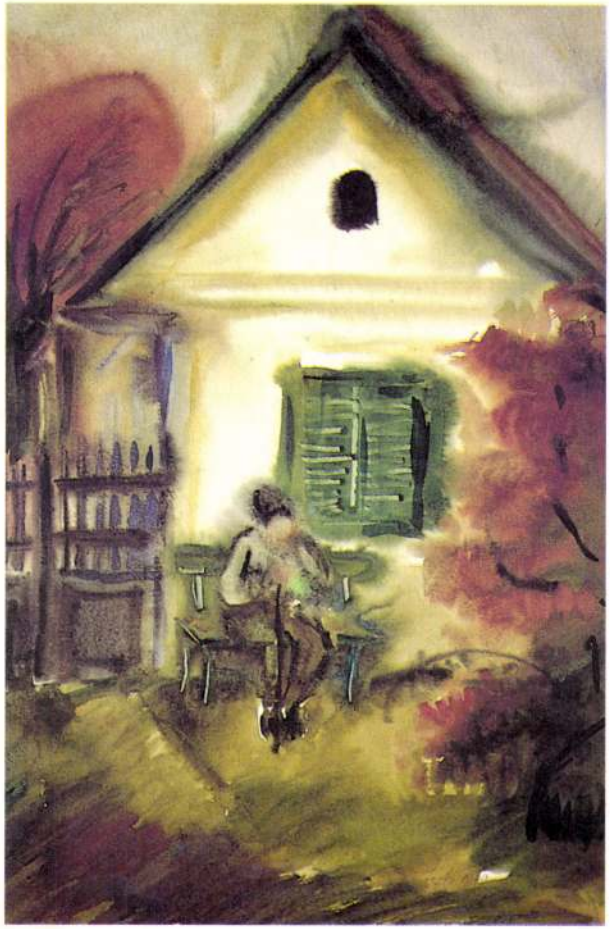

LEDNICZKY GYULA

MEGHÍVÓ

ERNST MÚZEUM

LEGÉNDY Peter

BUDAPESTI MŰVÉSZETI HETEK

MÁS·KÉP

DIFFERENT VIEW

A Budapesti Művészeti Hetek Igazgatósága, a Magyar Fotóművészek Szövetsége, a Műcsarnok és a Soros Alapítvány Képzőművészeti Kuratóriuma meghívja Önt a Más-kép (fotóművészek és képzőművészek kísérleti fényképei az elmúlt két évtizedben) című kiállításra. Megnyitja: Dr. Dieter Ronte, a bécsi Modern Művészeti Múzeum igazgatója, 1989. szeptember 25-én, hétfőn, 6 órakor. A megnyitó alkalmából sor kerül a Soros Alapítvány Képzőművészeti kuratórium Éves Művészeti Díjának átadására, valamint Legéndy Péter: Állómozi című akciójának bemutatására (az 1979-es akció ismétlése). Ernst Múzeum, Budapest V., Nagymező utca 8. A kiállítás október 15-ig tekinthető meg.

The Association of Hungarian Photographers, the Műcsarnok and the Soros Foundation Fine Art Advisory Committee request the pleasure of your company at the opening of the exhibition "Different View" (Experiments in Photography of the Past Twenty Years) to be opened by Dr. Dieter Ronte, Director of the Museum moderner Kunst, Vienna, at 6.00 pm on Monday September 25th, 1989. The presentation of the Soros Foundation Fine Art Advisory Committee Annual Art Awards, as decided upon by the Special International Jury, will take place. Performance: Péter Legéndy, "The Standing Movie" (originally performed in 1979) Ernst Museum Budapest, V., Nagymező utca 8. The exhibition is open till October 15th, 1989.

1989·SZEPT·25·OKT·15·

LÉGRÁDY Viktor

SALAMON Nándor: Zászlóbontás : A Magyar Vizfestők Társasága Szombathelyen. = Vasi Szemle, XLV. évf.3.sz. 1991

456.

Ledniczky Lajos

bútor-intarzia kérítő

Palka József

nőegfestő mester

Kertész M: Az arany-koszorús mesterek utódai. MN. 1956 máj. 30

Lednitzky Ferenc
festő
34. éves
+ 1945. . . . . .
Pestimrei Ujlenutó

[illegible]rkőről.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Sedniczky Gyula
festő

M.D.V.

A kiállításon bemutatta az „Attila utca" és a „Csónak a vízparton" című művét

Galambos Ferenc: Két vidéki ex libris kiállítás
Művészet, 1969. január – 34 lap.

Ledniczky Gyula festőművész

KÖZÖS TÁRLATOT rendeznek Ledniczky Gyula festőművész és Kiss Gábor fotóművész alkotásaiból a Szakszervezetek Fővárosi Művelődési Házában. A XI. kerületi Fehérvári úti galériában csütörtökön megnyíló kiállítást október 11-ig láthatják az érdeklődők.

Népszabadság, 1986. IX. 16

tovább Ledo Béla

egyházi ötvös U. 2890

Szabó Loránd

épitész

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa által a szentmargitszigeti Szent Mihály templom részére készült oltárfelszerelés. Terverte Szabó L., készitette Ledo

Repr.

Nemzeti Magazin

A Nemzeti Ujság.

Képes mell. 1933.

Okt. 8.

FÖLDMÍVELÉSÜGYI MINISZTER

Szám: 39257, 40984

Műemlékek Országos Bizottságának

Budapest
IX. Hőgyes Endre u. 10

Hivatalból
Díjátalányozva

MAGYAR FÖLDMÍVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

BUDAPEST 48 VII 20 15 B

Ledniczky Gyula

LEDNICZKY GYULA festőművész akvarelljeiből rendeznek kiállítást Soroksáron, az Építőipari Gépesítő Vállalat Marx Károly úti központjában. A hétfőn megnyíló tárlatot február 20-ig láthatják az érdeklődők.

... sikeres évi talál-

Népszabadság, 1987. II. 7.

MDK

Ledó Béla

Üveg és fémipari kiáll. Uj Magyarság, 1943. nov. 7. 13 l.

LEDNICZKY Ipoly gyűjtő

Ledniczky Ipoly bajai főgimnáziumi tanár gyűjteménye ez időben még rendezetlen. A jeles történelem-tanár az érmeket előadásai alkalmával be szokta mutatni tanítványainak és ezzel is igyekszik a történelem szép stúdiumát megkedveltetni a tanuló ifjúsággal. Éremgyűjteményében van néhány szép barbár tetradrakmon, igen sok szép római császárkori denár és magyar obulus. Érmeinek legnagyobb részét a szomszédos dunántúli községekből hozták tanítványai szeretett tanáruknak.

Num. Kozl. 1906. 136. p.

MDK

Ledó Béla

I-s A-l: A m. üveg és fémipari műv. kiállítása.
Nemzeti Újság, 1943, nov. 7.

MDK

Ledó Béla, ip.müv.

1. Ezüst kehely aranyozva. Terv. Sza bó Lóránd.
3. Ezüst kehely aranyozva.
Ezüst kehely aranyozva, elefántcsont betéttel.
23. Tabernaculum. Terv. Szabó Lóránd. 33.l.

/Egyházművészet/.

OMIP Társ.Bp. -Művészet az iparban. 1943. Üveg- és Fém KK kiállítás. Egyházművészet. Kat. 32.l. és 33.l.

Cézanne: Kártyázók

Az alapítvány jól olajozott gépezetének működését egyetlen homokszem akadályozza csupán: a házigazda elviselhetetlen, zsarnoki természete. Nincs hozzászokva az ellentmondásokhoz, ezért nem is tűri azt. Elvárja, hogy a művészet kérdéseiben - tanácsadóitól a látogatókig - mindenki az ő nézeteit vallja. Bár az intézmény már 1924-ben megnyitotta kapuit, képanyagát máig is kevesen ismerik. Barnes ugyanis haláláig csak néhány tucat embert engedett be hetenként, főleg szombaton, a gyűjteménybe és ezeknek is írásban, előre kellett kérniök az engedélyt. A legnagyobb gyönyörűséggel tagadta meg ezt a műkereskedőktől, kritikusoktól, neves költőktől, sőt még az autómágnás Chrysler fiától is. Így állt bosszút a nép fia azokért a sértésekért, melyeket gyűjteménye gyarapítása közben el kellett viselnie a szakmabeliektől, rivális műgyűjtőktől.

Barnes 1951-ben tragikus baleset következtében kedvenc autója kormánykerekénél veszti életét. Az ok: elnézett egy megállást jelző táblát! Végrendelete szinte megbénítja az alapítvány működését. Az örökhagyó ugyanis megtiltotta képek eladását, a műveknek az épület falain kívülre vitelét, sőt azok színes reprodukálását is.

(Ez a rendelkezés még napjainkban is érezteti hatását, ezt egy nemrég megjelent kiadvány bizonyítja. A német Taschen könyvkiadó-cég két hatalmas kötetben mutatta be Van Gogh mintegy 870 képre terjedő festői életművének valamennyi darabját. A kiadó által elérhető képeket, az anyag mintegy 85%-át, pompás színes felvételek alapján közlik. Csak fekete-fehér reprodukcióban láthatók azok a művek, melyek jelenlegi őrzési helye ismeretlen, amelyek időközben megsemmisültek, vagy árverés útján magát felfedni nem kívánó tulajdonoshoz kerültek. Színek nélkül szerepel a kiadványban a Barnes gyűjtemény 7 Van Gogh-képe is, ezzel a szokatlan megjegyzéssel: Farbreproduktion nicht gestattet.)

Napjainkra, az alapító halála után négy évtizeddel, megszólalt a lélekharang a gyűjtemény fölött. A képek állapota leromlott. A néhány évvel ezelőtti kazántűzben hat festmény tönkrement. Az épület renoválása tízmiliókba kerülne, az alapítvány tartalékai kimerültek. A jelenlegi elnök, egy színesbőrű ügyvéd, zseniális tervet dolgozott ki az intézmény megmentésére: eladás helyett a képek "kihelyezésével" próbálja előteremteni a hiányzó pénzösszeget. Párizs után Washingtonban és Tokióban fogják a 72 képet kiállítani, de pályázik az anyagra Torontó és egy német múzeum is. A kölcsönzésért az intézmények 2.5-től 5 millió dollárig terjedő összeget fizetnek.

A párizsi lapok, a ritka lehetőséget kihasználva, most színpompás illusztrációk közlésével számolnak be a kiállításról. Még az olyan, főleg közgazdasági érdeklődésű folyóiratok is, mint a Le Point, vagy a Valeurs Actuelles, hosszan ismertetik az utópista, humanista doktor pályafutását, emberbaráti tevékenységét. Cikkeikből megtudjuk, hogy Barnes üzemében egykor a munkások csak 6 órát dolgoztak, utána tanulókörökben a művészet történetével foglalkozhattak. Ami akkoriban szokatlan volt: nem volt benne semmi előítélet feketebőrű honfitársaival szemben. Pedagógiai terveinek megvalósítására szánta gyűjteményét, melyben igen korán helyet kapott a néger plasztika is. Nem csupán esztétikai értékük matt vásárolta ezeket, hanem így is bizonyítani kívánta, hogy számára a feketék művészete azonos értékű a fehérekével.

A Barnes gyűjtemény kállítása Párizsban és később majd szerte a világon, nemcsak a festészet nagyjainak emlékét idézi fel, hanem egy olyan gyűjtőét is, akinek kivételes egyénisége jó szemmel és független ítélőképességgel párosult. Anyagi lehetőségei megadták számára, hogy az emberiség jótevője legyen, többet tegyen a közösségért, mint néhány akadémia, intézmény vagy mondvacsinált irányzatú galéria.

Dr. Soós Imre

Györgypál Katalin

futam

mindig csak félig
mindent harmadába
negyedébe
mikor hogy
mikor miként sikeredik
mindent csak félig
semmit sem készre
sohasem egészen
mindig harmadába
kilenc-tizedébe
mindig egy lépés hiányzik
mindig az idő
mindig a félelem
már sohasem az egész
mindig csak félig
sohasem teljesen
csak nagyjában-
egészében
sohasem igazán
sohasem teljesen
mégis elmúlik az élet
sohasem félig
mindig – egészen

XANTUS GYULA elbúcsúzott. Valamit azonban örökbe hagyott ránk. Művészetét. Ez a kincs romolhatatlan. Két okból. Egyrészt önértéke révén. Fogalmazása egyedi, mert XANTUS GYULA egyéniség. Követhetetlen. Előde csak maga a művészet; nem kötődik maradéktalanul egyetlen stílushoz sem, ez az egyéni karakter az ő korszerűsége. A képen belüli rajzi hálózat, mely átszövi színmezőit, kellemes, derűs érzetet kelt. Jelképes, hogy Icarus helyett Ő Daedalus repülését idézte, az okos, megfontolt célba érkezést. A derűt, a biztonságot. Használni akart, használni tudott az értelmes létezésbe vetett hitével, ezt festette egész életében, ezt a belső meggyőződést igazolta az általa teremtett szépséggel. Humora, jószándéka, bajtársiassága, "nagy elánnal" szerkesztett életvitele, mely megosztotta művészi és művésztanári ambícióit, szintén egyedi a maga nemében. Színes nyomot hagyott maga után. Nemcsak emlékezetes festő volt, hanem szeretetreméltó ember.

BÁNSÁGI ANDRÁS ezer kínból, szenvedésből mindig föltámadt. Nyomdászból lett fáradhatatlan, enciklopédikus érdeklődésű grafikus, aki mindent megörökített, hogy az arra érdemes dolgokból általa kivitelezett rajzi nyom maradjon. Ez a föladat éltette. A végtelen figyelem és tapintat. Ez a figyelmesség is tehetségének része. Úgy éreztük, hogy hozzátartozik életünkhöz, hogy Rá nem vonatkoznak a természeti törvények. Igazságtalanul zárták börtönbe a Rajk per egyik perifériku személyeként. Jó esztendeig sínylődött magánzárkában, de ezt is kiheverte. Minden bajt, ártalmat. Dolgozott, dolgozott, a föladatok mindig elhalmozták, győzte erővel, hittel. A magyar kisgrafika egyik jeles mestere volt: többezer lapja velünk marad örök figyelmessége jeléül.

LEDNICZKY GYULA a SORTEX dolgozója volt – és kitűnő akvarellista. Végtelenül szerény ember, aki sokat tett a soroksári festőkért, része van Misch Ádám, Bartl József kibontakozásában. Mindvégig önzetlen emberként munkálkodott. Napi teendői után a soroksári Kör utca 29-ben festette akvarelljeit a württenbergi öreg temetőről, Soroksár zegzugos utcáiról és magas kerítéseiről, a ráckevei Angyali-szigetről. Következetesen ezt a műfajt gyakorolta, ezt a két látvány-forrást értelmezte. Jó lelkű ember, jeles művész volt, a soroksári, erzsébeti és csepeli kiállítások állandó résztvevője. Nemes emléket, szép festői örökséget hagyott maga után.

Losonci Miklós

Szikrák

VÉGVÁRI LAJOS professzor és munkatársai remek kiállítást szerveztek Miskolcon, a Herman Ottó Múzeumban. Külön örülhetünk annak a most és általuk előkerült falfestmény-vázlatnak, mely a bécsi Kunsthistorisches Museum festett menyezetének előképe. Ehhez a ciklusokhoz társították Munkácsy művészetének folytatóit is. Föllelkesültem, s arra bíztattam tanítványaimat, nézzék meg az anyagot és okuljanak belőle. Váratlanul ért, hogy beszámolójuk hemzsegett a kifogásoktól: gyér világítás, a főművek elmaradtak, méltatlan a helyiség. Ezer bajuk akadt. Sajnáltam őket. Nem az élményre, a fölismerés lehetőségére összpontosítottak, hanem mellékes körülményekre, amelyek valóban nem ideálisak. Átéreztem, hogy mennyi, mennyi még a teendő, hogy ifjuságunk a lényegre, csak a lényegre figyeljen, a KINCSRE és ne a porszemekre.

A FIDEM újabb kongresszusa alkalmából nemzetközi éremkiállítást rendezett a Magyar Nemzeti Galériában. Negyven nemzet küldött el több mint kétezer érmet. Ez önmagában is öröm, hiszen a világon minden érmésznek alkalmat nyújt önismeretre, továbbhaladásának időszerű föladataira az internacionális példa és mérlegelés nyomán. Tárgyilagosan állapíthatjuk meg: a magyar érem a világelsők közé tartozik, melyet Lugossy Mária 1992-es londoni nagydíja is jelez. A budapesti seregszemle is pontosítja a tényt: a magyar érem világmérték. A magyar kollekció kétszázhúsz érmet vonultat föl, ötvenhárom alkotónk java termését. Közöttük üdvözölhetjük a most jubiláló, hatvanötéves CSÉRI LAJOS érmeit, a minden tekintetben hiánytalan Széchenyi, Kossuth, Szent-Györgyi Albert, Einstein, Kolumbusz, Sztravinszkij és Ferenczy Béni portréit, hiszen utóbbi a magyar éerem klasszikus megalapítója volt.

Cséri Lajos: Kossuth Lajos

Lenyűgöző a CSONTVÁRY kiállítás a magyar Nemzeti Galériában. Öröm, hogy 1994-95-ben klasszikus veretű életműve, – hatvan festmény és 17 rajz Stockholmba, Rotterdamba és Münchenbe érkezik. Párizs elhárította a bemutatást, ami érthetetlen. Annál is inkább, mert végre kiderülhetett volna, hogy CSONTVÁRY művészete egyenrangú HENRY ROUSSEAU teljesítményével, sőt bizonyos szempontból túlszárnyalja. Így továbbra is marad a téves ítélet HENRY ROUSEAU elsőbbségéről. Amikor nacionalizmusról beszélünk, minden nemzetnek elsősorban a saját portáján illene körülnéznie, – a fölülvizsgálatot nem korlátozhatjuk honi tájakra.

Kerámiák a Gödöllői Galériában – Bizony, itt akad öröm. Az első a Petőfi Sándor Művelődési Központ fogadó készsége. Mindez összefügg azzal, hogy Kecskés József igazgató huszonöt esztendeje ügyszerető vezető. Olyan az intézmény, amilyen az ember, aki mögötte áll. Mivel Kecskés József gazdája a nemes tetteknek: jó az intézmény. Sok ilyen emberre van szükség, értelmes és alázatos személyiségekre, mint amilyen Ő. Ez az első öröm. A második, hogy a magyar kerámiának Gádor István, Kovács Margit, Gorka Géza, a nagy triász után: van utánpótlása. Mindez abból adódik, hogy Csekovszky Árpád és Schrammel Imre, a két Mester évtizedek óta foglalkozik az ifjú kerámikusokkal rendkívül jó hatásfokkal. Ez a második öröm. A harmadik ebből fakad, hiszen Ambrus Éva, Bedécs Mónika, Berzy Katalin, Csonka Zsuzsa, Horváth Szabolcs, Jáger Margit, Kovács Lívia, Kun Éva, Mészáros Gábor, Minya Mária, Müller Magda, Pannonhalmi Zsuzsa, Sarkantyú Judit, Szemereki Teréz minden hatékony intenciót átvettek Mestereiktől, így immár Ők Csekovszky Árpád és Schrammel Imre művészetének örökösei. Negyedik a ráadás a három örömteli magyar igazságra, az, hogy megalakult és működik a Magyar Kerámikusok Társasága. Mind a negyvennégy kiállító jó és új művekkel igazolja tagságát.

Ledo Béla

Nemzeti Újság képes melléklete 1939 május 14.

A Szent István Bazilika részére készített művészi ezüst kehely. Terv. és kivitelezte: Ledo Béla nagy aranyéremmel kitüntetett egyházi műötvös Budapest, IV., Szervita-tér 8.

Ledo Béla

Művészi szentségtartó, tüzizománc-képekkel, ékkövekkel, aranyozva készült: a herminamezői templom részére. Tervezte: Petrovácz Gyula építészmérnök, tanár. Kivitelezte:

LEDO BÉLA

egyházi müötvös,

Budapest, IV., Szervita-tér 8.

Nemzeti Ujság
Kepe mek
1938. maj. 22

Ledo Béla

Ledo Béla műötvös, IV. Szervita-tér 8.
380-057

Bptávb 1940 szept.

SZET-
ÉNETI
IÁNYOK

GYAR
MÁNYOS
DÉMIA

tanulma

SZEMES

Ledo Béla

Budapest 1940. szept

Ledo Béla egyházi műötvös, IV.
Szervita-tér 8.
380-057

I.

Ledos Béla szül. 1891.

Bpesten, 1905-töl 1908.
ig Mlinek Adolf ötvös
mester, iparművésznél
tanult 3½ évig. Rajz
és szobrászatot 10 éven
át a Szkf. Iparrajziskolá~~ba~~ esti tanfolyamain
tanult. Ezenkívül iskolai
képzettsége 4. polgári
Számottevő munkái
Monstrantia Tatabánya
(Fervező: Reischl Károly tanár)
5 db. mintázott angyallal
dombositott kivitelben.
Szt Imre hercegúti Szt. Margit

D. a J. Kr.

LEDO BÉLA

EGYHÁZI MŰÖTVÖS

KATOLIKUS CÉG

BUDAPEST IV, SZERVITA-TÉR 8

AZ UDVARBAN

Készit: szentségtartót, ciboriumot, kelyhet, pacifikálét, ereklyetartót stb. aranyból, ezüstből és bronzból, szabadkézi, művészi cizelőr munkával; továbbá pásztorbotot, füstölőt, örök-lámpát, gyertyatartót, csillárt (villanyra is) stb., minden egyházi stilusban. Ostya-, olaj-, keresztelő-capsulákat, patinákat az előírt méretek szerint, ezüstből, alpakából és bronzból. Tűz- és galvánaranyozást, galvánezüstözést, javitást, átalakitást és felújitást szakszerűen végzem.

Készséggel szolgálok minta-darabokkal, rajzokkal és költségvetéssel.

Nagy aranyéremmel kitüntetve az 1928. évi Országos Kézműipari Tárlaton. Telefonhivó: A. 82-3-92.

D. BOSCO NY. RT.

II.

Intézet, tabernaculum ajtaja kézidomboritású kivitelben.

(Tervező: Megyer Meyer Antal tanár)

Szt. Margit-szigeti tabernaculum

Szt. Mihály templom ~~és~~ oltárfeszület, ~~és gyertyatartók~~ mely tombakból kézidomboritással készültek.

(Tervező Szabó Loránd épitész v. müegyet tanár ~~s~~.)

Egri Angol kisasszonyok részére, gót kehely ~~czus~~ czustból

Szt. Család domboritott képével. Terv.: Ledo Béla

D. a J. Kr.

LEDO BÉLA

EGYHÁZI MŰÖTVÖS

KATOLIKUS CÉG

BUDAPEST IV, SZERVITA-TÉR 8

AZ UDVARBAN

Készít: szentségtartót, ciboriumot, kelyhet, pacifikálét, ereklyetartót stb. aranyból, ezüstből és bronzból, szabadkézi, művészi cizelőr munkával; továbbá pásztorbotot, füstölőt, örök-lámpát, gyertyatartót, csillárt (villanyra is) stb., minden egyházi stilusban. Ostya-, olaj-, keresztelő-capsulákat, patinákat az előírt méretek szerint, ezüstből, alpakából és bronzból. Tűz- és galvánaranyozást, galvánezüstözést, javitást, átalakitást és felújitást szakszerűen végzem.

Készséggel szolgálok minta-darabokkal, rajzokkal és költségvetéssel.

Nagy aranyéremmel kitüntetve az 1928. évi Országos Kézműipari Tárlaton. Telefonhívó: A. 82-3-92.

D. BOSCO NY. RT.

Tanárai voltak:
Hendrich Antal rajz
Vasadi Ferenc szobrász
Kovács József rajz
Moldován Béla rajz
Keszthóczy Manó rajz
Tóth Gyula szobrász
Ohmann Béla szobrász

D. a J. Kr.

LEDO BÉLA

EGYHÁZI MŰÖTVÖS

KATOLIKUS CÉG

BUDAPEST IV, SZERVITA-TÉR 8

AZ UDVARBAN

Készit: szentségtartót, ciboriumot, kelyhet, pacifikálét, ereklyetartót stb. aranyból, ezüstből és bronzból, szabadkézi, művészi cizelőr munkával; továbbá pásztorbotot, füstölőt, örök-lámpát, gyertyatartót, csillárt (villanyra is) stb., minden egyházi stilusban.

Ostya-, olaj-, keresztelő-capsulákat, patinákat az előirt méretek szerint, ezüstből, alpakából és bronzból. Tűz- és galvánaranyozást, galvánezüstözést, javitást, átalakitást és felújitást szakszerűen végzem.

Készséggel szolgálok minta-darabokkal, rajzokkal és költségvetéssel.

Nagy aranyéremmel kitüntetve az 1928. évi Országos Kézműipari Tárlaton. Telefonhivó: A. 82-3-92.

D. BOSCO NY. BR.

Ledo Béla

műötvös segéd-
mintázai
6 hónap, elégséges
Tanár Vasadi Ferenc
Iparrajzis kola 1910.

T. 2659.

zzé helyezett látképen látjuk a vá-
ság van, mig az előtérben ágyúk ál-

ır der Vestung Sacca sampt ihrer ge-
sie von den Wayuodischen ist
den. Cap. liiij.

oder Geburtliny der Königen von

15.5 cm.

140-91-5 B.

Ledo Béla

cizelőr

3 iparrajz

alakrajzi tanf.

5 hónap. elégséges

Tanár Prenosil Sándor

Iparrajziskola 1911

A Kapucinus Rendház főnökétől Máriabesnyőről.

Ave Mária! Pax et bonum!

Kedves Jótevőnk!

Örömünkre szolgált, hogy a Máriabesnyő kegyhely története és a mellékelt szentképek — amelyeket becses címére megküldtünk — tetszését megnyerték és azokat megtartani szíves volt.

Kegyhelyünk sok mindenben hiányt szenved. Menedék házunk sincs! A zarándokok ezrei búcsúk alkalmával az éjszakát kénytelenek a szabad ég alatt tölteni, kitéve az időjárás viszontagságainak. Néhány ezer pengőre volna szükségünk, hogy ezen a hiányon segíteni tudjunk. Ha kedves Jótevőink csak fillérekkel is támogatnak bennünket tervünk rövid idő alatt megvalósul.

Az áitatos zarándokok ezrei áldani fogják azokat akik a menedékház felépítését kegyes adományaikkal lehetővé tették. Küldeményünkért a legkisebb

Ledo Béla

feinvésnök
6 deni, 2 ip. tan. isk.
1 iparr.
mintázási tanf.
10 honap, jó eredm.
Tanár Vasadi Ferenc

Iparrajziskola 1909

azonban a késői antik réthori
mintaképek. Így tehát az elm
nunk kell az antik örökséggel
tettel arra, hogy minden klé
kézművesség egymás mellett l
rendtagok művelték mindket
tagként való felhasználásából
épületplasztikában való fellépé
programmra, többé-kevésbé t
keztetni. Mindenesetre az an
által közvetített továbbhat
változó hullámjátéka, olyan e
fenoménologiának, melyet edd
jelentősége szerint.

Az említett ásatások alka
függésekből kiszakítva, körül
1908-ban feltárt kapucsarnok
szószerint megegyezik. (2. k
kemény, fínomszemcséjű més
kőbányákban még manapság
aquincumi római kőemlékek
megmunkálás pedig a tökélete
mely a magyarországi román
áll és — mint már rámutattur
szerű hagyományaira utal. A
sarokból és két — különben vör

Ledo Béla

otvöstanonc.

6 el, Ipar isk.

9 hónap, jó

eredm.

Tanár Vasadi Ferenc

Iparrajziskola 1908

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

3844. Jan va

Sz. Brédában 1600-ban.

Falusi mulatság.

Egy sík vidék előteréb
vigadozó társaság tánczolva
hol egy hordóból és deszkábo
sörös kancsót tettek és a m
van, részeg férfi ül, ki bal k
saját térdére nehezedik és el
azt, a mit elfogyasztott. Mög
áll kinyújtott bal kezében ke
egy piros barette-je mellé fá
baljában megkoszorúzott poha
oldalán fehér kendővel, tásk
átkarolt tánczosnőjével forog,
el, kalapját emeli meg és kor
ben látszik. Az asszonyok eg
betétes sárga és harmadika k
nak piros gallérját fehér prém

Vászon, méretei 65·6 : 81·8
az 1908 január 31-iki 8237 sz. en
től 10000 K-án (218–908). —

3-án (2116–908). — Az elszám
czius 11-iki 11525–910 szvsz. h

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1910: Cab. G. 590 c). *Ja*
hollandais.

Vér. 1908

111

Ledó Béla

Otvos

Bp. IV. Szervita tér 8

Nemzeti 1941

197. l.

Németh Istvánné

könyv, papír, írószer, kézimunka
norinbergi díszműáru üzlet

KISPEST, SZENT IMRE UTCA 59. SZ.

Keresztény társadalom legolcsóbb bevásárlási helye

JAHN FERENC ÉS FIA

— csokoládé nagykereskedés — cukorka üzeme —

Budapest, VIII., Szerdahelyi-utca 5.

Nagy választék **Tel.: 135—469.** Szaküzlet

140 éves keresztény cég

Bundák és szörmék

legjutányosabban beszerezhetők

Kokesch szűcsnél

Bpest, IV. Kossuth Lajos-u. 1 (udvarban)

„MARGIT"

kézimunka üzlet és kötőde

TELEFON: 456-804. **Budapest, XI. Horthy Miklós-körtér 2.**

Kirschner János

vászon és textiláruk,
női és férfi fehérnemű

Menyasszonyi kelengyék

Budapest, IV., Váczi utca 30|b. (Haris bazar)

Szentképek nagy választékban

LEDO BÉLA egyházi műötvös

Készít és raktáron tart szentségtartót, kelyhet, ciboriumot stb művészi kivitelben. Aranyozás. Ezüstözés. Javitás

Budapest, V., Szervita tér 8., udvarban

Nagy aranyéremmel kitüntetve 1928 évben. Tel. 380-057

Paplanok

12 —P-től, matracok 26·—P-töl, paplanlepedők, lepedő, gyapju-és flaneltakaró, párnahuzat. Nagy választék. Friss falusi toll. Intézetek szállitója.

vitéz PORKOLÁB GYÖRGYNÉ IV., Veres Pálné-u. 8. (udvarban)

Bacsa Lukács

festék, illatszer és háztartási cikkek szaküzlete

Budapest, XI. Horthy Miklós-ut 41.

Fióküzlet: XI. Bercsényi-utca 8.
TELEFON: 256—166.

Vászon, sifon, asztalnemü, női, férfi fehérnemü, kelengye. Intézetek szállitója

Mihalik és Schlattauer

Cégtulajdonos: Schattauer Aladár

Budapest, IV. Ferenciek-tere 4. sz. Telefon: 18-34-18.

Máriabesnyői. Zarándok naplar 1941

Bpest, Szt. Imre herceg-úti, Szt. Margit Intézet kápolnájának tabernaculum ajtaja s. rézből domboritva elefántcsont (I. H. S.) betéttel, aranyozva (Terv.: Megyer Meyer Antal főisk. tanár)
Egri Angolkisasszonyok ezüst kelyhe, a Szt. Család domboritott képével (Terv. Ledo Béla)

Kiváló tisztelettel:

LEDO BÉLA
műötvös
BPEST, IV. Szervita-tér 8.
Lévy Béla

Ledo Béla
ötvös

D. a J. Kr.

LEDO BÉLA

EGYHÁZI MŰÖTVÖS

TEL: HÍV. AUT. 82-3-92.

BUDAPEST, IV. KER., SZERVITA-TÉR 8. SZ.

Nagy aranyéremmel kitüntetve az 1928. évi országos kézműipari tárlaton.

Budapest, 1934. febr. 10.

A Művészeti Lexikon
Tekintetes Szerkesztőségének!

Budapest

Tisztelettel értesítem személyi adataim és munkáimról. Ledo Béla egyházi-ötvös, szül. Bpest, 1891. Mlinek Adolf ötvös iparművésznél 1905-1908. 3½ évig az ötvösséget tanulta. A 4. polg. elvégzésén kívül, 10 éven át a Szkf. Iparrajziskola esti tanfolyamára járt rajz és kisplasztikára.

Tanárai voltak:

Hendrich Antal	rajz	Vasadi Ferenc	szobrászat
Kovács József	"	Tóth Gyula	"
Moldován Béla	"	Ohmann Béla	"
Vesztróczy Manó	"		

Nevezetesebb munkái:

Tatabányán, ezüst monstrantia kézidomboritással aranyozva és ezüst kehely kövekkel diszitve (Terv.: Reischl Károly tanár)

Szt. Margit-szigeti, Szt. Mihály templom tabernaculuma és oltárfeszülete tombakból, az egész kézidomboritással készült, oxidálva. (Terv.: Szabó Loránd épitész)

M.D.K.

Ledrer Peter, kőműves

1455-ben szerepel a pozsonyi számadási könyvben

Hoffmann Edith: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek. Bp. é.n. 31. old.

Ledrer János

soproni építőmester

1573

l.

Házi: Sopron város

tört. II. r. 2. k.

188. l.

190.

u. o. 1537. 107. l.

Ledrer (Leener)

József

Könnives m. 1727

l.

Birógernyeszegi

20. l.

el és szarvas-hámmal felszerelt szürke
a melyből kifogták. A háttérben ge-
jobbra: Zombory L.
cm.
lat téli tárlatán az 1902: XII. 20-
n. (907/902).

Vid. Muz.

Ledrer Peter

Könnives 1755

l.

Hoffmann Pozsony 31. l

Hoffmann Südost

3.

4.

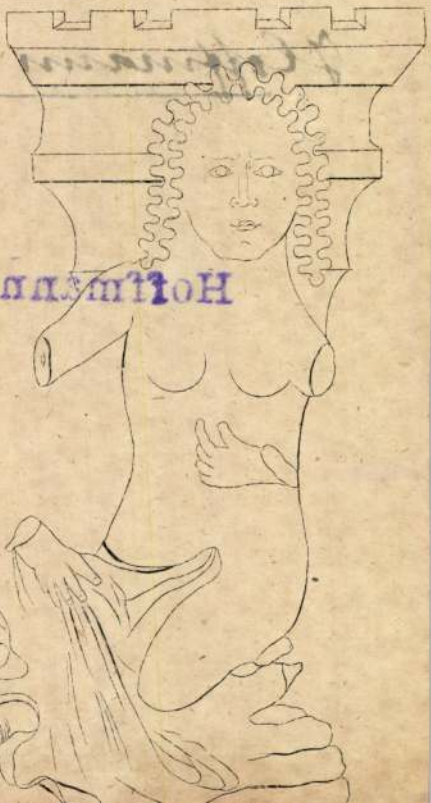

Hoffmann Sudoek

Ledvár Marcell

festő

1907

Élmény 1930. 85. l.

9285

tó, szembenéz és jobb karján
ezét áldásra emelte. Körülöt-
ert elhelyezést. Felirata a

VULGO DICTA MARIA CAELI
insignem obtentam Victoriam
as allata et in Gazophylacio

, méretei 29.5:20.9 cm.

911
-2
4481.

Ledwina Ferenc és

József

László

MMÉEKözl

1943. 6. n.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Ledwina Ferenc

és József

Duna-híd

terve

lásd 1786.

MMÉE Közl.

1943. márc. 21.

Nagyságos
Dr. Szentiványi Gyula urnak
B u d a p e s t, XI.

Lágymányosi-ut

Lee Károly

épitesi

ha kell lásd

Az épitési ipar

1878. 212

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191.....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Leeb György

hegedükisztő Pozsony

1706 – 1728 Eötvös

Er gilt als sehr tüchtiger Meister. Zwei Violinen von ihm (1706, 1728) besitzt der Pressburger Domchor.

Lütgendorff

371. l.

Leeb, Johann Georg d. J.
hegedüksüto
Pressburg 1814, 1825.
Sohn von Joh. Gg. L.
und dessen Nachfolger.
Er erwarb das Bürger-
recht am 19. April 1814.
Georg v. Scharitzer in
Pressburg besitzt einen
mit farbigen Hölzern einge-
legten schönen Contrabass
von ihm.

Lützendorff

Nachtrag G. C.

Leeb J. G.

pozsonyi hegedűkészítő

l.

Ezredéves Eiáll

I. B. 17. l.

" 1868: II. 3. — 1870: VI. 60. — 1871: VI. 60. — 1873: VI. 60. — 1876: IV. 14. — 1878: V. 19. — 1880: V. 19. — 1881: V. 19. — 1883: V. 167. — 1884: V. 168. — 1885: V. 168. — 1886: V. 168. — 1887: V. 168. — 1888: V. 168. - 1889: V. 191. — 1890: V. 191. — 1891: V. 248. — 1892: V. 248. — 1893: V. 287. — 1894: V. 8. — 1895: V. 8. — 1896: V. 8. — 1897: V. 8. — 1898: V. 8. F

~~— Eltz Mária grófnő hagyománya 1864~~. — Át. Képt. 314. — Uj lelt. sz. Ł ~~[illegible]~~ 100.

F — 1900: V. 8. — 1901: V. 8.
— 1903: V. 8. — 1905: V. 8.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Annemuban:

Ł -- 1905. átv. jegyzék 349. -- Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1993 és a leltárban 2948. -- Eltz Mária grófnő hagyománya 1864 május 20-án.

Átképt 314
Ujl. 100

Eltz Mária gróf. hagy. 1864

328

Leeb Jains György

pozsonyi hangner-
készítő
1807
Nagybögő vonóval.

Mich Krasmoh

572. lelt. sz.

Kisbögő 1792
fenti Bécsben készítette.

u. o. 644. lelt. sz.

Hegedű (teljes felszerelésel) 1783.
fenti Pozsonyban kéz-
itette
u. o. 646. lelt. sz.

4312. Esaias

Működött 1590 (

Folyópart.

Sík vidéken szemlélhet
kanyarodó, de balra haladó
hátrafordultan ülő és bal ke
horgászik, a ki mellett soron
a tulsó parton, a kunyhó m
látható fák között levő szalm
ajtajában egy asszony áll és
felesége, valamint ezeknek
vállaira tett rúdra két rocskát a
Hátul jobbról házak bontakoz
felhőzött. Jelzése alól jobbra:

Fa, méretei 24·1 : 43 cm. -
1200 K. — Néhai gróf Pálffy Já
ber 14-én (1429-908). — Az
gyására vonatkozó adatokat lá
Bejelentetett 1913 márczius 16-

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913 : 111. *Esias van de*

Jegyzet. Az e festményre v

a) a törzsleltárban (1920
mälde: Eine Landschaft mit Wa
zen gekehlten Holzrahmen mit Gc

b) a leltári kivonatban (
Peter van der Stuw: Landschaf
schwarzen Rococco-Rahmen, mit
gen, aus dem Anfang des XV
Budapest unter einem Hausthor
1867. 22 hoch, 42 breit (Schre

c) a hagyományi jegyzé
P. van der Stuw: Tájkép folyó

d) az átvételi okmányban
der Stuw: Tájkép folyóval. Fa,

Hag. 1912.
Pálffy

Johann
Leeb, Georg

Megedükiszitö Pozsony,
Geb. um 1740. 1813-ban meg
minkidott.
Vielleicht ein Sohn von Georg
Leeb, den er jedoch übertraf.
Vielbeschäftigter Meister, der
als der beste seiner Zeit in Un-
garn angesehen wird. Er arbei-
tete nach Stainer, häufiger nach
Amati und würde das Höchste
geleistet haben, wenn er nicht Ei-
genes dazu gethan hätte. Sein
Lack ist dunkelbraun und nicht
sehr feurig. Seine Geigen haben
einen weichen, edlen, oft vollen
Ton. Eine Geige von 1780 befin-
det sich im Mathias-Dom zu
Ofen. In der Pressburger Dom-
Kirchenbüchern findet sich noch
das Folgende: getraut: 1769
fordits.

Januarii die 8. Vid. Baltasar Leeb Materiae Confector Tyrnavie et Virgo Johanna Stromerin. – War diser Holzbearbeiter ein Geigenmacher? – 1776. Febr. 40. Wenceslaus Leeb, Organista musicus Bohemus annor. 27. Sponsa: Virgo Ursula Kurtzin ex Silesia.

Lützendorff. 371. l.

Magyar Lányok 1928. 31. sz.

A magyar ipar régi emlékei

Hiába épülnek hatalmas gyárak, még a legtökéletesebb gépek se tudják a kézimunkát teljesen pótolni. A legjobb anyagból művészi tervek szerint készült tömegáruból is hiányzik valami, az a bizonyos egyéni bélyeg, ami minden becsületes kézimunkán rajta van, amit megbecsülünk, értékelünk és nagyon nehezen nélkülözünk. A kicsiben dolgozó iparos figyelembe veheti a megrendelők minden kivánságát, alkalmazkodhat egyéni izlésükhöz, mert hiszen nem tucatárut, hanem egyes darabokat készit. És mert nagyon sokan ragaszkodnak ahhoz, hogy butoruk, ruhájuk, könyveik bekötése ne csak a bármilyen kiváló tervező-művész egyéniségét tükrözze vissza, hanem az ő izlésüket is, hát nem vált be a jóslás, hogy a kézimunka napjai meg vannak számlálva. Pedig a mult században már ugy látszott, hogy a diadalmasan előretörő gépipar megöli primitivebb ősét, a kézműipart. De a helyzet azután mégis másképp alakult, egyszerüen elvált a két termelési mód utja. A kézműipar nem készit többé olcsó tömegárut, mert ezen a téren nem tud a géppel versenyezni, viszont egyes finom, művészi darabok előállitása soha nem lehet a gépipar feladata. Aki ilyen munkát kiván, nem a fényes áruházakat, hanem kis, legtöbbször igénytelennek látszó műhelyekben dolgozó mestereket kénytelen felkeresni.

A magyar iparosok minden évben nagyszabásu kiállitáson mutatják be, hogy mit tudnak, mit csinálnak. Felemelő érzés ilyenkor a városligeti iparcsarnokon végigsétálni, megnézni a magyar tudás és szorgalom nagyszerü eredményeit, kezdve a művészi ötvösmunkákon, szinpompás szőnyegeken, himzéseken, nagyszerü butorokon, egészen a timárok, kovácsok, bádogosok meg kefekötők kiállitásáig, amiket persze a laikus szemlélő nem méltat tulságos figyelemre, de a szakértő annál jobban megbecsüli.

A világ legkisebb léghajója, a Pilgrim, kiköt egy városi ház lapos tetején.

Az idén nagyon érdekes és értékes csoporttal gazdagodott a kézművesipari tárlat. Nemcsak a jelen vonult fel arról beszámolni, hogy mit tud, hanem elhozták a magyar ipar multjának legszebb emlékeit is. A régi mestereknek ezeket a munkáit azért mutatták be, hogy bebizonyitsák: a szép jelen az éppen olyan szép mult szerves folytatása és ezért a magyar iparosság szent kötelessége ezt a nemes tradiciót tovább ápolni, fentartani.

Az évszázadokig tartó állandó háboruskodásban a magyar mult legtöbb emléke elpusztult, sajnos, nagyon kevés az, amit meg lehetett menteni. De különben nem is kellett ahhoz se tatár, se török, kuruc vagy labanc hadsereg, hogy az a szekrény meg láda, amit jó néhány generáció használt, tönkre menjen. Az ezüst holmi ellenállóbb, mint a butor, de az viszont a szük esztendőknek esett áldozatul. Amikor pedig eladták a nagy kancsókat, tálakat, diszes csecsebecséket, azokban az ötvös nem becsülte meg dédanyák hűségesen őrzött holmiját, hanem nagysietve beolvasztotta az ezüstöt. Uj tál készült belőle, ami már az uj módit, a ma művészetét mutatta. Az imakönyvek dusan aranyozott bőrkötése elkopott a sok használatban, a szép szőttesek elszakadtak, a cserépholmit, üveget meg igazán minden korban hamar utóléri csörömpölő végzete.

Az idei kézművesipari tárlat történelmi csoportjának legrégibb darabja egy vörösréz boroskorsó, amit a XIV. században készitett egy esztergomi mester. Nemcsak a szép munkát csodálhatjuk meg a magyar fémiparnak ezen a hatszázéves emlékén, hanem a régiek jó torkát is. Mert ha nem birták, nem szerették volna az italt, aligha lett volna ilyen jól megtermett ivóedényekre szükségük.

De eszem-iszom mellett azért könyv is kellett ám a régi magyaroknak. A könyveket, még hozzá ennek a kiállitásnak tanusága szerint már a XVI. században olyan művészi bőr- meg pergamenttáblákba kötötték, hogy ember legyen a talpán, az a magát iparművésznek nevező könyvkötő, aki ezeket ma utóléri. Mert tulszárnyalásra igazán gondolni se lehet. Legszebbek talán a régi debreceni kötések, amiket a kollégium könyvtára, meg az ősi debreceni könyvkötő céh őrzött meg az utókor számára, de azért nem kell a budai, pesti, nagyszombati vagy kolozsvári mestereknek se szégyenkezni, akármilyen könyvkiállitásra kerül is el a munkájuk.

A magyar hangszerkészités hazája Pozsony, a bécsi zenekulturának ez a keletre előretolt kis vára. Leeb János György mester a XVIII. század közepén készitett itt olyan hegedüket, amiket másfél évszázd mulva is megcsodálunk. A XIX. század második negyedében azután a kulturális élet minden vonatkozásában Pest ragadja magához a vezető szerepet és ettől kezdve itt találjuk a legkiválóbb hangszerkészitőket is.

A régi magyar urak nagy része azért nem tulságos sokat olvasott, nem is hegedült vagy gordonkozott, hanem annál lelkesebben és kitartóbban pi-

Rendelje meg az «Uj Idők»-et. Szerkeszti Herczeg Ferenc. Negyedévre 6.40 pengő.

— Óh, mert nem vagy szép?! De hiszen a füszeres lánya is férjhez ment, pedig az pupos volt!

— Szerencsére nem vagyok pupos! — nevetett fel szomoruan Lujza, — de azért nem tetszem senkinek, csak nektek, akik ismertek már... De ne beszéljünk erről. És te se mondd el senkinek azt, amit most itt beszélgettünk! — lehajolt és homlokon csókolta a kis lányt s csendesen kiment az ajtón.

Darieniné ezalatt férjével a reggelinél ült. Nagyon komolyan beszélgettek.

— Tegnap a séta alatt Sandra figyelmessé tett arra, hogy Silvio milyen kedvetlen egy idő óta — mondta Darieni. — Sokat gondolkodtam ezen magam is és belátom, hogy Sandrának igaza van, Silvio tönkre megy közöttünk. Ujságiró szeretne leni, Rómába vágyik...

— És te azt hiszed, hogy nem lehet valaki iró a családja körében?

Darieni felnevetett. — Értsd meg szivem, hogy neki szüksége van a nagyvárosi életre...

— Lehet, — mormolta édes anya, — még ma beszélek Silvióval és megkérdem tőle. Hátha nem volt igaza Sandrának.

Felállt és kinézett a kertbe.

— Jó reggelt, — hangzott alulról. Valiardi volt.

— Jó reggelt! Remélem nincs otthon valami baj? Csak nincs megint szükség valami tapaszra?

— Nem, köszönöm, semmi baj sincs. Silvióért jöttem. Dolgom volna Imagnában és szeretném őt is elcsalni magammal. Olyan szép az ut a hegyeken keresztül.

— Ismerem az utat, csak nem hiszem, hogy Silvio hajlandó lesz akkora sétát tenni, tudja, ő olyan lusta lett az utóbbi időben.

— Ki meri azt mondani, hogy én lusta lettem? — kiált megbotránkozva Silvio és megjelenik az ajtóban, kalappal s kezében egy nagy hegymászóbottal. Kezet fog Valiardival és csodálkozva tapogatja meg a nagy hátizsákot.

— Ez az ebédünk — mondja az — kenyér, szalámi, sajt. Ha megszomjazunk, találunk bort az egyik utmenti korcsmában.

— Isten veletek lányok! — kiált be az ablakon Silvio, de senki sem felel neki, egyedül Itala szalad ki hozzá, hogy mégegyszer átkarolja.

— Nézd, — mondja apa, édes anya felé fordulva, — mintha nem is ő lenne most!

— Óh, ha beérné ezzel a kirándulással, Róma helyett! — mormolja anya, félig nevetve, félig sirva.

Majdnem tiz óra volt, amikor Silvio megjött a kirándulásról. Fáradt volt, poros és erősen lebarnult a napon. A gyerekek ugy örültek neki, mintha egy hónapig távol lett volna és azt várták, hogy a kalandok egész sorozatáról számol be nekik. De Silvióval nem történt semmi kalandos. Csak az Imagna-völgyön ment keresztül és megmászta a Brembot.

Amig mesélt, az arca csak ugy ragyogott az örömtől, nem találta a szavakat, hogy leirja, milyen érzés volt az, amikor kifáradva felértek a hegyre és szembe jött velük az éles hegyi szél.

— Azt hiszem, — fordult Italához, — hogy neked van igazad, csak a szélről érdemes verset irni!

A kis lány elpirult és anya, kezében munkájával, egy öltést sem dolgozott még egész este. Silviót nézte és a szive megtelt boldogsággal. Olyan egészséges, olyan derüs volt ma este, mint már régen nem. Furcsa, de eddig sohasem vette észre, hogy legnagyobb fia mennyire hasonlit édes apára. Ugyanaz a lelkesedés, ha valami szépet lát... Mikor ezt szóvá is tette, Silvio elpirult.

— Ezt még sohasem mondtad, — mormolta zavartan. — Bár csak igaz lenne. A jóakarat megvan bennem, hogy belőlem is hasznos ember legyen... Talán idővel!

A Valiardi-házban.

Az égen nehéz, szürke felhők repültek. Néha előcsillant a nap, de apa figyelmeztette a gyerekeket, hogy ne higyjenek a jó időben, ma még zivatar lesz.

A levegő fülledt volt és talán ez érzett a Darieni-házban is. Mindenki kedvetlenül jártkelt. Vasárnap volt és cavaliere Borsa hivatalos volt ebédre. A rossz kedvet betetőzte aztán az, hogy az öreg ur ebéd előtt két órával már megjelent.

Édes anya, aki máskor olyan örömmel fogadta az öreg urat, ma türelmetlenül keresgélt valami beszédtárgy után, minduntalan felállt és odament az irodaajtóhoz, mintha be akart volna nyitni, de azután csak helyet foglalt ismét.

Csak ő és Sandra tudták, hogy a csukott ajtó mögött nagy dolgok folynak. Apa beszél Silvióval. De ami anyát nyugtalanná tette, az Sandrát egészen lecsendesitette. Nyugodtan beszélgetett a cavalierevel, aki minduntalan elővette óráját és nagyon nyugtalan volt már, hogy Mannati mérnök még mindig nem érkezett meg.

Most nyilott az ajtó és kilépett Silvio. Arca csak ugy ragyogott az örömtől, szemei csillogtak és ajka szögletében boldog mosoly bujkált.

Silvio köszöntötte az öreg urat s azután helyet foglalt Sandra mellett. Könyökét Sandra karosszékének támlájára támasztva, szemei anyát keresik: — Milyen jó, milyen drága vagy! — mondják hangtalanul a ragyogó szemek. — Milyen hálás vagyok neked! (Folyt. köv.)

Százszorszép Könyvek. A legszebb ifjusági regények gyüjteménye.

pázott. Faragtak is nekik a mesterek olyan tajtékpipákat, hogy ezeket látva még a dohányzás legádázabb ellenségei is kedvet kapnak füstkarikák eregetésére. És a szép kancsokból, serlegekből olyan jól eshetett az egri bikavér, meg a jó budai borocska, hogy ketyegtek, ütöttek, muzsikáltak a régi gyönyörü órák, nemzetes uramék még sem vették észre, hogy az idő eljár...

Vásárfiának most éppen ugy, mint régen, mézeskalácsot kapnak a piruló leányok. A szép sziveknek, huszároknak, csillagos süteményeknek régi mintái ott diszelegnek a kiállitáson és arról mesélnek, hogy a bábsütés valamikor igazi művészet volt. Ma, sajnos, nem lehet a búcsúkon látható mézeskalácsokat ugyanigy megdicsérni, de talán a régi emlékek felkeltik a mézesbábosok ambicióját. A kocsigyártóknál azonban erről már nem lehet szó. Az autó korában a Kölber-gyár hires hintóinak, diszkocsijainak már csak történelmi értéke van.

A magyar kerámiának sok szép emléke integet felénk a kiállitáson. A vitrinekben ott sorakoznak Holics, Pápa, Buda, Stomfa fajanszai, melyeknek hire az egész világot bejárta, no meg a Zsolnay-gyár csodaszép majolikái, amikről igazán felesleges bővebben beszélni. És hogy a porcellángyártás terén is szépeket, müvészit, maradandót alkotott a magyar ipar, azt a herendi gyár történeti kiállitása bizonyitja. Ugyaezt mondhatjuk el az üvegiparról is, amiből Giergel csodaszép munkái adnak egy kis kóstolót.

Bár muzeumok és gyüjtők egyforma lelkesedéssel álltak a kiállitást rendező Iparegyesület rendelkezésére, mégse adhattak mást, mint néhány kiragadott fejezetet a magyar ipar multjából. De ez is többet mond, tanulságosabb, mint vaskos könyvek, tanulmányok. A kiállitást még régi céhemlékek egészitik ki, ládák, zászlók, mesterlevelek abból a korból, amikor az iparosok ősi testületei álltak őrt, hogy becsületesség, tudás, szorgalom jellemezze minden mester munkáját. És ott áll egy egyszerü kis irómasztal, amelyen Kossuth Lajos dolgozott a magyar ipar, az egész magyarság jövőjéért! *Benedek Rózsi*

Kézimunka

Zsebkendők

Aki szereti a könnyü, kis zsebkendőket, amelyek még a legkisebb tarsolyba is belefférnek, az nagyon könnyen készithet maga is néhányat, ha egy-egy kis batiszthulladéka van vagy valamiből maradt egy kis japán selyme, crèpe de Chine-je. Ha csak 18—18 cm. egy-egy oldala, már érdemes vele fáradni, ha azonban ennél nagyobb, az sem baj.

Csak arra kell vigyázni, hogy egészen pontosan négyzetformáju legyen. Mielőtt a szélét levágjuk, huzzunk szálat, mert annak mentén könnyü lesz egyenesre vágni.

Ha elég nagy a zsebkendő ahhoz, hogy azsurozzuk a szélét, akkor nagyon keskenyen hajtsuk be s legföljebb 3—4 szálat huzzunk ki, természetesen minden oldalon egyformán. De ha annyira kicsi a rendelkezésünkre álló anyag, hogy nem lehet azsurozni, akkor 100—120-as horgolócérnával s megfelelő vékonyságu horgolótűvel horgoljuk körül először az egész négyszöget s aztán a csipkét rá.

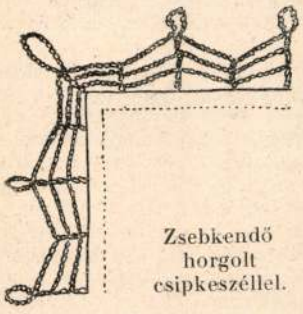

Zsebkendő horgolt csipkeszéllel.

Kedves és könnyü kis minta a következő: 5 levegőszem, 1 rövidpálcika, 5 levegőszem, 1 egyszer ráhajtott pálcika, 5 levegőszem, 1 rövidpálcika, 5 levegőszem, 1 egyszer ráhajtott pálcika. Ezt köröskörül horgoljuk, arra vigyázva, hogy a sarkok mind egyformák legyenek. Csinálhatjuk a sarkot ugy, hogy a sarokra vagy csupa rövidpálcika vagy csupa egyszer ráhajtott pálcika kerüljön. De ha a sarokelőtt utolsó szem rövid volt, akkor a sarokra is rövidszemet horgoljunk. Ha a sarok előtt ráhajtott pálcika volt, akkor a sarokra is ráhajtott pálcikát horgoljunk. Ezt ismételjük 3—4 soron keresztül, aszerint, hogy mekkora a zsebkendő. Ha nagyobb, akkor a csipke is lehet szélesebb, de kicsi zsebkendőn széles csipke aránytalan és igy nem is szép. Ha 3—4 egyforma sort horgoltunk, akkor horgolunk utána egy sort rövidpálcikával, egy-egy levegőszemcsopartba 5—5 rövidpálcikát öltve, ugyancsak rövidpálcikát horgolunk a rövidpálcika felett is és az egyszer ráhajtott felett is. A befejező sor ugyanilyen lesz, de minden ráhajtott pálcika felett 3 levegőszemet horgolunk, miáltal ez még külön kis cakkot képez. A sarkokon 5 levegőszemet horgolunk.

Ruzitska Jolán

A Magyar Lányok Hivei

A Magyar Lányoknak a következő buzgó hivei szereztek uj előfizetőket:

Babuczay Olga	Kiss Ilona
Bejek Matild	Kormos Birike
Csatány Ilonka	Löwi Ibolya
és Sárika	Moldován Margit
Csengeri nővérek	Molnár Ilonka
Demeter Zsófia	Pulyai Etelka
Dozzi Inez	Simalcsik Márta
Ecker Erzsi	Simon Etelka
Gachal Annuska	Szilassy Judit

Hálánk jeléül mindegyiknek küldtünk egy-egy szép, értékes ifjusági könyvet. Akinek neve dült betükkel van szedve, az egynél több előfizetőt szerzett. Azoknak kivánságukra könyv helyett a Magyar Lányok Emlékalbumát, esetleg a Magyar Lányok bekötési tábláját küldjük el.

Nehogy előfordulhasson, hogy valakinek a neve véletlenül kimaradjon, arra kérjük hiveinket, figyelmeztessék az uj előfizetőt, akit szereztek, hogy az előfizetés beküldésénél hivatkozzanak arra, kinek az ajánlatára fizetnek elő.

A legszebb és legolcsóbb ifjusági regények a «Százszorszép Könyvek» sorozatában jelennek meg.

Leeb János Győrök

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Tizenhatéves kis lány. Figyelemmel és érdeklődéssel olvastam végig hosszu levelét, melynek közvetlen hangja, őszinte bizalma igen meghatott. Kedves kis lányom, bele kell nyugodnia abban, hogy az élet bizony más, mint ahogy a gyermekkor gondtalan napjaiban a szülői ház féltő, óvó melegében látta. Sok küzdelem, sok csalódás, keserves gyötrődés vár reánk odakünt, mihelyt átléptük a szülői ház küszöbét. De azért sem elkeseredni, sem csüggedni nem szabad. Az emberek általában nem olyan rosszak és nem is gonoszok, mint ahogy azt most elkeseredésében képzeli. Akinek, mint magának is, elhelyezkedésénél fogva sokat kell idegenekkel érintkezni, annak elsősorban is meg kell tanulnia az emberekkel való helyes bánásmódot s mihelyt tudunk az emberekkel bánni, velök a kellő módon érintkezni, azonnal megszünik az a sok kellemetlenség, feszültség, amelyben most például magának is annyi része van. Elsősorban is udvariasnak, figyelmesnek kell lenni s meg kell adni mindenkinek azt, ami megilleti, vagy gondolja, hogy megilleti. És ha maga udvarias, akkor kénytelen mindenki magával is udvarias lenni. Az emberekben nagyon sok a hiuság. Óvakodni kell ezt a hiuságot megbántani mert ha megbántjuk, azzal csak ellenséget szerzünk magunknak. Ha valaki azt kivánja, hogy őt «nagyságos asszonynak» szólitsák, hát szólitsa nyugodtan «nagyságos asszonynak», még akkor is, ha tudja róla, hogy azelőtt ugyancsak nem volt «nagyságos». Maga még kis leány, magának kell alkalmazkodnia, az embereket nem változtathatja meg, hanem igenis elérheti azt, hogy ügyes, kedves, helyes, tapintatos, alkalmazkodó, szeretetreméltó magaviselettel mindenki megszereti s igy könnyüvé és kellemessé válik az élete.

Török Erzsike. Azt irja levelében: — «Egy uj leány, aki már régóta számonként vásárolja és hű olvasója a *Magyar Lányok*nak, de most már rendes előfizető, küldi meleg szeretettel üdvözletét a szerkesztő néninek. Minden erőmmel fogok igyekezni, hogy minél több és több barátnőmmel és osztálytársammal megismertessem és megszerettessem a lapot. Ezért küldök be egynéhány cimet és kérek ezekre a nevekre mutatványszámot küldeni.» — Ehhez a levélhez hetvenkét cim volt mellékelve! Kedves kis lányom, fogadja buzgalmáért, szeretetéért, fáradozásáért meleg köszönetemet. Ennél jobban igazán nem lehet bebizonyitani, hogy a lap sorsa menynyire érdekli s mennyire óhajtja maga is, hogy még jobban és szebben fejlődhessen a *Magyar Lányok*. Az ilyen buzgó, ragaszkodó, szeretettel mellénk álló hiveink teszik majd lehetővé, hogy ujévtől kezdve beválthassuk igéretünket s ismét minden héten jelenhessünk meg. Még egyszer nagyon köszönöm fáradozását, amelyet igen szép jutalommal fogunk majd viszonozni.

Szittya. Legnagyobb sajnálatunkra a küldött vers (A legszeretettebb anya) nem közölhető. Hogy miért? Mert nagyon gyönge.

Szomorufüz. Nem irta meg, hogy hány éves, de a leveléből ugy látom, hogy még nagyon kis lány lehet. Kiforratlan, kapkodó, önmagát nem ismerő kis lány, aki tulságos fontosságot tulajdonit alapjában véve jelentéktelen dolgoknak. Ne foglalkozzon többet az egész esettel; nem érdemes. Meglássa, majd ha idősebb lesz, ha kiegyensulyozottabb lesz a lelke és elérkezik az ideje, megtalálja a kellő hangot, amelyen beszélni kell, a kellő módot, amellyel bánni kell azzal az emberrel, aki valóban az «igazi» lesz.

Erdős Kató. Levelet irtunk cimére; ezóta bizonyára megkapta.

Szécsi Bözsi. 1. Igen jól esett olvasnom leveléből, hogy olyan nagy örömöt szereztünk a jutalom gyanánt küldött *Emlékalbummal*. 2. A közölt cimeket köszönjük, a mutatványszámot elküldtük s ha csak egy is megrendeli a lapot, jutalmul küldünk magának egy szép ifjusági könyvet, azonkivül megjelenik neve a *Magyar Lányok Hiveinek* névsorában és résztvesz a minden hó 10-iki jutalomsorsoláson is.

N. Alice. Valóban szép utazásban volt része s kedvesen irta is le, de azért közlésre nem való. Ezek csak személyes érdekü élmények. A kéziratot a szerkesztőségben bármikor átveheti.

Lesz még kikelet. 1. Nagyon örülök, hogy annyira szereti a Magyar Lányokat és a Százszorszép Könyveket s hogy kedves anyja is oly szivesen olvassa. 2. A közölt cimet köszönjük, a mutatványszámot elküldtük s ha megrendeli a lapot, jutalmul küldünk magának egy szép ifjusági könyvet, azonkivül megjelenik neve a *Magyar Lányok Hiveinek* névsorában és résztvesz a minden hó 10-iki jutalomsorsoláson is. 3. Tizenhatéves leány ne olvassa még a kérdezett regényeket. Ellenben Jókai, Mikszáth, Herczeg, Csathó, müveit már olvashatja. 4. Jugoszláviában is, Kalocsán is van több előfizetőnk.

Barna kis lány. Évike följegyzéseinek közlését január 1-én kezdjük meg. Csak annyit árulhatunk el belőle, hogy Évike mint asszony folytatja tovább följegyzéseit s hogy a pajkos kis ikrekről, Onciról és Petykóról is sok szó lesz benne.

V. gimnázista 15. (Szól a harang.) Kis lányom, maga azt hitte, hogy verset ir; pedig hát ez bizony nem vers. Még nagyitó üveggel sem lehet benne találni egyetlen jó sort sem!

Kis gubanc. 1. Örülök, hogy annyira szereti a *Magyar Lányok*at s hogy kedves anyja is oly szivesen olvassa ujra leánykori kedves lapját. 2. Rejtvényeit átadtuk rejtvényrovat vezetőnknek.

B. Margit. Lelkesedése, buzgalma igazán szép; a küldött elbeszélés azonban (Rózsika) olyan kezdetleges, dilletáns munka, hogy sem a *Magyar Lányok*ban, sem a *Százszorszép Könyvek* sorozatában nem közölhető.

Román Ilonka. Ha se kedve, se hajlama nincs a továbbtanuláshoz s azonfelül a szeme is gyenge, akkor kár volna tovább erőltetni, illetőleg ujra kezdeni, miután a polgárit elvégezte s pályát is választott már. Igazán kár volna, ha nem maradhatna meg tovább is azon a pályán, mert hiszen varrással ma nagyon szépen lehet keresni s ha még hozzá jó ízlése is van s pontosan, gondosan dolgozik, idővel még divatszalont is nyithatna. Nincs az a szépen és jól dolgozó varrónő, akinek ne volna mindig nagyon sok megrendelése és amellett, hogy teljesen független, sokkal többet tud keresni, mint akármelyik gépirónő vagy hivatalnokleány. Igazán kár, ha annyira gyönge a szeme, hogy félbe kellene hagynia a varrást. Vizsgáltassa meg szemorvossal a szemét, talán csak valami olyan baj, amivel kezeléssel segiteni lehet, vagy talán szemüveget kell használnia? Csakis akkor, ha az orvos eltiltja a varrástól, gondolkozzon valamilyen más pályaválasztásról, de akkor sem lehet szó tanulásról, mivelhogy az még jobban megerőlteti a szemet, mint a varrás. Irja meg, hogy az orvos mit mondott s akkor majd gondolkozunk a továbbiak fölött.

Borombovits nővérek. 1. Kedves, meleghangu levelüket nagyon szivesen olvastam s örülök, hogy annyira szeretik a *Magyar Lányok*at és hogy kedves anyjuk is oly szivesen olvassa ujra leánykori kedvelt lapját. 2. *Évike följegyzései*-nek további közlését 1929 január 1-én kezdjük meg. 3. A bizalmas megszólitást igen szivesen fogadom, mint szeretetük és ragaszkodásuk jelét. 4. A közölt cimet köszönjük, a mutatványszámot elküldtük s ha az illető megrendeli a lapot, jutalmul küldünk maguknak egy szép ifjusági könyvet, azonkivül megjelenik nevük a *Magyar Lányok Hiveinek* névsorában s résztvesznek a minden hó 10-iki jutalomsorsoláson is. 4. A kérdezett regényt *Altai Margit* irta a Magyar Lányokban. Könyvalakban is megjelent, *Főuri házasság* cimen. Megrendelheti Singer és Wolfner könyvkereskedésében, Andrássy-ut 16.

Margerita. 1. Miután őszinte választ kér, őszintén megirom, hogy a küldött versek igen középszerüek; olyanok, amilyeneket minden ember, aki sok verest olvasott, össze tud tákolni, ha nagyon akarja. Igazi, nagy, eredeti tehetséget egyikben sem találtam. 2. A kérdezett szótár és nyelvtanért forduljon Singer és Wolfner könyvkereskedéséhez, Andrássy-ut 16.

W. I. Szerencs. 1. A rejtvényeket átadtunk rovatvezetőnknek. 2. A kérdezett egylet cimét nem tudjuk. Valószinüleg megszünt.

Dozzi Inez. 1. Nagyon örülök, hogy annyira szereti a *Magyar Lányok*at és a szerkesztő néni könyveit. 2. Kérdését átadtuk Katókának, aki megigérte, hogy minél előbb válaszol.

Kiadó: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet R.-T. Budapest, Andrássy-út 16. Felelős: Dr. Barta Antal. — Szerkesztőség: Budapest, Andrássy-út 16.
Kiadóhivatal: Singer és Wolfner Irodalmi Intézet R.-T. Budapest, Andrássy-út 16. — Hungária Hirlapnyomda R.-T. Budapest. Felelős: Schmidek Géza.

Leebl Jaós

otvös

Lásd Radnich Simont

Romer Floris Frau. A harai otvöröshek
nabélyai. Háradok. 1877 évf 808

Le Duc Károly Ferenc

keramikus

Holics

1751.

Csányi 1954

23. l.

Le Duc Károly Ferenc

holiczi Keramikus

l. Sikmagyeram

61. l.

tem.

Budapest, 1908 julius hó 24-én.

A miniszter helyett:

Uolmán

államtitkár.

KIFIZETTETETT
MAGY. KIR. ÁLLAMPÉNZTÁR IX. ker.
Budapest, 1908 év aug. hó 7

Koest

K 70000 —
befolyt.
1908 aug. 07

LEDUC, Johann von, holicsi gyári inspektor

J. v. L., gewester K.K. Inspektor der Hollitscher Fabrik, † 69 éves korában, Pozsony, 1795 május 18. (1795, 546.l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Ledics Kiss Aladár

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 APR 14

NÉPSZAVA

— TURISTA KIÁLLÍTÁS nyílt Csepelen, a Kossuth Lajos utca 88. sz. alatti kiállító teremben, — a budapesti természetbarát hét utolsó rendezvényeként. Ledics Kiss Aladár festőművész minden délután 16 órakor tárlatvezetést tart 50 kiállított természetjáró festménye előtt. A kiállítás 19-ig lesz nyitva, naponta 16 és 19 óra között.

1021

ben. Az egyetemi, főiskolai, felsőfokú technikumi hallgatók száma megkétszereződött. Az idei tanévben 172 ezren részesül-

Ledwina József MDK

1786-ban egy Pest és Buda közti állandó híd tervét nyujtották be II. József császárhoz Török Sándor cs. és kir. térképészeti mérnök, továbbá Ledwina Ferenc és József mérnökök.

Ledwina testvérek a prágai Károly-híd javitási munkáiban is részt vettek.

25.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Ledwina Ferenc

MDK

1786-ban egy Pest és Buda közti állandó híd tervét nyujtották be II. József császárhoz Török Sándor cs. és kir. térképészeti mérnök, továbbá Ledwina Ferenc és József mérnökök.

A Ledwina testvérek a prágai Károly-híd javitási munkáiban is részt vettek.

25.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Ledwina József mérnök M.D;K.

Pest és Buda összekötésére egy boltozatos kőhid tervét terjesztették LL. József elé, A Prágai kőhid javitásánál szerzett tapasztalatokra hivatkoztak.

A tervet pénzhiányra hivatkozva nem fogadták el.

Dr. Radnai Lóránt: A Lánchid. Bp. 1961. 11.l

Ledwina Ferenc Mérnök M.D.K.

Ledwina József és Török Sándor mérnökkel.

Pest és Buda összekötsére egy boltozatos kőhid tervét terjesztette I. József eléó

A prágai kőhid javitásánál szerzett tapasztalatokra hivatkoztak.

A te vet pénzhiányra hivatkozva nem fogadták el.

Dr. Radnai Lóránt: A Lánchid. Bp. 1961. 11.l.

Ladwina Gerano Mérnök M.D.

Ladwina József és Gróf Gödöny mérnökkel.

Jól és Buda összekötésére egy hatalmas Königi

híd terjesztette I. József elé.

A pregai König javításával megbízott tapasztala-

tára hivatkozik.

A te vet pénzbüntetés nélkül fogadták el.

Dr. Radnai Jórmit: A Königi. Bp. 1961. 11.1.

Ledwina Ferenc és Fórsep M.D.K.

hídépítő mérnökök és építőmesterek

Török Sándorral egyetemben 1786-ban tervezetet és két tervrajzot nyújtottak be a Budán rezelő Helytartótanácshoz - prágai tapasztalataik alapján, arról előrölep dolgoztak - egy Pest és Buda között létesítendő kőhíd felépítése tárgyában.

Darvas István: Ismeretlen Duna híd tervek

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye,
1943. 77. köt. 41-42. old. 1-2. á.

Leer-Lenhardt György dr.

Komáromi származási festő

1924. Komáromi Képző művészeti kiattilás.

Brogyányi Kálmán

Festőművészet Szlovenszkón.

Kassa 1931. 75. l.

MDK

Leeke Ferdinánd

Zsuzsánna a fürdőben. 126x95. J.l.b.

Árverési Csarnok aukció kat. 1933.okt.
3.sz. 26.l.

MDK

Lee
épitész

Népköztársaság utja 54-58.

Egységes házcsoport.

Tervezte Lee épitész, épitette Pucher
József 1880 körül.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

145.1.

L ee M.D.K.

Az Andrássy út egyik épitője

Preisich Gábor: Bp. városépitésének története
a kiegyezéstől a Tanácskköztársaságig Bp. 1964.
I. mell.

Lee

A Bp.VI. Csengery u 52. /Népköztársaság útja 58./ sz. házat a Népközt. útja 54. és 56. sz. házzal együtt Lee épitész tervezte Pucher József számára. Az 197o-re tervezett helyreállitás terveit Bogyó János készitette.

Terehány Károly: Műemlék lakóépületek restaurálása a Terézvárosban. - Műemlékvédelem, 197o.2.sz.91-1o1. l.

96-99. l.

John Lee
Építész

M.D.K.

A Sztálin út 30 alatti neoreneszánsz aróta átalakított
kurokhárat tervezte.

Jbl Ervin: Petschacher Gusztáv Építészete
M.M.M. Évkönyve 1952, 190 l.

M.D.K.

John Lée
épitesz

A Sztálin út páros számozású oldala (54-58) az ő műve.

Ibl Ervin: Petschacher Gusztáv épitészete
M.M.M. Évkönyve 1952, 178 l.

MDK

Lee Hankey, Mabel

A könyv, vf.

Lee Hankey, William arcképe, vf.

KMT. 19ol. tav. nemzetk. kiáll. 4o.l.

MDK

Lee Hankey, Mabel

Levelek, vf.

KMT. 19ol. tav. nemzetk. kiáll. 4o.l.

Leeb

Mires porsonyi hegedü-
készítő
a XVIII. szárad első
felében

Emlitve

Isoz Bprene
98. l.

Tanitvánjai közé
tartozott a pesti.
Hueber András
(l. o.)

zett vállalkozó biztositéka kia

mint a melylyel a szerződést an

Zilah, 1907 évi

ÉPÍTÉSZETI HIVATAL
...EGYEI M. VIP

MDK

Leeb, hegedükészitő

Polgár G.: A hegedü. Vas.Ujs. 1914.11.sz. 209.l.

LEEB, Johann Georg v. LÖB

Leeb Johann Georg mester

műve: lyra alakú gitár; 21. sz. reprodukció. Nemzeti Múzeum.

Gábry György: Régi hangszerek, Budapest, 1969.

1

Leeb Johann Georg

pozsonyi hangszerkészítő mester 1812 ben készítette el lyra alakú gitárját. Stathúros, formája kétkarú lyrára emlékeztet.

Gábry György: Régi hangszerek, Budapest, 1969

198

Leeb Johann Georg

Z fa.-és gyöngyházbetakásokon kívül a legjellegzetesebb a napoleoni időkre emlékeztető pasdisz „a korok" végein.

Gábry György: Régi hangszerek, Budapest, 1969.

191

Leeb József

lakierer

Sopron

1833. nov. 20.

polg. eskü

Hází

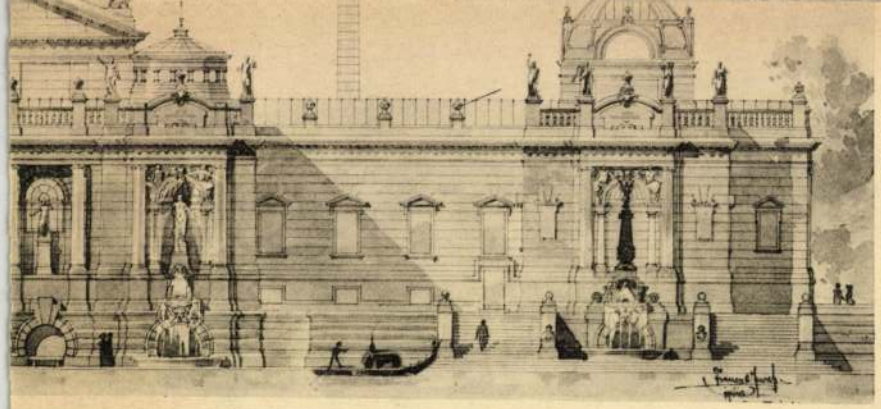

C. D. Metoret.

rázatok, valamint bőven ontott grafikus megoldások által a kérdések lényegét tárja fel az olvasó előtt, a részletekben is mindig kidomborítva a lényegest és fontosat.

A mű három főfejezetre tagozódik: a *tökéletes folyadék*, a *valóságos folyadék* és a *gyorsuló folyadék* áramlástanára. E három főfejezet 66 pontjában és az ezeken belül kidolgozott 50 példában a részletek gazdag tárházát adja; nagy élvezet ezekben elmélyülni és egyúttal a szerző rövidre fogott, magyaros és pontos műszaki fogalmazásában gyönyörködni.

A könyv gazdag anyagán belül csak azt óhajtjuk itt kiemelni, amiben a szerző önálló és új eredményeket hozó tudományos munkássága különösképpen kimagaslik.

A tökéletes folyadékok áramlástanában első helyen a sebességi tér erőtani értelmezésében a *lapátterhelések* igen egyszerű és szemléltető meghatározását kell felemlitenünk. A vízerőgépekben végbemenő folyamatok erőtani vizsgálata terén ez az új irány mind az elméleti, mind a későbbi kutatás számára is új eredményeket igérő utakat jelöl ki.

A valóságos folyadék áramlástanában a szerző a különböző *veszteségek* helyes és kimerítő ismertetésére veti a súlyt, mivel az ő szavaival élve, és azokat minden vonatkozásban helyeselve — a korszerű vízerőgép gazdaságosságának követelményeit csak a veszteségek tervszerű apasztásával lehet kielégíteni.

A zárt cső problémáinak megtárgyalása után a *nyitott csatornában* való áramlás főkérdéseit (*Braun*-diagramma, egyensúly, duzzasztás, víztükör-lehajlás, hordalékmozgás, stb.) is sorra veszi a szerző, de a gépészeti gyakorlat szükségleteit itt e vízi-mérnöki területen sem veszíti szeme elől.

Ez a főfejezet az áramlástan kifejlődésének rövid *történeti összefoglalásával* kezdődik, ami legalább egy-egy adat meg évszám által valamelyest megeleveníti a szakirodalomban lassankint tisztán egyes tételek vagy képletek *jelzőivé* merevedő neveit a *tudomány úttörőinek*.

A harmadik főfejezet a szerző kedvenc témakörét, a *gyorsuló és lengő folyadékoszlopok* elméletét, öleli fel. Önálló dolgozatai már régebben is igazolták azt az elmélyülő nagy tudást, a problémák helyes keretekben való biztos felállítását és elegáns megoldását, mellyel a szerző ebben az érdekes birodalomban búvárkodik.

A tárgyalás szabatos, világos, egyszerű és mégis átfogó módja és az elméleti vizsgálatokkal párhuzamosan hozott grafikus megoldások és számpéldák mellett külön is ki kell emelnünk a mű szép, magyaros nyelvezetét. Műszaki nyelvünk szókincsének megannyi igazgyöngye a műben felhasznált szépszámú szómagyarosítás (perdület, örvénygép, keverédőáramlás stb. stb.). Ezek szabatos rögzítésére különös gondot fordít a szerző azáltal, hogy mindig következetes értelemben, de régi műlatin megfelelőkkel könnyedén, feltűnés nélkül váltogatva használja őket.

Elismerés és köszönet illeti meg a neves szerzőt, hogy e legújabb, értékes, szép könyvével a magyar műszaki irodalmat ismét gazdagította. *Tettamanti Jenő.*

Egyleti közlemények.

SZEMÉLYI HÍREK.

Kormányzó Úr Őfőméltósága a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy a magyar királyi József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem *Vízer Vilmos* okl. bányamérnök, tagtársunkat csaknem öt évtizeden át kifejtett bányamérnöki működése alatt a magyar bányászat körül szerzett kiváló érdemeiért a bányamérnöki tudományok tiszteletbeli doktorává avassa és részére a tiszteletbeli doktori oklevelet kiszolgáltassa.

Kormányzó Úr Őfőméltósága a m. kir. belügyminiszter előterjesztésére megengedte, hogy *Asztalos Sándor* műszaki főtanácsosnak a társadalombiztosítási szolgálat terén szerzett érdemeiért elismerése tudtul adassék.

Kormányzó Úr Őfőméltósága a magyar királyi miniszterelnök előterjesztésére *Tirser László* okl. gépészmérnök, *Demény János* okl. mérnök és *Bagossy Béla* okl. gépészmérnök, tagtársainknak a magyar királyi kormányfőtanácsosi címet adományozta.

Jaszovszky János okl. gépészmérnök tagtársunkat a Deutscher Verein von Gas- und Wasserfachmännern in NS-Bund Deutscher Technik, Berlin, f. hó 8-án Wienben tartott ülésében egyesületének tiszteleti tagjául választotta.

A m. kir. iparügyi miniszter az *Építőmesteri Képzettség Megvizsgálására Szervezett Bizottság* elnökévé: *dr. Müller Pál* okl. építészmérnök tagtársunkat; ügyvezető elnökévé: *Tóbiás László* okl. építészmérnök tagtársunkat, a bizottság tagjaiul pedig következő tagtársainkat: *Arvé Károly, Sándy Gyula, K. Császár Ferenc, Barcsai János, dr. Bardon Alfréd, Gaul Géza, Králik László, Misley Sándor* és *Széll László* okl. építészmérnököket, *Lázár Jenő* okl. gépészmérnököt, *vitéz Magyar Győző* és *Széchy Endre* okl. mérnököket, *Iványi Gyula, vitéz Kapuváry Gusztáv* és *ifj. Sorg Antal* okl. építészmérnököket és *Vágner Gyula* okl. mérnököt nevezte ki.

TERVPÁLYÁZATI EREDMÉNYEK.

Szatmárnémeti városháza tervpályázatán
I. díjat nyert: *Széll László,*
II. díjat nyert: *Tóth Kálmán,*
III. díjat nyert: *Körmendy Nándor,*
IV. díjat nyert: *Rácz György* terve;
megvették: *Dávidházy Kálmán, Kismarty-Lechner Lóránd, Králik László* tervét, *Németh Pál* és *dr. Szendrői Jenő* közös tervét, *Palcsik Sándor, Papp Endre, Papp Imre* és *Schall József* tervét;
dicséretben részesült: *dr. Árvay József* terve; *Payr Egon* és *Kéry Gyula* közös terve és *Szabó Márton* terve.

Darányi Kálmán diákház tervpályázatán
I. díjat nyert: *Tóth Imre,*
II. díjat nyert: *Barabás Ernő,*
III. díjat nyert: *Wanner János,*
IV. díjat nyert: *Halászy Jenő* terve;
megvették: *dr. Dolhay Imre, Lengyel Péter, Löllbach Kálmán* és *Schmitterer Jenő, Medgyaszay István, Nagy Márton, Olgyay Aladár* és *Olgyay Viktor, Rimner János* és *Zsitva Tibor* közös tervét.

Békásmegyer községközpont tervpályázatán díjat nyertek: *Juhász Jenő* és *Jankovich István, Bajzát Imre, Patz Béla, Tattay Pál* közös terve; *Kismarty-Lechner Kamill, Piskothy Ferenc, Kismarthy-Lechner Ödön* közös terve; megvették: *Borsos László* és *Károly, Rátz György, Karaffiáth László* és *dr. Radnai Lóránd* közös tervét.

Tudósítás az Anyaegyletben megtartott szakosztályi ülésekről.

Jegyzőkönyv a vízépítési szakosztály 1943. évi január 12-i üléséről. *Reichenbach László*, a Feketekörösi Ármentesítő Társulat igazgató főmérnökének előadása: Vízitársulatok vízhasznosítási tevékenysége az 1940—1942. években.

Előadó az utóbbi három nedves évben a *Körösök völgyében* létesített *öntözéseket* ismertette az Alsó-Fehérkörösi, Feketekörösi, Hosszúfoki, Ivánfenéki és Sebeskörösi Társulatoknak mintegy *500.000 kat. hold nagyságú működési területén.* Megállapította, hogy az *Alsó-Fehérkörösi Társulat* területén az 1939. év vége óta 60%-kal gyarapodott a hasznosított területek kiterjedése, és összesen 490 *kat. hold* újabb területet rendeztek be öntözésre. A *Feketekörösi Társulat* területén 1940 előtt a vízhasználatok kiterjedése összesen 1066 *kat. hold* volt, ami az utóbbi három évben 959 *kat. holddal*, tehát majdnem 100%-kal bővült. A *Feketekörösi Társulat* területén 1942. évben 1202 *kat. hold* rizsöntözés volt üzemben. A *Hosszúfoki Társulat* területén 1939-ben mintegy 150 *kat. hold* területen öntöztek, 1942-re az öntözések 463 *kat. holdra* növekedtek. Az *Ivánfenéki Társulatnál* 1940-ben a vízhasználatok kiterjedése 186 *kat. hold* volt, ezzel szemben 1942-ben már

gatóságnak tudvalevően feltáratlanok, s mindössze csak az iktató könyvek vannak meg az Országos Levéltárban, ahol is azokba a vezetőség különös előzékenysége folytán betekinthettem. A régebbi idők iktató könyveit ugyanis olyan hűen és a tárgyaknak, továbbá az azokban tett intézkedéseknek oly részletességével vezették, hogy az itt talált adatok sokszor teljesen pótolják magukat az iratokat. Így akadtam legutóbb ezekben egy *Pokorny Ferenc* nevű pesti lakos Dunahíd terveire, azaz inkább csak itt is magukra az irományokra, mert a tervekig már nem sikerült eljutnom.

Eredetileg a Helytartótanácsnak 1838. évi 30.230. számú irataira lettem figyelmes, ezekben ugyanis a fentemlített Landesoberbaudirektion azzal terjeszti augusztus 27-én vissza a hozzá még június 5-én 17.798. szám alatt a nádortól lekerült Pokorny-féle iratokat, s a hozzá csatolt terveket, hogy a kapott utasítás szerint legnagyobb sajnálatára azért nem tud ezekre nézve műszaki véleményt előterjeszteni, mert, mint az az iratokból magukból is kitűnt, Pokorny itt csak bizonyos pótterveket terjesztett be, és pedig azoknak a kiegészítésére, amelyeket tulajdonképpen először magához a nádorhoz nyujtott be, később pedig egyszer már kiegészített egy gr. Széchenyihez juttatott beadványával. Pokorny javaslata és tervei így közelebbről ma még teljesen ismeretlenek, s csak ennyit jelez mibenlétükről az Indexben levő intézkedési rovat: *1838. VII. 25. Mit Statthalterei Indorsat wird das Bauproiect zu einer stabilen Brücke zwischen Ofen und Pest v. Franz Pokorny von Pest zur Verhandlung und Berichterstattung zugestellt.*

A fentemlített negatív értelmű válaszát a Középítési Főigazgatóságnak *Lechner József*, mint a hivatal vezetője és *Vásárhelyi Pál*, mint a hajózási osztály főnöke írták alá.

Még egyszer jelentkezik Pokorny és pedig 1839-ben a nádornál (Helytt. 17716. szám), de ekkor már, mint sokkal olcsóbb megoldási módozatot, egy alagutat ajánl a híd helyett a Duna alatt a két part között, a Themze alatt akkoriban készültnek a mintájára.

Javaslatát, mint az iratokból megállapíthattam, rövid úton ad acta tették.

SZEMLE. — SZAKIRODALOM.

A kémia, mint a mezőgazdaság értékes segítője cimen dr. Fr. *Ahlgrimm* a Südost Echo 1943. évi febr. 12-i számában érdekes tájékoztatást ad Délkelet-Európa országainak a műtrágyák használata tekintetében mutatkozó elmaradottsága felől. Az összehasonlításokra és következtetésekre csábító adatokat itt közöljük.

Közép- és délkelet-európai országok szántóterületeinek műtrágya anyagfogyasztása hektáronként 1938/39-ben* (kg)

Ország	Nitrogén (N)	Foszforsav (P_2O_5)	Káli (K_2O)
Bulgária	0.044	0.019	0.016
Egykori Jugoszlávia	0.060	0.500	0.007
Románia	0.010	0.070	0.008
Magyarország	0.450	1.700	0.100
Görögország	3.400	5.400	1.100
Németország (a régi birodalom)	31.400	34.200	57.100
Németalföld	92.200	103.300	130.400
Dánia	14.900	25.700	15.100
Olaszország	8.400	19.500	0.900

* Szántó-, kert- és szőlőterületek együtt.

Ezek az adatok jól megvilágítják a termésátlagokban Délkelet-Európát terhelően mutatkozó elmaradottság okait, s egyúttal bíztató ujjmutatást adnak arra, hogy az okszerű talajműveléssel párosult műtrágya-használattal termésátlagaink fokozása terén mily jelentős lépésekkel haladhatunk előre. — *y* —

A vicenzai Palladio színház restaurálása. A vicenzai műemlékfelügyelőség kezdeményezésére megkezdődtek a régi, híres vicenzai olimpiai színház helyreállítási munkálatai. Annakidején az olimpiai színház, Andrea Palladio műve, indította el az újkori színházépítészetet. A görögrómai klasszikus kor óta teljesen elhanyagolták a színházépítés komoly problémáit. Andrea Palladio, a renaissance-kornak ez a kiváló építőművésze a klasszikus ókor nagyszerű emlékeiből merített ihletet a vicenzai színház megépítéséhez, de a kor ízlésének megfelelően megtartotta a szokásos felépítményeket és faburkolatokat. Az olimpiai színház, Palladio egyik legutolsó alkotása, 1850-ben, a nagy építőművész halálának évében készült el. Az utóbbi években a vicenzai színházban számos görög és romai drámát adtak elő.
(Olaszorsz. idegenf. hírek.)

Dr. Pattantyús A. Géza: Áramlástan. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda kiadása, 1942. 160 lap. — A Mérnöki Továbbképző Intézet Kiadványai. XXII. kötet, 19. füzet.

A csak pár éves Mérnöki Továbbképző Intézet működésének sikereit az eddig kiadott előadások kötetsorozata igazolja. E kiadások sorában előkelő helyet foglalnak el a neves szerző előadásai, amelyek megjelentetésével a mérnök-továbbképzés magas célkitűzéseit fokozott mértékben elégíti ki, mert a nagyszerű előadássorozat anyagát egy teljes önálló kötetre terjedő kibővített, kikerekített és összefoglaló tanulmányban bocsátja az egész magyar mérnöktársadalom rendelkezésére.

A szerző *Vízerőgépek* című (I., II., III. k. 1924—36.) alapvető műve és a legutóbbi években a *Technikában* közreadott hidromechanikai tanulmányai után most Áramlástanában összefoglalja elmélyülő önálló kutatásainak értékes eredményeit. Ebben is — mint minden eddigi könyvében — tökéletes összhangban jelenik meg a tudós tanár elmélyülő, széleskörű és tárgykörén teljesen uralkodó tudása mellett a technikai problémákat éles szemmel és kritikával kutató gyakorlati mérnök érzéke és beállítottsága.

Előszavában kiemeli a szerző, hogy a gépészmérnöki továbbképzés igényeinek feláldozása nélkül a tankönyv követelményeinek is igyekezett megfelelni. E szerény kijelentését ki kell egészíteni avval, hogy könyve a szó legnemesebb és legigazabb értelmében oly tankönyv, mely a fiatal technikus nemzedéken felül a mérnökök széles körének fokozott igényeit is kielégíti. A gyakorlati működésükben hidrodinamikai kérdésekkel foglalkozó gépészmérnökök minden lényeges alapproblémával kapcsolatban megkapják benne a legpontosabb, világos és átfogó felvilágosításokat, melyek által bármely részletkérdésben biztos útmutatásokat nyernek a további elmélyüléshez és kutatáshoz.

Bánki Donát Energiaátalakulások folyadékokban c. klasszikus munkája után a szerző műve az, mely a hidromechanika hatalmas fejlődéseit a magyar mérnöknek mutatja be. Önálló eredményei, valamint tökéletes és átfogó beállítása révén ez a könyv a nagynevű elődd műve után a gyakorlati hidromechanikának hazai irodalmában második nagy mérföldkőként magaslik ki. És nyelvünk korlátai ellenére a külföldön is messzire el fog látszani.

A mű tárgyalásmódjára az előszóban adott világos célkitűzésének megfelelően jellemző, hogy a gyakorlat igényeihez igazodva mellőzi a hosszú analitikai levezetéseket, és mérnöki ökonomiával rövidre fogott magya-

Ennek a kisebb bizottságnak a tagjai voltak: gr. Széchenyi elnöklete alatt: *Végh Ignác* országbíró, itélőmester, *Szél Imre* táblabíró, *Dubravitzky Pál* Pest vármegye alispánja és *Gyurikovits György* Pozsony város tanácsnoka.

Ennek a jegyzéknek 4. pontja alatt találjuk megemlítve Chiolich tervét így: *Chiolich Oberstleutnant in Stry, 1836. VII. 25. Javaslatok és rajzok egy fadobozban.*

Arra vonatkozóan, hogy ez a szűkebb bizottság mit végzett a hozzá összegyűlt javaslatokkal, vagy hogy maga a későbbi nagybizottság e tárgyban hol ülésezett, illetve hogy tárgyalás alá került-e a jegyzékben szereplő 17-féle javaslat, adatokat nem sikerült felkutatnom, s így nem ismerem a Chiolich-féle tervek további sorsát sem. Ennek ellenére a jegyzékben felsorolt többi beadványnak szürke és semmitmondó adatai világosan mutatják, hogy azoknak legtöbbje egészen jelentéktelen lehetett, s inkább csak elvi elgondolásokat tartalmazhattak, minden közelebbi kidolgozás vagy éppen tervrajzok nélkül. Chiolich ezzel szemben egész ládikára való, tehát minden valószínűség szerint komoly tervrajzokban fektette le tanulmányát, illetve határozott javaslatait.

Ennek a hiedelmemnek másutt is megtaláltam azóta az igazolását. Ugyanis az 1851-ben megjelent *Hirtenfels—Meynert*-féle Oesterr. Militär-Konversations-Lexicon (I. kötet 690. lap), továbbá a *dr. Constant Wurzbach*-féle közismert és tekintélyes Biografisches Lexicon des Kaiserthums Oesterreich c. munka is egyöntetű komolysággal emlékeznek meg Chiolich életrajzi adatainak során az ő hídterveiről, s ezért itt közlöm szó szerint az 1851-es lexikonnak alábbi sorait: *Chiolich hatte für die grosse Kettenbrücke über die Donau zwischen Pest und Ofen einen Entwurf vorgelegt und um die Ausführung des Baues konkurriert (!). Obgleich dieser Antrag unerfüllt blieb, so gab er doch den Beweis seiner seltenen Kenntnissen in der höhere Mechanik und Baukunst.*

Hogy a további kutatást megkönnyítsem, alább közlöm még Chiolich közelebbi életrajzi adatait.

Loewensbergi Chiolich Károly Miklós (a 9. gyalogezrednek Netoliczka, Comorn-féle 1866. keltű történetében palombini előnévvel említve), dalmáciai, zenggi patricius családból született 1784-ben a horvát Bründelben. Szülei katonái pályára adták, s a bécsi mérnöki akadémiát is elvégezte, ahol máris kitűnt, mint kitűnő mathematikus. Első szolgálati helye így a mérnökkar lett, ahol igen gyorsan haladt a ranglétrán előre, mert 1803-ban kadet, de 1804-ben már főhadnagy és 1809-ben kapitány. A vezérkarhoz beosztva résztvesz a francia hadjáratban. 1810-ben a 36. gyalogezredhez helyezik át, s ugyanekkor tanári katedrát kap az olmützi Kadettencompagnie iskolánál, 1820-ban őrnagy, s ekkor Galiziába kerül a 9-esekhez, ahol több ideje marad ahhoz, hogy még fokozottabban szentelhesse magát a magasabb tudományoknak. Innen írja azután mindig nagy figyelmet keltő szakcikkeit a katonai s más szaklapokban. Egyik nagyértékű, ismert munkája volt az, amely 1826-ban Heubnernél jelent meg Bécsben. Ez a császár elé is került, s a legmagasabb haditanácsban is komolyan tárgyalták. Ez elé a könyve elé Chiolich külön előszószerű tanulmányt írt a Streffleurben (1827. évi 82. kötet) ezen a címen: Einige Grundrisse des neuen Befestigungsystems zwischen dem Angreifer und Verteidiger.

Chiolich 1832-ben lett alezredes, s az egyik adat szerint így ment volna nyugdíjba 1834 őszén, de valószínűen tovább is a galiziai Stryjben maradt s ebben az időben küldhette be innen a Dunahídra vonatkozó tervezetét Budára a nádorhoz. Az utolsó adatot róla szülővárosában, Zenggben találjuk, ahol a katonai közigazgatás főnökeként még 8 évig működött, és, úgy látszik, innen tért végleges nyugalomba. Halálának idejét és közelebbi körülményeit kikutatnom már nem sikerült. A zenggi adatokat *vitéz Aggházy Kamill* nyug. ezredes volt szíves velem közölni.

Tévedések elkerülése végett még megemlítem, hogy ez a Chiolich nem volt semmiféle rokonságban báró *Chiollich Márkkal*, Szlavónia ez időbeli parancsnokló tábornokával, akinek Széchenyivel való kapcsolatát és levelezését ismerjük, s aki az aldunai szabályozási munkáknál és a török portával való kapcsolatok felállításában készséges segítségére volt, s neki *Hindoglu* nevű török tolmácsát is odakölcsönözte. Ennek a bárói családnak egyébként Budán háza volt (a szálak a *Kalmárffy*-családhoz vezetnek), amelyet az állam megvásárolt. Más iratokból kitűnően ez a parancsnokló tábornok ajándékokat kapott a belgrádi pasától, s ezeket is neki itt Pesten adta ki vámmentesen az ú. n. Harmincad-hivatal.

Egy Bazinban lakott *Chiolich Hugóról* is vannak az 1830-as évek vége felé adatok arról, hogy valamiféle könyvének kiadatását engedélyezik, s végül egy *Chiolich Henrik* szerepel ugyancsak a Revisio Librorumnak 1839-iki Indexében egy francia-nyelvű folyóirat megindítása kapcsán.

Arra a kérdésre végül, mi volna a magyarázata annak, hogy Chiolich alezredesnek, úgy is mint magasabb rangú katonatisztnek a hídterve komoly tárgyalás alá nem tudott kerülni, nagyon valószínű választ nyerünk, ha meggondoljuk, hogy Széchenyi, aki már 1832 óta a legbehatóbb tárgyalásokban állott ebben az irányban a legkiválóbb korabeli külföldi hídépítő szakértőkkel, bizonyos feltétlenül jogosult bizalmatlansággal viseltetett a hazai mérnököknek akkori általános képzettségével szemben (lásd magának *Lechnernek*, mint legmagasabb hatósági mérnökkari szakembernek jelentését a nádorhoz abból az alkalomból, amikor, bár jóval később, a Lánchíd építéséhez kellett ellenőrző mérnököt javaslatba hoznia a legfelsőbb helyen, s amely vélemény és általános mérnöki helyzetkép egyenesen lesujtó!), s ezen tárgyalások során arra az igen megérthető és gyakorlati meggyőződésre jutott, hogy csak olyan javaslatokat és konkrét megépítési terveket fog alaposabb figyelmére méltatni, amelyek olyan egyénektől származnak, akik tényleg nagyszabású ilyen hidat már valahol meg is építettek. Széchenyi ellenesei természetesen ennél a kérdésnél is oldalvágásokkal hadakoztak, s szemére vetették a grófnak, hogy érthetetlenül rideg és érzéketlen saját hazájának emberei iránt, és nevetséges anglomániában szenved, ami azonban Széchenyit nem zavarta. Így történt pl., hogy a ruszkicai Maderspach-Hoffmann vasgyárosok által később teljes komolysággal benyujtott és sok oldalról támogatott hídtervet is röviden és minden forumon elutasíttatta, s ezt is azzal az indokolással, hogy ilyen hatalmas munkálathoz nincs meg a kellő gyakorlatuk.

Chiolich terveinek negatív sorsa így előttem érthető, viszont miután mégis feltétlenül érdemes munka lehetett és sok valószínűség szerint nem egy olyan gondolatot tartalmazhatott, amelyet később fel is használtak, igen érdekes volna, ha valaki ezekre a tervekre reábukkana s így ezeket megismerhetnők.

4. Pokorny Ferenc terve. Az ismeretlen helyen (talán a budapesti vámház pincéiben) elbujt irományai a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elődjének, az Országos Középítési Főigaz-

Miután az utóbbi időben idegrendszere vagyoni bajai miatt megrendült, szegedi barátja, *Vedres István* mérnök pihenésre meghívta magához. Vedres, mint tudjuk, szintén igen tekintélyes és érdemes szakember volt akkoriban, s egyenesen Szeged Széchenyijének nevezték.[4] Rumy elébe utazott Luxnak Győrbe, hogy elkísérje Szegedre, s ekkor tárgyalták meg alaposan annak hídtervezetét. Mindenesetre csak bizalmasan ismerhette meg ezeket Rumy, mert — mint megjegyzi — Luxnak egy teljesen önálló elgondolású hídrendszere volt, amelyet azonban még addig nem tudott szabadalmaztatni, s így részleteiről Rumy nem adhatott világos ismertetést, ellenben ellenőrizte annak számításait, s azokat a maga részéről helyénvalóknak és a gyakorlatban megvalósíthatóknak találta.

Lux semmiképpen sem javasolt lánchídat, mert az szerinte nem bírná el a szükséges terhelést, s túlságosan sokba is kerülne, hanem merev hidat ajánlott ésped'g kovácsolt vasból az ő elvei szerint tervezve és megépítve, amely egy kőhídnál is szilárdabb volna, költségei pedig a 16.000 forintot sem haladnák meg. Ehhez még csak a nem lényeges (?) munkabérek s végül az ő személyes honóráriuma jönnének, s ez utóbbinak a megállapítását teljes bizalommal a két város vezetőségére óhajtotta bízni.

A Lux-féle hídnak nem lennének a folyóban pillérei, de még támfalakra sem volna szüksége a partokon, csak ferde síkokra lenne a híd oly magasságban nekitámasztva, hogy a hajók alatta elhaladhassanak. A hidat a víz folyásával egy irányban el is lehetne mozdítani, ezt mindössze két ember elvégezhetné, s ezzel fontos hadászati és közlekedési célokat is lehetne szolgálni.

Arra, hogy hol lehetne a híd vasalkatrészeit elkészíteni, Rumy nem tér ki, s csak azt említi meg, hogy magát a hidat a helyszínén, a partokon lehetne egybeszerelni, s ugyanott ejthetnék meg 10.000 métermázsás súllyal a szükséges teherpróbát.

A híd súlya mindössze 1550—1600 mázsa volna (mai Lánchídunké jóval meghaladta a 4000 tonnát is!). Lux a Duna szélességét a megépítésnek közelebbről meg nem jelölt helyén 560 lépésben, vagyis 280 ölben veszi fel. A hídpálvának 5 ölnyi szélessége mellett a tartórudakat 5 hüvelyk szélességben és másfél hüvelyk vastagságban méretezné. Miután pedig egy köbhüvelyk jól kovácsolt vasnak a súlya 7 bécsi lat, a további számítás 703,600 latot, illetve 22.050 fontot ad, amihez még a szintén főrészeiben vasból tervezett oldalkapcsolások, korlátok stb. 250 font súlya adandó, ami végösszegben azután 1573 fontot tesz. Miután pedig akkoriban a vas ára mázsánként 10 forint volt, így a híd teljes költsége 15.730 forintra rúgna. A még esetleg szükséges fakorlátok és fajárdák költségeit már egészen könnyen lehetne a helyszínen kiszámítani, ezek nem volnának lényegesek.

Cikkei végén Rumy annak a reményének ad kifejezést, hogy Lux egészsége rövidesen teljesen rendbe jön, s akkor a két város vezetősége az érintkezést vele akár Vedres útján, akár pedig Bécsben minél előbb felveheti.

Végiggondolva az elmondottakat, nem tagadhatjuk azt a benyomásunkat, hogy Rumy egész előadásából alig kaptunk érthető vagy éppen komolyan megítélhető képet Luxnak a hídról való elképzeléséről, s főkép annak gyakorlati műszaki megoldásáról. Ezzel szemben annál romantikusabb ízű az egész ismertetés, hiszen egy pillér vagy pillérek nélkül forgatható vagy csak elmozdítható hidat ilyen távra elképzelni nem tudunk. Miután azonban mind Rumny, mind Vedres koruknak igen tekintélyes és komoly szakemberei voltak, érdemes volna utána kutatni, mi is lett tehát az egész Lux—Rumy-féle javaslatnak a további sorsa, tényleg szabadalmaztatta-e Lux a maga hídrendszerét stb., miután ezekről az esetleges későbbi fejleményekről adatokat találnom eddig nem sikerült.

3. Loewensbergi Chiolich Károly terve. E terv nyomára a József-nádori levéltár iratai között akadtam. Az 1835. és 1836. évi iktatókönyvek tárgymutatóiban ugyanis arra lettem figyelmes, hogy először 1835 május 15-én 745. sorszám alatt (mely azonban az 1836. évi 189, 549, továbbá 1035 utószámok alatt végül is zsákutcába vezetett, egy bizonyos *Chiolich Károly* nyugalmazott császári alezredesnek ugyancsak a Pest és Buda között megépítendő hídra vonatkozó tervezgetéseiről van szó.

A tárgyat először megjelölő s igen nehezen kiolvasható latin szöveg így hangzik: *Chiolich de Loewensberg Carolus pensionatus ceasaro vicecolonellus proiectum pontis super Danubio inter Budam et Pestinum yuxta, novam suam inventionem e ferro per cusos arcus et non catenis extruendi elaboratum uberus adumbrando unam invitationem exorat ut illud cum suis illustratibus vel vero in maculari substernere possit.** Chiolich tehát engedélyt kért arra, hogy tervezetét előterjeszthesse.

A nádor intézkedése június 22-én mindössze ennyit mond: *Rescribitur ut proiectum suum cum puris delineationibus et cohierantibus sumptum proiectus aliisque rem illustratibus datis submittat* — vagyis felszólítják, hogy terjessze elő részletes javaslatát terveivel felszerelve, ami meg is történt. Miután nem kap semmi továbbiról értesítést, azt Chiolich alázatosan megsürgeti július 25-én, s ekkor történik az alábbi utolsó intézkedés augusztus 2. kelettel: *Comiti Stephano Szechényi* (így!) *qua regnicolaris subdeputationis praesidi transponetur per revisione cum planis* — tehát elküldik a javaslatot Széchenyinek, mint a királyi hídbizottság alelnökének a tervekkel együtt, átvizsgálás céljából. Az iratokon levő feljegyzésekből még annyit tudhatunk meg, hogy a javaslat mellé 3, sőt esetleg 8 tervet csatoltak.

Arról, hogy ezek a tervek valóban Széchenyihez jutottak, más oldalról is meggyőződhettem. Ugyanis dr. Viszota Gyula birtokában van, mint már említettem soraim elején, az a jegyzék, amelyet *Tasner* állított össze és pedig két ízben is. Az egyik 15, a másik 17 pontból áll s egy összeállításban fel vannak sorolva mindazok a legkülönfélébb beadványok, vagyis javaslatok, tervezetek, rajzok, számítások stb., amelyek igen távoli helyekről is érkeztek akkor, amikor Széchenyi a híd építésére való vállalkozásra 1836 június 10-én a bel- és külföldi nevesebb lapokban közismertté vált általános felhívását közrebocsátotta. Tudvalevően az 1832—36. évi országgyűlés a megépítendő, illetve a XXVI. törvénycikkel elhatározott Pest és Buda közötti állandó hídnak előmunkálataira az ú. n. Országos Bizottság kiküldését határozta el. Addig pedig, amíg ez a bizottság megalakul, szűkebb albizottságot létesítettek abból a célból, hogy a fontos kérdés gazda nélkül ne maradjon

[4] Lásd *Farkas László* több róla szóló munkája között a Szegeden 1937-ben megjelent összefoglaló művét: *Vedres István élete és működése.*

* Loewensbergi Chiolich Károly nyugalmazott császári alezredes előterjeszti egy hídnak a tervét, mely a Dunát Buda és Pest között összekötné; az új terv szerint a híd vasból való merev híd volna és nem láncokon függne. Meghívásért esedezik, hogy tervét annak rajzaival, illetve részleteiben is benyujthassa.

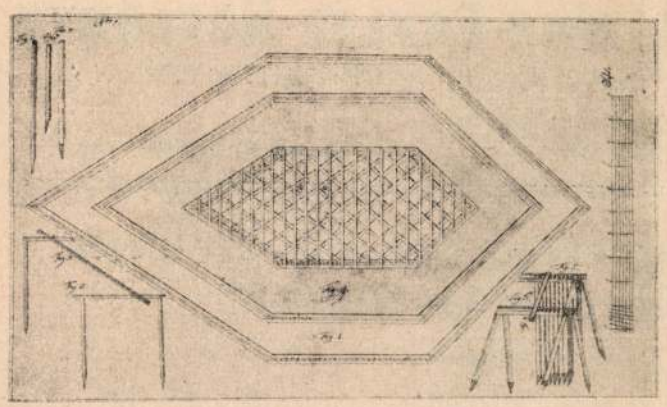

1. ábra. Zárógátas pillér felülnézete. Török-Ledwina-féle terv.

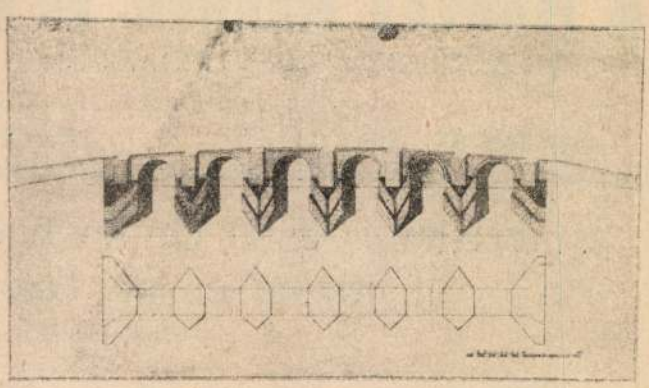

2. ábra. A Török-Ledwina-féle hídterv. Oldalnézet és alaprajz.

Fig. 9. az ide bezárt vizet kiszivattyúzzák, és így kapják azt a szárazzá tett mederterületet, ahová a pillért beépíthetik.

Fig. 10. Bemutatja egy ilyen zárógátnak a rajzát.

A *2. ábra* az ötpilléres hídnak teljes oldalnézetét s egész vázlatos alaprajzát mutatja.

Mindkét rajzon mértéket is találunk.

Az építéshez szükséges követ és fát az ajánlattevők a közeli környékről gondolták beszerezhetni, míg a kőtörmeléket a Dunáig húzódó magas hegyből termelték volna ki. Végül, — bár mint megemlítik, ez sok nehézséggel járt, — megpróbálták a költségeket is kiszámítani, s azt egyszer 1 millió forintot alig meghaladó összegben, utóbb pedig 650.000 forintban adták meg. Mindezek alapján legkegyelmesebb döntést kérnek, s igérik, hogy tervük elfogadása esetén *minden pallót és szöget pontosan ki fognak számítani.*

A Helytartótanács beadványukat 1786 október 5-én terjesztette fel Bécsbe, s legmagasabb rendelkezést kért arra, hogy Törökéknek a megbízást a részletes tervek elkészítésére megadhassa. Úgy látszik tehát, hogy a magyar hatóságok részéről a beadványt kedvezően fogadták, s ha Bécs is ezen az állásponton lett volna, akkor talán más fordulatot vesz a Pest és Buda között építendő hidnak sorsa, éspedig már több mint egy fél évszázaddal Széchenyiék előtt.

A császári döntés azonban elutasító volt, s *gróf Pálffy* ugyanezen év október 12-én azzal küldi vissza őfensége nevében az összes iratokat, hogy a kérelemnek helyt adni nem lehetett, mert a költségeket elfogadhatatlanul magasnak találták. Törökéket így október 31-én a döntésről *Mednyánszky* tanácsos útján értesítették is.

A Török-Ledwina-féle elgondolás a fentiek szerint tehát komoly tárgyalás állapotába nem juthatott el. Nézetem szerint azonban ennek ellenére is jóformán az első s legalább a vázlatokig ismert, határozott lépést és tervezeti formát jelent a történeti fejlődésben, s még azt sem merném állítani, hogy nem volt hatással vizi műszaki és hídépítési tekintetben a később még oly sok fejtörésre és szenvedélyes vitákra alkalmat adott kényes kérdések megoldására nézve is. Törökéknek feltétlenül érdeme az, hogy rendszeresen kívántak a dologban eljárni, s így mindenek előtt a Duna vizének és medrének természetét akarták alaposan megismerni és számításba venni. Egyenesen meglepő náluk az, ahogyan éppen zárógátakkal kívánták a pilléreket megépíteni a folyóban, s igen tanulságos minden szakember számára, ha összehasonlítja a terv primitívsége mellett is azokkal a zárógát építési tervekkel, amelyeket nem kevesebb, mint 66 évvel később, vagyis 1852-ben mutat be nagy büszkeséggel magának a mai Lánchídnak akkoriban világhírű tervezője, *W. Tierney Clark* a hídról szóló munkájához csatolt III.—VII. számú tervrajzokban.[2] Törökék terve tehát már ebben a nem kis fontosságú részében is egészen tisztességes munka volt.

Ugyanígy határozottan komoly lépésnek kell látnunk az ő elgondolásaikban azt, — soha nem feledve, hogy még csak 1786-ot írunk — hogy ők igen behatóan foglalkozni kívánván a Duna folyami természetével, nem feledkeztek meg annak téli állapotáról sem. Szemük előtt lebegtek, úgy látszik, a hatalmas téli jégzajlások és torlaszok, teljes komolysággal vették tekintetbe ezek romboló erőit a híddal kapcsolatban is, s ezért terveztek minden pillér elé egy szinte külön tömeget alkotó s a híd pilléreinek méreteihez képest egészen nagy arányú jégtörőt, amelynek éles szöge bizonyítja legjobban, mennyire át voltak hatva ezen kérdés fontosságának tudatától. Lehetetlen itt nem gondolnunk arra, hogy mennyire ugyanígy dolgoztak sokkal később a híres angol Clarkok, illetve, hogy az ő mérnöktársaik. *Plews* és *Slater* hány héten át nem foglalkoztak egyébbel itt, minthogy megfigyeljék ők is a téli Dunát, s javaslataik alapján Clark lánchídjának a pilléreit szintén alaposan ellátta ilyen jégtörőkkel.

Végül azon, hogy Törökék öt pillér közé szorították volna a folyót, talán nem szabad csodálkoznunk az ő korukban és a hazai hídépítésnek akkori általános színvonala mellett.

2. Lux György János hídrendszere és számításai. Az *Allgemeine Handlungs Zeitung*-nak 1829. évi 101. és 1830. évi 11. számaiban *Rumy Károly György* (néhol dr.-nak is írva),[3] aki akkortájt nagytekintélyű és tudós magyar közgazdának és műszaki szakértőnek ismert közíró volt, s Jénát és Göttingát is megjárta, igen nagy lelkesedéssel hívja fel a közfigyelmet egy bizonyos *Lux György János* nevű iglói származású, zseniális gépész és feltaláló ismerősére, akinek szerinte igen használható elgondolásai lennének a Pest és Buda között építendő állandó hídra vonatkozóan.

Rumy elmondja Luxról, hogy Bécsben él a családjával és a Schaumburger Grundon, közelebbről a Faworitenstrasse 57. szám alatt van műterme. Lux találmányai és műszaki tudása révén messze külföldön ismert, és szaktanácsait mindenfelől kikérik a legnagyobb méretű tervekhez és elgondolásokhoz is.

[2] An account, with illustration of the Suspension bridge across the river Danube, uniting Pesth with Buda etc. By *William Tierney Clark*, London, John Weale 59, High Holborn, 1852—3.

[3] *Kőrösy László:* Rumy Károly élete. Új magyar Athénás, 1830. 16.

77. kötet. 6. szám. Budapest, 1943. március 21.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

OFFIZIELES ORGAN DES UNGARISCHEN INGENIEUR- UND ARCHITEKTEN-VEREINES

BUDAPEST, IV., REÁLTANODA-UTCA 13-15

ALAPÍTÁSI ÉV: 1866 TELEFON: 185-330 GRÜNDUNGSJAHR: 1866

Ismeretlen, Pestet Budával összekötő Dunahíd-tervezetek II. József és gr. Széchenyi István korából.

Dr. DARVAS ISTVÁN ny. szfőv. tanácsjegyző.

A Pestet Budával a Duna felett összekötő híd gondolatával tudvalevően már Zsigmond király idejében is foglalkoztak, de az csak gr. Széchenyi István világhírű Lánchídjában vált valóra. Akit a hosszú, sok érdekes részletet tartalmazó s még több tanulságot nyújtó fejlődési folyamat érdekel, megismerheti azt *dr. Viszota Gyulának* erre vonatkozóan is bő adatokkal szolgáló alapos szakmunkájából.*

E munka megírása óta hosszabb idő telt el, s az újabban hozzáférhetővé vált különféle levéltári anyag tudtommal máig nem nyert feldolgozást. Talán ez is a magyarázata annak, hogy a Lánchíddal kapcsolatos tudományos kutatásaim során több olyan névre s részben hídtervezetre bukkantam, amelyek eddig egyáltalában nem voltak ismeretesek, vagy létezésükről alig tudott a tudományos világ s még kevésbbé a nagyközönség. Helyénvalónak véltem ezért, hogy kutatásom eredményéről nagyobb cikk keretében, a nyilvánosság előtt is beszámoljak, hogy így a közfigyelmet a kérdésre felhíva s a tudományos érdeklődést reáirányítva, nálam talán szerencsésebb, fiatal, törekvő erők felvegyék a fonalat, a hiányosan maradt adatokra teljes világot derítsenek, s még inkább, hogy a még hiányzó terveket is megtalálják és szintén közreadják. Hangsúlyozni szeretném, hogy ez különösen *Lux György János* és *Chiolich Károly* alább ismertetendő elgondolásaira nézve egyenesen tudományos csemege számba menne.

Az itt most ismertetendő négy javaslatból az első igen régi, még II. József császár idejéből való. E korból ilyen vonatkozású adataink még alig vannak, hacsak *Balla Antal* hallomásait s hozzászólásait ilyennek nem tekintjük. A többi három már Széchenyi korába esik ugyan, de ezek között is a legrégibbnek, vagyis a Lux-félének még említését sem olvashattuk eddig, s a Chiolich- és Pokorny-féle terveknek is mindössze csak egy magánkézben lévő eredeti *Széchenyi-Tasner*-féle névjegyzékben találtam meg a nyomát (dr. Viszota Gyula magántulajdonában).

Mindezek előrebocsátása után lássuk az egyes javaslatokat.

1. Török Sándor és társainak kőhíd-terve. A Budán székelt Helytartótanácsnak 1786. évi 26.486. és 38.661. számú iratai egy kőhíd építésére vonatkozó tervezetet tartalmaznak, s mellettük két szemléltető tervrajzot is sikerült felfedeznem, amelyeket itt most bemutatok.

Az iratokból kitűnően bizonyos *Török Sándor* cs. kir. térképészeti mérnök, továbbá *Ledwina Ferenc* és *József* ugyancsak mérnökök és építőmesterek, kétszeres beadvánnyal fordultak magához II. József császárhoz. Az elsőnek kelte 1786 június 23., míg a másodiké ugyanez év augusztus 22. Arra nézve, hogy mi volt az ismételt kérelmezés oka, magyarázatot nem találtam, mert azokat egyszerre intézték tulajdonképpen el.

Törökék — német nyelven — elmondják, hogy közülük a Ledwina testvérek nemrégen tértek haza a prágai nagy kőhíd javítási munkálatainak befejeztével, amelyben maguk is résztvettek, s megmondják őszintén, hogy ez adta nekik azt a gondolatot, hogy Pest és Buda között is ilyen kőhíddal kellene most már mielőbb megpróbálkozni. Tudják ugyan, hogy előttük már másokat is foglalkoztatott a kérdés, de azok — mint ők mondják — ebben főként csak saját hasznukat keresték. Ezzel szemben ők most csak az iránt esedeznek, hogy engedelmet nyerjenek arra, hogy a Dunát alaposan ki- és megvizsgálhassák, hogy azután végleges tervükkel előállhassanak.

A közelebbi indokokat Törökék így adták elő:

1. §. Pest és Buda között kőhídra van feltétlenül szükség, mert:

Nr. 1. A közlekedésnek a két part között nyáron sem, télen pedig még kevésbbé szabad fennakadnia. Ma ezzel szemben az a helyzet, hogy amikor télen a jég megindul, a staffétáknak és a szállítmányoknak hosszú órákat kell várakozással eltölteniök, s akkor is csak életveszélyek között kelhetnek át.

Nr. 2. Miután a folyó befagyásakor a jég megreped, ezzel (?) a híd kijavítási költségei évente oly magasra nőnek, hogy azért már egy állandó kőhidat lehetne építeni.

Nr. 3. De a mai hajóhiddal nyáron is sok a baj, mert, ha hajó akar ott áthaladni, a hidat szét kell nyitni, ami az átkelést ismét órákra megakasztja.

Nr. 4. Mindezek mind a polgárságnak, mind a kereskedelemnek végtelen sok és behozhatalan időveszteséget okoznak.

2. §. Egyetlen igazi és végleges megoldásnak Törökék tehát egy kőhidnak mielőbbi megépítését tartják, s ezt egyelőre a becsatolt két tervükben vázlatosan be is mutatták.

Az *1. ábra* az öt pillérrel tervezett kőhíd egyik folyami pillére megépítésének módját tünteti fel, éspedig a később Lánchidunknál is sokban hasonlatosan használt u. n. zárógátak segítségével.

Fig. 1. Az alapzat 15—22 rőfös puhafa cölöpeit mutatja be.

Fig. 2. Ezen alapcölöpökre való kb. 14 rőfös gerendák.

Fig. 3. A puhafa pallók 33 rőfnyi hosszban.

Fig. 4. Az alapcölöpök már keményfából, 22 rőf hosszúságban.

Fig. 5., 6. és 7. Az előbbieket mutatják be összeállítva.

Fig. 8. A folyónak ezt az elzárt részét földdel töltik ki, s ezután

[1] *Dr. Viszota Gyula:* A Széchenyi-híd története az 1836:XXVI. t.-c. megalkotásáig. Budapest, 1935. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása.

Internationaler Argus der Presse AG, 8030 Zürich, Postfach, Tel. 01 34 49 37. Argus International de la Presse SA, 1228 Plan-les-Ouates/Genève, Case postale, Tél. 022 71 26 62. Weitere Angaben über untenstehendes Organ/précisions supplémentaires sur la publication mentionnée ci-dessous: Argus-Media-Information Tel. 01 34 49 37

Luzerner Neueste Nachrichten
Luzern (CH)
Aufl. t. 61 840

1024 Margrit van Leeuwen

17.Dez.1977

Margrit van Leeuwen stellt in Boswil aus

KS. Zeichnungen und Aquarelle aus der Innerschweiz, dem Freiamt und Graubünden sind gegenwärtig im Künstlerhaus in Boswil ausgestellt. Sie stammen von Margrit van Leeuwen, die seit zehn Jahren zu den Hausgästen des Künstlerhauses gehört. Geboren in Budapest, kam Margrit van Leeuwen fünfjährig erholungsbedürftig in die Schweiz nach Melchtal, wo sie, von einer holländischen Dame adoptiert, stets den Zeichnungen zugetan, aufwuchs. Sie besuchte die Kunstgewerbeschule Luzern und bildete sich zur Kunstmalerin und Illustratorin aus. Es folgten Studienaufenthalte in Deutschland, Paris und Sevilla und Studienreisen nach Italien und England. Margrit van Leeuwen war für verschiedene Zeitungen tätig, so auch für die «Luzerner Neusten Nachrichten».

In der Kunstauffassung von Margrit van Leeuwen spielen Formen der Gegenständlichkeit eine dominierende Rolle. Besonders prägant sind ihr die Darstellungen der Alten Kirche Boswil und des alten Pfarrhauses, das heute als Künstlerhaus dient, gelungen. Sehr überzeugend wirken auch die Zeichnungen der musizierenden Künstler in Boswil, allen voran von Professor Moise, der Jahr für Jahr die Boswiler Flötenkurse leitet.

Margrit van Leeuwens Bilder und Zeichnungen wurden wiederholt in der Innerschweiz und im Rahmen von Kollektivausstellungen im Kunsthaus Luzern ausgestellt. Eine schwere Krankheit zwang sie zu jahrelangem Verzicht auf eine künstlerische Tätigkeit, – umso erfreulicher ist ihr überzeugendes Comeback.

zern, Tribschenstr. 72. – Hofstetter Heinrich, Mechaniker, von Hasle, in Luzern, Grimselweg 11, und Giroud Jacqueline Hélène, von Lovatens VD, in Luzern, Grimselweg 11. – Kammermann Bruno Stephan, Vermessungszeichner, von und in Luzern, St.-Karli-Str. 68, und Maeder Barbara, von Ried bei Kerzers FR, in Aarwangen BE. – Weber Beat Fridolin, lic. oec. publ., Betriebswirtschafter, von Luzern und Dübendorf ZH, in Paris (F), und Zihlmann Denise Elisabeth, von Marbach LU, in Luzern, Breitenlachenstr. 1. – Hilfiker Johann Markus, Photograph-Graphiker, von Boswil AG, in Luzern, Adligenswilerstr. 4, und Hättenschwiler Anita Maria, von Muolen SG, in Luzern, Brüggligasse 9. – Petter Josef, Sozialarbeiter, österreichischer Staatsbürger, in Luzern, Frankenstr. 5, und Iseli Katharina Ruth, von Lützelflüh BE, in Luzern, Frankenstr. 5. – Hediger Roland, Abteilungsleiter, von Baden und Reinach AG, in Basel, und Wilhelm Helena Marlise, von Luzern, in Basel. – Matter Dominique, Angestellter, von Engelberg OW, in Thun BE, und Steiner Cornelia, von Langnau i. E., in Luzern, Ruflisbergstr. 52. – Küttel Josef Franz, Bäcker-Konditor, von und in Gersau SZ, und Camenzind Monika, von Gersau, in Luzern, Hochhüsliweid 6.

Ballwil: Fleischmann Markus, kaufm. Angestellter, von Altendorf SZ, in Baar, und Meier Rita Rosa, von Ballwil, in Unterägeri.
Entlebuch: Wiprächtiger Jürg Thomas, Kaufmann, von Zürich und Entlebuch, in Küschlikon, und Aeschbacher Renate, von Rüderswil, in Wettingen.
Escholzmatt: Krummenacher Peter, Bauzeichner, von und in Escholzmatt, und Alessandri Ursula Veronika, von Oberägeri ZG, in Schüpfheim. – Wicki Michel Gilbert Charles, employé de banque, von Escholzmatt und Lancy, in Genf, und Briem Marianne, von Ettiswil LU, in Genf. – Krummenacher Bernhard, Kandidat der Jurisprudenz, von Escholzmatt, in Bern, vorher in Langenthal, und Martin Catherine Andrée, franz. Staatsangehörige, in Maurapas (F). – Lauber Gilbert, programmeur, von Escholzmatt, in Villiers, und Cherpillod Gabrielle, von Vucherens VD, in Marin. – Kaufmann Nikolaus Josef, Bierbrauer, von Escholzmatt, in St. Gallen, und Lengacher Monika Inge, von Würenlos AG, in Münchenstein BL. – Ganz Ulrich, Laborant,

EHEWÜ

Lefebre, Jules (1836-1912)

„Tavaszi allegóriája" o.v. 120,4 x 96,2 cm

J. l. j. Jules Lefebre, Paris 872 (Restaurált)

Kiliátbási ár: 40 000 ft.

BÁV 54.Képaukció katalógus Bp.1981.május

LE FEBRE üveges. A pétervásári rk.templom üvegezési számláját 1817-ben nyujtja be.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

LEFEB

Leempoels
Jestö, (Brüssel).

K. T. 29/1899.
1899. jan. 7

Lefebvre, Jules francia festő (1836-1912)

Pesti Hirlap. 1885. VII. é. aug. 22. 1-2.

Both Manyhért: A nemzetközi mu-
kiállítás

Lefkovics pecsétmetszőmester

Kassán. 1769.

Archaeologiai Értesítő

1916., 234.

Kemény Lajos: Mű- és művelődéstört. adatok Kassa életéből.

Lefebvre Jules francia festő (1836-1912)

Pesti Hirlap. 1885. II. é. okt. 3. 30

Képvárásláz a nemzetközi képki-
állitáson

Lefèvre Károly

ónöntömester Egerben 1810 körül.

Voit Pál stb.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája, VIII. köt.

Budapest, 1972.

339 l

M.D.K.

Lefevre, üveges

a pétervásári r.k. templom üvegezési számláját 1817-ben nyújtja be..

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 359. old.

LEFEVRE József üveges. Egerben a Jókai u.l.sz. ház /hrsz.363/ tulajdonosa 1825-40 között, 1845-ben özvegyéé.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

LEFÉVRE Károly egri ónöntő és kávés a Kossuth u.5.sz. ház /hrsz.376/ tulajdonosa 1810-ben. Ugyanekkor lakó --+ Kern József aranymüves és már 1791-től --+ Piszterna ónöntő.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Lefevre Károly, egri ónöntő és kávés

1810-ben az egri Kossuth k.5.sz.ház tulajdonosa és szőlőbirtokos.

Heves megye müemlékei I. irta Noit Pál,
Magyarország müemléki topogrfiája
Szerk-: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 359. old.

Leffler, Franz 106 fatt
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

MEGJELENT AZ ESÉLY
1991/6-os száma

A tartalomból:

Georg Vobruba: Korszerűség, modernizáció, szociálpolitika
Lévai Katalin: Szociális integráció az új Európában
Széman Zsuzsa: A szociálpolitika decentralizációja és problémái
Diósi Ágnes: Cigány sorsváltozatok, élettörténetek

Az ESÉLY kapható a nagyobb könyvesboltokban Budapesten
Előfizethető a szerkesztőségben
Címünk: 1083 Bp. Ludovika tér 2.
Tel.: 133–7797
Előfizetés egy évre 300 Ft. Egy szám ára 50 Ft

LEFF MÁTYÁS, csizmadiamester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64. mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old

/ 1,?./ IV. csizmadiamester. 264.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Leffler Béla /Stockholm/
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII. kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

o: Madonna Jézussal.

LEFÈVRE Károly egri ónöntő. 1811-ben Egerben a város I. negyedének 4. fertályában lakik, ott háza van és szőlőbirtokos.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Johann Lefentu, rajzoló

1639-ben készült rajzain felházas kapútornyok, bástyák láthatók, Fülek, -Léva, -Ónod, -Nempti, -Egerszeg, -Jászó, -ról. Bécs, Nat. Bibl. Handschriftenabteilung. Cod. 8622. Fényképeik az Orsz. Levéltárban. 87.o. 12. jegyz.

Balogh Jolán: A népmüvészet és a történeti stilusok. 73.o.

Néprajzi Értesitő. A Néprajzi Múz. Évkönyve. XLIX. 1967. Bpest. Akad. Kiadó. 1967. Bp

LEFF FERENCZ, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a városi XVIII.sz.-i mestereiről.Az egyik 1784-ből,a másik pár évvel későbbi.64 mesterség,519 név.Az arab számok a két listát,a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2. / V. csizmadia.264. old

U.VARGA MARIANNA: Mesterszberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

LEFF JÁNOS, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a városi XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2. / 1:IV. 2:V. csizmadia. 264.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Lefebler Ferenc

becsi aranymives (Drott-
ziger) 1777 nov. 28.
lett egri polgárrá.

Breznay Imre: Eger a
XVIII. században I. k.
Eger 1933. 67. l.

Lefevre József, ügyes

M.D.K.

1825-40 körök az egri
Jókai u. 1. sz. ház tulajdonosa

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 359. old.

Leffler Johannes

ötvös, Győr, 1773.

Jankógyőriötv. 24. l. 33. l.

Nyitrán származású arcmunkás, 1773-ban emliti a győri ötvösiek jegyzőkönyve.

Talán azonos Leffler Tamással.

Leffler János

ötvös

1773 Győr

Nyitrai sármarásu.

Magyarországi ötvösök 23 l.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1865, 1866, 1867, 1869: XIII. 49. *G. Carpioni:* Bacchus ünnepe.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIII. 49. *G. Carpioni:* Bacchus ünnepe. — 1873: XIII. 49. *G. Carpioni:* Ein Bacchusfest. — 1876, 1878, 1879: IX. 316. *G. Carpioni:* Bacchus diadala. — 1881: 601. *G. Carpioni:* Bacchanal. — 1888: XVIII. 623. *G. Carpioni:* Bacchanal. — 1896, 1897: XVIII. 623. *G. Carpioni:* Bacchanal. — 1897: XVIII. 623. *G. Carpioni:* Bacchanal. — 1898: XVIII. 623. *G. Carpioni:* Bacchanal. — 1901, 1904: XVIII. 623. *G. Carpioni:* Bacchanal.

Leffler Tamás györi ötvös

Györi Szemle 1934. 436.

Cikk a györi ötvösökről

Leffler Tamás (?)

győri ötvös

1775–1780

1779–1785

1779–1782

l.

Jankó Ötvös-apródok

11. l.

Leffler Tamás

győri ötvös

1768–1772.

l.

Jankó Ötvös-apródok

10. l.

4/T

3 f

MAGYAR KIR. POSTA

43 IV. -9 11.

Europa Szepterjentő

vállalat

Budapest. V.

Leffler, Thomas, ötvös

Győr 1769–1791.

Jankógyőriötv. 24. l. 33. l.

1769-ben remekel, Kopff János Mihály ötvegyét veszi feleségül 1781. cehmester, 1787. próbamester. Meghalt Győrben 1791-ben.

Leffler Tamás

1769 – 1791 – között

győri ötvös

A bágyogi templom egyik kelyhét, rokokódiszes fenti készítette. Valószínű, hogy Crines János Mihály-nak ugyanc templomban lévő kelyhének kuppáját szintén fenti készítette, ~~s így a rajta lévő~~

Csatkai Endre dr:

Győri művészek és ipar-művészek alkotásai Sopron megyében Győri Szemle 1940. 173. l.

Szemle

KIADÓHIVATAL:
VÁRKERÜLET 44. SZÁM

Sopron, 194 4 február 18

ıla Urnak
s Bizottságának Főtitkára

ıntézésében tisztelettel értesitjük, hogy
kulturtörténelmi folyóirat különlenyo -
van módunkban küldeni,mivel a 43.66 és
ljesen kifogytunk.
le különlenyomatát a mai póstával nb./
értékét P. 24.- szóval Huszonnégy pen-
ap felhasználásával cimünkre befizetni.
gen tisztelt Főtitkár Urat felkérni,hogy
gának még január 12.-én küldött 7 év-
müvekért járó P.98.- / számlát és sza-

Leffler Hans

ötvös 1589

lást

Gyárfás Brassó 96

Leffler János

(M. Hannes Leffler)

ötvös.

1589-ben Brassóban élt.

A brassói ötvös cék iratai és

Ballagi Aladár: Kecskeméti W. Péter ötvös könyve. Bpest. 1884. 5. l.

M.D.K.

Leffler* Tamás ötvösmester

Valószínűleg nyitrai származású. Az 1788-évi várositanácsi jelentés szerint a győri ötvösök céhébe tartozott.

*[Másutt (1276. old.) „Löffler"-nek írva]

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

274. old.

Leffler Georgius

Glockengiesser

1576 - ban öntötte a
Klosdorfi harangot.

ired

Rothkunstgew 8. l

laid

Mülgl.

.....*mühely.*

főnökség!

.....hó.....n történő kifize-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

n.

vi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

RUDOLF LEFFLER, grafikus

Az Osztrák-Magyr Bank 1918.nov.2-i keltezésü 10000 koronás bankjegyének rajza a cimletjelzés kivételével mindenben azonos az 1902.jan.2-i keletü 1000 koronás bankjeggyel, igy ennek rajzolói és vésnöke sem lehetett más, mint Rudolf Rössler és Leffler, illetve Ferdinand Schirnböck. 63.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegytervezők 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV.évf. 1965-1966
Akad.Kiadó, Bpest. 1966

~~Ra~~ R.LEFFLER, grafikus

A koronarendszer papirpénzeit Gara Arnold, Hegedüs László Helbing Ferenc, dr.Rudolf Junk, R.Leffler, Koloman Mojer, Josef Pfeiffer, Ferdinand Schirnböck, Rudolf Rössler és Alois Hans Schramm tervezték 17.old

RADÓCZY GYULA: Adatok a legújabbkori magyar pénztörténethez 14.old

AZ ÉREM, XXVII.évf. 1971. 2.szám. Bp.

RUDOLF LEFFLER, grafikus

Az Osztrák-Magyar bank 1902.jan.2-án kelt 1000 koronás bankjegyét Rudolf Rössler és Rudolf Leffler rajzolták. Ferdinadd Schirnböck metszette acélba. 63.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegytervezők 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV.évf. 1965.1966. Akad.Kiadó, Bpest. 1966

Leffner Hannes

ötvös

irod

G. Brassó. Századok

235

1596 ielm

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Leffner János

ötvös

irod + 1602. nov. 13.

Gy. Brassó Erd. Múz.

383.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Lefkovics

zsidó pacsétmetsző

1769. Kassa

l.

Arch. Ét.

1916. 234. l.

KIRÁLYHÁZA
44 V 1915

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

MDK

Lefkovits

Tekező asztal, repr.

Magyar Iparmüvészet 1901.

Lefkovits és tsa. MDK

Billiárdszoba. Kép 112.1.

Tervező Messinger Lajos. Kivitelező L. és tsa.

Magyar Iparművészet. 1903. 109-112.1.

Lefkovits Stefánia

középisk. rajztanári oklevelet nyert

Képzőm. Évk. 1914-15. 65.l.

Lefler, Heinrich, festő

M.D.K.

volt munkatársa Josef Urban bécsi építésznek, aki gr. Eszterházy Károly szentábrahámi kastélyát (Porsony m.) terverte és berenderte. E munkájukról – melynek sines felvételei a bécsi Sezessio 1900 januári kiállitásán szerepeltek és nagy feltünést keltettek – szerző finom ironiával azt jegyzi meg, vajon a terverők mit szólnának, ha a háziasszony váratlanul felkinálná nekik, hogy az általuk terverett székeben foglaljanak helyet.

Hevesi, Ludwig: Acht Jahre Sezession. Wien, 1906.
213. és 216. old.

1529. ALBRECHT FŐHERCEG EMLÉKÉRME, vert ezüst. (Christelbauer.) Osztrák, 1888. 9.—

1530. A RÓMAI KIRÁLY SZÜLETÉSI EMLÉKÉRME, vert ezüst. (Andrien.) Francia, 1811. 22.—

1531. BUDAI LÖVÉSZEGYLET EMLÉKÉRME, vert ezüst, 100 éves fennállásának emlékére. 1871. 3.—

1532. BÉCSI ORVOS EGYLET ÉRME, vert ezüst. Stift báró mellképével. (I. Lang.) Bécs, 1826. 9.—

1533. FERENC JÓZSEF LÓTENYÉSZTÉSI DIJÉRME, 2 drb. vert ezüst. Osztrák, XIX. század. 10.—

1534. FERENC SZALVÁTOR ÉS MÁRIA VALÉRIA HÁZASSÁGI ÉRME, vert ezüst. (A. Scharff.) Bécs, 1890. 11.—

1535. JÓZSEF NÁDOR-EMLÉKÉREM, vert ezüst, (I. D. Boehm.) 1845. 8.—

1536. A MAGYAR IPAREGYESÜLET KIÁLLITÁSI ÉRME, vert ezüst. (Radnitzky.) Magyar, 1842. 5.—

1537. „KINCSEM" EMLÉKÉREM, vert ezüst. (A. Scharff.) Osztrák, 1874. 7.—

1538. JÓZSEF NÁDOR KISEBB ÉRME, vert ezüst. (I. D. Boehm.) Magyar, 1845. 5.—

1539. FEHÉRVÁRY-PLAKETT, vert ezüst. (Murányi.) Magyar, 1909. 18.—

1540. III. FERDINÁND KORONÁZÁSI TALLÉRJA, ezüst. (Ritka példány.) Magyar, XVII. század. 250.—

1541. III. FERDINÁND DUPLA TALLÉRJA, ezüst. (Ritka.) Magyar, XVII. század. 250.—

1542. III. FERDINÁND ¾ TALLÉRJA, ezüst. (Ritka.) Magyar, XVII. század. A három együtt (1540—1542. sz.) ritkán fordul elő. 150.—

1543. NERO CSÁSZÁR ARANYPÉNZE. Római. 110.—

1544. NAGY LAJOS ARANYPÉNZE. Magyar, XIV. század. 55.—

1545. II. ULÁSZLÓ ARANYPÉNZE. Magyar, XV—XVI. század. 50.—

1546. KIS ÉREM, öntött bronz, tűzben térdelő férfialakkal. Olasz (?) XVI. század. 6.—

1547. MÁTYÁS KIRÁLY ÉRME, öntött bronz. Olasz. 20.—

1548. RADETZKY-EMLÉKÉREM, vert ezüst, hátlapján lebegő angyal. (I. M. Scharff). 1849. 12.—

1508. SZENT MIHÁLY-ÉREM, vert ezüst. Berlin, 1915. 5.—

1509. II. JÓZSEF ÉS MÁRIA TERÉZIA KIS EMLÉKÉRME, vert ezüst. Buda, 1780. 2.—

1510. MÁRIA TERÉZIA KORONÁZÁSI ÉRME, vert ezüst. (M. Donner.) Osztrák, 1741. 20.—

1511. KIS MÁRIA TERÉZIA-ÉREM, vert ezüst. 1767. 2.—

1512. KÁROLY LAJOS ÉS ALOYSIA EMLÉKÉRME, vert ezüst. Pisa, 1807. 10.—

1513. BÉCS FELSZABADITÁSÁNAK FÜLES EMLÉKÉRME, ezüst. 1683. 12.—

1514. BLÜCHER-WELLINGTON ÉREM, vert ezüst. (Loos.) Német, 1815. 4.—

1515. KERTÉSZETI KIÁLLITÁSI DIJÉREM, vert ezüst, Ferenc József képmásával. Magyar, 1910. 8.—

1516. FERENC JÓZSEF ÉS ERZSÉBET EMLÉKÉRME, ezüst. (C. Radnitzky.) 1857. 4.—

1517. ARANY FÜLÖNFÜGGŐ, kis gyönggyel. Római. 20.—

1518. REICHSTADTI HERCEG KIS EMLÉKÉRME, vert bronz. (Gayrand.) Francia, 1811. 3.—

1519. II. MÁTYÁS ÉS ANNA EMLÉKÉRME, aranyozott ezüst. Regensburg, 1613. 35.—

1520. NYOLCSZÖGÜ KIÁLLITÁSI ÉREM, Ferenc József két képmásával. Bécs, 1898. 4.—

1521. FERENC JÓZSEF DEBRECENI LÁTOGATÁSÁNAK EMLÉKÉRME, vert ezüst. (Löfkovits.) Magyar, 1890. 5.—

1522. SCITOVSZKY-EMLÉKÉREM, vert ezüst. (C. R.) 1859. 10.—

1523. II. JÓZSEF HÁZASSÁGI ÉRME, vert ezüst. (Wiedemann.) Bécs, 1760. 5.—

1524. ALTMANN APÁT EMLÉKÉRME, vert ezüst. (Cesar.) Osztrák, 1843. 11.—

1525. KIS FÜLES JUTALOMÉREM, vert ezüst, I. Ferenc József ifjukori képmásával. XIX. század. 2.—

1526. EMLÉKÉREM, Szent Kilian alakjával, vert ezüst. Salzburg (?) 1754. 5.—

1527. NÉGYZETES ÉREM, vert ezüst. A bécsi numizmatikai társulat kiadványa. 1888. 8.—

1528. MUSSOLINI-ÉREM (jelvény), ezüst. Olasz, XX. század. 1.—

Almásy-Teleki II-1939

Lefler János

V. Gros. Iparm. Kiáll. Mücs. 1965.

Lefler János, cipőterv

MDK

4. orsz. iparm. kiáll. MÜcs. 1959.

MDK

Lefler János cipőterv

4. Orsz. Iparmüv. kiáll. Mücs. 1959. dec.

MDK

Lefler János

Lefler János /cipőterv/ műveivel szerepelt a IV.Orszg.Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállítás.Műcsarnok Budapest 1959.Dec. 18 - 1960.Jan.31.Kat.

Legaty István

Otvöslegeny

1575

Nagyszeben

Korrespondenzblatt

1913. 34. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Legán Zoltán építész, a Típustervező Intézet magánlakástervezési csoportjának vezetője,

a Magyar Építőművészek Szövetsége és a Magyar Televízió az elmúlt évben írta ki a Családiház-pályázatot, le pályázat zsűrijének tagja.

Családi ház I. rész.

1973. VI. 22. TV. 17.10 Gué.

EMERICUS LEGANY, textilfestőmester

Az eperjesi céhhez 46 helység 88 mestere tartozott, többen Galiciából is, 1701-1848 közt. Mesterjegyzék nem maradt. Levelezés és "Protokol farbiarskeho cechu, 1801-1864" alapján ismerjük őket.

E mesterek egyike volt:

58.- Emericus Legany, 1820. Gorlicz, Galicia. 154.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Legany Friggs

1840

l.

Mihalik Miklósbört

50. l.

LEGÁNY Péter épitész

tervei szerint állitották helyre
és alakitották muzeummá az épületet

LEGÁNY Péter: Medgyess Muzeum, Péterfia utca 28.
= Magyar Épitőmüvészet, 1990.2.sz. 16 - 17.p. ill.

Legány Péter

Kinizsi söröző, Debrecen /Varga László épitész./ - Ism: Legány Péter, Müszaki Tervezés, 1968. 12.sz. 38-39. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

154. l.

Legány Sanni és

fia

bútorgyáros

l

Közlezrkiáll

1387 l -

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Legánovics Broniszláv
építész

M.D.K.

A Grand Hotel Royal stahlus
tervezője

Kovács Tsuzsa: Grand Hotel Royal
Művészet, 1961. november. – 21 l.

M.D.K.

Jegyzőkönyv Bizottsági
ifjiden

A Grand Hotel Royal Stabilis
tervezése

Nordes Ennere. Grand Hotel Royal
Budapest, 1961 november — 211

MDK

Legány, Kassa

asztalos m.

Gaul K: Butorip. diszitőip. az ezr.éves o.kiáll.on.

MMÉSKözl 1897, 6.füz. 263-276.l. képek

Legány Péter

Legány Péter: 4oo ágyas szociális otthon, Debrecen. /Biky Gábor épitész, Rákos Zoltán, Eigel István iparmüvész./ - Müszaki tervezés, 1966. 6.sz. 12-13. l.

Az 1966. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. XXXXX 1969. 3.sz. 243-283. l./
248. l.

Legányi Aranka

Müvészasszonyok csoportképét mutatja be a lap, felsorolva a Huszár-Madarász festőiskola tagjait.
"A Képeinkhez" c. rovat beszámol sz iskola munkájáról, s közli, hogy a müvészek modellek után dolgoznak.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. márc. 29.
XXV. évf. 13. sz. 198, 208. lap

Lefkovits Stefánia

A Magyar zsidóság naptára. 4. évf. Szerk.: Zsoldos Jenő. Bp. (1935) 8-r. A czímlapot fametszet rajzolta.

M.D.K.

Iefler tanár

A "Vengerkák" varieté képének diszletét tervezte.
Repr.

Szinház és Divat, Bp. 1917. márc. 4. II. évf
9. sz. 7. lap

MD K

Lefler, sopr.szobrász

a Leitner/Szerváclálta1/?/ készitett Szentháromság szobrot 1847 után, restaurálta. Nevét is belevéste a szobro hátsó peremébe.

Csatkai Endre dr.: A soproni szobrászat.
Magyar Művészet. 1928. 7.sz. ~~[illegible]~~
535.1.

MDK

Lefler Béla, müv. tört.

Ny Tid nov.8.szám: Kis könyve rövid összefoglalását adja a magyar müvészetnek. Különösen részletesen foglalkozik Munkácsy Mihállyal és Szinyei Merse Pállal.

A stockholmi magy.képzőm.kiáll. /1928/ a svéd sajtóban.-MIP 1929 3.sz. 178.l.

Világ proletárjai egyesüljetek!

NÉPSZAVA

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK KÖZPONTI LAPJA

86. ÉVFOLYAM, 162. SZÁM — ÁRA 60 FILLÉR — 1958. JÚLIUS 11, PÉNTEK

„Képzett" betegek

(Riport a 3. oldalon)

*

Miért jár lassan az igazság a gyermek- és nőtartási perekben?

(Riport a 3. oldalon)

*

Száz lakást építenek maguknak a székesfehérvári fiatalok

(Riport a 8. oldalon)

Átadta megbízólevelét az Afgán Királyság első magyarországi követe

Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke csütörtökön fogadta *Mohamed Arif Khán* rendkívüli követet és meghatalmazott minisztert, az Afgán Királyság első magyarországi követét, aki átadta megbízólevelét. A megbízólevél átadásánál jelen volt *Sik Endre* külügyminiszter, *Mihályfi Ernő* művelődésügyi miniszterhelyettes, az Elnöki Tanács tagja és *Csatordai Károly*, a Külügyminisztérium protokollosztályának vezetője. Mohamed Arif Khán megbízólevele átadásakor beszédet mondott, amelyre Dobi István válaszolt. A megbízólevél átadása után az Elnöki Tanács elnöke szívélyes beszélgetést folytatott a követtel.

Intézkedéseket tesznek a nők és a csökkent munkaképességűek megfelelő elhelyezésére

Rendelet készül a fiatalkorúak foglalkoztatásának biztosítására

Több ezer szakmunkást és segédmunkást keres az ipar

Budapest munkaügyi helyzetéről, az elhelyezési lehetőségekről tájékoztatták a *Népszava* munkatársát a fővárosi tanács munkaügyi osztályán.

A munkaközvetítő irodákhoz forduló fizikai munkásokat, szakmunkásokat azonnal elhelyezik. *Az iparnak több ezer marósra, esztergályosra, lemez- és vasszerkezeti lakatosra, építőmunkásra van szüksége.* Segédmunkásokat majdnem minden budapesti üzem keres. A munkaközvetítő irodák negyedévenként statisztikát készítenek, hogy megállapítsák: van-e munkanélküliség, kik a krónikus munkahelyváltoztatók. Májusban például 7518 jelentkező — 3295 férfi és 4223 nő — adatait vizsgálták meg. *A férfiak 41 százaléka, a nők 14 százaléka volt szakmunkás, a munkát keresők 25 százaléka vidékről jött fel.* Ebben az *időszakban a gyárak 9520 munkást kerestek.* A munkaerővándorlás csökken.

Elhelyezési probléma a csökkent munkaképességűeknél, a nőknél és a fiataloknál mutatkozik. A fővárosi tanács munkaügyi osztálya megállapította, hogy *a csökkent munkaképességűek alkalmazására vonatkozó rendelkezéseket még az e célra létrehozott vállalatok sem tartják be.* Az elmúlt hetekben öt budapesti kerületben felülvizsgálták a tanácsi vállalatoknál a rendelet betartását. Ezután a többi tanácsi, majd a minisztériumi vállalatoknál tartanak vizsgálatot, s ahol kell, *intézkednek annak érdekében, hogy a portási, irnoki, éjjeliőri, jegyszedői és más könnyű munkaköröket csökkent munkaképességűekkel töltsék be.* Megnézik azt is, kikkel végeztetik a vállalatok a könnyebb munkákat s az egészséges férfiak helyett ezeken a helyeken a *nők alkalmazását javasolják.* Ilyen intézkedéseket természetesen csak ott léptetnek életbe, ahonnan a dolgozókat keresetcsökkentés nélkül át lehet helyezni. *Arra is törekednek, hogy egyre több anyát egyműszakos üzemben juttassanak munkához.*

A fiatalkorúak elhelyezéséről a Munkaügyi Minisztériumban érdeklődtünk. Mint tájékoztattak, *rövedesen rendeletileg teremtenek lehetőséget a 14—18 éves fiatalok foglalkoztatására.*

A rendelet, amelyet a kormány utasítására, az illetékes minisztériumok és főhatóságok bevonásával készítenek elő, figyelembe veszi a fiatalkorúak teljesítőképességét. Előírja majd, hogy *a fiatalok munkáját, teljesítményét nem kell beszámítani a gyár terveteljesítésének értékelésekor.* Így az üzemek, gyárak semmiféle hátrányt sem szenvednek a szakképzetlen fiatalok alkalmazása miatt. 14—18 éveseket napi 4—6 órai munkaidőben lehet foglalkoztatni. *Az első három hónapban* — figyelembe véve a fiatalok szakképzetlenségét — *a Pénzügyminisztérium személyenként 200 forint támogatást ad a vállalatoknak.* **Moldován Tamás**

KUTATJÁK A KEMÉNYÍTŐ TITKAIT. A magyar keményítőipar valamikor egyik legfejlettebb mezőgazdasági iparunk volt. Ennek a nagymúltú iparnak kérdéseit széles körben tanulmányozzák a Műszaki Egyetemen, a Mezőgazdasági Kémiai Technológiai Tanszéken. Képünk: Az amperemetrikus titrálóberendezésen Szejtli József kutatómérnök dolgozik

(MTI Foto — Lónyai Mária felv.)

Tűzzék az ENSZ-közgyűlés napirendjére az algériai kérdést

Tizennyolc ázsiai és afrikai ország beadványa

Csütörtökön 18 ázsiai és afrikai ország küldöttei kérték írásban, hogy *az ENSZ-közgyűlés az idén ismét vitassa meg az algériai kérdést.*

Ezek a küldöttek magyarázó emlékiratot is csatolnak beadványukhoz, amely kéri, hogy tűzzék az algériai kérdést a 13. közgyűlés szeptember 16-án megnyíló ülésszakának napirendjére.

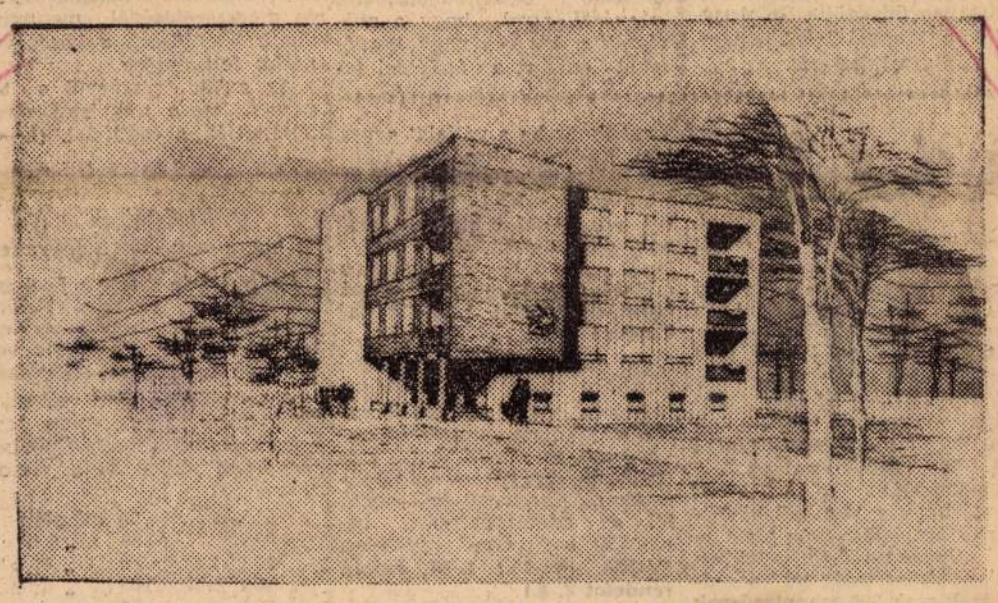

KOCKAHÁZ — BEÉPÍTETT BÚTOROKKAL. Legányi Zoltán és Schmidt Lajos, az ÁÉTI mérnökei kockaház típustervét alakították ki. Ezt az új lakóháztípust országosan alkalmazzák majd a hároméves terv építkezéseiben, de főleg lejtős talajokon megfelelő, például budai építkezéseknél. A lakások a kockaházban beépített gardrobszekrénnyel és konyhabútorral készülnek

(MTI Foto — Vigovszki Ferenc felvétele)

Ezer kombájnt szállít az idén Csehszlovákiába, új, nagy teljesítményű gépeket állít elő *a magyar mezőgazdasági gépipar*

Csehszlovák tervek alapján decemberben kezdték meg az EMAG-ban azoknak az új típusú kombájnoknak a gyártását, amelyekből *e hónap végéig 400 darabot*, az év folyamán pedig további 600 darabot szállítanak Csehszlovákiába. A csehszlovák rendelésre készülő kombájnokat *léghűtéses motorral és kettős magszárítóval készítik.* Az új gépek már ebben az évben részt vesznek az aratás és betakarítás munkájában és kilátás van arra, hogy *a következő években is jelentős mennyiségű* kombájnt gyárt majd a magyar mezőgazdasági gépipar csehszlovákiai megrendelésre.

A magyar mezőgazdaság gépesítése során az idén *több új gépet* hoznak forgalomba, illetve próbálnak ki. Forgalomba került már a *34 soros vetőgép*, megkezdték az U—28 jelzésű traktor nullszériájának gyártását, mivel a tavaly bemutatott gép igen jól bevált és kiválóan alkalmas arra, hogy hordozható kultivátorokkal segítse a mezőgazdasági munkát. Az idén kísérletezik ki az *új magánjáró kombájnt*, amelynek mozgószerkezetére felváltva *gabonakombájn, silókombájn és kukoricakombájn szerelhető.* Számos más új mezőgazdasági gép közül külön figyelmet érdemel a kisebb termelőszövetkezetek és egyénileg gazdálkodó parasztok által is megszerezhető *új takarmányozási kisgép*, amelyre *répavágót, szecskázót, kukoricamorzsolót* és *kukoricadarálót* szerelhetnek. Ezeken kívül még számos új mezőgazdasági gép prototípusát dolgozták ki a Mezőgépfejlesztési Intézetben, ezek közül többet még ez évben kipróbálnak, s ha beválnak, megkezdik gyártásukat. *(v.)*

„Elfekvő" milliók

Bár anyanyelvünk hajlékony, rugalmas és fogalomgazdag, néhány gazdasági rendellenességre nem talált még megfelelő kifejezést. Mintha abban bízott volna, hogy a hibák rövidesen elmúlnak, s nincs is szükség arra, hogy valamilyen szépen hangzó szót pazaroljunk reájuk. Egyik-másik visszás jelenség azonban korántsem igazolta anyanyelvünk optimizmusát, s így azután esztendők óta kénytelenek vagyunk bevett fogalomként használni a többi között az »elfekvő készlet« kifejezést is.

Elfekvő készlet — bököpönyegű kifejezés ez. Több száz millió forint értékű anyag, félkészáru és árucikk húzódik meg alatta, amit az üzemek hosszú esztendők során — részben önhibájukon kívül gyűjtöttek össze s őriztek meg több-kevesebb gonddal, abban a reményben, hogy egyszer majd hasznát veszik. A raktárak mélyében és sötétjében szunnyadó milliók kezdettől fogva károsították a népgazdaságot, mert az elfekvő készletből nem lett sem áru, sem forint. Az üzemek is rájöttek, hogy számukra is káros az elfekvő készlet, amely nem kismértékben befolyásolja a jövedelmezőséget, s egyben a nyereségrészesedést is. Ma már itt is, ott is listák készülnek a felesleges cikkekről s igyekeznek ezeket oda juttatni, ahol valóban hasznukat veszik. A Tatabányai Szénbányászati Trösztnél néhány hónappal ezelőtt maguk a dolgozók kezdeményezték a felesleges anyagok értékesítését s negyedév alatt csaknem ötmillió forinttal sikerült csökkenteniük az elfekvő készleteket. Az év végéig — azt tervezik — további hatmillió forint értékű anyagot adnak át, s ezzel a raktárkészletet egyötödére csökkentik. De még dicséretesebb az az elhatározásuk, hogy olyan intézkedéseket léptetnek életbe, amelyek a bajok gyökerénél — az anyagmegrendelésnél — kezdik el az orvoslást, hogy a jövőben ne legyen gondjuk és káruk az elfekvő készletek miatt.

Garamvölgyi István

Fejlesztik a fővárosi közműveket Szaporítják a vidéki ipari központok számát

A népfront ankétja a főváros túlzsúfoltságának megoldásáról

A főváros túlzsúfoltságának kérdéséről rendezett ankétot csütörtök délután a Hazafias Népfront budapesti bizottsága. Az elnökség több tagján kívül a népfront várospolitikai bizottságának tagjai, valamint az Országos Tervhivatal, a Belügyminisztérium és a fővárosi tanács képviselői jelentek meg. *Galló Ernő*, az elnökség tagja bevezetője után a Tervhivatal, a Belügyminisztérium és a fővárosi tanács képviselői tájékoztatták a kérdésről az ankét résztvevőit és elmondották, hogy *a főváros túlzsúfoltságának problémájával az illetékes kormányszervek hosszabb ideje foglalkoznak.* Ezután részletesen tárgyaltak a főváros túlzsúfoltságának okairól és az ennek következtében felmerülő problémákról. Közölték, hogy az illetékes szervek álláspontja szerint *az, egészséges iparfejlesztés keretében szaporítani kell a vidéki centrumok számát.* Helyes gazdasági intézkedésekkel és a kulturális lehetőségek fejlesztésével kell vonzóvá tenni a vidéki életet. Már a hároméves terv során és a további távlati tervekben is *fejlesztik a főváros víz-, gáz-, villanyellátását, gondoskodás történik a lakáshelyzet javításáról és az ehhez kapcsolódó szociális és kulturális intézmények szaporításáról. Tovább javítják a közlekedést és a közellátást is.*

Az ankét résztvevői helyesnek tartották azt az álláspontot is, hogy *a budapesti üzemek lehetőleg csak budapesti lakosokat alkalmazzanak.* Lakáshoz is csak olyanok juthassanak a fővárosban, akik már hosszabb ideje budapesti lakosok.

(szentiványi)

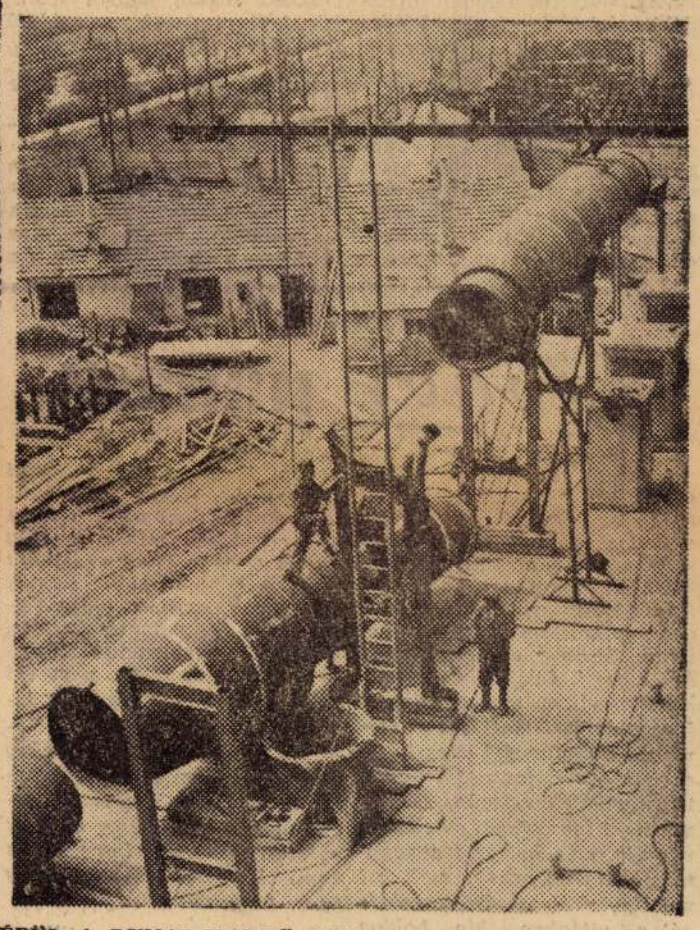

ÉPÜL A DUNAI VASMŰ MELEGHENGERMŰVE. 1960. december 31-ére épül fel a Dunai Vasmű meleghengerműve, amely a kombinátot Közép-Európa egyik legkorszerűbb vasipari centrumává lépteti elő. Évi kapacitása 400 000 tonna durvalemez készáru lesz. Az építkezés a kezdeti nehézségek leküzdése után most már teljes erővel folyik. Az év végén megkezdik a gépek szerelését is. Képünk: Szerelik a mélykemence csarnok gázvezetékének csöveit

(MTI Foto — Fényes Tamás felv.)

A NÉPSZAVA *őrjárata a Balaton körül*

Milyenek a szórakozási és kulturális lehetőségek az üdülőkben?

Az egészséges művelődési, szórakozási igény az üdülés napjai alatt is jelentkezik. Sőt, fokozottabban, mint a kemény munka hétköznapjain. Ezért megnéztük: milyen lehetőségük van erre a Balaton menti szakszervezeti üdülőkbe beutalt munkásoknak

Rögtönzött kultúrcsoport, zenei fejtörő, ezernyi szórakoztató ötlet

— *Hogyan érezték magukat, hogyan szórakoztak?* — e kérdésre a haza készülődők zöme az időjárást kezdi szidni: »*Hiányzott a legfőbb kultúrfelelős, a nap.*«

Csomagolnak már az *Újpesti Gyapjú* földvári üdülőjében *Kovács Anna* és *Novoth Gizella fonónők is.* De nehéz a szívük. — *Csapnivaló időnk volt, mégis szívesen maradnánk* — mondják. S kiderül az is, hogy miért. *Kulcsár Lajos,* a földvári üdülők kultúrfelelőse sok ötlettel, szórakozási lehetőséggel igyekezett őket a rossz időért kárpótolni. Sokáig emlékeznek majd a rögtönzött humoros műsorokra, a társasjátékokra, az érdekes ismeretterjesztő előadásokra.

Máshol sincs hiány ötletben, az üdülők kultúrosai — kevés kivétellel — komoly, felelősségteljes munkának tekintik beosztásukat. Értenek is hozzá. A *füredi* SZOT-szanatóriumban az ottani dolgozók és beutaltak együttesen *kultúrcsoportokat rögtönöztek,* a szanatórium életébe vágó villámtréfákkal, jelenetekkel szerepelnek, szavalóik a vers szeretetére nevelik közönségüket. A szanatórium árkádsorában *szabadtéri tárlatot* nyitottak *Halápi János* festőművész munkáiból. *Siófokon* esténként *zenei fejtörőkön* lehet tortát nyerni — egyúttal az értékes zenét megkedvelni. És így sorolhatnánk még tovább. Sokan hallgatják *a helyi nevezetességekről szóló ismeretterjesztő előadásokat,* amelyeket jó időben természetesen *kirándulásokkal, műemlékek megtekintésével* kötnek össze.

Üdülőkönyvtár — selejtből

A kedvezőtlen időjárás nagyon megnövelte az *olvasási kedvet. A siófoki vasasüdülő könyvtárában* alig 20 kötet árválkodik, a többi kézben van. Egymásnak adják a kilincset az üdülőtelepek központi könyvtáraiban.

Még nincs minden rendben az üdülők könyvellátása körül. Az igényeket csak úgy elégíthetik ki, ha az üzemek, intézmények is ellátják saját üdülőjüket jó könyvvel. Így tesz a többi között a *Földgép* és a *fővárosi tanács.* A földvári *Kistex-üdülőben* azonban joggal kifogásolják, hogy az üzemi könyvtártól *kiselejtezett, ronggyá olvasott példányokat kapnak.*

Szótárakért is ostromolják a könyvtárakat a beutaltak — hiába. A szakszervezetnek számolnia kellett volna a megnövekedett nyelvtanulási kedvvel — s azzal, hogy a beutaltak szovjet, csehszlovák és egyéb külföldi vendégekkel barátkoznak össze, szeretnék magukat megértetni velük.

A kaposvári színház csak operettet játszik

Az üdülő dolgozóknak is egyik legkedveltebb szórakozásuk a mozi és a színház. A plakátok új, jó filmekről tanúskodnak, a »*Szállnak a darvak*«-at Budapesttel majdnem egy időben mutatták be a somogyi parton. Meg kell azonban mondani: *a mozik külseje és befogadóképessége nem felel meg az igényeknek és a jó műsorokhoz sem méltó.* Nemcsak a kisebb üdülőtelepek, de Lelle és Földvár is évek óta nélkülözi a fedett mozikat. A hévízi mozi földes talajú, palateteje esőben úgy kopog, hogy mit sem hallani, s — a sok külföldit tekintve — egyébként is bővítésre szorulna. Sem a Somogy, sem a Veszprém megyei mozgóképüzemi vállalat nem fordít kellő gondot filmszínházaira.

Ami a színházat illeti: a *Faluszínház* és a dunántúli vidéki színházak fontos küldetést teljesítenek, amikor a balatonpartot rendszeresen ellátják műsorokkal. A *győri Kisfaludy Színház* például a *Szentivánéji álom* és a *János vitéz,* a Faluszínház a *Tacskó* műsorra tűzésével színvonalas szórakoztatásra törekszik.

Sajnos, nem minden társulatról mondhatjuk ezt. Néhány hete még az *Országos Kamaraszínház* a *Romantikus asszonnyal* vendégszerepelt — és csak elítélni lehet az értékes produkciókra képes *kaposvári Csiky Gergely Színházat: a Hévízre tervezett négy előadásuk közül — négy az operett,* Siófokra pedig a Mágnás Miskával készülnek.

Megengedhetetlen, hogy a kultúrházakból már-már kiseprűzött operett- és esztráddömpinget zúdítsák a balatoni üdülőkre! A szabadtéri színpadok új gazdáinak, *a tanácsoknak sokkal jobban szívükön kell viselniük az üdülő munkások művelődését.*

Adjanak kultúrát is — a munkások hálásak érte

Ezek a kifogások a működő szabadtéri színpadokkal kapcsolatban merülnek fel. Mert akad egyéb is. *Az idén tavaszszal a SZOT a tanácsok kezelésébe adta szabadtéri színpadait, de mintha a tanácsok nem éreznék magukat teljes felelősséggel azok gazdáinak.*

A füredi vasutas üdülőben és másutt is panaszkodtak: tavaly nagyszerűen szórakoztak a szabadtéri színpadon, az idén erre semmi lehetőség. Az első magyar kőszínház tőszomszédságában létesült szabadtéri színpadot ugyanis *elkezdték átépíteni, de idestova a szezon derekán járunk és előadásra még semmi kilátás. Lellén* a SZOT nemrég létesítette 120 ezer forintos költséggel a gyönyörű színpadot, amely oszlopsorával építészetileg is harmóniában volt a mögötte emelkedő tornácos, műemléknek számító kultúrházzal. Most *reprezentatív szélesvásznú mozivá építették át,* ami önmagában hasznos befektetés. Sajnos, *közben a színpad jó egyharmadát »lefaragták«, a stílusos oszlopsort lebontották* — s gépház céljára az amúgy is kis befogadóképességű kultúrház egyik szárnyát is igénybevették.

*

... Jönnek-mennek a vonatok, hozzák-viszik a dolgozókat, akik azért utaznak két hétre üdülni, hogy testben-lélekben gyarapodjanak. Ez utóbbi — a lelki gyarapodás — érdekében a szakszervezeteknek és a tanácsi szerveknek az eddiginél többet kell tenniük. *A játékokon, szórakozásokon túl bátran nyújtsanak kultúrát is — a munkások hálásak érte.*

G. Szabó László

A szakszervezet nevelőmunkájáról tanácskozott a Textilipari Dolgozók Szakszervezete központi vezetősége

Csütörtökön megkezdte kétnapos ülését a Textilipari Dolgozók Szakszervezetének központi vezetősége. Az első napon — *Molnár Endre* titkár bevezető előadása alapján — a szakszervezet nevelőtevékenységéről tárgyalt a központi vezetőség, majd meghallgatta a szakszervezet elnökségének beszámolóját az első félévben végzett munkáról, amelyet *Tóth Anna,* a szakszervezet főtitkára ismertetett.

A központi vezetőség elsőnapi ülésén megjelent és felszólalt *Bugár Jánosné,* a SZOT titkára. A központi vezetőség ma folytatja tanácskozását a szakszervezeti munka módszereinek további javításáról, a szakszervezetek XIX. kongresszusa határozata alapján.

●

Márványtáblát lepleztek le Asztalos János emlékére

Csütörtökön délután az I. kerületi pártbizottság, a tanács és a népfront-bizottság márványtáblát helyezett el az Asztalos János utca (volt Aladár utca) 14. számú házának falán annak emlékére, hogy az utca névadója, Asztalos János vezérőrnagy 1956 októberében a Köztársaság téri pártház védelmében mártírhalált halt.

Szombaton utazik Prágába a dolgozó ifjúság I. szakszervezeti világkonferenciájára a magyar munkásifjúság küldöttsége

Mint már közöltük: a IV. szakszervezeti világkongresszus úgy határozott, hogy 1958. július 14—20 között Prágában megrendezi a dolgozó ifjúság I. szakszervezeti világkonferenciáját.

Prágában mintegy 100 ország 500 küldötte vitatja meg a dolgozó fiatalok időszerű kérdéseit: élet- és munkakörülményeit, szakmai továbbképzésük lehetőségeit, az akcióegység megteremtését a béke megvédéséért, az atomfegyverkezés betiltásáért folyó harcban, továbbá a dolgozó ifjúság fokozottabb részvételét a szakszervezeti mozgalomban.

A Szakszervezetek Országos Tanácsa és a KISZ központi bizottsága irányításával a magyar fiatalok sportmegmozdulásokkal, kulturrendezvényekkel, kiállításokkal, öregek és fiatalok találkozóival stb. készültek a konferenciára. A magyar fiatalok érdeklődését mutatja az a több ezer ajándék is, melyet a különböző szakmák ifjúmunkásai, ipari tanulói készítettek a konferencia küldötteinek.

A magyar fiatalokat 20 tagú küldöttség képviseli, melynek vezetője *Gál László,* a vegyipari szakszervezet főtitkára, a SZOT elnökségének tagja. A küldöttségben helyet foglalnak az építő-, vasipari, mezőgazdaságban dolgozó fiatalok mellett a pedagógusok, művészek és a magyar szervezett ifjúmunkások különböző rétegeinek képviselői. Prágában szakmai találkozókon vesznek részt és úgy tervezik, hogy a világkonferencia küldöttei közül 15 külföldi fiatalt meghívnak tíznapos magyarországi látogatásra. A magyar küldöttség szombaton reggel indul a Nyugati pályaudvarról és július 22-én érkezik haza. A konferenciára egyébként július 18-án további 125 fiatal turista utazik négynapos — jutalomjellegű — kirándulásra.

B. J.

Az egyéni és társadalmi mondanivaló összehangolásáról

beszéltek a szovjet képzőművészeti kiállítás ankétján

A szovjet képzőművészek csoportkiállításán csütörtökön délután számos neves művész, műtörténész, üzemi és hivatali dolgozó részvételével ankétot rendeztek. *Ék Sándor* bevezető előadását sok hozzászólás követte. A közönség részéről elhangzott felszólalások elsősorban *Sadr* és *Muhina* szobrászművészek alkotásait méltatták.

Visszaemlékeztek az 1949-ben rendezett első szovjet kiállításra, annak átütő sikerére. Szó esett — művészek és közönség részéről egyaránt — *az egyéni és társadalmi mondanivaló összehangolásának igényéről,* arról, hogy a művészek a kis és nagy kérdéseket egyforma átéléssel fejezzék ki. Többen beszéltek a *szocialista társadalmi valóság* megjelenítésének stílusbeli sokféleségéről és kifejezték örömüket, hogy *a művészek és a közönség ez alkalommal kölcsönösen kicserélhették véleményüket.*

A felszólalók egyike javasolta a képzőművészeknek, hogy az írókhoz hasonlóan látogassanak el ők is az üzemekbe. *Hinz Gyula* festőművész keleti útjának tapasztalatairól számolt be, Kína, Korea és Vietnam művészetének újjászületéséről, végül hangsúlyozta, hogy más országok művészetének megismerésénél és megszeretésénél mennyire döntő jelentőségű a közös vonások felismerése.

Az ankét részvevői a tapasztalatcsere után ismét megtekintették a kiállítást. *(h—a)*

Magyar államférfiak üdvözlő táviratai Mongólia nemzeti ünnepe alkalmából

A Mongol Népköztársaság nemzeti ünnepe alkalmából *Dobi István,* a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, *Kádár János,* az MSZMP Központi Bizottságának első titkára és *dr. Münnich Ferenc,* a Magyar Népköztársaság forradalmi munkás-paraszt kormányának elnöke üdvözlő táviratot intézett *Zs. Szambuhoz,* a Mongol Népköztársaság Nagy Népi Hurálja elnöksége elnökéhez, *D. Dambához,* a Mongol Népi Forradalmi Párt Központi Bizottsága első titkárához és *J. Cedenbalhoz,* a Mongol Népköztársaság Minisztertanácsa elnökéhez. *Dr. Sik Endre* külügyminiszter ugyancsak táviratban üdvözölte *Sz. Avarzedet,* a Mongol Népköztársaság külügyminiszterét.

Mit mond a §

azt, hogy a lakásügyi hatóságok felett a fő felügyeletet az építésügyi miniszter gyakorolja. **(30/1958. [IV. 15.] számú kormányrendelet 5. §.)**

azt, hogy a gépkocsivásárlási engedély kiadására irányuló kérelmet a magánszemély munkahelye (foglalkozása) szerint illetékes minisztériumnál (országos hatáskörű szervnél, érdekképviseleti szervnél) kell előterjeszteni. A kérelemhez érvényes hatósági erkölcsi bizonyítvány csatolandó. **(29/1958. [IV. 15.] számú kormányrendelet 1. § [3] bekezdés.)**

azt, hogy az egy napon tárgyalandó ügyek jegyzékét a fellebbezési bíróságnál legkésőbb a tárgyalást megelőző ötödik napon ki kell függeszteni. **(Az Elnöki Tanács 1958. évi 16. számú törvényerejű rendelete 195/c. § [1] bekezdés.)**

azt, hogy az öregségi nyugdíjra jogosító, vagy az ennél öt évvel alacsonyabb életkorok mindegyike esetén az öregségi nyugdíj megállapításánál a munkabérátlagot a figyelembe vett időpontot közvetlenül megelőző két év folyamán kapott utolsó tizenkét havi munkabér alapulvételével kell megállapítani. **(6/1958. [V. 21.] Mü. M. számú rendelet 5. § [2] bekezdés.)**

azt, hogy a Munkaügyi Minisztérium felügyelete alá tartozó iparitanuló-intézetekben szakmunkásvizsgát tett segédvájárok csak 300 csapatműszak letöltése és erre a célra előírt külön vizsga sikeres letétele után lehetnek vájárok. A vájárrá történő előléptetést az üzem vezetője és a kerületi bányaműszaki felügyelőség végzi. Ezt a szakmunkás-bizonyítványra záradékként rá kell vezetni. **(112/1958. [10] Mü. M. számú utasítás 4. pont.)**

azt, hogy ha a vállalat egyes jogi ügyeinek elintézése különös szakértelmet kíván, a vállalat igazgatójának engedélyével más vállalat jogtanácsosának, vagy önálló jogi előadójának esetenkénti megbízás adható. **(33/1958. [V. 17.] számú kormányrendelet 1. § [3] bekezdés.)**

azt, hogy ingyenes ingatlanátruházás esetén a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezése iránti kérelem előterjesztésekor csak az átruházónak kell igazolnia, hogy nincs adóhátraléka. Az ingyenesen szerző fél az adóbizonyítvány becsatolására nem köteles. **(5/1958. [V. 15.] I. M. számú rendelet 2. §.)**

azt, hogy a telekkönyvi hatósághoz benyújtandó és a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezéséhez szükséges adóbizonyítványt kiállításának keltétől 3 hónapon belül lehet az adóhátralék mentesség igazolásául elfogadni. **(5/1958. (V. 15.) I. M. számú rendelet 5. § (1) bekezdés.)**

Kisorsolták a nyeremény-betétkönyveket

Csütörtökön este Kiskunfélegyházán, a Móra Ferenc művelődési otthonban rendezték a nyereménybetétkönyvek második negyedévi sorsolását.

A sorsolásban részt vett minden olyan forgalomban levő nyereménybetétkönyv, amelyet legkésőbb június 28-ig váltottak.

015	50	százalék
025	50	»
183	50	»
208	100	»
232	50	»
256	50	»
337	200	»
341	50	»
435	50	»
500	50	»
602	100	»
634	50	»
766	50	»
853	50	»

Fogos panasz

Igazgató úr, mért tetszik rám olyan csúnyán nézni? Ezt érdemlem öntől, pont öntől, akit igazgatómul elfogadtam? Hallott valamit? Mit hallott? Majd én elmondom, hogy volt! Panaszkodni nekem van jogom, biztosítom, zokogni fog. Uram, én szív ember vagyok. Lélek férfi. Dús jellem, emelkedett szellem, megegyeztünk? Igazgató úr, ismeri azt a szerencsétlen Vancát? Nem? Az se baj. Az a fontos, hogy én ismerem. Könyörgött, szerezzek neki mosógépet, a felesége mondja, már beleőrül a nagymosásba! Csak azt ne, csak azt ne! Úgyis túl sok őrült szaladgál a világban. Ma boldog asszony, napi négy-öt miatyánkot mond értem.

Uram, életeket mentek, lelkeket gyógyítok. Kérem az egész Hód utcát elláttam gyapjúszövettel. Áron alul. Pedig nekem is többe volt, Mennyi idegességbe. Nézze, még most is remeg a kezem. A szívem akkor lett oda, mikor egy vég szövet pont a kapus lábára esett, a hónom alól. Remek kapus volt, az isten áldja, felemelte és azt mondta: kartárs, leejtette a zsebkendőjét. Igazgató uram, remélem nem ért félre és nem él vissza a bizalmammal. Ez gyónás! Nehogy elküldje azt a szegény embert! Hanem a párját, azt a fiatal jankót, azt azonnal továbbítani. Az keverte meg az egészet, szerintem imperialista kém. De legkevesebb, hogy ferde hajlamú!

Igazgató uram! Az a liliomtipró tegnap engem megmotozott. Mit éreztem, nem tudom elmondani. Szívem vérzett, lelkem vérzett, otthon várt a Bacsikné a három méter tafotára. Várhatta, mellem bimbajáról tekerte le az a hazaáruló! Szegény Bacsikné, egy ilyen jó kuncsaftot cserbenhagyni. Uram, hunyja le a szemét, csukja le a fülét is, nem való hallani, amit most mondok. Ez a parázna jószág, bűzlő csülkeivel, testem derekamnak nevezett részét sem kímélte. Szép férfipizsamát tépett le reumás derekamról, nézze, még most is hogy ráz a hideg. Hátsó részemről lefelé egy árva subler lógott, szegény, gyámoltalan subler, az is feláldoztatott.

Magánfarsértés! — üvöltöttem a kéjvágyó szemekbe, de ő nem engedett s még valami papírt is aláíratott velem. Uram, még írni se tud, nekem kellett szignálni az okmányokat.

Igazgató úr, most szóljon hozzá! Sírjunk együtt! Rúgjuk ki együtt azt a bitangot. A fiatalt! A fiatalt! Az a másik kapus, az öreg, az egy bűbáj bácsi. Egy szent. Az a békés bölcs mosolya. S a pipája, ami van neki. Aranyos lélek. Nemhiába az apósom.

Nagy S. József

A RAPID mosópor ***egymaga mos szappan nélkül,*** *mert zsíralkohol-szulfonátot és optikai fehérítőt is tartalmaz. Gyorsan és jól oldja a piszkot és visszaadja a textiliák eredeti, élénk színét! Nagymosáshoz nélkülözhetetlen!*

MDK

Ybl díjat kapott

Legány Zoltán

Népakarat, 1957.dec. 29.

1957-es YBL-díjak

~~Heim Ernő~~
Legány Zoltán
Rácz György
Schall József
Vass Gustáv
Zalaváry Lajos

K

Népakarat
1957 dec. 29.
(kiosztják az YBL M-díjakat.)

24090 Közs

Lepány Zoltán

Építőmérnök cikke

Lepány Zoltán: Családi ház városon és falun

Élet és tudomány 1961 jan. ~~8 n.~~ ~~74. l.~~ 74. l.

Legány Zoltán, építész

A cikksorozat harmadik része.

Legány Zoltán: A családi ház — Külső megjelenés 1568-1573.

Élet és Tudomány, bp. 1975. aug. 15. XXX/33

Legány Zoltán, építész

A családi ház építésének mai lehetőségeit, szükségességét, feltételeit stb vizsgálja a cikkírás bőséges illusztrációval kiszerve fejtegetéseit.

Legány Zoltán: A családi ház – A telek és az épület 1373 – 1377.

Élet és Tudomány, bp. 1975. júl. 18.

XXX

29.

Legány Zoltán, építész

Cikkének második réne.

(I. rén: 1975. júl. 18. 29. n.)

↓

Legány Zoltán: A családi ház – Az alapraj 1474 – 1478.

Élet és Tudomány, bp. 1975. aug. 1.

XXX

31.

Legány Zoltán, építész

Műve:

Könnyű merkezetes családi ház-jellegű épületsor. (fényké p. Makett ról.)

Legány Zoltán: A családi ház – Az épület anyagai 1660 – 1664.

Élet és Tudomány, bp. 1975. aug. 29. XXX/35.

93

Legány Zoltán, építész

A cikksorozat negyedik réne.

Legány Zoltán: A családi ház – tz. épület anyagai. 1660 – 1664.

Élet és Tudomány, bp. 1975. aug. 29.

XXX
35

96

Legány Zoltán, építész

Cikke fényképekkel
és tervrajzokkal.

↑

[Csorba Vera] – Legány Zoltán: Hámuk-kertünk –
A Csalódi ház – A kert
2001-2006.

Élet és Tudomány, Dr. 1975-okt. 17.

XXX
42.

39

Legány Zoltán, építész

Sok fényképpel illusztrált

Cikke.

Házunk – kertünk

Legány Zoltán: A családi ház –
fejlődési irányok

2369-
-2373.
XXX
50.

Élet és Tudomány, Sp. 1975. dec. 12.

MDK

ALFÖLD, Debrecen

Legrády Zoltán, építész

Részt vett a Népszabadság anketában.

↓

Tóth Benedek: Milyen házakat építsünk ~~falun~~? 3.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. dec. 31.

Legány Zoltán, építész

Cikke.

Hárunk – kertünk

Legány Z. – Bravecz B.: A családi ház
Az épület „gépénete" 1810-1814.

XXX

Élet és Tudomány, bp. 1975. szept. 19. 38.

Legány Zoltán, építén

Mosk

Ki tipusterve:
Kétszintes tömbsorház
távlati képe.

Repr.

O. M.: Családi ház, sorház, tárasház 4.

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1966. szept. 30.

31

MDK

1957-es Ybl-díjak

Legány Zoltán

Népakarat 1957. dec. 29.

Legóny Zoltán

és Gerey Gyula

Kerepesi uti lakótelep, Általános Iskola, 1953, terve.

A felszabadult Budapest művészete.

Kiállítás-katalógus. Budapest, 1960

13 l.

Legány Zoltán

a Szerepesi úti lakótelep épületeinek tervezője.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1521

Legány Zoltán

a kerepesi úti lakónegyed lakóépületek tervezője.

Berza László, Bernáth György, Erdei Ferenc szerk.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 13351

565

Legány Zoltán

Ibl díjas (1957); főbb művei: Miskolci katonai Akadémia (1952), Keropesi úti lakótelep (1956), a hévízi téli gyógyfürdő (1967). számos bp.-i és pécs-uránvárosi lakóépület; családi és társasházak típus tervei.

Kikicsoda? Életrajzi lexikon. / Fonó Györgyné, Kis Tamás / Bp. 1969 320 l

Legány Zoltán

Egyidejűleg az iparművészeti iskolában, majd a budapesti Műszaki Egyetemen tanít. 1949-állami tervező vállalatoknál dolgozik, 1960-a Lakóépület Tervező Iroda magánlakás épít. o. vezető.

Li hicsoda? Életrajzi lexikon. / Fonó Györgyné, Lis Tamás / Bp. 1969. 320 l.

Legány Zoltán

(1911) - építész. A budapesti Műszaki Egyetemen tanul. 1937-45 magán tervezőirodákban dolgozik. 1945-49 önálló tervező építész.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. / Fő szerk. Györgyné, Kis Tamás / Bpest, 1969. 1-617 p

320 l.

Legány Zoltán

épitész I. díj

Neineth Pál

III. díj

Paulovits László és

Vaits Sándor

II. díj.

az alábbi tervpályázaton

(három hálófülkés

tipus)

Gebhardt Béla:

A Magyar Állami Szén-

bányák Rt. bányászla-

kásokra hirdetett terv-

pályázata Tér és Forma.

1947 10. x. ábrákkal.

tovább

MDK

Legány Zoltán

és Simon Ferenc tervezték a II. mártírok útja 61–63 alatti kétemeletes öröklakásos házat. (tervrajz repr.)

(G.): Öröklakás.)

Érdekes Hírlap, Bp. 1958. november 1. 4. l.

MDK

Legányi Zoltán

Építészmérnök

A 32óesek terén 5 ill.8 emeletes épületek

Népszava, 1958. jun. 20. 3.l. képek.

Legányi Zoltán mérnök MDK

kockaház beépitett butorokkal.

Népszava, 1958. jul. 11. l.l. kép.

Legány Zoltán
építőművész

M.D.K.

A Damaszkuszi vásár" -on a Magyar Népköztársaság épületét ő tervezte.

Üvegből és Kerámiából épül a damaszkuszi vásár...
Magyar Nemzet, Bp. 1959. febr. 14.

3 l.

H.D.K.

LEGÁNY Lakás építész

Részvétel a pályázaton / III. kategóriaZ/ III.-díj

/ b.j./ Vita a z éptőművészeszövetségben a családiház
épités uj megoldásairól
Kihirdették a sorház-tervpályázat eredményét.

Magyar N emzet 1962. március 4.4.l.

R. D. K.

LEGÁNY Zoltán építész

Ybl-díjas

Hévíz, téli fürdőtelep ~~[illegible]~~ házi-
pályázatának (Kozti, Áti) Kun Attilá-
val rózsa tervét fogadták el kivi-
telezésre

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 99. sz. 5. e.
Hévíz megújulása

Mátyásföldi repülőtér felvételi épülete. Legány Zoltán IV. éves építészhallgató terve.

Station aeronautique.
An aviation station.
Stazione aeronautica.

Tér és Forma
1935. 4. sz.

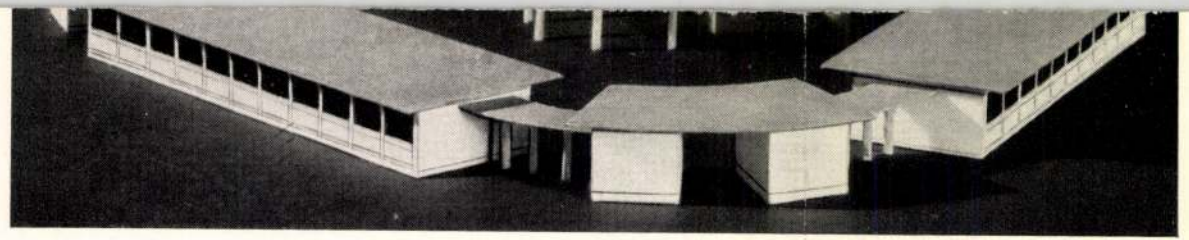

Projet d'une Halle dans un faubourg de Budapest.

Plan of a market-hall for a suburb of Budapest.

Progetto di mercato coperto per un sobborgo di Budapest.

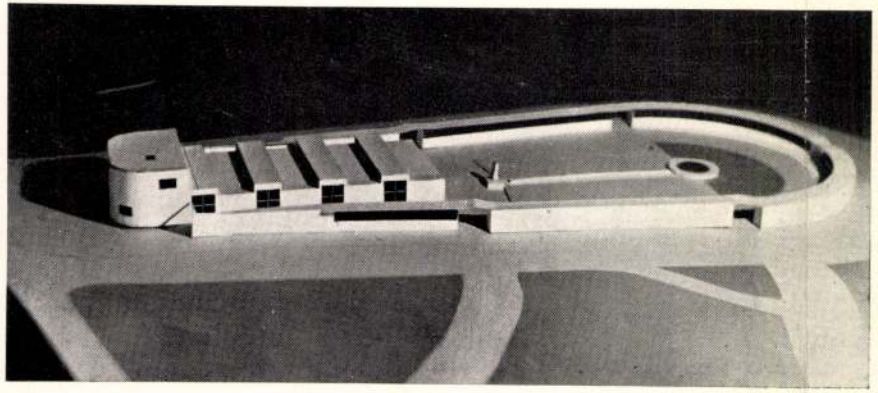

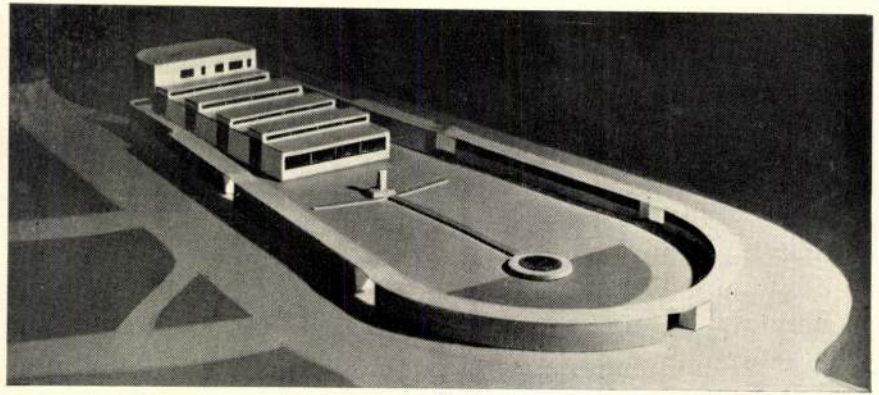

Legány Zoltán

Legány Zoltán

Kotsis Iván dr. hallgatója a műegyetemen
1934-35.
Felvételi épület a Mátyásföldi repülőtéren. Modell
repr.

Technika
1938. 46. l.

voyez

C.31

1 brôt. 8°

Morel-Fatio

A.

Bibliographie numismatique italienne

(Extrait de la Revue de la numismatique belge, t. V, 4e série).

Legány Zoltán
építész

l.

Technika
1938. 133. l

Edition française par M. l'abbé Duchesne. Paris

III. série, 5e année (1880). 1.-184. ll. I-XII. ——— Repes tábla.

III. série, 6e année (1881). 1.- 175. ll., I-XI. Repes tábla

IV. série. 1e année (1882). ~~[illegible]~~.
1.-186. ll., I.-XI. Repes tábla

IV. série. 2e année (1883). 1.-170. ll., I-XII. Repes tábla.

M.D.K.

Legány Zoltán, építész

1400 p-ös első díjat nyert a Jászberényi uti elemi iskola tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

jan. 1. sz. 7. old.

K.D.K.

M.D.K.

Légány Zoltán, építész

és Czillinger Lóránt
közös terve 500 p.-ös meg-
vételben részesült a Moson-
magyaróvári városháza
pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.
márc. 21. sz. 10. old.

M.D.K.

Legány Zoltán, építés

tervei szerint épülő
temerini téli gazdasági
iskola építési munkáira
kiírtál a versenytárgyalást

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.

jun. 17. sz. 5. old.

Legány Zoltán, építés M.D.K.

a három cegenlő díj cegizét nyerte el az OTI Nagy Lajos király uti rendelő intezetének tervpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1944. LXV. évf.

febr. 24. sz. 5 old.

M.D.K.

Légány Zoltán, építész

terve megvételben
részesült az OTI Visegrádon
építendő tisztviselői épü-
letének pályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. ~~évf.~~ évf.

márc. 11. sz. 5. old.

Legány Zoltán, építés M.D.K.

terve megvételben
részesült az OTI csepeli
rendelő intézetének pá-
lyázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.
jul. 21. sz. 4. old.

Legány Zoltán

az OTI visegrádi tisztviselői lakóépü-leteinek terv. megvétel

MMÉFKözl

1943. 38. l.

Legány Zoltán

az OTI Bécsi-uti
bérház terop.
megvétel

MMÉLKözl

1942. 71. l.

Wszystkie

Legány Zoltán

OTI csepeli rendelője
terep.
megvétel

MMÉEKözl
1943.104.l

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Legány Zoltán

Mihályfi Loránd

nincs
cd

a Kerekhegyi üdülő-
szálló tervp.
megvétel

MMÉEKözl

- 1943. 197-l.

KELLEY ISTVÁNNÉ
papír, könyv és piperecikkek
kereskedése
SOMORJA, FŐ-UTCA 5

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MDK

Legányi Zoltán és Majoros Ferenc

a MABI törökbálinti tüdőszanatoriumának tervpályázatán pályamunkájukat megvételre javasolták

MMÉEKözl. 1944. 152.l.

MDK

Legány Zoltán és Mihályfi Lóránd

a Kerekhegyi üdülőszálló tervpályázatán pályamunkájukat megvásárolták

MMÉEKözl. 1943. 197.l.

Legány Zoltán

Majoros Ferenc

mint cél

a MABI törökbálinti tüdőszanatoriumának tervpályázatám terve megvételre javasolva

MMELKözl

1944. 152 l.

XLIV.

A m. kir. József Nádor Műegyetem épülettervezési tanszékén Kotsis Iván tanárnál készült feladatok gyüjteménye.

Adjunktus: Kiss Tibor

Sammlung von Aufgaben, die am Lehrstuhl für Bauentwerfen an den Königl. Ung. Joseph Techn. Hochschule Budapest bearbeitet werden.

Prof.: Iván Kotsis. — Adjunkt: Tibor von Kiss.

XL. sz. TERVEZET.

Evangélikus templom a régi Vízivárosi temetőben. Készítette *Legány Zoltán* szigorló építész hallgató. 1937—38. tanévben.

Entwurf No. XL. **Evangelische Kirche** in Budapest. Diplomarbeit von Stud. Arch. Z. *Legány*. Lehrjahr 1937—38.

Tervező a templomot a volt régi Vízivárosi temető helyén, ritkás erdőbe, az újonnan készült műút kanyarodójába tervezte, oly módon, hogy a főbejárat az út egyenes szakaszának tengelyébe kerüljön.

Az épület-csoport három főrészből áll. A templomból, az előadó teremből, és a paplakból. A templom egyhajós, vízszintes lefedésű csarnok, amelynek egyik hossz oldalát ablakok, másikat az előadó terembe vezető nyílás szinházi vasfüggönyhöz hasonló elrendezésű, felfelé húzható faborítású ajtaja, s ennek folthatását kiegészítő nagyméretű utolsó vacsorát ábrázoló falfestmény borítja. A toronyban helyezte el a tervező a vasárnapi iskola tantermeit és énektermét, ami által a torony nagy tömegét teljesen kihasználhatta.

Az előadóteremnek külön bejárta és előhelységei vannak, ami lehetővé teszi ennek az épületcsoportnak a templomtól teljesen független használatát. Ez alatt van a templomfi lakása, akinek a nagyterem használatakor úgyis szerepe van. (Étkező, ruhatár stb. ellátása.)

A paplak kellemesen vonul vissza a templom tömege mögé, ami nyugalmat és elszigeteltséget biztosít. A lakás és templom között vendégszobák is vannak.

Tervező a lejtős telken kertépítészeti kiképzéssel oldotta meg a külön szinteken való bejárás forgalmát. Az út vonalában van ugyanis a templom és hátul a lakás kapuja, egy szinttel mélyebben az előadóterem, illetve kulturház bejárata, s ez alatt támfal mentén találjuk a templomfi lakásának ajtaját. A templom épületcsoportja ilymódon érzékenyen, és művészi hatást biztosítva követi a terep domborulatát. Külső kiképzésében teljesen egyszerű derűs csoportját alkotja a különböző idomú tömegeknek.

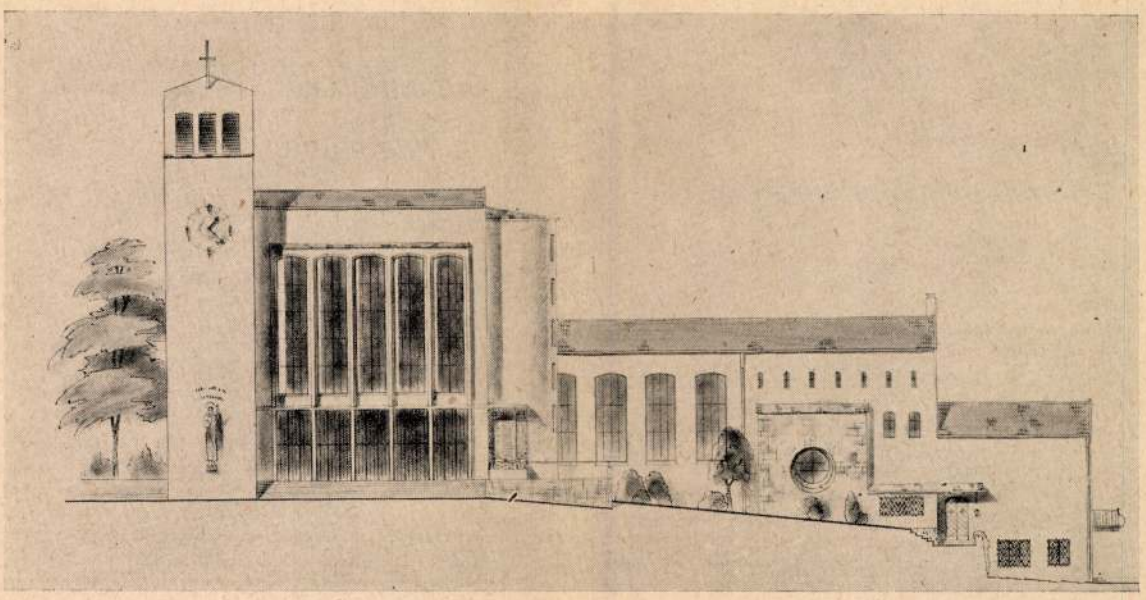

Délkeleti homlokzat.

egyrészt a bitúmennek kisebb kötő- és tapadóképességével magyarázható, másrészt már azon említett ténynyel, hogy ezekben a burkolatokban előbb-utóbb kötőanyaghiány áll be. Ugyanazon szakaszon, azonos vastagságban és közelítőleg azonos szemszerkezet mellett épült melegen behengerelt burkolat a belépő talajvízzel szemben lényegesen nagyobb ellenállást mutatott, mint az egyidőben épült hígaszfaltos szőnyeg. Ha a modern útépítés, illetve útalapozás előfeltétele az előzetes gondos talajmechanikai vizsgálat, úgy ez elsősorban a vékony, hígaszfaltos szőnyegburkolatokra áll. Bármely elv érvényesül is, a hígaszfaltos szőnyegek építésénél a burkolat többé-kevésbbé nyitott burkolat lesz. A nyitott felület hézagainak lezárása a 8—12 kg/m²-nyi 8—10% hígított bitúment tartalmazó 0—3 mm-es zúzalékkal nem oldható meg. Ez a mennyiség túl kevés ahhoz, hogy minden hézagba kellő mennyiségű bitúment is tartalmazó ásványi anyag kerüljön. A helyette alkalmazott meleg felületi kezelés előnye, hogy minden hézagba jut kötőanyag, s az egyenletes bevonás következtében kisebb, legalább felülről a vízbelépés lehetősége. Történtek kísérletek arranézve is, nem hagyható-e el teljesen a záróréteg. Ezen kísérletek egyes szakaszokon jó eredményt adtak. Elvi szempontból azonban helyesebbnek látszik a meleg felületi bevonás alkalmazása. A hígaszfaltos szőnyegektől alkalmazásuk első periódusában sokan azt az olcsó burkolatot remélték, mely Magyarország kisebb forgalmú utainak jókarbantartását lehetővé teszi. Később a hígaszfaltos szőnyeget már csak úgy jelölték meg, mint javított felületi bevonást. Tapasztalataink nagyjából úgy foglalhatók össze, hogy a használatos vékony hígaszfaltos szőnyegek hazánk forgalmi viszonyai mellett csak valamivel nyujtanak többet, mint azok a felületi bevonások, melyek helyett alkalmazták.

A hígaszfaltos szőnyegek elbírálásánál Magyarország mezőgazdasági volta s ezzel párhuzamosan, útainknak forgalmi összetétele sem hagyható figyelmen kívül. A gépkocsi forgalom szempontjából legelőnyösebben fekvő útainkon is aránylag nagy a keskeny, vasabroncsos szekérforgalom. A szekérforgalom által támasztott és az útpálya feületére átvitt mechanikai igénybevételek ismeretesek. Lejtmenetben a különböző fékhatások, hegymenetben pedig a kapaszkodás azok az igénybevételek, amelyek a gépkocsiforgalommal szemben a szekérforgalomnál fokozatosan éreztetik hatásukat. Ezek a káros hatások részben a szőnyeg vastagságának növelésével volnának kiküszöbölhetők. A szőnyegvastagság azonban 30 mm-en túl már csak úgy növelhető, ha azt két rétegben terítik és mindkét réteget külön-külön hengerlik. Ez esetben azonban az alsó réteget hosszabb-rövidebb időre a forgalomnak át kell adni. Az ilyen építkezési mód már költséges.

A hígaszfaltos szőnyegek ár szempontjából sem bizonyultak elég előnyösnek. A vállalati úton készült szőnyegburkolatokat csaknem ugyanazon regieköltségek terhelik, mint a meleg úton készült burkolatokat és különösképen nem mentesül a vállalati úton épített hígaszfaltos szőnyeg a nagy keverőgépek szállítási és szerelési költségeitől. Olcsóbbodás az építtető szempontjából akkor mutatkozik, ha a hígaszfaltos szőnyegek házi kezelésben, az állandó útszemélyzet bevonásával épülnek. Ezeket a kisfelületre terjedő munkákat pl. gépregie, egyáltalában nem, vagy csak kis mértékben terheli.

Összefoglalás:

Az elmondottakat összefoglalva a hígított bitúmenre nézve megállapítható:

1. hogy *a kátrányolaj jobb oldószere* a bitúmennek a Magyarországon általában alkalmazott ásványolajjal szemben;
2. hogy még a kátrányolajjal készült hígított bitúmen is *kisebb kötőképességgel bír*, mint az eredeti tiszta bitúmen;
3. hogy a jó benedvesítőképesség érdekében *kis mennyiségű poláros vegyület hozzákeverése* szükséges a hígított bitúmenhez;
4. hogy hazai hőmérsékleti viszonyainknak megfelelően *kétféle, szűk határok között mozgó viszkozitással bíró* hígított bitúmen forgalombahozatala kívánatos;
5. hogy a hígított bitúmen *minőségi feltételeinek* az érdekelt hatóságok és anyagtermelők ellenőrző vizsgálatai alapján oly értelmű *megváltoztatása kívánatos*, amely lehetővé teszi, az egyes vizsgálati határértékeknek számszerű rögzítését, különösen tekintettel a súlyveszteség utáni penetrációra és duktilitásra, lehetőleg 15 és 25 C°-on.

A hígított bitúmennek hazai útépítésünkben való alkalmazása indokolt:

1. ha megrongált útfelületek kijavítása szükséges, különösen az állandó útszemélyzet által;
2. ha az építendő burkolat időleges jellegű;
3. indokolt a hígított bitúmen alkalmazása házilagos, építkezéseknél, amikor is a kisebb önköltségi ár a burkolat vastagítását teszi lehetővé;
4. állandó jellegű burkolat építésénél az esetben, ha a szőnyeg vastagsága eléri a 4—5 cm-t. Ez esetben a kétrétegben való hengerelés és terítés szükséges. Minden esetben kívánatos a meleg felületi bevonással való ellátás.

Ha a gépkocsi forgalom az összforgalomnak 20—30 %-a alatt marad, a higbitumenes szőnyeg építése nem javasolható.

Higbitumenes burkolatok építésénél minden esetben tekintetttel kell lenni ezeknek nedvességgel és fagyhatásokkal szemben tanusított fokozott érzékenységére.

Kóboráram-kutatás Berlinben.

A nagyvárosok gázcsőhálózatának egyik legveszedelmesebb és leggyakoribb ellensége a kóboráramok okozta korrózió. A csöveken rövidebb vagy hosszabb idő multán barna színű hibás helyek mutatkoznak, ahol a szétrombolt vasrészecskék csak lazán függnek össze, végül a cső eltörik.

A berlini városi gázművek, amelynek földalatti gázcsőhálózata kb. 10,000 km hosszuságú, nemrégiben külön alosztályt bízott meg azzal az általános feladattal, hogy kutassa ki az elektrolitikus korróziók okát és megnyilvánulását. Bár e vizsgálatok előreláthatólag évekre fognak elnyúlni, már az eddigi eredmények is rendkívül érdekesek és felkeltették a német és külföldi gázművek élénk érdeklődését.

Berlin belvárosában különböző helyeken végzett próbák 80 amperig terjedő áramerősségeket állapítottak meg. Az áramfeszültségesés 1 és 100 millivolt között ingadozott 1 m csőhosszúságra átszámítva. Azokon a helyeken az áram megfelelően erősebb volt, ahol az oldalutcákból újabb kóboráram csatlakozott a főcső kóboráramába. Más helyeken az ellenkező irányú áramlások a kóboráramot ellensúlyozták.

A próbák ezreivel állapították meg azokat a helyeket, amelyeken a csővezetékből az áram ki-, illetőleg belép. A betörési helyekből kiindúlva az útburkolat felszíne felé többnyire könnyen megtalálhatók a kóboráramok forrásai. Ha a közuti vasutak sinkötései hiányosak, könnyen kerülhet nagy feszültségű áram a földbe. Ez az áram a legkisebb ellenállású közeget keresi és ezt megtalálja a vasanyagú gáz- és vízcsövekben. A kóboráramok további forrásai a magánházak, sok motorú gyárak, galvánozó üzemek stb. rosszul szigetelt villamos berendezései. Útkereszteződéseken valóságos „áramgomolyagok" keletkeznek és ezek kibogozása rendkívül nehézkes munka.

A korrózió okozta csőhibásodások nem az átáramlás következtében, hanem az áram ki- és belépő helyein lépnek fel. Ezeken a pontokon az elektrolitikus folyamat mindjobban és jobban gyöngíti a csőfalakat. A kóboráramok forrásának felkutatása és megszüntetése az egyetlen módszer e lappangó baj ellen. Ez a módszer rövid időn belül tekintélyes pénzösszegek megtakarítására vezet, minthogy az esetleges égések és csőrobbanások okozta károk minden esetben nagyobb kiadást okoznak, mint a csőhálózat rendszeres vizsgálata, annak ellenére, hogy ez a munka nehézkes és sok időt igényel.

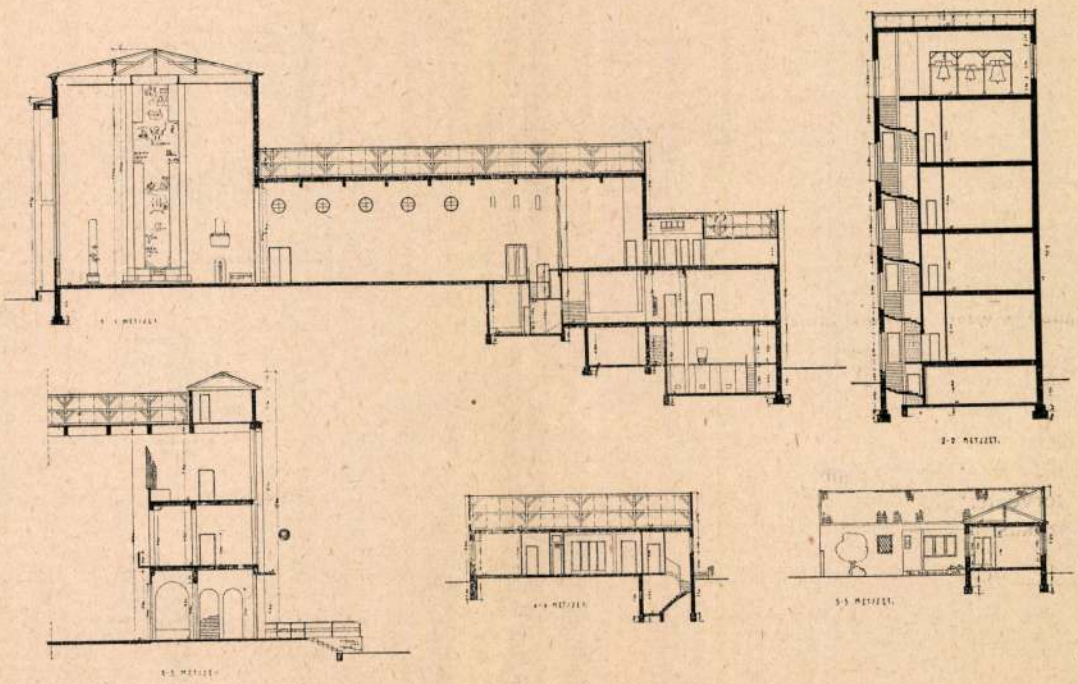

Metszetek.

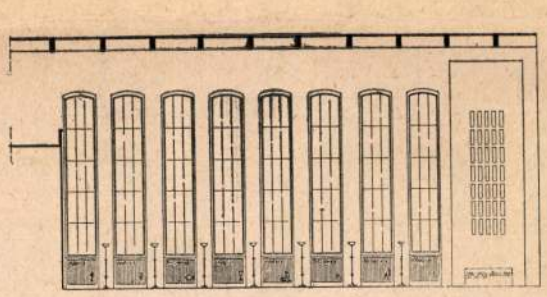

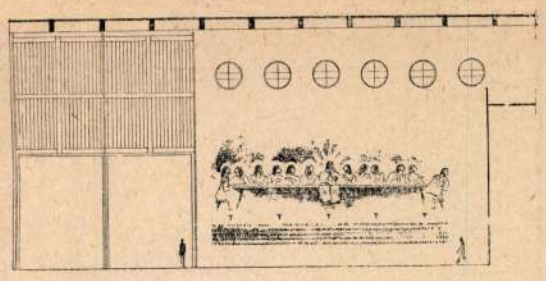

A templom belső hosszfalának keresztmetszete.

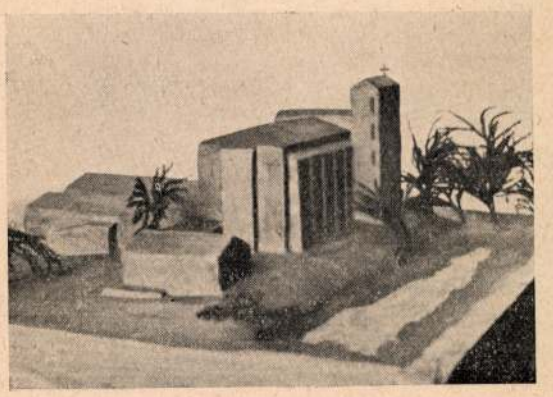

A vázlattervhez készitett kisminta fényképei.

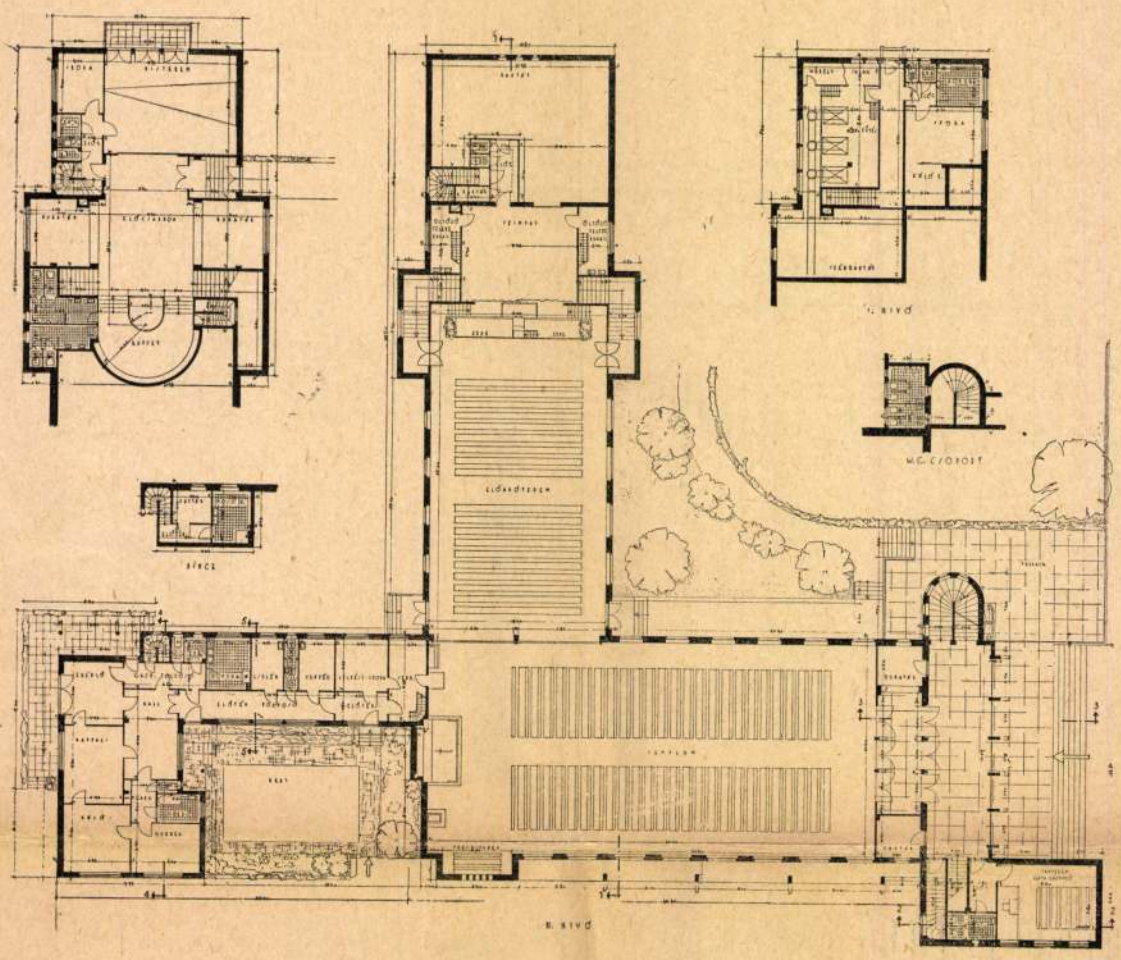

Alaprajzok.

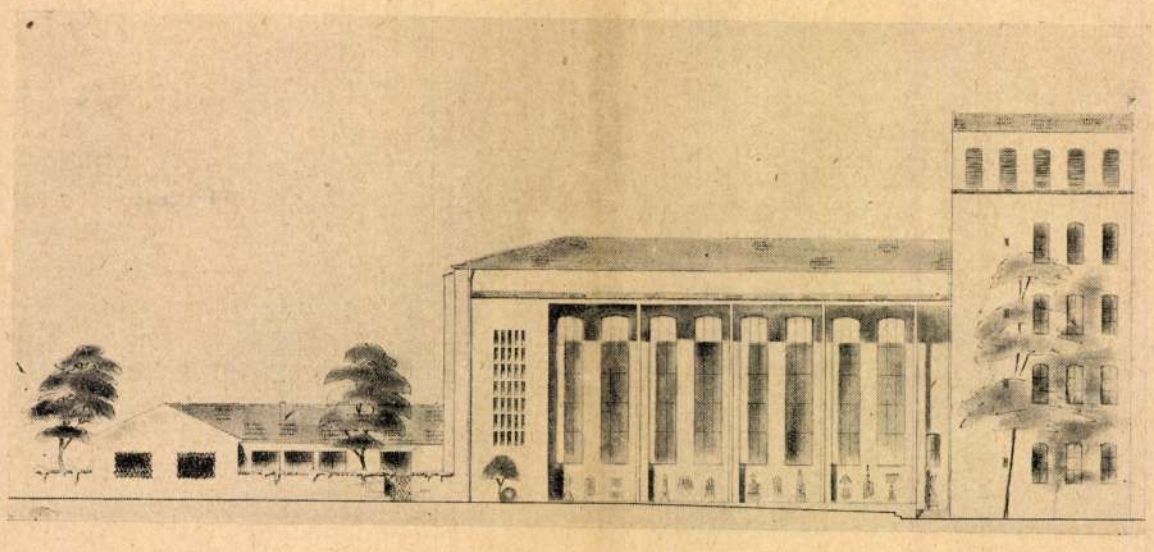

Délnyugati homlokzat.

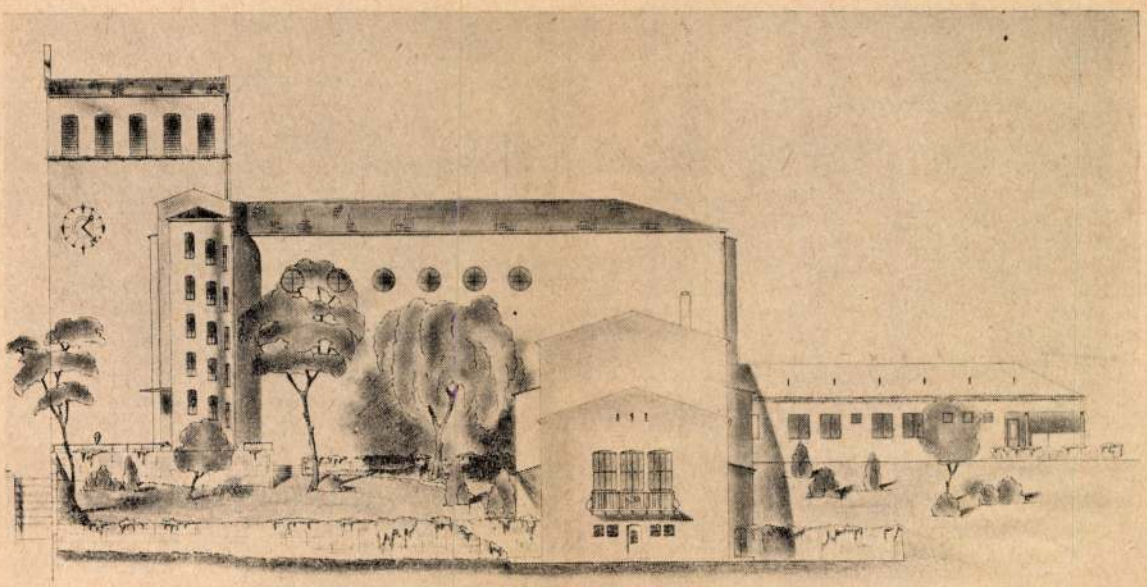

Északkeleti homlokzat.

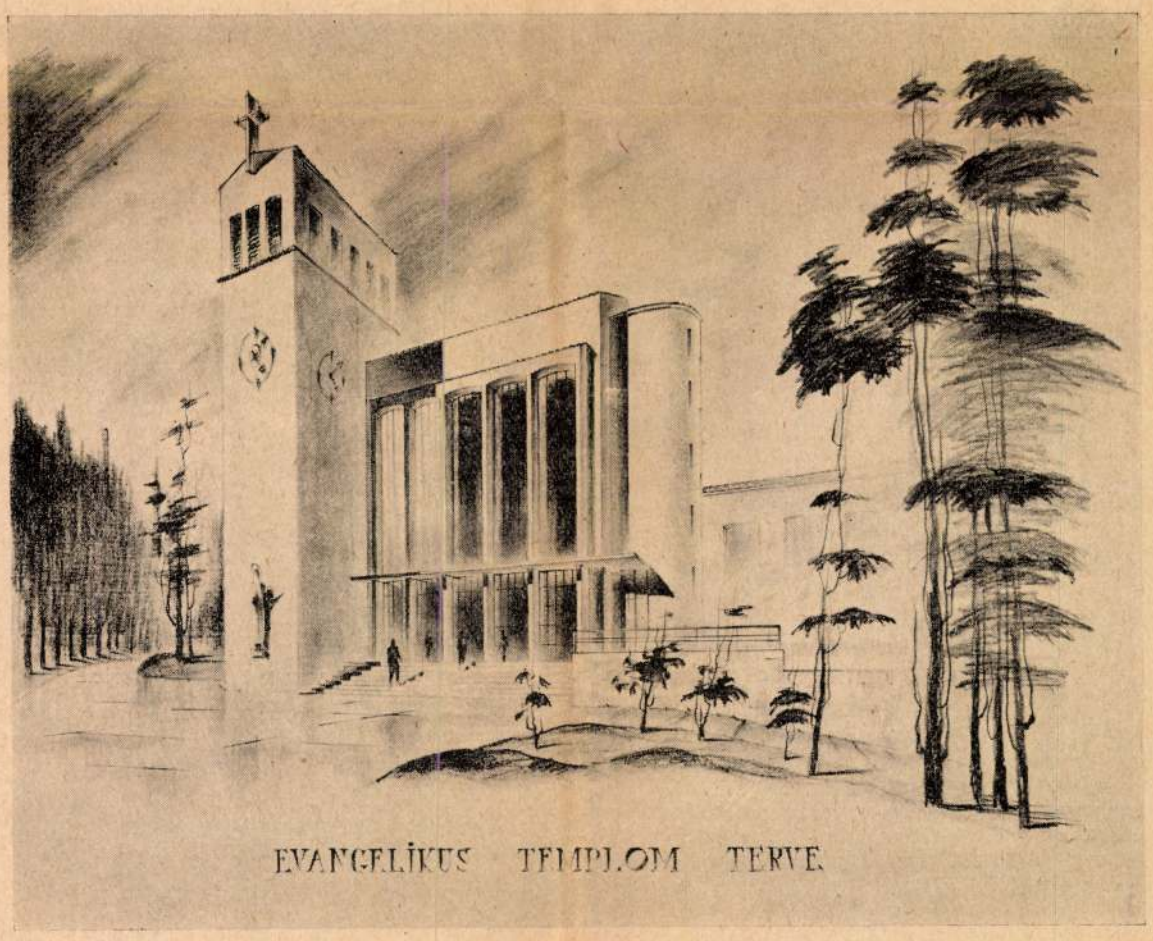

Távlati kép.

A hegesztés röntgenvizsgálata.

Irta: *Gillemot* László okl. gépészmérnök, műegyetemi tanársegéd.

Die Röntgenprüfung des Schweissens. Von L. *Gillemot* Assistent an der T. H. Budapest. Die Bedeutung und Anwendungsgebiete der zerstörungsfreien Werkstoffprüfung. Die Anwendung der Röntgenuntersuchung in der Schweisstechnik. Die Prüfung von verschiedenen fehlerhaft hergestellten Schweissnähten und die Feststellung der Ursachen in der Röntgenaufnahnem erscheienenden Schweiss fehlern.

Az anyagvizsgálat általában két főcsoportra osztható: az egyiknél a vizsgált tárgy részben vagy egészben tönkre megy, míg a másik csoportba tartózó vizsgálati módszerek az anyag tönkretétele nélkül vihetők keresztül. Ebbe az utóbbi csoportba tartozik a röntgen, a mágneses vizsgálat és a gammasugárzás. Ezek közül a mágneses vizsgálat csupán a felszini repedések, illetőleg azoknak az anyaghibáknak a megállapítására szoritkozhat, amelyek a felszinhez igen közel vannak, de nem használható például egy vastagabb anyag belsejében levő anyaghiba megállapításához. A röntgenvizsgálat alkalmazási területe már jóval nagyobb és alkalmazásának korlátot csupán a készülék teljesítőképessége szab. A röntgensugár áthatoló képessége a hullámhosszuság függvénye. Minél kisebb a hullám hosszusága, annál nagyobb a sugár áthatoló képessége. A hullám hosszusága pedig a feszültségtől függ. Példaképen megemlítem, hogy egy 250.000 volt feszültségü röntgencsővel 100 mm vastagságu vas, vagy 400 mm vastagságu aluminium világitható át. Ha az anyag vastagsága 100 mm-nél is nagyobb (vas esetében) akkor a röntgenvizsgálat már nem alkalmazható, vagy csak igen nehezen, viszont jól használható a gamma sugárzás, melynek hullámhosszusága még a röntgen sugarak hullámhosszánál is kisebb. A gamma sugárzással átvilágítható anyagvastagság körülbelül 200—300 mm vasanyagban.

Az igen kicsiny hullámhosszuságu ugynevezett kemény sugaraknak azonban az a legfőbb hátrányuk, hogy az általuk előállított kép nem eléggé kontrasztos és így a hiba felismerhetősége sem olyan jó, mint a lágyabb sugarakkal előállított képen. A gammasugárzás alkalmazási területe tehát főleg az igen nagy falvastagságú idomok vizsgálata, vagy pedig az olyan bonyolult darabok átvilágítása ahol a röntgencsővel annak nagy méretei miatt hozzájutni nem lehetséges a vizsgálandó darabhoz, míg a gamma sugárzás előállítására szolgáló preparátum igen szük helyen is elhelyezhető.

A törésnélküli anyagvizsgálatoknak legfőbb előnye abban rejlik, hogy lehetővé teszik a vizsgálandó tárgy minden részének átvizsgálását, míg pl. a szilárdsági próbák, a dolog természeténél fogva csak a felhasználandó anyag néhány százalékára szoríthatók.

A szilárdsági vizsgálatok eléggé megnyugtató eredményeket adnak abban az esetben, ha fel lehet tételezni, hogy a vizsgált anyag eléggé homogén és így a szükséges mennyiségű próbatesten elvégzett vizsgálatok eredménye kiterjeszthető az egész anyagra is. Az anyag homogén voltát azoban inkább olyan esetekben lehet feltételezni, amikor azt gépiesen gyártják. Ha azonban a gyártás menetében a legnagyobb szerep az emberi ügyességnek jut, akkor csaknem teljes biztossággal mondható, hogy a gyártmány nem lesz homogén. Ilyenkor a szilárdsági próbák esetleges kedvező értéke még nem lehet megnyugtató arra nézve, hogy az egész anyag is megfelelő.

Ezek közé a nagyrészt emberi ügyességtől függő munkák közé tartozik ma még a heggesztés is. A M.O.Sz. ugyan előírja, hogy minden hegesztő hetenként köteles próbahegesztéseket végezni és ha ennek az eredménye nem kielégítő, egy bizonyos időre veszedelmesebb igénybevételeknek kitett szerkezetek hegesztésénél nem alkalmazhatók. Azonban ez az intézkedés sem ad elegendő biztonságot arra nézve, hogy ne fordulhasson elő a hegesztésben egy olyan, akár rövid hibás szakasz is, mely már önmagában elegendő ahhoz, hogy a szerkezet időelőtti tönkremenetelét okozza. Ez ellen alkalmazható biztonsági intézkedés az ú. n. biztonsági tényező nagyobb értékre való választása. A törésnélküli anyagvizsgálatoknak, melyek közül elsősorban a röntgen jöhet szóba, éppen az a főelőnyük, hogy kiküszöbölik azt a bizonytalanságot, melyet az anyag inhomogénitása miatt a nagyobbára választott biztonsági tényezővel szokás tekintetbe venni. Ebből az is következik, hogy olyan esetekben, amikor különös szempont nincsen arranézve, hogy a szerkezet hegesztett, vagy szegecselt legyen-e, feltétlenül a hegesztés már csak azért is gazdaságosabb, mert a biztonsági tényező alacsonyabbra választható, ha a varrat röntgenezve volt és ezáltal a nyersanyagban is hozzávetőleg 20%-os megtakarítás érhető el. Ez a megállapítás természetesen nem általánosítható minden esetre és mindenkor külön-külön mérlegelendő a hegesztés és szegecselés közötti költségkülönbség. Annyi azonban bizonyos, hogy a röntgenezés által nyujtott biztonsággal megtakarítható anyag és munkabér költsége majdnem mindig nagyobb, mint amennyibe a vizsgálat kerül. Tekintettel arra, hogy a röntgenvizsgálat csak azutolsó évtizedben indúlt nagy fejlődésnek, ma még nem állanak megfelelő mennyiségben rendelkezésre az erre vonatkozó adatok. A röntgenvizsgálat gyakorlati alkalmazásának legfontosabb feltétele a felvett negatívoknak az értékelése abból a szempontból, hogy a filmen látható sötétedések mit jelentenek. Tekintettel arra, hogy erre vonatkozó adat külföldi irodalomban is elég kevés helyen található, a Műegyetem Mechanikai Technológiai Intézetében dr. Misángyi Vilmos professzor vezetése mellett munkatársaimmal Nagy Ferenc műegyetemi öntőmesterrel és Reichart Géza okl. gépészmérnökkel kísérleteket végeztem annak tisztázására, hogyan jelentkeznek a röntgenfelvételeken a hegesztés különböző hibái.

A vizsgálat végrehajtása.

Nagyobb tárgyaknak vizsgálata magától értetődőleg szükségessé teszi azt, hogy a vizsgálat a helyszínen történhessék, tehát vasszerkezetek és kazánok vizsgálata csak hordozható röntgenkészülékkel hajtható végre.

A röntgenvizsgálat fizikai alapja a röntgensugárzásnak az a tulajdonsága, hogy valamely tárgyon áthaladva a tárgy vastagságával exponenciálisan csökken a sugár intenzitása.

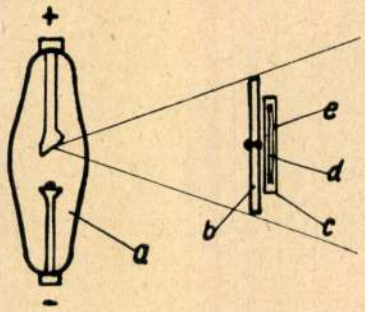

1. ábra.

Jelentse I_0 a sugárzás intenzitását a tárgy előtt, I_1 pedig a tárgy után, akkor

$$I_1 = I_0 e^{-ud};$$

d a tárgy vastagsága, u pedig a gyengülési együttható, amely tulajdonképpen két részre bontható: az egyik rész az elnyelés, a másik rész pedig a másodlagossugárzás következtében fellépő veszteséget fejezi ki. Az utóbbi rendszerint jó közelítéssel elhanyagolható.

Legány Zoltán MDK

Építész

a Róna utcai front épitkezésének vezetője

/1953-59/

2 repr.

Németh Lajos: A kerepesi uti uj lakótelepről

Müterem 1958 I. évf. I. sz. 34-35 o.

MDK

Legány Zoltán - Gerey Gyula ép.

Kerepesi uti ált. isk.

Felszabadult Bp. müvészete. N.Gal. 1960.

Legány Zoltán

A hévizi kórház új fedett fürdőépülete /Kun Attila, Legány Zoltán építészek, Segesdi György, Lakner László, Scholz Erik képzőművészek, Garajszky József belsőépítész./ - Ism: Szende László, Műszaki Tervezés, 1968. 11.sz. 34-36. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

154. l.

Legány Zoltán

Cikke:
Magánerőtől épülő lakóházakra kiírt tervpályázat. – Magyar Építőművészet, 1967. 16. évf. 4. sz. 6-9. l. – Műszaki Tervezés, 1967. 5. sz. 42-44. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

74. l.

Lagány Zoltán

cikke: Tipustervek a magáneróből épülő blokkos szerkezetű lakóépületekhez. - Műnaki Tervezés, 1966. 1. sz., 14-16. l. - Képekkel.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 248. l.

Legány Zoltán

L/egány/ Z/oltán/: Panelszerkezetü ~~lakóházak~~ szőnyeg-házak, kétszintes sorházak, háromszintes társasházak. /Szentmártoni Ferencné, Legény Zoltán építészek/ Müszaki Tervezés, 1968. 1.sz. 10-11. l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ert. 1971.2.sz. 149-162. l.

153. l.

Legány Zoltán
építész

Hévíz. Feolett fürdő előszarnoka.

1961-63.

Repr.

383.

Rados: Magyar építészettört.
Műszaki K. 1971.

Légány Zoltán
építész

Bp. XII. Eötvös u.-i típuslakóép.

1957.

repr.

Rados: Magyar építészettört. 359.
Műszaki kiadó 1971.

Legány Zoltán MDK

épitészmérnök, született Magyaróvár, 1911

az oklevél keltének éve 1938 száma 135

József nádor 1937/38

Legány Zoltán

okl. építőmérnök

szül. Magyarovár 1911.

Oklevelet nyert 1938.

József nádor 1937/38.

208. l.

tőlünk telhető buzgalommal tudományos tevékenységünket a magyar tudományosság érdekében egyetemünk égisze alatt.

A beszédek elhangzása után dr. Szabó Gusztáv prorektor az ünnepi közgyűlést az alábbi szavakkal zárta be:

„Mélyen Tisztelt Közönség!

Őszinte hálás köszönetemet nyilvánítom szíves megjelenésükért, amellyel ünnepélyünk fényét emelték s ezzel díszdoktoravató ünnepi közgyűlésünket bezárom."

Legány Zoltán

Lévai Andor

Ligeti Béla

Lux József

Lux Kálmán

építészek

tovább

Borb-Fabr. 56. l.

Újjáépítés tervezői

Legány Zoltán és

mint
Céd

Mihályffy Lóránt

a fővonali középállomás
csoportjában közös
tervüket megvettek

Kósa

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Legány Zoltán és

Mihályffy Lóránt

nincs
cím

a fürdőépület
csoportjában
megvétel

Kósa

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Legány Zoltán
épitén

d.

Szendy K. Bpest
székesf. közig. évk.
1942. Bp. 1943. 377. l.

ba beküldeni. Egyben tisztelettel

ges nyugtát.

résünket megujitva vagyunk,

fias üdvözlettel

főtitkár.

KOLOZSVÁRI ERDÉLYI KÁRPÁT

Legány Zoltán

cikke

Legány Zoltán:Uj társasház épülettervek és épületek.

Magy.Ép.ip. 1972. 2-3.sz. 89-96.l.

Legányi Zoltán

építész

MÁV fővonali közejáldonai
terv. (Mihályffy
Lorántal)
megvétel

" személyzeti fürdő-
épület terv.
megvétel

Benkhárd MÁV

~~Gábris Zoltán~~ és

tovább 2 dr. Szendrői Jenő
közös terve
(ábrákkal)

Legány Zoltán és
Mihályffy Loránd
közös terve

Országh Béla

Paulovits László

Rimanóczy Gyula
(ábrákkal

Schall József
egyéni terve
(152. l. ábrákkal)
megvételre javasolva
az alábbi pályázaton -

Hoch István: A
nékesfőváros egészségház
tervpályázata - Uj
Epitészet. 1948. 4. sz.
151. l.

A Müemlekek
Orsz. Bizottságának

Budapesten

Legány Zoltán

és Kun Attila tervei alapján lemint a hévízi fedett fürdő épülete. Legány Zoltán bivált a tervező vállalat bötelé-béből így a nyertes terv bivitelre érle-lését Kun Attila végezte.

Kritika: Gondolatok a hévízi fedett fürdő épületéről. (Kubinszky Mihály)
Magyar Építőművészet 1969. 1. u. 62. l.

Legány Zoltán –

Kun Attila terve: (ÁÉTV)

Állami hóptürdő kórház fedett fürdőépülete, Hévíz.

Magyar Építőművészet 1969 1.n. 29.1.

LEGÁNY ZOLTÁN

ÉPITÉSZ, FELKÉRTÉK AZ ALÁBBI PÁLYÁZATON VALÓ RÉSZVÉTELRE. KÜLÖNDÍJJAL JUTALMAZTÁK.
2 DB. REPR. 5. LAPON.

SCHÉRY GÁBOR: NYARALÓÉPÜLETEK TERVPÁLYÁZATA, 1968.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET. 1968/4. 2. LAP

LEGÁNY ZOLTÁN

ÉPÍTÉSZ (TTI). A MEZŐTÚRI KÍSÉRLETI LAKÓTELEP ÉPÜLETEIT TERVEZI. (TÍPUSTERVEK).

REPR.: 6 db. FOTO, 2 db. RAJZ.

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET, 1969/5. 59. LAP.

Legány Zoltán építész M.D.K.

ÁÉTV

Héviz, téli fürdő terve /kivitel:1964/ repr.

Társte vező:Kun Attila

Magyar Építőművészet 1963/5 38.1.

M.D.K.

Legány Zoltán

KÖTZ-emlékéremmel kitüntetve / 1963/

Magyar Építőművészet 1964/1. 60. l.

MDK

Legány Zoltán

Az 1963. évi jó munkájáért a Magyar Épitőmüvészek Szövetség Elnöksége uj emlékplakettjével tüntette ki.

- -.: MÉSZ-emlékérem.

Magyar Épitőmüvészet. 1964. 1. szám.

Legány Zoltán épitész MDK

Kerepesi-uti lakótelep repr.

Csordás Tibor:A tőkeges lakásépités tervezési kérdé-
sei Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.9-10.sz. 261.l.

MDK

Legány Zoltán épitész

Kerepesi uti lakótelep tervrajzai repr.

" " " távlati kép repr.

" " " Meander rész homlokzata repr.

Lakástervezésünk néhány kérdése, Magyar Épitőmüvészet 1954.4-6.sz. 100-101.l. 102.l. 108.l.

Legány Zoltán MDK
építész

Bp. Kerepesi ut, lakótelep lakóházainak
egyik tervezője.

repr.

MagyÉp 1945-55.

Beépitést tervezték: Hein Jenő, Brenner János,
és Fülep Sándor.
Lakóházakat tervezték: Legány Zoltán és Schmidt
Lajos.

M. D. K.

LEGÁNY Zoltán építész

Pécs, 30 jelű épületek
30/B, C. 30/C-Cs F/2 (Szepr.)

Társtervező: Nagy Cecilia

Szende László: Hozzászólás és bírálat...

Magyar Építőművészet 1959. 9/10 p. 297. l.

M. D. K.

LEGÁNY Zoltán építész (ÁÉTV)

A Baross utcai foglhjas tömb beépítési terve (1957.) Repr. Mrokle fotó.

József krt, Baross utca, Rigó utca és József utca által határolt tömb foglhjas beépítése Repr. Mrokle fotó

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 142 l.

M.D.K.

LEGANY Zoltán építész, (ÁÉTV)

Kerepesi úti lakótelep épületei (Repr.)

Bene László: Lakásépítkezés Budapesten

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 167. l.

M. D. K.

LEGÁNY Zoltán építész

OSF/2-jelű lakóépület (Rep.)

Szende László: Pécs nyugati városrész
építészeti elrendezése
Magyar Építőművészet 1955 3/4. sz. 105–
107. l.

M. D. K.

LEGÁNY Zoltán építész

30/a, b, c lakóépületek

Társtervező: Mandel Tamásné
(Repr. Tervek)

Szende László: Pécs nyugati városrész
építészeti elrendezése
Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 105. l.
112. l.

M. D. K.

LEGÁNY Zoltán építész

Kochakás (Repr. Tervez)

Társtervező: Schmidt Sajós

Szende László: Pécs nyugati városrész
építészeti elrendezése
Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 116. l.

M.D.U

LEGÁNY Zoltán építész
és Schmidt Lajos társ

Harminckettesek tere (Repr.)

Budapesti foghíj beépítési javaslat
Magyar Építőművészet 1957 (VI.) 5/6.

120. l.

M. D. K.

LESÁNY Zoltán építész

1956. évi Ybl-díjas

Magyar Építőművészet 1958. (VII.) 1/3. sz.

1. l.

M. D. K.

LEGÁNY Zoltán építész

A Kerepesi úti lakótelep egyik terve-
zője

Repr.

Gyöngyösi István: Budapest új lakó-
telepei

Magyar Építőművészet 1957 (VI.) 1-2. sz.
18. l.

M. D. K

LESÁNY Zoltán építész

Bp. Nagyenyed u 15. sz lakóépület

Társtervező: Fried Miksa

Pintér Béla: Építészetünk szemlélete

Magyar Építőművészet 1960. 2. sz. 10. l.

M. D. K

LEGÁNY Loltóm

Kerepesi úti építkezés ovódája

Borsányi Pál: Új építőanyagok és alkalmazásuk

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 6. sz.

185. l

M. D. K

LESÁNY Zoltán építész

Bp. Mártírok útja 61-63. lakóepület Repr.)

Társtervező: Simon Ferenc

Pintér Béla: Építészetünk szemlélete

Magyar Epítőművészet 1960. 2. sz. 10. l.

M. D. K

LEGÁNY Zoltán építész

Bp. Mártírok útja 61-63. sz. lakó-
épület

Tarsterveső: Schmiat Lajos

Magyar Építőművészet 1960. 3. sz. 19. l.

M-O-M

LEGÁNY Loltán építész

Bp. Kelemen László u-i lakóépület

Repr.

Társtervező: Schmidt Lajos

Magyar Építőművészet 1960. 3. sz. 9. l.

Legány Zoltán

Legány Zoltán és Kun Attila tervezték a hévizi Áll. Gyógyfürdő fedett fürdőépületét.

/rövid képes ismertetés/

Magyar Építőművészet, 1972.3.sz.
/épitése et éa szabadidő/

42.1.

Legány Zoltán, Ybl-díjas építész 1) Folytatás

1. Legány Zoltán, Schmidt Lajos: Kerepesi úti lakótelep tervvázlatai, Budapest. A beépítést Heim Ernő, Brenner János és Fülep Sándor tervezték

1

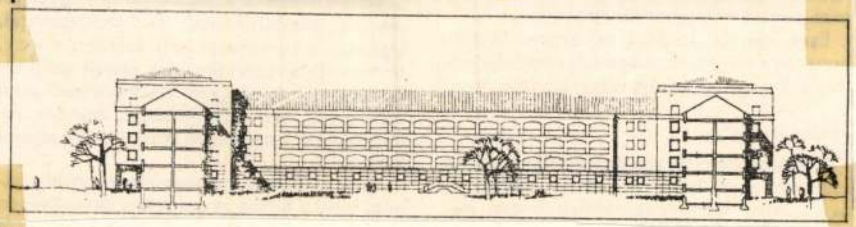

1. Legány Zoltán – Nánási Sándor: Kerepesi úti lakótelep, Budapest. (repr.)

2. Legány Zoltán, Schmidt Lajos: Lakótelep a Kerepesi úton, Budapest belső udvar. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1984. 3.4-old. – 8-old. – 16-old.

Legár Józef

Művészet 1905. 338.

Bolognai festő (iskola): Ker. sz.
János prédikálása 59 (602), 2317 (333).
Madonna a gyermek Jézussal 59 (60
3937 (556).

LEGÉND (Vrógrád)

Legénd

Esetrát

R. K. TEMPLOM a XVII. vrban épült

~~[illegible]~~ EV. TEMPLOM a XIX. v. e-lején épült

PRÓNAY-KASTÉLY a XVIII. vrban é-pült.

Legat, Martin

festö

l.

Esat-Frey Öst Kunst

XXIV. 12

XXVIII. 1-

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
350

Némethy Lajos. Árpádházi boldog Margit tört.
Bpest, 1885.

Gbör.

1 drb.

LEGAT, Hans Johannes

17. 12.

WAB 100. 195.

Legéndi vk. templom

(Nógrád vm.)

A bedöléssel fenyegető Magyarok Nagyasszonya tiszteletére ajánlott őszi templomot 1769-ben újjá építették. Most ismét roskadozó állapotban van.

Ugyanitt Ag. ev. templom

Chobotvár 157, 152. l.

Legéndi rk. templom

(Nográd vm)

Ép. XVII. n

Bar Bpestbalp

97. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Legendi äg. ev.

Semplom

(Nográd vm)

XIX. n. elege

Bar Bpestbalp

97. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 135418

Legendi Prónay

Kastély

(Nográd vm)

Bar Bpestbálp

97. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Legány Zoltán, Ybl-díjas építész 2. folytatás

1. Legány Zoltán, Schmidt Lajos: Kerepesi úti lakótelep udvara, Budapest

Magyar Építőművészet, 1984. 3. XI-old.

MDK

Légár József

Mihalik Gy.: A kaposvári kiállitás. Magyar Iparmüvészet 1905. 252.l.

Legány Zoltán, Ybl-díjas építész
Tanáky György: Vizsolot egy korszak bejárására.

2. Magyar Kiállítási Pavilon, Damaszkusz. Építész: Legány Zoltán, M. Nagy Cecília. 1959
2. Hungarian Exhibition Hall, Damaskus. Architect: Zoltán Legány, Cecília M. Nagy. 1959

Magyar Építőművészet, 1988. 3., 4-old.

Kísérlet egy korszak bejárására

Vizsgálódásunkat legalkalmasabban a szellemiség kinti és benti változásain kezdhetjük. Mindkét világot megérintette a szabadság üzenete. A nyugati demokráciák megerősödtek, a növekedés és ráció lehetőségei korlátlannak tűntek. A lét-magyarázatok, mint az egzisztencializmus, új és öntudatos lapot ígértek nyitni az emberi történetben. A kvantummechanikával átalakul a természettudományos világkép, elindul a második ipari forradalom. Egyidejűleg jelennek meg az interdiszciplináris tudományok és módszerek (strukturalizmus, rendszerelmélet) és esnek szét a tudományok módszeresen specializált ágakra. Az irodalom és a film alapvetően új utakat keres a megváltozott világkép alapján. Úgy nézett ki, hogy még minden

mintha minden akkorról maradt volna mára. N
tívvá váló, intézményesülő stílus a sok új építés
lakótelepek tömegesedése, visszavonhatatlan b
sok, máig használatos beruházási-tervezési-é
rendszerek, elvek, szerkezetek és elemek megt
tődése, műemlékrestaurálások és a restaurálási
dogmatizálódása, a magánépítés újraindulása. S
örökségként cipeljük magunkkal a hatvanas évi
Ha nem is a lakótelepeken nézünk körül ma
münkkel — mert ugyanaz épült akkoriban mind
a világon, több-kevesebb leleménnyel és talán
minőségben —, hanem mindennapjaink Nagyk
ján, ami marad: rossz cégtáblák és neonfeliratok
léces csőprofil portálok, ízetlen épület-kiegész

Legány Zoltán, építész, Ybl-díjas

Simon Mariann: Legány Zoltán.

Legány Zoltán építész 1986-ban töltötte be 75. életévét

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5 szám, 68-69-old.

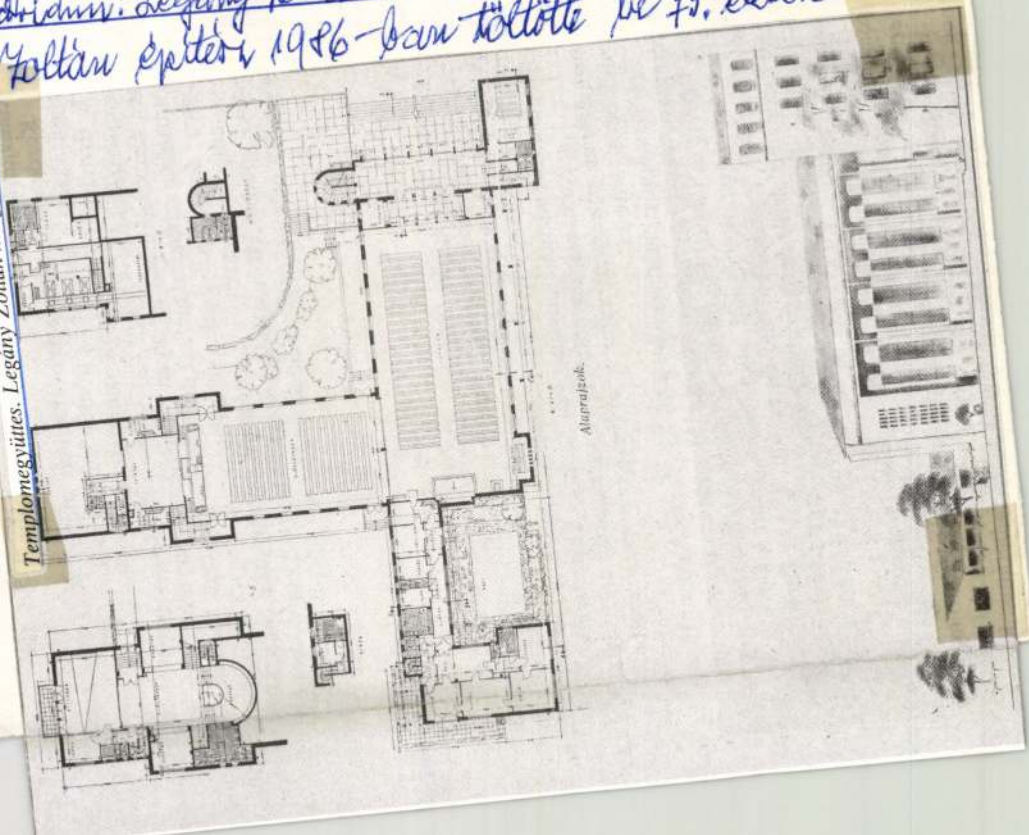

Templomegyüttes. Legány Zoltán hallgatói terve

könyvnel

ezeteknek

ngedtessék
bekezdés-
ely — leg-
nem tartja
Hát akkor
nt-e teljes
n és szem-
lete és irá-

léghi N

évét.
éd, bácskai
sta gimná-
estlőrincre
tta, majd a
tt. Az épí-
tika iránti

ki és Gaz-
rom hóna-
számára a
rvosokból,
benne az
i közül dr.
ztelettel és

shoz csak
Bizottsága)
nkákon.
merkedett
özös szak-

Legány Zoltán
építészmérnök

A X. k. Külső Jász-
berényi – uti elemi
iskola tervpályázatán
1941-ben I. díj.

Halászközép 1941

135. l. Homlokzat
és alapvájt

Legány Zoltán
építész

l.
Építészet
1944. 15. l.

Exp. 19

kundorozsmán cukrászszerszámokat gyűjtött. Szabó Mátyás algyői sonkolyos és kútfúró eszközökkel egészítette ki a gyűjteményt. A szakemberek gyakori cserélődése után kiegyensúlyozottabb, tervszerű és jelentősen gyarapodó korszak következett az 1950-es évek végétől. 1957-től a gyűjtemény kezelését *Juhász Antal* vette át, aki 1991-ig volt gondos gazdája e jelentős örökségnek. A múzeumban töltött több mint három évtized alatt a néprajzi gyűjtemény műtárgy állománya megkétszereződött. Az első években az elődök példáját követve elsősorban a kézműves mesterek hagyományos eszközkészletét gyűjtötte, kiegészítve a korábbi vásárlásokat, illetve újabb mesterségeket bevonva a gyűjtőkörbe (pl. gombkötő, bocskoros). A háztartás, lakásbelső tárgyai mellett a gazdálkodás szerszámai sem kerülték el figyelmét. Nevéhez fűződik az Ópusztaszeren látható kocsigyűjtemény megalapítása is. Múzeumi évei alatt jelentős fejlődésnek indult a Néprajzi Adattár, melyhez 1986-tól a parasztélet hétköznapjait és ünnepeit megörökítő felvételeket őrző videotár is kapcsolódik. A három, általa rendezett állandó kiállítás mellett több időszaki tárlattal is megörvendeztette a szegedi múzeumlátogatókat. Az 1960-as évek elejétől a gyűjtő- és feldolgozó munkában részt vállalt *T. Knotik Márta,* viseleti darabok és archív fényképek gyűjtésével, valamint ifjú *Lele József,* többek között hentes- és mészáros eszközök és két világháború közötti szatócsbolt és pékműhely felszerelésének felkutatásával.

A gyűjtemény darabszáma ma meghaladja a 17 ezret. A gyűjtések hangsúlya a hiányok pótlása mellett a paraszti világ változásainak tárgyakban megragadható rögzítésére esik.

A gazdag gyűjtemény legszebb darabjai a Csongrád megye népművészete című állandó néprajzi kiállítás vitrinjeiben láthatók, ugyancsak gyűjteményünk tárgyai varázsolják élővé az ópusztaszeri emlékpark több paraszthházát. Raktárunk azonban még így is rejteget csodálnivalót.

Kiállításunkban csupán ízelítőt tudunk nyújtani abból a gazdag anyagból, amelyet közel egy évszázad alatt a szegedi néprajzi tár jeles őrei gyűjtöttek. Válogatásunk keretében az elődök gondos munkájának terméséből a régi, szegedi nagytáj paraszti világát felidéző tárgyak mellett néhány olyan ritkaságot is bemutatunk, amelyek egyediségük, olykor tudományszakunk határait már-már túllépő megjelenésük miatt a raktári polcok csöndjére vannak ítélve.

Bárkányi Ildikó

Új állandó kiállítások

100 éves a debreceni múzeum – A Déri Múzeum nagyjai

Felújított állandó kiállítás és centenáriumi ünnepség a Déri Múzeumban

2002. december 9-én délután került sor a kupolateremben a múzeum alapítóinak, nagy mecénásainak, támogatóinak szentelt állandó kiállítás megnyitójára. A tárlatot *Bodó Sándor,* a Budapesti Történeti Múzeum főigazgatója adta át a nagyközönségnek. Ezt követően került sor a Déri Múzeum időszaki kiállítóterme névadó ünnepségére, amikor is a terem felvette a debreceni múzeumügy egyik legnagyobb egyénisége, *Zoltai Lajos* nevét. Zoltai Lajos érdemeit ez alkalommal Dankó Imre nyugalmazott megyei múzeumigazgató méltatta. Ebben a teremben nyílt meg a közel egy évig látható, nagyszabású időszaki kiállítás *„A Déri Múzeum kincsei"* címmel. A válogatás mindenekelőtt a múzeum sokrétűségére, gyűjteményi gazdagságára és egyedülálló értékeire kíván rámutatni. A kiállítást *Kócziánné Szentpéteri Erzsébet* a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Közgyűjteményi Főosztályának vezetője nyitotta meg.

A „Kálvinista Róma" Debrecen Cívis város lakói mindig is szívesen áldoztak a szép tárgyakra, ipar-

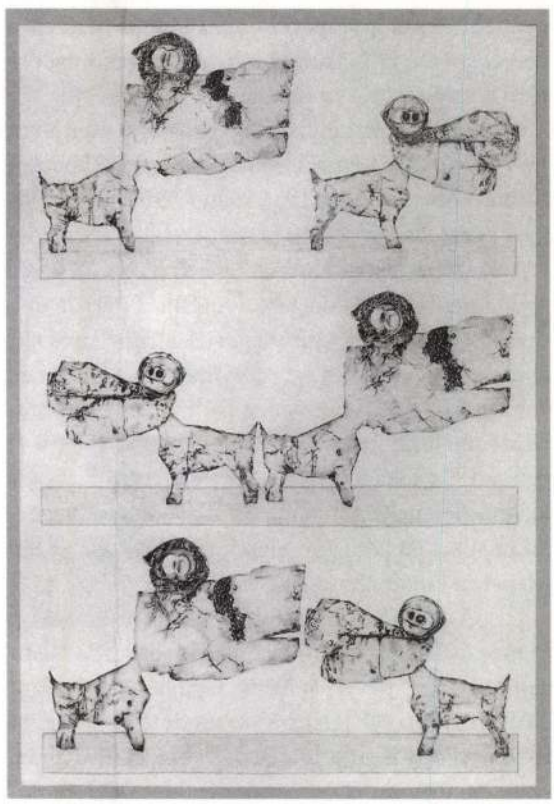

Durucskó Zsolt, Debrecen: Dolce vita, avagy sértődés, harag, kibékülés, 2002
XI. Országos Rajzbiennálé, Salgótarján

Löffler Artúr arc, ném.

művészeti remekekre, festményekre. Az első igazi gyűjtők a városban a XVIII. században jelentek meg.

A Debreceni Múzeum alapítása meglehetősen későn valósulhatott meg. A sok évi várakozás után *Löfkovits Arthur* órás, ékszerész műgyűjtő tevékenységének köszönhetően megindult a debreceni múzeum alapításának ügye. Löfkovits 1902. október 26-án a város céljára felajánlotta kb. 2500 darabból álló gyűjteményét. Adományával így éppen a magyar múzeumügy 100. évében alakulhatott meg a Városi Múzeum Debrecenben, mely 1905. május 22-én nyitotta meg kapuját. A Debreceni Múzeum történetében nagy fordulatot jelentett *Déri Frigyes* (1852–1924) 1920-ban történő látogatása a városban. Déri Frigyes Bácskából származó dúsgazdag bécsi selyemgyáros és műgyűjtő volt, aki vagyona jelentős részét a kultúra támogatására fordította. Általános művelődéstörténeti gyűjteménye valamennyi klasszikus kultúrát és tárgykört felölelte. Déri gyűjteményét közgyűjteménnyé kívánta tenni, választása Debrecen városára esett, azzal a kikötéssel, hogy az egy korszerű, reprezentatív múzeumépületet épít a számára. Az új épület alapkövét 1923. szeptember 23-án fektették le. Az európai színvonalú múzeumot országos ünnepség keretében 1930. május 27-én adták át, amelyet Déri Frigyes tiszteletére Déri Múzeumnak neveztek el. A Városi Múzeum már meglévő, helytörténeti anyagát a Déri hagyaték egyetemes kultúrtörténeti gyűjteménnyel gyarapította. Ez a sajátos helyzete a debreceni Déri Múzeumot mindmáig egyedülállóvá teszi a magyar múzeumok között.

A múzeum rangját még inkább gazdagította a *Déri György*-féle néprajzi-népművészeti gyűjtemény Debrecenbe kerülése 1938-ban. Déri György, Frigyes öccse, bátyja példáját követte, mikor Debrecen városának és múzeumának ajánlotta fel néprajzi gyűjteményét, mely magában foglalja a Kárpát-medencében élő népek kultúrájára jellemző sajátos tárgyait. Ezt a különleges egyedi gyűjteményt Debrecen városa önálló múzeumban, a Déri György Néprajzi Múzeumban mutatta be 1941. szeptember 1-től az egykori Gazdasági Akadémia épületében. Sajnos a kiállításnak helyt adó épületet 1949-ben iskolai célokra át kellett adni, így a lebontott kiállítása a Déri Múzeum raktáraiba került.

A Déri Múzeum igen előkelő helyet vívott ki magának az ország múzeumai között, „Kis Nemzeti Múzeum" névvel is illetik. Gyűjteményi anyaga 2001-re 132 000 tételre gyarapodott. A 2002. év többszörösen is jelentős év a Debreceni Múzeum számára. A múzeumalapítás centenáriumi évfordulóján túl, ebben az évben ünnepelhette névadója születésének 150. évfordulóját is. E kettős évforduló méltó megünneplésére a Déri Múzeum 2002. december 9-11 között háromnapos ünnepségsorozatot rendezett hazai és külföldi előadók, kollégák és vendégek részvételével.

Előadások hangzottak el a 100 éves múzeum történetéről. *Korompai Balázs* történész-muzeológus *„A múzeumi gondolat Debrecenben"* címmel a Városi Múzeum történetének időszakait ismertette előadásában a kezdetektől a Városi Múzeum, illetve a Déri Múzeum létrehozásáig. *P. Szalay Emőke* a Déri Múzeum iparművészeti osztályának vezetője *„Déri Frigyes és múzeumunk mecénásai"* címmel tartott előadást, melyben a művészetpártoló Déri család tagjainak munkásságát ismertette. *V. Szatmári Ibolya* megyei múzeumigazgató *„A Déri Múzeum és a megyei múzeumi szervezet"* címmel tartott előadást, melyben szólt a Déri Múzeum helyi, regionális, országos és nemzetközi szerepéről, megítéléséről.

Az emlékünnepség második napján december 10-én a *„Mecenatúra a múzeumokban"* című konferencia megrendezésére került sor, melyen hazai és külföldi szakemberek előadásai hangzottak el. Az előadások egyrészről széles körből mutatták be a mecenatúra szerepét a múzeumok létrejöttében, gyűjteményeinek gyarapításában, másrészt számos példával is szolgáltak napjaink múzeumi mecenatúrája számára. A konferencia előadói voltak: *Horváth Hilda* (Iparművészeti Múzeum), *Németh Péter* (Jósa András Múzeum), *Zygmunt Nasalski* (lengyelországi lublini Vajdasági Múzeum), *Fodor Zsuzsa* (Laczkó Dezső Múzeum), *Gáborjáni Szabó Botond* (debreceni Református Kollégium), *Lakner Lajos* (Debreceni Irodalmi Múzeum), *Aurel Chiriac* (Nagyváradi Körösvidéki Múzeum), *Helmuth Swozilek* (Tartomány iMúzeum, Ausztria, Vorarlberg), *Anna Grossmann* (Biskupini Múzeum, Lengyelország).

A centenáriumi ünnepség harmadik napján nyitotta meg *Gesztelyi Tamás* a Debreceni Egyetem docense az újjárendezett *„Egyiptom és a görög-római művészet"* című állandó kiállítást.

A nagy érdeklődéssel kísért háromnapos ünnepségsorozat után óriási esemény volt *Munkácsy Mihály „Krisztus Pilátus előtt"* című, Torontóból visszaérkezett monumentális festményének ünnepélyes átadása a múzeum Munkácsy-termében, így 2002. december 12-e óta a Déri Múzeumban ismét együtt látható Munkácsy Krisztus trilógiájának mindhárom festménye.

Fehér Ágnes, Déri Múzeum

Legendi József, festő, sz. 1927.

Munkás-családból származik. 1946. szabadult fel, mint müszerész-segéd. A BSZKRT dolgozója volt. Az ottani szabadiskolában esténként tanult rajzolni. Két év mulva tényleges katonai szolg álatra vonult be. Ezen idő alatt önmaga képezte tovább magát, rajzolt és dekorációs munkákat végzett. Mult év ősze óta a M.Néphadsereg Közp.Tisztiháza Képzm.Studiójában dolgozik. "Ott épül Sztálinváros" c.képe első nagyobbigényü olajkompozíciója.

Uj M.Képzm.III.1953.
84.l. és kép

IV.1954.128.l.
és kép

Legéndi József

MDK

A fiatalok közül, mert szerencsére ilyenek is vannak, *Zsille Győző* szép, erőteljes rajzai és *Legéndi József* olajkompozíciója figyelemre méltók. Ez utóbbi különösen nagy sikert aratott a látogatók tömegénél. Igazi nagy öröm tudni, hogy nem minden fiatalt sikerült megmérgezni, s ha *akkor* kevesen is voltak, de voltak és szóltak messzehangzó szóval, a művészet eszközeivel a fasizmus ellen, a téboly ellen. Nem lehet eléggé méltányolni ezt az adott körülmények között és hisszük, hogy megtévedt kortársaik — akiket professzori „tekintélyek" uszítottak —, szintén belátják, hogy rossz ügyet szolgáltak, mikor soviniszta, pártellenes, szovjetellenes akciókba keveredtek.

Oelmacher Anna: A "Magyarországi Ellenforradalom" kiállítás képzőművészeti anyagáról.
MAGYARORSZÁG 1957. aug. 28.

LEGÉNDI József Jestő

M.D.K.

„Eskütétel"

Művért. (1952) Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállítás

129. e.

129.

Legéndy Kató

dömés apáca,

kodexmásoló

1576.

l.

Katalin alatt

MDK

Legéndi József

Utolsó gránátig, of.

Idegenben, of.

MNG. Magyar forradalmi müvészet. Mücs. 1957.

o. p. 9/.

lyan elmebetegséget, melyet "rendeleti
?

m, hogy Diószegi közöl olyan adatokat
ny adminisztrativ és erőszakos rend-
es sámánok kénytelenek sámánkodni:
930-ban Direnkova - azok a sámánok,
lást az adó miatt, amivel - mint papi
lik őket, időszakosan megbetegszenek,
an sámánkodni kezdenek". A továbbiak-
is közöl arról, hogy a szellemek kény-
gy folytassák mesterségüket, ill. ne

MDK

Legéndi József

Felszabaditás, of.

MNG. Magyar forradalmi müvészet. Mücs. 1957.

tunk,/s/ a folyosó végén lát
/de/ nem szólt semmit. - Mög
ladtunk, ingott minden, az e
tudja, mi lesz most? Tudtuk,
Később, egy hétre történt:
ketten voltunk. /T.i. az elő
a hetedig gyerek voltam, ő a
ra. Magosan fekvésü ház volt
na, nézzük, megvan-e az abla
nő, nincs szárnya, nem köll
megáll, igy /merőn/ nézett a
Egyszer csak - nem erre /job
mén, hanem gogy tudjuk meg,
felé iparkodott. Nézzük. Mie
hogy ilyen szép, hullámba ál
azép volt. Avval be is volt
előbbi történetben szereplő
rajta, lepelféle, fehér volt
kon ilyen érő /csuklóig muta

Legéndi József

MDK

Tiz ellenforradalom ellenes plakát és röpcédula

Utolsó gránátig, olf.

Idegenben, olf.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Legéndi József

festőművész MDK

a Néphadsereg katonáinak életét meg örökitő képeit bemutatta a mátyásföldi tiszti klubban.

Müterem 1958 I. évf. 10/. sz. 44.o.

M.D.Y

Legendi József
festő

Lenin portéja, Felszabadulás című
festménye, „Utolsó gránátig", „Hora
vágyok", „Vendégel a paramesnor-
nál", „Apu sapkája", „Tanlisták"
„Élet életért" – Méltatás

Katonaművész.
Magyar Ifjúság, 1958. aug. 23. – 34 szám

MDR

L Legendi József

„A Konvin-[Korvin]-Kőzick szi rallgatása" c. jestmése említve, mint a magyar forradalomtörténeti fesztivet jellemző példája.
(A szoc. ornagyis réprőmünv.-i riall.-a a Szovjet. U.-ban)

L. Alpozinski: A népi Magyarország művészete
Szovjet Művészetkörténet, XIV.
Bp. 1959. 10. l.

M.D.K.

Legendy József festő

Kihallgatás a Corvin-köri ellenforradalmárok-nál" c. kép.

L. Aljoszina: Szovjet lap bírálata a moszkvai biennáléról
Magyar Nemzet, 1959 ~~jan.~~ febr. 25.

4 l.

Legendi József

„Életet – életért", „Korsinköziek kihallgatása" c. nagyméretű kompozíciói és ~~Éjszakai hídverés~~; ~~Járőr~~ Karhatalmista; Hiradó; c. képei kiállítva.

Hajdu Béla: A mai katona-élet képzőművészetünkben

Északmagyarország 1960. dec. 1. 5.1

Legén József

A fegyveres testületek pályázatára beküldött müve kiállitva Bp.-en az Épitők Rózsa Ferenc Müvelődési Házában, majd Miskolcon.

Északmagyarország 1960. nov. 29. 4.l.

Legéndi József

Legéndi József: Az utolsó gránátig.

Szabadföld 1957 XI. 18.

ményeit és nehézségeit mutatják be.

Külön teremben láthatjuk az ellenforradalom napjait megörökítő alkotásokat. Legéndi József „Az utolsó gránátig" című képe a néphatalmát utolsó leheletéig védelmező kommunista harcosok hősi küzdelmének állít örök emléket.

A kiállításon változatos és gazdag szobrászati alkotásokban is gyönyörködhetünk.

Nagy művészi élményt nyújt ez a kiállítás a látogatóknak doku-

A Mosonszolnoki Állami Gazdaság már évek óta igen jó eredménnyel neveli fel a borjakat. A mesterséges borjúnevelést alkalmazza. Ezáltal a finomabb és érzékenyebb * természetű tehenek nem szenvednek a borjú szopásától. A tejmennyiség szabályozásával valamint a fölösegett tej itatá-

MDK

Legéndi József

lo ellenforradalom ellenes plakát...

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

1021 Legéndi József festőművész

A műterem fogasán katonaruha lóg. A váll-lapon egy nagy ezüstcsillag. A festőművész — Legéndi József — a néphadsereg őrnagya.

Hivatása katonafestő

Fel-alá járkál a néphadsereg központi klubjában levő műtermében. Az olajkályhában ég a tűz. Reggel van, a fények téliesen kopottak, szürkék; hófelhőktől terhes az ég. Beszélgetünk.

* * *

— Egész fiatal koromban kezdtem festeni, később képzőművészeti körbe jártam, nem végeztem főiskolát. 1948-ban vonultam be tényleges katonai szolgálatra, ott sem hagytam abba a festést, munkáimat beküldtem különböző pályázatokra. 1949-ben a VIT-en II. díjat nyertem az Olvasó katona című képemmel.

Nem kellett keresnie a témát. Katona volt, részt vett a kiképzésben, a gyakorlatokon, bajtársait, a katona-hétköznapokat ábrázolta munkáin.

— Egy ízben kaptam két hét szabadságot, amelyet Mátraházán töltöttem. Ott is festegettem, civilben voltam, sokan körülálltak, volt, aki meg is szólított, akivel hosszasan elbeszélgettem. Néhány héttel később hívattak Nógrádi elvtárshoz. Kiderült, hogy az egyik beszélgetőpartnerem „inkognitóban" az ő titkára volt. Nógrádi Sándor hosszasan elbeszélgetett velem, a terveimről, céljaimról érdeklődött, s megígérte, hogy segíteni fog. Az ő segítségével kerültem be később az 1952-ben létrehozott Honvéd Képzőművész Stúdióba.

A stúdió tagjai között ma már olyan jól ismert neveket találunk, mint Imre István, Szentgyörgyi Kornél, Konecsni György, Kurucz Dezső, Szlovák György.

— A szovjet Grekov stúdió mintájára szervezték meg nálunk ezt a képzőművészkört. Ma már csak ketten „tartjuk a frontot": Bükkösi Gábor és én.

Néhány pillanatnyi csend.

— Részt vesz kiállításokon, tárlatokon vagy pályázatokon?

— Külföldön igen. Idehaza évek óta egyetlen országos biennáléra, kiállításra sem kerültek el a képeim.

Az utolsó mondat után újra az a beszédes, magyarázatot váró csend telepszik közénk. Cigarettára gyújt.

* * *

— Úgy tűnik, a zsürik nem szeretik a mi — idézőjelben mondom — „militarista" festményeinket. Ma már más az irányzat, mondják. Valóban, nézze meg a kiállításokat. Nonfiguratív alkotásokat láthat, ez a divat, félnek az ötvenes évek „szocreál" irányzatához való visszatéréstől, de hát nekünk sem ez a célunk. Az igazság egyik része az, hogy nem kedvelik a zsürik az olyan festményeket, amelyeken katonák, fegyverek láthatók. Pedig ma, amikor előtérbe került a fiatalok honvédelmi nevelése, a kényes „ítészeknek" nem kellene finnyásan félretolniuk a hazafias témájú, hazaszeretetre nevelő képeket. A Szovjetunióban — ezt tapasztalatból tudom — a katonaművészek megbecsült tagjai a képzőművész társadalomnak. Nálunk ez még, enyhén szólva, nem így van...

Keserű szavak? Inkább rezignáltak. Mintha az eltelt évek lecsendesítették volna benne az indulatokat.

* * *

— Külföldön hol találhatók Legéndi-képek?

— Hosszú lenne elsorolni. A Szovjetuniótól az NDK-ig, Kínától Lengyelországig sok helyen. Néhány éve szovjet tanulmányúton voltam, és ellátogattam a szovjet hadsereg múzeumába. Részt vettem egy tárlatvezetésen, megálltunk az egyik festmény előtt, a tárlatvezető méltatta. Az én munkám volt...

— Ha újra kezdhetném, Nem is lehet olyan rettenetes az a katonaélet. Egy kicsit már nevetségesnek tűnik a félelmem. Megnyugtattak azok a képek..."

— Egerben volt egy katonai témájú képzőművészeti kiállítás. Én vittem le, s rendeztem az anyagát. A szállodában, ahol laktam megszólított egy takarítónő: „Százados elvtárs (akkor még ez volt a rendfokozatom), csak nem katonákért jött Egerbe?" Nem, válaszoltam, a főiskolán kiállítást rendezünk, azért vagyok itt. „Már megijedtem, hogy a fiamért jött — mondja a néni —, ő ugyanis most fog bevonulni. Tudja, én nagyon féltem őt a katonaságtól. Egyedüli gyerek, állandóan az jár a fejemben, hogy valami baja lesz, rosszul bánnak majd vele, hogy milyen sors vár rá a hadseregben." Összebarátkoztunk, s megígérte, hogy megnézi a tárlatunkat, amikor ideje lesz. Két nap múlva újra találkoztunk, majdhogynem átölelt. „Drága százados elvtárs — fogta meg a kezemet —, láttam azt a kiállítást. De jó, hogy elküldött oda! Néztem a képeket, s valahogy megnyugodtam.

Munka közben

Készülő kép az állványon: Hunyadi János

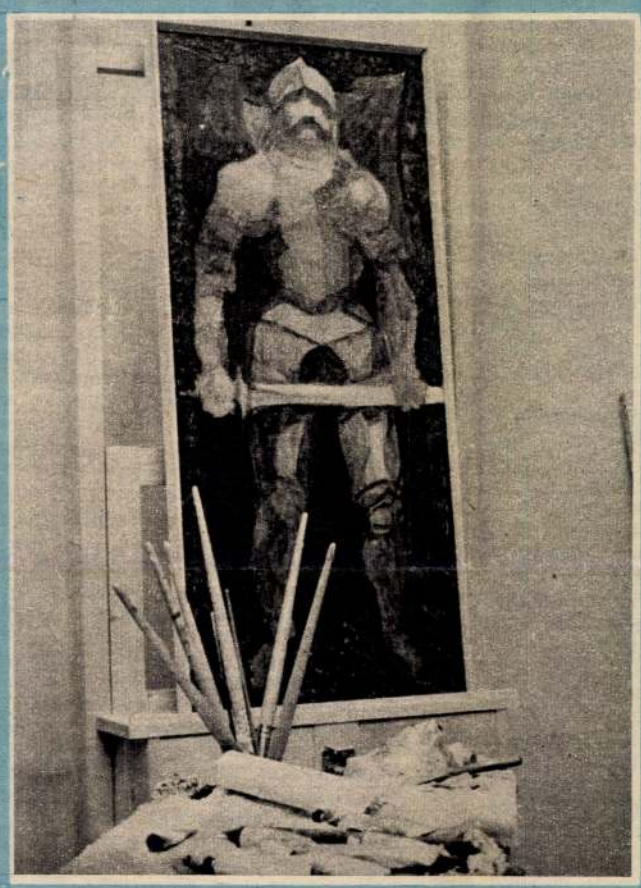

A haza védelme

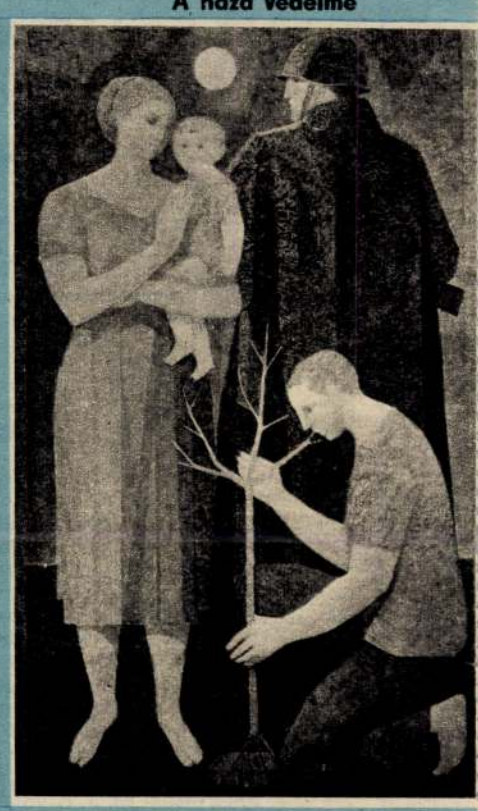

SOÓS LAJOS felvételei

Múzsák

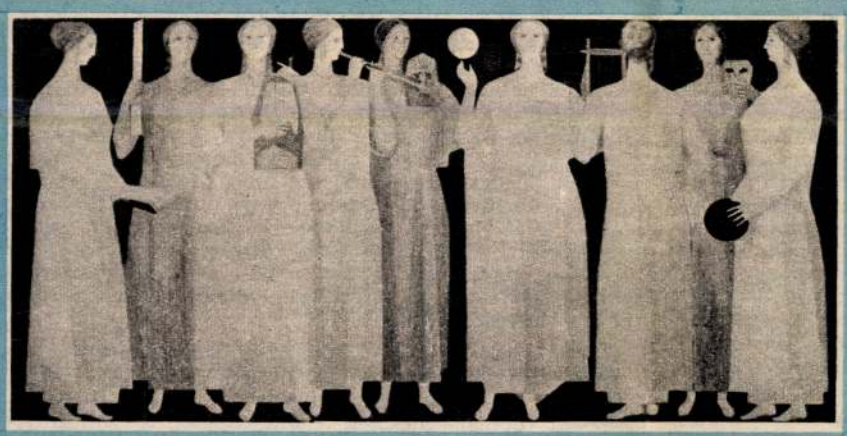

A PAJZS HADGYAKORLATON KÉSZÜLT KÉPEK:

REJTVE

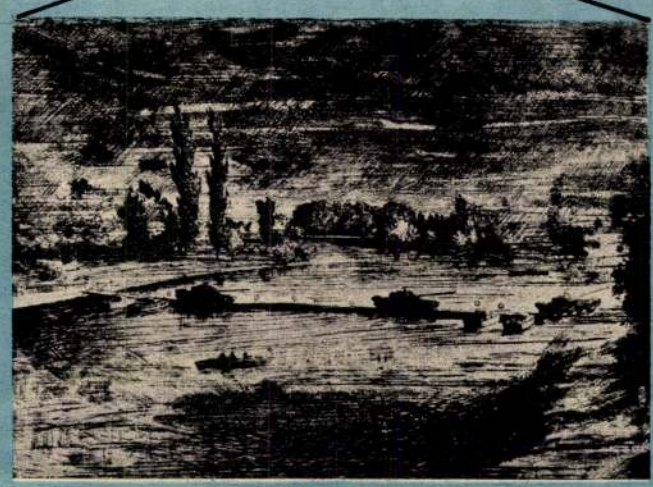

ÁTKELÉS

PIHENŐBEN

Szétszórva — ahogy mondani szokás: „festői" rendetlenségben — ecsetek, tubusok, félig kész munkák, vázlatok, Hunyadi-, Dózsa- és Petőfi-portré; a mélykék égre narancsszín csíkot szántó sorozatvetők lángjai (a Pajzs hadgyakorlaton készült a kép), egy másik vázlaton lökhajtásos repülők karcsú teste, mellette helikopter szitakötőszerű alakja. Vázlat egy nagyobb kompozícióhoz: faültető férfi az előtérben, mellette anya gyermekével, s hátul — mintha őket óvná — egy katona áll. S végül a legújabb munkája: a kilenc múzsa.

— Ez a kétszer négy méteres pannó a szolnoki Repülő Műszaki Főiskola KISZ-klubjának falára került — mondja Legéndi József.

Érzi, hogy ez a hirtelenül jött hitvallás magyarázatra szorul, rögtön hozzáteszi:

— Nagyon szeretem a munkámat. Több mint húsz éve csinálom, s mindig találok benne újabb és újabb szépségeket. Ne várjon tőlem nagy szavakat, érje be egy történettel.

Újabb cigaretta, mélyre szívja a füstöt.

Abbahagyja a sétát, megáll előttem.

— Látja, ha csak ezt az egy édesanyát sikerült meggyőzni, megnyugtatni, már nem dolgoztam hiába...

KÁRPÁTI GYÖRGY

A bolgár ifjúság hazafias-honvédelr

1974 FEB 6
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ULLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
LÓBOGÓ

A Bolgár Kommunista Párt, a kormány és a Dimitrovi Kommunista Ifjúsági Szövetség nagy figyelmet fordít a felnövő nemzedékre. Igen fontos állami és pártfeladatot jelent, hogy olyan hazafiakat neveljünk, akik méltó folytatói lesznek népünk hősi hagyományainak és meggyőződéses építői a szocialista és a kommunista társadalomnak.

Dicső és hősies történelem a bolgár nép történelme. Itt, az ősi Balkán-hegység árnyékában szülték a hős bolgár anyák a gyermekeket, akiket aztán harcba küldtek a hódítók és az elnyomók, a szegénység és a nyomor ellen. S akik a harcba indultak, mind a szívükben hordozták az igazság és a szabadság ragyogó eszméjét, a szent és tiszta népi köztársaság ideálját. S múltak a századok, változtak a cárok és az uralkodók. A bolgár földeket pedig a csatákban kiömlött hősi vér áztatta. A nép pedig tűrt és reménykedett. S megvárta azt a napot, történelmének azt az első napját, amikor a legendás Buzludzsa-csúcsról 1891-ben először hangzott fel az igazság szava — a Bolgár Kommunista Párt szava. Ez a szó az évszázados eszmék valóra váltásának útját mutatta. Ez a párt harcba vezette népünket az igazi szabadságért, a szocializmusért és a kommunizmusért. A párt hívó szavára az elsők között álltak a harcosok sorába a fiatalok. A bolgár ifjúság magáévá tette a kommunista eszméket, és a párt vezetésével megindult az eszmék valóra váltásához vezető nehéz, de dicsőséges úton.

1944. szeptember 9-e után, rendkívül bonyolult belpolitikai és nemzetközi helyzetben, pártunknak és személyesen Georgi Dimitrov elvtársnak sikerült marxista—leninista előrelátással biztosítania az ifjúsági egység, az egységes ifjúsági szervezet megteremtésének előfeltételeit. A párt tág teret biztosított az ifjúság kezdeményezésének megnyilvánulására az új körülmények között, bekapcsolta az ifjúságot a proletárdiktatúra megerősítéséért, az osztályellenség szétzúzásáért, az új élet építéséért folytatott küzdelembe.

A fiatalos erő és lendület megnyilvánulására a Komszomol a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának történelmi jelentőségű, 1956-os Áprilisi Plénuma után kapott nagy lehetőséget. A plénum alkotó szelleme utat nyitott a fiatalok ereje és energiája előtt, tág teret biztosított a bolgár fiatalok alkotói és szellemi tehetségének kibontakozására. Az ifjúság életében soha nem látott felemelkedés következett be. A fiatalság eszmei-politikai színvonalának emelkedése, a munka frontján aratott győzelmek egész sora, a fiatalok százainak betörése a nemzet tudományos és művészeti élvonalába, a fiatal mérnökök, közgazdászok, orvosok, mezőgazdászok, tanárok sokezres hadserege — íme, ez volt a párt bizalmának az eredménye.

Ez a fejlődés, a Bolgár Kommunista Pártnak az ifjúságról való gondoskodása 1967-ben érte el csúcspontját, amikor Todor Zsivkov elvtárs kidolgozta, és a párt Központi Bizottsága a Decemberi Plénumon elfogadta az ifjúság és a Komszomol munkájára vonatkozó irányelveket.

Ezek az irányelvek pártunknak egy mélyen forradalmi, tudományosan megalapozott, hosszú távú programját jelentik, ami az ifjúságra vonatkozó lenini elvek továbbfejlesztését és gazdagítását jelenti a mi sajátos, konkrét körülményeink között. A párt ifjúságpolitikai irányelvei sokoldalúan és mélyrehatóan elemzik az ifjúság és a Komszomol fejlődését, a társadalmi szerepében bekövetkezett változásokat, az ifjúság és az ifjúsági szervezet előtt álló feladatokat. Ezeknek az elemzéseknek az alapján a párt meghatározta a Komszomol átszervezésével kapcsolatos feladatokat, a Komszomol munkájában bekövetkező igazi változásokat.

A párt Decemberi Plénuma a Dimitrovi Kommunista Ifjúsági Szövetség egyik fontos feladataként határozta meg, hogy tartalmas és változatos tevékenységet fejtsen ki az ifjúság hazafias-honvédelmi nevelése, a katonaéletre való felkészítése érdekében, ami az ifjúság kommunista szellemben történő nevelésének elválaszthatatlan részét alkotja. Ezt a feladatot két évvel korábban tűzte ki a párt Politikai Bizottságának az ifjúság és a nép hazafias-honvédelmi neveléséről hozott határozata. Az addig szerzett tapasztalatok alapján az irányelvek ezt a feladatot alaposabban kidolgozták, konkretizálták és célirányosították.

A hazafias-honvédelmi nevelés és a katonai kiképzés olyan szervezett és célirányos folyamat, amelynek során a fiatalok elsajátítják azokat az ismereteket, nézeteket, meggyőződést, érzéseket és szokásokat, amelyek a haza védelméhez szükségesek. Ezenkívül ez a nevelés tartalmazza a kommunista nevelés összes alkotó elemét — a politikai, a munka-, az erkölcsi, az esztétikai és a fizikai nevelést. A Dimitrovi Komszomol hozzálátott, hogy kialakítsa az ifjúság hazafias-honvédelmi nevelésének teljes rendszerét, megteremtse e nevelés minden formáját és eszközét. Hozzálátott, hogy az ifjúsági szövetség munkáját osztály- és pártszellemmel és politikai tartalommal töltse meg, hogy növelje a komszomolisták politikai érettségét, forradalmi szenvedélyét és éberségét, hogy engesztelhetetlen gyűlöletet alakítson ki a fiatalokban a szocialista haza ellenségeivel szemben, hogy felkészítse őket arra, ha kell, életük feláldozásával is megvédjék népünk szocialista vívmányait.

A hazafias-honvédelmi nevelés egyik célja, hogy még jobban közel hozza egymáshoz az ifjúságot és a hadsereget, hogy egységet és összhangot teremtsen az új embertípusnak, a szocialista társadalom építőjének és védelmezőjének a kialakításában. Ez megfelel a fiatalok érdekeinek, érzelmeinek és szándékainak. Itt van romantika, szervezettség, itt megnyilvánulhat az akaraterő, az állóképesség és a férfiasság, itt lehetőség van a nehézségek leküzdésére. Ezek a jellemvonások pedig mind közvetlen kapcsolatban állanak a modern fiatal személyiség erkölcsi-akarati és politikai felnövekedésével, kialakulásával.

Az ifjúság hazafias-honvédelmi nevelésére irányuló politikai nevelő munkának megvannak a maga fő forrásai: népünk dicsőséges forradalmi és katonai múlja; a Bolgár Kommunista Párt forradalmi hagyományai, a nemzeti és társadalmi felszabadulásért folytatott harc hagyományai; a bolgár néphadseregnek, a szocialista forradalom szülöttjének és biztos őrének hősiességgel teli békés élete és fejlődése; a bolgár nép internacionalizmusa, a szovjet néppel kialakult fegyverbarátsághoz való hűség szellemében, a Varsói Szerződés tagállamainak hadseregeihez fűződő fegyverbarátság és hűség szellemében történő nevelés; az osztályellenségeink iránti gyűlölet, agresszív politikájuk leleplezése, a katonai és forradalmi éberség fokozása, a bolgár fegyverek erejébe vetett hit fokozása.

A hazafias-honvédelmi nevelésnek e fő forrásait felhasználva, a Dimitrovi Komszomol politikai nevelő munkája sok irányban és formában valósul meg a létrehozott klubokban, szakkörökben, tanfolyamokon, iskolákon, honvédelmi sportosztagokban, a széles körű és tartalmas katonai védnökségi munkában és végül a fiatalok körében szervezett tömeges, érzelmi hatásokat kiváltó rendezvényeken és kezdeményezésekben.

A Komszomol-szervezetek gazdag és változatos programokat és terveket dolgoztak ki, amelyek minőségileg új momentumokat tartalmaznak a hazafias-honvédelmi szellemben történő nevelés megközelítését, szervezését és lebonyolítását illetően. Egyre nagyobb figyelmet fordítanak az egyes komszomolistáknak a különböző klubokban, szakkörökben végzett munkájára és a munka különböző formáira. Ami pedig a tömeges rendezvényeket illeti, ezeknél az a cél, hogy rendszeresen kerüljenek megvalósításra, és tartós jellegűek legyenek.

Így vált nagyon széles körben népszerűvé a sorkötelesek és különösen a középiskolás fiatalok körében végzett munka egy érdekes és vonzó formája, az úgynevezett honvédelmi sportosztagok. Ezekben az osztagokban a fiatalok megismerkednek a bolgár katona hősies történelmével az évszázadok alatt, a bolgár néphadsereg fejlődésének hősi útjával. Tanulmányozzák a partizánakciókat és -csatákat, ellátogatnak a hadtörténelmi szempontból nevezetes helyekre. A komszomolisták és az úttörők kutató tevékenységet is folytatnak. Anyagokat gyűjtenek össze neves katonaparancsnokok életére és tevékenységére, nemzeti hőseinkre vonatkozóan. Versenyeket szerveznek különböző történelmi témákról, katonadal- és indulófesztiválokat rendeznek, szemléket és versenyeket szerveznek a különböző alkalmazott katonai tudományágakból, meneteket indítanak katonai és forradalmi múltunk dicső helyeire, honvédelmi játékokon felújítják a régi, nevezetes csaták emlékét, és még igen sok érdekes és dinamikus ifjúsági megmozdulást szerveznek. Különösen népszerűek a honvédelmi játékok, a csatajelenetek felújítása, a honvédelmi sporttáborok, gyűlések, brigádok szervezése és a taktikai játékok.

A Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottsága Titkárságának és a Minisztertanács Irodájának 1968-ban hozott közös határozata alapján a 16—18 éves fiúk és lányok kétéves kötelező katonai-technikai kiképzésen esnek át, összesen 140 óra, vagyis évi 70 óra időtartammal. Ezenkívül a második tanév végén a tanuló fiatalok tíznapos, a dolgozó és nem tanuló fiatalok pedig hatnapos harcászati gyakorlaton vesznek részt, amikor teljes mértékben tábori környezetben vannak. Ennek érdekében jól felszerelt és állandó jellegű kiképzésianyagi bázist hoztunk és hozunk létre.

A katonai-technikai kiképzés rendszeres foglalkozások keretében történik. A katonai hagyományok, a hadsereg szervezetének és fegyverzetének tanulmányozásával, a lövészet elsajátításával kapcsolatos programok érdekessé és vonzóvá teszik ezeket a foglalkozásokat a fiatalok számára. Ennek a kiképzésnek az a célja, hogy a fiatalok bizonyos katonai ismeretekre tegyenek szert, aminek következtében már képesek meghatározott feladatok ellátására a hadseregben és a polgári védelemben, valamint a lakosság orvos-egészségügyi ellátásában, illetve védelmében. A fiataloknak készen kell állniuk arra, hogy ha kell, életük árán is teljesítsék a haza és a szocializmus ügye védelmének szent kötelességét. A kiképzés a gimnáziumok IX. és X., a technikumok és szakközépiskolák I. és II. osztályában történik.

A dolgozó és nem tanuló fiatalok katonai-technikai kiképzése kiképzési csoportokban történik a kiképzési összejövetelek elve alapján, amikor is a fiatalok a kiképzés ideje alatt nem dolgoznak.

Az, hogy a hazafias-honvédelmi szellemben történő nevelés és a katonai-technikai kiképzés a Komszomolmunka elválaszthatatlan része lett, jelentősen növelte a Dimitrovi Kommunista Ifjúsági Szövetség szervező erejét és társadalmi tekintélyét. Ebben a munkában a fiatalok és a gyermekek százezrei vesznek részt. Ez a tevékenység új, vonzó és lelkesítő tartalommal töltötte meg a Komszomol-szervezetek és az úttörőcsapatok munkáját.

A fiataloknak a honvédelemre való teljes kiképzése fegyveres erőink soraiban történik. A népi laktanya hivatása az, hogy biztosítsa a szocialista haza védőinek kiváló kiképzését és felkészítését.

Igen érdekes hazafias-honvédelmi kezdeményezést jelent az úgynevezett Bolgár Dicsőség Hadművelet. Ez annak a barátságnak a gyümölcse, amely a hadseregben dolgozó komszomolista tisztek és harcosok, valamint a bolgár úttörőszervezet között az évek hosszú során kialakult.

A Bolgár Dicsőség Hadműveletet 1968-ban hirdették meg. A közzétett felhívás arra szólítja fel a komszomolista katonákat és az úttörőket, hogy tömegesen kapcsolódjanak be ebbe a hazafias kezdeményezésbe. Felhívta őket: „Induljatok el Bulgária útjain, ahol egykor Aszparuh kán lovasainak patkója dübörgött és kardja csillogott. Lobogjon a zászlótok a hajdutok gyülekezőhelyein, ahol a vitézek arra tettek esküt, hogy a »bolgár névért fogunk meghalni«. Lapozzátok át az újabbkori történelem lapjait! A hegycsúcsokon és csatamezőkön hősi halált halt nagyapák és apák hősiessége pezsegjen eretekben. Gyúljon lángra szívetekben az 1923-as és 1944-es szeptemberi hősök tüze!" Ez a felhívás méltó visszhangra talált a fiatal hazafiak szívében. Az úttörőőrsök és -rajok szervezetét a katonai szervezet mintájára alakították ki. Azóta minden évben meghirdetik a soron következő akció részvételi feltételeit és a szakosodott úttörőőrsök és a hadsereg szakosodott Komszomol-szervezeteinek feladatait.

A Bolgár Dicsőség Hadművelet akcióin keresztül a katona komszomolistákat és az úttörőket a haza iránti szeretetre, a Bolgár Kommunista Párt iránti feltétel nélküli odaadásra, népünk forradalmi és katonai hagyományainak tiszteletére és a bolgár néphadsereg szeretetére és tiszteletére neveljük. A hadművelet hozzájárul ahhoz, hogy a haza védőinél olyan fontos erkölcsi és akarati vonások alakuljanak ki, mint a bátorság, a kitartás, a félelem leküzdése. Elősegíti, hogy nagyobb eredmények szülessenek a szocialista versenyben, több kiváló eredményt érjünk el az alaki és politikai kiképzésben, a szakképzésben.

A hadműveletekben a hadsereg csaknem minden Komszomol-szervezete és az ország szinte összes úttörőőrse és -raja részt vesz. A Komszomol-szervezetek részvételének egyik fontos feltétele, hogy segítséget nyújtsanak az úttörőknek a néphadsereg hősi útjának tanulmányozásában, feltárják előttük a katonaélet romantikáját, a katonák életének és kiképzésének körülményeit. Támogatniuk kell az úttörőőrsöket és -rajokat a különböző honvédelmi sportjátékok elsajátításában, a különböző fegyverek, a haditechnika megismerésében, a közös katonai játékok szervezésében, az alaki kiképzésre, a katonadal- és indulófesztiválokra, szemlékre, a különböző katonai szertartásokra történő felkészülésben.

A hadművelet irányítását a Komszomol-bizottságok végzik a parancsnokok és a pártszervezetek aktív támogatásával. Magát az egész Bolgár Dicsőség Hadműveletet a Dimitrovi Kommunista Ifjúság Szövetség központi bizottsága irányítja országos törzskaron keresztül, amelyben a hadsereg parancsnokai és a társadalmi szervezetek képviselői is részt vesznek.

Néhány év alatt a Bolgár Dicsőség Hadművelet részvevői több száz hazafias megmozdulást szerveztek. A jövő útja is fel van vázolva. Ez az út hosszú és meredek. Csúcsát az 1981-es év jelenti, amikor a bolgár állam születésének 1300. évfordulóját fogjuk ünnepelni.

A fiatal bolgár nemzedék hazafias-honvédelmi nevelésének igen sok és változatos formája van. Minden Komszomol-szervezet és úttörőcsapat már gazdag tapasztalattal rendelkezik, kialakította saját hagyományait, amelyek állandóan tovább gazdagodnak, és tartalmasabbá válnak. A hazafias-honvédelmi nevelés formái új vonásokkal gazdagították a nevelési folyamatot is. Ezek az új vonások valóságos tartalmukkal, életszerűségükkel és gazdag érzelmi hatásaikkal tűnnek ki. A Bolgár Kommunista Párt és a Dimitrovi Komszomol állandóan gondoskodik e tevékenység további tökéletesítéséről és fejlesztéséről.

A hazaszeretet a bolgár ember egyik legszebb, legerősebb vonása. Ez a hazaszeretet tartotta ébren a nemzeti szellemet a rabság legsötétebb századai alatt, ez szólította harcba a népet 1876 áprilisában, 1923 szeptemberében, az 1941—44-es antifasiszta harc éveiben, ez a hazaszeretet a forrása azoknak a tetteknek is, amelyekkel hazánk kommunista jövőjét építjük. A Bolgár Kommunista Párt mindig igen nagy jelentőséget tudajdonított a hazafias-honvédelmi és az internacionalista nevelésnek, és most is azt mutatja, hogy ez a Komszomol munkájának egyik legfontosabb része. Az ellenség az acélos bolgár fiatalság soraiba ütközik, amikor kísérleteket tesz, hogy megbontsa a bolgár fiatalok hitét a kommunista eszmékben, hogy ellenséges eszméket terjesszen közöttük, mert a bolgár fiatalok odaadóan szeretik hazájukat, gyűlölik a kapitalizmust, mert a bolgár hajdutok és lázadók, a kapitalizmus és a fasizmus ellen vívott harc hősei forradalmi erényeinek és eszméinek szellemében nevelkednek, mert bátran dolgoznak saját szép holnapjukért, de készen állnak arra is, hogy fegyvert ragadjanak, és életük árán is megvédjék erre a szép holnapra vonatkozó jogukat, azt a jogot, hogy a szocialista és a kommunista társadalom körülményei között éljenek.

RANGEL ZLATKOV ezredes
BORISZ HRISZTOV százados

Legéndi József, festő MOL

Csepelen, a munkás otthonban
állította ki műveit.

— : Hír 8. l

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. júl. 21.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÓGRÁD
1966 APR 23.
Legéndi József

1021

Czinege Lajos és R. J. Malinovszkij beszéde

Szovjet katonavendégeink találkozója a budapesti helyőrség tagjaival

A Malinovszkij marsall vezetésével hazánkban tartózkodó szovjet katonai küldöttség pénteken délután gyűlésen találkozott a budapesti helyőrség tisztjeivel, tiszthelyetteseivel, katonáival, a társ-fegyveres testületek küldötteivel és üzemi dolgozókkal.

A gyűlést Borbándi János vezérőrnagy, honvédelmi miniszterhelyettes, a Magyar Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnöke nyitotta meg. Köszöntötte a testvéri szovjet hadsereg magasrangú küldötteit és a többi részvevőket, majd Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszter mondott beszédet.

— Megtiszteltetés és öröm számunkra, hogy a budapesti helyőrség nagygyűlésén üdvözölhetjük a kommunizmust építő testvéri szovjet nép és legyőzhetetlen fegyveres erői képviselőit, annak a népnek küldötteit, amelyet nemzetünk felszabadítójaként tisztelünk, s önzetlen, mindig segíteni kész barátként tartunk számon — kezdte beszédét Czinege Lajos. A továbbiakban emlékeztetett a két nép barátságának történelmi hagyományaira, méltatta a szovjet hadsereg felszabadító harcainak jelentőségét. Hangoztatta, hogy eredményeink forrása a testvéri népekkel, mindenekelőtt a Szovjetunióval való szoros, a segítőkészségen és a kölcsönös előnyökön alapuló együttműködésünk. Részletesen szólt arról, milyen hatékony támogatást nyújtott a Szovjetunió az elmúlt két évtizedben az élet különböző területein, majd így folytatta:

— A magyar dolgozók a mindennapos munka eredményeinek fokozásával, az idei tervek eredményes végrehajtásával igyekeznek még szilárdabb alapot teremteni a további feladatokat megszabó IX. kongresszus munkájához. Népünk tudatában van, hogy mindazzal, amit hazánk üdvére megalkot, egyben a szocialista közösség ügyét is szolgálja; mint ahogy bennünket is erősítenek a testvéri országok sikerei.

Czinege Lajos ezután a nemzetközi helyzetről szólt és rámutatott, hogy az imperializmus, elsősorban az Amerikai Egyesült Államok — kihasználva a nemzetközi munkásmozgalomban levő vitát — az utóbbi időben egyre aktívabbá és arcátlanabbá vált. Örök történelmi szégyene az Egyesült Államok kormányának, hogy egy velejéig rothadt népellenes rendszer védelmében a német fasisztákat is felülmúló barbár hadjáratot indított a dél-vietnami nép ellen és szennyes háborút visel a békeszerető szocialista Vietnami Demokratikus Köztársaság ellen.

A miniszter átadta Malinovszkij marsallnak néphadseregünk ajándékait, Legéndi József százados katonafestőművész egy alkotását.

Hosszantartó nagy taps közben lépett a mikrofonhoz R. J. Malinovszkij marsall, a szovjet katonai küldöttség vezetője. Bevezetőben szívből jövő köszönetet mondott a testvéri, baráti fogadtatásért és tolmácsolta a szovjet fegyveres erők harcosainak üdvözletét.

Magyarországi látogatásuk eddigi tapasztalatairól szólva a Szovjetunió honvédelmi minisztere kiemelte: bármerre jártak, mindenütt tapasztalták azokat a meleg, baráti érzéseket, amelyet a magyar dolgozók táplálnak a szovjet emberek, a Szovjetunió iránt. Mindenütt meggyőződtünk arról, hogy barátságunk és fegyverbarátságunk fejlődik és erősödik — mondotta.

R. J. Malinovszkij elismeréssel beszélt azokról a sikerekről, amelyet a magyar munkások, parasztok, értelmiségiek értek el szocialista országuk építésében, s őszinte dicsérettel beszélt a néphadsereg katonáiról, akik — amint erről a látogatások során meggyőződhettek — szívósan és álhatatosan sajátítják el az új harci technikát és fegyverzetet, tökéletesítik szakismereteiket, elsajátítják mindazt, amire a korszerű háborúban szükség lehet.

Ezután emlékeztetett a Szovjetunió Kommunista Pártjának történelmi jelentőségű XXIII. kongresszusára, amelyre a szovjet fegyveres erők a harci és politikai kiképzésben elért új sikerekkel készültek.

— Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy fegyveres erőink haderőnemeinek technikai ellátásával párhuzamosan haladt harckészültségük folyamatos tökéletesítése is. Az utóbbi években sikeresen hajtottuk végre nagyszámú rakéta kilövését. Mindezek alapján biztosan állíthatjuk, hogy a szovjet fegyveres erők — a testvéri hadseregekkel együtt képesek végrehajtani mindazokat a harci feladatokat, amelyeket hazánk és a szocialista közösség országai szent határainak védelmével kapcsolatban részükre megszabnak.

R. J. Malinovszkij ezután arról beszélt, hogy a Szovjetunió hadserege személyi állományát magasfokú erkölcsi erő, a néphez, a párthoz való hűség jellemzi.

A továbbiakban a szovjet és a magyar nép közötti őszinte, mély barátság jelentőségét méltatta Malinovszkij. Egyebek közt hangsúlyozta:

— Különösen fontos az egység, az együttműködés és az erők összefogása napjainkban, amikor az USA-vezette nemzetközi imperializmus agresszivitása növekedett.

Malinovszkij beszéde végén újabb sikereket kívánt a Magyar Néphadsereg harckészültségének további erősítésében, s szavait a két ország pártjának, a szovjet és a magyar nép megbonthatatlan barátságának, a fegyveres erők közötti fegyverbarátság éltetésével zárta.

A forró hangulatú gyűlés Borbándi János vezérőrnagy, honvédelmi miniszterhelyettes zárószavai után az Internacionálé hangjaival ért véget.

ott kitérni a láb-

ny a „mentsétek inkat„ mozgalom el ment a repülőtér- hogy tiltakozzék az usztráliai katonák Vietnamba küldése ellen.

Letartóztatása után kijelentette: „nem bírom elviselni a vigyort Holz arcán."

Sydneyből egyébként pénteken elindult a legújabb ausztráliai csapaterősítés első. 400 főnyi csoportja Vietnamba. A hajón távozó fiatalokat zokogó asszonyok búcsúztatták a kikötőben.

WASHINGTON

Fulbright szenátor, az amerikai szenátus külügyi bizottságának elnöke, csütörtökön beszédet mondott a John Hopkins egyetemen.

A szenátor kijelentette: attól tart, hogy a Vietnammal kapcsolatos vita jelenlegi „viszonylag egészséges légkörét" felváltja majd „a McCarthyzmus új kor". Rámutatott: „minél tovább folytatódik a vietnami háború a győzelem vagy a tárgyalásos béke reménye nélkül,

a háborús láz annál inkább nőni fog — a reményeket felváltja a félelem, a türelmet és a vitaszabadságot felváltja majd a hamis hazafiság".

Az amerikai hadügyminisztérium szóvivője közölte, a hadügyminisztérium megváltoztatta korábbi terveit és nem fogja visszavásárolni a Nyugat-Németországnak eladott, állítólag békés alkalmazásra szánt félmillió bombát és tüzérségi lövedéket.

ıar
rlamentben

öbbséget. Ilyen formák: miniszteri tárcák adományozása az átpártolóknak, adományok, vesztegetések. Pártja nevében követelte a kormány azonnali lemondását, a parlament feloszlatását, továbbá egy ügyvivő kormány alakítását, amely 45 napon belül írja ki az új választásokat. A szónok kétségbevonta Konsztantin király jogát, hogy saját politikáját folytassa, és ugyancsak hevesen támadta a kormányt ciprusi politikája miatt.

---

keztet a „Pionir Oszlop"-ra, a Rhodesiába érkezett első száznyolcvan telepesre. Majd poharát magasra emelve az „V. Henrik"-ből olvas fel egy részletet: „Akinek a gyomra nem bírja ezt a csatát, vonuljon vissza."

Nos, az angol kormány úgynevezett embargó-intézkedése óta már jó hosszú idő telt el, és a hónapok múlásával most már felmerült az alapvető kérdés, csatázik-e valóban, tényleges célkitűzésekkel London Salisburyvel? A legújabb „szenzáció", hogy a Beira kikötőbe befutott a „Joanna V." tartályhajó, az olajszállítmányt Rhodesiának szánták, és ezután megkezdődött a bonyolult és hosszadalmas huzavona... Az angolok tiltakoztak, később Nagy-Britannia mégis elfogadta a hajó parancsnokának érvelését: a hajórakomány egy részét ki kell ürítenie ahhoz, hogy a hajó átkelhessen a beirai kikötő bejáratánál levő homokzátonyon, majd arról vitatkoztak, hogy mennyit szabad kiürítenie stb. Az ügybe bekapcsolódott később a Lonrho olajtársaság, melynek tulajdonában van az ottani olajvezeték. Négy angol igazgató Lisszabonba utazott, ahol öt portugál kollégájával el kellett dönteniök, szivattyúzzanak, vagy ne szivattyúzzanak (az ügy pikantériájához tartozik, hogy az egyik angol igazgató, Angus Ogilvy, a királynő hugának a férje). A négy direktor hősiesen kijelentette, hogy mint brit állampolgárok, a szivattyúzás ellen lesznek.. Ezt könnyen megtehették, mert jól tudják, hogy Portugália öt taggal képviselteti magát a vállalat igazgatóságában, tehát övék a többség. Az sem érdektelen, hogy épp a napokban egy rhodesiai forrásokból pénzelt társaság hat új olajtároló építését kezdte meg Beirában. A tapasztalt pénzemberek nyilván nagyon jól tudják tehát, hogy újabb szállítmányokra is számíthatnak.

A politikai egyenlet egyik oldala tehát ez: van is olajembargó, meg nincs is. A nagy közép-keleti olajtermelők nem akarják leállítani Rhodesia nyersolajellátását. A Mocambiqueban uralkodó bár hi
a Smit
mális
den
hogy
fajüld
A m
diplom
tató j
incide
Biztonsági Tanács
lan összehívását, viszont az angol határozati javaslatok nagyon is átlászóak. Nem szolgálnak felhatalmazásul katonai erő igénybevételére, a kilátásba helyezett rendszabályok csupán egy harmadik hatalom hajói ellen irányulnának, így Nagy-Britannia továbbra is belügyként kezelhetné a rhodesiai kérdést. Az embargó érvényesítése is teljesen London kezében maradna. Lényegileg arról van szó, hogy a brit kormány „sürgős" határozati javaslatával megpróbált elébevágni azoknak az afrikai országoknak, amelyek épp a gazdasági szankciók csődje láttán erélyes fellépést követelnek a fajüldöző Smith-rezsim megdöntésére. Jellemző, hogy a londoni tervezetben nem is szerepel Dél-Afrika, holott onnan folyamatosan szállítanak olajat Rhodesiába, sőt még egy olyan bizarr ötlet is felmerült Londonban, hogy éppen Dél-Afrikát kérnék fel a közvetítő szerepre.

Az nem állítható, hogy Wilsonékat kellemesen érintette a rhodesiai lázadás. De a kormány politikai vonalvezetése elejétől kezdve enyhén szólva lagymatag volt. Itt kell utalnunk arra, hogy amikor Smith még hajlandónak mutatkozott Londonnal tárgyalni, Wilson olyan értelmű ígéretet tett, hogy Anglia semmilyen körülmények között nem folyamodik fegyveres erőhöz. Salisburyben pedig éppen erre vártak.

A Rhodesiával kapcsolatos politikai tragikomédiát ügyesen illusztrálta egy fantáziadús beirai vendéglőtulajdonos, aki nagy előkészületeket tett a kikötőbe érkező hét-nyolcezer rhodesiai tavaszi látogatására. A menü főétke az étlap szerint: bélszín á la Wilson, mely a jelzés szerint „jó puhára párolt".

Sümegi Endre

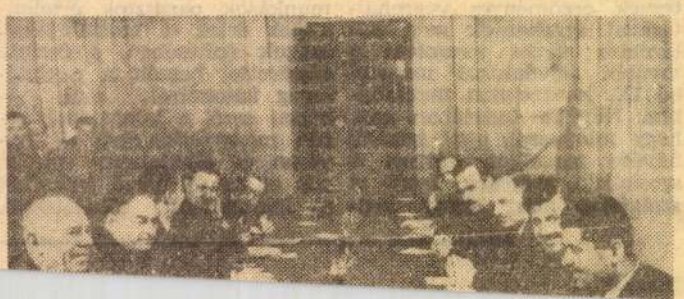

MDK

Legendi József

Alhadnagy bajtársnő, of.

Magyar katona a szabadságért.Főv.Képt. 1951. szept.

4 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1968 NOV 14
CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1021

Legéndi József

„Fegyverrel a szabadságért"

Nagy sikerű képkiállítás nyílt „Fegyverrel a szabadságért" címmel Hódmezővásárhelyen, a Cukor utca 1. szám alatti kultúrteremben. A kiállításon a Katonai Stúdió képzőművészeinek alkotásai szerepelnek. A zömében olaj- és akvarellképek rézkarcok megkapó érzékletességgel ábrázolják a honvédek harci szellemét, a szocialista építésben is kifejtett önzetlen társadalmi munkáját. Különösen kiemelkedik Legéndi József: „Őrségen", Gyimesi Lajos: „Légi felderítésen" és „1965. május 1.", valamint Bükkösi Gábor: „Partizánok harcok után", „Éjszakai hídverés" és „Katonák a budaörsi út építkezésén" című olajfestménye.

A kiállítás november 17-én délután zárul. Addig naponta délelőtt 10 órától este 8 óráig tekinthető meg.

alatt. ...aly utca 9/a
Z. 90 775

...SZÜNK

...kre:

...arós, lakatos, ív- és láng-
...torszerelő, villanyszerelő,
...sz és kőműves szakmunká-
...ályozó körök üzembehelye-
...kusokat,
...segédmunkásokat.

...akörbe:

...hnológiai szerelési munka-
...rosháza, Szeged környéke,
..., Szőny), csőszerelő, köz-
...lő, lakatos, hegesztő és
...szakmunkásokat,
...segédmunkásokat.
...4 órás a munkahét
...t szabad.
...4 órás a munkahét

...zha van. Bér: megegyezés
...zére hegesztőképzés.

...EZÉS ...

Legéndy József

A Katona. Képzőművészeti
Studió Tagja. Örnagy
Nógrádi Sándor portréját festi.

N. N: Képzőművészet 3 x 3

Néphadsereg 1971 I. 30

mdk

Legendi József

Idegenben c. műve a kiállításon.
Reprodukció a 24. l-on

/. A forradalom 40. évfordulóján.
Népművelés, 1957 3. z. November. 24. l.

MDK

Légéndi József, festö

Ott épül Sztálinváros. Olaj.
Kiváló harcos. "

/Mücsarnok?/. -III.Képzömüv.kiáll. 1952.dec.-1953.márc.
Kat. 8.l.

MDK

Legéndi József, festő

Páncélosok. Olf.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.ja n.-febr. Kat. 8.l.

Lőrinczy Edit

Fotó: Gyugyi Péter

A felső szinten a könyvtár L alakú, melynek metszéspontjában van a tekintélyes méretű ívelt kölcsönzőpult. A könyvtárat egységesen a megnyugtató hatású kék koloritú linóleummal burkolták. A kábelrendszer, a kiépített internetes helyek, a számítógépek az információáramlást segítik.

Az első emeleten van még a főigazgatói tanácsterem, a titkárság és a tanulmányi osztály.

A nagyvonalú főigazgatói tanácsterem falait beépített, gondosan összeválogatott, ritmikus mintát követő bükkfa furnérozású szekrények borítják. Az igényesen megtervezett asztalosmunkákat nagy szakmai gonddal és kiváló minőségben a *Möbelforrás Kft.*, valamint a *Stulwerk Kft.* készítette. A csillár a díszteremhez hasonlóan elegáns, míves darab, de egyedi gyártmány a tárgyalóasztal is a székekkel.

A főiskola egyszerű, sallangmentes előadótermeivel lényegében a harmadik szinten kezdődik. A kollégiumi rész a felső szinten nyert elhelyezést.

Az épületbe lépve impozáns, levegős lépcsőházba jutunk. Orsóterébe üvegtornyot telepítettek, ebben mozog az a nyolcszemélyes lift, amely a lépcsőfeljáró mellett a vertikális összeköttetést biztosítja az egyes szintek között.

Az eredeti elképzelések szerint a terek méreteit meghagyva sikerült O. Ecker Juditnak és Lőrinczi Editnek egy funkcionalitásában mai igényeket kielégítő világos, fiatalos, lendületes belsőépítészeti kialakítást úgy megvalósítani, hogy a múlt értékeit is híven megőrizzék. Ez csak az építésznek, a belsőépítésznek, a kivitelezőnek és természetesen *Lukács László*nak, a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola főigazgatójának intuitív, értékteremtő együttgondolkodásával valósulhatott meg, néha kemény szakmai vitákat követően.

Megérte a fáradságot, az eredmény önmagáért beszél.

JANKOVICH VALÉRIA
szakújságíró

Lőrinczi Edit–O. Ecker Judit: Főigazgatói szobabelső, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest / Edit Lőrinczi–Judit O. Ecker: Room of the director general. Interior. Sapientia School of Theology, Budapest
2002

A bejárati ajtóval átellenes oldalon Péter és Pál apostolok szobraival találkozhatunk – ezek valaha az épület másik szárnyában lévő régi piarista kápolnában állottak. A falakon a *DESART Stúdió* két üvegtervező iparművészének – *Ferdics Béla*nak és *Csenkey Tamás*nak – színhatásában jellegzetes kék árnyalatú díszüveg fali lámpatestei meghatározott ritmusban követik egymást körbe a teremben. Ez a kék árnyalat a grezs padlóburkolat mintájában hangsúlyozottan ismétlődik. A fényhatások fokozásában a felülvilágító peremébe süllyesztett spottlámpák ugyanúgy részt vesznek, mint a keretet hangsúlyozó rejtett világítás. A tér jelentős részét jelenleg márványkeretbe ültetett télikert foglalja el. Eredetileg ide a már említett fali díszüveg lámpák stílusával, színével megegyező látványos csobogó épült volna, erre – remélhetőleg – később kerül sor. A barátságos teret az ablakok ólomüveg betétei és a bontásból megmentett és beépített díszrácstöredékek teszik még ünnepibbé.

A mellette elhelyezkedő egykori ebédlő – ma díszterem – a korra jellemző belsőépítészeti értékek gazdagságát felvonultatva őrzi az eredeti hangulatot, falburkolatával, boltíveivel, gazdag stukkódíszítésével és elegáns, korhű, ragyogó bronzcsillárjaival.

A mai funkcióknak megfelelően evvel ellentétesen, a modern designt képviseli a 200 fő befogadására alkalmas, távirányítású vetítővel ellátott auditórium, három tolmácsfülkéjével és két stúdióhelyiségével: ideálisan alkalmas rendezvények, konferenciák megtartására. A mennyezeti rész hangvetőivel érdekes dinamizmust, térbeliséget mutat. Az oldalfalak optimális akusztikai hatását az auláéval teljesen azonos megoldásként itt is perforált és törtfehér akusztikus lapok váltakozása eredményezi. A széksorok lehajtható írólapokkal készültek.

A vezetőség az auditóriumot külső cégek rendezvényeinek megtartására is bérbe adja. Ezen elképzeléseikkel sikerre számítanak, ugyanis a Belvárosban nincs ehhez hasonló méretű és ilyen jól felszerelt előadóterem.

Az első emeleten elektromos biztonsági berendezéssel ellátott egyetlen főbejáraton juthatunk a modern vonalú információs pulthoz és a kétszintes, nyitott laminált bükk polcrendszerű könyvtárba. A 120 ezer kötetet befogadó polcok díszléccel ellátottak és modul méretűek. A hely optimális kihasználása érdekében az egyes szinteket végig galériázták, bár ez a belmagasság rovására történt. A födém tovább nem terhelhető, ezért a szekrények mögötti falpilléreket eltávolították, s annak egyenértékű súlyával megegyező mennyiségű könyvet helyeztek el a térben. A galériákra felvezető bükkfa lépcső a másik galériára való átjárást is lehetővé teszi. Az olvasóterem furnérozott asztallapjait szembe tejüveg lapok választják el egymástól, így az ott ülők nem zavarják egymást. A fölötte sínben futó modern ívlámpa (a *Candela* gyártmánya) és a tejüvegek fényvisszaverő hatása kellemes megvilágítást eredményez.

Lőrinczi Edit–O. Ecker Judit: Aula belső tere, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest / Edit Lőrinczi–Judit O. Ecker: Aula interior. Sapientia School of Theology, Budapest
2002

Fotó: Gyuqyi Péter

Magyarországon a ciszterciek, bencések, piaristák a 19. század végén hozták létre saját hittudományi főiskoláikat. Bár az ötvenes években az állam korlátozta tevékenységüket, de a bencések, ferencesek és piaristák engedélyt kaptak 2–2 gimnázium fenntartására.

Az új felsőoktatási törvény 1993-ban kötelezően írta elő minden állami és az állam által elismert egyházi vagy alapítványi egyetem és főiskola akkreditációját, tudományos szempontú minősítését. A bencések, ferencesek és piaristák ekkor jutottak arra az elhatározásra, hogy egyesítik főiskoláikat. Be kellett látniuk, hogy hatékonyabb, magasabb színvonalú, gazdaságosabban megvalósuló képzést lehet folytatni koncentráltan. Törekvésük így megegyezett az oktatási kormányzat által kidolgozott felsőoktatási reform irányelveivel, amelynek első helyén – a negyvenes évek végén szovjet mintára szétszabdalt – egyetemek újraegyesítése állt.

Az integrált főiskola 2000. január 1-jén Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola néven jött létre.

A megörökölt neobarokk épület 1913 és 1917 között épült *Hültl Dezső* tervei alapján. A kiemelkedő értékű műemléki épületek felújításánál kétféle elv érvényesülhet. Vagy szolgai módon, kellő alázattal híven visszaállítják az eredeti állapotokat, megtartva a korhű stílust, a térrendszert stb., vagy a korszerűség elvei szerint, az új kihívásoknak, funkciónak megfelelően újrafogalmazzák az épületet úgy, hogy megőrizzék az egykori értékeket is.

László Tamás építész és *O. Ecker Judit*, valamint *Lőrinczi Edit* belsőépítészek az utóbbi mellett döntöttek, ami a híres velencei *Charta* elveivel is megegyezik. Ennek eredményeként gazdagodott a felsőoktatás egy valóban korszerű, multimédiával, internettel felszerelt, világos, levegős, derűs tereket magában foglaló főiskolával a Belváros kellős közepén.

A rekonstrukciót egy udvari épületszárny elbontásával kezdték, evvel nyitottabbá, lazábbá, átláthatóbbá vált az épület. A belső udvar üvegtetős lezárásával nyert aula természetes megvilágításával, háromszintnyi belmagasságával impozáns térré alakult. A hatalmas falfelületek akusztikáját a 3 méter magasságig perforált lemezek és törtfehér akusztikus felületek váltakozásával oldották meg, ami érdekes vizuális élményt nyújt. A korra jellemző felső párkánymotívumos ajtókat felújították.

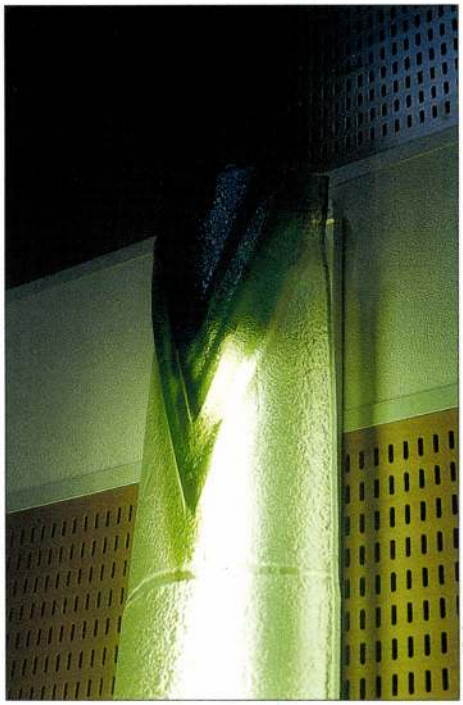

Fotó: Gyugyi Péter

Ferdics Béla–Csenkey Tamás: Falilámpa, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola aulája, Budapest / Béla Ferdics–Tamás Csenkey: Wall lamp at the aula. Sapientia School of Theology, Budapest
2002

Lőrinczi Edit–O. Ecker Judit: Auditórium belső tere, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest / Edit Lőrinczi–Judit O. Ecker: Auditory interior. Sapientia School of Theology, Budapest
2002

Fotó: Gyugyi Péter

Egy épület újjászületése

Lőrinczi Edit és O. Ecker Judit enteriőrjei a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola épületében

2003 januárjában adták át Budapesten a *Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola* Piarista köz 1. szám alatti épületét, amely a rekonstrukciót megelőzően 1953-tól kezdve az *Eötvös Loránd Tudományegyetem*nek adott otthont.

Lőrinczi Edit–O. Ecker Judit: Díszterem belső tere. Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest / Edit Lőrinczi–Judit O. Ecker: Hall interior. Sapientia School of Theology, Budapest
2002

Az épületet eredetileg a piarista rend építette gimnázium és rendház céljaira, azon a helyen, ahol Pest első iskoláját a piaristák megnyitották. Itt is működtek egészen 1953-ig, amikor az épületet államosították.

Fotó: Gyugyi Péter

Legéndi József

tovább

Hirlap

1949 AUG. 25

93

— **Kiosztották a VIT ifjúsági képzőművészeti kiállításának díjait.** A VIT alkalmából rendezett ifjúsági képzőművészeti kiállítás résztvevői közül a MINSz 1000 forint'os első díját *Molnár József*: „Földosztás" című festménye, a főváros 1000 forintos díját pedig *Marton László* lovasszobrának ítélték. A MINSz 500 forintos má odik díját *Zsigmond Endre* szénrajzaival érdemel e ki, 500 forintos jutalomban részesült még *Legéndi József* és *Erdődi András*, harmadik díjat kapott *Medgyesi Sándor* és *Nuridsány Zoltán*.

homlokkal ülnek le és
apróbb részletekig ki-
ák meg, hogy mihez
t végre sikerült leszö-
észetesebb, minthogy
lni. Igy gyarapszik, igy
u. a hozzáértés.
akértelemre!
nagyon nehéz dolog
ak maradni!
minden szaktudásnak
zet, sőt tulfizet, a laikus
a képeket, a laikus az
destillálását célozzák a
művészetek is.

A művészek között keletkezhetnek frakciók, lehetnek „meglátások", „megérzések".

Különbözhetik a technikájuk, a felfogásuk.

De a művészet nem változik. A művészet hivatása is állandóan egy marad: az élvezeteknek, az örömöknek a finomitása, csiszolása. Mennél több ősdurvaságot sikerült a lelkekből kiküszöbölni, mennél jobban tudunk a szépért lelkesülni, annál nagyobbat haladt a művészet!

Ezek után pedig kézenfekvő a laikusnak nagy szerepe, nagy negativ szerepe a művészetben. Hiszen az ő bőréről van szó!

Hogy a laikus mit tart művészetnek? erre valahol

A MŰVÉSZI REKLÁM.

Rózsa Miklós dr.

Ma már talán a legutolsó vidéki kiskereskedő is tisztában van azzal, hogy a reklám minő alapfeltétele minden üzleti életnek, hiszen a reklám kissé elkoptatott szava tulajdonképpen csak ezzel a természetes tartalommal bir: felhivni a fogyasztó figyelmét a

Művészet a reklámban. Szemelvények a külföldi lapok eredeti reklámjaiból. — Kunst in der Reclame. Gesammelt von fremden illustrierten Blättern. — Art dans la Reclame. Publications dans les journaux etrangers. — Art of Advertising. Publications in foreign Journals.

neki szükséges cikkekre. Ez tehát egészen biztosan kell mindenkinek — kereskedőnek, fogyasztónak egyaránt. A kérdés csak az, mikor tölti be ezt a célját igazán a reklám; kereskedői nyelven szólva: mikor hatásos, mikor célszerü, milyen alakjában legeredményesebb a reklám? Erre a kérdésre azonban — ha a magyar reklám-mozgalmakat figyelemmel kisérjük — ugy látszik, még nem találták meg a kellő, pedig igen természetes választ a magyar termelők és keres-

LEICHER FÉLIX
festőművész

Sopron

Katolikus Egyházművészeti Gy.

TKM 221

Legéndi József

festő

»FIGYELŐ«
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299-632.

Délvidéki Hírlap Szeged
Lap:
Megjelent: 1949 AUG 19

93

Kiosztották a VIT képzőművészeti kiállítás díjait

A VIT alkalmából rendezett ifjúsági képzőművészeti kiállításra az egész ország területéről küldtek be értékes anyagot.

A MINSz ezerforintos első díját Molnár József a Képzőművészeti Főiskola növendéke nyerte el «Földosztás» című újszerű realista alkotásával. A főváros ugyancsak ezer forintos első díját Márton László lovasszobrának ítélték. A MINSz 500 forintos második díját Zsigmond Endre BSzKRT kalauz vitte el feltűnéstkeltő szénrajzaival. 500 forintos jutalomban részesültek még Legéndi József honvéd festőművész és Erdődi András főiskolai növendék. A fiatalok kiállítása iránt mindenfelől a legnagyobb érdeklődés nyilvánult meg.

4 Erdősi

tévesen Erdődi nek nedve?

Rökk Szilárd u. 23. I/i

Legéndy József.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1950 FEB 22

Átadták Moszkvában a magyar néphadsereg ajándékát a 40 éves szovjet hadseregnek

Moszkvából jelenti az *MTI:* Péntek délután a Szovjet Hadsereg Központi Házában ünnepélyesen átadták a szovjet hadseregnek a magyar néphadsereg ajándékát: *Legéndy József »Felszabadítók«* című nagyméretű festményét és *Kisfaludi-Stróbl Zsigmond bronz szoborcsoportját*, amely magyar és szovjet katonák fegyverbarátságát jelképezi.

Az ajándékokat a magyar néphadsereg nevében *Koltai Vilmos, Szilágyi László* és *Ványai Sándor* ezredesek adták át. Koltai Vilmos ezredes, katonai attasé rövid beszédben tolmácsolta *a magyar néphadsereg háláját* és üdvözölte a szovjet hadsereg katonáit, tisztjeit és tábornokait a 40. évforduló alkalmából.

Az ajándékokat átvevő *Antonov* hadseregtábornok válaszbeszédében hangsúlyozta, hogy a két műtárgy a magyar és a szovjet nép barátságának, a két hadsereg fegyverbarátságának jelképe s ezt *a megbonthatatlan barátságot hirdeti* majd a szovjet hadsereg múzeumában. A hadseregtábornok ezután a Szovjetunió honvédelmi minisztere, *Malinovszkij* marsall és az egész szovjet hadsereg testvéri üdvözletét és jókívánságait tolmácsolta.

Az ünnepségen a szovjet hadsereg sok magasrangú tisztje vett részt.

fényi tömeg —
mentén helyezk

A magyar pár
küldöttség fogad
lent: *Gh. Gheorg*
mán Munkáspárt
zottságának első
Stoica, a Minisz
nöke, *Gheorghe*
Bodnaras, Petre
lae Ceausescu, Alexandru Drgahici, Constantin Pirvulescu, a Román Munkáspárt Politikai Bizottságának tagjai; *Dumitru Coliu, Leonte Rautu, Leontin Salajan* vezérezredes, *Stefan Voitec*, a Román Munkáspárt Politikai Bizottságának póttagjai; *Ion Gheorghe Maurer*, a Nagy Nemzetgyűlés Elnökségének elnöke, *Fazekas János* és *Vladimir Gheorghe*, a Román Munkáspárt Központi Bizottságának titkára; *Alexandru Birladeanu* és *Atanase Joja*, a Minisztertanács

Dej kíséretében ellépett a díszszázad előtt.

A magyar küldöttség tagjainak bemutatták a román kormány és a Román Munkáspárt

Gh. Gheorghiu-De

Szeretett Kádár elvtárs! Kedves vendégek, a Magyar Népköztársaság párt- és kormányküldöttségének tagjai!

A Román Munkáspárt Központi Bizottsága, a Román Népköztársaság kormánya és az egész nép nevében tiszta szívből üdvözlöm hazánkban

MDK.

Legéndi József festő

"Felszabadulás" /olaj/

VI.Magyar Képzőmüvészeti Kiállitás
Mücsarnok,1955. 18.1.

Legendi József: Idegenben

Népművelés 1957 Nov.

munka, a termet bezárták és helyén bántó elhagyatottság tátong. Főleg a műkedvelő színjátszó csoportok merevedtek tetszhalálba, mivel nem rendelkeztek megfelelő darabokkal. A hazai szerzők nem tudták megtalálni a megfelelő hangot, a propagandafüzetek feladatkörének betöltésére szorítkoztak, mégpedig olyan esetlen és naiv módon, hogy a munkás, vagy paraszt sértve érezte magát személyi méltóságában, hogy a szerző gyereknek, vagy szellemileg fejletlen egyénnek nézi. A fordítói piac bővülése és a külföldi művek fokozottabb elérhetősége arányában növekedik az érdeklődés a daraboknak, sőt külföldi elbeszéléseknek a műsorrendben való felhasználása iránt.

Maria Wislowska

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Legéndi József
NÉPHADSEREG
1962 MÁJ 1 9

1021

KÉPZŐMŰVÉSZEINK ALKOTÓMŰHELYÉBŐL

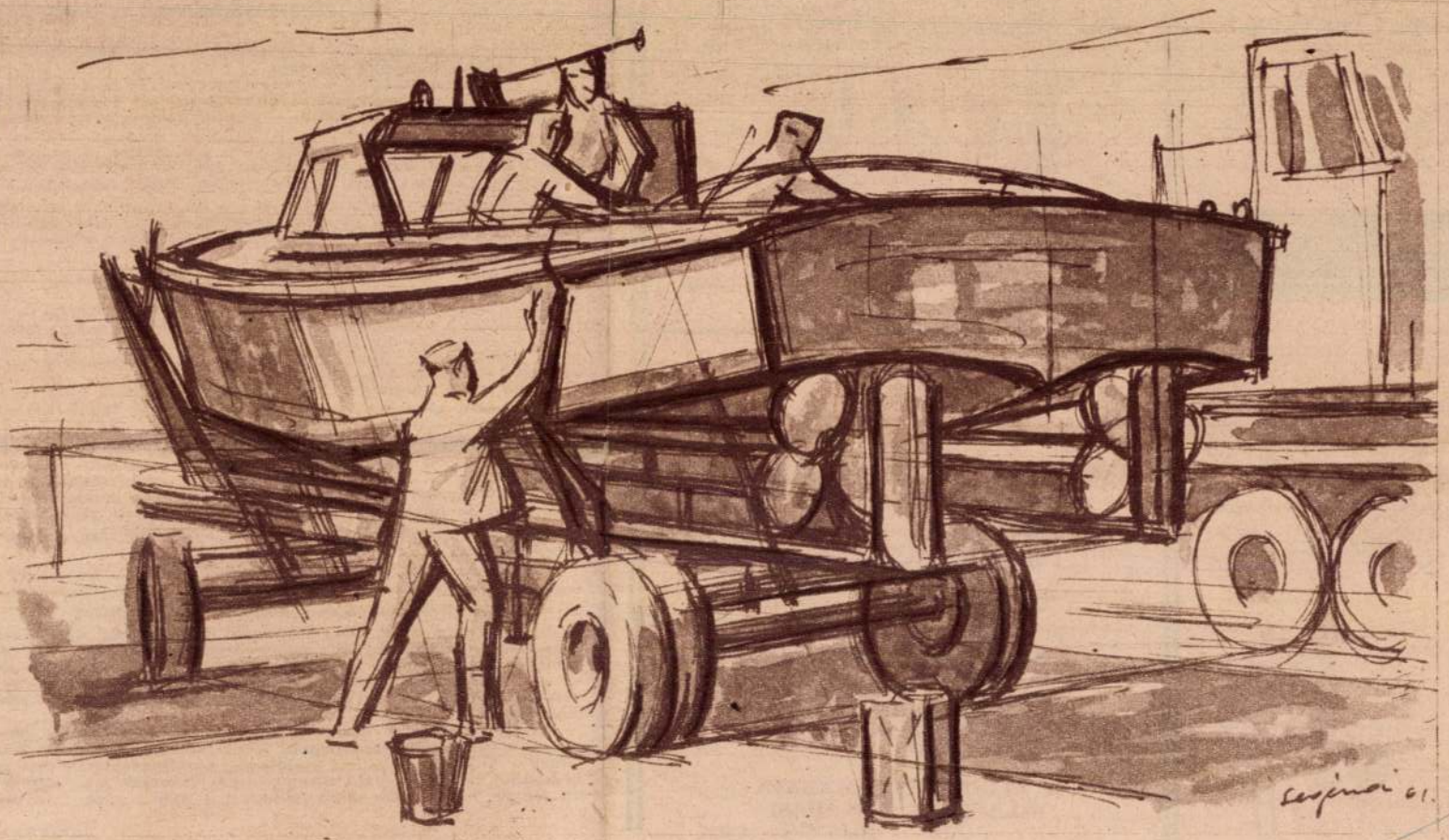

Legéndi József

Anyagkarbantartás

nfelem, még az asztal

— Nem bánom, bejöhet, de a kocsi árát ledolgozza!

Nagygyakorlaton

A LÉGIERŐK TÁMADÁSA
(ALACSONY TÁMADÁS)
(Bató Géza rajza)

Szerel

IV. Bonyo

Tubák! Tubák! Ez a név kergetőzött az agyamban, amint a laktanya felé baktattam. Majd elődöntésre jutottam.

— Mégis megmaradok a múltkori tervemnél és kettéharapom azt a hórihorgas Tubákot ... A derekánál harapom ketté, ott a legvékonyabb ... De csak fürdés után, szeretem a higiéniát ... Fürdés pedig a jövő szombaton lesz, tehát van időm megfontolni tettemet ...

— Mit tegyek? Semmi kétség, ő a gaz csábító, ő akarja elcsavarni Linácska fejét, aki pedig révbe jutott végre, amikor megtalálta személyemben az IGAZIT ... És Linácska most kénytelen tűrni Tubák szemtelen tolakodását ...

Megtorpantam. Visszamegyek és ... de mégsem ... Még azt hinné az a drága, hogy féltékeny vagyok és ismét megfenyítene ... Nem, azt nem vállalom ... Inkább a Tubákkal számolok le alkalomadtán. Csak jöjjön be a laktanyába, csak kerüljön a szemem elé ...

A szemem elé került. És vigyorgott. És állt előttem, mint egy hegy, izmain majd szétrepedt a kimenőzubbony.

— No, hogy töltötted az estét? ... — kérdezte kajánul és a képembe röhögött. Láttam mind a harminckét fogát. Fejembe szökött a vér, onnan a lábamba, majd ismét a fejembe és így cirkulált egyre sebesebben hol ide, hol oda szállítván rettentő indulataimat. „Most, most kell megmondanom neki ... De mit? ... Valami iszonyú fenyegetést kéne kitalálni."

— No, hogy töltötted az estét? — kérdezte ismét türelmesen.

— Jobban, mint te! ... — vágtam ki, mire Tubák kétkedően mosolygott és csak ennyit mondott:

— Naiv ember ... — aztán szokásához híven faképnél hagyott.

Én reggelig is álltam volna ott, mint a sóbálvány Szodoma és Gomora határában, ha nem jön Pötty Miska. De jött, arcán földöntúli boldogság sugárzott, amelynek fényénél jól láttam azt a három nagy rúzsfoltot. Átnézett a kapuügyeletes felett és folyton ezt hajtogatta: megbocsátott, megbocsátott ...

— Állj! — förmedtem rá, mert az a seszínű rúzs nagyon gyanús volt. — Ki bocsátott meg? ...

— Óh, te balga! Hát nem hallod mit zenél a szívem? „Li-na, Li-na, Li-na" — motyogta és ment volna tovább, ha acélmarokkal vissza nem tartom.

— Felelj, gézengúz! Igazat beszélsz, vagy ugratsz?

— Lina nem tréfa, Lina kilencven kiló valóság, Linát örököltük elődeinktől, a harminckilencesektől, Lina az ezred lánya, vele nem lehet tréfálni ... — mondta a meggyőződött ember hangján, s tovább vonult, mint egy holdkóros.

— Atyaúristen! — fohászkodtam népiesen, mert éreztem: fohászkodnom kell valahogy. Majd úgy magamba roskadtam, hogy még egy ételhordó sem telt volna meg velem.

Aztán mégis kiegyenesedett a derekam, a büszkeség dac pírját festette orcámra, s eltökéltem: szombaton, igen, szombaton mégsem harapom ketté bajtársamat — Tubákot —, hanem szakítunk Karolinával. Nem hat rám, s nem tör meg se könny, se pofon. Majd megmutatom én annak a ... annak az ezred lányának, kit tegyen lóvá ... De előbb felhúzom a nyúl ... izé ... a tornacipőt ...

SZÍVSZAGGATÓ HONVÉD

Legéndi József

Szerepel a pécsi Technika Háraban
a „Képek a Lara védelméről"
c. táslatban

Szocialista Művészetért 1969 okt

Legéndi József, [ ] 7D4

A Néphadsereg körp. klubjában bemutatják idén készült műveit.

–: Kulturális hírek 9.

NÉPSZABADSÁG Sp. 1964. dec. 11.

Legendi József

MDK

Eskütétel, olf.

Műcsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Legéndi József MDK

Ott épül Sztálinváros, olf.

Kiváló harcos, olf.

Mücsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

Negativ

Petrás Kerényiné

185 Legendi István: Tanulással készülj a béke
megvédésére.
festmény.

Legéndi József, Jestő

MDK

Szerepel a pécsi Katonai Képzőműv. Kiállításon.

–: Kulturális hírek

7.

Népszabadság, Bp. 1969. aug. 26.

139

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Legéndi József
festő

M.D.K.

A Csepeli Munkásotthonban április-
ban rendezett kiállitáson részt vett.

— : Stírek
Művészet, 1962. julius - 38 l.

M.D.K.

Legéndi József, festő

nevét a leggyengébbek
körök említi:

Láncz Sándor: A szocialista ~~xxxxxxxx~~
realizmus müvészetéből
1949-1956
Müvészettörténeti Értesitő, 1965, XIV.évf. 2.sz.

128 old.

MDK

Legéndi József

Korvin köziek kihallgatása, of.

Virágcsendélet, of.

Képzőmüvészetünk a felszabadulás után. MNG 1960.

19 1.

Legéndi József

Szerepel a Latonai Képzőművészeti Kiállításon Révsen

Magyar Hírlap 1969 VIII. 25

Legéndi József

Szerepel a Katonai képzőművészeti kiállításon Pécsett

Nyszabadság 1969 VIII. 26

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

MDK.

Legéndi József

Riport

Néphadsereg 1967 aug.5.

Legédi József MDK

" Ott épül Sztálinváros "

Pogány Ö. Gábor: A III. Magyar Képzőművészeti Kiállitás.

Irodalmi Ujság. 1953.I.1. 6.1.

Legéndi József festő

Mészály Gábor: Festmények-Katonákról.
Néphadsereg, 1975. nov. 29.

Pallai

Fénykép

Képrőművészek Szövetsége

Legéndi József: Ott épül Szláliuváros /III. Magy. Képr. Kiállítás/

Olajf.

Felő: Petrás J.

Neg. van

MDK

Legéndi József

Csoh M: Jegyzetek a kiállítás alkalmából. Szabad Művészet, 1956. 1-2.sz. 1ol 1.

MDK

Legéndi József, festő
Honvédség Háza.

199. Tanulással készülj.

Magy. Ifj. Képzöm. Kiáll. /VIT/
Föv.Képtár. 1949 aug. 16. -szept. 10.

Legéndi József, grafikus MDK

„Szovjet ember az űrben"
c. rajza. Regy.

— : Szovjet ember az űrben 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Dp. 1961. ápr. 18.

Legendi József festő

1

Szabad Művészet

1950. 9. sz., 334. l.

Törv. védve.

HUNGÁRIA-GYÓGYFORRÁ
VIZZEL KÉSZÜLT KÉTSZERSÜ

Budapest, 193 2 XII. 21 – 27
– 28 – XII

Szállitó-jegy

Nagys.

T. Dr. Szentivány

		Ár	Pengő	fillér
	drb. sütemény reggel			
	„ „ délután			
	„ jour kenyér			
	„ „ sütemény			
14	*kg. fehér kenyér*		616	
14	*„ félbarna kenyér*		616	
	„ rozskenyér		1232	
	„ Graham kenyér			

TELEFON: LÁ. 17-73.

GROSS MIHÁLY
finom fehér sütődéje
I., HORTHY MIKLÓS-ÚT 43

, MDK

Legéndi József

Kovács László: A III. M. Képzm. Kiáll. SzN. 1953. jan. 9.

Legéndi

Legéndi

MDK

Rényi P: A VI. M. Képzm. Kiáll. festményeiről.
MN. 1956. jan. 28.

Legendi József
festő

M.D.K.

A Szovjet kiállításon szerepelt képeivel a Népbradsereg Klubjának nyári helyiségében.

— Sirek

Művészet, 1962. julius – 38 lap.

Legéndi József, festő M Dk

Néhány képével szerepel a Grekov-stúdió művészei kiállításán.

-: Szovjet képzőművészeti kiállítás a Néphadsereg Központi Klubjában 9.(

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. máj. 18.

MDK

Legéndi József

Felszabadulás.Olajf. 200x160

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat. 18.l.

Legéndi József, 23.é. szakaszvez. MDK

honvédség

Példa nyomán, of.

Ifjuságí Képzőm. és Ipari. kiáll. N. Szal. 1950.jun.

11 l.

MDK

Legéndy József

Partizánok, o.

M. képzőművészek a fasizmus ellen, N.Gal.

1965.

Táblakép „Olvasó honvéd".

Legéndi József

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 7-8. sz. 344-346. o. Kiállítások. Végvári Lajos beszámolója: Honvéd Képzőművészeti Kiállítás.

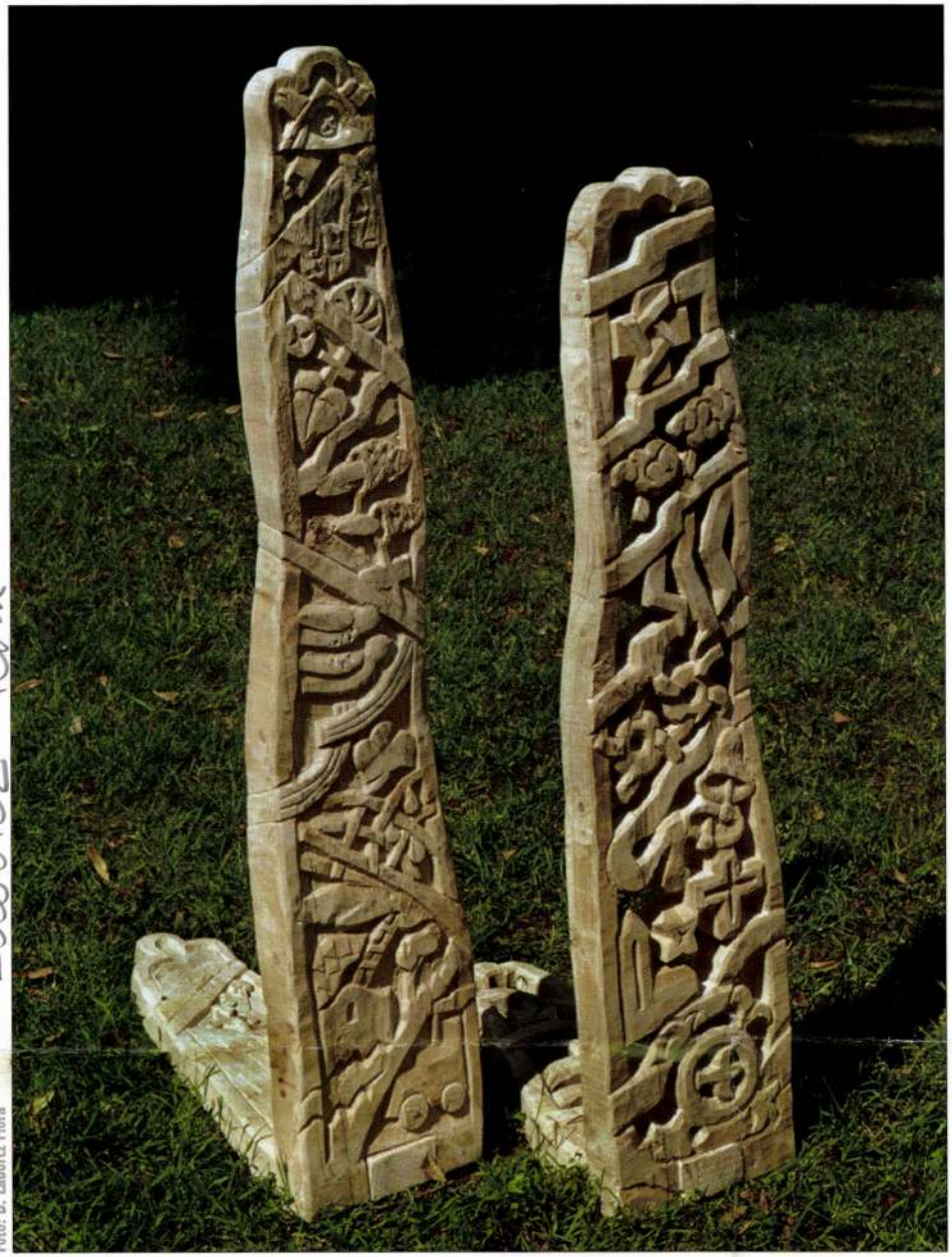

Fotó: B. Laborcz Flóra

B. Laborcz Flóra: Kopjalap I–II., Hajlított formák sorozat / Flóra B. Laborcz: Pike plate, I–II. ('Bended forms' series)
2002, fenyőfa, 111x21x53 és 100x22,5x43,5 cm

ma, *Az eltűnt idő nyomában* előtti átvitt jelentésű tisztelgésként, leporellószerűen, fehér vászonra nyomva is, amely néhány, fonallal átkötött, lefelé húzó erőként funkcionáló folyóparti kavics bevonásával már-már installációszerűen hat. A műfaji határátlépés példáit szaporítja a művész egy-egy munkájához készített „vázlatfüzettel", amely fémkarikákkal egybefűzött, áttört vörösréz lapokból áll. A könyvművészet eredeti fogalmát visszájára fordító, tagadó példája – évekkel korábbról – ötrészes, felfüggesztett fémleporellója is (lapjai huzalból, drótháló-ból, drótfonatból, rugóból, fémlemezből konstruálva). Ennek a felszabadult anyaghasználatnak némi megszorítással figurálisnak nevezhető lecsapódása a humoros-groteszk *Valaki emléke: Lebedi Ninus dédnagyanyám kalapos portréja*, amely olyan munkákkal, mint a *Házitündér* vagy a *Távozás* a családi miliő fogalomkörét nem szokványos, a köznapias valósággal tréfát űző képzetekkel egészíti ki.

A kiállítás kulcsdarabja végül is a történelmi múlt alakjainak, színtereinek megidézése helyett – az elmúlt évek művészeti eseményeinek ismeretében érthető gesztusként – magának az alkotó-kiállító művésznek, a „személyes végtelenjét" megjelenítő aktusnak állít emblematikus emléket. Az *Emlékhely (Emlékek szárnyán)* című, takarékos eszközökkel megoldott installáció a művész maga készítette, önmaga művészi létformáját reprezentáló „emlékhely", ahol békén átadhatja magát a műveket érlelő belső munka fizikai korlátot nem ismerő szárnyalásának. A korábbi évek nemegyszer lefelé húzó erőitől megszabadult művek, műegyüttesek minimális plasztikai eszközökkel, tárgyakkal megformált kifejeződése ez a hivalkodás nélküli, magával a művész odaképzelt személyével teljesnek mondható installáció. *(Személyes végtelen. B. Laborcz Flóra kiállítása. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2002. december 4–2003. január 5.)*

MEZEI OTTÓ
művészettörténész

A Magyar Iparművészet korábbi számaiban B. Laborcz Flóra műveinek fotói: 1998/2/32., 33., 2000/1/37. oldal.

hoz. Két-három rajzon felsorakoztatja cégérszerűen stilizált „szimbólumait" (megjegyzem: korábban, megrendelésre készített is cégéreket!), melyek – egy-két szabvány ikonográfiai jelet is ideértve – a nagy természet jelenségei iránti nyitottságra, a szobrászat tematikus kitárulkozására utalnak. Ezek a külön-külön rajzként rögzített „szimbólumok" az ő „építőelemei", művészeti univerzumának, természetszeretetének, magasra szárnyaló természetes hitének, a család múltjához való ragaszkodásának dimenziót váltva egymáshoz-egymásra épülő, töredékesen is beszédes jelei. Egy-egy plasztikai mű elemei, fragmentumai végül is formai egészként (*Gestalt*ként) viselkednek, s a fel-feltoluló, teljessé kerekedett képek nyomán megelevenedik a természet, az ember s legfőképpen a benne zajló emlékjárás kivetülő tárgyiasulása, hol hittel teli lobogásba, hol az anyag (fém) visszafogta nosztalgiába fordulva.

Az előbbiek elsősorban a művész által *Térdeplő formák*nak nevezett, vagy azzal rokon műegyüttesre érvényesek, amelyhez korábban képes kiadvány is készült. Van a művek között alumíniumból, festett fából készült vonalplasztika, vörös márványba, fába faragott relief, sárga- és vörösrézből huzalok, drótfonatok bevonásával formált karcsú szobor. Mindaz, amit a művész a plasztikai emlékezés sugallatszerű erejével és a közönséges anyagot is átlelkesítő költészetével személyes múltjából érdemesnek tartott felszínre hozni, nemcsak ezekre a művekre áll. Sok évvel korábbról ismertek már „tájportréi", ezekre rímel a kiállításon egy-egy kisbronza, s vonzza őt azóta is a felhők plasztikusan megformálható játéka, amely egy további szobrászi ötlettel – síktükör bevonásával – „a levegőég történéseit" a fizikai valóság közegéből a lélek jelképes terébe emeli át. Máskor, keze alatt a plasztika elektromos meghajtással, színes fénnyel ugyancsak „felhőjáték" – immár mozgóképszerű közvetítésére válik alkalmassá.

Jelképeit felsorakoztatja – egyetlen irodalmi párhuzamként – *Proust* klasszikus regényfolya-

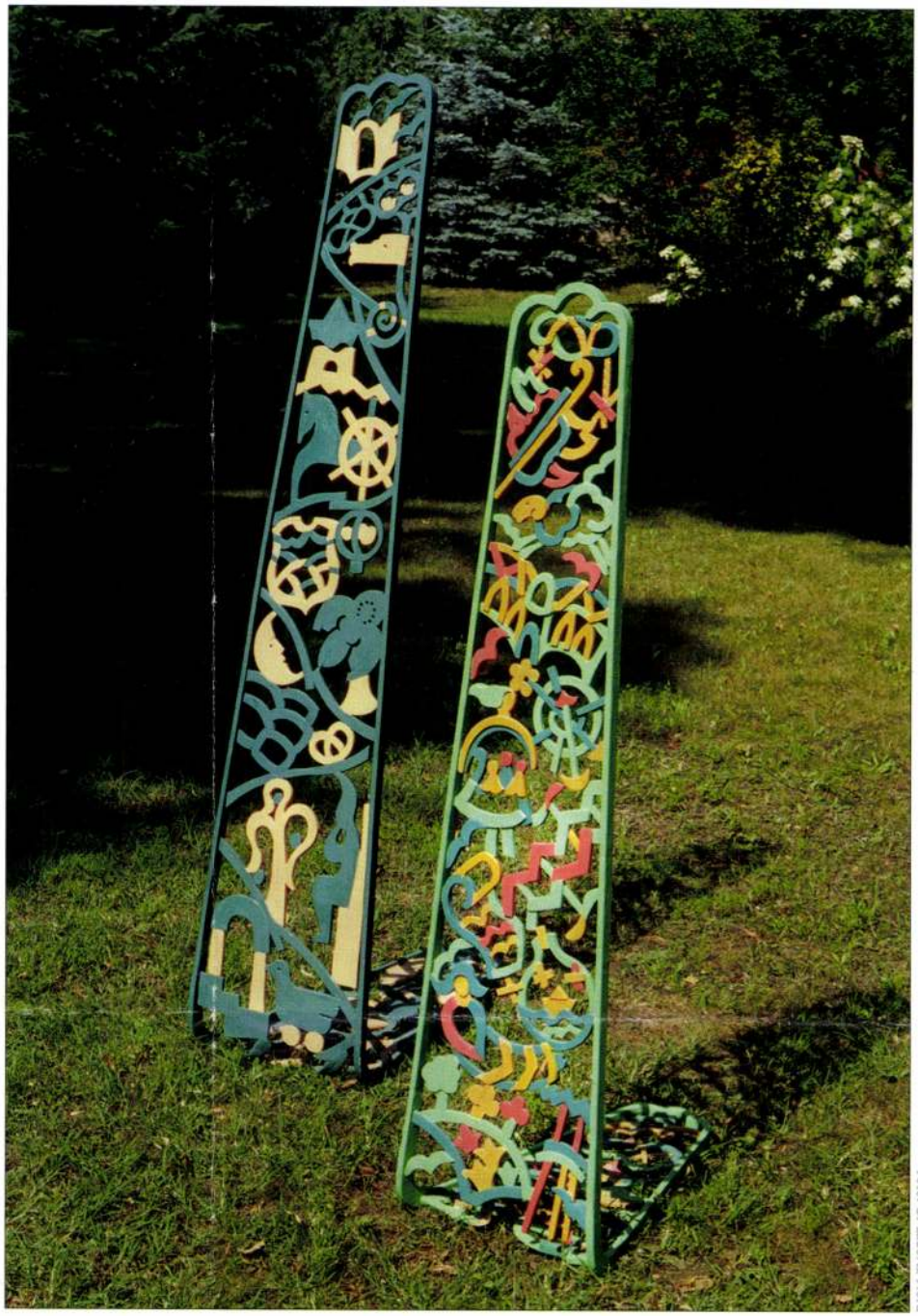

Fotó: B. Laborcz Flóra

B. Laborcz Flóra: Karnatik IV., III. /
Flóra B. Laborcz: Carnatic, IV, III
2002, festett fa, 164,5x36,2x64 és 139x36,5x54 cm

Személyes végtelen

B. Laborcz Flóra fém- és faplasztikái

2002 karácsonyi időszakában rendezte meg *B. Laborcz Flóra* kiállítását az *Iparművészeti Múzeum* kiállítási térként is működő díszteremben. A főiskola ötvös szakán végzett, de ötvöstanára, *Engelsz József* mellett édesapját, a szobrász *Laborcz Ferenc*et is mesterének valló művész az utóbbi évtizedben készült munkáiból mutatott be egy tekintélyes számú válogatást *Személyes végtelen* címmel. A plasztikai anyagot ahhoz kapcsolódó vázlatok, grafikai lapok és eredeti helyükről nem mozdítható munkák fotói egészítették ki.

A kiállítás javarészben az önmaga belső hangjaira figyelő, azokat követő művész belső ösztönzésű plasztikai megnyilatkozása volt. A lélek tárgyiasítható emlékekből, transzcendens élményekből, hitbeli meggyőződésekből táplálkozó dinamikus önmozgása nyilván nem plasztikai téma. Különösen nem az, ha ezzel az önmozgással a mű, a szobor térben elfoglalt helyzete, szeszélyes körvonala, elemeinek belső tagoltsága, áramlásuk irányultsága, alkalmasint az ellentétes (fel-le irányuló) vonzerők jelzésszerű hangsúlyozása tökéletesen korrespondeál.

B. Laborcz Flóra mindezek ellenére újabb munkái tanúsága szerint jórészt ennek a szokatlan plasztikai témának, a maga kifejezetten „személyes végtelenjének" emelt egy kiállításnyi monumentumot. Méghozzá a 20. századi modern művészet szemléletileg (nálunk, Magyarországon is) megújhodott anyaghasználatához, műfaji felszabadultságához igazodva, még ha mindezt játékos tartózkodással, a választott témához nagyon is illően juttatja szó-

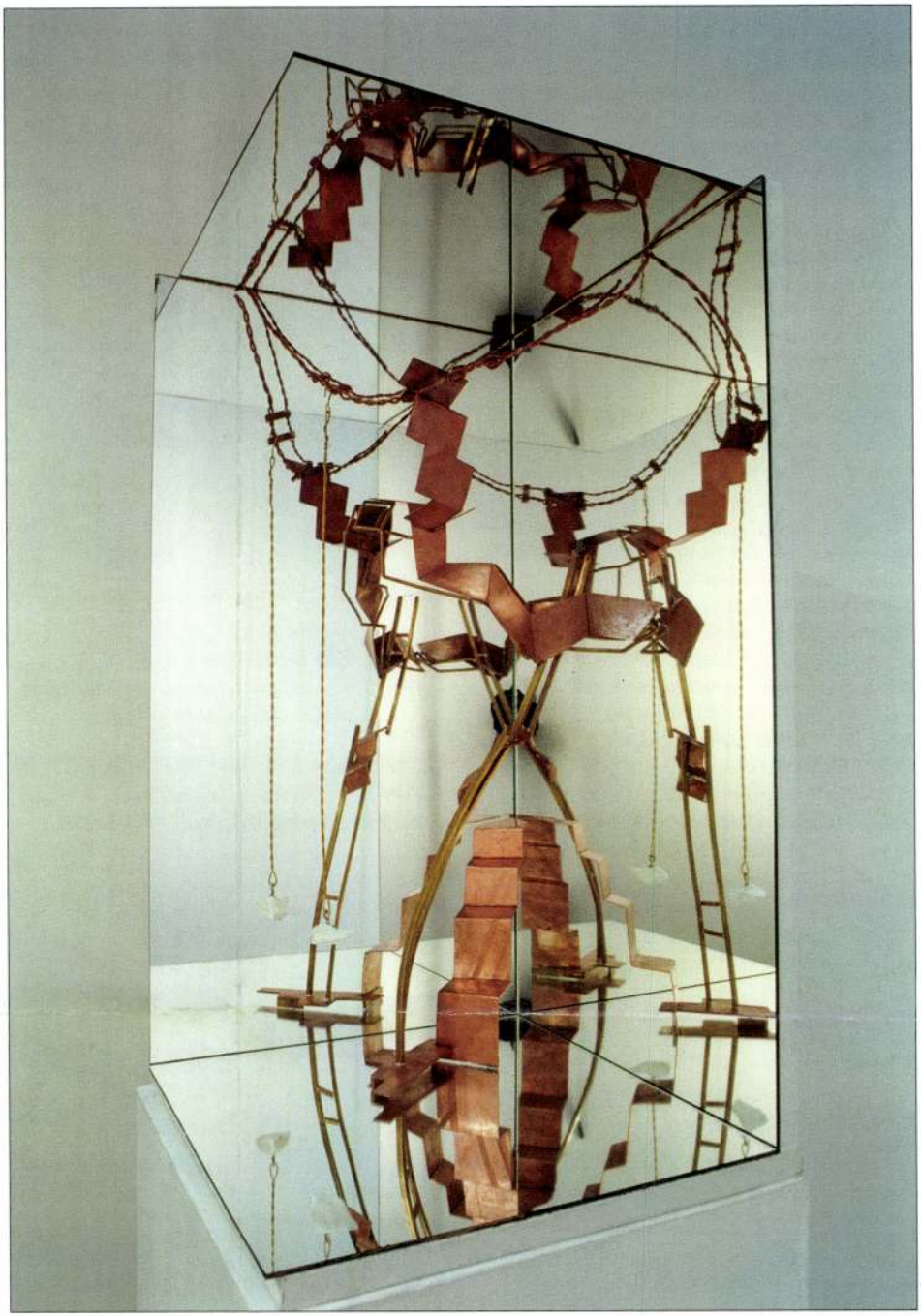

B. Laborcz Flóra: Levegőég történései, tükörinstalláció / Flóra B. Laborcz: Events in the air. Mirror installation

1998, sárgaréz, vörösréz, tükör, kő, fa, 60x35x35 cm

Fotó: Tahin Gyula

zott elemekre a gyerekek rátehetik saját rajzaikat is. Az akkori Művelődési Minisztériumba került *Cantata profana* (1984) című zománcképe (25x25 cm) és *Budapest triptichon*ja (1984) (40x60 cm). Díjnyertes pályamunkái közül kiemelendő *Pierre Cardin* megbízása alapján készített fémdoboza, valamint a „Budapest" pályázat díja.

A kortárs magyar ötvösművészet *Passage Galériá*jában rendezett kiállításon gondos válogatásban jelennek meg dobozai, gyertyatartói, öltözékkiegészítői, zománcdíszítésű és fém ékszerei, zománcképei. Tehetségét mindezeknek a tárgyaknak egyenletesen magas színvonala bizonyítja.

Bár az ötvösség sok ezer éves története ötvösökről, férfiakról szól, akik mertek és tudtak szembenézni a „férfias" műfaj minden nehézségével, a 20. században mégis megnyíltak a lehetőségek kapui az úgynevezett gyengébb nem előtt is. Az idézett prófétai szó: Légy erős, náluk abban mutatkozik meg, hogy az erősen ellenálló fémből lágy, ívelt vonalak, finoman megmunkált egyedi ékszerek, ismeretlen szépségeket feltáró érzékeny részletek kerülnek felszínre, lélekkel és szellemmel telítve.

Karsay Judit az elmondottak többségében igencsak hasonlít kiállítótársához. Ő is számos hazai és külföldi csoportos kiállítás résztvevője, s egyéni kiállító is. Művei megtalálhatók közgyűjteményekben, és díjak nyerője.

Fotó: Prutkay Diastúdió

Sor Júlia: Függő I., II., III., IV. / Júlia Sor: Pendant I, II, III, IV
1999, 2002, nikkelezett sárgaréz, mattított-mart, bőrszíjjal, ø 6 cm, magasság 0,5 cm

Sor Júlia: Doboz I., II., III. / Júlia Sor: Box, I, II, III
1999, 2002, nikkelezett sárgaréz, mattított-mart, festett zománc, fabetéttel, 14,5x15x2 cm

Alapképzettségét a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnázium kerámia szakán szerezte, majd a Veszprémi Vegyipari Egyetem szilikát-kémiai ágán védte meg vegyészmérnöki diplomáját. 1979-ben a Magyar Iparművészeti Főiskola Továbbképző Intézetében másoddiplomát szerzett. A Rohrbachban született keramikus az alföldi magyar fazekasközpontokban, valamint a mezőtúri és mohácsi fazekasmesterektől is megtanulta a megtanulhatót, mint például a kifogástalan kézi korongozást, hiszen már gyerekkorában vonzódott ősi anyagához, az agyaghoz. Edényeit ma is kézzel készíti, melyek formáját, színét, mázanyagát a forma és a funkció kapcsolatának értése és alkalmazásának képessége határozza meg. Vagyis a tudatosság.

Érdeklődési köre az építészettel kapcsolatos feladatokra is kiterjed, ezekkel egy időben készíti vázáit, falitáljait, edénycsaládjait, melyeken a skandináv formakultúra jellegzetességeit vélhetjük felfedezni.

Sor Júlia és Karsay Judit találkozása a közönséggel emlékezetes iparművészeti esemény volt. *(Sor Júlia ötvösművész és vendége, Karsay Judit keramikus kiállítása. Passage Galéria, Budapest, 2002. augusztus 12–szeptember 4.)*

KOÓS JUDITH
művészettörténész

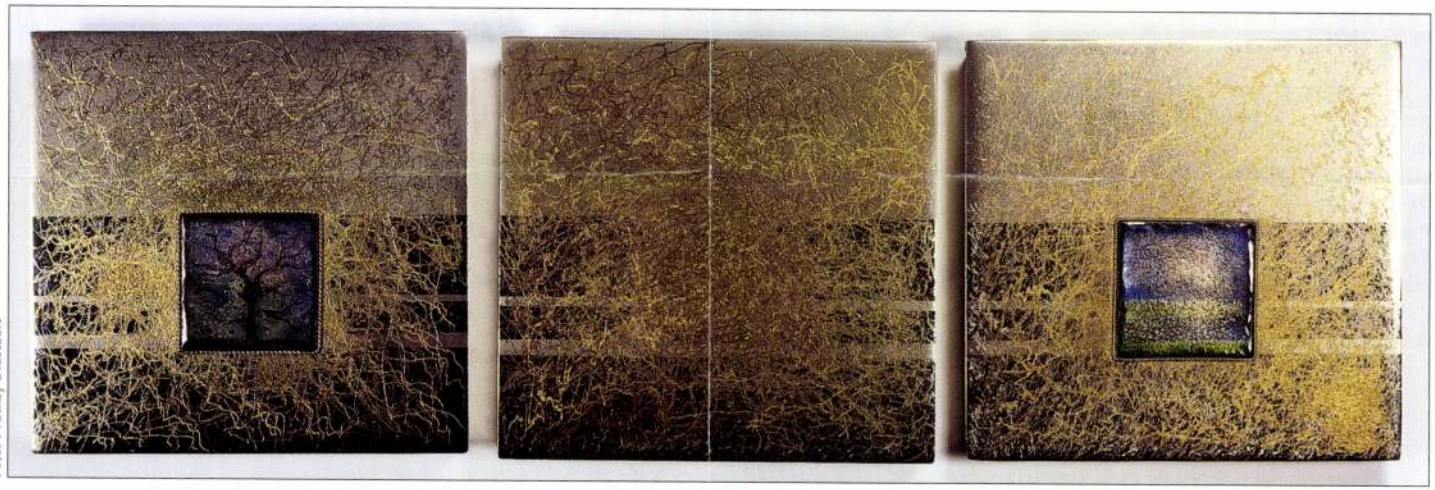

Fotó: Prutkay Diastúdió

Kiszimi

Legéndi József festőművész

Művelt Nép, 1954. jul. 25. 4. old.

Legendi József honvéd-örvezető.festő.

Szab.Nép.1950.221.sz.szept.22. 6.l.

Kiszimi

Legéndi József festőmúvész

Múvelt Nép, 1954. febr. 2. 17. old.

Kirimi

Legédi József

Irodalmi Ujság, 1953. jan. 1. 6. old.

MDK

Legéndy József

Tanulással a békéért

Magy.müvészet 1800-tól. Szépm.Muz. 1949.

15. l.

Legéndy József
Üdülőben, olaj

Nyári Tárlat. Ernst Muz. 1954. jul. 2 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

CSILI

Legindy Margit

1967 FEB

1021

Mi készül raffiából?

A pesterzsébetiek a Vasas Művelődési Ház tevékenységét már sok oldalról ismerik. Most munkájának egyik fiatal ágát mutatjuk be. Néhány leány fogott össze, hogy a díszítő művészet egyik ágát művelje. A rafia szakkör tagjait és vezetőjüket kerestük fel.

Gudmon Ferencné szakkörvezetőt és néhány tanítványát megkérdeztük mi adta a gondolatot, hogy ezzel foglalkozzanak?

A hagyományos kézimunka mint lakásdisz idejétmúlta. A legszebb, legaprólékosabb munkával készült horgolás sem fér össze a modern lakberendezési tárgyakkal, bútorokkal, hangzott a válasz.

A festmény és a grafika nem mindenki számára elérhető. A raffia falikép — varrott vagy ragasztott — pedig olcsó anyagból, jó ízléssel, minden lány, asszony által viszonylag rövid idő alatt elkészíthető.

Megnéztünk a lányok által készített néhány faliképet és felmerült a kérdés: ki tervezi a mintát és milyen lépcsőkön jutnak el a tanítványok odáig, hogy képesek legyenek ilyen, bármelyik mai lakásban elhelyezhető, igen jóhatású munkák készítésére?

— A minták, a formai ötletek Pesti Márton iparművésztől, a Művelődési Ház dolgozójától származnak, aki sok szeretettel segíti a csoport munkáját.

A hányok természetesen nem a rafiamunkával kezdték. Először rajzkartonra papír mozaikokat ragasztottak. Forma- és színérzéküket ezeken fejlesztették, és csak később fogtak nehezebb, igényesebb munkákba.

A rafia igen olcsó és nagyon sokoldalúan használható, jól festhető, hálás anyag. A mostanában készített munkákkal csak a lehetőségek egy hányadát használtuk ki. Mind formában, mind színben a sok változatos minta vár még megmunkálásra.

Azt hallottuk az imént, hogy a rafia nagyon sokoldalúan használható. Falképek készítésén kívül még mit terveznek?

Később, ha a lányok az anyag kezelésében nagyobb gyakorlatot szereztek, a minták és színek kiválasztásában, tervezésében önálóbbakká váltak, akkor a rafia figurák, bábuk, tréfás apróságok, állatok készítését tanuljuk meg. Addig persze még sok próbálkozásra van szükség, és elképzeléseiket először egyszerűbb anyagokon kísérletezik ki.

Míg a szakkör vezetőjével beszélgetünk, a lányok — többnyire diákok, gimnazisták, szakközépiskolások — a mintákon, színeken, egy-egy szép mozaik színein rafiakép méretén, öltésein vitatkoznak, vagy csendben dolgoznak. Kislétszámú, mindössze 8—10 főnyi közösség, de munkájuk egy nagy csapatnak is elég lenne. Ahogy a tervekről kérdezzük őket, mindegyik már otthonának, környezetének szépítésén töri a fejét.

Első munkáik közül mutatunk be kettőt.

A papírmozaik Legindy Margit, a rafiával varrott falikép Gulyás Katalin munkája.

A szakkör vezetőjének búcsúzóul sok ilyen lelkes, ügyeskezű tanítványt kívánunk.

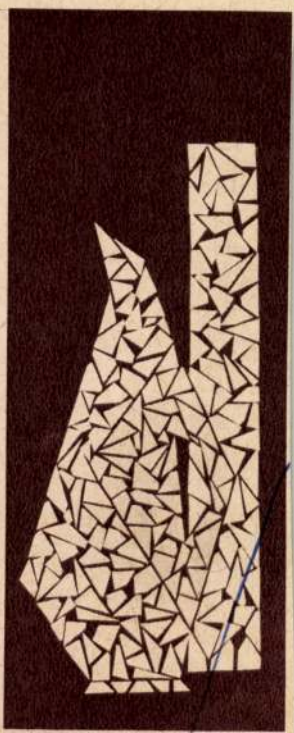

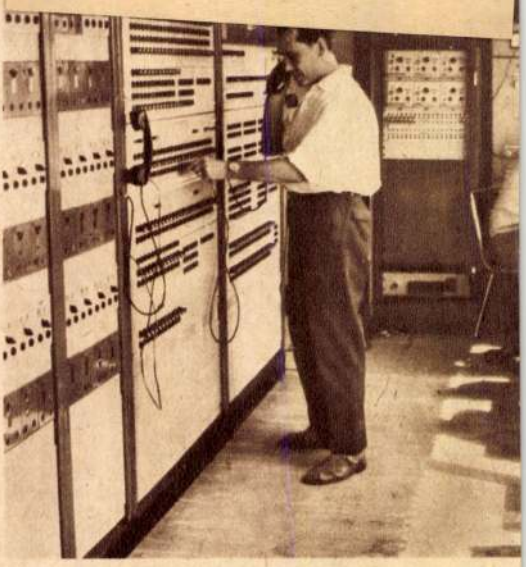

3. 1966-ban készült el a Népstadion külföldi adásai számára a nagyteljesítményű adóberendezés. Az Atlétikai Európa-bajnokság közvetítése, a sokféle igény magasszínvonalú kielégítése enélkül elképzelhetetlen lett volna. Képünkön a kapcsolóterem. (Valkó Tibor felvételei)

És sokkal többre mi sem vállalkozhatunk.

Egy operatőr és egy újságíró kalandozásait szeretnénk megörökíteni a Bródy Sándor utca és a Szabadság tér két „misztikus" épülettömbjében.

Kovácsi Miklós

TUDOD-E?

A január havi jutalomsorsoláson könyvet nyertek:

1. Szabó Jenő
2. Csabai Éva
3. Ambrus Sándor

A február havi jutalomsorsolás 16-án, csütörtökön de. 10 órakor a kamarateremben. Utána

Mindent tudni akarok
Új növényfajták születése
Mostoha történet

c. színes filmeket vetítik. Belépés díjtalan.

TUDOD-E?

1. Mi a leggazdagabb C vitamin forrásunk? Miért van rá szervezetünknek szüksége? .....
2. Miben hasonlít és miben különbözik az oxigéngáz a hidrogéngáztól? .....
.....
3. Tudsz-e felsorolni levantei kikötőket?
.....
4. A gáztűzhelynek hány fokos a lángja?
.....

A XX. ker. Úttörő Elnökség és a Vasas Művelődési Ház rendezésében február 26-án, vasárnap de. 10 órakor a művelődési ház kamaratermében (XX., Baross u. 65.).

MOSZKVA—BÉCS—HELSINKI

címmel filmvetítés.

A filmek bemutatják a VIT-ek eseményeit.

Belépés díjtalan.

Fényfordítások és fényes filigránok

Laczák Géza és Zidarics Ilona kiállítása

2002. november végén sajnálatosan rövid ideig volt látható Szentendrén, a *Péter-Pál Galériá*ban *Laczák Géza* és *Zidarics Ilona* ötvösművészek kiállítása.

Bizonyára nem véletlen, hogy kevés az olyan művészházaspár, amelyiknek mindkét tagja ugyanabban a mesterségben tevékenykedik. Zidarics Ilona és Laczák Géza rokonszenves munkálkodását megkönnyíti, hogy a fémmegmunkálás markánsan különböző területét választották és gyakorolják: Zidarics Ilona többnyire ezüstszálakból, gyöngyökből fonja-szövögeti egyedi ékszereit, míg Laczák Géza az általa kikísérletezett, majd továbbfejlesztett rogyasztott technikával alakítja használati és dísztárgyait. De mint azt már évek óta megfigyelhettük, régóta izgatja az említett hőkezelt felületek nagyobb léptékű felhasználása is. Így időközben megszülettek *Kilátó*, *Fényfordító*, *Nyitány* című alkotásai, melyeket a *Millenniumi ötvöskiállítás*on a *Vigadó Galériá*ban, a *műcsarnoki Iparművészeti kiállítás*on, valamint Ráckevén és Kecskeméten is bemutatott. Ezek tanulságainak mintegy összefoglalása az ezúttal először közönség elé került *Függvény* című kompozíció, amely nemcsak mérete miatt, hanem erőteljes megjelenésével szinte szétfeszítette a Péter-Pál Galéria intim belső világát. Nagy öröm volt együttlátni e többéves munkafolyamat összefoglalását, egy nagyvonalú térszervezés, -alakítás megvalósítását. Mindezt igazán tiszteletreméltóvá teszi, hogy a meg-

Zidarics Ilona: Fejdíszek / Ilona Zidarics: Head-dresses
1998, ezüstözött réz

Fotó: Haris László

Fotó: Haris László

Zidarics Ilona: Függő / Ilona Zidarics: Pendant
1998, ezüst

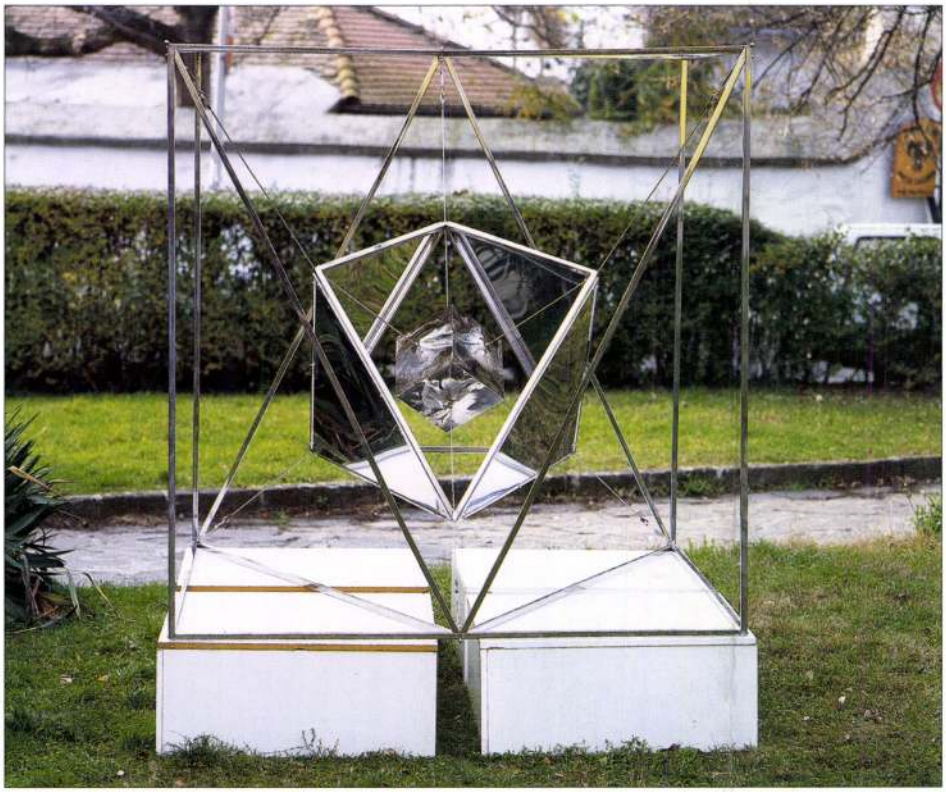

Fotó: Haris László

Laczák Géza: Függvény / Géza Laczák: Function
2002, gyűrt, krómozott kocka, rozsdamentes acél befoglaló szerkezettel, 170x170x170 cm

élhetést biztosító munkák mellett, mintegy szorgalmi feladatként jött létre. Mint Laczák Géza mondta, ezzel akarta megünnepelni a márciusban kapott Ferenczy Noémi-díját. Szerencsés ötlet volt, és köszönet érte, hogy ebbe az ünneplésbe mindannyiunkat, a kiállításlátogatókat is bevonta. (*Zidarics Ilona és Laczák Géza kiállítása. Péter-Pál Galéria, Szentendre, 2002. november 20–30.*)

KÓTAI JÓZSEF
ötvös

Zidarics Ilona: Ékszerkészlet / Ilona Zidarics: Jewel-set
1998, ezüst

Fotó: Haris László

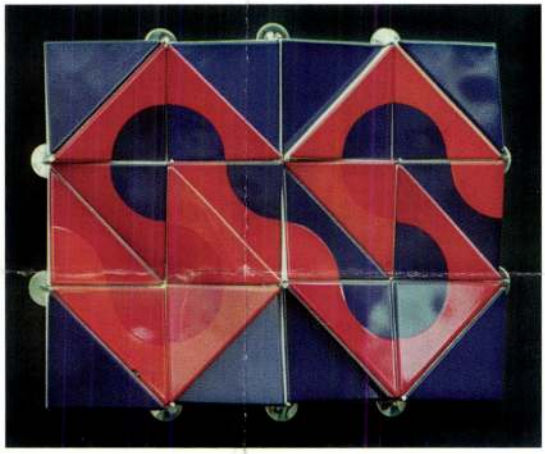

Fotó: Haris László

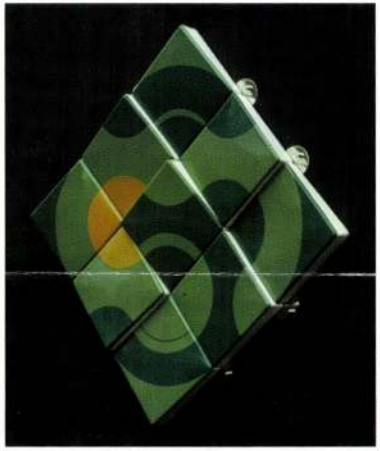

Fotó: Haris László

Zidarics Ilona: Tűzzománcozott burkolatelem-rendszerek / Ilona Zidarics: Fire-enamelled cover element systems
1976

A Magyar Iparművészet korábbi számaiban Laczák Géza műveinek fotói: 2000/3/41., 2002/5/4.,5. oldal, Zidarics Ilona műveinek fotói: 1998/2/12., 2002/5/46. oldal.

Légendy József

l. Szabad Művészet

1950.9.n. 366-n.

WINK

LEVELEZŐLAP.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula

festőmüvész urnak,

Budapest I.,

Lenke-tér 7.

Legéndi József grafikus.

Magyar Nemzet.
1949. VII. 6., 5. old.
(:Riport.:)

Legéndy József festő M.D.K.

„Pancélosok" c. képe a IV. képzőmű-
vészeti kiállításon

Redő F.: IV. Magyar képzőművészeti kiállítás. Művelődés. Irt. 1954 1 sz. 162.

Zegedy Thomas nobilis ötvös

L

Kassa, 1572 - 98
1585 - 87, 1590-ben cékmester

Patakí D-né: Adatok a sugedi ötvösség történetéhez

Művészettörténeti Értesítő, 1957, II évf. 1 n. 27 l.

LEGÉNDI L.JÓZSEF,cinkografus

Hadifogolytábori sportérmek.Galvanoplasztikai műhelyben egyletenként 40á50 sportérem készült.Az érmek kézi ~~xxjtóxx~~nfogóban történő sajtolásához a negativokat Legéndi véste acélba.18/354/.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Hadifogolytábori sportérmek.1.közl. 15/351/.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyűjtés köréből.
~~éééééé~~ XVIII. 1962. 19.sz. Bp.

Legéndy Péter

Legéndy Péter hőképeket csi-
nált hevített lemezről, ezzel
szerepelt a hatvani tárlaton.

Szalóyúlia: A fotó mint a képzőművészet...
Művészet, 1978. március – 29. lap.

Legédi József

"Ott épül Sztálinváros" c. képe szerepel a III. Magyar Képzőművészeti Kiállitáson, melyről Pogány Ö. Gábor számol be.

Irodalmi Ujság, Bp. 1953. jan. 1.
IV. évf. 1. sz. 6. lap.

Legéndy József

érzelgős képe nem kiállításra való.

Szbdsg. 1954. VII. 29. - 3. l. - Arlow T.: A nyári tárlat.

1-44

LEGÉNDI JÓZSEF

Ott épül Sztálinváros. Olaj 2ooxl9o.
Kiváló harcos. Olaj 15oxloo.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

Legéndi.

Festményével résztvesz a moszkvai Képzőművészeti Biennálén

Nagyvilág, 1959. 4. szám, 615. oldal.

Legéndi József MDK

Felszabaditás, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Legéndi József

MDK

Páncélosok, olf.

Műcsarnok 1953 IV. Nagy. Képsőn. Kiáll.

Legendi József, festő MDH

Katona művén. Kiállított a Fejér megyei művelődési házban.
(Székesfehérvár)

– : Röviden 6

NÉPSZABADSÁG Bp. 1964. aug. 1.

Legéndi József MDK

sz. 1927.

Résztvett az 1958.évi Első Magyar Képzőművészeti Kiállitáson/ "a nép sürüjéből" jelentkezők között emlitve/

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.67.l.

Legéndi József

Felszabadulás, olf.

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Legéndi József festő

A Néphadsereg Kezrőművész

Studiója tagja

1950 óta állít ki. 1952-ben Berlinben

1959-ben Moszkvai kiállításon

nagyalt.

Magyar Ifjúság 1961 IX. 30

MD K

Legendi József, festő

Eskűzétel. Olf.

Műcsarnok.-I.M.Képzőm.Kiáll. 1950. Kat. 5.l.

Legendi József

festő

l.

Szabad Művészet

1949. 342 l

346 l

NÁDOSY TESTVÉREK UTÓDA
STORER VIKTOR
IV., VÁCI-UTCA 34.
TELEFON: AUT. 862–62.

Budapest, 1930 Oct 2

Jegyzék.

Magyar. Dr Lentiszinyi Gyula úrtól

70 Pengőt felvettem

1 tiszt

Storer

Neszt Kálmán, Budapest.

LEGÉNDY PÉTER

Hegyi Lóránd: Uj szubjektivizmus-uj eklektik
Megjegyzések a 80-as évek uj
magyar müvészetéhez. Belveder
I. /1989/1./ 3.

Legéndy Péter

Körner Éva és Beke László:Expozició Fotómüvészet cimü tanulmánya foglalkozik a müvésszel.

Legéndy Péter sajátos eljárással készülő hőképeit. S hogy mennyire kimeríthetetlen a „*fotó/művészet*" eszköztára, bizonyítják a többiek is, akiknek a szakmában már jó nevük van.

Magyar Hirlap 1981/3/6/6

Varga:A hatvani muzeum közleményei

Legéndy Péter

1976 áprilisában a művész kiállitást rendezett a Galeria Sztuki Najnowej-ben Wroclawban.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel....
Művészet, 1980. október - 2. lap.

Legéndy Péter,

A „Téralkotás, tárgy formálás" alcímű kiállítás-sorozat immár 3-ik éve tart az Iparművészeti Múzeumban. Szeptemberben három művész: Pauer Gyula, Hencze Tamás és Legéndy Péter műveit állítják ki. Jelenleg Polgár Ildikó műveit láthatjuk.

Pesti Műsor, 1979. jún. 13.

Legéndy Péter

A müvész 1973 szeptemberében részt vett
a 8'Biennale de Paris kiállitáson
Párizsban.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel....
Müvészet,1980.október - 2.lap.

Legéndy Péter

1973 juniusában kiállított a művész
a Galántai György kápolna-műtermében
Balatonbogláron.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel.....
Művészet, 1980. október - 2. lap.

Legéndy Péter

A művész a Bercsényi Kollégiumban
rendezett kiállítást.

Bereczky Lóránd: Évtizedes léptekkel.
Művészet, 1980. október - 2.lap.

Legéndy Péter

1979 szeptemberben Hollandiában a „Works and Worlds" kiállítás on a magyar résztvevők között szerepelt a művész.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde. Művészet, 1980. október – 20. lap.

Legéndy Péter

A művész 1979 februárban a József a Szeged Kiállítóterem-ben részt vett a „Fotógramok" ,cenni kiállításon.

Beke László: Dátumok a magyar avantgarde művészetről Művészet, 1980. október - 20. lap.

Legéndy Péter

1977 februárban a műszerben
Fiatal Művészek Klubjában ki-
állítást rendezett.

Behe László – Dátumok a magyar avantgarde művészetből.
Művészet, 1980. október – 20. lap

Legéndy Péter

Hőkép

6x9 cm, 1976

Takács József: Internacionális tevékenység a fotomüvészetben.

Müvészet, 1978.március - 31.lap

Legéndy Péter.

31 Művészet, 1978. 3.

Legéndy Péter: Hőképek I–III., egyenként 6x9 cm, 1976

tartás mind a montázsban, mind a
értelmezésben *minőségileg más*, új st
létrejöttét eredményezi, amelyben
ponti szervező erő nem a véletl
valóság önmagában is érdekes rö
hanem a megformálás szándéka.

Elméletileg is tisztázandó az a
nem kisebb jelentőségű határvonal
a fotó, illetve a sokszorosítás útján
tott kép „művészi felhasználása", v
a fényérzékenység kiaknázásának mó
között húzódik. Az első esetben a
készen kapott elemeket épít bele az al
ba, elvileg teljesen azonos módon, a
a képzőművészet minden korszak
a társadalom által konvencionális
jelrendszerrel. Más kérdés termés
hogy sok esetben a kész elemek
függéseikből kiragadva éppen azt a v
lagosságot példázzák, amely „no
környezetükben fel sem tűnik. E
szempontból mondjuk *Kassák L*
közös nevezőre hozható az egész „
kus" művészettel, az alkotások köz
elvi, hanem csak a felhasznált tech
rejlő különbség mutatható ki. Am
a „fotóhasználat" a mű egynemű k
asszimilálja a nyersanyagot, a más
egykorú, de ellentétes irányzat (
*Nagy*tól *Kondor*ig) a fény és a fe
keny anyag konfrontálását teszi

Méhes László: Cím nélkül,
akril, vászon, 70x50 cm, 1976

Major János: Lao–Ce példázat,
fotó, tus, 29,5x21 cm, 1972

Pinczehelyi Sándor: In memoriam Koperni
1973. március 24-én, fotók, farostlemez
(fotók Maurer)

LEGÉNDY Péter

Új Mo. 1997. MÁJUS 6., KEDD

Könyv a kortárs képzőművészetről

A Legéndy-legenda

A kortárs képzőművészeti élet különös alakja *Legéndy Péteré*, aki negyedszázaddal ezelőtt még egyedi tervet készített *Beke László* felkérésére a MŰ = az ELKÉPZELÉS DOKUMENTÁCIÓJA című felhívására (s amelyre a legnevesebb avantgárd képzőművészek írták meg elképzeléseiket). Időközben azonban gondolkozása, felfogása rendkívül átalakult, ő is végigjárta azt a bizonyos damaszkuszi utat, s ma már a kortárs képzőművészet kérdéseiről véleménye egészen más, mint az akkor fiatal művészé. Legéndy fiatalként alkotóművésznek indult, mostanság kortárs műkereskedelemmel foglalkozik, s viszonylag sűrűn mondja el véleményét művészetről, értékekről. Az utóbbi évek írásait gyűjtötte most egybe egy jól tipografizált, kellemes méretű (ám sajtóhibáktól nem mentes) kötetben, melyet a Szenci Molnár Társaság adott ki ez év elején Budapesten.

A kötet írásait alapvetően két részre bonthatjuk. Egyrészt közzéteszi elmélkedéseit, kritikáit, melyekhez az apropót az 1995-ben s 1996-ban történt képzőművészeti események adják, másrészt témáját képezi két olyan képzőművész személyiség munkássága, akikkel igen elmélyülten foglalkozik mind interjúban, mind írásban. Ez pedig *Kovács Attila* (a Németországban élő – nevezzük így – grafikus) és *Türk Péter* személye. A két írascsoport közé éles cezúra vonható. Míg kritikái, elmélkedései, kérdései (mert közzétesz egy ilyen írást is) igen élesen publicisztikusak, rendkívül kemény hangnemet ütnek meg, időnként pamfletisztikusak, addig a két jelzett művészről nagyon cizellált, mély írásokat ad közre. Kovács Attila lesz így az egész kötet központi alakja, hiszen egy illusztrációsorozat is az ő munkája (egyébként valóban igen izgalmas élmény ezeket is végiglapozni), két interjút is közzétesz vele a szerző, továbbá a könyvnek mintegy függeléke Kovács sajátos ars poeticája is egy rövid írás erejéig. A másik írascsoportban mintha többször a harag is vezérelné a szerzőt. Két képzőművész munkássága ingerli őt mérhetetlenül, *Szentjóby Tamásé* (írjuk most így e nevet) és *Bachmann Gáboré*. Mindkét alkotói oeuvre esetében elvi kifogásai is vannak, erősebbek azonban azok a kérdőjelei, hogy miért Szentjóby volt az 1996-os Műcsarnok ennyire „futtatott" kiállítója, miért taníthat ő a Képzőművészeti Főiskolán, és miért Bachmann volt az 1996-os velencei építészeti biennálé magyar kiállítója. Legéndy keményen kérdez, szikrázóan keményen érvel, írásai szervesek, gondolatilag egységesek. Másokkal is foglalkozva arra a következtetésre jut, hogy az úgynevezett posztmodern művészet mai produkciói az álművészet kategóriájába tartoznak, s hogy méltatlan az a túlbecsülés, amelyben a mai kulturális vezetés és múzeumvezetők részesítik az effajta képzőművészetet. Írásai mindig érintenek teoretikus kérdéseket, ugyanakkor ezzel együtt elemzik a mai magyar kiállítási helyzetet. Legéndy elméletileg is igen felkészült, tájékozott a kortárs képzőművészet nemzetközi irodalmában sőt gyakorlatában, s az ott tapasztaltakra építi hazai vonatkozású lesújtó következtetéseit. Mint az elmúlt egy-két évben egyre többen (e sorok írója is), élesen bírálja a Műcsarnok kiállítási gyakorlatát, s odáig jut, hogy megkérdőjelezi a főigazgató szakmai alkalmasságát. A kötet címe: Művészet és ellenség, amely egyben a mű első írása is, s melynek lényege, hogy a jelzett viszonyok között a művészet saját ellenségévé válhat. Meg kell hagyni: jogos aggodalom...

Ritkán olvasni az amúgy is ritkuló magyar képzőművészeti irodalomban, könyvkiadásban ilyen szemfelnyitó, éles hangnemű könyvet, már csak azért is, mert az ilyen véleményt megfogalmazók sokkal nehezebben jutnak publikációs lehetőségekhez (különösen kötet formájában), mint a másik oldalon állók. Néha ugyan az olvasó azt érezheti, hogy az indulat nem a legjobb tanácsadó, s éppen ezért nem minden megállapításával tudunk azonosulni, a szerző felkészültségét és tisztességét nem tudjuk megkérdőjelezni. Legéndy legendája immár tisztul, egyre pontosabban áll előttünk, amit ez a könyv is elősegít.

Feledy Balázs

Cannes ötvenedszer

Jubileumi dátumhoz érkezett a világ leghíresebb filmes seregszemléje, a cannes-i filmfesztivál: május 7–18. között sorrendben az ötvenedik ilyen eseményt rendezik meg a dél-franciaországi városban.

Az alkalomhoz illően világsztárok tucatjai jelezték érkezésüket, s a rengeteg sztár miatt nyilván az érdeklődők száma is megsokszorozódik. Mindenesetre a sajtó már a fesztiválnyitás felhajtást csapott az eseménynek, s a fesztivál tizenkét napjáról minden eddiginél több, összesen négyezer újságíró tudósít majd. Az idei fesztivál legnagyobb eseménye egyébként az elmúlt ötven év legjobb filmrendezőjének járó elismerés átadása lesz: már nyilvánosságra került, hogy az „Aranypálmák pálmáját" a világhírű svéd rendező, *Ingmar Bergman* kapja

Arad: mar

Apám templomában

1996 őszén Aradon járva a Mosóczi-telepre visz el a jószerencsém: véletlen lehet?, hogy Tőkés László vasárnapi igehirdetésén lehetek ott.

Mosóczi... szinte beleremegek, hisz ez édesapám Aradja! Magyar-Arad e negyedében borbélysegédkezett, lakott, élt, igyekezett..., hogy néha (ha futja a borravalóból) benézzen a Belvárosba is. Itt szedett össze, innen hozott annyi mindent az aradi múltról s az akkori, harmincas évekbeli jelenről, hogy tellett neki a fél (Kisiratos) falut, majd a negyed (Konstanca és Békéscsaba) várost történetekkel kábítani, engem egy életre ellátni (akár tetszik, akár nem, le köll szögeznem: aradi s magyar) mesével.

Én, Mosóczin... Megfordultam már itt, hogy egy csodálatos aradi ember, Kovács Ferenc magyar népköltészete után járjak. Gyűjtőtársa, Juhász Zoltán eme Arad-

...Mily igaz, mennyire nem értik néha egyháziak sem: jól teszed, ha beteszed ide a lábad! Ha még tétovázol is, de már idebátorkodol... Ha még nem hiszem el, ám a mindent tagadóktól, mindent tagadástól már viszolyogsz, irtózol... S keresel valami emberhez méltóbbat.

Ha eddig el is maradtál: jó helyen vagy.

„Áldott a sok kéz" – mosóczi templomemelő akarat s áldozat.

Újra tanoda

Az 50-es években párhuzamos osztályok voltak a mosóczi magyar iskolában (apám munkahelyétől s otthonától nem messze), s hogy 1995-ben újraindították a jó magyarok, az első öt osztályba 13 gyermeket sikerült toborozni; mára 11-en maradtak.

– 25-26 gyermek volt egy-egy osztályban, mindig 50 fölött.

végen őrizte meg – majd fél évszázadon át rejtegetve – a kéziratot, de most... miért más?

Tán mert Apám is járhatott ez istenházában?

Katolikus létére is.

Benézhetett volna, ha épp állt már; akkor még csak imaház lehetett itt. Ezt a pompás kálomista templomot nemrég építette a megfogyott, ám – a lelkipásztorától megerősített – kitartó kicsi aradi magyar nemzet.

Édes Istenem...

Mosóczi-telepi istenháza

Mosóczin 1937-ben már imaház van e helyt; jó Józsa Péter nagytiszteletű urunk, ki 1991-től áll e gyülekezet élén, 1995-re építtette meg népével az igen erős istenházát.

Vadonatúj templom – a 90-es években – a magyar vallást gyakorló arad-mosócziaknak?!...

Mégis lehet?

Csak meg lehet kapaszkodni?

Ha hétosztályos, akkor összesen 350.

– Egy darabig bírta, aztán összevonták a román iskolával, a végén megszűnt.

Míg neki nem állt a helyi értelmiség magyar lelket halászni.

Keresni, kinek utal magyarságára a becses neve.

Tőkés Aradvégen

A hatszáz mosóczi kálvinistából a félezer ülőhelyes templomba alig ötszázan jöhettek el Tő-

A város palánkája

Szulejmán khán idején a 958. évben (1551-ben – A szerk.) Ahmed pasa másodvezír foglalta el. Azután mivel az ellenség visszavette, Szokolli Mohammed pasa újra elfoglalta. Időjártával elpusztult, s utóbb Köprili Mohammed pasa, mikor Jenő várát elfoglalta, ezt a várat újból felépíttette, s egy parancsnokot és ötven katonát és hadiszertárt helyezett el benne, továbbá egy *dsámit*, egy nagy fogadót, kormányzói épületet, iskolát, kolostort, egy imáretot és népkonyhát építtetett benne, a hol az összes vándorok, szegények és gazdagok ingyen jótéteményben részesülnek. Van egy kis fürdője, s elég nagy, de keskeny piaca. Vára a Maros folyónak Tó-vára környékén van, s négyszáz lépés kerületű töméstal épület. Két erős keresztény ház van; a *Temesvári-kapu* mellett, egy négyszögű kis *palánka* belső erődítményül szolgál. Ennek csak egy kapuja van, de az erős. E belső vár bejáratánál vámot szednek. Van egy kis *londsa köskje*. A Temesvár felőli részen kétszáz bád- és deszkatetejű keresztény ház van; a Maros folyó partján nád- és deszkatetejű nyomorult kulibákból álló vásári boltok vannak. Évenként egyszer ezeknél a boltoknál hetven-nyolcvanezer hitetlen *rája* összegyülekezik, s olyan vásárt ütnek, hogy azt leírni nem lehet.

Evlia Cselebi török világutazó magyarországi utazásai

Ha

1956. november 20-án menekü
országból – kezdi mesélni törté
harvert főszereplő, Pöhle Ferenc
Ausztriában próbáltam szere
olyan sok volt a menekült, hog
gadtak be, tovább kellett menne

Legány Zoltán és Kun Attila építészek

tervezték Hévíz új gyógyfürdőjét

Pest megyei Hírlap 1968 november 6

5. oldal

Legény Zoltán

A foghíjas telkek beépítője

Legány Zoltán 1937. óta tervez és épít. A felszabadulás előtt kevés sikere és kevés szerencséje volt. Egy szép munkája áll ma is, amely ebből az időből való: az óbudai postaház. Ezután egy modern, 8 tantermes iskolát tervezett a kőbányai gyerekeknek, de ezt megszakította a háború, az iskola köré bombák hulltak, az építkezés véglegesen megállt.

— Az Ybl-díjjal felszabadulás utáni tevékenységeim jutalmazta a kormány. Én vezetem a lassan befejezéshez kö-

lakóháztípust, amelyről különben a Magyar Nemzet hasábjain már beszámoltunk.

S ha valaki a Mártírok útján, a »foghíjak« helyén épülő bérházakban gyönyörködik rövidesen, vagy a 32-esek terén emelkedő új lakóházra néz, tudja meg: az is Legány Zoltán, Ybl-díjas építész munkája.

Tomás István
Magy. Nemzet
1958 jan 11.

Legenyei Pintér Jenő MDK

grafikusmüvész

~~hős~~ elhunyt.

.-.

Müterem 1958 I. évf. 12.lsz. 45.o.

Legenyei Pintér László
festő

IV. Képíró u. 6.

MKSz 1947

igaz-e, hogy Fötitkär ürnak
ugy tetszettek soproni kö
pei? s az illetö azt mond
ta, -mi az, hogy tetszettek-
el volt ragaotatva. Su
gärzott az arca a boldog
sägtol, mög a viszaem
lökezösnöl is. Pintör
Läzlo nälünk meg akar
ta csinälni a stükkot,
kivenni a freskot s ha
ott sincs ördemes - fes
teni a plafonra köpet

Sopron, 1935. okt. 10.

Igen tisztelt Fötitkär ür!

Ugy gondolom, most
mär rög itthon van s
igy megközönom kives
megemlökezösöt. Codäl
kosztam nagyon azon, hogy
a gyönyöri tenger mellett
a soproni vén aszonyok
nak is jutott egy gondo
lata. Fötitkär ür a nyä
ron ugy mondta, hogy

özkor visszajön jön Sopronba.
Nos, hogy állnak ezen ter
vei? Nem merem azt ir
ni, hogy zeretettel és
tárt karokkal várjuk,
félek, ettől úgy megi
jedne, hogy sohse jön
ne többé mihozzánk.
Pintér László barátunk
zorgalmasan dolgozott,
Lent Mihály, Lentlélek,
Rencés, Domonkos, Dom
templom képeit megtiz

titotta, most a zombat
helyi, - télen a pesti Do-
monkosoknál fog mü
kövni, - tavazkor visza
jön Sopronba, hol meg
kapta a Lentlélek
templom restaurálá
sát. Mesélte, hogy volt
Pesten a Müemlékek
nél s ott valakitől (ki
nek nevére nem em
lékzem) kérdezte, hogy

Legemyei Pintér László festő

kerül helyébe, egy második
Löwer szállo is már munká
ban van, mert 4000 vendé
get nem tudtak elhelyezni.
Az Erzsébet kert mellett
Svájciak épitenek orinés
szállodát, gőzfürdő, téli
uszodával. Esterházy her
ceg most vett egy 50.000 hol
das birtokot, boldogok a
hivatalnokok. Most van
a szürel, Főtitkár úr nem
nési meg? Legszivélyesebb
üvvözlettel, Ilten-Quirsfeld Rné

de mülán a Müemlékek
oly aranyosak voltak
és mondták, hogy gond
jaikba vezik a házat,
most már csak ők di
rigáljanak. Nem tug
ná meg Főtitkár úr,
mil felelt a város, a
herceg?, oly nagyon ze
retném tudni. Annyi
tervem lenne, de mind
csak akkor lehetséges, ha

a ház úgy elintéződött – mert
pénz nélkül nincs semmi.
Drága lakvink csak lak-
nak, bért nem fizetnek
s így még szegény mama
nyugdíja is az adóra
megy. Míg szegény uram
élt, mily jó dolgom volt
elemte 6 s jozágigazgató
korában 108 eselév úg
rált körülöttem, most
még naponta 7 zobát kell

takaritanom. Reggel ha
febébredek első gondo
latom – a seprű – s ez oly
rémes, hogy sajnálom,
hogy nem vagyok bo-
zorkány, hogy a seprő
nyélen elrepülhetnék –
– a menyországba. – A
város igen képiteti a
mi utcánkat, 2 házat
teljesen renoválnak, ket
tőt lerombolnak s uj

Legány Zoltán

A foghíjas telkek beépítője

Legány Zoltán 1937. óta tervez és épít. A felszabadulás előtt kevés sikere és kevés szerencséje volt. Egy szép munkája áll ma is, amely ebből az időből való: az óbudai postaház. Ezután egy modern, 8 tantermes iskolát tervezett a kőbányai gyerekeknek, de ezt megszakította a háború, az iskola köré bombák hulltak, az építkezés véglegesen megállt.

— Az Ybl-díjjal felszabadulás utáni tevékenységeim jutalmazta a kormány. Én vezetem a lassan befejezéshez közeledő Kerepesi úti lakótelepet tervező építészcsoport munkáját. Részt vettem az Építésügyi Minisztérium által éppen most elfogadott OTP-villalakások típusainak kidolgozásában: ezeket a házakat Budán és néhány vidéki városban építik majd fel, kétszobás, beépített konyhafelszerelésű, kényelmes lakások lesznek.

Legány Zoltán az Általános Épülettervező Vállalat műteremvezetője szerénységből nem említi a »Csilla II.«, szakmai körökben tetszéssel fogadott új lakóházatípust, amelyről különben a Magyar Nemzet hasábjain már beszámoltunk.

S ha valaki a Mártírok útján, a »foghíjak« helyén épülő bérházakban gyönyörködik rövidesen, vagy a 32-esek terén emelkedő új lakóházra néz, tudja meg: az is Legány Zoltán, Ybl-díjas építész munkája.

Tamás István
Magy. Nemzet
1958 jan. 11.

vezet nem juthat el az imperializmus gyarmati rendszerének bírálatáig. A panasz megvitatásának egyik lényeges eredménye — a közel- és középkeleti térségben a feszültség bizonyos mértékű feloldásán kívül — az is, hogy a realitás talaján álló nyugati körökben

LEGER

Picasso →
Matisse →
Léger →

Rózsa Gyula

Azúrparti utószezon
: Utazások Matisse-tól Picassoig

XLII. 259

Népszabadság, 1984. nov. 3. 15.

A **Kós Károly Egyesülés** kiadásában jelent meg az **Országépítő** című építészeti folyóirat. Az 1990. évi első számban beköszöntő programtanulmányként **Makovecz Imre** írta le gondolatait, abban a szituációban, amelyet „a keleti és nyugati haditársadalmak" természeti környezetet és nemzeti kultú
pusztító hatásai hozta
lenlegi helyzet értelmc
kes filozófiai anyagok
lap: Jevgenyij **Baraba**
unióbeli szellemi-ideo
tokról ad áttekintést,
nak legsarkítottabb
szerint: „...az élet eg
területére sem bukkan
mentes volna a súlyo
tatlan betegségektől...
ményezések ma is elmc
les tömegek csendes
ban, a közönyben, a
való félelemben... min
országunkban történt
pológiai katasztrófa
A másik forrásértékű
Rudolf Steiner tanulm
mi élet – Jogrend
amely e három szféra
nak szükségességét hi
harmonikus együttmű
tételeit.

Az Egyesülés tagjai
jelentős munkáját is
lap: **Bodonyi Csaba**
MTESz-székház épité

DESIGN – ezzel az új címmel jelent meg az eddig Ipari Forma néven XIV. évfolyamát megért formatervezési folyóirat. Az 1990. évi. 1. számban több pályázati kiírás mel-

Cím:
KOGART Ház
1062 Budapest, Andrássy út 112.
Tel.: (06-1) 354-3836
E-mail: info@kogart.hu
www.kogart.hu

Address:
KOGART House
H-1062 Budapest, Andrássy út 112.
Phone: + (36-1) 354-3836
E-mail: info@kogart.hu
www.kogart.hu

Támogatók:

Partnereink:

Kiemelt médiatámogató:

Médiatámogatók:

LÉGER
DUBUFFET
WARHOL
ÉS MÁSOK

VÁLOGATÁS
A SAINT-ETIENNE-I
MODERN
MŰVÉSZETEK
MÚZEUMÁNAK
GYŰJTEMÉNYÉBŐL

SELECTION FROM
THE HOLDINGS OF
THE MUSEUM
OF MODERN ART,
SAINT-ETIENNE

PICABIA
MARCOUSSIS
FREUNDLICH
HÉLION
BRAUNER
WITTERS
MASSON
ANGUY
TUNG
QUET
HAINS
ESSELMANN
WARHOL
LIECHTENSTEIN
SOULAGES
CANE
DEZEUZE
VIALLAT
FABRO
MERZ
BEN
BOLTANSKI
FRIZE
VILMOUTH
ARMLEDER
BERTRAND LAVIER
GILBERT AND GEORGE

KOGART
KIÁLLÍTÁSOK

The Kovács Gábor Art Foundation
cordially invites you and a guest
to **KOGART House**
for the opening
of the exhibition

LÉGER, DUBUFFET, WARHOL and OTHERS

A JOURNEY THROUGH 20TH-CENTURY ART

SELECTION FROM THE HOLDINGS OF THE MUSEUM OF MODERN ART, SAINT-ETIENNE

Opening:
Tuesday, 5th December, 2006, 6pm

The exhibition will be opened by:
István Hiller, Minister of Culture and Education

Acknowledgement made by:
Philippe Zeller, Ambassador of France
Lóránd Hegyi, director of the Museum of Modern Art, Saint-Etienne

The exhibition will be on view through:
5th January 2007, open every day
from 10 am to 6 pm

A Kovács Gábor Művészeti Alapítvány
szeretettel meghívja Önt
és kedves Partnerét

LÉGER, DUBUFFET, WARHOL és MÁSOK

KALANDOZÁSOK A 20. SZÁZAD MŰVÉSZETÉBEN

című kiállítás megnyitójára
a **KOGART Házba.**

VÁLOGATÁS A SAINT-ETIENNE-I MODERN MŰVÉSZETEK MÚZEUMÁNAK GYŰJTEMÉNYÉBŐL

A megnyitó időpontja:
2006. december 5. (kedd) 18.00 óra

A kiállítást megnyitja:
Hiller István, kulturális és oktatási miniszter

Köszöntőt mond:
Philippe Zeller, Franciaország nagykövete
Hegyi Lóránd, a Saint-Etienne-i Modern Művészetek Múzeumának igazgatója

A kiállítás megtekinthető:
2007. január 5-ig, naponta
10.00 és 18.00 óra között.

F. Léger / írta Gaston Diehl ; [... ford. Péter Éva]. – [Bp.] : Corvina, 1985. – 96 p. : ill., részben színes reprod. ; 28 cm
Eredeti cím: F. Léger. – Bibliogr.: p. 92-96.
ISBN 963 13 1482 0 kötött : 130,- Ft
Léger, Fernand
75(44)Léger, F.

3173.
Diehl, Gaston
F. Léger (német)
F. Léger / von Gaston Diehl ; [aus dem Französischen von Heribert Thierry]. – [Bp.] : Corvina ; München : Südwest Verl., 1985. – 95 p. : ill., részben színes reprod. ; 28 cm
Eredeti cím: F. Léger. – Bibliogr.: p. 92-94.
ISBN 963 13 1483 9 kötött : 160,- Ft
Léger, Fernand
75(44)Léger, F.

3174.
Diehl, Gaston
F. Léger (német)
F. Léger / von Gaston Diehl ; [aus dem Französischen von Heribert Thierry]. – München : Südwest Verl. ; Bp. : Corvina, 1985. – 95 p. : ill., részben színes reprod. ; 29 cm. – (Meister der modernen Kunst)
Eredeti cím: F. Léger. – Bibliogr.: p. 92-94.
ISBN 963 13 3106 7* kötött : ár nélkül
Léger, Fernand
75(44)Léger, F.

3175.
Diehl, Gaston
F. Léger (orosz)
Fernan Leže / Gaston Dil' ; [per. s francuzskogo A. Gudimenko]. – [Bp.] : Korvina, 1985. – 95 p. : ill., részben színes reprod. ; 28 cm
Eredeti cím: F. Léger. – Bibliogr.: p. 93-95.
ISBN 963 13 2038 3 kötött : magyar ár nélkül
Léger, Fernand
75(44)Léger, F.

nek, a „nagy textiles generációnak" munkáit 1968—70 körül „a régi idők" szelleme lengi be és frissíti fel. Elég, ha ezúttal csak Szenes Zsuzsa korai gyapjútűzéseire, *Szilvitzky Margit*nak 1970-es kiállításán bemutatott textilmontázsaira és vegyes, gazdag technikájú kompozícióira vagy *Szabó Mariannen*ak a szecessziós indíttatást legtovább, még a hatvanas években is őrző és folytató munkáira emlékezünk. Ne gondoljuk azonban, hogy csupán a stílus problémája foglalkoztatta ezekben az években a textilművészet legjobbjait. A technikák páratlan gazdagságán és a szecesszió csábító formakultúráján mélyebbre ható változások virágoztak ki. A *Textil-falikép 68* kiállítás címe még a korábbi, falhoz simuló, lényegében kép-(festmény-) értékű és díszítő funkciójú textil fogalmával számolt; valamivel, ami a hagyományos értelemben vett textilanyagból készül és alapjában véve semleges tartalmú, bármilyen környezeti közegben hasonuló, nem független és nem önálló kiegészítő. Szilvitzky Margit néhány olyan kompozíciója, mint a térbe felfüggesztett *Pillangó* vagy a miseruhákra emlékeztető darabok már a funkció megváltozását mutatják: nem képi értékű quasi-festmények, hanem olyan — gyakran a térben életre kelő, azt elfoglaló és uraló — tárgyak, amelyekből a másodlagos, díszítő szándék teljesen hiányzik. Sőt meglepő erejük éppen önállóságukból, önértékeikből táplálkozik: céljuk egy belső gondolat kifejezése, érvényesítése a textil anyagainak segítségével, anélkül hogy egy általáno-

LÉGER

Leger, Fernand

Kiäll -- a Mücsarnokban
(a bioti lunis, apagából)

Magyar Hírlap, 1968, jun. 27.
Tárlatok. - -

Ster L

Léger, Fernand

Kiállítása a Műcsarnokban
főleg litográfiáit, rajzait, vegyhelyzet
felirőnyegeit és néhány érdekes plasztikáját állítottak ki. Témái tőrt gyakorig
a tevékeny ember, ~~Fer~~

Dunántúli Napló, 968, jún. 30,
Budapesti Kiállítások. – Meropoló
mia művénete. – Fernand Léger a
Műcsarnokban – A Ferenczy család –
Anna Margit az Ernst Múzeumban –

~~Mai Gyula~~

Leger

MDK

Megnyitották a Kulturkapcsolatok Intézetében az Unesco reprodukciós kiállítást. Fenti művész is részt vesz munkájával.

Esti Hirlap 10 az. 1950. jan. 13. 2 old.

F. Léger szobrász

a felszabadulás 30. évfordulója alkalmából Bratislavában megnyílt a magyar szobrászok kisplasztikai kiállítása, melyen szerepelnek a művész alkotásai: „Tankemberek" – „Karóba húzott" c. plasztikái a háború elembertelédése ellen tiltakozik. (emlétve)

Bárkány Jenőné: Magyar szobrászok tárlata.

Uj Szó, 1945. júl. 10.

Nógrád

1979 jun 3.

Fernand Léger

grafi mi mejne

Fernand Leger:
Két fej.

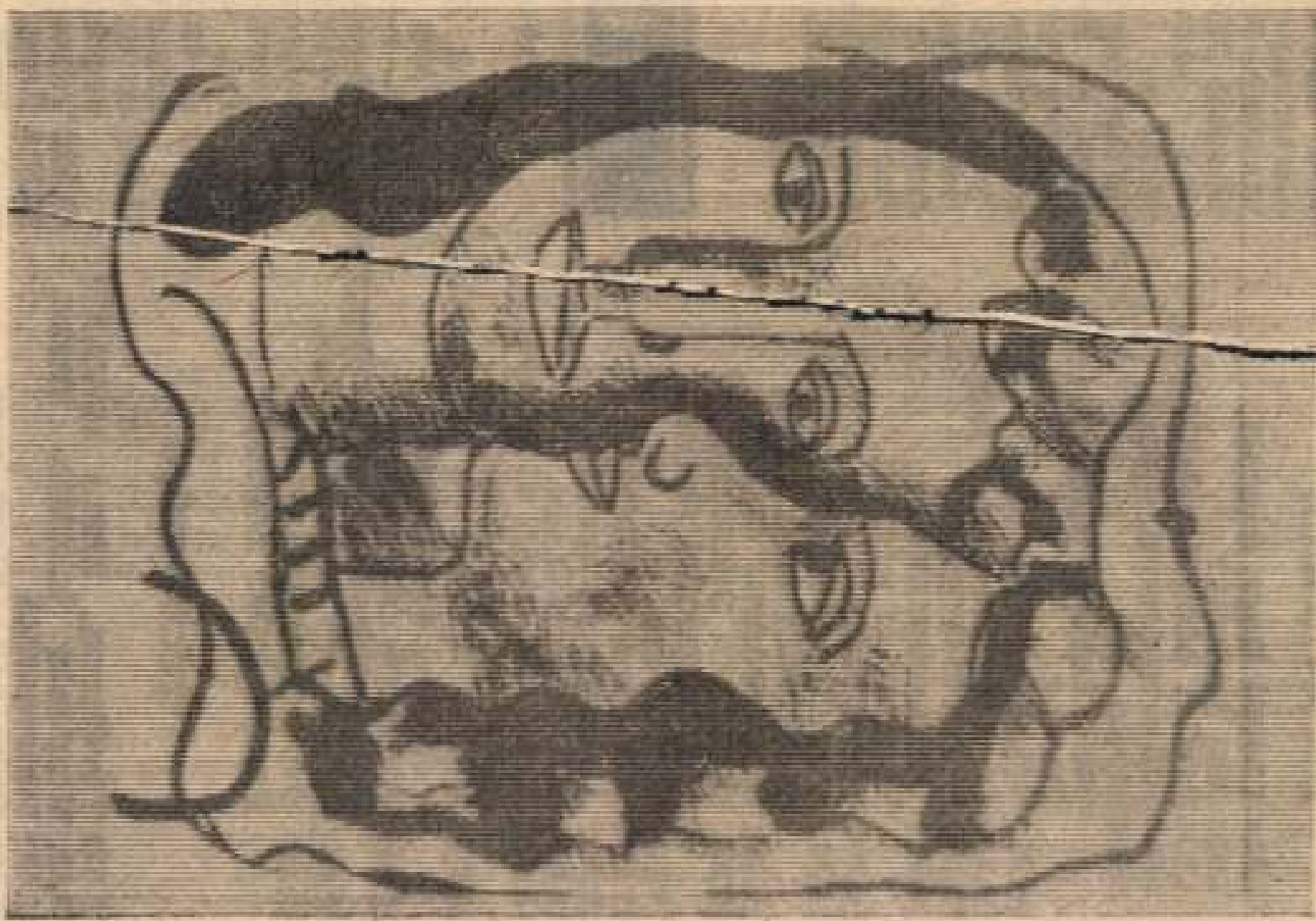

PETŐFI RÁDIÓ:

7.30: Lionel Rogg orgonál.
8.05: Mit hallunk?
8.30: Miska bácsi levelesládája.
9.00: Slágermúzeum. (Ism.)
9.54: Nyári les. Szerkesztő: Szablyár Ferenc.
10.27: Színházi magazin.
11.55: Jó ebédhez szól a nóta.
12.52: Babérkisasszony.
14.05: Újdonságainkból. Magyar táncdalok.
14.33: Táskarádió.
15.30: Nőkről — nőknek. A hetedik ajtó. (Ism.)
16.00: Régi magyar muzsika.
16.35: Elisabeth Schwarzkopf operettdalokat énekel.
17.00: Ötórai tea.
17.55: Mit üzen a Rádió?
18.33: A vasárnap sportja.
19.00: Nótakedvelőknek.
19.47: A varsói rádió új könnyűzenei felvételeiből.
20.20: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő.
20.43: Társalgó. Két óra irodalomkedvelőknek. (Ism.)
22.40: Offenbach operettdalaiból.
23.10: Dzsesszfelvételeinkből: Pege Aladár bőgőzik.

TELEVÍZIÓ:

8.05: Tévétorna. (Ism.) (SZINES)
8.10. Mindenki iskolája. Fizika.
8.45: Matematika
9.15: Óvodások filmműsora.

(14). Színes USA bűnügyi film. — **Kisterenye:** Októberi vasárnap. Magyar—NSZK történelmi film. **Pásztói Mátra:** A kék madár. Színes szovjet—amerikai ifjúsági film. — **Szécsényi Rákóczi:** A delfin napja. Színes USA sci-fi film. — **Érsekvadkert:** A nyugalmazott ezredes. Színes szovjet filmdráma. — **Nagylóc:** Kentaurok. I—II. Színes magyar—szovjet—csehszlovák koprodukció. — **Jobbágyi:** A reménység szele. Színes szovjet ifjúsági kalandfilm. — **Rétság:** 2100 Ürodüsszeia. I—II. Színes, látványos angol sci-fi film.

HÉTFŐ

KOSSUTH RÁDIÓ:

8.25: Mit üzen a Rádió?
9.00: Szép Ernő versei.
9.10: A hét zeneműve.
9.40: Hatéves lett a gyerek.
10.05: Nyitnikék — Kisiskolások műsora.
10.35: Beethoven: B-dúr trió. Op. 97.
11.19: A tudományos könyvsátorból jelentjük.
11.39: A sziget. Robert Merle regénye. I. rész.
12.35: Válaszolunk hallgatóinknak.
12.50: Zenei érdekességek az elmúlt hét műsorából.
[illegible] király. Thurz Zol-

Fernand Léger

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

grafikaművész

SOMOGYI NÉPLAP

1979 AUG 26

/1021

Két fej. Fernand Leger rajza.

Legindi József
festő, honvéd

Szabad Művészet

1950. 139. l.

dijat élvez és tiszteletdijat az
az intézeti házi pénztárnál veszi-e

int felsorolandók az összes napidijas
itüntetése mellett, hogy mily napi-
t mennyi a járandóságuk és ily minő-
mely naptól kezdve vannak alkalma-

int felsorolandók az összes kinevezett
megjelölve minőségüket s részletesen
fizetése /és személyi pótlékot/kak-
kot vagy egyéb járandóságot élveznek?
a jelenlegi altiszti vagy szolgai mi-
vezés rendeletének kelte és száma!

Ligler Lajos
szobrász
64 éves
(tüdőtágulat)
+1954. IV. 10
Pesterzsébeti Ujtemető

Halotti főkönyv
428

M.D.K.

Légmán Imre, építész

és Bárány Jéza terveit fogadta el az egri szinügyi bizottság az Egerben felépítendő szinkész részére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

márc. 11. sz. 6. old.

M.D.K.

Légmán Imre mérnök

Bárány Géza mérnökkel együtt tervezték és épi-
tették az egri Szinházat.
"Uj Szinház Egerben" cimmel közölt cikk ke-
retében a lap bemutatja a szinház fényképét.

Szinház és Élet. Bp. 19o4. aug. 28. II. évf.
35. sz. 1o7-1o8. lap

M.D.K.

Légmán Imre, kir.mérnök

81./téves, mert ez a 82.szám/-1892.XI.5.-Az egri várlaktanya és környékének helyszinrajza.-Kéziratos, szines térkép./Schwartz Béla szds és még két olvashatatlan aláirás/.24+34 cm.-Hadtört Int és Múz.Térképtára. 150.o.

Sugár István: Eger város térképei / XVIII.sz.-1950 / 125.o.

Az Egri Múz.Évkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967. Eger, 1967

K.-D.-K.

LÉGHÁN Ottó építész

1920-as évek, Gyöngyös régi vár-
megyeháza (ma áll. mentelep) át-
alakítása

Gyöngyös városképi és műemléki
vizsgálata Bp. 1951. KUMOK. 22. l

Légmács Leo

műszaki főtanácsos tervei szerint
épitette Eger első Kőszinházát Mát-
ray Sándor.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi
kislexikon, Budapest, 1969.

1171.

Egri Anna, színésznő, sz. 1902. *Kápolnán* (Heves m.). Színipályára lépett: 1923-ban. — Férje dr. Lengyel László.

Egri Berta, színésznő, sz. 1890. máj. 16. *Mezőkövesden*. Színpadra lépett 1904-ben, Győrött. Játszott ezenkívül Kassán, Pozsonyban, Brassóban, Losoncon, Debrecenben, Budapesten a Városligeti Színkörben stb. — 1911. aug. 26-án férjhezment *Szalai* Gyula színészhez.

Egri János, (Schweiner), színigazgató, sz. 1810. *Egerben*, megh. 1846-ban. Az egri akadémia bölcseleti osztályából lépett a színpadra, melyen úgy a drámai, mint a komikus szerepekben szép sikert ért el. Hangja megnyerő, erőteljes, szavalata kifogástalan volt; arról volt ismert, hogy a természetes szavalást ő honosította meg a vidéki színészek között. 1840-ben igazgatótársa volt Bartók Józsefnek. — Neje: *Kratochvill* Antónia, színésznő, kivel 1843. farsangján lépett házasságra.

Egri Jenő, színész, sz. 1877. dec. 23. *Budapesten*, megh. 1903. nov. 11. U. o. Színipályára lépett 1894. virágvasárnapján.

Egri Jenő, színész, sz. 1878. júl. 10. *Tenkén* (Bihar m.). Színipályára lépett 1904. jún. havában.

Egri Kálmán, jeles népszínműénekes, sz. 1842. nov. 15. *Nagykárolyban*, megh. 1907. aug. havában, *Kiskúnhalason*. 1863. jún. 25-én Kocsisovszky Jusztin társulatánál színész lesz, majd Nyiri Györgynél működik. 1869-ben színigazgató lesz, de csak 15 hónapig bírja el a terhes munkát. 1872-ben Völgyi Györgyhöz szerződött el Kecskemétre. 1874-ben a budapesti Miklóssy Gyula-féle színháznál találjuk, azután vidékre, Egerbe, Kecskemétre megy. 1875-ben népszínműénekes lett és mint Göndör Sándor megalapozta hírnevét. 1876-ban a debreceni színház tagja volt, 1877—1881. a Népszínháznál működött. Az új szegedi színház fölépülésekor Szegeden játszott, hol 1888. febr. 8-án ülte meg 25 éves jubileumát a »Parlagi Jancsi« címszerepében. 30 éves jubileumát 1893. febr. 9-én ülte meg Déván, ugyancsak a »Parlagi Jancsi«-ban. Az utóbbi időben a budapesti Műszínkör rendezője volt. — Első neje: *Sáska* Juliánna, megh. 1874. ápr. 18-án, *Érmihályfalván*. Második neje: *Fretska* Mária, megh. 1895. okt. 27-én, *Nagyszebenben*. Harmadik neje: *Rónai Kovács* Karola, sz. 1853-ban, 1875-ben lett színésznő. A pályán 21 évig működött. 1907. jan. 1-én nyugalomba vonult. Megh. 1920. febr. 26. *Kiskúnhalason*.

Egri Nyomda Részvénytársaság, 1909. ápr. 6-án az Orsz. Színészegyesület nyugdíjalapjára 200 K-t adományozott.

Egri színészet. Egerben az első magyar színielőadást 1754. jún. havában tartották gróf Barkóczy Ferenc püspök palotájában. Színre került *Faludy* Ferenc »Constantinus Porphirogenitus« c. darabja. A szereplők tanulóifjak voltak. (*Fővárosi Lapok*, 1884. febr. 1., tárca.) Hivatásos színészek először 1800 őszén jártak itt, Kelemen László tagjai, azután 1806-ban, később 1815. jún. 22-én játszottak itt, Nagy János igazgatása alatt. Színre került: »Ki-ki a maga háza előtt seperjen« c. színmű. Tagok voltak: Ujvári, Benke, Murányi és neje, Nagy Károly, Komlóssy, Divéky, Kőszeghy, Németh, Kontz, Déryné, Benkéné, Pápainé, gyermekszereplők: Murányi Lajos és Lotti. 1816. május havában a Pesti Magyar Theatrumi Társaság keresi fel a várost s játszott »olly szerentsével, mellynél nagyobbat nem is reménylhetett«. (*Hazai és Külföldi Tudósítások*, 1816. pünkösthava, 29. szám.) 1819-ben Lefévre Teréz, Murányi Zsigmond, Benke József, Déryék, Kőszeghy Alajos stb. játszottak. 1823-ban Déryné is itt van. 1828-ban a kassaiak jönnek a városba. 1833-ban megalakul a kaszinó, ettől kezdve ennek a nagytermében állították fel a színpadot. 1837. május havában Pály Elek, nov. 5-től dec. 7-ig Balla Károly igazgató társulata működik itt, tagok között volt: Balla, Balláné, Fülöpné, Soós Anasztázia, Szántayné, Déryné, Egri, Farkas József, Boldizsár, Könyves Máté stb. Ez év május havában a muramelléki társulat Balogh István és Hetényi József igazgatása mellett működött Egerben. Ismertebb tagok: Balogh és neje, Hetényi és neje, Szőke, Várady, Farkas, Déry István. Nyári időben a püspök-kertben ját-

szottak, szabad ég alatt. 1840-ben Balla és Ujfalussy társigazgatók működtek itt és nevezetes dolog volt, hogy a karzati közönség pipált a színházban és leszólt a színpadra! A többi igazgatók: 1853-ban Kőszeghy Endre, 1859. ápr. havában Ujfalussy Sándor, 1863-ban Latabár Endre, 1864-ben Láng Boldizsár, 1866-ban Aradi Gerő, Csabay Pál, 1867-ben Némethy György, 1869-ben Egressy Ákos, 1870-ben Kovács Mór, 1871-ben Mannsberger Jakab, Károlyi Lajos, 1874-ben Völgyi György, 1876—79-ig Hubay Gusztáv (közben 1877. ápr. közepén Krecsányi Ignác és 1878-ban Gerőffy Andor), 1880-ban Bokor József, 1881-ben Lászy Vilmos. Az aréna 1868-ban épült fel, Latabár Endre társulata játszott benne először. 1880-ban új arénát építettek; a Hunyadi-tére Krecsányi Ignác épített színkört, 1882-ben, majd a város is épít színkört 1884. aug. 6-án, 500 személy részére. Itt játszott 1886-ban és 88-ban Aradi Gerő színtársulata, Jakab Lajos 1887-ben, Csóka Sándor 1889—90, Halmay Imre 1891—95, Szalkay Lajos 1896—1902. (közben Leszkay András 1898.), Tiszay Dezső 1897—99, özv. Tiszay Dezsőné 1901-ben, utána következett Deák Péter 1900—1903, 1903-ban Németh József. Az új színházat 1904. aug. 20-án nyitotta meg Balla Kálmán társulata, Gárdonyi Géza prológusával, »Dobó István szelleme« címmel. Utána *Dobsa* Lajos: »István első magyar király« c. drámája került színre. A színházat *Légmács* Leó műszaki főtanácsos tervei szerint *Mátray* Sándor építette, 100.000 K költséggel. Elfér benne 800 néző. Páholyainak száma 37, a földszinten van 234 ülőhely, míg az erkélyen 119. 1908-tól huzamosabb ideig Palágyi Lajos miskolci színigazgatóé volt a színház bérlete. Újabban Czakó Pál volt az igazgató, őt követte: Heltai Hugó, Gulyás Menyhért és Kardoss Géza debreceni társulata. Ez utóbbinak kerületéhez tartozik ma is.

Egry Géza, színész, sz. 1860. *Szatmárt.* Színpadra lépett 1876-ban, Kovács Gusztávnál.

Egry Gézáné, színésznő, megh. 1922. ápr. 20. *Szabadkán.*

Egyed Aranka, színésznő, sz. 1869. márc. 11. *Marosvásárhelyen.* Megh. 1894. márc. 2. *Kolozsvárott.* Színipályára lépett 1885. máj. 1. Kolozsvárott.

Egyed László, színész, sz. 1900. okt. 27. *Galambokon,* Zalam. Színipályára lépett 1924. nov. 1.

Egyed Lenke, (Fekete Oszkárné), színésznő, sz. 1881. nov. 4. *Marosvásárhelyen.* Színipályára lépett 1898. okt. 1. Krecsányi Ignácnál.

Egyed Margit, színésznő, sz. 1872. *Marosvásárhelyen.* Színpadra lépett 1888. márc. 28. 1915. okt. 1-én egyesületi tanácsülésen nyugdíjazták.

Egyed Zoltán, (székelyvásárhelyi és pókai), író, sz. 1894. ápr. 19. *Válaszúton* (Kolozs m.). Besztercén és Nagyenyeden járt iskolába, ez utóbbi helyen tett érettségit, majd Bécsben tanult. 1914-ben bevonult, az orosz fronton harcolt, majd olasz frontra került. Hősies magatartásáért kitüntették, a bronz, kis ezüst, nagy ezüst stb. vitézségi érmekkel. Mint hadnagy szerelt le. Munkatársa volt a *Déli Hírlapnak, Esti Kurirnak,* szerkesztette a *Rivalda* c. színházi lapot. Ezidőszerint *A Reggel* színházi rovatvezetője és a *Színházi Élet* rendes munkatársa. Művei: »Szerződés«, 1 felv. tréfa, bem. 1916. aug. 19. a Modern Színpadon (170-szer adták). »Rouge et noir«, játék 2 felv., bem. 1920. nov. 18-án az Andrássy-úti Színházban (101-szer adták). »Égő szoknya«, szmű 3 felv., 11 képben, bem. 1928. szept. 8. a Magyar Színházban. Ezenkívül 21 kis kabarétréfát írt. Fordítása: »Marusja«, egy kis cseléd története az élet három útján, írta Lew *Urvancov.* Bem. 1928. máj. 11. az Új Színházban.

Egyéniség, a színész azon művészi tulajdonsága, mely képessé teszi arra, hogy a betanult szerep szavain és a rendezői utasításon kívül a sajátjából is hozzájáruljon az ábrázolt személy jellemzéséhez. Nemcsak tudást és képzettséget, hanem kiváló lélektani ismereteket és igazi színészi ösztönt is kíván. Egyéniségnek nevezhetők pl. Pergő Celesztin, Déryné, Egressy Gábor, Blaháné, stb.

Magyar Színművészeti Lexikon
Bpest 1929. I. k.

MDK

Légmács Leó müszaki főtanácsos

tervezte az egri szinházat, melyet Mátray Sándor épitett fel

Magyar Szinmüvészeti Lexikon. Bpest.1929. I.k. 394.l.

MDK

Légrády Andor

Kilátás a Naphegyről, of.

Budapesti létkép, "

N.Szal. 1913. tav. 17. l.

Légrádi János

Magyar Iparművészet az
ezredfordulón 2003

94.p.

budapesti ügyvéd.

7. Ld. 889/3.

8. Hoffmann Edith (1888-1945) művész grafikai osztályának vezetője.

9. Ravasz László püspökre utal.

LÉGRÁDY 1. *Andor*, festő, * Budapest 1883, hősi halált halt 1914. Budapesten tanult s u. i. 1913 naturalista tájképeket (Kilátás a Naphegyről, Budapesti látkép) állított ki a Nemzeti Szalónban.

E. G. II. 19. l

(és

któl körülvett emelvényen áll) kissé bal-
ben rózsagalyat tart két kinyilt virággal
alástjának szélét fogja, a melyben számos
ny veszi körül, diademáján sziv alakú pi-
ncz hosszú szemű fehér gyöngygyel látható,
szemöldöke és vállaira omló haja barna, ró-
stjának szélés pántján, az Árpádház czimer-
roszlánt mutató thüringiai czimer képez
rek medaillon csüng, a melyen Krisztus ké-
szij szoritja. A háttér aranyozott. Jelzé-
tükkel: »ROSKOVICS« és felirata az emelvény

cm.- A budai királyi palota szent István
ett kép kartonja.- Vétetett az 1904: II.
Kán (121-904).- L. a Vasárnapi Ujság 47.
16. számát, hol Zelesny Károly fényképei

én (454-905). Az elszámolás elfogadta-
alatt (1035-905).

937.

Légrády Andor

1913. ápr. – máj. kiáll. Nemzeti halon

Kilátás a Naphegyről, olajf. 80.–

Budapesti látkép, olajf. 100.–

~~Láskay Mária II. 202~~

1904. XI. 3.

Debreczen ev. ref. főisk.

Sanatorium-egyesület emlékkönyve (785/1904.)

Légrády Andor

Pest

Szül Bpest 1883

elesett 1914 Szerbia

1913 tagjegyzéket

elenőrt Li Pesten

ahol tanult is

Thieme-

Becker

22. 570.

854

Weirotter Franz Edmund

A tájképek és romok harmadik sorozatának czímlapja. (Dritte Folge von Gegenden und Bruchstücken alter Gebäude.) Rk.

121 m. 202 q.

K. 8. —

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-068, 387-348, 340-726
1976 JUN 1 3

KELET-MAGYARORSZÁG

Légrádi Erika
1021

Városszéli házak. (Légrádi Erika rajza.)

ndrással,

i városi
első titkárával

politika
léseiről

ndhatom, hogy a megyei és központi szer-
segítenek gondjaink megoldásában. Fel-
ő érzés egy ilyen dinamikusan fejlődő
os építésének részese lenni, amely ter-
zetesen problémával is jár. 1970-ben 229,
-ben 460 gyerek született, s így a terve-
125 óvodai hely helyett 350 helyet épí-
ünk. A lakosság többsége magáénak érzi
árost, szereti és építésében jelentős mér-
ben segítséget nyújt. Évenként átlagosan
illió forint értékű társadalmi munkát

végrehajtó bizottsági ülésen 6, titkári értekezleten pedig 4 vezetőt számoltattunk be a gazdaságpolitikai feladatok végrehajtásáról. Ezen túl rendszeresen kapcsolatot tartunk az itt működő üzemek felettes gazdasági vezetőivel.

● **Terveznek-e az üzemekben termékszerkezeti változásokat?**

— Általában új üzemek vannak városunkban. Igy nem tervezünk profilváltozást. Azonban volt ilyen eset is a MEZŐGÉP-nél

Légrádi Ferenc

pozsonymegyei épitész kőmüves

1754-ben irathozott be.

lásd

Fleischer Bécs. 63. l.

T. 4017.

ember 30-iki ~~könök~~ körmenet szemlél-
yen egy rúdra helyezett ládában embe-
ijakat és egyéb rosz fegyvereket
a félmeztelenek, a spahik a próféták
karddal és közelükben a kutyáknak
ztény rabszolgákat kivégző, a vidé-
ér a sánta szamáron, a pénzszórók
Jelzése fölül jobbra: pag 111.

17 : 30.2 cm.

MDK

Légrádi Jenő

szerepelt a kiállításon.

és "Konzerv" c. munkája III. dijat nyert.

/tc/: Kereskedelmi grafika. Fiatal rajzolók plakáttervei Salgótarjánban.
Nógrádi Népujság. 1964. jul. 1.

MDK

Légrádi Jenő

szerepelt a salgótarjáni őszi tárlaton.

--: Tárlat-nyitás előtt.

Nógrádi Népujság. 1963. nov.9.

Légrádi Jenő

szerepelt a salgótarjáni József Attila Művelődési Otthonban rendezett kiállításon.

---: Nagy érdeklődő közönség előtt nyílt meg a megyei képzőművészek tavaszi tárlata.

Légrádi Népújság. 1963. jun. 5.

Légrádi Jenő
festő

M.D.K

A nógrádmegyei festők kiál-
litásán részt vett

Hanlisch Lenke: Gondolatok az 1962-es salgótarjáni
őszi tárlat kapcsán
művészet, 1963. május – 93 kap

Légrády Jenő

Szerepel a Nógrád megyei Studió táslatan

N.N.: Studió kiállítás

Nógrád 1969 XI. 28

MDK

Légrádi Jenő

Résztvett a tárlaton.

—: A megyei képzőművészek őszi tárlata Balassagyarmaton.

Nógrádi Népujság. 1962. okt. 17.

Légrádi Jenő

Szerepel a Studió 1968 anyagából rendezett táslatan Karaunsbérényben

N.N.: Presszótáslat

Nógrád 1969 III. 29

MDK

Légrádi Jenő

Kiállitási kritika

Nógrád 1967 febr.5.p.7.

LÉGRÁDI JOSEFF, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportót jelzik. 263.old

/ 1, 2. / V. csizmadia. 264.old

U.VARGA MARIANNA: Mestererberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

---

1967 FEB 5
1021

Számvetés a „második vonalban"

A Képzőművészeti Stúdió kiállítása

A Nógrád megyei Képzőművészeti Stúdió, mint szervezett forma mindössze néhány éves múltra tekinthet vissza. A szükségszerűség hívta életre, mintegy függvényeként a megye páratlan intenzitással fejlődő képzőművészeti kultúrájának. A Stúdió az úgynevezett „második vonalat" képviseli az élenjáró hivatásos művészek mögött. Nemes emberi vonás, hogy szeretünk elsők lenni, nem szívesen maradunk le, nem örülünk ha önkényesen sorolnak valaki, vagy valakik mögé. Ebben az esetben a „második vonal" minősítés a művészetek objektív mércéjével mérve igaz ténykérdés, vitatkozni nem is nagyon érdemes rajta. Nem jelent viszont ez végleges határokat, és bármelyik, ma még amatőr stúdió-tag egykor méltó lehet a művész elnevezésre. Ez is célja az együttes tevékenységnek, de nem csupán ez. A művészetekkel való foglalkozás az ember érzelem- és képzeletvilágát gazdagítja, formálja az ízlését, fejleszti esztétikai érzékét. Az irányított aktivitás, a közvetlen és közvetett ráhatás, a nevelő társas foglalkozás kialakítja a minden iránt érdeklődő, sokoldalúan művelt marxista világnézetű embertípust, amely József Attila szavaival szólva a mindenséggel mérheti magát.

Bárhogy is van, képzőművészeti stúdióról lévén szó a tevékenység fokmérője mégis csak az alkotás, a mű, amely a közönséggel való érintkezés folyamatában „vizsgázik". Immár másodízben került sor a Nógrád megyei Képzőművészeti Stúdió kiállítására. A tárlaton egy év termésének legjavát 31 alkotó 65 művét láthattuk. A bemutatkozó kiállítással összevetve az idei dekoratív, látványosabb, — amely egyrészt a rendező Kristóf Cecíliát dicséri, másrészt a terem javára írandó. Hiányoznak azonban a kiugró teljesítmények, a tavalyi kiállítás hangulatát meghatározó egyéni hangok (Fábián Gyöngyvér, Kerekes László, Kristóf Cecília, Radics István). Utóbbi kettő már az Észak-magyarországi Területi Szervezet tagja, Némelyek (Csikász István, Orosz István) tehetségük és eddig ismert színvonaluk alatt szerepelnek, nem tudni milyen okból. Örvendetes viszont, hogy új nevekkel gazdagodott az idei tárlat (Kelemen István, Molnár Béla, Molnár László stb.) és néhányan kellemes meglepetést okoztak. Elsősorban Gyenes Lajosnéra és Leszenszky Lászlóra gondolunk.

A kiállítás összképe azt bizonyítja, messze jutottak a Stúdió tagjai az amatőr képzőművészetben nem is olyan régen megtapasztalt dilettantizmustól. A festészettel nem hivatásszerűen foglalkozók is ugyanabban a korban, társadalmi valóságban és művészettörténeti periódusban élnek és dolgoznak, mint a művészek és ezek a tényezők sok közös vonást is eredményeznek. Ezért nem lehet minden esetben epigonizmus vádjával illetni az alkotókat még akkor sem ha a „hatás" nyilvánvalóan kimutatható. Az újrateremtéshez viszont a tehetségen túl nagyon sok energia kell. Ezért nem kérhetjük számon egyéb elfoglaltságuk mellett az amatőröktől azt, aminek megoldása a hivatásos művészektől is teljes erőfeszítést kíván. Az itt-ott megjelenő egyéni hang nem jelent elzárkózást, különc egyénieskedést, a tanultak mindenáron való kikerülését, hanem inkább törekvést aziránt, hogy dokumentálja az alkotó: a magából is tudott hozzátenni egy csipetnyit a nagy egészhez, eredményesen sáfárkodott a rábízott „tálentumokkal".

Mi az, ami hiányzik, amit még várunk a Stúdió kiállítóitól? A bátrabb problémafelvetést a látványfestészet nagyobb ívben való kikerülését, a friss kezdeményező szellemet, a nógrádi miliő hívebb visszatükrözését.

Tagadhatatlan, hogy a közös tevékenység, a művész-telep hatása révén megfigyelhetők bizonyos tendenciák az egységes művészet szemlélet kialakítására — a tájékozódás nyughatatlansága, az őszinteség, a lényegkereső nagyvonalúság, technikai újítások stb. — de természetesen nem egyenrangú eredménnyel. Az egyéni teljesítmények sorában a tartalom és a forma egységét alapul véve Kelemen István, Leszenszky László és Molnár Béla viszi el a pálmát. Nem csupán a jelenségek érzékelhető felszínének visszaadására törekszenek, hanem az igényes tárlatlátogatók számára akarnak és tudnak eszmeileg érhetőt, érzelmileg lebilincselőt, művészi élményekkel gazdagítót mondani. Kelemen frappáns, könnyed csendélete kellemes színfoltja a kiállításnak. A Veszprém I—II. akvarell-pasztell pár az alkotó rajzkészségét és mély gondolatiságát bizonyítja. Leszenszky László szintén veszprémi témájú képeit a remek szerkesztés, a gondos precizitás dicséri. Molnár Béla, a legfiatalabb kiállítók egyike nagy sikerrel debütált e tárlaton. Olajképei (Feljáró, Kapu, Templom) ígéretes teljesítmények Dicsérettel kell szólnunk Szatmári Béla alkotásairól is. Képei izgalmasak, gondolatgazdagok, de nem elég kidolgozottak, a félbehagyottság érzetét keltik (pl. Család). Az új problémák felvetése pedig teljes megoldás nélkül nem vezet tovább. Fenntartás nélkül dicsérhetők viszont tollrajzai. (Illusztráció I—II). Gyenes Lajosné harmónikus színezetű akvarelljeivel, Márton Bálint líraiságával tűnik ki. Külön említésre méltó Bajcsik József (Tanulmány II. — pasztell), Heiser Rezső (Műterem — szénrajz), Kindl József (Présházak — olaj), Légrádi Jenő (Kőművesek — olaj), Óvári János (Kapu — linó) és Szabó Áron (Város II. — olaj) egy-egy alkotás. A műfajilag és tematikailag egyaránt differenciált anyagban új színfolt a plasztika és az iparművészet jelentkezése. Hadusovszky Rudolfné viaszolt batik stólái ízlésesek, ügyes Hruncsjár József lemezdomborítása (Kompozíció), kevésbé sikerült viszont Adorján János portréja id. Szabó Istvánról.

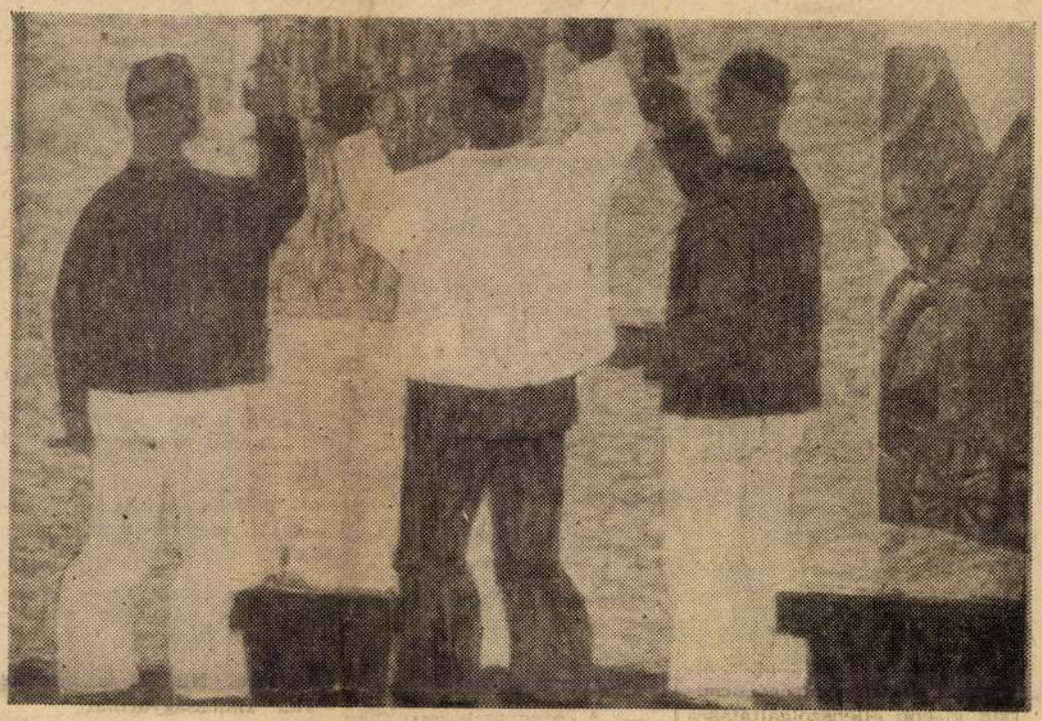

Légrádi Jenő: Kőművesek

Summa summárum: a tárlat — minden gyengéjével együtt — szép példája annak, hogyan nő fel a „második vonal", hogyan veszíti el fokozatosan a stúdió-tagok tevékenysége az önképzőköri jelleget. A kiállítás Salgótarjánban még akkor is nagyobb nézőszámot érdemelt volna, ha figyelembe veszszük, hogy a nyitvatartás időtartama zömében a tanítási szünet idejére esett. A tárlat következő állomása Balassagyarmat. Az alkotók szimpatikus törekvése ott remélhetőleg nagyobb visszhangra talál.

Csongrády Béla

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÓGRÁD

Alex La Guma:

A RAZZIA

— Charly! Zörgetnek!

Charles Pauls lassan ébredezett, nehezen tépve ki magát bódult álmából, amely — nem számítva a látomásokat —, édes volt, mint a szirup.

Az ajtón dühösen dörömböltek, s Charles érezte, hogy a viskó minden egyes ütésnél megremeg. Szemei nehezen nyíltak fel, mint a redőny a szétvert sarokvason.

Valaki bekiáltott az utcáról:

— Hé nyissátok ki! Vagy szétverjük az ajtót!

Charly felült az ágyon.

— Hagyjátok abba! Rögtön nyitom!

Frida rémülten suttogta:

— Mi lehet ez, Charly?

— A törvény — morogta ő. — Ismét ez az átkozott razzia... — majd hozzátette: — Ne nyugtalankodj. Semmit sem követtünk el.

A kunyhó ismét megremegett az ütésektől, és Charly még egyszer felkiáltott:

— Jövök már! Ne dörömböljetek!

A szoba elülső részében, a függöny mögött rémülten felsírtak a gyerekek. Charly a sötétben kitapogatta a nadrágját, csendesen szitkozódott. Felesége gyufa után kutatott. Fellobbant a láng, és Charly a táncoló fény mögött rámosolygott Fridára:

— Minden rendben lesz. Te csak figyelj a gyerekekre!

Az öklök megint döngetni kezdték az ajtót, mire Frida, lejjebb csavarta a lámpabelet, s megpróbálta elcsitítani a rémülten síró gyermekeket.

Charly mezítláb az ajtóhoz ment, s elfordította a kulcsot. Az ajtó, anélkül hogy hozzáért volna, élesen kivágódott. Egyenruhás alakok tódultak be a szobába. Charly önkéntelenül hátralépett. Egy pillanatra zseblámpa fénye vágott a szemébe, aztán kialudt.

A csoportban négy rendőr volt; egy fehér hadnagy, és három afrikai. A hadnagy ránézett Charles Paulsra és így szólt:

— Ő az. Hol van a dagga?

Charly állta a tekintetét:

— Itt nincs dagga. Mi tisztességes emberek vagyunk!

A hadnagy elvigyorodott és lassan körülnézett. Alacsony, bőven emberke volt, sűrű fe-

A hadnagy tekintete Fridán állapodott meg. Az asszony önkéntelen összébbhúzta magán a hálóinget.

— Kellemes ilyenkor az ágyban henteregni, mi? Én meg mászkálhatok kint az esőben. — Charlyt kérdezte:

— Mi a neved?

— Charles Pauls.

— Hát a tiéd? — fordult aztán Fridához, miközben majd felfalta apró, szürke, kifejezéstelen szemeivel. Frida rémülten nyelt egyet, aztán halkan, szaggatottan mondta a nevét.

A hadnagy tovább vigyorgott:

— Na igen. Tisztességes emberek — Kacagott. A szája kinyílt és a torkából a kotkodácsolás és fuldoklás furcsa keveréke tört elő. Aztán hirtelen becsukta a száját. Gyűlölködve nézett Fridára:

— Mit bámulsz rajtam, te suvickos képű szajha?

Megigazította vizes tányérsapkáját, fejével intett a kisérőinek, és kilépett az esős sötétségbe Azok hárman szó nélkül követték.

Valahol az utcán az eső monoton pergésén túl hangos emberi beszéd hallatszott, ajtók csapódtak: egyre élesebbé váltak a külvilág zajai.

Charly hirtelen előkotorta bakancsát, felhúzta.

— Hová készülsz? — kiáltotta rémülten Frida.

— Megyek megnézem, mi történik odakint.

— Ne menj, Charly! Bajod eshet.

Charly toppantott a lábával, hogy meggyőződjék róla, rendben vannak-e a bakancsai, aztán csendesen válaszolt:

— Csak körülnézek. Látni akarom, mit csinálnak a mieinkkel. — Felvette sárga viaszkosvászon esőköpenyét, s megnyugtatóan rámosolygott: — Meglátod, minden rendben lesz.

Az utcán élesen világított néhány teherautó fényszórója. Eszeveszetten csaholtak a kutyák, s az áradatként lezúduló eső függönyén át innen is, onnan is emberi figurák bukkantak elő.

A rendőrség összeszedett néhány afrikait, akik csoportba verődve, a hidegtől és esőtől remegve álldogáltak a fénykévében. Szortirozták és különböző teherautókba ta-

— Mindig magadnál kell hordanod. Hol van?

— Rögtön kihozom, bent van a házban.

— Egyszóval nincs igazolványod, mi? Na gyerünk!

— Hallgasson meg, miszter, a házban van.

A rendőrök se szó, se beszéd az út közepén didergő csoporthoz löktek.

Az afrikaiak csoportja türelmesen várta a zuhogó esőben, mikor ültetik őket kocsikba. Sokan azért kerültek ide, mert nem tartottak maguknál igazolványt, másoknak nem volt rendben a papírjuk, s most valamilyen pecsét hiánya miatt borult fel az életük, egyesek pedig a házkutatásnak szegültek ellen.

Az eső még mindig esett, de már nem olyan erősen. Charles Pauls a félhomályban álldogált, a reflektorok fénycsóváján kívül, és az eseményeket figyelte. Az esővíz kis patakokban csordogált le köpenyéről, sapkájáról pedig a nyakába csepegett. A rendőrök számolták az összeszedetteket, kocsikra rakták őket, kiabáltak, zseblámpáikkal hadonásztak, gumibotjaikat lengették.

Charlyra hirtelen élesen rászólt valaki:

— Hát te mit álldogálsz itt?

Charly a hang irányába fordult és egy rendőrt pillantott meg.

— Mit keresel itt fickó? — csattant még egyszer a kérdés.

— Csak nézelődök — felelte Charly és gúnyosan vigyorgott a rendőrre.

— Na szedd a lábad, és eredj haza. Egy-kettő!

Valami forrni kezdett Charly lelkében, de azért nyugodt hangon válaszolt:

— Miért? Mikor a tieidet

— Ah, ah, — mondta a rendőr és bajusza fel-alá mozgott. — Gonosz vagy, mi? — Az övén hordott bilincs felé nyúlt.

Charly hangja keményen csengett:

— Igen, gonosz vagyok.

— Fogadok, hogy te is kommunista felforgató vagy.

Charly még egyszer a szeme közé vigyorgott, s tekintetével a rendőr kézmozdulatát kisérte. Az lecsatolta a bilincset és elfordítta a fejet, hogy valakit segítségül hívjon, Charly hirtelen állon vágta.

Súlyos, kemény ütés volt, melybe Charly egész testével belefeküdt A rendőr lábai elváltak a földtől és tompa csattanással egész hosszában hanyatt vágódott, bele a sárba. Charly futni kezdett, átugorva a rendőrt, A sötétség felé rohant. A rendőr ordított, s kiáltását egész kórus kapta fel. A sárban csúszkálva pillanatok alatt összefutottak a rendőrök. Charly cikázva futott, mint az üzött vad. Az egyik rendőr előrántotta pisztolyát és lőtt. A lövés bágyadtan, tompán hangzott az eső monoton zajában, s a pisztoly lángja egy pillanatra áttörte a reflektorok fényét. A visszhang körbefutott, s lassan halt el, valahol a kunyhók között.

De Charly már eltűnt a települést körülvevő dzsungelben. Oldalt kanyarodott, félkört írt le, majd átmászva egy alacsony vaskerítésen, hátrét görnyedve ment tovább. Tudta, ha fut, előbb vagy utóbb a telepet átkutató rendőrökbe ütközik. Leült egy agyaghalomra, hogy kicsit kipihenje magát. Gondolkozott. Csodaszép ütés volt, élete legsikerültebb ütése. Hirtelen nevetni kezdett. Hangtalanul kacagott, de úgy, hogy teste rázkódott a sárga viaszkosvászon köpeny alatt.

Messze volt és nem láthatta, hogy a rendőrök a reflektorok fénykörébe bátyját, Ronaldot vezetik be...

Fordította: Puskás Tamás

Tatay Sándor:

Ajándék az öregeknek

FIATAL barátommal a benzinkútnál találkoztam. Meg-

Legrádi Kati
divattervező

Ruhatervek

— : Magyar valóság

Nők Lapja, 1970. ~~[illegible]~~ - 14 szám
április

Legrády Netti
divatterező

Ruhátervek

— : Csík és hocka

Vöh Lapja, 1970. május - 19 szám

Légrády Netti
diva attenverő

Ruhatervek.

—: Nemulányoknak – asszonyoknak!
Nók Laszja, 1971. május – 22 szám.

Légrádi Netti
divatterverő-

„Ruhatervek"

— : Kochás és tweed.
Nők Lapja, 1971. augusztus - 33 szám

Légrády Netti
divattervező

„Ruhatervek"

Nádor Ilona: Ujdonság!
Nők Lapja, 1971. szept. – 39 szám

Légrádi Nette
rechaterverő

Rechaterverk

— Diplomamunkák
Nők Lapja, 1970. március – 11 szám

Legrádi Nitti
divatterverő

Ruhatervek

— : Szánglű a divathoz.

Vörös Lapja, 1972. ápr. - 14 szám.

Légrádi Netti
divattervező

Ruhatervek

Légrádi Netti: Irányítú a divathoz.
Vörös Lapja, 1972. március - 13 szám.

Légrádi Netti
dr. atlesverő

Ruhatesvek.

— : Jön a tavasz

Vöb Lapja, 1972. ~~ap~~ március – 13 szám.

Légrádi Netti
divattervező

Ruhatervek

Légrádi Netti: Válaszolunk olvasóinkhoz
Nőr lapja, 1971. aug. – 31 szám

Légiadi Netti
divatterező

Ruhatervek

— : Divat a régi

Nők Lapja, 1971 – 29 szám jelmez

Légrádi Nelli
divatterverő

Ruhatervek.

— Téltől tavaszig.

Nők Lapja, 1970. december - 52 szám

Szigádi Nelli
divatterező

Ruhatervek.

—: ABÉCÉ

Nők Lapja, 1969. április – 17 szám.

Légrádi Vetty
diváttervező

Ruhatervek

—: Horgolás ujszerűen

Vők Lapja, 1969. július - 30 szám

Légiadi Netti
divatterező

Ruhatervek

— : Ingblúz

Nőkhapja, 1969. okt - 42 szám.

Légiadi Netti
divatterező

Ruhatervek

—: Fürdrink a Balatonban
Nők Lapja, 1972. jul – 28 szám

Legiadi Netti
dio alterovič

Ruhalerock

— : Nagylányoknak
Nők Lapja, 1972. jún. - 26 szám

Légrádi Netti
div. alterszerő

Ruhaterek

Légrádi Netti: Válaszolunk olvasóinknak
Nők Lapja, 1971. május - 21 szám

Légiadi Netti
dia atterveő

Ruhatervek

— : Májusi változatok.

Vőh Lapja, 1972. május - 19 szám.

Legradi Netti
dio atterverő

Ruhatervek

—: Iránytű a dio athoz
Nők Lapja, 1972. ápr. – 16 szám

Legrádi Netti
dia alterverő

Ruhatervek

—: Népművészeti ekletésű ruhák
Nők Lapja, 1972. március – 12 szám

Légrády Netti
divatterverő

Divatterverk

Légrády Netti: Szaintjű a divathoz:
Nők Lapja, 1972. március - 12 szám

Legjadi Netti
divatterverő

Ruhatervek.

—: Szántyú a divathoz
Nők Lapja, 1972. márc - 9 szám

Légrádi Nettie
divattervező

A „Debreceni Ruhagyár" mű-
vészeti vezetője nyilatkozik az
idei konfekcióról.

S.N.A.: Idei ajánlatok.
Nők Lapja, 1979. jan. 6-16 lap.

Légrádi Netti
divatterező

Ruhatervek

— : Szárnytű a divathoz.
Nők Lapja, 1971. febr. – 6 szám

Légrádi Netti
divatterverő-

Ruhatervek

—: Irányt a divathoz.
Nők Lapja, 1972. jan - 4 szám

Légiardi Netti
divattervező

Ruhalevek

—: Iránytű a divathoz
Nők Lapja, 1972 jan. – 3 szám

Légradi Netti
divatterverő

Ruhalevek

— : Trányfű a divathoz.
Nők Lapja, 1972. jan. – 2 szám

Liégardi Netti
divatterverő

Ruhatervek

—: Tráinytű a divathoz.
Nőkszaja, 1972. jan. – 1 szám

Légrády Netti
divatterverő

Ruhatervek

—: Este 7-ket ninhárban.
Nők Lapja, 1968. okt - 43 szám

Légrádi Netti
divatterező

Illusztrációk

Légrádi Netti: A kosztüm örök.
Nők Lapja, 1974. febr. 23 – 20 oldal.

Légrádi Nelli
divattervező

A Debreceni Ruhagyár
modelljeit tervezte.

S.N.A.: Ez évben 1976. divatja
Vörös Csillag, 1978. augusztus 19–20. lap.

Légrádi Netti
díva attervező

Ruhatervek

Légrádi Netti: Szabadidőben.
Nők Lapja, 1974. május 18–20 oldal.

Légrà di Nelli
divatterverő

„Ruhatervek"

—: Játék a hackakkal
Nők Lapja, 1974. aug. 17–19 lap

Légrádi Netti
divatterező

Ruhatervek

— Divatkirek Debrecenből.
Vók Lapja, 1974. aug 24 – 16 lap.

Légiadi Nelli
dia atterverő

Rajzok

—: Szárón belül is csinosan.

Nők Lapja, 1973. jan 20 - 18 oldal.

Légrádi Netti
divatterverő

Ruhatervek

Légrádi Netti: Válaszolunk olvasóinknak.
Nők Lapja, 1973. márc 31. – 20 oldal

Légrádi Netti
divattervező

Ruhatervek

— : Kosztümök tavasza.

Nők Lapja, 1973. április 7 - 19 oldal

Legrádi Netti
divatterverő

Ruhatervek

—:—

Nők Lapja, 1973. ápr. 21 - 19 oldal

Légrády Netti
divattervező

Ruhatervek

L. N.: Tavaszi... nyári...
Nők Lapja, 1973. április 21 – 19 oldal

Légrádi Netti
divattervező

Ruhatervek

Légrádi Netti: Klasszikus formák . . .
Nők Lapja, 1973. ~~[illegible]~~ május 5 – 18 oldal.

Légrádi Netti
divatterverő

Ruhatervek

— Szabad időben

Nők Lapja, 1973. május 26 - 18 oldal

Légrádi Netti
dvatterverő

Illusztráció

Légrádi Netti: Variációk nyárra.
Nők Lapja, 1973. ~~[illegible]~~ szám 14-20 oldal

Légrádi Netti
divatterező

Illusztráció

Légrádi Netti: Sólösebbek öltözködése
Nők Lapja, 1973. július 28 - 19 oldal

Légiadi Vetti
die attesverö

Illusztráció

—: Szolnyamadellek.

Nők Lapja, 1973. szept 15 – 20 oldal

Légrádi Vetti
divattervező

Illusztráció

—: Borult hűvös napokra.

Nők lapja, 1973. szept 8 – 20 oldal

Légádi Vetti
dvatterveró

Illusztráció

—: Szabadidőben.
Nők Lapja, 1973. szept. 1 — 20 oldal

Légrádi Netti, divattervező

– tervei

Magyar Ifjúság, 1969. IX. 12. 22. l.

Légrádi Netti

Szerepelt az Iparművészeti Főiskola végzős esti növendékeinek a kiállításán.

László Emőke: Művész az iparban; Ipari Művészet, 1970. 3. sz. 49. l.

Légrádi Nétti
divatterverő

Ruhatervek

— : Uj, ujabb, legujabb.
Nők Lapja, 1973. okt. 6 – 19 oldal

Légrádi Netti
diwattesvető

Ruhatervek (repro)

Légrádi Netti: Csik, petty, hocka, hisviság.
Nők lapja, 1974. július 6 – 17 lap

Légrádi Netti

A „Debreceni Ruhagyár"
tervezőjének modellje.

–: Az első fecskék
Vőh Lapja, 1976. febr. 7 – 19 oldal

Légrádi Netti
divattervező

Modellek terverte: Légrádi Netti.

—: Ruhamodok ünnepélyre.
Nők Lapja, 1976. jan. 3 – 12 oldal

Légrádi Netti
divatterező

„Modellek" (repr.)

Légrádi Netti: 10 változat – ingruha
Nők Lapja, 1975. jul. 5 – 20 oldal.

Légrádi Netti
divatterverő

Modell.

—: Egy jó hosztum
Nők Lapja, 1975. jan. 18.–28 oldal

Légrádi Nelli
divattervező

Modellek

—: könnyen elkészíthető

Nők Lapja, 1975. jan. 11 – 20 oldal.

Légrádi Nétti
divattervező

Modellek

—: Régi garló – új kombinációk.
Nők Lapja, 1971 febr 8 – 20 oldal.

Légrádi Nelli
divattervező

A Debreceni Ruhagyár modell-jeit Bruchner Anna és Légrádi Nelli tervezik.

—:—

Nők Lapja, 1975. ápr. 26 - 19 oldal.

Légrádi Netti
dvatterverő

Modellek

—: Szinek és formák.

Nők Lapja, 1975. ápr. 26 - 19 oldal

Légrády Netty

Pulházati formatervező részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Budapest, 1975. jún. - júl.

Légiadi Vetti
divattervező

Modell lesvek

— : Kiskabátok.
Nők Lapja, 1975. szept. 20 - 18 oldal

Legrádi Vetti
divattervező

„Modellek"

— : Kabát'ötletek

Nők Lapja, 1975. ~~[illegible]~~ szept. 13 - 20 oldal

Légrádi Richárd

1. Nógrádi táj grafit

2. Miklós táj —"—

XV. Szabolcs-Szatmári Képzőmű-vészek kiállítása 1970

Légrády

L. 2. *Imréné*, festő, l. *Hellebronth Gizella.*

1904.

Sanés van ábrázolva.

~~erczeg~~ jobbra fordul, arczélben ~~látható~~
liliomszálat tart, balját keblére tette.
e és bajusza szöke, hajába gyöngyfüzére-
dolmányának mellén ábrázolt Arpád czi-
oroszlánok ~~[illegible]~~ látható, derekát bogláros öv
emelvény virágzó liliomok veszik körül.
ól balra lefelé haladó betükkel: »ROSKO-
ején« Szt. IMRE«.

m.- A budai királyi palota szent István
ett kép kartonja.-Vétetett az 1904: II.
Kán (121-904).- L. a Vasárnapi Ujság 47
16 számát, hol Zelesny Károly fényképei

-én (454-905). Az elszámolás elfogadta-
alatt (1035-905).

925

Légrády Imréné festi
laid Hellebrouth Gizella
alatt

Ebernek H.
vetten be.

266

Boissieu, J. J. de

Férfi tanulmányfej. Rk.

K. 25. —

235 m, 182 sz.

Légrády Imréné (Hellebronth Gizella) festő * 1881.
Csákváron (Temes-m.), a budapesti mintarajziskolában végezte tanulmányait, hol 1904. rajztanári oklevelet szerzett.
1911 óta szerepel budapesti kiállításokon.

Légrády Imre MDK

Légrády Károlyt fiai /Imre és Otto/ követték a lapvezéri poszton. A légrádi család rengeteget keresett a Pesti Hirlapon.

187.o.

Dezsényi Béla - Nemes György:
A magyar sajtó 250 éve. I. kötet 1954.

Légrády Imre

A Pesti Hirlap 1900-tól Légrády Imre, majd Lenkey Gusztáv utána Légrády Otto szerkesztésében jelent meg.

226.o.

Dezsényi Béla - Nemes György:

A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1964.

Légrády Jenő

Szerepel a Kep. mův. Studió
tárlatán Salyótarjánban

N.N: Két tárlat a művelődési
körpontban

Nógrád 1969 XII. 29

M.D.K.

Légrády István

Szent István bélyegek terve, 1938.

Irányt a bélyegek világában. Bp. 1964. 72. l.

Légrády Károly MDK

az ujságkapitalizmus egyik fő magyar képviselője A Hon, az Ellenőr illetve a Nemzet példájából szürte le:...csak oly lap életképes, amelybirálatot gyakorol ugya kormány, mint a pártok ténykedése felett."

183.o.

Dezsényi Béla-Nemes György: A magyar sajtó 250 éve.

I. kötet 1954.

MDK

Légrádi László

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

Légrády Otto
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII. kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

81. kép. *Giovanni di Paolo: Jézus születése.*

Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 676. l. (Filippino Lippi.) — Maszlaghy II., 95. sz. (Filippino Lippi.) — Gerevich PA, 232. l. (Francesco Granacci.)

GRANDI, ERCOLE (ferrarai festő, 1463 körül —1525) KÖVETŐJE

Szent János evangélista

Légrády Otto

MEK

A Pesti Hirlap 1900-t-l Légrády Imre, majd Lenkey Gusztáv utána Légrády Otto szerkesztésében jelent meg.

226.o.

Dezsényi Béla - Nemes György:

A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

Légrády Otto

MOK

Légrády Károlyt fiai /Imre és Otto/ követték a lapvezéri poszton. A légrádi család rengeteget keresett a Pesti Hirlapon.

187.o.

Dezsényi Béla - Nemes György:
A magyar sajtó 250 éve. I. kötet 1954.

MDK

Légrádi Ottóné

V. Orsz. Iparm. kiáll. Miks. 1965.

Legrády Sándor

„Apokó 14" bélyeget terverte
/szepró/

Magyar Hírek 1971 IV. 14

Végrádi Sándor, festő

- 1938-as Szent István bélyegsorozatának utolsó 3 bélyegképe a „templomos" sorozatban újra megjelent.

Béni József: Szent István a bélyegben
Vigília, 1971. márc.

Légrádi Sándor, festő

- tervezte az 1938-as Szent István bélyegsorozatot: Szilveszter pápa átnyújtja a koronát a pécsváradi apátnak, a veszprémi székesegyház alapítása, István a trónon, Gellért püspök oktatja Imrét, a koronafelajánlása Szűz Máriának, Szt István, Patrona Hungariae, Sacra Corona.

Béni József: Szent István a bélyegeken
Vigilia, 1971. márc.

Légrády Sándor

Márton Ferenc

ének
bati
k

	10 A	11 T
		22

Február 23.

1916. *Vitézül és derekasan viselkedett Takács Ferenc tartalékos hadapród, aki a volt pétervárádi 70. gyalogezred önállóan kiküllönitett II. zászlóaljának volt az egyik szakaszparancsnoka és mint ilyen, az albániai Durazzo körül folyt súlyos harcaink alatt, háromszor is megrohamozta a várostól délre volt olasz árkokat, miglen azokat a vitézül védekező olaszoktól elfoglalta. Eközben maga is megsebesült, de a földön fekve, óriási fájdalmakkal küzdve is csak a győzniakarás volt az egyedüli gondja s ezért továbbra is lelkesen buzdította embereit a harc folytatására. Végül azonban a vérveszteségtől elgyengülve, eszméletét vesztette. Takács hadapród ekkor már 7 hónapja volt a harctéren. Hősies magatartásával lelkesitő hatással volt embereire és az ő példaadása sarkalta őket azokra a nagy teljesitményekre, melyek az ezen a napon elért sikereinek kivivásához kellettek. Ezért tehát, értékelvén kiváló érdemeit és vitéz magatartását, a*

S

Dom Kolostor

517

Légrády Károly és

Tivadar

nyomdaszok

l.

Kertész nyomdatott

283. l.

Útazás Trencsénbe:

Bérkocsi Rimaszombaton az állomáshoz és hordár	2·40
Rimaszombatról Feledre II ószt szem.	—·60
Feleden hordajdij átszállásnál	—·40
Feled – Fülek II o. sz.	1·60
Fülek átszállás, hord. dij	—·40
Fülekről-Ruttkára gy. v. II o. (166.)	13·—
Ruttkán átszállás hord. d.	—·40
Ruttka-Zsolna II szem.	1·10
Zsolna átszállás hord. d.	—·40
Zsolna-Trencsén II o. gy v.	5·90
Trencsén kocsi és hordár	2·40
összesen	28·60 K.
Trencsénből Rimaszombatba	28·60 K
+ Füleken meghálás: bérkocsi	2·—
szálloda	3·—
bérkocsi	2·—
összes költség oda-vissza:	64·20 K.

Az idsiglenes nyugtában ebből csak 47 K. 7 vettem be.

Tisztelettel
Rány

Légrády Károly

az 1940-évi milanói
Triennalen Diploma
D'onore

MAGYAR IPARMUVESZET
1940. 81. h.

t Szerkesztőség !

most megjelent szeptemberi számára
ünikét, valamint néhány időszerü,
onatát tisztelettel azzal küldöm meg,
unkról b.lapjuk egyik legközelebbi
helyen megemlékezni sziveskedjenek.

Kiváló tisztelettel

dr. Drucker György s.k.
a Külügyi Szemle felelős
szerkesztője.

szeptemberi kötete.

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

1071

MI VÁRHATÓ?

A Magyar Posta a II. negyedévben változatos kiadásokkal gazdagítja gyűjtőink albumát. A tavasz folyamán nyolc bélyeg népszerűsíti az augusztus 27-én megnyíló vadászati és horgászati világkiállítást és bemutatja hogyan támadtak az erdők vadjaira őseink. Solymászat, gyalog és lóháton portyázók mind fellelhetők a sorozatban, amelyet Légrády Sándor teryezett. Május 21-én Dürer Férfiképmás c. művének blokkon megjelenő reprodukciójával emlékezünk a nagy művész születésének 500. évfordulójára. Művészeti eseménynek ígérkezik hét japán fametszet bélyegen történő megjelenítése. Már beszámoltunk az áprilisban forgalomba kerülő Achim-bélyegről, ezenkívül bélyeget kap az ellenállók szövetsége jubileuma és a fajgyűlölet elleni küzdelem. Az úttörő mozgalom 25. születésnapját országos ünnepség köszönti, ehhez emlékbélyeg kiadásával csatlakozik június 2-án a posta. Előreláthatólag a negyedév végén adják ki a lósport különböző ágait bemutató nyolcértékű sorozatot, amelyet az ilyen témájú, korábbi, nagysikerű kiadások alkotója Cziglényi Ádám tervezett.

Légrády Sándor

ÚJDONSÁGOK

tunk, a második érték Ferenc József elefántcsontból faragott lovasszobrát ábrázolja, a harmadik címletet Cellini aranyból készült sótartója díszíti. Az utolsó remekmű ábrázolásával a kalandos életű művész halálának 400. évfordulójára is emlékeznek. Olaszország erre az alkalomra szintén adott ki bélyeget. — Az NDK a nemzeti olimpiai bizottság 20 éves jubileumát bélyeggel köszönti. A rajzon Myron diszkoszvetőt ábrázoló szobrát Coubertin jelszava: Mens fervida in corpore lacertoso (szabadon fordítva: ép testben ép lélek) fogja körül. — Argentína a Déli-sark elérésére vezetett expedícióról emlékezik meg. A bélyeg azt az öt év előtti jelenetet ábrázolja, amikor a célnál a nemzeti zászlót felállították. — Cayman szigetek, a Jamaika mellett fekvő alig 10 ezer lakosú angol gyarmat három bélyegen a teknősbékák válfajait mutatja be, egy további értéken a tenyésztés módszereibe pillanthatunk. — Mali 300 frank névértékű bélyege Alfred Nobel halálának 75. évfordulójára emlékezik. — Peru három bélyegén egymásba fonódó karok szimbolikus ábrája köszöni a világ segítségét, amelyet a hatalmas természeti csapás alkalmából az országnak nyújtottak.

INZULIN

1921-ben hosszú kutató munka után Frederick Banting és Charles Best fedezték fel, hogy a hasnyálmirigy egyik

részén különleges hormon termelődik. A sziget szó latin elnevezéséről inzulinnak elnevezett hormon fehérjeszerű vegyület, amelynek nagy szerepe van a szervezet cukorfelhasználásában. Ezért a cukorbetegség gyógyítására szolgál, és milliók életét menti meg. A kanadai posta 6 cent névértékű bélyeggel adózik a nagy feltalálók emlékének. A bélyeg rajza kémcsöveket, Banting és Best laboratóriumanak részletét ábrázolja, amelyet változatlan egyszerűségben ma is őriznek Ottawában.

HÍREK

A Szépművészeti Múzeumon és a bélyeggyűjtők házán kívül a Műjégpálya épületét is igénybe kell venni a Budapest '71. kiállítás céljaira, mert olyan sok gyűjteményt küldenek be a világ minden részéről.

Mi a korszerű bélyeggyűjtés? Erre hivatott felelni a Modern 71 elnevezésű, az NSZK-beli Rottweilben napjainkban zajló kiállítás. A nemzetközi jellegű bemutatón magyar filatelisták is részt vesznek. Hosszabb vita előzte meg ezt a kísérleti kiállítást, amely a motívumgyűjtés elvi kérdéseivel foglalkozik. Az eddig kialakult vélemény szerint a modern bélyeg fogalomkörébe az 1918 után megjelent sorozatok tartoznak. Motívumgyűjtésnél a téma kiválasztásának eredetisége, a feldolgozás módja, teljessége értékelhető.

A parafilatélia hívei szakosztályt alakítottak. A különleges elnevezés a mellékterületek (carte maximumok, alkalmi bélyegezések, rangjegyek, levélzárók, benyomott bélyegű értékcikkek stb.) gyűjtőit fogja össze. A szakosztály munkájában valamennyi MABEOSZ-tag részt vehet, az összejöveteleket minden pénteken tartják a központi klub helyiségében.

Ludwigshafenben 3000 albumlapon mutatja be a német és a szovjet ifjúsági filatelista mozgalom a tagok legszebb gyűjteményét. Az áprilisban tartandó kiállítás alkalmával a helyi posta emlékbélyegzőt használ, a bemutató anyagát orosz és német nyelvű katalógus ismerteti.

használni a tudomány vívmányait és szoros kapcsolatot kell fenntartani az egyetemekkel és a kutatóintézetekkel. Az állami gazdaságokban is magasabb szinten kell tovább építeni a szocializmust.

Az 1970-es évről szólva elmondta dr. Ványi József, hogy az az ismert időjárási körülmények, természeti csapások miatt valamelyest rosszabb volt a III. ötéves terv átlagánál, de elismerésre méltó, hogy a megye egy gazdasága sem zárta mérlegét veszteséggel, sőt a Debreceni Agrártudományi Egyetemi Tangazdaság és a Debreceni Állami Gazdaság még fokozni tudta előző évi nyereségét.

Az elmúlt évben tapasztalt nehéz betakarítási körülmények a gazdaságok vezetőinek figyelmét a gépesítés fokozásának szükségeségére hívja fel. A meglevőnél magasabb szintű gépesítés gyorsabb be-

hivatali helyiségében a
városi Tanács V. B. ker
osztálya, építési és közlek
tálya, valamint a Ker
Tervező Vállalat szakem
nácskozásra ültek össze,
pon át vitatták meg, mi
oldásokat alkalmazzanak
ceni városközpont kialak
tervezők ismertették a b
elrendezési koncepciót.
megbízottai hangsúlyoztá
korszerű kereskedelmi f
alakítására kell törekedr

Igen alapos elbírálást
a tervek, mert Debrecen
nak ezen létesítményei
von előre meghatározzál
centrumát. A házgyári
sokat nem tartják célr
A város építési és közle
tályának képviselői az
bővítését képező épület
a tér felőli lakóépület-e

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen
1971 ÁPR 7.

„Az értékeink kerültek e

A megyei 14. választók képviselőjelöltje: Pakurár

— Mire gondolt abban a pillanatban, amikor magasra emelkedtek a karok, s a képviselőjelölő gyűlés egyhangúan a megye 14-es számú választókerülete országgyűlési jelöltjévé választotta?

Pakurár Miklósné képviselőjelölt nevet, és kávéval kínál: — Elfelejtettem akkor mindent...

Asszony. Fiatal. Mondják róla: kitűnő háziasszony. Pocsajban az ő házuk az egyik legforgalmasabb ház. A kávénak, amellyel kínál, „lelke" van.

— A létavértesi gyűlésről annak idején megírtuk, hogy alig néhány mondatot mondott el...

— Én akkor ott, elfelejtettem mindent egy pillanat alatt. Sohasem fogom szégyellni, hogy meghatódtam. A legszebb ajándék, amit az ember az életében kaphat, a mások bizalma. Aztán ugyanígy jártam otthon Pocsajban is: nagyon gondosan leírtam előtte, amit majd mondani fogok. Tíztizenöt perces beszélgetésre készültem...

— És mást mondott?

— Mást. Egyszeriben az eszembe jutott a teljes életem. Tudja, volt egyszer egy kislány, ez a kislány én voltam. Egyszerű asztalossegéd lánya. Édesanyám a háború végén meghalt. Nem bírta. Édesapám, akit a frontra vittek, egyetlen levelezőlapot írt, és azóta sem tudtunk róla többet. Gyerek voltam. A nővéremet és engem a nagyszülők neveltek.

— Most pedagógus Pocsajban?

— Igen, de Sárándon születtem. Ha nem változik ekkorát a világ körülöttünk, akkor talán sohasem juthatok el a tanítóképző-

be, sohasem lettem volna beszéltek, hogy var
pedagógus.
— Megh
— A ta
júsági m
nyek. Egy
elfelejteni
tanulmány
szer ország
— És k
lett...
— A kö
közéleti
dik, hogy
beri gond
segíteni
gunk törv
több ilyen
dolog: e
sította rö
legfeljebb
szédom le
— Tíz
csajban a
Most a n
A megy
ság elnök
— Ami
tam. Had
falumról,
ben kerül
pedagógu
ségi szak
szűkebb
ség, a na
Ebben a f

Ausztria narom belyege kisplasztikai alkotásokat mutat be. Az elsőn 1580-ból származó firenzei fedelescsészét látha-

Légrády Károly

A Légrády Testvérek /Károly is Tivadar/
1878 dec. 25-én inditották el a "Pesti Hirlap"-ot
/a negyedik "Pesti Hirlap a magyar sajtó történetébe;
az első igazi üzleti ujságvállalkozás.
Függetlennek mondta magát .....
Nyomdájukban állitottak elő még az Ellenőrt és
A Hont.
185.o.

Dezsényi Béla - Nemes György:

A magyar sajtó 250 éve. I.kötet. 1954.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Légrády Sándor

RÁBA

1971 JUN 30

get.

BÉLYEGGYŰJTŐK figye
mébe. Június 14-én hétfőn e
marad a bélyeggyűjtők klub
estje, helyette délután fél
órakor Légrády Sándor fe
tő- és grafikusművész ta
filmvetítéssel egybekötö
előadást a Technika Házá
ban. A művész bemutatj
eredeti bélyegterveit.

1021

ÉRETTSÉGI

értékelésének eredményét. Nem értünk egyet az értékeléssel, a negyedik helyezést igazságtalannak tartjuk."

Légrády Sándor

1971. VIII.27. 19.3o. Ka /3/

Tv-Hiradó.

1021

- A Vadászati Világkiállitás alkalmából a Posta új bélyegblokkot bocsájtott ki. A 10 forintos névértékü vélyeg, Légrádi Sándor grafikus tervei alapján az Állami Nyomdában készült 380 ezer példányban. Ötnyelvü felirat olvasható a blokkon és láthatjuk rajta a világkiállitás emblémáját. A budapesti 62-es postahivatalban a bélyeggyüjtők kivánságára a tervező dedikálta az elsőnapos boritékokat ma reggel.

-o-o-o-

1971. VIII.27. 19.30. Ka /3/

Tv-Híradó.

- A Vadászati Világkiállítás alkalmából a Posta új bélyeg-blokkot bocsájtott ki. A 10 forintos névértékű vélyeg, Légrádi Sándor grafikus tervei alapján az Állami Nyomdában készült 380 ezer példányban. Ötnyelvű felirat olvasható a blokkon és láthatjuk rajta a világkiállítás emblémáját. A budapesti 62-es postahivatalban a bélyeggyűjtők kívánságára a tervező dedikálta az elsőnapos borítékokat ma reggel.

-o-o-o-

Légrády Sándor

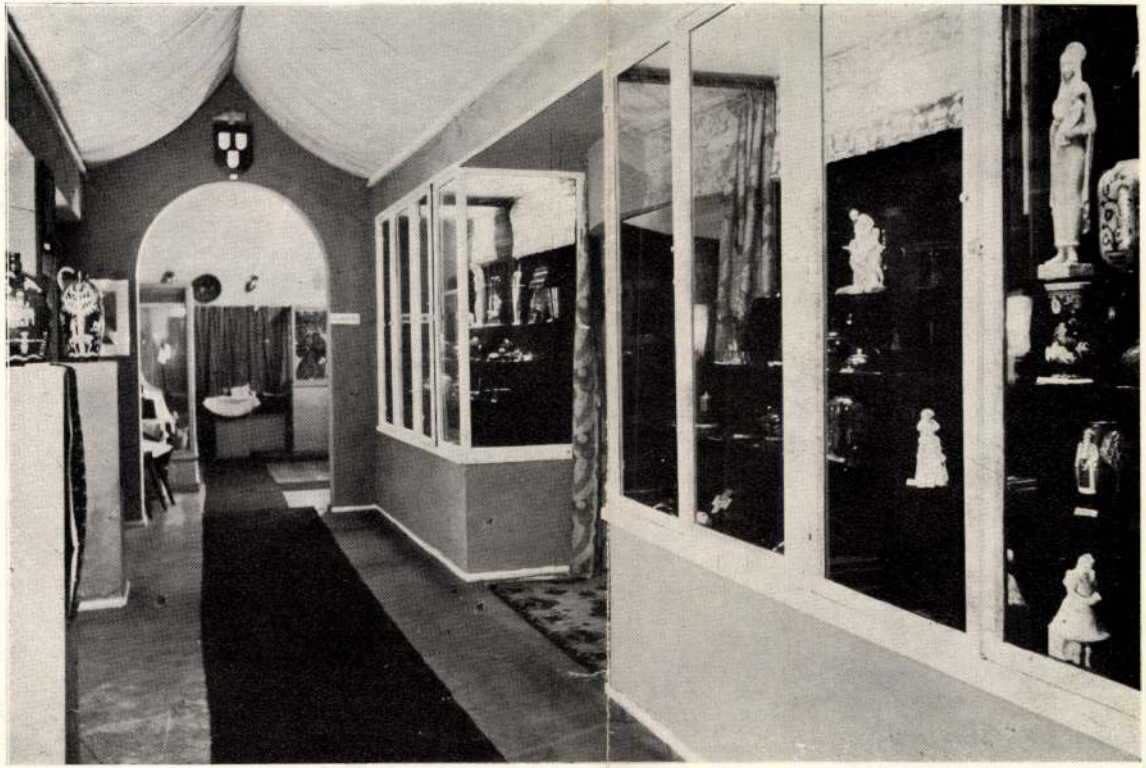

A Szent István bélyegek I. sorozata. *Légrády Sándor* pályanyertes, kivitelre került tervezetei: Szilveszter pápa átadja Ascheriknek a koronát, a székesfehérvári templom alapítása, Gellért oktatja Imrét, az ország felajánlása Máriának, a Thuróczy-Cronika koronázási jelenete, a koronázási palást Szent Istvánja, a Szent Korona.

Magyar Iparművészet

1937. 226. l.

1021

LÉGRÁDY SÁNDOR

1970.X.27. 7,00 N.

Reggeli krónika II.

- Posta és elsőnapi bélyegzés az Iparművészeti Muzeumban. Szatmári Ilonáé a szó.

- Ma kerül forgalomba a Magyar Posta legujabb 8 értkből álló kivételes szépségü bélyegsorozata, amely a XV. a XVI. a XVII. és a XVIII. századi magyar ötvösség remekeit ábrázolja. Mégpedig Légrády Sándor grafikusmüvész rajzai alapján. A sorozat 40 filléres bélyegén például Suki Benedek 1440-ben készült hires aranykelyhét ismerhetjük meg. A 60 filléres cimletü bélyeg egy finommüvü 1500-ból származó misekannát ábrázol. Az egy forintos bélyegen a pazar Nádasdy kupát láthatjuk. Hogy a nyolc magyar ötvösremek közül még egy hires darabot kiemeljek, a 2 forint 50 filléres bélyeg például I.Rákóczi György erdélyifejedelem 1670-ben készült urvacsora kelyhét mutatja be a bélyegmüvészet szerelmeseinek, a gyüjtőknek és kindazoknak, akik ezekkel a ritkaszép bélyegekkel ellátott leveleket, küldeményeket kapnak. A magyar ötvösség remekeit ábrázoló bélyegsorozat megjelenése egy héttel követte az Iparművészeti Muzeum diszterében kaput nyitott, a muzeum gyüjteménynek legszebb mükincseiből válogatott ötvösmüvészeti kiállitást. Igy tehát a nap bizonyára nagy érdeklődéssel kisért eseménynek számit, hogy a Posta alkalmi hivatalt állit fel az Iparművészeti Muzeum előcsarnokában, amelyen délelőtt 10 órától a remekmüveket ábrázoló bélyegsorozat forgalombahozásával elsőnapi bélyeghést tartanak.

1970.X.27. 7,00 N.

Reggeli krónika II.

1021

1974.27. 7.00 h.

Ramesh Indira N.

- Foto: ze Jindřiška Bělohrada na Jaroslavskaya Narodna.

Sankara Florida a sob.

- Na kraji rotujícího a tím na tento lopuchu 3 Gerberi dítě kivetlaio nefyzické dělyvyvoje, asaly a XV. a XVI. a XVII. do a XXII. nedávní tempo živému rozmazit dunkelle. Dépo- ely lidský tělesné pneumatickou rozsah cinjéh. A nevoat AC Jiliéen bělogeda pulchra Jiní Senoto Lio-Gen tělesně kéta nesvyslyjní kamerhtuje. A to Jiliéen dialete bělyeg ey Ignoaiva 1500-bdi rodinný nadevanti Ainsob. Ar ey Jiriéen bělyeom a pesur Tuaeey ti Ihbertia. Sey é yeda tuqyre Yaéen-er ktdi ady ey a ey ratrepo kiesetyt.

So Jiliéen bělyeg Jiliéen Kaéiaat t ey sendlé ayodéian Ie JD-Gen bédli nesoopa bělyeé mistéie ly a bělyeqvlaeat sendlaeoiaey, ayvyéiaem de Kinaeoaey, ulle eodlal a ridéeaey bdi yeaal ailaeta levelaea, kidéeqvlaet lepaea. A sayre Ulaéaey ranéeat Jlaéeié bělyeqeaeaet neglaéaie eey jaetal kevéie ey Jaéaéaeyt ti Iaaeey dlaeoeéeae leqet eytely, a aaeeey qyéiaeaeey Iaqeeéé eéiaeaeéal valqeiaet Jaeéaéaeyaet éiliéiéé. Ey tadé a eey Saaeéeae eey ey- daéiéiaet kiaéé eaeeqeaeey aeéiaé, eey a ieeé aiéiaé ki- vaéé Jiié ieé aa Jaéaéaeyaet Iqeeé éiaeeqeéeae, eeqlqéé éiéiéé ie daéé a eaéaéaeyaé qéaeéé bělyeqeaeyt Jéi- qéaéaeqeaeyal éiaéeqeé bělyeqéaé eaeqeaé.

1976.4.27. 7.20 h.

Ramesh Indira N.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 JUL 15.

Kisalföld

Légrádi Sándor

*

A festmény-motívumot gyűjtők örömére augusztus végén kerül kiadásra Légrády Sándor festő és kisgrafikaművész alkotása, a Kodály Zoltánról készült emlékbélyeg.

*

hető a helyi postahivataloknál és
a Posta hirlapüz-

Légrády Sándor graphus és festőművész

neve emlékére

Numizmatikai Közlöny Bp. 1962 78. old.

Ambrus Béla - Kupa Miklós: A volt Monarchia papírpénztörténete 1790-1918.

Légrády Sándor, grafikus

MDK

A 10 ft-s névértékű emlékblokkot tervezte.

bélyeggyűjtés

— : Apollo – 14

10.

Népszabadság, Bp. 1971. febr. 20.

MŰVÉSZI templomablak készítése és javítása, saját és hozott tervek alapján. Ifj. MOHAY Attila üvegfestő-restaurátor, 1222 Bp., Pannónia u. 55. Tel.: 227-6711, 06 (60) 321-158.

OLTÁROK, szobrok, csillárok restaurálását, aranyozását vállalom. Tel.: (35) 311-067 LENGYEL Ottó.

TEMPLOMBELSŐK festését, oltárok felújítását és aranyozásokat vállalunk. SZÉP MESTERSÉGEK 1080 Bp. Baross u. 41. Tel.: 267-4632.

TAPÉTÁZÁS, festés, mázolás, parkettacsiszolás, lakkozás, ingyenes bútormozgatással, fóliatakarással. Tel.: 403-1244.

és hozott tárgyakat, szőnyeget, órákat, festményeket, teljes hagyatékot, vidéken is — díjtalan kiszállással. Üzlet: 212-9356, lakás: 386-8650.

TAURUS ANTIKVITÁS üzletünkben vásárolunk bútort, hangszert, festményt, órákat, dísztárgyakat, játékot, hagyatékot. Vidékre is megyünk, azonnal, készpénzzel fizetünk. Tel.: 217-0018, 405-4936, 10—16 óráig.

VISSZAUTASÍTÁS nélkül vásárolok mindennemű hagyatékot, lakásfelszámolást, díjtalan lomtalanítással. Antik bútorokat (felújításra szorulót is) dísztárgyakat, festményeket, szőnyegeket, órákat, csillárokat, szobrokat, játékokat, kézimunkát. Hívjon, nem fog csalódni! BERKES György 264-9796.

52-56. IV. 2. Tel.: 314-2543.

KÖLCSÖN, vagy megvételre keresem. Karácsony: Szt. Ferenc rendjének története Magyarországon és Bosco Szent János élete 2 kötetben (860 oldal). P. Horváth János 4300 Nyírbátor, Károlyi u. 19.

KÁRPÁTI és SZŐNYI Antikvárium. Régi könyvek, metszetek és térképek adás—vétele. 1055 Bp. Szent István krt 3. Tel.: 111-6431.

NOVOTNY KATOLIKUS ANTIKVÁRIUM vásárol 1945 előtti könyveket, könyvtárat, hagyatékot. Bp. XIII. Balzac u. 15. Tel.: 140-8016 11-18-ig.

ANTIK csillár vétele, eladása, javítása. Templomit is. Bp. VII. Hevesi S. tér 3. Tel.: 321-2972.

OKTATÁS

A JERIKÓ Keresztény Intézet szaktanfolyamokat hirdet: Pedagógiai asszisztens, gyógypedagógiai asszisztens, oktatásszervező, vállalkozási ügyintéző szakon, államilag elismert oklevelet ad. Jelentkezni: 140-1102

TÖRTÉNELEMBŐL, magyarból korrepetálást, felvételire felkészítést vállal egyetemista lány. Tel.: 360-4144.

Agárd, Tópart u. 13. Tel/Fax.: (22) 371-747, 06 (20) 546-876, 06 (30) 910-662.

KORLÁTOZOTT járású idős nő vagyok. Segítőtársat keresek Budapest belterületén lakó 55-60 év körüli, független, jólelkű nő személyében, ellenszolgáltatással. „Egyetértésben szeretetben 613".

ÁLLÁS

ÉRTELMISÉGI család keres négy gyermek keresztény nevelése és oktatása céljából főállásra szakképzett pedagógust. Tel.: 291-7033.

A PÁL Apostol Katolikus Általános Iskola és Gimnázium ének szakos tanárt keres. Jelentkezni levélben az iskola címén: 1173 Bp. Pesti út 84. vagy telefonon a 256-4813-as számon lehet.

BUDAPESTTŐL 37 km-re idős úrnál ottlakással, megbízható, független dolgos személyt keresek. Cím: 1538 Bp. Pf. 478.

FRISS nyugdíjas érettségizett nő gyermekfelügyeletet, vagy házvezetőnői állást vállalna külföldön is. „Szeptembertől 622".

HÁZIFODRÁSZKÉNT munkát keres leinformálható frissnyugdíjas fodrásznő. Tel.: 213-5919.

70%-ban kész családi ház, tehermentesen, telefonnal, központi fűtéssel, őszi beköltözéssel eladó. Érd.: (96) 471-251.

RÓMA belvárosában, magyar családnál, turistáknak egész évben szoba kiadó. Tel.: 356-3322.

KÜLÖNBEJÁRATÚ szoba-konyha, fürdőszoba használattal kiadó két hívő katolikus főiskolás lánynak, plébánosi ajánlással. „családtag 544".

BÉCSBEN szállást kínál nemdohányzóknak a PAP—PENSIO 1060 Wien, Mariahilfer str. 71/25 Tel.: 0043-1-586-5041.

ÖSSZKOMFORTOS lakásban egy szoba kiadó. „esetleg örökölhető 608".

ÉRTELMISÉGI házaspár, két kisgyermekkel, kedvező áron, szeptemberi költözéssel albérletet keres. Tel.: 344-0502.

KÜLÖNBEJÁRATÚ, független szobát bérelnék a belvárosban vagy környékén idős, megbízható néninél. „Sürgős augusztus 1-től 626".

KÜLÖNBEJÁRATÚ szoba kiadó, Délitől 10 percre. Telefonüzenet: 246-8772.

osztálynak! Tel.: 326-0073.

APA keres szép, szőke 29 éves, korábbi kapcsolatában súlyosan csalódott, két diplomás leányának 30-35 éves hívő, művelt, idegen nyelvet beszélő, nőtlen, diplomás, budapesti férfit házasság céljából. „Tisztesség 721".

51 ÉVES férfi, megismerkedne természetet utazást kedvelő, családcentrikus hölggyel házasság céljából. Boldogság 700".

70-ES ÚR társaságát keresem. Egy teljesen magányos, értelmiségi asszony. „Várom 607".

68 ÉV körüli, vallásos, művelt, nemdohányzó hölgy barátságát keresem. „Szeretet 701".

megyeren. Egészséges táplálkozás is biztosítható. Tel.: (26) 395-118.

NYARALJON a Dunakanyarban! elegánsan berendezett, kertes parasztház, főzési lehetőséggel terasszal, autóbeállóval, erdő alatt, patakvölgyben egész évben kiadó. A közelben termálvizű strand, lovaglás, tenisz. Félpanziós vagy teljes ellátással is. Tel.: (33) 482-050.

OLCSÓ üdülési lehetőség Rakacán. Természetvédelmi környezetben, jó levegőn, főzési, zuhanyozási lehetőség adott. Érdeklődni: LIPUSZ László, 3825 Rakaca, Petőfi út 28. Tel.: (48) 456-014.

GOMBOS MIKLÓS
harangöntő mester
harangöntés, lengő-, állványszerkezet és villamosítás.
Új harangok készítése rövid határidővel!
2162 ŐRBOTTYÁN
Rákóczi u. 121., Pf. 10.
Rádió telefon: 06 (30) 489-575
Tel./fax: (28) 360-170

id. GOMBOS LAJOS
ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTER
2135 Őrbottyán, Rákóczi út 119., Pf. 3.
Tel./fax: (28) 360-175
Budapesti iroda:
1135 Bp., Jász u. 60/B., Tel.: 330-6394; 06 (20) 332-522

Megújul a budapesti Ecseri úti templom belső tere. Az 1928-29-ben épült neoromán stílusú istenháza a tervek szerint helyreállított formában várja a szeptember 14-i búcsú napján a híveket. *Szabó Zoltán* festőművész az állvány magasában *Légrády Sándor* Kánai menyegző című hatalmas falfestményét állítja helyre. Különösen közel áll hozzá ez a munka, hiszen ő egyben az egyházközség káplánja. Az ő nevéhez fűződik a korábban elkészült, a szentélyben látható üvegablakok tervezése is.

ti Foegyházmegye diakonusainak pappá szentelésére gyalogzarándokok indulnak Budapestről, hogy a szentelendőkért, egyházunkért, hazánkért, papi és szerzetesi utánpótlásért, önmagukért, saját hivatásuk megtalálásáért is imádkozzanak ezen a negyvenöt kilométeres erdei ösvényeken vezető zarándokúton.

Az intenzív éjszakai gyaloglás — két rövid pihenővel — fizikailag ugyan próbára teszi az embert, de ugyanakkor alkalmat is ad a csendes szemlélődésre, az elmélyülésre, s talán újabb hivatások felismerésére. A két plébániáról érkező középiskolás és egyetemista lányok és fiúk között gyalogolt a hetvenéves Rózsika néni is, aki az út nagy részén — egészen Pilisszentlélekig — lépést tartott a fiatalokkal. Ott a hajnali teázás után autóba ült, s a bazilikában csatlakozott ismét társaihoz.

Az ünnepélyes szentmisén —

A Budapesti Szent Benedek Általános Iskola és Gimnázium tisztelt és szeretett tanító nénije ötvenkét esztendei munka után nyugdíjba ment. *Dr. Eötvös Oszkárné, Regős Ildikó* pályafutását az immár legendássá vált Rigó utcai bencés iskolában kezdte mint a rend egyetlen tanítónője. Az államosítás véget vetett ugyan ottani munkájának, de az 1994-ben induló Fő utcai bencés iskolában ismét szolgálatra jelentkezett. Ő lett a múlt és a jelen egyik összekötőkapcsa. Hivatásának tekintette, hogy azt a bencés szellemet, amelyet fiatal korában, nagynevű tanártársaitól magába szívott, átadja az új nemzedékeknek.

Ildikó néni, köszönjük!

Isten áldását kérve kívánunk hosszú, boldog őszidőt, térj vissza hozzánk minél gyakrabban!

Szabó Zerind

Ly Ember 1998 VI.28.

A bélyegek vízjeles papíron (vízjel rajza a P. R. T. 1941. évi 45. számában), egyszínű raszteres mélynyomással készülnek.

A postahivatalok a bélyegekből első készletül szükséges mennyiséget a m. kir. posta értékcikkraktárától soronkívül is megrendelhetik.

Budapest, 1944. évi március hó 16-án.

A miniszter rendeletéből:
dr. Forster s. k.
postavezérigazgató-helyettes

Husz pengőben állapitotta meg a posta a selejtanyag árát

Több alkalommal foglalkozott már a Magyar Bélyegujság a soronkövetkező — 1939-es — selejtanyaggal. A gyüjtők érdeklődése ez évben is igen nagy, bár ezúttal különösebb bélyegek nem igen akadnak majd benne. Szövetséghez, egyesületekhez, de lapunkhoz is még mindig igen sokan fordulnak, hogy részükre selejtanyag utaltassék ki. Most sem közölhetünk mást, mint azt, hogy a jelenlegi kiosztási rendszer szerint selejtanyagot kizárólag azok a *szövetségi egyesületekhez* tartozó gyüjtők kapnak, akik *a mult esztendőben* a hivatalos igénylőlapot *kitöltötték*, s ezeket a szövetség felterjesztette. Igy minden újabb igénylési kísérletezés céltalan.

Az idei selejtkiosztásról egyébként alábbi részletes tudósításunk tájékoztatja az érdekelteket:

A posta, mint minden évben, idén is felkérte a Szövetséget, hogy a használt bélyeges anyag árára vonatkozólag tegyen javaslatot. *Hedry* Béla ny. m. kir. altábornagy, a Szövetség elnökének vezetésével egy bizottság megjelent a bélyegértékesítő irodánál, ahol már készen várta őket az 1939. évből származó anyag 14 adagja, melyet az iroda feldolgozott. Csomagonként kiírták, hogy mit tartalmaz mennyiségileg és darabszám szerint, azonkívül a kereskedők árjegyzéke szerint kiárazták. A feldolgozásból meg lehetett állapítani, hogy az idei anyag nagyrészt fejes, kevés Szent István és templomos, továbbá még kevesebb Hazatérés és Debrecen bélyeget tartalmaz. Repülő alig és 5 pengős Horthy egyáltalán nem volt a 14 csomagban. A bizottság az anyag átvizsgálása után jegyzőkönyvben tette meg észrevételeit és az iroda által kiszámított 46 pengős átlagár mellett 10 pengőben javasolta az idei selejt árának megállapítását. A javaslatot azzal indokolták, hogy az iroda a kiárazásnál nem vette figyelembe a bélyeggyüjtőileg hasznavehetetlen, hibás, szakadt, törött és színes irónnal

Pályázat a filatéliai tárcára, Jelige: „Sárkány II."

Meglepő fordulat

Alig ültek el egyik szenzáció hullámai vállalatunknál, máris ott volt a másik.

Előbb a „vezér" járta meg. A régi papírhulladékok között értékes bélyegű borítékokat is eladott, s a gyüjtő máról-holnapra gazdag ember lett.

— Nagy itt a rendetlenség, avultak a berendezések! — harsogta az ifjú titán. — Az irattár nem praktikus, a raktár fekete Szahara!

— Ugy van, minek az?! — zúgták az igazgató urak is kegyelet nélkül.

Bezzeg az apa, a kegyelmes úr (hazafias, jó gondolkozású bácsi volt az öreg, Isten nyugosztalja), eddig is úgy szemmel tudta tartani a „jószágot", hogy az gyönyörűségesen „hízott". Csak hát a fiatalok azt hiszik, hogy ahol ők nem látnak tisztán, ahol nagyon zajlik az élet, ott nincs rend, ott jőni kell az egyszerűsítő rombolásnak, reformálásnak. Egy idő múlva aztán azt hiszik, hogy van rend, van áttekinthetőség, pedig csak ők lettek okosabbak. Sokszor a maguk kárán! Ime, itt is túlságosan jól sepert az új seprő!

Most pedig mi bosszankodtunk. Ugy éreztük, végleg elveszítjük legrokonszenvesebb kartársunkat, Juhászt, a könyvelőt. Lelkileg máris szakadékot éreztünk egymás közt. Kiábrándítónak találtuk viselkedését: zárkózott lett, titkolódzott, sőt hazudott is nekünk.

— Nem becsületes ember — sietett a gyanú ténnyé nyilvánításával Karlovits, a segédkönyvelő. — Lopja a vállalatot!

Az összesereglettek közül többen közbe-közbekiáltoztak:

— Pedig a tekintete derült, tiszta!

— Mégis, nagyon gyanúsak a külön útjai.

— A látszat csalhat is!

— Még hisztek benne? Hiszen saját szemetekkel láthattátok, amit én már egy hete észrevettem! — süvöltötte Karlovits.

— Csakugyan, úgy osont a hátulsó kapu alá, mint egy tolvaj — hagyta rá egy másik.

— Biztosan eldugott ott valamit!

— Mégse tolvaj! Most is becsületes ember! — dörmögte Lendvai, a levéltáros. De szerintünk is csak a szívére hallgathatott az öreg. Nála fordult meg legtöbbet Juhász.

— De hiszen éppen magának hazudta, hogy máshol járt! — rivallt rá Karlovits. — Aztán miért ne lenne tolvaj? — kérdezte gúnyosan.

— Mert maga mondja! — szólt vissza az ellenségesen.

— Hogy-hogy? Kicsoda? — tördelte ez.

— Maga először is az utódja...

A hangulat izzó volt, csaknem kirobbant. De egyszerre elnémultunk.

Ismerős, sietős léptek zaja közeledett... Arra csakugyan nem is figyeltünk eddig, hogy kitől indult ki a feketítés. Erősen elszégyeltük magunkat, hogy mi is rögtön pálcát törtünk egy régi, kedves barát felett. Szólni kellene neki, nyíltan, biztosan megmagyarázná — akarom mondani. De máris ott volt heves ajtónyitással a „vezér".

Meglepődött a sok ember láttán.

— Na, mi az? Mit tárgyalnak?

— A Juhász-esetet — szólalt meg Karlovits.

Megdöbbentünk. Már besúgta! Hát már nem intézhetjük el magunk között!

— Áh, mit eset! Nem kell úgy felfújni!

Fellélekzettünk. Majd újra elszégyeltük magunkat: Jőbb ember az igazgató úr, mint mi, ba-

Ára 60 fillér
V. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM
1944. ÁPRILIS 5.

Magyar Bélyeg Újság

A FŐVÁROSI ÉS VIDÉKI BÉLYEGGYŰJTŐK EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS LAPJA

Fiókkiadóhivatal: Bpest, VI., Andrássy-út 3. I. Megjelenik minden hónap 5-én és 20-án.

Felelős szerkesztő és kiadó: Haraszthy Lajos, Budapest, X., Pongrácz-út 17.

A portóbélyeg sorozat négy értékkel bővül

A jelenleg forgalomban lévő portósorozat 1941. április 17-én, az úgynevezett szabadon álló kettőskereszt vízjellel jelent meg, mégpedig kilenc bélyeggel: 2, 4, 6, 8, 10, 12, 16, 20 és 40 filléres névértékkel, borvörös színben. *Légrády* Sándor grafikus művész, a legnépszerűbb magyar bélyegtervező rajzolta, neve azonban nem szerepel a bélyegeken.

Nem sokkal később az állami nyomda használatba vette a *cimeres,* úgynevezett *új vízjelű* papírt, melyen először — 1941. októberében — a 2, 4, 10 és 20 filléres értékek kerültek forgalomba. Ugyanez év december 17-én három új értékkel bővült a sorozat, mégpedig az új vízjelű 3, 24 és 50 filléresekkel. A sorozat többi értéke már 1942-ben jelent meg.

Az 1941-es, régi vízjelű sorozatot, melyet jelenleg nem is árul a bélyegértékesítő iroda, annak dacára, hogy a katalógusok még meglehetősen alacsonyan árazzák, a legjobb magyar bélyegeink közé sorozhatjuk és megjósoljuk, hogy nem nagy idő múlva mai árazásuk többszörösén lesznek jegyezve. Ameddig ugyanis a többi magyar portóbélyeg — a hetvenezer példányszámos Búzakalász portósokon kívül — százezres vagy milliós példányokban jelent meg, ebből a kiadásból mindössze kilencvenötezer-nyolcszáz teljes sorozatot adtak ki. *Bán* Willy „adattára" szerint a 16 filléres értékből ugyanis mindössze kilencvenötezer-nyolcszáz példány került forgalomba, de amely értékekből a legtöbb készült, ezekből sem volt több száztízezer-ötszáz darabnál. Ha már most figyelembe vesszük, hogy nem valami alkalmi kiadású bélyegről van szó, melynek nagy része gyűjtői kezekben maradt, hanem annak túlnyomórészét valóban elhasználták, kétségtelenné válik, hogy a régi vízjelű portóbélyegek valóban keresett bélyegeink lesznek.

*

Az új vízjelű — 12 bélyegből álló — portósorozat színárnyalatban eltér a régi vízjelűtől, mert míg előbbi borvörös, az új vízjelű barnásvörösnek mondható.

A m. kir. posta most ismét bővíti a sorozatot, mégpedig négy értékkel — 18, 30, 36 és 60 filléresekkel — amelyekkel a teljes sor most már 16 bélyegből fog állani.

Alábbiakban teljes egészében közöljük a kiegészítő értékekre vonatkozó hivatalos rendeletet, melynek érdekessége, hogy nem említi a színt — mely természetesen az eddigi marad — és a megjelenés ideje sincs feltüntetve.

18, 30, 36 és 60 filléres értékjelzésű portóbélyegek forgalomba bocsátása. 211.998/3.

A P. R. T. 1941. évi 17. számában megjelent 219.226/3. számú rendeletben közölt rajzzal 18, 30, 36 és 60 filléres portóbélyegeket bocsátok forgalomba.

Hollandia és Románia új feláras jótékonysági bélyegei.

Horthy Miklós szózata

Vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó felállott helyéről, mire felállott az ünnepi ülés egész közönsége is és az államfő a következőket mondotta:

— Két évvel ezelőtt fogant meg a gondolat, hogy a mai időkhöz illő szerény formában kifejezést adjunk a csodálatnak és mélységes hálának, amelyet első szent királyunknak a muló évszázadok fölé emelkedő hatalmas egyénisége és országépítő munkája iránt érzünk.

— Nagy őse, a honfoglaló fejedelem hazát adott népének, amidőn annak sorsát a Kárpátok medencéjéhez kötötte, de Szent István volt az, aki véglegesen berendezte a magyarság új otthonát és irányt szabott a nemzet egész jövő életének.

— Látnoki szemével felismerte és lángeszével megoldotta a nagy problémát, amely a nemzet élete és halála felett döntött, midőn bensőséges hittel, mélységes meggyőződéssel, nemes példával, jóságosan irányító atyai kézzel, de ha kellett: minden ellenszegülést letipró eréllyel megalkotta a keresztény magyar királyságot, felépítette a nemzeti államot, bevezette népét a nyugati nemzetek kultúrközösségébe.

— A nagy király mindent felölelő elméje megszervezte a magyar nemzet önkormányzatának alapvető intézményeit, a királyi tanács, a székesfehérvári törvénynap, a vármegye életrehívása s az egyházi, polgári és katonai közigazgatás, a gazdasági és kulturális fejlődés megalapozása által.

— Ezzel oly szilárd, de fejlődésképes és a haladó korhoz alkalmazkodó keretet adott a nemzeti életnek, mely túlélte évszázadok viszontagságait és lehetővé tette, hogy a magyar faj keletről hozott értékes tulajdonságait, sajátos egyéniségét, politikai és katonai erényeit átmentse a jelenkorba.

— A szentistváni állameszme Középeurópában mindenkor a béke és igazság, a szentkorona alatt élő népek testvéri egyetértésének és boldogulásának záloga volt. A történelmi viharok időszakonként elhomályosíthatták Szent István állameszméjének fényét, de az eszmében lakozó életerő és lendület mindig újból és újból napvilágra tört.

— Szent István áldott Jobbja ma is irányt mutat a nemzet ezeréves útján. S ha mi, kegyeletes utódok, hódolni akarunk a magyarság szent és bölcs vezérlő szelleme előtt, azt őseinkhez és magunkhoz méltóan csak egy szent fogadalom alakjában tehetjük, midőn megfogadjuk, hogy minden képességünkkel és egyesített erőnkkel azon leszünk, hogy visszaszerezzük Szent István országának hajdani fényét.

Imrédy Béla miniszterelnök:
Szent István tündöklő csillag, kivánja a magyar és meg is találja örök utjelzőül

Hosszantartó lelkes taps és éljenzés zendült fel a kormányzó utolsó szava után, majd az ünneplés csillapultával *Kornis* Gyula, a képviselőház elnökének kérésére vitéz *Imrédy* Béla miniszterelnök a következő emlékbeszédet mondotta Szent István királyról:

— *Főméltóságú Kormányzó Ur! Igen tisztelt országos bizottság! Önmagát becsüli meg a nemzet, amely nagyjait tiszteli és a jelen gondjait feledni tudja, hogy a multat ünnepelje.* Negyvenkét esztendeje, hogy ez a nemzet ünnepi évet szentelt a legendás honszerző Árpád emlékének és most ismét ily ünnepi esztendő virradt ránk, ünnepi esztendő, amely a birodalomalapító szent király emlékét idézi és egyesíti a nemzet minden fiát minden idők legnagyobb magyar államférfiának tiszteletében. *Ennek a tiszteletnek a tüze nem szorul mesterséges szitásra.* Élt e tisztelet mindig a magyar léleknek a mélyén, felzúgott a pásztorát vesztett nyájnak kereső, kutató fohászában, *de oly mélységesen tudatossá a történelem folyamán talán még soha nem vált, mint most, amikor újra megnehezült az idők járása a magyar felett.*

— Betegnek fájdalmát beteg, szegénynek gondját szegény érti meg legjobban. Csoda-e hát, ha most, mikor a válságok sorát éli nemzedékünk, elevenen áll előttünk annak a válságnak a képe, amely az évezred-forduló táján a magyarságot meglátogatta. *A honfoglalás katonai műve lezárult, a Kárpátok medencéjében úr lett a magyar, de otthont, biztonságos fészket berendezni magának még nem tudott.* A birodalomalapítás nehéz feladatainak megoldására a vándorlások századaiban kialakult életformája nem felelt meg. Ellentétes fejlődési irányok ütköztek egymással. A harcos kalandvágy és a békés művelődési törekvések sehogyan sem fértek össze. Régi nomád szokások és már a régi hazában megindult szilárd megtelepedési törekvés, kóbor pásztorkodás formájában végbemenő állattenyésztés és a földmívelő foglalkozással kapcsolatban kifejlődött magánbirtok, *ősi pogányság és terjedő kereszténység állottak egymással szemben.* A vándorlás idején megfelelő laza törzsszervezet a megtelepedési törekvések korában megkönnyítette ugyan idegen elemek csatlakozását és beolvadását, de ugyanakkor egy nagyobb veszélyt, *a szétesés veszedelmét is felidézte.* E feszültségek feloldását sürgette a nyugati kalandozások vérvesztése és Augsburg kudarca. A lelkek mélyén talán öntudatlanul, de egyre erősebben élt a vágy a nemzet fennmaradásának biztonságot nyujtó, szilárdabb, kijegecesedettebb társadalmi és gazdasági rend után. *A magyarság válaszútra került.* Lehetetlenné vált, hogy a társadalmi és gazdasági életformáknak, az erkölcsi felfogásoknak és a politikai irányzatoknak ezek az ellentétei megoldatlanul álljanak egymás mellett. Az ellentétes erők megemésztették egymást, *irányvesztetten állt a nemrég diadalmas fiatal nép az európai kultura határán,* a bomlás vészei fenyegették mint annyi más elődjét, amely a Kárpátok koszorújában nyomtalanul veszett el.

— *Vezérlő csillag kellett a magyarnak és az Uristen megajándékozta ezzel a csillaggal, a legnagyobb ajándékkal, amelyet a magyarság a történelem során a Gondviseléstől kapott.* Látnokra volt szükség, akinek szeme áthatolt a zürzavar ködén s aki az örökkévalóság vártájáról tudja a nemzet utját áttekinteni. Ennek a látnoknak oly magasra kellett emelkednie, hogy az Ur közelsége megperzselje és pályáján mint bolygó, az istenség napja körül keringjen. *Szentnek kellett lennie,* mert csak a szent istenközelsége meríthet minden tudás és minden energia kútforrásából annyit, amennyire szüksége volt a reá váró emberfeletti feladatok megoldásához. Az örökkévaló titkok ölén álmot várt, meglátta a jövőt, felismerte, hogy e jövőben mi az, ami a multon épülhet fel s felismervén, meg kellett önmagában találnia az energiát, hogy a multból azt, ami meghalt, eltemesse. *Izig-vérig magyar volt Szent István, fajának ragyogó fia,* akinek ezt a temetést először a saját lelkében kellett elvégeznie. De elvégezte, mert *tudta, hogy a nemzet, ha a történelem országútján haladni akar, nem válhatik halottakat kisérő temetési menetté.*

István király saját lelkében átélte a multtal való szakítás nagy tragédiáját

— *Saját lelkében átélte István a multtal való szakitásnak nagy tragédiáját.* Ezt a tragikus csatát önmagában csak úgy nyerhette meg, hogy lelkét új, feszülő energia, nagy megujhodás töltötte el: a keresztény hitnek a felvétele és mélységes

BAEDER OVENALL FOGKRÉM
Ha súlyt helyez a minőségre, használjon OVENALL fogkrémet. Az OVENALL nemcsak ragyogó fehérré varázsolja fogsorát, hanem antiszeptikus hatásánál fogva egész életére épségben konzerválja is fogait.
Ovenall a megbízható fogkrém
Kis tubus 60 fillér, nagy tubus 90 fillér
Svép

Gyanu

Irta: Illés Endre

Másfél évig éltek együtt. Még nem is ismerték teljesen egymást. Gyanutlanok voltak s nem tudták, mennyire kellene sietniök mindennel. A nap éppen csak rájuk sütött, egyetlen pillanatuk volt, felnéztek a magasba, az árnyékot már meg sem láthatták maguk előtt.

Évának a gyerekágy harmadnapján fájni kezdett a feje. Majd hányt. Tizennyolc napig feküdt eszméletlenül a szanatóriumi ágyon. Egy délelőtt olyan görcsösen kapaszkodott a fehérre lakkozott vasrudakba, mint aki örvény fölé került s a meghasadó mélység ellen védekezik. A tizenkilencedik napon meghalt.

Gábornak emléke is alig maradt róla.

Gyűlölte a fiát, aki itt volt, élt, bűntudattal lapult pólyáiban. A fiát, aki miatt Évának meg kellett halnia. Az első évben látni sem akarta Jánoskát, egy percig nem fogta a kezét. Az asszonyra gondolt, a fiatal, halott asszonyra s csüggedten verejtékezve állt el a szíve éjszakánként, még Éva arcát sem tudta tisztán felidézni. Csak éppen felrémlett előtte valami, mintha tejüvegre nap süt s mögötte árnyak mozdulnak. Oly rövid hónapokig éltek együtt, hogy Évának ideje sem volt előjönni a tejüveg mögül, amely most örökre elmosta alakját.

Azután ez is tompult. A láz sajgása engedett. S mint a behegedt seb, ez az emlék is csak néha és szaggatva fájt.

Hároméves volt Jánoska, amikor Gábor nyugtalanító felfedezést tett. A kisfiú arca, mintha távoli tájakat tükrözne, különösen és fájdalmasan Évához kezdett hasonlítani. Egy nyári délután, ebéd közben, a besötétített ebédlőben történt ez. Megpróbált védekezni ellene, erőszakkal süllyedt ujságjába. Azután mégis csak felnézett s elemezni kezdte a hasonlóságot.

A szalónban akkor már ült egy beteg, hamarosan át kellett menni hozzá.

Amikor öt óra tájt végzett a rendeléssel, a szíve súlyos volt és szorongásokkal teli.

— Urfi! — rendelkezett hangos, hamis vidámsággal, ahogy belépett a gyerekhez. — Ide gyere!

A kisfiú elhúzódott, a sarokból nézett csak vissza, nyitott, éber szemmel. Gábor két tenyere közé vette gyereke arcát: egészen Éva volt.

Ekkor lekuporodott a szőnyegre s három év óta először játszani kezdett a kisfiával.

Megpróbálta magához édesgetni. Nem ment. Jánoska hideg maradt és gyanakvó. Aztán hízelgett, tréfált, udvarolt neki, sorra vette kisgyerek-szelidítő, bevált orvosfogásait, mind hatástalan maradt. Bebújt az ebédlőasztal alá is, Jánoska udvarias közönnyel hallgatta csalogatásait. Már nem gyanakodott, de nem is melegedett fel. Villanygyújtásig ment ez így, Gábor felegyenesedett, a háta kegyetlenül fájt, halálosan fáradt volt.

Mint a részeg ment át a rendelőbe. Végigdőlt a pamlagon, a villanyt sem gyujtotta fel. Szeme lassan kitapogatta a sötétséget. Az utcai lámpafény lustán mozdult a könyvszekrény tömött polcain. Milyen ismerős volt ez a fáradság, a távolból szüremlő zenére figyelünk így. Milyen sokszor volt azelőtt ilyen fáradt. Mert neki mindent akarnia kellett. Nagyon akarnia. Emlékszik rá, sokszor már megalázó erőfeszítéssel: Évát is. Vagy talán éppen Évát. Az első csókjukat. Majd azt a komolyabb valamit, ami talán szerelem is volt. A házasságukat. Nem volt semmi akadály. S mégis, milyen nehezen ment Évával minden. Mint a magas hőfokon olvadó fémek, Éva, ha át is forrósodott, kemény maradt.

Most már mintha tisztábban látta volna a halott asszony arcát a sötétben. Amióta Éva meghalt, még soha ilyen tisztán ezt a tekintetet.

Milyen kevés idejük volt mindenre. Mennyire lehet egy embert szeretni s milyen nehéz megtartani. Évától is alig maradt valamije. Másfél év... Mire is emlékszik? Kétszer veszekedtek Évával valami egészen jelentéktelen ostobaság miatt. Semmiség volt, teljesen elmult. De talán még itt se mutatkozhattak meg egymás előtt. És egyszer — ez szomorú volt, megalázó volt — féltékeny lett. Éva délutánonkint, amíg ő rendelt, sétálni ment. Utána mindig megkérdezte, hol járt s Éva mindig pontosan el is mondta. De egyszer másutt látták, mint amit Éva mondott. Máskor meg valami rokonukat említette, akit meglátogatott s véletlenül kiderült, hetek óta nem volt ott. Ekkor a bőréhez ért a kormos gyanakvó láng...

Hetekig azt hitte, hogy Évának van valakije. Mint a rossz lehellet, úgy érte a csalás és bujkálás gondolata. És csalni, bujkálni kezdett maga is. Piszkos és piszkító hetek voltak. Követni kezdte Évát. Lesett utána. Átkutatta fiókjait. Semmi bizonyosság nem akadt a kezébe. Nem látott, nem hallott semmit. Végül egy felhőtlen, boldog napjuk megtisztította őt, megkeményítette magát s eltemette az egészet. Évának soha nem szólt erről. De maga sem jutott el soha a bizonyosságig.

Ez volt minden, ami Évától itt maradt örökbe. Ez a néhány forró pillanat, ezek a lezáratlan emlékek. És még valami: a fiú. Mint egy utolsó üzenet, amit az asszony itt hagyott feleletül mindenre, amit maga már nem mondhatott el.

Milyen fájdalmas volt, hogy Jánoska hazudott. Még selypített s már alattomosan kerülgette a dolgokat. Azután levetette a gyerekes beszédhibákat s csak a hazugság maradt csupaszon, minden kedvességtől megfosztottan, a muló idő keménységében.

Ilyenek történtek: Gábor egy este orvostársasági vacsoráról jött haza. Már késő volt, tizenkettő is elmult. Aznap ebéd óta nem látta Jánoskát. Óvatosan benyitott a szobájába, rendben van-e minden, alszik-e? A szobában égett a villany. Odament az ágyhoz. Jánoska mozdulatlanul feküdt a takaró alatt. Fölébe hajolt s a keményen csukott szem elárulta a fiút. Igy csak azok hunyják le a szemüket, akik ébren vannak. Ridegen rászólt a gyerekre:

— Te, miért ég a villany? Mit csináltál?

Jánoska azonnal felült az ágyban. Sírósan, énekelve mondta:

— Te hagytad égve a villanyt, apu...

— Én?

Legyen ily szerelem

A volt uradalmi vadaskertben
Alsó-Göd állomással szemben
150 négyszögöles akácos-fenyves **TELKEK**
6 évi részletre is.
PESTKÖRNYÉKI TAKARÉK, Erzsébet-körút 21. — Telefonszám: 1-409-52.

átélése. Tudta, hogy a nemzetnek ugyanezt a csatát kell önmagával megvívnia, hogy *a mult gyarlóságait levetni és építő elemeit új egységbe összefoglalni csak akkor lehet, ha a nemzet rálép a krisztusi igazság útjára* és onnan merít friss erőt a maga történelmi hivatásának birodalmi megalapozásához. Megérezte és helyesen érezte, hogy a kereszténységnek a befogadása, az erkölcsi és világnézeti válságnak az igaz irányban eldöntése magával fogja hozni az összes többi ellentétek fokozatos feloldását is.

— *Szent István művének ez volt legmerészebb, legkockázatosabb lépése,* mert vele szemben könnyű volt csatasorba állítani minden sértődött dacot, minden hagyományt, minden ösztönös aggódást, mely a megújhodásban a lényeg elvesztésétől tartott. És ha a szent király arcán már a belső harc is megkeményítette a vonásokat, a vér, amelyet ontani kellett, még mélyebbre szántotta a barázdákat. Koppány, Ajtony és Gyula legyőzése a három állomás. Néhány év műve volt ez. A gyors cselekvés igazolja, hogy István világosan látta útját. *Nem alkudott, nem tétovázott. A belső csata, amelyet önmagában megnyert, megkönnyítette számára, hogy a külső harcot felvegye.* De ezzel véget is ért az erőszakos beavatkozás és tevékenységét terveinek békés megvalósítására összpontosította. S itt jött művének talán legnehezebb, a gyakorlati alkotás nehézségeit ismerő számára csodálatra legméltóbb része.

— *Apostolnak kellett lennie,* a hitet terjeszteni és a hitet megkedveltetni népével, mert a győzelem, amelyet fegyverei arattak, nem lehetett tartós, ha a lelkek átalakulása nem követi. És ha ez a mű nem is jár rögtön sikerrel, mert hiszen voltak a pogány multnak későbbi fellobbanásai, *a munka, amelyet István és az ő térítői végeztek, mégis szilárd alapozás volt: maradandóságát még ma is hirdeti az a mélységes ragaszkodás a kereszténység iránt, amely ritka fénnyel ragyog éppen napjainkban történeti keresztény egyházaink valamennyiében.* Az a bizalom, amellyel István önmagát és a maga népét a keresztény igaz Isten szolgálatába állította, nem hozott számára csalódást. A kereszténységgel népéből nemcsak új népet formál, nemcsak európaivá tette, hanem jelentős lépéssel közelebb hozta a törzsi és faji elkülönülésből *a nemzet egységének kialakítása* felé. A nemzet eredetre különböző etnikai csoportjai, honfoglaló magyar törzsek, kabarok, besenyők, itt talált szláv és germán maradványok között a kereszténység teremtette meg az igazi egyesítő kapcsot, amely a maga gyakorlati hatását már a kereszténység végső megszilárdulása előtt is éreztette.

Szent István birodalmának alapjait kilencszáz esztendő sem tudta megingatni

— Nemcsak a lelkiek szempontjából, hanem *politikai szempontból is forradalmi jelentőségű változást jelentett tehát a kereszténység felvétele* és elterjesztése. Forradalmi jelentőségűt, *de nem forradalmi uton végbemenőt.* A kóbor pogány népből európai keresztény nemzetté válás talán éppen azért sikerült, mert bölcs, higgadt, de elszántan erélyes cselekvésnek volt az eredménye és nem forradalmi lendületnek esetleges terméke. A multból csak az veszett el, ami nem volt életképes és ami — ha megmarad —, csak bomlasztó elemet jelenthetett volna. Az ősiből, a hagyományból, a sajátosan magyarból, ami csak átmenthető volt, megmaradt; megmaradt az ősi társadalmi és gazdasági szervezet, megmaradtak a magyar lelkiségben gyökerező jogszokások, nemcsak megmaradtak, hanem kovászul szolgáltak az új intézmények meghonosodásánál és magyarráválásánál. Ki ne ismerné az Intelmek bölcs tanítását, amelyben a magyar szokások követését hagyja meg fiának nemcsak azért, hogy saját népe becsülje meg, hanem azért is, hogy az idegenek közt dicsérjék. *Mert jól tudta a szent és bölcs király: nincs nagyobb tévedés, mint azt hinni, hogy az idegen megbecsüli, aki elhagyja ősi szokását azért, hogy az idegent utánozza.* Hizelgő szó és jutalmak koncul dobása sokszor csak megvetést leplez.

— Az apostol, a térítő, a nemzetet kovácsoló politikus egyben *nagy nevelő, nagy tanító is volt.* A kereszténységnek és a magyarságnak egybeforrását szomjúhozó lelke a Nyugaton már kialakult keresztény civilizációnak anyagi és szellemi kincseivel is meg akarta ajándékozni nemzetét. *A kolostorok mellett iskolákkal látta el az ország különböző részeit, de ugyanakkor a nemzet gazdálkodásában is új korszakot nyitó változásokat vitt végbe.* Ha hozzávesszük, hogy mindezek mellett egy az akkori kor értelmében *modern közigazgatásnak* alapjait vetette meg, olyan alapokat, amelyeken később kiépülhetett az ősi önkormányzati szellem hatása alatt a magyar közigazgatásnak százados rendszere, csak az a csodálkozó kérdés támadhat ajkunkon, hogyan volt lehetséges mindezt a munkát egy emberöltőbe sűríteni, hogyan lehetett mindezen mélyreható újításokat nemcsak kitervezni, hanem az akkori közlekedési lehetőségek és az akaratátvitel akkori eszközeinek kezdetlegessége mellett végre is hajtani? *Micsoda tántoríthatatlan céltudatosság, tétovázást nem ismerő elhatározóképesség, minő gyors áttekintés és fáradhatatlan erély kellett, hogy lakozzék ebben a tüneményes emberi jelenségben, hogy négy évtized munkája után egy új ország gazdagítsa Európa térképét, egy új birodalom, amelynek alapjait kilencszáz esztendő sem tudta megingatni?*

— S ennek a gigászi feladatnak a hordozója távolról sem volt zsarnok. Csupán *nagyon és alázatosan tudott engedelmeskedni az Urnak s ezért tudott olyan fenségesen és ellentmondást nem tűrően parancsolni.* Nem volt rideg, de érzelmeit a nagy istenélmény fogta össze, és szeretete a kötelesség szűrőjén át csordult népe felé.

— *A lángelme szerénységével tisztelte a bölcs tanácsot.* Ő, a legnagyobb alkotó király, akinek bölcsesége minden bizonnyal túlszárnyalta kortársai szellemi képességeit, hagyja fiára a szavakat: *„A tanács teszi a királyokat."* Ime a nagyság, amely nem szédül meg méreteitől, amely az igazságot keresi hajthatatlanul; keresi mások, a nálánál kisebbek szavában és ha úgy látja, hogy az örök értékek mérlegén megvan az igaz súlyuk, követi is.

— A bölcs tisztánlátásnak és a bátor cselekvésnek, a férfias erőnek és az életszentségnek, a látnoki adománynak és a realitások higgadt mérlegelésének, az emberfeletti fenségnek és a mindent kiegyensúlyozó alázatnak ez a csodálatos találkozása soha nem ismétlődő jelenséggé teszik.

— *Tündöklő csillag ő a magyar történelem firmamentumán, amelyet kíván a magyar, kíván tanulságként, kíván és új dicsőséget kereső vándorlásának ködbevesző ösvényein meg-megújuló csodaként meg is talál örök útjelzőül.*

Hóman Bálint jelentése az országos ünnepségek nagyszabású előkészületeiről

Hóman Bálint tárcanélküli miniszter, mint a végrehajtóbizottság elnöke tette meg ezután jelentését *a jubileumi év ünnepségeinek előkészületeiről.* A kormányzó még 1936 augusztus 20-án felhívta a kormányt, hogy Szent István halálának kilencszázadik évfordulóján gondoskodjék a méltó megünneplésről. A legmagasabb felhívásnak megfelelően, a kormány néhai vitéz *Gömbös* Gyula miniszterelnök javaslatára végrehajtóbizottságot küldött ki az emlékév előkészítésére, majd 1937 októberében *Darányi* Kálmán miniszterelnök javaslatára megalakították a Szent István-emlékév országos bizottságát, amelynek *védnökségét a kormányzó vállalta, elnöki tisztét pedig az ország miniszterelnöke tölti be.* Az emlékév programja ezzel az ünnepi üléssel kezdődik, országos jelentőségű ünnepségeit a kormányzó óhaja szerint Szent István hetére csoportosították.

Ezután ismertette az ünnepségek részletes programját, majd hangsúlyozta, hogy az országos ünnepségekkel párhuzamosan *maradandó alkotásokkal is igyekeztek Szent István emlékét megörökíteni.* Az állam lehetővé tette az esztergomi *árpádházi királyi palota feltárását* és helyreállítását, az esztergomi Szent Tamás-hegyen *Szent István emlékmű* emelését, a *székesfehérvári Szent István-bazilika romjainak helyreállítását,* Székesfehérváron lovasszobor megalkotását, Veszprémben *Szent István király és Gizella királyné együttes szobrának* elkészítését, *a somlói hegyen állítandó emlékmű létrehozását* és a *pannonhalmi ezredévi emlékmű helyreállítását,* illetőleg Szent István-emlékkápolnává való átalakítását. A kultuszminiszter azzal kívánt maradandó emléket állítani, hogy pályázatot írt ki *három zenei alkotásra:* egy Szent István-oratóriumra, egy kantate, vagy liturgikus szövegű ének- és zenekari műre és egy tételes zenekari műre. *Az eddig beérkezett húsz pályamű elbírálása folyamatban van.* A kultuszminiszter festészeti pályázata már eldőlt, a díjat a legkiválóbb festménnyel *Szőnyi* István, a legkitűnőbb falfestménytervvel *Aba-Novák* Vilmos nyerte el. A pénzügyminiszter *Szent István-ötpengősökre* írt ki pályázatot, az első díjat *Berán* Lajos nyerte el s *az ötpengősök augusztusban kerülnek forgalomba.* A posta január 1-től *Légrády* Sándor tervei szerint készült *Szent István-bélyegsorozatot* bocsátott ki, ehhez *augusztusban hét darabból álló feláras bélyegsorozat járul.* Az ünneplő városokban a küldeményeket külön alkalmi bélyegzőkkel látják el. Az országos kegyelet fokozására szolgálnak az emlékév különböző *kiállításai is* s a kultuszminiszter tervbevette, hogy az emlékév keretében *az ország nagyobb városaiban művészheteket rendez.* A kultusztárca a magyar filmirodával Szent István emlékét szolgáló *kulturfilmet* készíttet s a filmiroda útján az emlékév eseményeiről rövid *riportfilm* is készül. A végrehajtóbizottság megfelelő *sajtópropagandaszerv* létesítéséről is gondoskodott az emlékévre. Külön előadásokkal áldoz első királyunk emlékének két állami színházunk. *Az Operaház a pályanyertes oratóriumot mutatja be, a Nemzeti Színház pedig összel külön ünnepi előadást rendez.* A bizottság kezdeményezésére az 1938/39. tanévben az ország valamennyi tanintézetének megnyitóünnepségét a szentisváni gondolatnak szenteli.

Az országos jellegű ünnepségek köré *az alkalmi ünnepségek* egész sora helyezkedik el az ország minden városára, sőt falvaira is kiterjeszkedően, jeléül a bensőséges ragaszkodásnak, amellyel a nemzet első nagy királyának emlékén csüng. Beszédét azzal fejezte be, hogy meggyőződése szerint a *megtett intézkedések a nemzet történetében kiemelkedő jelentőségű ünnepi évforduló megülését méltóképpen szolgálják* s a kegyeletes emlékezések óráiban a magyarságot a szent hagyomány felemelő kultuszában egyesítik és *az emlékév lezajlása után is a lelkekben termékeny és termékenyítő emlékül élnek tovább.*

Kornis Gyula, a képviselőház elnöke mondott végül köszönetet a kormányzónak az ünnepi ülésen való részvételért s a Szent István-év megnyitásának rágyogó aktusa a Szózat éneklésével véget ért.

— Amikor egy órával azelőtt bejöttél...

Nem a hazugság döbbentette meg. Ezeket a szemtelen kibúvásokat már ismerte. A hang izzította át pirosra és forróra. A gyermek ezeket a hazugságokat mindig Éva hangján mondta el. Még a hangjuk is ugyanaz volt.

Vak dühvel fogta meg a fiú vállát. A magasba emelte, úgy rázta meg, vértől elborítottan.

— Ne hazudj! — kiáltotta. — Ne hazudj, te! Tudod-e, hogy az anyád sohasem hazudott?

Farkasszemet néztek. A fiú gyáva arccal, a férfi már fáradtan és ernyedten.

Kivel felesel ő itt?

Megverten tette le a gyermeket az ágyra. Kiment és égve hagyta a villanyt. Jánoska ekkor hatéves volt.

Nemsokára rá jött a vérnyomásmérő esete. A fürdőszobában tartózkodott akkor, éppen rendelés után volt. Injekciós készletét helyezte vissza az alkoholba, amikor óvatos neszt hallott a háta mögött. Valaki belopódzott a rendelőbe. A nyitva hagyott ajtó keskeny résén hamarosan meg is látta: Jánoska volt.

A fiú az asztalhoz sietett, feltérdelt az öblös karosszékbe, a következő pillanatban halkan szisszent a vérnyomásmérő légsűrítője. Gábor elmosolyodott. A vérnyomásmérő volt Jánoska titkos játéka. A kisasszonytól tudta, hogy órákig szalajtja fel s le a higanyt, ha ő nincs itthon.

De most egyetlen szisszenés hallatszott csak. Majd az üveg csikordult homokosan, rekedten. Gábor sápadtan állt az ajtóban. Tisztán látta, hogy Jánoska az acél papírvágóval két éles, kemény ütést mér a higanyszál üvegcsövére. Azután lesíklik a karosszékből, hangtalanul kiszalad a szobából.

Mi volt ez? Tegnap keményebben összeszidta s ma ez a gyáva lázadás a válasz? De hát milyen aljassággal él ő itt összezárva?

A következő nyáron a gyermek már második hónapja betegeskedett. A sok görcs és rosszullét nem volt tulajdonképen komoly betegség, inkább csak valami ismétlődő gyomorrontás, makacsabb nyári hurut. De miért tart ilyen sokáig?

Gábor végül már maga főzte a konyhán az ételt, maga ügyelt mindenre a legaprólékosabb gonddal, de kétnapi egészség bágyadt szárnypróbálgatása után a fiú megint zölden és sápadtan támolygott a fürdőszoba körül.

És ekkor figyelni kezdte. Ellenőrizte minden lépését. Mint mozaikköveket, egységes képbe raktá minden óráját. Öt napig nem jött rá semmire. Néhanéha egy félóra volt csupán, amely tisztázatlan maradt. Ezt kellett még kideríteni. Hová tűnik a gyermek ilyenkor?

Mindig mást mondott.

Néha a tenniszpályákhoz ment, „a tenniszezőket nézni". Máskor a barátjánál járt. Volt azután ilyen magyarázat is: sétáltam.

Ezeket a félórákat kellett felderíteni s elhatározta: meglesi.

Másnap korábban ment el hazulról. a túlsó sarkon megállt, várni kezdte a fiát. Megalázó, ostoba, bepiszkító álldogálás volt, egyre keserűbbnek és nyulósabbnak érezte szájában az összefutó nyálat.

Nemsokára megjelent Jánoska és ő messziről követni kezdte. Milyen furcsa öröksége ez Évának... Hirtelen megállt és meghökkent. Eszébe jutott, Évát követte így egyszer s az volt ilyen bemocskoló érzés. Felrémlettek a régi mérgezett délutánok, a régi tehetetlenséget és émelyt érezte.

Egy rosszkövezetű mellékutcába fordultak, Jánoska néhány lépés után eltűnt az egyik boltban.

Amikor Gábor belépett a legyektől zümmögő piszkos kis fűszeres odúba, a segéd nagy halom krumplicukrot csomagolt be a fiúnak. Szennyes, megpuhult massza volt, olcsó festéktől pirosra, barnára és kékre pácolódott rétegek. A kassza üveglapján nikkelpénzek csörrentek, a gyermek fillérei.

— Loptad? — kérdezte Gábor, amikor hazaértek.

Jánoska dacosan hallgatott.

— Szóval loptad. És a krumplicukor?

A fiú megint nem felelt.

— Tehát ezzel rontottad el mindig a gyomrodat!

— Nem rontottam el, — mondta a gyermek halkan, szemtelenül.

Gyűlölködve néztek egymásra.

— Menj! — kiáltotta ekkor Gábor váratlanul s a gyermek felé vágott a kezével.

De Jánoska ügyesen kisiklott az ütés elől és a férfi ökle keményen belevágódott az asztal élébe. Azonnal felhasadt a bőre, még sem érezte az ütés fájdalmát. A felismerés kényszerűsége járta át, mint görcs és méreg, — Éva...

És hat év után ebben a pillanatban látta először tisztán maga előtt, félreérthetetlen valóságában, minden titkával és ismeretlenségével — halott felesége arcát.

Légrády Sándor

Laboratóriumban.

— Nem értem, Aladár, hogyan élhetnek meg a te bacillusaid ebben a piszokban? (Saturday Post.)

Fontos elfoglaltság.

— Bocsánat, asszonyom, majd máskor jövök a számlával... Látom, teli van a keze munkával... (Australian Womens Weekly.)

Komplikált eset.

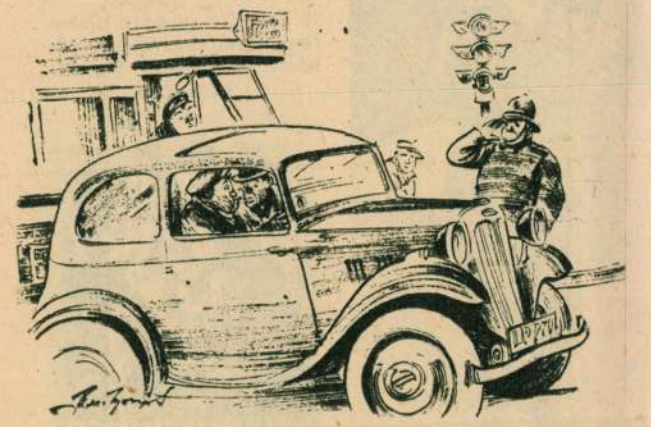

— Püff neki! Most látom, hogy pont egy rendőrségi autót loptunk el! (The Humorist.)

Iskolában.

— No, fiam, mit tudsz mondani Julius Caesarról?
— Csak a legjobbat, tanár ur... (Illustrierte Zeitung.)

Érthetetlen probléma.

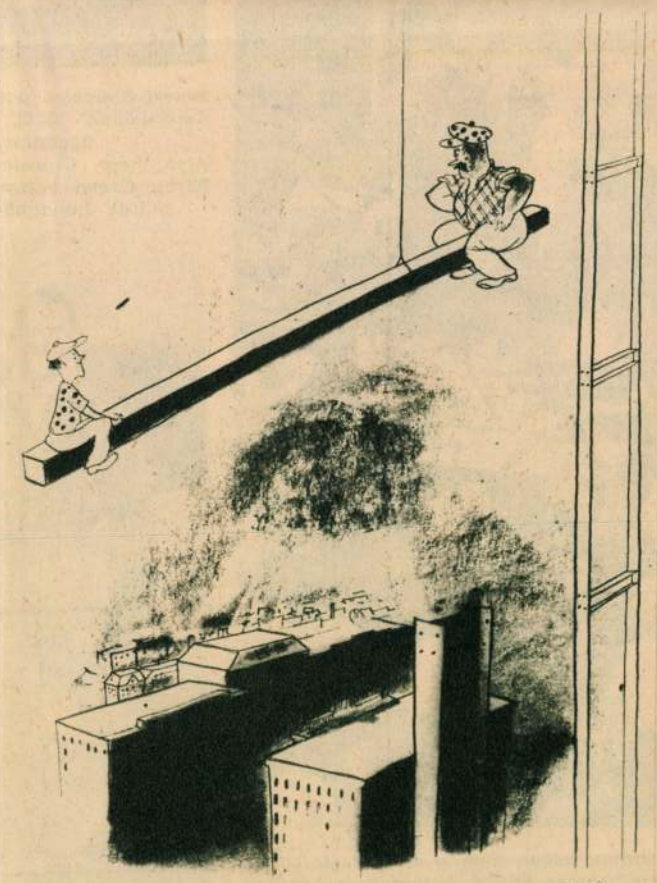

— Hát tényleg nehezebb volna ez a vékony fickó, mint én? (Die Woche.)

KÉPES PESTI HIRLAP

LIX. ÉVFOLYAM, 236. SZÁM — 1937 NOV. 23. KEDD

Maróthy Jenő, a kitünő iró, a Pesti Hirlap belső munkatársa, hirtelen meghalt.

*

Jobboldali kép: Darányi Kálmán miniszterelnök megérkezése Berlinbe: a miniszterelnök báró Neurath német külügyminiszterrel elhagyja az anhalti pályaudvart.

A magyar államférfiak fogadtatása az anhalti pályaudvar előtt: Kánya Kálmán külügyminiszter, báró Neurath birodalmi külügyminiszter és Darányi Kálmán miniszterelnök elvonulnak a kivezényelt díszszázad arcvonala előtt.

Darányi Kálmán miniszterelnök, Darányi Kálmánné és Kánya Kálmán külügyminiszter vasárnap este a berlini vadászati kiállitáson.

A miniszterelnök és Kánya Kálmán külügyminiszter vasárnap délben megkoszoruzták a berlini Hősi Emlékművet. Jobbra Sztójay Döme magyar követ, baloldalt Erdmannsdorf budapesti német követ.

Lord Halifax látogatása Hitlernél Obersalzbergben. Mögöttük báró Neurath külügyminiszter.

Zsitvay Tibor beszámolóbeszédet mond Kecskeméten; mellette balra Mayer János v. miniszter. Baloldali kép: Kovács Arnold, a legöregebb pesti riporter, az Ujság régi munkatársa, meghalt.

Baloldalon: rendőrök és detektivek őrzik a párizsi Ribera-utca 37. számu házat, ahol a leleplezett jobboldali összeesküvők főhadiszállása volt. Jobboldalon: a rendőrség elszállitja az épület betonpincéjében talált fegyvereket. Baloldali kép: Dormoy belügyminiszter a rendőrfőnökség jelentését olvassa, balszélen Moitessier rendőrfőnök.

Dr. Horváth Kornélt, az OTI alelnökét az osztrák érdemkereszt I. osztályu középkeresztjével tüntették ki.

Ernest Simpson, a windsori hercegné volt férje Amerikában nőül vette Mrs. Raffrayt, aki ugyancsak elvált asszony.

Alsó kép: Clouston angol pilótakapitány és Kirby Green asszony, akik rekordidő alatt repültek Londonból Fokvárosba és vissza.

A magyar posta a Szent István-emlékévre uj, művészi bélyegeket fog kibocsátani.

Anna, Jerffy Antal, Indig Sándor, Györgyi Rezső.

Propaganda-osz

B. Kovács And

Ez a tanács ad
egyesület és Nyugdí
kére, azzal a tudatt
történetében hézagp

Ezúton is hálás
színészet nevében il
megteremtésében oly
segítségünkre voltak.

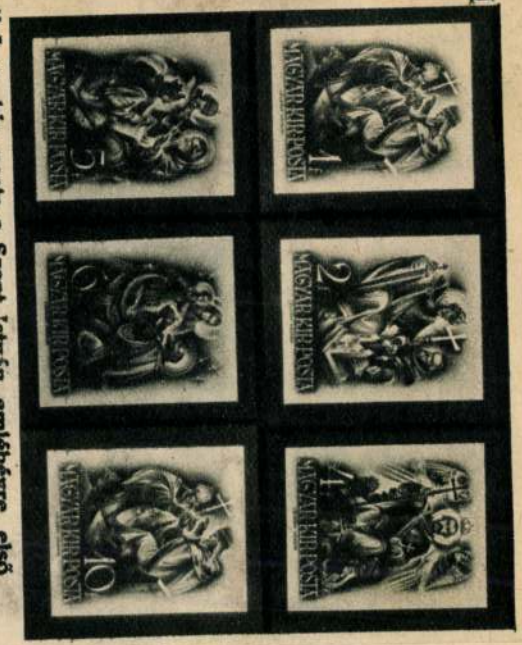

I–II. A m. kir. posta a Szent István emlékére első szent királyunkat ábrázoló bélyeget bocsát forgalomba. A bélyegek a mostani pengős bélyegek nagyságában keretnélküli képpel és fogazással készülnek

Légrády Sándor

Nemzeti Ujság képes
fordít mell. 1937. nov. 28

A német hadikészülődés az álcázásnak csodája

— A Pesti Hirlap kiküldött munkatársának tudósítása —

Calais, szeptember. Belgiumból jövet, az Északi-tengerparton is észrevétlenül marad el az utas mögött a hajdani belga-francia határ. Ahol azelőtt leeresztett sorompó zárta el az utat és szuronyos határőrök, szemfüles vámtisztek állították meg az érkező gépkocsikat, most semmi egyéb nem emlékeztet ezekre a hajdanvaló napokra, mint az a kocsmacégér, amely piros betükkel hivogat és kelleti magát:

„Borozó a Vámhatárhoz."

Azóta a kocsma is bezárt, ledeszkázott ablakai mögött megszünt az élet, ajtaján keresztgerenda és hatalmas lakat. A határvonal pedig annyira elenyészett, hogy még német őrség sem állja utunkat. Egyetemesen megszállt idegen földön járunk, nincs különbség abban, hogy vajjon azelőtt belga vagy francia szinek alatt kormányozták a lakosságot, amely most mindenütt a német katonai parancsnokság akaratát követi. Az országuttól balra már francia falvak, apró fürdőhelyek sorakoznak szoros egymásutánban, jobbra pedig a homokbuckák mögött ismét a tenger morajlik.

Dünkirchen romjai között

Dünkirchen felé közeledünk ezen az annyi vértől ázott lapályon keresztül, ahol minden talpalatnyi földön elkeseredett, ádáz harcot vivtak az előnyomuló német csapatok és a visszavonuló angol haderők. Azóta már hosszu hetek, hónapok teltek el, a letarolt, eltaposott barázdákon uj kalászba szökkent a nyár, itt-ott már le is arattak, a sárguló tarlóra parázslón süt a nap.

Olyan szürkék, szomoruak ezek az északfrancia szántóföldek: a még le nem aratott kalászok, vagy a már összehordott kévék között lomba fekete sulyos testek hevernek, ahogy az ütközetből mindmáig ittmaradtak. Repülőgépek, páncélkocsik öszszenyomoritott vázai, lelőtt bombavetők, felfordult tankok. Itt-ott betonerődituények romjai, pozdorjává lőtte őket a tüzérség, vagy talán a német stukák? a gyorsan robogó gépkocsiból nem lehet megállapitani. A mezők simaságát hatalmas tölcsérek szaggatják meg, a bombák becsapódásának nyomai.

A csatornahálózat ismét sürübb lesz, ahogy Dünkirchen első házai feltünedeznek. A zsilipek körül nem szorgoskodnak a munkások. Alig van hid épségben, hevenyészve összetákolt pontonokon cammog át gépkocsikaravánunk. Igy jutunk el Dünkirchen városának szélére. Hiába hordták össze a romokat, törmelékeket, hiába tisztogatták meg az utcákat, a pusztulás képe igy is borzalmas. Egész városrészek tüntek el, házsorok dőltek össze. Az ember mindenütt a halált lehelletét érzi. Csend ül a városon, járókelőket alig látunk, csak itt-ott verődnek össze az idevalósiak, siralmas, lerongyolódott csoportban, ahogy sort állnak egy-egy NSV-iroda előtt és várják, hogy a német Volkswohlfahrt itteni kirendeltsége nekik is juttat tányér meleg levest, szelet kenyeret.

A kikötő felé egyre kevesebb az ép ház. Valamelyik szélesebb, nagyobb csatornában hajókémények állnak ki a vizből. Nem egynéhány kémény, amely itt-ott jelzi az elsüllyedt hajók helyét, — 50—100 vagy talán még több roncs torlaszolja el a vizet, egyelőre még gondolni sem lehet eltakaritásukra. Ameddig a szem ebben a csatornában ellát, mindenütt a kémények kusza erdeje, a zöldes, poshadó vizben. Innen már csak pár lépés a tengeri kikötő, szinte ugy tornásztuk át magunkat a romhalmazok között.

Messzelátóra sincs szükség, a parthoz egészen közel, oldalára dőlve hever a sekély vizben több angol cirkáló; jól látszik rajtuk a légibombák borzalmas hatása. Ezek innen vívták meg a maguk harcát, ágyuikat a városra és a város mögé irányitották, hogy fedezzék az angol visszavonulást, miközben a német légi támadás mindig megujuló rajokban indult ellenük. Az egyik hatalmas cirkálót a telitalálat a szó szoros értelmében kettészelte. A vizpartig már nem juthatunk le, drótsövény zárja el az utat, mögötte német járőr végzi betáját.

Uton Calais felé

Zegzugos utcák vezetnek a kikötőből vissza a főutra, még látjuk a mindmáig szét nem szedett torlaszokat, amelyek mögül az angol hátvéd tüzelt és fedezte a többiek behajózását. Kövekből, homokzsákokból, gépkocsik roncsaiból emelt barrikádok, amelyek teljesen elzárják az uttestet. A város szélén megható emlékmű, tömören is oly sokatmondó katonasir: apró hant, nincs fölötte semmi egyéb, csak egy összevisszagörbült légcsavar, ahogy az orral lezuhanó repülőgép mélyen a földbe vágódott. A propeller egyik ágán német katonasisak; sem név, sem felirás. Itt nyugszik az Ismeretlen Katona, akinek külön sirhant jutott osztályrészül. De hányan, ezren és ezren pihennek itt szerteszét, ki tudja, hol, mely dombok alatt, vagy odaát a homokos parton tul, a tenger mélyén, jeltelenül és nyomtalanul.

Dünkirchen már mögöttünk maradt, lezárult a multnak fejezete, a bevégzett háboru csatateréte elhagytuk. Calais felé tartunk, az uj, a mai ütközetek, harcok szinhelyére. Amott az ember önkéntelenül is arra gondol: Istenem, mi lehetett itt. Errefelé azt kérdezik: mit hoz majd a jövő? Mert ez a tájék már teljesen a jövőre, sőt láthatóan a közeli jövőre rendezkedett be, a katonai előkészületek nyomai mindenütt ott vannak.

Fölöttünk ismét állandóan dübörögnek a repülőgépek, a parti ütegek készenlétben várnak, minden kis erdő titkokat rejteget. Annakidején érdekes lesz majd visszaemlékezésekben megirni, hogy mi mindent látott az idegen, aki a készülődő angolellenes támadásnak ugyszólván előestéjén beutazta ezt a tájat, ezt az északfrancia partsávot, ahol felgyülemlett mindaz az energia, mindaz a felkészültség, amely most csak arra vár, hogy parancsot kapjon a végső, döntő rohamra. Részletekről azonban most még nem lehet szólni, mindaz, ami itt van előttünk és körötünk, ma még hadititok, a nagy ismeretlen, az angolok számára. Nekik még semmi fogalmuk sincs arról, hogy milyen meglepetés vár itt, mi készül a Csatorna innenső partjain.

Minden kész

Egyet azonban feltétlenül meg kell állapitani: ez az egész háboru és a mostani hadikészülődés az álcázás csodája. Ugy látszik, hogy a német hadsereg ezen a téren a lehető legtökéletesebbet tudta elérni. Ha valaki vezetés vagy utmutatás nélkül tévedne errefelé, azt hihetné, hogy az előkészületek még egészen kezdetleges állapotban vannak. Hiszen nem látni ágyukat, nyoma sincs sehol katonaságnak, kivéve természetesen a repülőket és a tengerészeket, akik igen nagy számban nyüzsögnek a városokban és az utakon. De hol vannak azok a bombavető vadászgépek, amelyek egyszerre ötvenével, százával bukkannak elő? Hol rejtegetik őket, hol bujtatják el hatalmas testüket? Ezt nem látja az idegen. Mi láttuk őket, de szinte kézenfogva kellett odavezetni bennünket, annyira eltüntek, ugy elrejtőztek. Indulásra kész hárommotoros, hallod a hangját, amint légcsavarjai már bőgve kavarják a levegőt, a kipuffogó hatalmasakat durran; a közelben van, tudod, érzed és mégsem láthatod. Azután ágyuk, ezek a borzalmas erejü szörnyetegek, hosszu csöveikkel, emeletnyi óriások: nem látni őket. Légelhárítófészkek, könnyü gépágyuk, nyomuk sincs. Azután más egyéb meglepetések, fegyverek, harcieszközök; aki betekint a titok mélyébe, az tudja, hogy ez az egész terület egyetlen roppant indulásra kész feszültség. Az idegen szemében csak békés, mormoló tengerpart, kis városok, fürdőhelyek, üde erdők és a szántóföldek tarlója, — mintha a támadás még oly messze lenne, mintha az előkészületek meg sem kezdődtek vo.

Pedig megint az a helyzet, mint minden alkalommal, ha Németország döntő elhatározás előtt állott: *titokban, rejtve, minden az utolsó szögig, végső alkatrészig előkészitve, csak arra vár, hogy a legfelsőbb irányitó akarat megnyomjon egy gombot; azután egyszeriben megindul a roppant gépezet.* Igen, a Csatorna innenső partjain minden készen áll, bármelyik óra, bármelyik nap meghozhatja a támadást. Hogy az mikor indul meg, e héten, e hónapban, vagy talán még később? Hiába is kérdeznők ezt, a katonák sem tudják.

A hadsereg csak előkészit és végrehajt. Amit eddig tett, az az álcázásnak, a titokban megrendezett előkészitésnek páratlan csodája.

Neller Mátyás.

Kiüritési térképek a román lapokban

Bukarest, szept. 3. (MTI) A lapok ujból térképeket közölnek, ezuttal azonban nem néprajzi adatokat tüntetnek fel, hanem azokat a körzeteket, amelyeket Romániának bizonyos idő alatt ki *kell üritenie.*

Riasztó hirek terjesztése miatt 231 személynek kényszerlakhelyet jelöltek ki.

30 éves és öreg 40 éves és fiatal!

30 éves — Ráncok és szarkalábak, vékony rovátkák, petyhüdt izmok és mindez az arcbőrt tápláló fontos elemek elvesztésének, illetve a bőrápolás hiányának lehet a következménye.

40 éves Ettől a rettegett kortól nem fél az a nő, aki állandóan ápolja arcbőrét és ezeknek a fontos elemeknek a pótlásáról is gondoskodik. Olvassa el egy hires orvosprofesszor fontos felfedezésének itt következő leirását — hogyan kell arcbőrét táplálnia, hogy fiatalabbnak lássék 40 éves korában is.

Bőrsejteknek ez az uj, értékes kivonata egészséges fiatal leány bőrének az életfontosságu elemeit kivánja pótolni. A wieni egyetem tanára, dr. Stejskal fedezte fel. A neve „Biocel" és a rózsaszinü bőrtápláló Tokalon krém tartalmazza. Használja minden este! Mialatt Ön alszik, arcbőre magábaszivja e krém fontos alkatelemeit. Minden reggel, felébredése után állapitsa meg, vajjon arcbőre tisztább, üdébb, simább — FIATALABB lett-e. Napközben használjon fehér (nem zsiros) Tokalon krémet. A legsötétebb, legdurvább arcbőr is simává, tisztává és bársonyosan lággyá válhatik rövid idő alatt, ha helyesen ápolják.

Olvassa el Mrs. M. D. következő levelét: „Férjem nem hitt szemének. Azt mondotta, hogy ez már szinte érthetetlen. Rovátkák és kezdődő ráncok csufitották el homlokomat, szemem és szám környékét. Kifejezetten „középkorunak" látszottam. Ma pedig összes barátnőim megcsodálják világos, szinte fiatal leányos arcszinemet. Mindnyájuknak azt ajánlom, hogy alkalmazzák a két bőrtápláló Tokalon krémet, mint ahogy én tettem."

Ez az egyszerü, minden nap végzendő eljárás Önnél is eredményezheti, hogy **évekkel látszhatik fiatalabbnak.** Próbáljon szert tenni Ön is erre a csodálatos arcszinre, amelyre bármelyik fiatal leány is büszke lehetne. Szerezzen be még ma mindkét Tokalon bőrtápláló krémből egy-egy tégellyel vagy tubussal: a fehér változatot nappalra, a rózsaszinüt éjjelre. Visszakapja pénzét, ha az utasitás szerinti használat nem hozná meg a joggal várható eredményt.

Levél a magyar-román határról

Valóban történelmi időket élünk, Erdély egy része visszatért az ezeréves hazába. Sokmillió magyar titkos álma, vágya végre teljesedésbe ment. Előkerülnek a padlásokon elrejtett magyar zászlók s felcsendülhet százezrek ajakán nemzeti fohászunk, a himnusz, melyért eddig börtönbüntetés járt.

1940 augusztus 30-ának délutánján megkönnyebbültek a lelkek, a hála sóhaja, a köszönet imája szállt az ég felé.

Katonáink hetek óta állanak őrt a határon, készen vérükkel megvédeni, vagy azon áttörni, ha a legfelsőbb hadur parancsa elrendeli.

Egy fiatal, huszéves katona augusztus 30-ról a következő levélben számol be szüleinek:

Valahol a magyar határon
1940. VIII. 30. este.

...A máskor oly csendes alföldi tanya most megbolygatott hangyaboly képét mutatta. A hatalmas fák árnyas ágai alatt tarkára festett szekerek, gépkocsik, lövegek és más harceszközök huzódnak meg, távolabb a csűrnél mozgókonyha áll füstölgő kéménnyel. Honvédeink szorgalmas keze szerető gondossággal javitgatja, tisztitgatja járművét, mert nagy utra készülődik ma mindenki. Nemsokára itt lesz az idő, hogy átlépve a trianoni országhatárt, beteljesedjék a magyar honvédek huszesztendős álma: a magyar Erdély.

A feszült várakozás légkörében hamar hire futott az obersalzbergi megbeszélésnek, a bécsi tanácskozásoknak, de meglepetésként hatott, amidőn pénteken délben az éter hullámain keresztül először ért el bennünket a nagy ujság, figyelmeztetés a belvederei döntésre.

A délutáni hireket már zsibongó, nyüzsgő embersereg várta, hogy jelen lehessen az uj határvonal kihirdetésénél. Azt hiszem, soha sem fogom elfelejteni azt a képet, melyet akkor láttam, midőn Kozma Miklós rádiószózat keretében ismertette a módositott határt. A tanya minden épkézláb embere, katona és polgár, agg és fiatal, férfi és nő, szegény és gazdag egyaránt feszült figyelemmel hallgatta azt a kincset érő rozoga hangszórót, mely most az érdeklődés legfőbb tárgyaként egy gépkocsi sárhányóján állt. Minden visszacsatolt város hallatára felcsillant a hallgatók szeme, öröm és boldogság ragyogásával.

A század öreg legénységének, a világháborut járt katonáknak talán négy év vérzivataros napjai, a Kárpátok téli harcai jártak az eszükben, a fiatal legények meg szülőföldjükre gondoltak, arra a tejjel-mézzel folyó Kánaánra, amelyet csak szüleik elbeszéléséből ismerhettek. Melletem hangosan fel-felzokogott egy fejkendős öreg nénike.

Midőn felcsendült a szózat, magasztos dallamainak hatása alatt kitört belőlünk hosszu hetek visszafojtott vágya, öröme és bánata s bizony könnyes szemmel, meghatott hangon énekeltük Vörösmarty ihletett örökszép sorait: „Áldjon vagy verjen sors keze, itt élned s halnod kell"... S mi mindnyájan, akik ott állottunk, nem tudtuk pontosan meghatározni, mit is érzünk? Szivünk örült a hazatért Székelyföldnek, Kolozsvárnak és Nagyváradnak, boldogan hálát adtunk Istennek, hogy ebben az órában magyarok lehettünk...

—.—

A Bologna melletti robbanás áldozatai

Róma, szept. 3. (Stefani.) Hivatalosan közlik, hogy a Bologna melletti lőszergyárban augusztus 29-én történt robbanás több sebesültjének elhalálozása folytán a halottak száma 38-ra emelkedett. Valamennyi sebesült — számszerint 174-en — a gyógyulás utján van.

LIPÓTMEZŐ

A páratlan sikerü „Trieszti gyors" kiváló szerzője: **Vándor Kálmán** uj regénye a

LIPÓTMEZŐ

egy mindent elsöprő szerelem szépségein, viharain, az uj világháboru borzalmain és a megszállott Párison át vezet az utolsó állomásig, amely a

LIPÓTMEZŐ

P 4.40 **Mindenütt kapható!**

SZÉCHENYI R. T. KIADÁSA

NAPI HIREK

— **Materny Imre esperes vette át az erdélyi evangélikus egyházkerület vezetését.** Kolozsvárról jelenti a Magyar Értesitö: Az erdélyi evangélikus püspöki széknek Frint Lajos elhunytával történt megüresedése folytán az uj püspök megválasztásáig az egyházkerületi értekezlet megbizása alapján *Materny Imre*, az ötvárosi egyházmegye esperese látja el az egyházkormányzás feladatát. Materny tudása, személyi értéke, hosszu lelkipásztori és esperesi működése biztositék arra nézve, hogy az erdélyi evangélikusság pásztorolása a legjobb kezekbe került.

— **Biról kinevezés.** A kormányzó dr. Csekő Gyula budapesti itélőtáblai birót, a közigazgatási biróság elnöki titkárát a közigazgatási birósághoz itélőbiróvá nevezte ki.

— **Dr. Bölöni Mikó Ferenc kitüntetése.** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére megengedte, hogy dr. *Bölöni Mikó Ferenc* államtitkári cimmel és jelleggel felruházott nyugalmazott miniszteri osztályfőnöknek, a sajtóellenőrző bizottság elnökének e megbizatásában kifejtett kiválóan értékes munkásságáért elismerését tudtul adják.

— **Jugoszláv kitüntetések.** Rasics Szvetozár budapesti jugoszláv követ kedden délelőtt látogatást tett vitéz gróf *Teleki Mihály* földmivelésügyi miniszternél és átadta neki az I. osztályu Szent Száva-rendet. Ugyanakkor vitéz *Lukács Béla* földmivelésügyi államtitkárnak a II. osztályu Szent Száva-rendet, vitéz ricsói *Uhlarik Béla* min. osztályfőnöknek a Szent Száva-rend III. és *Ivády Sándor* min. osztálytanácsosnak a Szent Száva-rend III. osztályát adta át.

— **Kinevezés.** A belügyminiszter az OTI tisztviselőinek egyesitett létszámába dr. Keresztesi Józsefet ideigl. fogalmazó-gyakornokká nevezte ki.

— **A bolgár földmivelésügyi miniszter ebédje a magyar szövetkezeti vezetők tiszteletére.** *Szófiából jelentik:* Az az ebéd, amelyet *Bagrianoff* földmivelésügyi miniszter a magyar szövetkezeti vezetők tiszteletére adott, a magyar-bolgár barátság szép megnyilatkozása volt. Az ebéden résztvett *Jungerth-Arnóthy Mihály* magyar követen kivül *Mitakoff* igazságügyi, *Goranoff* közlekedésügyi és *Vasszileff* közmunkaügyi miniszter, továbbá *Logofetoff*, a képviselőház elnöke, *Zaharieff* képviselőházi alelnök, *Torboff* földmivelésügyi minisztériumi államtitkár és többen mások. A földmivelésügyi miniszter megemlékezett beszédében a magyar-bolgár gazdasági kapcsolatokról és a kormányzó egészségére üritette poharát. *Schandl Károly* válaszolt a szövetkezeti képviselők nevében és poharát Borisz királyra emelte. Mindkét felszólaló kiemelte a magyar-bolgár sorsközösséget s az igazság érvényesülésébe vetett reményét.

— **Pest vármegye alispánja a vármegye mezőgazdasági helyzetéről.** Pest vármegye közigazgatási bizottsága kedden ülést tartott, amelyen az alispáni jelentést *Blaskovich Lajos* főjegyző ismertette. Kiemeli a jelentés, hogy a közszükségleti cikkek drágulása gondokat okoz a lakosságnak. A mezőgazdasági helyzetről szóló beszámoló kiemeli, hogy az augusztusi időjárás általában kedvezőtlen volt a mezőgazdaságra. A kukoricatermés kedvező kilátásait tartózkodással kell fogadni, mert a kukoricamoly is fellépett. A takarmány- és cukorrépa nagyon jól fejlődik. Burgonyából jó közepes termésre lehet számitani. Sok a férges gyümölcs, gyenge lesz az őszibaracktermés, kevés a dió, a késői alma és körte gyengén közepes termést igér. Mind a csemege-, mind a borszőlőből nagyon gyenge lesz a termés. Munkásokban mindenütt igen nagy a hiány. A munkabér augusztus elején 6—7 pengő, a hónap végén pedig 4—5 pengő körül volt.

— **A firenzei egyetem magyar lektora.** A kultuszminiszter az illetékes olasz hatóságokkal egyetértésben dr. Huszti Dénes bolognai egyetemi előadót a bolognai megbizatás épségben tartásával a firenzei egyetemen szervezendő magyar lektorátus teendőinek ellátásával megbizta.

— **Elkészült a Beszkárt pestszenterzsébeti körforgalmi vonala.** A Máriás-utcai hurok és a pestszenterzsébeti vágányösszeköttetések megépültek s igy lehetővé vált, hogy a Beszkárt a HÉV-járatok helyébe a pestszenterzsébeti körforgalmat a Közvágóhid végállomásáig meghosszabbitsa és azt a saját kezelésében bonyolitsa le. Az uj villamosviszonylat megindulásával a 30 és a 31-es járatok iránya megváltozik. A Soroksári-uton a 8 és a 16 filléres utazási lehetőség megszünik, a legolcsóbb jegy 20 fillér lesz. A 30, 31 és 32-es vonalakon a HÉV-jegyek érvényüket veszitik. A Beszkártnak ugy a Szent Gellért-tér—albertfalvai ingajárat, mint a pestszenterzsébeti járatok ügyében készitett előterjesztéseit a közlekedési bizottság pénteki ülésén tárgyalják le.

FERENC JÓZSEF
KESERŰVIZ

— **Erzsébet királyné udvarhölgyének halála.** Szobráncról jelentik: Sztárai és nagymihályi gróf *Sztáray Irma* kedden délelőtt 78 éves korában Szobráncon elhunyt. Neve annakidején a monarchia egyik legtragikusabb eseményével kapcsolatban vált közismertté. Ő volt az az udvarhölgy, akinek kiséretében Erzsébet királyné 1898 nyarát utazással töltötte. Ő állott a királyné oldalán Genfben, azon a szeptemberi napon, mikor a hajóállomás közelében egy Luccheni nevü olasz anarchista szivenszurta. A grófnő nagy lélekjelenléttel segédkezett a halálra sebezett királyné átszállitásánál a szomszédos Beau Rivage-szállóba és szemtanuja volt utolsó perceinek is. Sztáray grófnő, akit mélyen megrenditett a merénylet, élete utolsó éveit jóformán teljes visszavonultságban töltötte. Temetéséről még nem történt intézkedés.

— **A hercegprimás bérmautja a visszacsatolt Felvidéken.** Dr. Serédi Jusztinián hercegprimás vasárnap őszi bérmautra indult, amelyet szeptember 23-án fejez be. A biboros főpásztor az idén is őszi bérmautját a visszacsatolt felvidéki plébániák látogatására és ottélő híveinek megbérmálására tartja meg. Vasárnap, az első napon Párkány községben szolgáltatta ki a bérmálás szentségét.

— **Több mint hét és félmillió pengővel emelkedett a főváros adóbevétele.** Kleisz Alajos adóhivatali igazgató kedden tette közzé jelentését a főváros adózásáról: 1940 januárjától a mult hónap végéig összesen 68,449.240 pengőt, 7,583.883 pengővel több folyt be, mint a mult év hasonló időszakában.

— **Elhunyt prelátus.** Dr. Jozgits János pápai prelátus, nyug. prépost-plébános, gyémántmisés áldozópap, életének 87-ik, pappászenteltetésének 63-ik évében Pécsen meghalt. A prépositi cimet 1916-ban kapta, majd 1927-ben a prelátusi méltóságot is elnyerte. Tiz év előtt vonult nyugalomba.

— **A budapesti jugoszláv követség** közli, hogy szept. 6-án fél 12 órakor a Szerb-utcai szerb ortodox templomban istentiszteletet tartanak II. Péter király születésnapja alkalmából. A követség felkéri a Budapesten élő jugoszlávokat, hogy az istentiszteleten jelenjenek meg. Az állami ünnepre való tekintettel a követség utlevélosztályán a felek fogadása szünetel.

— **Molnár Mária misszionáriusnő a Felvidékről kap segitőtársat.** Messze, a csendesóceáni Mánusz szigetén, félvad kannibálok között, örökké forró-párás, tropikus ég alatt tizenhárom év óta végzi a keresztyén szeretet munkáját Molnár Mária, a hőslelkü magyar református misszonáriusnő. Mint a Református Külmissziói Szövetség jelenti: a visszacsatolt felvidéki Béthel-egyesület tagjainak áldozatából a közeljövőben magyar segitőtárs, Erzsébet testvér indul Mánusz szigetére, hogy megossza Molnár Máriával a misszió gondját.

— **Alkalmi postabélyeget bocsátanak ki Erdély egyrészének visszatérése emlékére.** Kelet-Magyarország és Erdély egy részének a magyar Szent Koronához való visszatérése emlékére szeptember 5-én „Kelet visszatér" felirásu 10 filléres alkalmi postabélyeg kerül forgalomba. A bélyeg középén sötét alapon a Szent Korona teljes képe látható, amelynek lecsüngő láncai felhőszerü tónusokban végződnek. A Szent Korona alatt „Kelet visszatér" szövegü felirás nyert elhelyezést. A bélyegkép alsó jobb sarka alatt „Légrády Sándor", a tervező művész neve olvasható. A bélyeg szine zöld. A Szent Korona alnyomata sárga. A bélyeget a posta december 31-ig árusitja, a bélyeg azonban bárhová szóló postai küldemények bérmentesitésére 1941. junius 30-ig használható fel. A bélyeget valamennyi postahivatal árusirja. — Kelet-Magyarország és Erdély egy részének a magyar Szent Koronához való visszatérése emlékére Bánffyhunyad, Beszterce, Csikszereda, Dés, Gyergyószentmiklós, Kézdivásárhely, Kolozsvár 1, Marosvásárhely 1, Máramarossziget 1, Nagybánya, Nagykároly, Nagyszalonta, Nagyvárad 1, Sepsiszentgyörgy, Szamosujvár, Szatmárnémeti 1, Szászrégen, Székelyudvarhely, Szilágysomlyó, Zilah postahivatalok működésük megkezdésének napjától október 15-ig bezárólag „. . . visszatért — 1940" feliratu különleges alkalmi bélyegzőket használnak. A különleges bélyegzőket a postahivatalok a náluk feladásra kerülő levélpostai küldemények egy részének lebélyegzéséhez használják olymódon, hogy a bélyegzőkkel a küldeményeken lévő bélyegeket értéktelenitik és emellett a küldeményeken a keletbélyegzőjük lenyomatát is alkalmazzák.

— **Őszi lakberendezési vásár** kedvezményes jegyei 70 fillérért kaphatók fő- és fiókkiadóhivatalainkban.

Szines hirek

Dicsőszentmártonban Török János unitárius igazgató-tanitó kertjében harmadszor is kivirágzott az akácfa. Emberemlékezet óta nem fordult elő, hogy augusztus hónapban harmadszor is virágozzék az akácfa.

Kopenhágában gyüjtést inditottak, hogy Keresztély királyt 70-ik születésenapján ajándékkal lepjék meg. A király elrendelte, hogy ne tartsanak ünnepségeket, a befolyt összeget pedig forditsák jótékonysági célokra.

Érdekes ujitást honositottak meg a kopenhágai taxisoffőrök, miután a benzinerejü bérautókat tovább nem járathatták a dán fővárosban. Ujszerü közlekedési eszközt hoztak forgalomba: a mellékkocsival ellátott kerékpárt, amelynek kormányrudjára taxamétert szereltek fel. Az utas az oldalkocsiban foglal helyet, mig a „soffőr" a kerékpár nyergén ül és lábbal hajtja motor helyett a járművet, amelyet taxikerékpárnak neveztek el.

— **Fulvio Maroi előadása a fasiszta magánjogról.** A Magyar Társadalomtudományi Társulat ülésén *Fulvio Maroi*, a római egyetem kiváló tanára tartott előadást az olasz magánjog fasiszta kodifikációjáról. Hangsulyozta, hogy a fasiszta magánjog rendkivül fontosnak tartja az árvák védelmét, amelyet árvaszékek felállitásával biztosit. A fasiszta magánjog igen érdekes fejezete az örökösödési kérdés. Eszerint az örökhagyó és az örökös ugyanaz a személy, az örökhagyó összes jogai és kötelességei tehát az örökösben folytatódnak. Majd kitért a fasiszta magánjognak arra az intézkedésére is, amely szerint a törvénytelen gyermeket ugyanazok a jogok illetik meg, mint a törvényest. Az intézkedés hosszu évtizedek sulyos problémáját oldotta meg. A jelen volt nagyszámu hallgatóság őszinte, meleg lelkesedéssel ünnepelte az előadót, akinek rendkivül érdekes előadásáért Dékány István, a társulat elnöke mondott meleg szavakban köszönetet, egyben tolmácsolta a magyar nemzet háláját a Ducenak. A jelenlevők felállva ünnepelték a Ducet, Magyarország nagy barátját.

— **Dr. Feleki Sándor halála.** Kedden délben helyezték örök nyugalomra dr. *Feleki Sándor* ny. székesfővárosi tisztiorvost, az ismert és népszerü költőt, a Petőfi Társaság rendes tagját. Feleki Sándor a budapesti társadalomnak és az irodalom világának általánosan kedvelt egyénisége volt. Mint orvost és mint költőt egyformán a szelidség, jóság, meleg emberi bölcsesség jellemezte. Költeményei számos kötetben jelentek meg és alig volt irodalmi folyóirata, napilapja az országnak, amely ne közölte volna szivesen Feleki Sándor egyszerüségükben, közvetlenségükben is szép, szivhezszólóan őszinte költeményeit. Mint müfordító is emlékezetes munkát végzett német költőknek, elsősorban Heinenek és Lenaunak magyarra való átültetésével. Irodalmi érdemei jutalmazásául már régen tagjai közé választotta a Petőfi Társaság. Feleki Sándort, aki 75 éves volt, özvegyén és rokonságán kivül barátainak és tisztelőinek nagyszámu serege kisérte el a rákoskereszturi temetőbe, ahol sirjánál a Petőfi Társaság nevében dr. *Lázár Béla* mondott bucsuszavakat.

— **Hirtelen halál.** Mautner Márton 67 éves kereskedő kedden este a Japán-kávéházban összeesett és meghalt.

— **Az osztálysorsjáték ötödik osztályának nyolcadik napi húzásán,** kedden a következő nagyobb eredményeket sorsolták ki:

300.000 pengőt nyert 48205
10.000 pengőt nyert 55589
2000 pengőt nyertek 3701 10067 56815
1000 pengőt nyertek 23866 44190 75287 75896 80418
800 pengőt nyertek 18349 18364 36755 52708 58465 86301
600 pengőt nyertek 3543 8383 12956 27362 42311 49096 60405 66946 72037
500 pengőt nyertek 7849 25112 27799 33906 40932 72700 75888
300 pengőt nyertek 3573 9076 12219 14954 15421 19168 19284 19849 21238 22015 23149 25247 25808 26177 30943 33141 34439 35721 38268 41487 43432 52627 52974 53418 60072 60458 60484 64544 64719 65330 66749 74638 74889 75440 83195 84954 85158 86299 86983

Az esetleges számhibákért nem vállalunk felelősséget.

— **A 300.000 pengős főnyereményt** R.-né Hesz Mária főárusitó Ujpest, Mária-utca 62. szerencsés üzletfelei nyerték.

— **Emlékezzünk...**

1916 szeptember 4.

Nemes Nagy Ernő volt szegedi 5. honvédgyalogezredbeli tartalékos zászlós, mint a 12. repülőszázad megfigyelőtisztje, a legnehezebb viszonyok között ismételten rendkivül értékes jelentéssel és csekély magasságban készitett kitünő fényképfelvételekkel tért vissza küldetéséből. Ezen a napon is szokásos hősiességgel és hidegvérrel oldotta meg a reá bizott feladatot. Gépét ellenséges harci gép megtámadta. Nagy zászlós elfogadta a harcot s az ellenséges repülőt hamarosan visszavonulásra kényszeritette. Az ő gépét is igen sok találat érte, de azért hiba nélkül szállt le a kikötőhelyen. Ismételten tanusitott hősiességéért és jószolgálataiért a nagy ezüst vitézségi éremmel tüntették ki.

*

Önfeláldozó kötelességteljesitésről tett tanuságot e napon Vörös Péter volt szegedi 3. honvédhuszárezredbeli tartalékos tizedes. Önként jelentkezett. Tizenkét emberből álló járőrével a Neagia Bistriza torkolatánál huzódó völgyben járőre élén halálmegvető bátorsággal rontott a tulerejü ellenségre. Vörös tizedes sulyosan megsebesült, de tovább harcolt és az ellenséget állásából ki is verte. Ezért a hőstettéért az arany vitézségi éremmel tüntették ki.

— **Kinevezések és áthelyezések az esztergomi főegyházmegyében.** A hercegprimás Kovács István ipolyviski plébánost a báti kerület rendszerinti esperesévé, Udvardy Ferenc érd. alesperest pedig hontpereszlényi plébánossá nevezte ki. Csernota Jenő Nógrádpatakra került káplánnak; Szabó József felsővárosi káplán és Demetrovics Antal herminamezői káplánt kölcsönösen áthelyezték. Bartisek Gyula Hugyagra, Lehman Imre Drégelypalánkra került segédlelkésznek.

— **Dabasi Halász Lajos halála.** Dabasi Halász Lajos dr. titkos tanácsos, nyug. koronaügyész elhunytával a budapesti társaság és a református egyházi élet közismert és nagyrabecsült veteránja távozik. Tizenhét évig volt főgondnoka a tisztviselőtelepi református egyházközségnek és az Országos Kaszinónak igazgatója. A budapesti református egyházmegyében tanácsbiró, az Országos Kálvin Szövetségben világi alelnöki tisztet viselt. A gyászszertartás szerdán délután négy órakor lesz az üllőiuti református templomban, dr. *Patay Pál* lelkipásztor, teol. m. tanár prédikációjával; az Országos Kaszinó nevében *Wekerle Sándor* ny. miniszter beszél.

— **Amerika gyors hadihajói.** New Yorkból irják: Az amerikai haditengerészet élénken érdeklődik a rendkivül gyors és erősen fölvegyverzett, kisebb méretü vizijáróművek iránt. Ujabban egész sor ilyen hajót épitettek, vagy épitenek, régebbieket pedig, a kor követelményeinek megfelelően átalakitanak. Ezek közé tartozik tizenkét torpedóromboló, melyek sebessége megközeliti a 70 kilométert óránkint. A hajók vizkiszoritása 1570 tonna, fegyverzetük, egyebek között 12 egyenkint 53.3 cm-es torpedócső és öt 12.7 cm-es ágyu, mely légelhárításra is használható. Ezeken kivül 31 rendkivül fürgejárásu torpedóvető motorcsónak is áll épités alatt a gyárakban. Hosszu 18 métertől 24 méterig terjed és fölszerelésük nagyszámu torpedócsőből, gépfegyverből, vizibombából és füstfejlesztő készülékből áll. Az uj hadimotorcsónakok egyik nemrég elkészült példánya, a „PT—3", egy próbaujtán nem kevesebb, mint 74 kilométert futott óránkint.

— **Fegyházra itéltek egy házaspárt.** A büntetőtörvényszék Krayzell-tanácsa kedden vonta felelősségre *Sándor Imre* műszerészt és feleségét, akik ellen az ügyészség kerités büntette miatt emelt vádat. Zárt tárgyalás után az elnök nyilvánosan hirdette ki az itéletet, amely szerint a törvényszék bünösnek mondotta ki mindkét vádlottat a terhükre rótt büncselekményben és ezért *Sándor Imrét három évi, feleségét pedig két évi és hathónapi fegyházra itélte.* A törvényszék sulyosbitó körülménynek vette, hogy mindketten büntetett előéletüek. Sándor Imréné az itéletben megnyugodott, férje ellenben enyhitésért fellebbezett. Az ügyész inditványára mindkettőjüket letartóztatták.

— **Szélhámos adománygyüjtők.** Az Apponyi Poliklinika nevében a fővárosban is, a vidéken is ismeretlen egyének gyüjtenek. A Poliklinika elnöksége közli, hogy senki sincs feljogositva az intézet részére adományokat kérni.

— **Halálozás.** Dr. *Thaly Lóránt* egészségügyi főtanácsost, a Szövetkezetek Erzsébet-kórházának főorvosát, kelenföldi református presbitert, kedden temették el nagy részvét mellett a farkasréti temetőben. A gyászszertartást Sebestyén Andor kelenföldi református lelkész végezte.

Felmayer Vilmos Szervita harmadrendi Mária Dolores nővér 81 éves korában Budapesten meghalt. Csütörtökön fél 5 órakor temetik a Kerepesi-uti temetőben.

Özv. *Maros Lászlóné* sz. *Martin Anna* 75 éves korában meghalt. Temetése szept. 5-én 4 órakor lesz a kerepesi temetőben a róm. kath. egyház szertartása szerint.

Kun Gyuláné Budapesten meghalt. Kedden temették el a farkasréti temetőben.

Özv. brassói *Hutter sZigmondné* 75 éves korában Csöngén meghalt.

— **Orvosi hir.** *Ranschburg Pál* egyetemi rk. tanár, egészségügyi főtanácsos ujra rendel idegbetegeknek hétköznapokon — szerda kivételével — d. u. 3—5-ig kizárólag lakásán V. ker. Bálvány-u. 2.

Egyesületek és előadások

Találkozó. Máramaros Vármegyei Egyesület. Szombat este 8 ó. Császár-fürdő kerthelyisége. — Volt marosvásárhelyi m. kir. 22 honv. gy. e. bajtársai. Szombat este 8 ó. Rákóczi-vendéglő (Rottenbiller-u. 7.) Bajtársak cimeit kéri Vörös Sándor (Budapest, Királyutca 54).

Kevesebb felhő — több napfény

A sarkvidéki származásu levegőt felváltó, meglehetősen enyhe, óceáni eredetü léghullámok gyors egymásutánban érkeznek hozzánk. A gyorsan átvonuló felhőrendszerekből többször megismétlődő záporokat kaptunk. A lehullott csapadék mennyisége azonban nem volt jelentős. A hőmérséklet kedden is az évszaknak megfelelő értékre emelkedett. A legmelegebb ezuttal hazánk déli része volt. Pécsről 27, Kaposvárról 26, Szegedről 25 fokot jelentettek. Budapesten a napi középhőmérséklet három hét után most másodszor napja éri el a naptári időponinak megfelelő értéket. Miatt hazánkban tart a változékony jellegü idő, tőlünk délre, Jugoszláviában, már napok óta teljesen száraz és igen meleg idő uralkodik.

A rendelkezésünkre álló kevés időjárási adatból nehéz a további fejlődésre következtetni. Valószinü azonban, hogy már kevesebb lesz a felhő és igy erőteljesebb felmelegedésre van kilátás. Kisebb záporeső, esetleg zivatart többfelé kaphatunk. Budapesten szept. 3-án reggel a legalacsonyabb hőmérséklet 15 fok (a normális 13), délben a legerősebb felmelegedés 23 (a normális 24) fok volt. Előző nap 15 és 25 fok volt. Z. A.

A Meteorológiai Intézet jelenti: Budapesten kedden este 9 órakor a hőmérséklet 15 fok Celsius, a tengerszintre átszámitott légnyomás 767 milliméter, erősen emelkedő.

Várható időjárás a következő 24 órára: Mérsékelt szél, kevesebb felhő, néhány helyen záporeső, esetleg zivatar. A hőmérséklet alig változik.

A nap kel 5.07-kor, nyugszik 19.17; a hold 19.27-kor.

*

Vizállás. Duna: Komáromnál árad, másutt apad; Dunaremetéig alacsony, lejebb közepes vizállásu. Bécs 342, Pozsony 217, Komárom 385, Budapest 340, Paks 250, Baja 380, Mohács 424, Gombos 496, Ujvidék 424, Zimony 348. Rába: Szentgotthárd 20. Dráva: Drávaszabolcs 148, Eszék 236. Száva: Bród 247. Tisza: Tokaj—Csongrád között árad, másutt apad; Tokaj—Szolnok között közepes, máshol alacsony vizállásu. Visk 0, Tiszaujlak —28, Vásárosnamény 28, Záhony —19, Tokaj 282, Tiszafüred 278, Szolnok 286, Csongrád 197, Szeged 232, Titel 380. Szamos: Csenger —24. Bodrog: Sárospatak 334. Sajó: Bánréve 68. Hernád: Hidasnémeti 44. Berettyó: Berettyóujfalu —44. Körös: Körösszakáll —10. Békés 39. Gyoma 12. Maros: Makó 1. Balaton: Siófok 86. Velencei tó: Agárd 156.

TEGNAP ÉS MA

A jós

Vigyázz, figyelj, forditsad el fejed, nézz másfelé... nem, már késő. Már észrevett és felénk tart. Egy pillanat még és itt lesz, megáll az asztal előtt, a legfrissebb ujságokkal kezében, biztos és széles mosollyal arcán. Természetesen ezt kérdi majd, diadalmasan: „No, megmondtam?..." S én kényszeredetten vigyorgok majd és udvarias fejbólintással felelem: „Igen, megmondta." Aztán leül és elmondja. S megint igaza lesz. S közben mindegyre a multat emlegeti majd, ennen hasára vereget, örökké tanuságra hivja az eseményeket és bizonyit. S mindig igaza lesz, ahogy mindig igaza volt. Mert ő az undok ember, aki megmondta, aki csakugyan előre látta és kertelés nélkül „kifejezést adott gyanujának" — előszeretettel használ ilyen szavakat —, ő az, aki már tavaly márciusban sejtette s egy társaságban, ahol azóta is gyakran emlegetik, szószerint megjósolta... mit? Hát az egészet. Megjósolta, hogy baj lesz. Mert azzal a zseniális fejével ő már évek, igen, évtizedek előtt gyanitotta, hogy az egész, ugy, ahogy van, nem vezethet jóra. Hallott valamit, olvasott valamit s a hallottakat és olvasottakat lángelméjében csoportositotta, megvizsgálta, elemezte, részeire bontotta, aztán agyának zseniális mézgájával megint összeragasztotta s akkor megmondta, három év előtt, márciusban, egy budai kávéházban, több tábornok, egyetemi tanár vagy drámai szende és alanyi költő jelenlétében, hogy az egész dolog, ugy ahogy látszik, fejlődik és alakul, végül is nem vezethet jóra. S tökéletesen igaza volt. A részletekben is igaza volt. Mert tagadhatatlanul ért hozzá, mesterségéhez, a jósláshoz, sokat tanul, minden szabadidejében francia, angol, német és olasz lapokat olvas, leveleket kap Kopenhágából, van egy ismerőse az angol halászati minisztériumban, kapcsolatai a stockholmi japán követséggel elsőrendüek. Ezért nem téved soha. Nem is tévedhet, mert az általános tétel, melyre részletes következtetéseit felépitette, csalhatatlan volt és hibátlan, — a tétel, mely szerint az emberiség vakon és süketen halad balsorsa felé, — s a részleteket már csak ki kellett számitani, mint a keresztrejtvényben a délamerikai folyót vagy a vesebaj latin nevét. Ő tudta, a disznó. Összeszoritott fogakkal, némán és keserüen nézem. Igen, már észrevett, már felénk tart. S mingyárt itt lesz, megáll és leül s elkezdi... mit? Hát a többit, amiben megint csak igaza van. Elmondja, hogy ez még nem a vég, nem is a vég kezdete, ez még csak előjátéka az előjátéknak, még messze van az első felvonás, hol tartunk még attól, hogy a japánok megegyék a kinaiakat s Dél-Amerikában kitörjön a szociális forradalom! Nyugodtan ad elő, beszéd közben nem néz a hallgatókra, kissé tulnéz az emberek fején, a jövőbe néz. A jövőbe, mely sötét. Miért sötét? Azért, mert ő tudja, s tudod mit? — azért, mert ennek az undok embernek csakugyan igaza van, eddig még nem tévedett, a részleteket is remekül agyalta ki, a jövőbe lát, melyet minden idegével és eszméletének minden sugarával tapogat, a jövőbe, melyet a jelenből vezet le, dedukciós eljárással, tudományosan, beavatottan és csalhatatlanul. Ez az ember az én legnagyobb ellenfelem. Mert nincs érvem ellene. Mert mindig igaza van. Mert csakugyan megjósolta, három év előtt. S mert érveivel szemben nem érv az én hitem, hogy hiszek a csodában, a lehetetlenben, a kiszámithatatlanban, hiszek abban, hogy végül is másképp lesz. Mert erre csak legyint, fölényesen, s előhuz zsebéből egy Fehér Könyvet vagy Kék Könyvet s fejemre olvassa a valóságot, mely pontosan olyan aljas, ostoba és kegyetlen, mint ő mondja és hiszi. Ő az én ellenfelem, mert mindig igaza van s mert nem mondhatom neki, hogy tartsa két tenyérrel száját, mert nem tudja a titkot, amit csak a költők tudnak, hogy amit kimondunk, az kissé már *van* is, létezni kezd, mert kezdetben van az Ige, s aztán test és valóság és sors, végzet lesz az Igéből, — nem tudja és nem hiszi, hogy ami az ő odvas szájában ma jóslás, az három év mulva kissé azért is lesz valóság, mert ő egyszer, csalhatatlanul kimondta. No, már itt is van. Már vigyorog. Tessék, üljön le, Kovács ur. Hát mondja csak, mi lesz tavaszra?...

Márai Sándor.

Román-jugoszláv találkozó hire

Belgrád, jan. 11. (Bud. Tud.) Hir szerint Pál régensherceg *Czvetkovics* miniszterelnök és *Cincár-Markovics* külügyminiszter társaságában a napokban Versecre utazik, ahol a jugoszláv-román határ mentén vadászaton vesz részt. Ugyane hirforrás szerint a vadászaton résztvesz *Károly* román király, *Tatarescu* miniszterelnök és *Gafencu* külügyminiszter is.

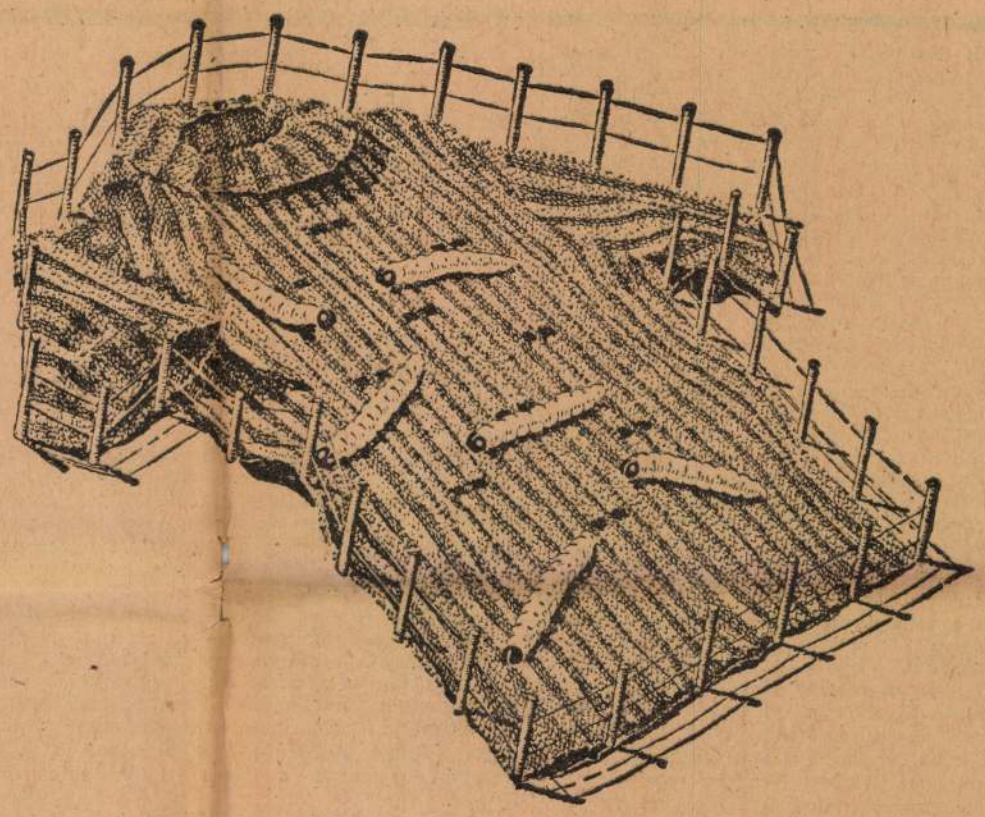

Pompás legelő

a molyok számára a szép gyapjuholmi

A fáradságos munka teljesen kárbavész, ha a kézimunkához nem molykármentes anyagot használunk.

Kézimunkafonal bevásárlásánál ezért ügyeljen arra, hogy a vásárolt áru Eulan-nal molykármentesitett legyen. Ezeknél aztán biztos lehet arról, hogy gyapju pulloverében, bluzában, fürdőruhájában, kötöttruhájában stb. a moly nem tehet kárt.

Eulan-nal kezelt holmi örökké molykármentes marad.

NAPI HIREK

Óra

Egyik elmult éjszaka megállt az órám. Ha igaza van a néhai jó Loewe hires német balladájának és az óra csakugyan az emberi szivhez hasonló, akkor az én órám éjszaka szélhüdést kapott, mert este még semmi baja sem volt, reggelre pedig megszünt szivverése, még pedig pontosan negyed kettőkor. Ahogy fölkeltem, felöltöztem, rohantam az óráshoz, aki ugyan már csak a beállott halált konstatálhatta — mint mondani szokás —, mégis kezelésbe vette az órát, mert jaj, annyira sajnos mégsem hasonló az óra a szivhez, ahogy azt a Loewe-ballada állitja... az óra, ha megáll, csak tetszhalott és életre lehet kelteni. Dehát nem erről akarok itt most beszélni, hanem arról, hogy ez az időmutató szerkezet milyen borzasztóan tud hiányozni az embernek, pedig...

Pedig vagyunk bizony elegen, akik félünk a mulandóságtól, annyira, hogy én, például, szándékosan elrontottam két szép antik órám — egy fali és egy álló óra — szerkezetét, mert serény tiktakolásuk, ugy éreztem, olyan az éjszaka csendjében, mintha az életem fáját fürészelnék titokzatos karok. És mégsem élhetek óra nélkül, napjában százszor fölemelem a bal csuklómat, hogy megnézzem: mennyi az idő és sehogysem tudom megszokni, hogy órám egyelőre szanatóriumban várja gyógyulását.

A jó öreg Loewe igazi biedermejer zenepoéta volt, azért hasonlitotta az órát a szivhez. Mi nem vagyunk ennyire romantikus kor gyermekei, tehát inkább hasonlithatjuk az órát az olyan élettárshoz, aki azt hiszi, nincs egyéb kötelessége, mint egyre csak... kötelességünkre figyelmeztetni bennünket. Siess, mert elkésel! — mondja az óra kajánul, miközben kényelmesen megbujik a zsebünkben, vagy ide-oda viteti magát a csuklónkon. És azt is hiszi, hogy minden, amivel az embernek tartozik, csak tárgyilagos, józan őszinteség, minden gyöngédség nélkül. Rápillantunk és megállapitjuk, hogy megint egy óra és megint és megint egy ujabb óra elmult az életünkből. Az órának sohasem lehetünk elég fiatalok, az órának percről-percre öregebbek vagyunk és ő ezt nem is titkolja, valósággal viszszaél vele, hogy kötelessége bennünket az idő mulására figyelmeztetni. „Őszinte vagyok, — mondja az óra hideg nyugalommal —, de hiszen ezért tartanak oly nagy becsben."

Mi vagyunk az okai, igen, csak mi vagyunk. A pontos órát dédelgetjük, dicsérjük, de ha egyszer megpróbál ellágyulni és késni kezd, dühösen szidjuk és óráshoz visszük. A kegyetlenül pontos órára mondjuk: jó óra, pedig — azt hiszem — igazán jó óra csak az, amely ha kell, késik, ha kell, siet, szóval *ember*, mint mi vagyunk... **(—thy)**

— **Kitüntetés.** A kormányzó Szabadhegyi Lajos nyezredest a Magyar Vörös Kereszt érdemkeresztjével tüntette ki; az esztergomi és székesfehérvári ásatási munkálatok körül kifejtett tevékenységükért Zachetti Ferenc kőműves-munkavezetőnek, Mandasitz Károly és Debnárik János kőművessegédnek, vitéz Szakály István munkavezetőnek és Szmilkó Péter napszámosnak a Magyar Bronz Érdemérmet adományozta.

— **A kassai székeskáptalan uj őrkanonokja.** Az Apostoli Szentszék dr. Madarász István kassai püspök előterjesztésére Payer Ferenc apostoli protonotárius, sátoraljaujhelyi plébánost a kassai székeskáptalan őrkanonokjává nevezte ki.

— **Külföldi elismerés Légrády Sándornak a protestáns emlékbélyegekért.** A „Donau-Post" című tekintélyes német szaklap a magyarországi Protestáns Napok alkalmából megjelent emlékbélyegekről feltünő elismeréssel nyilatkozik és szóról-szóra a következőket irja: „Ez az öt bélyeg az immár világszerte ismert Légrády Sándor mestermüve. Hiven tükrözi eredeti művészi felfogását, amely a bélyegtervezésben páratlannak mondható."

— **Jéghegybe ütközött egy német hajó.** A Reuter-iroda jelenti Reykjavikból: A 8500 tonnás Bahia Blanca német gőzös Izlandtól északnyugatra jéghegybe ütközött. A hajó 62 főnyi legénységét egy izlandi halászhajó vette fel. A német gőzös hir szerint elsüllyedt.

Világhirü német gyógyszerkészitmény

vezérképviselete Magyarország részére átadó. Ajánlkozásaikat oly cégek küldjék be, melyek már eredményesen vezettek be gyógyárukat és illetékes hatóságoknál az engedélyt elnyerhetik.

Ajánlatokat Nr. A 20298 jeligére Gesellschaft für Auslandswerbung m. b. H., Berlin N. W. 7. Friedrichstrasse 154. cimre kérünk.

— **Dulin Elek miniszteri tanácsos.** A kormányzó dr. *Dulin Elek* miniszteri osztálytanácsosnak a miniszteri tanácsosi cimet adományozta. A miniszterelnökségi sajtóosztály helyettes vezetőjének, a miniszterelnökség kiváló és sokoldalu főtisztviselőjének előlépése mindenütt rokonszenvet és örömet keltett. Dulin Elek évek hosszu sora óta helyettese a sajtófőnököknek, szinte ő a folytonosság képviselője a sajtóosztály irányitásában, az egymást felváltó sajtófőnökök mellett. Rátermettséget, kitünő képességeket, sok tapasztalatot igényelnek a Dulin Elek munkakörébe tartozó fontos feladatok s ő mindig hozzáértéssel, tudással végezte munkáját kényes és sok tapintatot kivánó posztján. A miniszterelnökségi sajtóosztálynak hosszu ideje kipróbált jogügyi szakértője; érdemes sajtójogi kodifikációs munkálatok fűződnek az ő tevékenységéhez. Az Országos Sajtókamara felállitását és megszervezését megelőző munkássága ismeretes a közvélemény előtt. Ez a fáradhatatlan és eredményes munkája talált jutalmazásra, amikor az Országos Sajtótanács elökelő helyettes elnöki székébe került. A sajtó munkásainak mindig megértő támogatója volt. Előlépése alkalmából minden oldalról bensőséges szerencsekivánatokkal keresték fel a sajtóosztály népszerü helyettes vezetőjét.

— **„Szerelem a tavaszi esőben."** Ötvenezer költeménynek ez a hangulatos néhány szó a cime. Ötvenezer japán ujévi köszöntő versnek. A cimet és igy a költemények tárgyát a japán császár maga határozta meg. Japánban ugyanis minden év szeptember havában a császár kihirdeti, hogy az évforduló alkalmával miről irjanak azok, akik a költői versenyben részt akarnak venni. A határidő decemberben járt le; ötvenezer vers érkezett be. A nyertes vers szerzője nemcsak elnyeri az értékes dijat, de mint nemzeti hőst dicsőitik és költeményét minden ünnepélyes alkalommal elszavalják. Van ebben az egész versenyben valami különös érdekesség és egyben édes gyermekesség. Jellemző az egész népre. Az ország első embere, a hatalmas császár üti meg a hangot, amelyhez mindenkinek igazodnia kell. Biztosra vehető, hogy a császár meghallgatja előbb tanácsadóit, bizalmas embereit, a fölmerült ötleteket megvitatják, kirostálják, érvek és ellenérvek hangoznak el, mig végre döntenek és kihirdetik a cimet, amelyet az egész ország nagy érdeklődéssel vár. Ebben az évben „Szerelem a tavaszi esőben" cim mellett döntött a császár. És 50.000 ember vállalkozott reá, hogy ehhez egy ujévi verset formázzon. Ötvenezer ember kereste az ihletet, amely szép csokorba tudja fogni a szerelmet, a tavaszi esőt és az ujév jókivánságait. Dörögtek az ágyuk, az egész ország háborus hangulatban élt, de voltak, akik talán még a lövészárokban is keresték a császár által megadott cimhez simuló költői gondolatokat. Még néhány nap és a biráló bizottság itéletét közhirré teszik. Azután egy meghatározott napon az egész császári család, a legmagasabb tisztségek viselői megjelennek a császári palotában és a legnagyobb fény és pompa között elszavalják a dijnyertes költeményt, amely ezután elindul dicsőségteljes utjára. A háborus gondok, a hétköznapok küzdelmei, mind háttérbe szorulnak erre az időre; a japánok az ujévi uj köszöntőt tanulják és szavalják. Csodálatos, rejtélyes és félelmetes nép. (—rdy.)

— **Kinevezések és cimadományozások.** A kormányzó felsőozoróci és kohanóci Ottlik László és dr. nemes Balla Pál min. tan. c. felr. min. oszt. tanácsosoknak a miniszteri tanácsosi jelleget, dr. báró Szterényi Sándor min. titkárnak a miniszteri oszt. tanácsosi cimet, dr. iklód-szentiványi és gálfalvi Szent-Iványi Domonkos min. oszt. tanácsosnak a miniszteri tanácsosi cimet, dr. Utassy Béla min. tanácsosnak — nyugalomba vonulása alkalmából — a miniszteri oszt. főnöki cimet adományozta; dr. Fabinyi Tibort miniszteri tanácsossá, dr. Schandl Lászlót miniszteri osztálytanácsossá, végül dr. Tomcsányi Gyulát min. oszt. főnöki cimének és jellegének érintetlenül hagyása mellett — az Orsz. Mezőgazdasági Biztositó Intézet vezérigazgatójává a VI. fiz. oszt-ba nevezte ki.

— **Adorján Antal halála.** Otrokotsi Adorján Antal ny. belügyminisztériumi min. tanácsos 86 éves korában meghalt. A világháboru előtt és a világháboru alatt mintegy két évtizeden át vezette a belügyminisztérium rendőri főosztályát és felelős szerkesztője volt a Rendőri Közlönynek. Példaképe volt a képzett minisztériumi főtisztviselőnek. A király annakidején mint a belügyminisztérium rendőri ügyosztályának főnökét a Lipót-renddel, nyugalombavonulása alkalmával pedig a kormányzó a második osztályu polgári érdemrenddel tüntette ki. Halálát egyetlen gyermeke, otrokotsi Adorján Géza és széleskörü rokonsága gyászolja. Pénteken 3 órakor temetik a kerepesi temetőben.

— **Francia mise és szentbeszéd.** Jan. 14-étől minden vasárnap 12.15 órakor a Szervita-téri templomban főtisztelendő Chaillet atya szent misét celebrál, majd rövid szentbeszédet tart.

— **Házasság.** Dr. *Deák István* ev. tanitóképző-intézeti tanár (Sopron) és *Foltényi Emmi* okleveles középiskolai tanár (Pécs) folyó hó 6-án a pécsi evangélikus templomban tartották esküvőjüket.

Kőfalusi Ada (Miskolc) és dr. *Kökény Gyula* (Budapest) 1940 január 7-én házasságot kötöttek.

Késmárszky Irén tanitónőt eljegyezte *Barlai Mihály* evangélikus tanitó (Rákoskeresztur.).

— **A rádió jutalomdijai.** A Rádió most tette közzé az őszi három jutalomdijas előadása nyerteseinek névsorát. Ezerint az *Ottlik László* „Világnézet és állásfoglalás" cimű előadásához beküldött hozzászólások szerzői közül az első dijat *Török Árpád* (Hegyeshalom), a második dijat *Ernyei Gáspár* (Gödöllő), a harmadik dijat pedig *Szepsi Károly* tanárjelölt (Felsőcsegesd) nyerte. Az *Asztalos Miklósnak* „Mit köszönhet a világ a magyarságnak" cimü előadásához beküldött pályázatok közül az első dijra *Barna Sándor* kisgazda (Portelek), a második dijra *Fertő Szabó László* egyetemi hallgató (Sopron), a harmadik dijra *Radnai László* kántortanító (Erdőbénye) hozzászólását itélték érdemesnek. A *Bocsárdi Béla* „Nagy változások idején" cimü előadásához beküldött hozzászólások szerzői közül az első dijat *Kiss József* iskolafelügyelőnek (Jászberény), a második dijat dr. *Orbán János* felsőkereskedelmi iskolai tanárnak (Székesfehérvár), a harmadik dijat özv. *Szaniszlay Károlynénak* (Baja) itélték oda. A jutalmazottak közül az első dijat nyertek 100—100 P-őt, a második dijjal jutalmazottak 80—80 pengőt, a harmadik dij nyertesei pedig 50—50 pengő jutalmat kapnak. A dijakat a magyar Rádió a közeli napokban postautalványon juttatja el a nyertesekhez.

— **Alkoholisták, akik gyomorhurutban szenvednek,** elvesztett étvágyukat napi kb. 150 gramm természetes **„Ferenc József"** keserüviz használata következtében gyakran meglepő rövid idő alatt visszanyerik. Kérdezze meg orvosát!

A feltaláló

Feltalált mindenféle szert,
— Nincsen szerelmi bánat —
Hadigépet (csak int neki
S rögtön, magától támad).

Ajtót, amin nincsen kilincs,
— Csak becsapják és vége, —
Csupán azt nem találta meg még
Akit becsapjon véle! (—s)

— **Vadászkaland az Andrássy-uton.** Délceg tartásu öregur lépeget az Andrássy-uton a déli napsütésben. Kezében póráz, a póráz végén virgonc vadászvizslakölyök. Békésen üget gazdája mellett, csak olyankor iramodik neki, ha a járda szélén felhalmozott hókupacokhoz érnek. Belefurja fejét a hóba, megrázza magát, aztán „felfrissülve" megy tovább. Egyszerre csak nagyot rándul a póráz, a vizsla megáll és izgatottan szimatol. A következő pillanatban nekiiramodik és vad ugatással ront egy kirakatnak. Szinte huzza, vonszolja gazdáját. A vad roham egy Andrássy-uti vadkereskedés kirakata ellen irányul. A kirakatban és a bolt bejárata fölött nyulak, foglyok, fácánok várják a vevőt.

A vizslakölyök vadul veti rá magát az „ellenség"-re. Gazdája erélyes pórázrángatással igyekszik felvilágositani a vizslát, hogy az Andrássy-ut „tilos" vadászterület. Igyekezete mit se használ. A vizslakölyök szemei kitágulnak, eltünik előle az Andrássy-ut, csak végtelen mezőket lát ahol társai ilyentájt vad iramban hajszolják a havas erdők felé menekülő nyulat.

Vadászizgalmát az sem fékezi, hogy a „vad" nem menekül. Talán még csak fokozza dühét, hogy se a nyulak nem menekülnek a — boltajtóból, se a fácánok, foglyok nem rebbennek szét ijedten ugatására. Elkeseredetten próbálja kitépni magát a pórázt tartó kézből és ismét nekitámad a lelógó fogolynak, fürjnek. Gazdája most már energikus mozdulattal rántja el a temperamentumos vizslakölyköt a kirakattól. A vizsla végül is enged az erőszaknak. Vagy talán az jutott eszébe, hogy fogolyra, fürjre januárban — vadászati tilalom van? *(Hesz)*

— **A nem állami óvónők és állandó gyermekmenedékház-vezetőnők** illetményeinek ujabb szabályozásáról a belügyminiszter rendeletet adott ki. A nem állami óvónők havi fizetése jan. 1-től a XI. fiz. oszt. 3. fokozatának megfelelő 133.50 és a IX. fiz. oszt. 1. fokozatának megfelelő 209 pengő között váltakozik a szolgálati évek szerint. Szerzetesrendi óvónők havi fizetése a szolgálati időtől függetlenül 133.50 P. A segédóvónők fizetése havi 100 P, a helyettes és kisegitő óvónőké 85 pengő. Az állandó gyermekmenedékház-vezetőnők havi fizetése 100 és 143 P között váltakozik a szolgálati évek szerint. A rendelet az illetménykiegészitő államsegély megállapitásának módjáról is intézkedik.

— **Zala vármegye kisgyülése** jóváhagyta több zalai községnek azt a határozatát, hogy a Horthy Miklós repülőalapot 5000 pengővel, Keszthely, Sümeg és Taliándörögd pedig 1350 pengővel támogatják öt éven át.

A japán kormány lemond

Tokió, jan. 11. (Havas.) Abe japán miniszterelnök elhatározta, hogy lemond, erről külön-külön értesitette a kormány tagjait. A kormány lemondását hivatalosan csak az uj kormány megalakulása után hozzák nyilvánosságra.

Alkalmi vétel

Egy könyvesbolt kirakatában az eladásra szánt régi és uj könyveket a kereskedő igy hirdette:
INFLUENZA. Nálam kapható.
A JÓ FELESÉG. Ritka példány.
A PÁRBAJHŐS. Bekötve.
PÉNZ. Elfogyott.
APÁM FRAKKJA. Művészi forditás.
PESTI DÁMA. Fűzve.
UJ EURÓPA. Rongált állapotban.
AKI NŐSÜLNI AKAR. Utolsó példány.
A BOLDOG FÉRJ. Ritkaság.
HÉT SZŰK ESZTENDŐ. Bővitett kiadás.
ELSŐ UNOKÁM. Jövő hétre várom.
AZ ELVESZETT PARADICSOM. Boltomban megtalálható.
VILÁGBÉKE. Elnyüt példány. *DYMI*

Tombol a hideg

Az oroszországi hideghullám hazánkban csütörtökön már teljesen érvényre jutott. A hőmérséklet reggel több helyen —25, a Kárpátalján —30 fok alá szállott, sőt Alsóvereckén —31 fokot mértek. Ezekkel az értékekkel megközelitettük az 1929. évi nagy hideget. A rendkivüliség azonban nem az erős reggeli lehülésben van, hanem abban, hogy napközben jóformán sehol sem emelkedett —10 fok fölé a felmelegedés, annak ellenére, hogy hét-nyolcórás napsütésben van részünk. Az oroszországi hideg hazánkon keresztül már lejutott az Adriára, ahol rendkivül heves bóra dühöng. Triesztben 120 kilométeres szélvihar mellett csak —8 fokot mutatott este a hőmérő. Mialatt hazánkban, Közép-Európában és a Balkánon dühöng a nagy hideg, fenn északon, a finn harcmezőkön enyhülés köszöntött be és közel az olvadáspontig emelkedett a hőmérséklet.

A nagy hideg tovább tart. Ismét minusz 25—30 fokos éjszakai lehülés lesz. Havazásra egyelőre semmi kilátás. Enyhülés csak a hét végére vagy a jövő hét elejére várható.

Budapesten január 11-én reggel a legalacsonyabb hőmérséklet —15 fok (a normális —3 fok), délben a legerősebb felmelegedés —9 fok (a normális plusz 2 fok) volt. (Előző nap —10 és —5 fok volt.) *Z. A.*

*

A Meteorológiai Intézet jelenti: Budapesten csütörtökön este 9 órakor a hőmérséklet —11 Celsius fok, a tengerszintre átszámitott légnyomás 784 mm., gyengén emelkedő irányzatu.

Várható időjárás a következő 24 órára: Mérsékelt keleti-délkeleti szél. Kevés felhő. A hőmérséklet éjjel —20, Kárpátalján —30, nappal pedig —10 fok körül lesz.

*

Vizállás. Duna: Regensburgnál, Stein—Dunaremete között és Dunapentelénél apad, máshol árad, Dunapentele—Mohács között közepes, máshol alacsony vizállásu. Bécs 206, Pozsony 31, Komárom 230, Budapest 217, Baja 336, Mohács 358. A Duna jege Budapestig zajlik, Ercsi és Mohács között áll; 14—20 cm. vastag. Tisza: Vásárosnamánynál árad, máshol apad, igen alacsony vizállásu. A jég végig áll; 15—33 cm. vastag. Balaton: Siófok 72. Velencei tó: Agárd 98.

— **Egy fillér.** Autobusz-váróterem a Ferenc József-téren. Kis seregben várakozunk a különböző kocsikra. Egyszercsak halk csörrenés hallatszik a kövön: valamelyikünk leejtett egy pénzdarabot, — s a pénz gurulni kezd láthatatlanul, csak hangja jelzi, hogy merre tart. Aztán egyhelyben körözik-karikázik, majd lefekszik szépen a kőre.

Mindnyájan feléje tekintünk hirtelen és tapogatni kezdjük zsebeinket: hogy nem mi ejtettük-e le.

Aztán egyszerre leplezett kiábrándulás rajzolódik arcunkra és még fejünket is elforditjuk mindnyájan.

Mert csak egy filléres fekszik a kövön...

Sovány, vékonyka, rozsdás egyfilléres, amelynek nem akar gazdája kerülni.

Köröskörül tülekszik, rohan az élet. A ködös, szürke hétköznapi reggel fásult unalma terül mindenre. Emberek, gépek rohannak, kergetik, előzik és keresztezik egymást, kicsi és nagy célok, vágyak, igéretek, kétségbeesés, tülekedés, láz, öröm és betegség, és ki tudná fölsorolni, mennyi minden kavarog mindenfelé — és mind, mind a pénzért, amelyből egy kis darabka most ott fekszik néhányunk között, és mi, akik egész biztosan azért állunk most itt és azért megyünk tovább, mert közvetve, vagy közvetlenül, de a pénzért állunk harcban, nem nyulunk le érte.

De hát ez igy van: az életben mindennek formái vannak, a pénz pedig külön etikettet kiván. Ha jól föl vagy öltözve és mégy az utcán, nem hajolhatsz le egy rézfillér után, mert kinevetnek, és a hiuságod sem engedné meg. Egy fillér . . . Mi az? Unalmas, csunya folt az álmainkon, csúfolkodó, irónikus valami, amit arcunkba vág az élet, semmi, végtelenül semmi a Nagyból, a Sokból, amiért dolgoznak, szenvednek, véreznek, szeretnek és gyülölnek. Nem kell. Lenézzük, megvetjük, szégyenlünk lehajolni érte, mert — igen — a keveset nem szeretjük és nem akarjuk elhinni, hogy abból rakódik össze a célok célja, abból épül föl az álom valósága: a sok pénz.

Gondolkodom. És az a fillér csak fekszik árván a váróterem kőpadlóján, s aki leejtette: a hűtlen, az áruló, szégyelli fölvenni.

De hát mit lehet tudni: hátha én ejtettem le...

Gyimesi Ferenc.

— **Országosan ellenőrzik az alkalmazottak munkaföltételeit.** Az utóbbi hónapokban megjelent szociális rendeletek végrehajtásának ellenőrzése országszerte megindult. Helyszini vizsgálatokat tartanak az ipari és kereskedelmi munkaadóknál, ahol a munkarend nincsen kifüggesztve, a maximális munkaidőt és a minimális munkabért nem tartják be, vagy az erre vonatkozó nyilvántartásokat nem vezetik rendszeresen, ott kihágási eljárás indul a munkaadók ellen. Már eddig is eljárás indult kisebb-nagyobb mulasztások miatt.

— **A Baross-Szövetség tanácsülésén** Ilovszky János orsz. képviselő elnöki megnyitójában vázolta a szövetség további célkitüzéseit, a közszállitásokban való fokozottabb részvételt, többséget az export-import üzletekben, az egyéni cégek megerősitését szolgáló munkálatokat és a szövetségnek a Hangyával szemben való álláspontját. Hangoztatta, hogy a Hangyának a zsidó nagytőke szerepét kell átvennie, de nem szabad versenyt támasztania a keresztény kiskereskedelemnek, ahol az virágzó üzletekkel rendelkezik. Bejelentette, hogy a keresztény gazdasági egyedek hitellel való ellátása terén is eredményes munka folyik. Dr. Bányász Jenő alapitó tag buzditó szavakat intézett ezután a fogadalomtételre felsorakozott 500 uj taghoz.

— **Halálozás.** *Tangl Károly* egyetemi tanár temetése szombaton 11 órakor lesz a Tudományos Akadémia oszlopcsarnokából. Onnan a Kerepesi-temetőbe viszik, ahol díszsirhelyen helyezik örök nyugalomra. Az elhunytat fia, Tangl Loránt, leánya Erika, férjezett Thiering Richárdné és nagyszámu rokonsága gyászolja.

Özv. *Schmidbauer Henrikné* életének 70. évében Budapesten meghalt. Temetése pénteken 3 órakor lesz a farkasréti temetőben.

Sarlós Lajos, a fővárosi házinyomda ny. igazgatója 70 éves korában meghalt. Az érdemes tisztviselőt szombaton 3 órakor temetik a kerepesi temetőben.

Medanich Romuald kormányfőtanácsos, nyug. MÁV igazgatóhelyettes életének 77 évében Budapesten meghalt. Temetése szombaton fél 3 órakor lesz a kerepesi temetőben.

Klarner Sarolta ny. német követségi tisztviselő 73 éves korában Agárdon meghalt.

— **A negyvenharmadik osztálysorsjáték** negyedik osztályának második napi huzásán, csütörtökön délelőtt a következő számokat sorsolták ki: 60.000 pengőt nyert: 6309, 4000 pengőt nyert 31155, 1000 pengőt nyertek: 12982 75159 87562, 500 pengőt nyertek: 166, 17007, 22629 28952 33354 50161 70471, 300 pengőt nyertek: 64, 1559 3200 4967 7051 7215 8988 9597 20200 23843 39714 41363 44349 47302 64286 76445 82799 85956. — Az esetleges számhibákért felelősséget nem vállalunk. Az ötödik osztály huzásai február hó 6-án kezdődnek.

A IV. osztályu huzáson a 60.000 pengős főnyereményt a 6309. számu nyolc nyolcad sorsjeggyel ismét Török A. és Társa Bankház R. T. (Budapest, IV., Szervita-tér 3.) szerencsés vevői nyerték.

— **Beküldött hirek. Mai előadások.** *Magy. Nemzeti Szöv.* (Géza-u. 4.) Vitéz Galánthay-Glock Tivadar (6). — *Egészségügyi Muz.* Láng Sándor méheszeti tanf. — **Találkozó.** (7). — *Magy. Individuálpszih. Egyes.* (Szerb-u. 3.) Biróné dr. Graber Emma (Este 8). — *Skót Misszió* (Vörösmarty-u. 49—51.) Dr. Tóth Kálmán angol ny. előad. (Este ½9). — **Különféle.** *Állattani Int.* (Muzeum-krt. 4.) Febr. 5-től naponta d. u. 6 ó.-tól 18 napos Volt bpesti 29. honv. és népf. legénysége szom. este 8 ó.: Alkotmány-étterem (Vilmos császár-ut 68.)

Szécsy Hugó, Szécsy Béla és **özv. Dr. Ujlaki Józsefné** szül. **Szécsy Ottilia** nagy szomorusággal tudatják, hogy drága, jóságos édesanyjuk

özv. Stern Bernátné

szül. **Wolfinger Ernesztina**

életének 85-ik évében elhunyt.

Temetése f. hó 12-én, pénteken, déli **12 órakor** lesz a rákoskeresztúri temetőben.

Részvétlátogatások mellőzését kérjük.

Légrády Sándor

Horthy-emlékbélyegek

A kereskedelmi miniszter rendeletet adott ki *emlékbélyegek forgalombabocsátásáról*. Az évforduló alkalmával március 1-én 6, 10 és 20 filléres emlékbélyegeket bocsátanak forgalomba.

A 6 filléres bélyeg a szegedi ellenforradalom elindulásának gondolatát jelképezi. A rajz ágaskodó fehér lovon, tengerész egyenruhában nagybányai *Horthy Miklóst*, a nemzeti hadsereg fővezérét ábrázolja. A „Szeged" felirású szalagon a szegedi fogadalmi templom képe, „*A fővezér*" és „1919" szavak láthatók.

A 10 filléres bélyeg a kormányzó arcképét ábrázolja. A felső szegélyén fehér betűkkel „*Horthy Miklós*" szavak, lejebb „1920" és „1940" ünnepi évszámok olvashatók. A jobboldalon a Horthy-család címere van elhelyezve. A cimerpajzs szélén koronás páncélsisak nyugszik.

A 20 filléres bélyeg rajza a Felvidék felszabaditásának gondolatát harangozó, lebegő angyallal jelképezi, aki az alatta lévő Rákóczi cimer és kassai székesegyház felé tekint. A bélyegképen „*A felszabaditó*" szavak, alatta „1939." évszám látható. A képen a Rákóczi-család cimere, nyitott szárnyu, kardot tartó sas és hármas halmon álló kerék látható. A cimerpajzs „Pro Libertate" felirásu szalagon nyugszik; a szalag folytatásán „Kassa" felirás, felette a kassai székesegyház képe látható.

A bélyegképek alatt „Légrády Sándor" jobboldalt „Márton Ferenc" nevei olvashatók. Az emlékbélyegek, amelyeket a postahivatalok 1940 december 31-ig árusitanak, bárhová szóló postai küldemények bérmentesitésére 1940 március 1-től 1941 junius 30-ig bezárólag használhatók fel.

Pesti Hirlap
1940 febr. 23

Szigetvár

554

Légrády Sándor

Pesti Hírlap
1940 febr. 24.

Horthy Miklós kormányzó országlásának 20-ik évfordulóján, március 1-én kerül forgalomba ez az emlékbélyeg-sorozat. Az uj bélyegeket Márton Ferenc és Légrády Sándor tervezte.

Légrádi Sándor

ötvös

1922 – 24.

Elmúlt 1930. 85. l.

Légrády Sándor

iparminiszt

l.

Szefelslex 394.1

Képes Krónika 1939. 31. sz.

PAX-TING BÉLYEGEK

Július utolsó és augusztus első hetében nagy világtáborozásra gyülnek össze a cserkész-leányok Gödöllőn. Idegen országokból és idegen világrészekből több mint 6000 növendék leányka jön Magyarországra, hogy tanuságot tegyenek a női hivatás előkészítésének eszményeiről.

Ezt a táborozást hívják I. Pax-Tingnek. A latin *pax* = béke és a norvég *ting* = gyülekezet szavaknak az összetételéből származik. Az I. pedig azt jelenti, hogy ez az első ilyenféle összejövetel a világon, ahol a nemzetközi jelvényül választott háromlevelű lóherét húzzák fel kék lobogóra hímezve és összemelegítik a leányszíveket egy verőfényes jövő érdekében.

A postavezérigazgatóság nem tudott ellenállni a cserkészleánykák kérésének és négy új bélyeg kiadásával nyujtott tiszteletadást a legszebb virágoskerttel vetekedő Pax-Tingnek. Légrády Sándor mesteri keze rajzolta fínom líraisággal azokat. A 2 filléres a köszöntő és esküvő cserkész-kéz. A 6 filléres a magyar cserkészleányok jelvénye; itt a liliom jobban hasonlít a valósághoz, a fiúké stilizáltabb. A 10-es bélyegen a „nagyasszony" ideálképe és az azt megközelíteni akaró „cserkészke" képe látható. A „tündérke", amely a fiú farkas-kölyöknek felel meg, csak Gödöllőn lesz látható, a bélyegen még nem. Végül a 20-as Pax-Ting-bélyeg a békegalamb jelképét s a lóherés és a magyar címeres zászlót adja kecsesen.

A cserkészleánykák és sok ezer kísérőik bizonyára szét fogják küldeni az ő dicsőségüket hirdető bélyegeket a világ minden részébe. S ezek a kis grafikai lapocskák a szemlélők emlékezetébe fogják idézni azt a kis országot is, hol minden jó ügy nagy szeretetben részesül.

Cz. E.

Műkedvelő színpad

K. Gy. — A Nemzeti Ujság szerkesztősége áttette hozzánk nicki leányifjúság előadásáról készült felvételt és adatokat. Mi itt szívesen emlékezünk meg róla, hogy a nicki leányifjúság nagy sikerrel adta elő a „Rabmagyar leányok" c. háromfelvonásos színművet. A darabot Ruzsinszky Inén írta, rendezte Tőke Péter plébános, Kotsis Gyula kántortanító és Kotsis Zoltán. A szép előadásról szóló képet egyébként közöljük.

Gazdakör. — Előadás céljára szívesen ajánljuk ifj. Nagy Ferenc „Aranykalászok" című színművét, amely egy felvonásban 11 férfi és három női szereplőre írva, dalokkal együtt, Kókai Lajosnál jelent meg; Budapest, IV., Kamermayer-utca 3. Az előadási jog öt példány megvásárlásával szerezhető meg. Egy példány ára 1.40 pengő. Az egyfelvonásos falusi színmű tartalma a következő: Kovács bíró az elszegényedett Lacinak szánja leányát. Pali, a bíró szolgalegénye szemet vet a leányra, Esztikére és szövetkezik Meszes Marcival és ellopják a bíró lószerszámját és Laci portájára viszik. A fiút így lopás gyanujába keverték. A jószívű kocsmároslány, a bíró fia, de leginkább a kisbíró becsületes ébersége megmenti Lacit s a bűnösöket leleplezik. Laci nemcsak a bíró lányát kapja meg, de még régi földjét is, amelyet a bíró vett meg árverésen.

Tanyai tanító. — Virág György „A bóbitás galamb" c. egyfelvonásos népszínműve Kókai Lajosnál kapható, Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 3. sz. Az előadási jog öt példány megvásárlásával szerezhető meg, egy példány ára 80 fillér. Az egyfelvonásos népszínműnek öt férfi és három nőszereplője van. A darab tartalma a következő: Kanyó Gábor gazda Erzsi lányát szereti Józsi, a kovácslegény, Kanyó azonban a leányt a humoros kedvű Sajgó orvoshoz akarja adni, mert azt hiszi, hogy a doktor a leányra célozgat, pedig az burkolt célzásokkal állandóan

A nicki leányifjúság előadásáról. A rendezők és szereplők.

TEMPLOMOS BÉLYEGEK

A póstavezérigazgatóság június 21-én új bélyegeket bocsát közre. A Szent István érmek nagysikerű sorozatai után, a szentistváni ország tanuságtételeként, a keresztény hitélet néhány központot jelentő templomát rajzoltatta meg a kitűnő Légrády Sándorral.

A 30 filléres bélyegen a budavári koronázó főtemplom van ábrázolva, hátterében a koronázási jelvényekkel. A 32 filléresen a debreceni nagytemplom az egyetemes református egyház címerével. A negyven filléres bélyegen az esztergomi bazilika látható, a templom képe fölött a háttérben Szent István áldó jobbkeze s az Árpád-ház címere az apostoli királyságot jelző kettős kereszttel.

Az 50 filléres bélyegen a budapesti Deák-téri evangélikus templom, Pollacknak a Nemzeti Múzeum építőjének műve emelkedik, fölötte kereszt, biblia, szőlőfürt és búzakalász. A 70 filléres képe a visszatért Kassa székesegyháza, melynek francia művészeti vonatkozása az ősrégi időkbe nyúlik vissza. Hátteréből Rákóczi címere mosolyog felénk. E bélyegek színei nemesek és jól megválogatottak.

(Cz.)

Képes Krónika 1939. VI. 17

KERESZTREJTVÉNY

Légrady Sándor

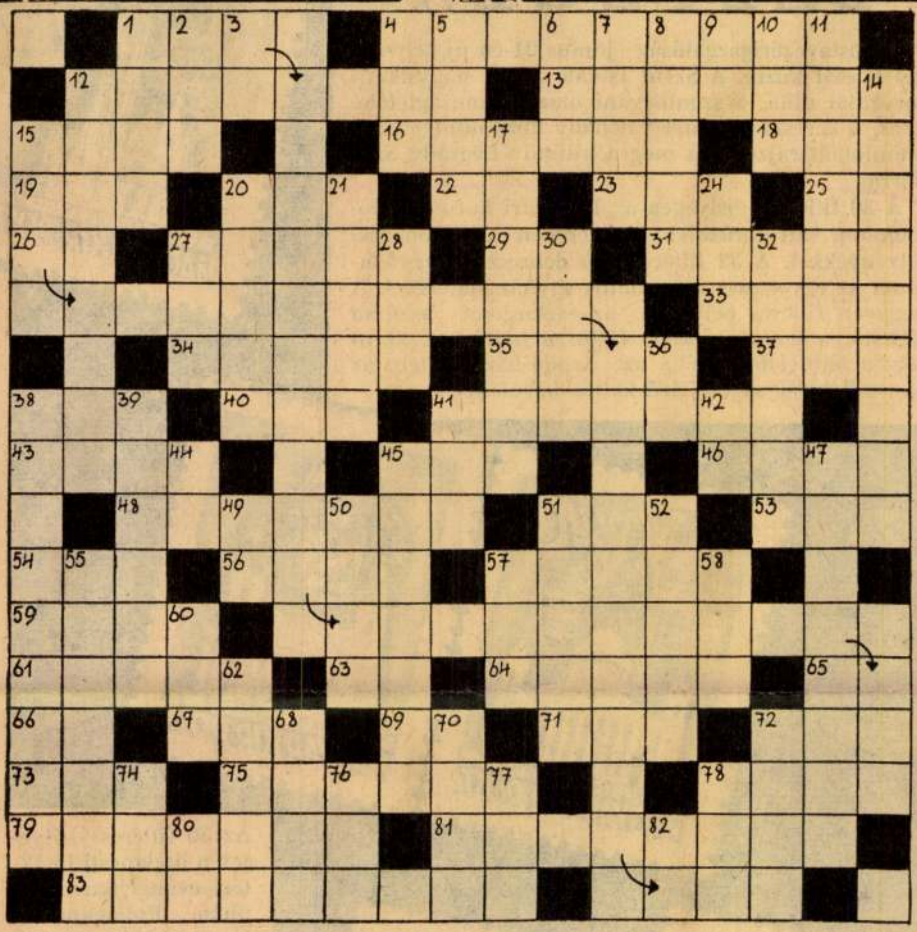

VÍZSZINTES:

1. IDÉZET AZ EMBER TRAGÉDIÁJÁBÓL.
4. Csillagkép.
12. Ókori városállam.
13. Úrhölgy.
15. — Nilsen, filmszínésznő keresztneve.
16. Hangnem — névelővel.
18. Van bátorsága.
19. Berlini állatkert.
20. Női név — bec.
22. Határozórag.
23. Olasz birtokosnévmás.
25. Rag.
26. Német Ö.
27. Helyhatározó.
29. Súlymértékben van.
31. Gyógyszer.
33. Több mint óhaj.
34. Chateaubriand regényhősnő.
35. Nem apad.
37. Kihalt óriási futómadár.
38. Hatalom része.
40. Vissza — női név bec.
41. Bűnös város.
43. Dal.
45. Vonatkozó névmás.
46. Forma.
48. Esztország fővárosa.
51. Pestújhely sportegylete.
53. Költői forma.
54. Román pénzek.
56. A liliomok családjába tartozó növény.
57. Európai állam.
59. Helyes.
61. Pápai korona.
63. Arányi Oszkár.
64. Jókai-regény nőalakja.
65. Ranglokozat.
66. Direktor — röv.
67. Somogyban így eszik az ember.
69. Tiltó szó.
71. Nagy méreg.
72. Vissza — vonatkozó névmás.
73. Vágószerszám.
75. Puli igéje.
78. Ezt a gazda végzi.
79. U. S. A. állam.
81. Vad hajlamokat csökkent.
83. Vidéki szórakozó és művelődési alakulat.

Légrady Sándor

Pesti Hírlap 1940. III. 24.

Bélyegkiállítás
gróf Almásy-Teleki Éva műintézetében

A Fővárosi és Vidéki Bélyeggyűjtők Egyesülete — a levélbélyeg százéves megjelenésének emlékére — igen sikerült bélyegkiállitást rendezett gróf *Almásy-Teleki Éva* nagymezőutcai művészeti intézetében. A gyüjtők ebben az esztendőben már másodszor ragadják meg az alkalmat, hogy eredményes munkásságukról nyilvánosan beszámoljanak. Ez a körülmény is igazolja ennek a nemes szórakozásnak állandó térhóditását. A nyugati nemzeteknél a könyvtár mellett csaknem minden művelt családnak megvan a maga bélyeggyüjteménye is.

Husvét vasárnapján délben volt az ünnepélyes megnyitás. A kiállitási termeket az érdeklődő közönség zsufolásig megtöltötte. Az érkezőket gróf *Almásy-Teleki Éva* és dr. vitéz *Tanka Tibor* alelnök fogadták. Megjelent *Légrády Sándor* is, tizenegy postabélyegsorozat kiváló tervezője. *Örvös János* alelnök üdvözlő szavai után *Hedry Béla* ny. altábornagy, a Bélyeggyüjtő Egyesületek Szövetségének elnöke nyitotta meg a kiállitást. A posta képviseletében *Blaskovits Miklós* postatanácsos azt hangsulyozta, hogy a posta mindig a legnagyobb szeretettel és megértéssel karolja fel a bélyeggyüjtés ügyét.

A kiállitás legkiemelkedőbb része *Deutsch Lajos* „Oroszország történelmi keresztmetszete" cimen kiállitott gyüjteménye, amely az orosz bélyegeket a cári Oroszországtól napjainkig mutatja be. Viszontlátjuk a finn bélyegeket még abból az időből, amikor Finnország cári tartomány volt. Külön csoportositja azokat, amelyeken politikusok, tudósok, irók, költők szerepelnek. Itt látjuk Gogolt, Tol-

sztoj, Puskin képeit. A hadseregnek, ifjuságnak, mezőgazdaságnak, repülésügynek, nemzetiségeknek külön lapokat szentel. Az összeállitás valósággal iskolapéldája annak, hogy a bélyegek révén ismereteinket játszi könnyedséggel hogyan gyarapithatjuk.

Dr. *Germán István* a Szent István-sorozat változott szinü, felülnyomásnélküli 70 filléresét állitotta ki, amelynek értéke ma már körülbelül 2000 pengő. Dr. *Hermann Emil* angol lemezszámai, magyar kő- és réznyomatosai, valamint megszállási bélyegei vonzottak sok nézőt. *Bodnár Géza* „Debrecen" megszállási bélyegeivel, *Fekete Győző* magyar vizjelkülönlegességeivel, *Székely Bálint* városi bélyegeivel tünt fel. Sajnálattal nélkülöztük azonban a százéves angol és angol gyarmati bélyegek kiállitását.

Örvös János, *Guttmann Sándor*, *Kiss Jenő* légi postán küldött levelcket mutatnak be igen nagy változatosságban, közöttük Zeppelin- és csendesóceáni járatok ritkaságait. És itt nem mulaszthatjuk el, hogy rá ne mutassunk a magyar gyüjtőtársadalomnak arra a fájó sebére, hogy a m. kir. posta a légipostai bélyegek kiadását beszüntette. Ezáltal a külföldivel szemben a magyar gyüjtő nemcsak hátrányosabb helyzetbe került, hanem szinte leküzdhetetlen nehézségek tornyosulnak eléje, mert csere alkalmával a repülőposta bélyeget ugyanazzal viszonozni nem tudja.

Különösen szép bélyegzésgyüjteményt tárnak elénk *Guttmann Sándor* és *Kovács Jenő*. Közöttük szerepelnek a legendás Novara és más hadihajók pecsétjei, a visszatért Felvidék és Kárpátalja lebetüzései.

A kiállitáson, mely április 7-én zárul, külön postahivatal működik fekete és zöld alkalmi bélyegzővel.

Dr. Jáky Gyula.

Légrády Sándor

— **Cserkészbélyegek.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a kereskedelmi miniszter a július 25-e és augusztus 7-e között Gödöllőn tartandó első cserkészlány világtáborozás alkalmából július 20-án 2, 6, 10 és 20 filléres emlékbélyeget bocsát ki. A bélyegek július 20-tól december 31-ig bárhová szóló postaküldemények bérmentesítésére használhatók.

Képes Pesti Hírlap
1939. júl. 13

JAPA

MÁJUSI KRÓNIKA

IRTA: ENDRŐDI BÉLA

Májusban nyílnak a gyöngyvirágok és a strandok. A gyöngyvirágokat nem kell külön méltatni, viszont a strandok mellett nem mehet el szó nélkül az ember, ha már krónika-írásra vetemedik.

Minden strandfürdőnek más a törzsközönsége, a törzsközönség hűsége azonban ingatag. Elég egy kis kabinviszály és a strandhű hölgy már más vizeken ringatózik.

A strandon nem is annyira a víz a fontos, mint inkább a nap. De még a nap sem annyira döntő, mint az a kérdés: melyik strandon hogy lehet szerepelni. A kényesek és a kártyások nem szeretik a homokstrandot, mert a strandhomok rátapad a kártyára osztás közben, a fürdőtrikón pedig múló foltot ejt. A fűstrand ellen viszont a kényes bőrűek emelnek kifogást, így hát a kényesek, a kártyások és az érzékeny bőrűek a Gellért terraszain tanyáznak májustól kezdve, ahol a talpak alatt sima kőkockaparkett lángol. Annyira lángol, hogy ha nincs rajtad fürdőcipő, nyájas olvasó, az az érzésed, hogy égő cigarettára léptél

ÁRVÍZBÉLYEGEK.

A m. kir. posta 100.000 példányban 1 pengős felárral keretes díszlapon jelentet meg emlékbélyegeket az árvízkárosultak javára. A zöldes színű ábrázolás a magyar ember katonás helytállását jeleníti meg, amint a családot, a földet védi az elemek zúgó árjával szemben. Ugyanez külön bélyegekben is forgalomba fog kerülni mélyvörösben 50 filléres, rőtvörösben 20 filléres és acélszürke színben 4 filléres felárral. Kiki módja szerint áldozhat tehát a bajbajutottakért a kis bélyegek közvetítésével. A pályanyertes rajzot Légrády Sándor készítette.

Eleonora Borodina hercegnő nagy sikerrel hangversenyezett Budapesten.

Képes Krónika
1940. 19. sz.

A gengszter-gyorstüzelőpisztoly országos tehetségkutató versenyen a hölgyek versenyszámában az első négy helyet a MOVE Budapesti Egyesület nyerte el. Vadócz Ilona, Fábián Gizella, Egerszegi Magda és Tichy Erzsébet. Középen oktatójuk: Dr. Márk Lajos.

Egyházy Sándor

és épp ezért visítasz. Miután azonban hullámzás idején mindenki visít, ez nem feltűnő.

A Gellért-ben a benfentesek nem lubickolnak a medencében. Inkább levegőznek és minden negyedórában letussolják magukat. Mikor felkelnek a társaságuktól, hogy a tuss alá menjenek, távozásukat a hőséggel indokolva azt mondják:

— Phű!

Mikor visszajönnek csuronvizesen a hideg tuss alól, azt didergik:

— Brr!

Ezzel a két szóval meg lehet élni a Hullámfürdőben.

A strand-társaságok életét figyelve meg lehet állapítani, hogy a férfiak hiúbbak, mint a nők. A legtöbb férfi behúzott pocakkal közlekedik s ennek következtében díjbirkozó vállakat kap. Komolyabb férfi viszont, akinek nem kell mondain szórakozás fürdés közben, az nem jár strandra. A komolyabb férfiak uszodahívek, vagyis a Duna lovagjai.

— Fürdeni csak a Dunában lehet! — ezzel a jelszóval ugranak fejest és valószínű, hogy igazuk van.

Különböző szekták alakulnak ki a strandokon, például a vízibolondok, a napimádók, a tréfásak és a zsírosak szektái. A vízibolondok mindenféle kunsztokat csinálnak a vízben, víz alatt úsznak, hörögve bukkannak elő a mélyből s ilyenkor úgy tűnnek fel, mintha nem emberek lennének, hanem gotikus vízköpők. A napimádók konokul és némán süttetik és úgy forgatják magukat program szerint a hősugarak alatt, mint a zsiványpecsenyét a nyárson. A tréfásak vizes kézzel ütnek hátba s elgáncsolnak a medence szélén úgy, hogy belepottyansz, akkor utánad ugranak és víz alá nyomnak megint. Ezeket meg lehet ismerni arról, hogy zöld falevélbe szokják csavarni az orrukat, nehogy túlpirosra süljön a naptól. A zsírosak végül ugyancsak a nap ellen különböző kenőcsökkel védekeznek, vagy hogy még barnábbak legyenek, dióolajjal kenik magukat. Ezektől óvakodni kell! Szeretnek sűrűn helyet változtatni s ha felkelnek, akkora olajfolt marad utánuk, mintha tengeralattjáró süllyedt volna el ugyanott.

Május egyébként a gyöngyvirág- és strandnyíláson kívül valamikor egész sorozatát jelentette a tavaszi ünnepnek. Maga a május elseje is hagyományosan jókedvű és szép ünnepség volt, kötelező kirándulással, korán keléssel, kerti reggelivel díszítve. Ma ez már alig divatos. és a májusi szezon sem az, ami volt.

Fontos májusi tudnivalók még, hogy a májusban kezdődő szerelmek eljegyzési határideje: szeptember.

Ha tehát nem komoly a dolog, jó lesz eloltani a tüzet már augusztusban...

CSEMICZKY LENKE nagy sikert aratott az Orkesztikai Játékszín táncmatinéján.

Szószerinti valóság, hogy Olaszországban élő honfitársaink könnyes szemekkel nézték a magyar tehetség, a magyar szorgalom szindús termékeit a falakon, a vitrinákban. De nemcsak a magyarok ismerték el, hogy ilyen átütő hatású magyar kiállítás a Triennálékon még sohasem volt. Olaszok és más külföldiek csodálkozva állapították meg, hogy milyen lendületesen teljesíti a magyar iparművészet a maga kultúrmisszióját e megcsonkított országban.

A magyar kiállítás lényegét és szereplőit dr. Gerevich Tibor kormánybiztos kitűnő olasszsággal ismertette a katalógusban.

Külön kell kiemelnem azt a szellemes művészi munkát, amelyet a kiállítás installátora, Erhardt Ernő okl. építő-iparművész produkált. Nagy sikere volt már a „Herend 100 éves" kiállítással is, de ezúttal önmagát múlta felül. A változatos és gazdag kiállítási anyagnak elhelyezését mindenre kiterjedő figyelemmel oldotta meg. Egyszerű előkelőség, korszerűség és magyar atmosféra voltak azok a szerencsés tényezők, amelyek kivételes sikert biztosítottak neki.

Rimaszéki-Richter Aladár a kiállítás megszervezésével és az ízléses elrendezéssel újabb bizonyítékát adta kitűnő képességeinek. Lapunk olvasói őt jól ismerik és ezért itt csak őszinte elismerésünket fejezzük ki azért a hónapokon át folytatott eredményes munkáért, amelyet a Triennale magyar részének előkészítése és megvalósítása érdekében folytatott.

Kiállításunk előcsarnokának művészi díszítő hatását nagyban fokozták: Diósy Antal hatalmas tempera-festménye (a magyar nép arra kéri a magyar szenteket, hogy imádkozzanak a magyar királyságért), továbbá Ohman Béla tanár gyönyörű „Madonna" szobrai, Gregersenné Lux Alice szépen átérzett szobrai és Árkayné Sztehlo Lili bájos üvegablakai a két oltár felett.

Nem volna teljes ez a sűrített beszámoló, ha nem említeném meg milánói kitűnő főkonzulunk nak, báró Abele Egonnak a nevét, aki mindenben lelkesen támogatta a rendezőség nehéz munkáját. És végül őszinte elismerést érdemel a kivitelező vállalkozó, Langer Jenő mérnök, továbbá a társulat tisztviselői, akik a teljesítés nehéz munkáját lelkes buzgalommal és körültekintéssel végezték.

A magyar kiállításnak már a megnyitás előtt híre ment. Egyik legszebb külföldi sikerünknek könyvelhetjük el azt, hogy III. Viktor Emanuel király és császár fényes kíséretével a külföldi kiállítások közül elsőnek a miénket tekintette meg, holott a katalógus sorrendje szerint mi lettünk volna az utolsók. Álljanak itt azok nevei, akik munkáikkal a Triennalon mint kiállítók, nemzetünknek annyi dicsőséget szereztek:

Szobrászat, kisplasztika: Hiesz Géza, Horváth Adorján, Kovács Mária, G. Lux Alice, Méhely Mária, Nyiry Lili, Ohmann Béla.

Kerámia: Bogdán Mária, B. Cser Jolán, Csécsy Magda, Eschenbach Jenő, Gádor István, Gorka Géza, K. Kende Judit, Komlós Testvérek, Kovács Margit, Márkus Lili, Művészek Majolika és Agyagtelepe Rt. Hódmezővásárhely, Zilzer Hajnalka.

Ötvös- és fémmunkák: Borda János, Elek Gyula, Herstein Lajos, Herczeg-Weisz Klára, Kereszténvi Dániel és Pál, Kiss Ferenc. Kitlinger Kálmán, Sz. Molnár Mária, Oberbauer A. Utóda, dr. Tafner Vidor, Tevan Margit.

Üveg-, porcellán és márvány: Árkayné Sztehlo Lili, Báthory Julia, Hiesz Géza, Johan Hugó, Herendi Porcellángyár rt., B. Pozsonyi Lili, Zsolnay Gyár, Seenger Béla Rt.

Grafika-, könyvművészet, díszítőfestészet: Budapest Szfőv. Házinyomdája, Cserépfalvy Könyvkereskedés, Diósy Antal, Fery Antal, Horváth Endre, Hungária Könyvkiadó Rt., Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, H. Mattioni Eszter, Marsovszkyné Szirmay Ili, Magyar Szemle Társaság, Minárné Techert Anna, Molnár C. Pál, Officina Kft., Richter Aladár, D. Szabó István, D. Szabó Istvánné, Turi Polgár István.

Textil, csipke, gobelin, bútorszövet: Barbetti Ágostonné, T. Bodrog Erzsébet, Beregi Háziipari Szövetség, Budai Szövőműhely, M. Csürös Ferike, Ferenczi Endréné, Halasi Csipkeház, Sz. Holló Valéria, Koch Ernőné, László István, Marton Ilona, Milch Blanka, Molnár Béla, Mózes András, Nagyajtai Teréz, Oltáregyesület Vásárosnamény, Pannonia Csipkeüzem, Pallai Teri, Pekáry István, Rákóczy Nelly, Schubert Ernő, Szabó Éva, Testvérszövetség, Vezér Emilné,

Szőnyeg: Horváth Miksa Rt., Kiss Béla, Kontuly Béláné, Lakatos Arthur, H. Remsey Ágnes, Dr. Ráthonyi-Reusz Frigyes.

Ruhák: Barthus Irén, Zsindely Ferencné.

Baba, játék: Sz. Berry Gabriella, Freytag L. Zoltán, Kubicsek Rózsi, Kovács Gina, Mészáros Anna, F. Sárossy Eta, özv. dr. Szerelemhegyi Jenőné, Temesváry Ilona.

Fatárgyak: M. Deli Anna, Richter Aladárné, Szép Béla, Tolnai Flóra, Vladár Sándor.

Színpadi makettek: Magyar Nemzeti Színház, Molnár C. Pál.

Fényképek: Rónai Dénes.

Vegyesek: Kassai Rákóczi Múzeum.

SZABLYA JÁNOS

•KRÓNIKA•

IPARMŰVÉSZ KITÜNTETÉS. A Kormányzó Úr Ő Főméltósága elismerését fejezte ki kitűnő ötvös-grafikus tagtársunknak, Légrády Sándornak a magyar bélyegek tervezésénél kifejtett értékes munkásságáért. Felemelő érzés a magyar iparművész társadalomra, hogy újra egy iparművész nyert kitüntetést és ezért kétszeresen örülünk a Légrády tagtársunkat ért kitüntetésnek s e helyütt is átnyujtjuk neki társulatunk legjobb szerencsekivánatát.

„ÉPÍTÉSZEK ÉS IPARMŰVÉSZEK". Az utóbbi időben érthetetlen támadások hangzottak el a magyar iparművészek ellen. A támadások hol

MAGYAR IPARMŰVESZET
1940.

több, hol kevesebb ízléssel kerültek a nyilvánosság telé. Úgylátszik, a magyar iparművészek világsikerei okozzák a zavart. Tekintettel arra, hogy a támadásokban minduntalan társulatunkat is aposztrofálják, tehát bejelentjük, hogy társulatunk a maga részéről — igazságának tudatában — nem fogja válasz nélkül hagyni ezeket az érthetetlen jelenségeket. Nagyon csodálkozunk afelett, hogy a támadók nem tudják, hogy a legkiválóbb magyar építészek közül sokan társulatunk kebelében foglalnak helyet s hogy társulatunk mindig főkötelességének tartotta, hogy az építészek és iparművészek között harmónikus együttműködés lehessen. Ebből az álláspontunkból a jövőben sem engedünk. Egyebekben Orbán Ferenc m. kir. kormányfőtanácsos, a Felsőépítőipariskola neves tanára előadásában nem vállalt közösséget a támadók módszerével és szintén a megértés útját egyengette, a Magyar Mérnök és Építész Egyletben tartott előadásában. Ugyancsak ezt a célt szolgálta az az előadás, amelyet társulatunk egyik legkiválóbb építész tagja, Györgyi Dénes m. kir. kormányfőtanácsos, az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola kiváló tanára tartott április hó 22-én a Magyar Mérnök és Építész Egyletben, rámutatván arra, hogy semmiféle magyar tehetség elől az érvényesülés útját elzárni nem szabad, mert az ellenkezője a nemzet ellen elkövetett bűn.

• KIÁLLÍTÁSOK •

AZ „ÚJ MAGYAR OTTHON" kiállításról a magyar Rádió 12-én délután helyszíni közvetítést adott. A helyszíni közvetítést dr. Joó Tibor egyetemi magántanár tartotta, aki igen érdekes és szakszerű előadásban ismertette a kiállítás célját, a kiállított bútorokat és a társulat törekvéseit az új magyar otthon megteremtése érdekében. Kaesz Gyula építő iparművész tanárnak előadás közben válaszolt az előadó kérdéseire, és szabatos, megokolt felvilágosításokat adott a kiállítási törekvések és a magyar lakáskultúra fontosságáról.

• EXPORT • KÖZLEMÉNYEK •

FELÁRAK AMERIKAI VISZONYLATBAN. Újból felhívjuk az érdekeltek figyelmét arra, hogy minden hónap 1-én nyujtsák be társulatunkhoz azoknak a végleg lebonyolított exportüzleteknek az okmányait, melynek az Egyesült Államokra vonatkoznak és amelyeknek dollárellenértéke befolyt. Benyujtandók a következő okmányok:

1. a tanusítvány harmadpéldánya,
2. az exportot igazoló okmány (bejelentési ív kék példánya),
3. a dollárbeszolgáltatásra vonatkozó bankigazolás.

FRANCIA KIVITELI KONTINGENS MEGÁLLAPÍTÁSA. A M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal közlése szerint francia viszonylatban a következő kiviteli kontingensek állanak iparművészek rendelkezésére:

Csecsebecse (bijouterie áruk)	50 kgr
Művirág, gyümölcsök, levelek	25 „
Fayence, finom díszítve	200 „

Tekintettel arra, hogy a kontingens-kiosztást a francia illetékes hivatal végzi, az engedélyeket a vevőnek kell megszereznie. A kontingens kihasználása szeptember hó 30-ig eszközölhető.

• TÁRSULATI • KÖZLEMÉNYEK •

A TÁRSULAT KEBELÉBEN FOLYTATOTT MUNKA fontosabb eseményeiről az alábbiakban számolunk be.

1940. március 13-án délelőtt a társulat számvizsgálóbizottsága tartott ülést Dános Géza elnökletével.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a mai ülés tárgya az 1939. évre vonatkozó LV. rendes közgyűlés alkalmából a társulat 1939. évi számadásainak átvizsgálása. Felkérésére a bizottság tagjai gondos és lelkiismeretes munkával átvizsgálták a társulat számadásait és azokat teljesen rendben lévőnek találták. Elnök határozatilag mondotta ki, hogy a számadásokat, valamint a számvizsgálók jelentését a közgyűlés elé terjesztik. Több tárgy nem lévén, az ülést bezárta.

1940. március 13-án délután a jelölőbizottság Seenger Béla elnökletével tartott ülést.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a mai ülés tárgya az 1939. évre vonatkozó LV. rendes közgyűlés alkalmával megejtendő választásokra az alapszabályok szerint megüresedő választmányi és számvizsgálóbizottsági helyekre a jelölések megejtése. Helbing László titkár felolvasta a kiesők névsorát és a megüresedő helyek betöltésére vonatkozó elnökségi javaslatot, amelyet a bizottság egyhangúlag fogadott el. (A névsort a közgyűlésről szóló jegyzőkönyvi kivonatunkban adjuk közre.) Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

1940. március 28-án a jelölőbizottság tartott ülést, amelyen Helbing Ferenc elnökölt.

Elnök üdvözölte a megjelenteket és az ülést megnyitotta. Bejelentette, hogy a mai ülés tárgya az 1939. évre vonatkozó LV. rendes közgyűlés alkalmával megválasztandó tiszteletbeli tagok jelölése. Szablya János ügyvezető alelnök ismertette az elnökség idevonatkozó javaslatát, amelyet a bizottság egyhangúlag fogadott el. (A névsort a közgyűlésről szóló jegyzőkönyvi kivonatunkban közöljük). Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárta.

(A közgyűlési jegyzőkönyv kivonatát helyszüke miatt következő számunkban közöljük.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Szablya Frischauf Ferenc.

33.718. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (F.: Thiering Richárd.)

Csakó Elemér

TÖRTÉNELEM A BÉLYEGEKEN

KÉSZÜLŐDÉS AZ 1938-IKI SZENT ISTVÁN ÉVRE

Hol vagy István király?... téged magyar kíván... ősi igéit idézi fel az emlékezetben a postavezérigazgatóság, mikor Szent István és a magyar szentek ábrázolására írt ki pályázatot a jövő évi jubileum s eucharisztikus kongresszus alkalmából. Bélyegeken akarja a világ szeme elé vinni glóriás multunk legszebb tanuvallomásait.

I. Az első sorozat Szent István egyházi kapcsolatáról szól: Szilveszter pápa, a Szent Korona, Imre, Gellért és főként Patrona Hungariae szerepel itt, a Nagyboldogasszonynak felajánlott országgal. II. A második csoportot a magyar szentek alkotják: István, Imre, László, Erzsébet, a pécsi Mór s a koronát elutasító Boldog Margit. III. Végül Szent István életrajzából egy második sorozat is készül; születését, koronáztatását, térítő, jogszerző, országalapító és építő munkásságát, a pogányság és a külellenség fölött vívott győzelmét, családját és halálát kívánja megörökíteni.

A feladat igen szép. Első szent királyunk és az Árpádház szentjei hatalmas szellemi és erkölcsi erőforrást jelentenek a magyarság számára. Tehát a kicsiny grafikai terméken át, aminő a bélyeg, olyan művészi megoldásban kell mindezeket a történelmi nagyszerűségeket a szívekbe sugározni, hogy az becsületet szerezzen nevünknek, kultúránknak és hazánknak.

A feladat azonban nem könnyű. Mindenekelőtt tisztázni kell a historizáló tartalmiság és alakiság összes részleteit. A jelenlegi kultuszminiszter, mint történész, szíves volt a legfőbb irányítást megadni. Azonkívül az Irodalmi és Művészeti Tanács, a Műemlékek Országos Bizottsága, valamint a Bíboros Hercegprímás kiküldöttje a pályázó művészeknek alapos felvilágosításokkal szolgált a készítendő bélyegábrázolások régészeti, hitéleti és művészeti kapcsolatai felől.

I.

Magának Szent Istvánnak élete és jelentősége 900 év távlatából sokfelé ágazó figyelmet kíván. A szellemtudományi történetírás másként vetíti elénk a szentistváni gondolat belső és külső lényegét, mint ahogyan az egykori krónikások vagy ahogyan a XVII—XVIII. században lefestették. István nem volt az a nagyszakállú kegyes öreg, az a csupa jóság. Hóman erős és megingathatatlan akaratúnak jellemzi. Apostola népének, de a szent cél érdekében kemény kezű. Imre sem üvegházi növény, atyjával táborozik és vadászaton esik el.

Természetesen az új megállapításoknak az ikonográfiája is új. Korszerűbb és hitelesebb. Ha a tudomány szerint István komor, akaraterős, de szíve és vére szerint igaz magyar, aki a magyar nemzetállamot hatalmi eszközökkel vértezi fel évezredekre szóló európai életre, akkor azt másként el sem képzelhetjük, csak Lepold Antal útmutatása szerint. Ő István király arcmásánál a koronázási palástra figyelmeztet. Gizella ezt még 1031-ben, férje életében, csinálttatta veszprémi apácákkal. Ott egy zömök, szinte kerek koponyájú, rövid szakállú, erős arccsontú, erélyes emberre találunk, akinek keleti jellege is felismerhetőnek látszik. Ruházata szintén hitelesnek vehető: királyi palástján jobbvállról van a boglár. Fején nyitott házi koronát visel. Kezében lándzsa és országalma. Ma, mikor a szent korona s az apostoli kettős kereszt későbbi, III. Béla korából származó formája szinte eszmévé finomodott előttünk, azoknak Szent István idejebeli ábrázolása csak gondos tanulmányokkal és még gondosabb mérlegelésekkel érhető el.

A bírálóbizottság lelkiismeretes elemzése szerint a művészek igen jelentős műveket hoztak létre mindannyian. Négy külön figyelemben is volt részesíthető. Megnehezítette teljesítményüket az a körülmény, hogy még mindig nincs tisztázva, vajjon a kisebb igényű átlagemberek vagy a nagyobb művészi igényekre iskolázottak számára készül-e a bélyeg. Volt olyan mester, ki aggályosnak tartotta eltérni az eddigi régibb felfogástól s gondosságra, szabatosságra törekedett legfőképen. Helbing Ferenc a mélynyomás vonal- és foltnélküli árnyalatait kevésbbé alkalmazta kifejezési eszközei közt. De volt neki egy igen jó gondolata, mikor Szent Istvánt az áldó jobbjával rajzolta meg. Egy másik művész viszont a bélyegnél szükséges kalligrafikus tisztaságot mellőzte. Jeges Ernő nek itáliai levegőt lehelő koronaátadási vagy a modern szentistváni megjelenítése monumentális ugyan, de éppen azért nem fér el eléggé a bélyeg kicsiny területén az elhangzott vélemények szerint.

Cód

Az egyhangú döntés a kivitelt illetően a fiatal Légrády Sándor mellett foglalt állást. Hat munkája közül öt nyert díjat, úgyhogy úgyszólván a teljes sorozatot készen hozta. A sokszorosítás mesterségbeli részét tökéletesen érti, annak minden előnyét ki tudja művészete számára aknázni. Ezt már a budavári bélyegeinél is láttuk. Még a papír csipkézett széle is ornamentumként hat nála. E pályaműveiben azonkívül nemcsak felfokozta saját művészi értékét, hanem újszerűséggel is szolgált. A hősi és misztikus eredetű világnak ábrázolásához a szellemtudományi kutatás felülről néző, fényt-árnyat felvillantó, de mégis egységekbe foglaló szellemében igyekezett új formanyelvet kialakítani. Élményszerű izgalommal veti oda mondanivalóit, amelyeknek sodrában elhalkulhat az, amit a valóság jelent, de benne marad, amit a művész érez. Archaizáló ihlettséggel meg tudja válogatni, mire adjon hangsúlyt. Tárgykörét mindig koncentrálja, sohasem esik szét a jelenségek együttese. Nem utánoz sem multat sem másokat. Az ő szavát a fiatalság szavának kell elfogadnunk, amely az alkalmazott grafikánál, a népszerűségre törekvő mindenki-bélyegénél, külön propagandaértékkel bír.

4 /
MAGYAR IPARMUVESZET
1937. 9-10. 4

II.

A nemzetközi eucharisztikus kongresszus kitűnő alkalmat nyujt arra, hogy a magyar szentekre is ráterelődjék a világfigyelem. Szentjeinkről elmondhatjuk, hogy egyben a magyar fajiság inkarnációi. Tündöklő magasságban állnak kortársaik fölött. A katholikusság dicsőségének koronatanui. Még ma is magasztos példák a hívő lelkek számára. Megérdemlik a sok Nepomuki és Flórián mellett, hogy bélyegekkel is segítsük bevezetni a köztudatba ragyogó személyiségüket.

Az univerzális egyházba ők visznek bele némi nemzeti árnyalatot István a nyugati kultúrközösségbe kapcsolta népét, de a magyar élet ősi formáit is bölcsen megkímélte. Ábrázolásában újabban kezdik ennek megfelelően a fiatalos tetterőt és a keleties egyeduralkodást érzékeltetni. Imre is inkább trónra készülő királyfi. László pedig egyenesen harcokban dicső magyar lovagi ideál. Mór pécsi püspök nagy tanítómester. Boldog Margit középkoriasan aszkéta, de a Nyulak szigetének virágos kertjében. Erzsébet nagyobb kultuszt érdemelne, legalább is akkorát, mint amekkorában Bártfán és Kassán részesült; Szent Ferenc természetérzésének és szociális szellemének ő a legméltóbb női kifejezője.

Minderről a magyar szenteket rajzoló művészek bőven kaptak indításokat Vargha Damjántól és tőlem. A pályázati eredményeken meg is látszott a témában való komoly elmélyedésnek a nyoma. A korszerűség fokozottabb keresése folytán még nagyobb ellentét mutatkozott a tegnap és tegnapelőtt művészei s a holnap és holnapután felfogása között. De a maradi plusquam-perfectum s az előretörő futurista pályamunkák közt is annyi jó tervezet került felszínre, hogy érdemes lenne mindegyiket a maga helyén felhasználni. Kegytárgyak, emlékérmek, intarziák és cukorkadobozok volnának felfrissíthetők általuk a jövő évi idegenforgalom számára. Egyiknél a síkban fogalmazott dekoratív erő, a másiknak szenvedélyes vonalú lendülete sok becsületes értéket tartalmaz.

Csak épp a bélyegnél nem lehet a dzsesszszerű hangszerelést igénybe venni, a csokoládécímkénél már igen. A szentek, az állami értékjegyek, sőt a mélynyomás is nagyobb fegyelmezettséget kíván. A III. díjat nyert művész (Englerth Emil) áhítatos kegyelettel törekszik mondanivalóinak kifejezésére. A részletekben azonban nem győzi művészettel az iramot. A II. díjas mester (Fery Antal) műveiben sok lelkiséget látott a sokféle összetételű bizottság egy része. István erőteljességét, szinte „ázsiai" beállítottságát szívesen fogadták.

Márton Lajos, az ismert cserkészillusztrátor, nyerte el az első díjat és kapta meg a kivitelezést. Az ő Istvánja is keleti fajta, akarattól duzzad s messzenéző. László távolodik a győri hermától, de a győri herma is évszázadok távolában áll Szent Lászlótól, Erzsébet viszont szerencsésen nem emlékeztet Holbeinre, de Marburg, Kassa vagy Bártfa emlékeire sem. Itt-ott megkívánt kisebb rajzbeli változtatásokkal az áldozatkész és körültekintő postavezérigazgatóság a nagyszerű rajzkészségű Márton Lajos kezéből olyan bélyegekhez jut, amelyek remélhetően a nagyközönség kedvencei lesznek.

III.

A jövő év nagy bélyegtermésében a harmadik bokréta a Szent István életrajzához közvetlenebbül simuló legendárius sorozat lesz. Ez még csak most van készülőben. A művészek az első tervvázlatnál tartanak, melyet kétszeres nagyságban csináltak, hogy a bélyegszerűség korlátjaihoz jobban igazodjanak.

A pályázati felhívás, nagyon szerencsésen, a Képes Krónikából indította el a művészeti megoldás irányát. Annak festett legendáriuma történelmet mesél és pedig széles közönség számára. A kisméretű miniatúrák stílusa sokban rokon a bélyegek kis területen sokat kifejezni akaró kívánalmával. Szebb ünneplést az 1933-ban Ausztriából visszakerült Képes Krónika számára nem is lehet elképzelni, mint hogy Szent István történelmi szerepeltetésénél a bélyegek tervezői visszahajolnak hozzá.

A Chronica de gestis Hungarorum Nagy Lajos korában készült ugyan, de sokban jellegzetes ábrázolást tartalmaz Szent István idejére vonat-kozóan is. Kutatások nyomán megállapítható, hogy a magyar ruhájú és fegyverzetű alakok a X—XI. századra is érvényesek. A kompozíción kívül a tárgyi részletekre nézve is útmutatást kaphatnak tehát innét a művészek. Legalább is annyit, mint Szent Lászlónál a győri herma figyelembe vevői vagy amennyit kapott Toldihoz Arany János Ilosvaitól.

A Képes Krónika állítólagos festője, Medgyesi Miklós, kétségen kívül Magyarországon dolgozott. Ha távol is áll a Szilveszter-korona itáliai „maniera greca"-jától, de olasz (nápolyi) miniatúrákból tanulhatott. Itthon pedig megismerkedett a nálunk szereplő nyugati vitézek s a magyar urak felszerelésével, hallott néphagyományokat, látott a szent királyainkról freskókat; általán illusztrációiban többet mond csodálatos és kedves művészi rejtélyességgel, mint a szövegíró. Jelenetei, ötletei, tárgyismerete tehát készen várják a bélyegtervezőket. Nála az események megjelenítései költői, sőt szinte drámai magaslatra emelkednek. „Gyönyörű hősi dalok és legendák szárnyalása hallszik ki képecskéiből". Magyarország legfényesebb korszakának e parányi töredéke a legjobb forrás arra, hogy abból archaizáló bájt és tömör történelmi felfogást lehessen meríteni. Jó lesz ezt azoknak is figyelembe venni, kik a jövő évi képzőművészeti pályázatokon szándékoznak részt venni.

A tervező művészeknek csupán arra kell ügyelni, hogy a megadott témáknál ellentétbe ne kerüljenek a szellemtudományi történetírás legújabb megállapításaival.

Minthogy a Képes Krónikáról nem adnak kellő fogalmat sem a fényképek, sem Bicsérdy színes másolatai, a bélyegtervező művészek elzarándokoltak a Nemzeti Múzeum könyvtárában őrzött eredeti kódexhez s ott megbeszéléseket folytattak Gerevich Tibor professzorral és e sorok írójával. A vajszínű pergamentlapokat forgatva megittasodtak a miniatúrák szépségeitől s a konferenciázás eredményeként nemcsak művészi el-

Légrády Sándor

Légrády Sándor grafikusmű-
vész, I. Verbőczy-u. 13. 360-615

Bptávb 1940 szept.

Légrády Sándor

MAGYAR IPARMŰVESZET

1940-49 l.

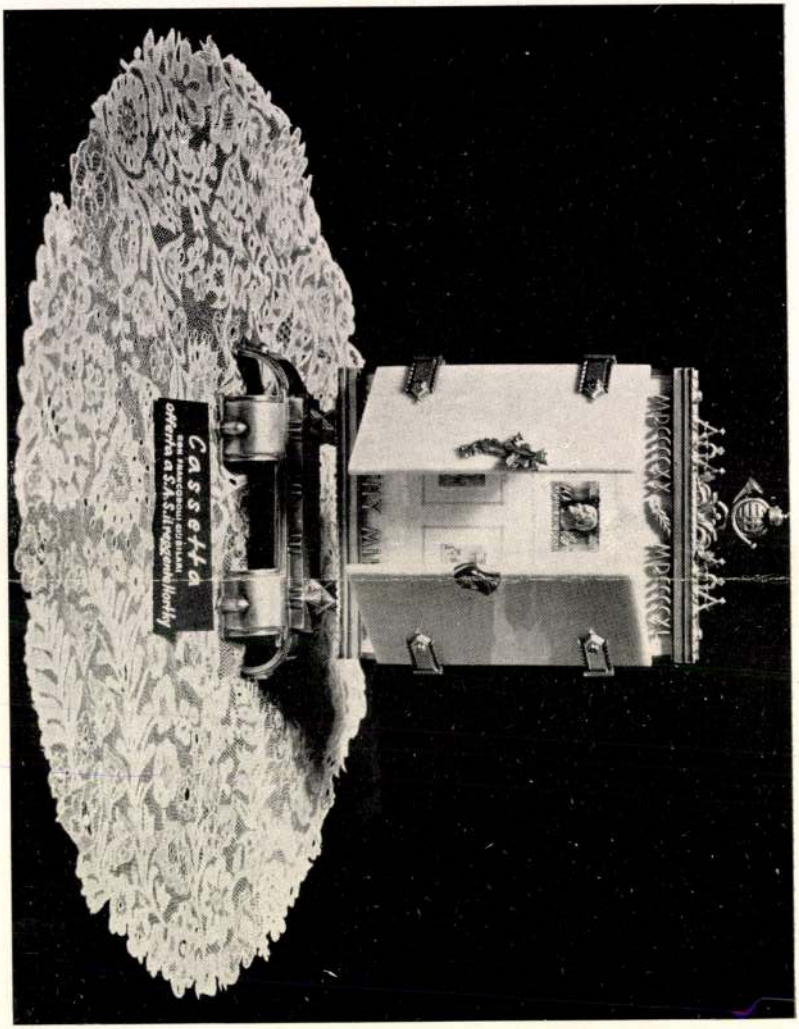

A VII. Milánói Nemzetközi Iparművészeti Kiállitásról - Díszszekrénye. Legrádi Sándor műve

Légrády Sándor

grafikus

A Magyar Iparmüvészek Orsz. Egyesületének ezüst érmét kapta 1940-ben.

MAGYAR IPARMÜVÉSZET

1940. 64. l.

MAGYAR IPARMŰVESZET 1937. 226. f.

Légrády Sándor

A Szent István bélyegek I. sorozata. *Légrády Sándor* pályanyertes, kivitelre került tervezetei: Szilveszter pápa átadja Ascheriknek a koronát, a székesfehérvári templom alapítása, Gellért oktatja Imrét, az ország felajánlása Máriának, a Thuróczy-Cronika koronázási jelenete, a koronázási palást Szent Istvánja, a Szent Korona.

Légrády Sándor

grafikus

vród

Magyar Film

1942. szept. 7.

(L. nyilatkozata

a filmplakátról.)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Légrády Sándor

wód

Nemzeti Újság

1942. dec. 20.

(Uj postabelyegek.)

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Légrády Sándor

Esti Magyarország

1942. dec. 19.

(Az magyar bélyegek)

Az új 30 filléres bélyeg színe vörös, a *kassai székesegyházat* ábrázolja, az új 40 filléres bélyeg szürke színű, *a debreceni nagytemplom* mása díszíti, az új 50 filléres bélyeg világoskék színű, az *esztergomi bazilika* képével díszítette a tervező művész, az új 70 filléres bélyegen a *Deák-téri evangélikus templom* van, a bélyeg színe zöld, végül az új 80 filléres bélyeg a *Mátyás templomot* ábrázolja, mögötte a dicsfényes Szent Korona, az országalma, a jogar és a kard látható. Az új 30, 40, 50, 70 és 80 filléres bélyegeket *Légrády* Sándor tervezte.

A HORTHY-REPÜLŐ BÉLYEGEK

Január elsején a Horthy Miklós repülőalap javára és a magyar pilótáknak, a levegő huszárjainak tiszteletére új bélyegek kerülnek forgalomba. A magyar repülés nagyszerű tényeket tudott eddig is felmutatni. Annak továbbfejlesztésére nyujtanak e lapocskák segítséget és népszerűsítést.

A zöldes 6 filléresen a sárkányt eregető gyermek álmodozik a levegő legyőzéséről. Égi jelenségként kisérti a Horthy-alap jelvénye.

A 10 filléres barnás színárnyalatában a motornélküli repülő ifjút látjuk. Szinte szárnya nő az égbetörő vágyakozástól a magyar Ikarosznak. Egy új embertípus

alakul ki előttünk a lovasnomád ivadékából: a bátor-szívű s biztoskezű repülő.

A rőtvörös 20 filléresen a magyar történelem legendárius szárnyaira Gábor arkangyal hozza a koronát és a kettős keresztet s a szentistváni gondolat jelképeinek védelmére felvonul a magyar repülőraj.

E bélyegek magasan röppenő erőtényezőkkultuszára hívják fel a figyelmet, melyek magyar sorsunkat is támogatják egyben. Jövedelméből pilótanövendékek új tanulógépeket kapnak.

Légrády Sándor rajzolóművész, a Szent István, a Pax-Ting, a koronás, a templomos és sok más bélyegek kitűnő mestere, lelkes átérzéssel oldotta meg kompozícióit.

Cz.

Képes Krónika
1940. jan. 1. (1. sz.)

jelekből ítélt, a piros pörsenések feleltek neki, a pulzus, a sztetoszkóp, a hőmérő, — a kisfiú összeszorította fogait. Nehéz éjszakákon ült Rose mellette és el sem mondhátta volna a gyötrelmeket. Nagyon jól tudta, hogy semmi köze a kisfiúhoz. Hány kisfiú kerül még a keze közé! Vállalhatná mindegyikért *belül* is a felelősséget? Nem égetheti föl magát egy meddő szeretetben, — asszony lesz ő is, készülni kell a saját gyerekeire. Már nem sírt, csak figyelt befelé az ágy szélén, önmagába, mint aki azt lesi szorongva, boldogan, hogy valaki elindul a szíve alatt.

Amikor túl voltak mar mindenen, megfürdette a kisfiút. A vékony, törékeny kis csirkecsontokon Rose szappanozó ujjai tétován, gyengéden jártak, a mellét mosta, egy pillanatra elkapta újjait a kisfiú feldobbanó szívéről, s amikor a nehéz frottirkabáttal végigdörzsölte, pirosra, melegre a kis testet, elpírulva érezte, hogy a kisfiú a hajára teszi a kezét. Felnézett rá a gőzös, szagos fürdőszobában s megfogta egy gyengéd, óvatos mozdulattal a két vékonyka, halványbarna karját:

— Akarsz valamit, mon petit?

— Nem, nem akarok semmit.

Pirosak lettek mind a ketten, a fürdőkályha tüze rózsaszínen világította meg a széken száradó kisfiút.

Megkopaszodtak a fák, a nap átsütött ágaikon, a dunaparti gyerekkocsikra sovány árnyékot yetettek az akácok. Rose és a kisfiú szeme káprázott az éles, józan napfényben az első sétán. A kisfiú lassan ment, elfelejtette a járást, arcát kicsípte a hideg, melyből az árnyékban érezni lehetett már a messzi, erős havat.

A téren túl is voltak, meg akartak fordulni, amikor egy piros, mocskos labda gurult a kisfiú lábához. Meglepetten megálltak, a kisfiú tanácstalanul tapogott, szemben vártak a gyerekek, hogy a labdát visszadobja. Egyszerre fölszakadt benne valami feszessség, amit maga sem értett, ügyetlenül, felszabadultan lehajolt és boldogan elhajította a labdát. A labda erőtlenül lendült egyet és átpattant a bekerített villamos sínekre. Egy pillanatig némán álltak, az idegen gyerekek a villamosok között kergették már a labdát, a kisfiú lesütött szemekkel, rémülten, szégyenkezve nézett maga elé.

Rose ekkor nevetni kezdett, magához szorította a kisfiút és boldogan, mintha sírni akarna, nevetett tovább:

— Milyen ügyetlen vagy! Én szégyelem magam miattad!

Édes és fájó volt ez a korholás, csak az mondhatta, akinél senkinek több köze nem lehet a kisfiúhoz, akivel, ketten, egyedül állanak egy egész élettel szemben. A kisfiú szeme tele volt könnyel, de nevetett és átkarolta Rose nyakát. Egybefolytak a könnyeik. Rose szíve sebzetten és boldogan fájt, mint annak, aki egy percre magához ragadhat egyetlen érzést, amely igazában meg sem illeti, és benézhet a paradicsomba. Jól tudta, hogy ez az öröm megmarad, sajogni fog örökké és édes lesz örökké, s egyszer el lehet felejteni Nancyt, a Champagne permetkék dombjait, az egész világot, csak ezt nem, soha, soha, amíg él.

Ezüstrókák, bundák
meglepő olcsó áron
POREMBA FERENC szücsmesternél,
Központi városháza
IV., Károly-krt 28. Tel.: 188-483.
Baross-tag. Baross áruhitel.

Szegedy László

UJDONSÁGOK

Az új magyar légiposta-bélyegek

Mint mult számunkban már bejelentettük, az új magyar légipostabélyegek, melyek *Légrády Sándor,* a kiváló grafikus művész eredeti tervei szerint készültek el, forgalomba kerültek. Minden túlzás nélkül megállapíthatjuk, hogy a magyar posta ezzel a kiadással iskolapéldáját mutatta meg, milyennek kell lennie a kifejező, tervezésben és kivitelben, nemkülönben színezésben is egyaránt művészi bélyegnek. Az új légipostabélyegek néhány nap alatt külföldön is igen keresettekké váltak.

Az új bélyegek rajzát bemutatjuk olvasóinknak.

Ennél a kiadásnál a posta új fogazó-fésüket vett használatba, az új nagyságnak megfelelően. A fogazat mérete 12 : 12½.

*

Ausztria: Az „anyák napja" alkalmával idén kiadott bélyeg máj. 5-én jelent meg. A bélyeg Dürernek „Mária a gyermekkel" című híres fafest-

ménye után készült, mely a bécsi szépművészeti múzeum kincsei közé tartozik. A bélyeg névértéke 24 Gr., sötétkék színű, példányszáma 2 millió. Az első három nap csak a tartományi székhelyeken került korlátozott forgalomba, amennyiben csak az alkalmi levélboríték vagy levelezőlappal együtt volt vásárolható. A tetszetős bélyeget olyan tömegben vásárolták, hogy a legtöbb postahivatal ellátmánya rövidesen kimerült. A tartományi székhelyeken máj. 2—7. között a bélyeget alkalmi lebetűzéssel látták el.

Jun. 2-án megjelentek a forgalomban levő bélyegsor régen beharangozott kigészítő magas értékei közül az elsők: 3 S. (aratópár) és 5 S. (kőművesek). A bélyegeket az osztrák államnyomda új mélynyomású gépein állították már elő. A 10 S-es érték, melyet Dollfuss mártir-kancellár képe

A Bélyeggyűjtő 1936, 119. l.

fog díszíteni, halálának 2. évfordulója napján július 25-én jelenik meg.

A „Postmarke" közlése szerint idén a téli segélybélyegek nem felülnyomásosak lesznek, hanem új rajzzal fognak megjelenni. Ezen és a szokásos jótékonysági sorozaton kívül az osztrák posta ebben az évben több bélyeget nem fog kiadni.

Bulgária: A 30 c. vörösbarna és 50 c. kékesviola színű új értékeken a tojásalakban elhelyezett heraldikus

oroszlánt két búzakalász keretezi. — Boris király képével díszített 1 levás bélyeg színe újabban zöldessárga.

Az új sorozatból újabban megjelent a 15 Stot. v. zöldszínű érték is.

Csehszlovákia: K. H. Mácha költő halálának 100. évfordulójára május 1-én 50 H. zöld és 1 K. vörös színű emlékbélyeg jelent meg.

Máj. 27-én kiadták az új bélyegsor első értékeit: 50 H. zöld (Benes elnök) és 60 H. viola (Stefanik generális).

Franciaország: Alphonse Daudet emlékét hirdeti egy új 2 Fr-os bélyeg, mely a fontvielle-i szélmalmot ábrázolja, ahol Daudet múzeuma nyert elhelyezést.

A tavalyi 1.50 Fr-os „Normandie" bélyeget újból forgalomba hozták színárnyalati változással: a bélyeg most világoskék.

Május 28-án a munkanélküliek gyermekei javára 50+10 c. értékű vörösbarna színű jótékonysági bélyeg jelent meg.

Pilatre de Rozier léghajós emlékére, arcmásával díszített 75 c. értékű zöldeskék színű bélyeget adtak ki.

Hollandia: Az utrechti egyetem fennállásának 300 évfordulójára, két háromszögletű emlékbélyeget adtak ki: 6 c. s. karmin (Pallas Athene), 12½ c. s. kék (Prof. Gisbertus Voetius).

Az idei nyári jótékonysági béyegek május 1-én megjelentek: p.

1½+1½ c. feketésbarna (H. K. Onnes (1833—1936.) képmásával, aki

leydeni egy. tanár volt. Híresek az alacsony hőfokok mellett végzett kísérletei).

5+3 c. zöld (A. S. Talma (1864—1916.) pap és államférfi képmásával,

Légrády Sándor, iparmüvész. Született Budapesten, 1906-ban. Középiskoláit a fővárosban végezte és az Iparmüvészeti Iskolában folytatott tanulmányokat. Itt az ötvösmüvészetet, a grafikát és az üvegfestészetet, az utóbbit Kölber Dezső mellett sajátitotta el. Számos, az ötvösmüvészetbe vágó munkájával, valamint egyházi és világi jellegü üvegfestészeti alkotásaival aratott sikereket. Jelenleg az államnyomda grafikus-tervezője, ahol állampapirok, bélyegek és hasonló nyomdai termékek terveit késziti. Müvészeti iránya magyar érzésétől áthatott, modern. Emlitett iparmüvészeti munkáin kivül kisplasztikával és textilmunkával is foglalkozik. Jelentősebb alkotásai közül a következőket emeljük ki: a Máv. gépgyár vezérigazgatója jubileuma alkalmából készült cizellált ezüst dombormü, a Szent Imre jubileumi év alkalmával tervei alapján készült müvészi kivitelü himzett miseruha, a kormányzó és Gömbös honvédelmi miniszter diszoklevelei, valamint a budapesti VII. ker. izraelita főgimnázium részére rendelt biblai tárgyu üvegfestmények kartonjai. A magyar cserkészmozgalomban élénken résztvesz.

398 JENDRASSIK Jenő, Mária és Erzsébet kiraly-

Rát Str. 746 l.

408 SPANYIK Kornél. Frou-Frou. Olajf. Eladó.

409 PAP Henrik. Az üres bölcső. Olajfestmény. 1500 frt.

410 TELEPY Károly. Dunapart alkonyatkor. Olajf. 100 frt.

411 PESKE Géza. Kifáradva. Olajf. 700 frt.

412 BRAUNECKER Ernestina bárónő. Női arckép. Olajf. Magántulajdon.

413 CRAMER Heléne. Rhododendronok. Olajf. 250 frt.

414 MESTERHÁZY Kálmán. Balatoni részlet. Fenékről tekintve. Olajf. Eladó.

415 FILIPPINI Francesco. Cannaregio hidja Velencében. Olajf. 400 Márka.

416 LEHNERT Hildegarde. A meglakolt róka. Olajf. 360 frt.

AZ 1938 ÉVI SZENT ISTVÁN BÉLYEGEK.

A Szent István emlékév tartamára, első szent királyunkra vonatkozó ábrázolásokkal 14 értékből álló sorozat kerül forgalomba. Kivitelre Légrády Sándor iparművész pályaműve kerül.

Az 1 f.-es (élénklila) és 10 f.-es (sötét narancssárga) bélyeg képe a Szent Korona átvételét Silvester pápától,

a 2 f.-es (barna) és 16 f.-es (neutráltinta) a templomalapító Szent Istvánt,

a 4 f.-es (kék) és 20 f.-es (sötétvörös) a trónon ülő Szent Istvánt,

az 5 f.-es (meggypiros) és 25 f.-es (sötétzöld) Szent Imrét, Szent István jelenlétében oktató Szent Gellértet,

a 6 f.-es (zöld) és 30 f.-es (világosbarna) a Szent Korona felajánlását,

A 32 f.-es (lilásvörös sárga alapon) és 50 f.-es (vöröses lila zöldes alapon) Szent Istvánt térdképben,

a 40 f.-es (szürkés kék kékes alapon) a Patrona Hungariae-t,

a 70 f.-es (lombzöld zöldes alapon) a Szent Koronát ábrázolja.

A bélyegek nagysága a jelenleg forgalomban levő Patrona Hungariae rajzúakkat azonos. Fogazás 12.

Die St. Stefansmarken für das Jahr 1938.

Während der Dauer des St. Stefan-Gedenkjahres kommt eine aus 14 Werten bestehende Reihe, mit auf unseren ersten heiligen Kőnig bezughabenden Darstellungen, anfangs nächsten Jahres in Verkehr.

Es gelangen die Entwürfe des Künstlers Alexander Légrády zur Ausführung.

Die Marken zeigen folgende Darstellungen:

Die 1 F. (lebhaft violett) u. 10 F. (dunkelorange): Übernahme der heil. Krone vom Papste Sylvester,

die 2 F. (braun) u. 16 F. (neutraltinte): den Kirchenbauenden St. Stefan,

die 4 F. (blau) u. 20 F. (dunkelrot): Den auf dem Trone sitzenden St. Stefan.

die 5 F. (rot) u. 25 F. (dunkelgrün): St. Gerhard unterrichtet St. Emmerich im Beisein des heiligen Stefan.

A Bélyeggyűjtő 1937.

Majd ismét klasszikus lebetüzések és előfutárok között találtuk magunkat, — ahol kissé pihenhet szemünk a sok színes tarkaság után. — Megnéztük még a különféle repülőposta, Zeppelin-posta gyüjteményeket és végül, amit legelőször néztünk meg és aminek varázsa alól nem tudtunk szabadulni még ma sem, amikor hetekkel később papírra vetjük impresszióinkat, — be kell számolnunk a posta kiállításáról.

A prágai posta- és távirdaminisztérium kiállítása külön fejezetet érdemel. — Iskolapéldája annak, mit tehet a posta és mit kell tennie a postának a saját országa filateliájának propagálására és a nemzeti filatelia istápolására. — Hogy milyen propagandaerő rejlik abban, hogy a posta lejön a filatelisták közé és a nagyközönségnek bemutatja a bélyeg előállítását a vázlatoktól kezdve a bélyeg nyomásáig és a kész bélyegívek szemünk előtt való perforálásáig, — azt már láttuk Bécsben is, — de ott világkiállítás volt. Itt azonban csak országos kiállítás volt, kizárólag hazai kiállítók vehettek részt, külföldi legfeljebb csak cseh-szlovák anyaggal.

Ezt a nagyszabású, igazán emlékezetes kiállítást ilyen átütő sikerrel a leglelkesebb filatelista gárda sem tudta volna megrendezni, ha az állam, a város, a hatóságok, a vasút és főként a posta idejében meg nem érti, hogy elsősorban a saját jól felfogott anyagi érdekét szolgálja közvetlenül és közvetve, mikor minden elképzelhető erkölcsi és anyagi támogatást megad annak a filatelista társadalomnak, melytől évről-évre, minden különösebb ellenszolgáltatás nélkül milliós hasznot lát.

Itt az erkölcsi támogatáson kívül a posta 650.000 darab Bratislava-Block több milliós jövedelmét osztotta meg a kiállítást rendező filatelista szövetséggel és nagyon sok kis ívet adott el a a filatelistáknak az ott a helyszínen gyártott ujságbélyegekből. Szóval amellett, hogy nemes gesztussal és a kiállítási blokk engedélyezésével lehetővé tett egy világraszóló filatelista eseményt, még milliós haszonnal zárult kitünő üzletet is csinált a posta.

A jól megszervezett és előkészített propaganda várakozáson felüli tömegeket mozgatott meg, úgy hogy mire a vonattól a kiállítás épületéhez érkeztünk, már végeláthatatlan tömeg állott sorfalat rendőri kordon mögött az épület előtt, annak mindkét oldalán bebocsátásra várakozva. — Egész kilátástalannak tűnt fel, hogy a kiállítás épületébe idejében be lehessen jutni, ha a várakozó tömeg után sorba állunk. A kivezényelt rendőrtiszt azonban értesülvén arról, hogy a kiállítás rendezőségének meghívására a LEHE képviseletében Budapestről jöttünk, a legnagyobb előzékenységgel nyitott részünkre utat a tömegen keresztül és már bent is voltunk a vezetőség irodájában, ahol pillanatok alatt megkaptuk igazolványainkat s már meg is indultunk a körsétára, 200 kiállító milliós anyagát megte kinteni.

Schiller Dénes.

die 6 F. (grün) u. 30 F. (hellbraun): die Anbietung der heiligen Krone.

die 32 F. (lilarot auf gelblich) u. 50 F. (rotlila auf grünlich): St. Stefan.

die 40 F. (graublau auf bläulich): Patrona Hungariae und endlich

die 70 F. (laubgrün auf grünlich): die heilige Krone.

Alle Marken haben die Grösse der jetzt im Verkehr befindlichen 1—10 Pengő Marken. Zähmung 12.

Légrády Sándor

— HIREK —

A postavezérigazgatóság felhívja a közönség figyelmét arra, hogy az 1937. évi Budapesti Nemzetközi Vásárral kapcsolatban folyó évi február hó 22-én kiadott 2, 6, 10, 20, 32 és 40 filléres alkalmi bélyegek postai küldemények bérmentesítésére csak a folyó év végéig használhatók fel. 1938. évi január hó 1-től tehát a postahivatalok az ezekkel a bélyegekkel bérmentesített küldeményeket meg fogják portózni. A postavezérigazgatóság külön is kéri mindazokat, akik e bélyegekből vásároltak, hogy a készletükben levő bélyegeket a folyó év végéig használják fel, mert ezeket forgalomból történt kivonásuk után a postahivatalok forgalomban levő bélyegekre nem fogják becserélni.

*

A Harsányi Zsolt szerkesztésében megjelenő *„Vendégforgalmi Ujság"*-ban f. évi november hó óta állandóan bélyegrovat jelenik meg.

*

A *„Verein für Briefmarkenkunde Dresden"* a Levélbélyeggyüjtők első hazai egyesületét f. évi közgyűlésén levelezőtaggá választotta és erről az egyesületet díszes oklevéllel értesítette.

*

Csehszlovákiában október 16-ika óta automobilpostahivatal működik. E napon nyílt meg Prágában a Nemzetközi Automobilkiállítás, melyre a csehszlovák postavezérigazgatóság automobilra szerelt postahivatalt küldött. E postahivatal, illetve automobil 11 m. hosszú, 2.5 m. széles és 3.2 m. magas és 3 ablaknál (Schalternél) szolgálják ki a tisztviselők a közönséget. Az ablakok oly alacsonyan vannak elhelyezve, hogy a közönség a földön állva könnyen elérheti. Rossz időjárás esetén az ablakok fölé szerelt redőnyök védik a közönséget. A postahivatalban jó hangszigetelésű telefonfülke áll rendelkezésre. Az automobil falából kihúzható asztallap a közönség kényelmét van hivatva szolgálni. Rossz idő esetén az asztallapot az automobil falából kihúzható redőny védi. Az automobil két oldalán levélszekrények vannak szerelve. Az automobilpostahivatal minden nagyobb ünnepségen, összejövetelen, kiállításon, sporteseménynél, stb. stb. meg fog jelenni. E postahivatal elfogad közönséges és ajánlott küldeményeket, értékcikkeket árusít, felvesz postautalványokat, táviratokat és telefonösszeköttetéseket létesít. Közvetíti a rádió leadásokat, gramofonzenét ad és a közönségnek mindennemű hivatalos felvilágosításokkal szolgál. A postai küldeményeket a postahivatal saját narancssárga színű betűzőjével látja el „Autóposta" szöveggel. A posta- és táviratügyi minisztérium egyidejűleg 2 postai levelezőlapot adott ki az autóposta képével, melyek egyedül az automobilpostahivatalnál árusíttatnak. A postahivatal a bratislavai bélyegkiállításon is megjelent, ahol a közönség körében élénk érdeklődést keltett.

Önmagától adódik az ötlet, hogy a jövő év folyamán nálunk tartandó Szent István-ünnepségekkel kapcsolatban, melyek tudvalevőleg nemcsak Budapesten, hanem több vidéki városban, így Székesfehérvárott, Esztergomban, stb. fognak lezajlani, nem volna-e célszerű, ha a magyar postavezérigazgatóság hasonló automobilpostahivatalt állítana üzembe, melynek költségeire a magyar posta könnyen találhatna fedezetet a jövő év folyamán kibocsájtásra kerülő különféle alkalmi sorozatok jövedelméből.

*

Románia a közeljövőben szintén ad ki balkánentente bélyegeket.

*

Felkérjük azon tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése jelen számunkkal lejárt, hogy a lap további akadálytalan kézbesítése érdekében előfizetésüket megújítani szíveskedjenek. Belföldiek részére postai befizetési lapot mellékelünk.

III. Országos Magyar Bélyegkiállítás.

A kiállítás rendezőbizottsága fokozott munkát fejt ki a kiállítás sikere érdekében. A kiállítás nagyszabású körvonalai már kezdenek kibontakozni. Lapunkban és a külföldi szaksajtóban megjelent első hirek nyomán már számos érdeklődés futott be a rendezőbizottsághoz. Különösen élénk a külföldi érdeklődés, ahonnan már számos jelentkezés is beérkezett. A kiállítás ezáltal internacionális jelleget fog nyerni. A kiállítás hivatalos neve: „III. ORBÉK" lesz.

A kiállítási tájékoztató füzet most már rövidesen elkészül és előreláthatólag március hónap első napjaiban már szétküldésre kerül. Ez a tájékoztató füzet teljes részletességgel ismertetni fogja az összes tudnivalókat. A kiállítási szabályzatból már most közöljük a következőket:

Kiállítóként résztvehet minden magyar bélyeggyüjtő, hatóság, nyilvános testület stb. Külföldiek csak Magyarországra vonatkozó anyagot állíthatnak ki. Külföldiek más vonatkozású anyaggal csak versenyen kívül szerepelhetnek. A kiállítási anyag 15 csoportra oszlik. *Jelentkezési határidő: 1938 március 31.* Az anyag kiállítására 160× 100 cm nagyságú keretek készülnek. Egy keretben tehát 18 szokásos nagyságú albumlap fér el. Helypénz: az első keret után 10 P, minden további keret után 7 P. Az albumban kiállításra kerülő anyag (mely vitrinekben kerül elhelyezésre) helypénze kötetenként 8 P. Minden egyéb kiállítási tárgy helypénze darabonként 6 P. A jelentkezési íveket a tájékoztató füzetekkel együtt fogják szétküldeni.

A kiállítás propagandabélyegei igen jól sikerültek. Március hó elején fognak megjelenni és előreláthatólag általános tetszésre fognak találni.

A hivatalos postai kiállítási blokk-bélyeg ábráját itt mutatjuk be t. olvasóinknak.

Verkleinerte Abbildung des gelegentlich des III. Ung. Landes-Briefmarkenausstellung (III. ORBÉK) im Mai l. J. zur Ausgabe gelangenden Blocks. Auflagehöhe 100.000 Stück.

A Bélyeggyüjtő. 1938.

Legrady Sándor

Vallásos bélyegek gyüjtése. (Philatelica Religiosa).

Irta: **Dr. Madarász István**, miniszteri osztályfőnök, pápai prelátus.

A bélyeggyüjtés különféle ágazatai és szempontjai között komoly megszívlelést érdemel a vallásos vonatkozású, vallásos jellegű bélyegek gyüjtése. Ha a bélyeggyüjtés ma már nem kiskorúak játéka, hanem földrajzi, természetrajzi, etnográfiai, történeti, szociológiai és művészeti ismereteknek kincses tárháza, mely a legáltalánosabb érdeklődést keltve szemléltetve tanít, úgy a vallásos bélyeggyűjtés vallástörténeti, egyházművészeti és így kultúrális szempontból nagy fontosságú. A vallás u. i. az emberi lélek egyik legnemesebb megnyilatkozása, mely alól kevés lélek vonja ki magát teljesen. Az emberi művelődés egyik legerősebb és legvitálisabb gyökere is ebből a talajból táplálkozik.

Jérome K. Jérome angol író azt mondja, hogy ha vasúton, hajón, kocsin, repülőgépen vagy gyalog utazunk, az első, amit már messziről megpillantunk, a templomtorony: „The first thing, that we ask of men, is their faith: what do You believe? The first thing, that they show us is their Church: this we believe". Az első, amit az emberektől kérdezünk, a hitük: mit hisztek? Az első, amit meg mutatnak, a templomuk: ezt hisszük."

A vallásos bélyegek is olyanok, mint ilyen földrajzi, sőt történeti látképek: betekintést engednek valamely ország és nép lelkébe. Mit hisztek, kik a vallásos ideáljaitok, kérdezzük s erre a népek megmutatják bélyegeiken templomaikat, kolostoraikat, védő és nemzeti szentjeiket, kimagasló lelki vezetőiket, mintha azt felelnék: ezt hisszük; sőt amikor szociális, karitatív célok előmozdítására nyomatnak bélyegeket, azoknak tárgyait is sokszor vallásos motivumokból merítik.

Már a bélyegek őskorából, 1866-ból van vallásos jellegű megnyilatkozás a bélyegeken. S ezen időponttól kezdve lassan-lassan, főleg a világháborúval járó lelki válság hatása alatt nagyon sok ország bélyegein hol kifejezetten, hol rejtve megjelenik egy-egy vallásos vonatkozású rajz, vagy jelkép. Magyarországon is a világháborút, a forradalmakat és a megcsonkítást követő szomorú időkben nem csekély mértékben a magyar néplélek megvigasztalására jelennek meg egész világon kellemes feltünést keltő Máriás bélyegeink. Nem a „páprika, bárack, cigányzene, csikósok, Hortobágy stb." kezdik megalapítani külföldön jó hírnevünket, hanem a Máriás bélyegek. Tapasztalatból tudom, hogy sok hollandus, belga családot a Máriás bélyegek bírtak rá egy-egy magyar gyermek befogadására s Magyarországról táplált ellenszenves vagy lekicsinylő véleményük megváltoztatására. Azt mondták: „az a nép, amely védőasszonyául váiasztotta a Boldogságos Szüzet s ezt ország-világnak bélyegein is kinyilvánítja, nem lehet az a barbár hun nép, amilyennek eddig elképzeltük." Még olyan országok, amelyek a vallással szemben ellenszenves vagy közömbös magatartást tanusítanak, (Franciaország,

XVII. évfolyam, 1938. 2. szám

A BÉLYEGGYÜJTŐ

Minden jog fenntartva. A megjelent közlemények csak a forrás megjelölésével vehetők át. Alle Rechte vorbehalten. Die erschienenen Mitteilungen dürfen nur mit Angabe der Quelle übernommen werden

Viribus unitis!

Ferencz József királyunk jelmondatában rejlő belső igazságnak meggyőző bizonyítékát szolgáltatta e jelmondatot büszkén viselt vezérhajónk szomorú sorsa a Monarchia felbomlásakor.

Az ebből eredő tanulságot a közélet minden megnyilvánulásában le kellene vonnunk és ez elől mi filatélisták sem vonhatjuk ki magunkat, ha komolyan nagyot és maradandót akarunk alkotni. A közös erővel való együttmunkálkodást mi filatélisták annál könnyebben megvalósíthatjuk, mert közös szenvedélyünk, a bélyeggyüjtés, kívül esik, — mondhatnánk: felülemelkedik — világnézeteken, párt- és egyéb felfogásokon, melyek hatása alatt — mint a római mondá — ember az embernek farkasa még talán soha nem volt annyira, mint éppen a mai szomorú időkben.

A filatéliának legnemesebb, legemberibb feladata épen az, hogy nézeteken, felfogásokon felülemelkedve; országhatárokon, óceánokon átlépve a különböző nemzetekhez, népekhez, fajokhoz tartozó, különböző eredetű és szokású embereket összehozza, a közös szenvedély azonosságánál fogva egymás megismerésére, megbecsülésére és — amit ettől már csak egy lépés választ el, — szeretetére nevelje!

A filatélista összetartásnak próbaköve a bélyegkiállítás, melynek sikere attól függ, hogy a kiállító egyesület, város, vagy ország bélyeggyüjtői a filatélia előbb érintett áldásos hatását milyen mértékben élvezik. Minél fejlettebb, minél érettebb, minél kultúráltabb valahol a filatélia, művelői annál inkább becsülik és tisztelik egymást és annál inkább tudnak a közös cél érdekében együttműködni.

A III. Országos Bélyegkiállítás küszöbén erre akarjuk a magyar bélyeggyüjtő társadalom figyelmét felhívni. A szövetség munkája sikerre csak akkor számíthat, ha kivétel nélkül minden magyar bélyeggyüjtő a kibontott zászló möge sorakozik és egyéni, egyesületi, vagy bármily egyéb, nem összeségi szempontot félretéve dolgozik a maga helyén azon, hogy ország-világnak megmutassuk, hogy a filatélia terén is az elsők között vagyunk a kultúrnemzetek között!

A III. Országos Magyar Bélyegkiállítás

Mult számunkban már bejelentettük az ez évben rendezendő Bélyegkiállítást, mely a Magyar Bélyeggyűjtő Egyesületek Szövetségének égisze alatt és rendezésében az egész magyar filatélia részvételével létesül.

A kiállítást május hó 22—30 közötti időben a székesfővárosi Vigadó helyiségeiben, melyeket Szendy Károly úr, Budapest székesfőváros polgármestere, volt szives előzékenyen átengedni, fogjuk megtartani.

Bornemisza Géza m. kir. kereskedelem és közlekedésügyi miniszter úr által engedélyezett kiállítási blokk rajzát az államnyomda Légrády Sándorral, a Szt. István bélyegsorozat tervező művészével rajzoltatta meg. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy annak művészi rajza és izléses elrendezése várakozásunkat felülmulta. Biztosak vagyunk abban, hogy a bélyeg az államnyomdából is a megszokott kifogástalan kivitelben kerül ki és a filatéliát áldozatos előzékenységgel megértő m. kir. postahatóságunk méltán lesz büszke ezen kiadványára.

A fekvő téglány alakú blokk — mérete kb. 11x15 cm. — közepén a trónon ülő szent királyunknak a sorozat színétől eltérő piros színű 20 filléres bélyegképe lesz, attól balra az angyalos országcímer, jobbra pedig a griffmadaras fővárosi címer. A hamisítás megnehezítése végett a két címerkép felett és alatt három—három kis alakú kettős kereszt hármas halmon nyer harmonikus elhelyezést. A feliratok zöld színüek: a bélyegkép felett

„III. Országos Magyar Bélyegkiállítás, Budapesten", a bélyegkép alatt **„a XXXIV. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus alkalmával Szt. István királyunk jubiláris évében. 1938."**

Ehhez képest a blokk piros-fehér-zöld színben fejezi ki a nemzeti jelleget.

A kiállítás szervezési munkálatai folyamatban vannak és a tájékoztató füzet rövidesen nyomdába kerül. Kiállítási propaganda bélyegek is készülnek és azok is nemsokára forgalomba kerülnek.

Kiállítási irodánk VII., Dohány-utca 16. sz. I. em. 2. alatt van, ahol Erős Aurél úr készséggel ad felvilágosítást. Telefonja: 135—992.

A magyar bélyeggyüjtők készüljenek fel már most erre a kiállításra, hogy Szt. István királyunk jubiláris évében a magyar filatélia renaissance — a méltó keretben induljon el és maradhasson sokáig emlékezetes.

NEUHOLD KORNÉL

Fontos! Saját érdekében Fontos!

Olvassa el szerkesztői üzeneteinket!

Esti Kurír

MŰSOR

ünnep, v. = vasárnap.

07): Broadway Melody
½10, v., ü. ½2-kor is.)
355—374): Hétszilvafa.
v. és ü. ¾2-kor is.)
4—127): Menekülő asz-
3, ¾10, v. és ü. ¾10,
154—024 és 153—034):
½10, sz., v. és ü.

384—563): Jud Süss.
balt.: ¾5, ¾7, v. és ü.
10, balt.: ¾3, ¾5, ¾7.

(Telefon: 181—244):
Rajzos Híradó az an-
omról. — Híradók.

9—510): Pepita kabát.
v. és ü. ½10, ½12 és

422—722): Balalajka.
v. és ü. ½2-kor is.)
551—500): Pepita kabát.
és ü. ½2, ½4, ½6,

34—337): Kék madár.
8, ½10.)
): A nyugati győzelem.
és ü. ¾3-kor is.)
111—140): Zanzibar.
v. és ü. ¾4-kor is.)
182—818): Bűnhődés.
v. és ü. ½4-kor is.)
38—988 és 139—584):
5r. (½4, ½6, ½8, ½10,

425—644): Jud Süss.
. és ü. 2, 4, 6, 8, 10.)
5—952 és 121—343):
½8, ½10, sz., v. és ü.

Notredamei toronyőr.
v. és ü. 1, ¾4, ½6,

—238): Zárt tárgyalás.
2-kor is.)
9—543 és 189—707):
(¼6, ½8, ¾10, sz., v.

7—521): Pepita kabát.
½6, ½8, ½10, v. és ü.

Z (Telefon: 222—499):
— Rajzos Híradó az
lomról. — Híradók.

25—003): A notredamei
½8, ½10, v. és ü.

96—178): Szökevények.
-től, v., ü. 2-től folyt.)
2—626): Szökevények.
v. és ü. ½2-kor is.)
134—644): Broadway
26, ½8, ½10, v. és ü.

): Szerelem és vérpad.

386—193): Jud Süss.
v. és ü. ½2-kor is.)
): Nem gyerekjáték...
sz., v. és ü. 11 és

121—022): A csata.
8, 10, v., ü. 2-kor is.)

MILYENEK LESZNEK az új repülőbélyegek?

A kereskedelmi miniszter rendelete alapján a posta március 24-én a *Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap* támogatására *6, 10, 20 és 32 filléres címletekből álló bélyegsorozatot bocsát ki 200.000 példányban.* A bélyegek száz százalékos felárral kerülnek forgalomba, tehát a teljes sorozat eladási ára 1.36 pengő lesz.

A bélyegek fekvő téglányalakúak, fehérszegélyűek.

A hatfilléres bélyeg *jobbratekintő szárnyas pilótafejet ábrázol.* A szárnyas fejtől jobbra felhőkből kitörő fénysugarak áradnak szét. A bélyeg színe zöld. A 10 filléres bélyeg felhős háttér előtt *jobbkezében repülőmodellt tartó cserkészfiút ábrázol,* színe lilás-vörös. A 20 filléres bélyegkép *balról jobbra haladó vitorlázó repülőgépet ábrázol,* amelytől jobbra felhőkből kitörő fénysugarak áradnak szét. A bélyeg színe narancsvörös. A 32 filléres bélyeg *a repülők védőszentjét, Borostyányos Szűz Mária fejképét ábrázolja körirattal,* amelyet sugárszerűen kiáradó dicsfény vesz körül. A bal képmezőben három jobbfelé haladó repülőgép látható. A bélyeg színe zöldes-kék.

Mind a négy bélyegképen a fejkép alatt a Horthy Miklós Nemzeti Repülőalap kettős kereszttel díszített jelvénye, a bélyegek felső szélén «Horthy Miklós Nemzeti Repülő Alap» felirat látható.

A bélyegeket *Légrády* Sándor tervezte.

Légrády Sándor

Hét esztendő után hazajött a hajótörött Irene Dunne

„Közbelép a feleségem" — egy házasság története

A forgatókönyvek írói rendesen azzal védekeznek a vád ellen, amely azt veti szemükre, hogy a közönség elé kerülő filmek meséi gyakran és nagyon sokban hasonlítanak egymáshoz, hogy *nagyon nehéz ma újat kitalálni, hiszen mindent megírtak már egyszer, ami csak témául kínálkozhat!* Talán éppen ezért alakult ki legújabban az az érdekes divat, hogy *drámai meséből csinálnak vígjátékot és viszont.*

Itt van például Irene *Dunne* legújabb brilliáns filmje, a *«Közbelép a feleségem!»*, amely a lehető legdrámaibb szituációval kezdődik. *A holttányilvánított asszony, akit egy hajótörés hét évre lakatlan szigetre számüzött, hirtelen hazaérkezik, éppen azon az estén, amikor férje az új asz-* *«bigámista»* férj és a második feleség kalandjainak hallatlan mulatságos szövevénye bontakozik ki a vásznon.

Az elmult amerikai filmszezon egyik legnagyobb sikere volt a «Közbelép a feleségem», *My favorite Wife* címmel. A hajótörött asszonyt, aki matrózgunyában, nadrágosan érkezik haza és a várt boldog fogadtatás helyett új asszonyt talál — Irene *Dunne* játssza. Partnere, az újraházasodó férj szerepében a mindig ügyefogyottnak beállított és mégis annyira szimpatikus Cary *Grant.*

A *«Közbelép a feleségem!»* a jövő hét kiemelkedő filmeseménye lesz a pesti mozivásznon.

A szegedi színház

HÍREK MINDENFELŐL

■ ■ RÓMÁBÓL JELENTIK: Gróf Pietro Scapinelli olasz repülőalezredes — mint közlik — repülőszerencsétlenség következtében életét vesztette. Scapinelli a leghíresebb hadirepülők egyike volt. 1933-ban megnyerte a Bleriot-kupát. Számos nemzetközi repülőversenyen győzött. Rekorderedménye óránként 620 kilométeres sebesség volt a Bleriot-kupában. A spanyol polgárháborúban az olasz légióban harcolt, majd Albánia megszállásában vett részt.

■ ■ A KANADAI ALSÓHÁZ megszavazta az 1.3 milliárd dolláros budgetet, amely a most elkövetkező költségvetési évben a hadikiadások fedezésére szolgál.

■ ■ KORYCISZ görög miniszterelnököt az angol—hellén liga élethossziglani tiszteletbeli elnökévé választották.

■ ■ A SVÁJCI POSTA 10 rappen értékű új bélyeget bocsátott ki. A nagyformátumú bélyeg szántóvető gazdát ábrázol. Az új bélyeg kiadása a mezőgazdaság propagálását célzó akció keretében történt.

■ ■ PHILIBERT BESSON volt képviselő, akit börtönbüntetésre ítéltek, mert csapatait elhagyta — a riomi börtönben meghalt.

■ ■ A VATIKÁNI CSILLAGVIZSGÁLÓ INTÉZET most ünnepelte fennállásának félévszázados jubileumát. A csillagdát XIII. Leó pápa alapította 1891-ben és a jezsuiták gondjaira bízta. A korszerűen felszerelt intézet, mely számos felfedezéssel gyarapította az asztronómiát, ma is a jezsuiták vezetése alatt áll.

■ ■ AZ ESSENI NATIONALZEITUNG jelentése szerint 1000 német iskolásgyermek üdül Szlovákiában. A gyermekek a nyugatnémet iparvidékről érkeztek Pozsonyba tanítóik és a Hitler-Jugend vezetők kíséretében. A gyermekek rendkívül örültek a szívélyes fogadtatásnak, amelyben a Hlinka-ifjúság részesítette őket.

■ ■ HENRY HAYE washingtoni francia nagykövet Sumner Wellessel való tanácskozása után kijelentette, hogy kísérletképpen két francia hajón szállítanak élelmiszereket Franciaor-

Étkezés, ruh

Sorozatos tanácskozások az iparte alkalmazottak nagygyűlése

A napokban tartott gyűlések után holnap, vasárnap és a jövő hét elején is sorozatos tanácskozásokat tartanak a különböző fontos szakmák ipartestületei, a kereskedők és iparosok. A közönség legszélesebb rétegeit is érdeklő *étkezési, ruházkodási* problémák, a *lakáskérdés, továbbá a 48 órás munkahét és az osztatlan munkaidő szerepelnek e seknek és megbeszé rendjén.* A tanács terjesztett és ezutá javaslatok termés molnak az adott csak az ipartestüle az ország és a fo is védeni kívánják.

A vendéglősök és a közöns

Néhány nappal ezelőtt jelent meg tudvalevőleg az a rendelet, amely módosította *az étlap korlátozásáról szóló régebbi rendelkezéseket.* A változtatások közé tartozott többek között, hogy *egyféle halétel helyett kétfélét szabad készíteni,* de a kettő közül *legfeljebb egy készülhet zsír felhasználásával.* Ujítás volt, hogy *kétféle tészta közül, hetenként háromszor az egyik tésztát, csak túlnyomórészt burgonyával, túróval, vagy tengeri liszt felhasználásával szabad készíteni.*

Kimondotta a módosító rendelet azt is, hogy egytálételes napon ezután háromféle egytálételt szabad kiszolgálni, az egyik egytálétel azonban csak hústalan étel lehet.

E módosításokkal kapcsolatban a *Vendéglősök Ipartestületének* vezetősége több értekezletet tartott és ennek eredményeképpen, mint az *Esti Kurir* munkatársa értesült, *felszólította az összes vendéglősöket, hogy az étlapokat az asztalokra való helyezés előtt gondosan vizsgálják át,* főleg abból a szempontból, hogy az *ételek árát a jóváhagyott árakon szerepelteti-e?* Szigorúan ügyelniök kell arra is, hogy a húsételek és a menüadagok súlya *egyezik-e a hivatalosan megállapí*

a *Budapesti Kömü Iparosok Ipartesti vasárnapi közgy Kovatsek* Ferenc zőket mondotta az katársának:

— Főleg *lakásp gyalunk a holnapi* mult év végén öss *állott üresen Bu* azért, mert ezek *alkalmatlanok* vo jára. Ujabban fő házakra kértek é mert a kis családi anyagbeszerzés kö nagy bérház felép ges anyagok biztos építési tevékenysé kialakulásának te dálya a megfelelő nek ellenére *álla mazzuk a munk igényeknek megf lakóházak építését.*

— Állandóan si Láb-kölcsönt tegyé a kispolgári és házat építtető kö amelynek előfeltéte

XVII. ÉVFOLYAM. 1938. MÁJUS 22. 6. SZÁM.

A BÉLYEGGYÜJTŐ

HAVI FOLYÓIRAT - KIADJA A LEVÉLBÉLYEGGYÜJTŐK ELSŐ HAZAI EGYESÜLETE

LEVÉLCIM — ADRESSE BUDAPEST, 4. P. O. BOX 174

KIÁLLITÁSI SZÁM

A III. ORBÉK hivatalos bélyegblokkja.
Der Sonderblock der III. Ung. Landes-Briefmarken-Ausstellung.
Le blok spécial de l'Exposition Philatelique National de la Hongrie.
The stamp of the Third Hungarian National Philatelic Exhibition.

BUDAPEST, 1938. V. 22-30.

KIÁLLITÁSI SZÁM ÁRA. 60 FILLÉR

Légrády Sándor

TARTALOMJEGYZÉK

A III. Országos Magyar Bélyegkiállítás.

A III. Orbék a filatélia szolgálatában. — A kiállítás megnyitása — Kiállítási események — Alkalmi bélyegek, borítékok és levelezőlapok — Alkalmi bélyegzések — Díjak — Séta a kiállításon.

III. Ungarische Landes Briefmarkenausstellung — Frühlingserwachen der ungarischen Philatelie...

Dr. Madarász István: Amiről az Eucharisztikus bélyegblokk beszél... — *Die eucharistischen Briefmarken erzählen... — Les timbres eucharistes parlent...*

Szekeres Márton: Történelmi bélyegzések.

Dr. Merza Gyula: A m. kir. posta bélyegmúzeuma.

Mészáros Aladár: Bélyegkiállításokra kiadott hivatalos postai alkalmi bélyegek V.

Térfi Béla: A Magyar Állam postaállomásainak lebetűzései 1850. május 31-ig. (Horvát-Szlavonország IV.)

A turulos rajzú 1916-os kiadású 70 filléres bélyeg új tévnyomata.

Egy gyűjtemény statisztikája.

Használatlan bélyegek elhelyezése a gyűjteményben.

Technikai problémák.

Újdonságok — Hírek — Szerkesztői üzenetek.

Levél a szerkesztőhöz.

Új hirdető és alkalmi betűzők — *Neue Werbe- und Gelegenheitsstempel.*

Új magyar postai betűzők jegyzéke — *Verzeichnis der neuen ung. Poststempel.*

Rejtvénypályázat — Cserehirdetések — *Tauschtafel.*

A szerkesztő megjegyzése a hozzászóláshoz

Schiller Dénes értekezésében három tényező volt megemlítve, mely a számjegyek megvastagodását okozhatja és pedig: a papír, a festék és a nyomás. Ezzel szemben a fenti hozzászólás szubjektív megfigyeléséből kialakult egyéni meggyőződés alapján csak a nyomást fogadja el és tárgyalja, pedig a papír minősége és a festék anyaga legalább is egyenértékű faktor a különböző vastagságú számjegyek gazdag skálájának előidézésében. — De ezek a kisebb eltérések általános gyüjtői szempontból nem is érdekesek és nem is ajánlanánk, hogy bárki is 8—10 féle, csak górcsővel megállapíthatóan különböző vastag számjegyű bélyegpéldányt tegyen el gyüjteményébe minden értékből.

Az „Abart"-ok kedvelőinek is éppen elég, ha a rendes számjegyű bélyegen kívül a skála két szélső értékét, a legvékonyabbat és a legvastagabb számjegyűt teszik félre, mint azt a Schiller-féle gyüjteményből bemutattuk.

Az értekezés is erről a két szélső értékről szólt, melyekről *feltételezhető*, hogy a nyomáshoz használt számjegy szerint, nemcsak a papírminőség, festékanyag és nyomás együttes összhatásából lett vékony vagy vastag, hanem attól is, hogy az egyik nyomólapot a rendes, másikat ugyanezen tipus ú. n. kövér számjegyeiből szedték. A nyomást a turulosaink idejében már villamoserőre berendezett síknyomógépek végezték. A vékony számjegyet épp oly tökéletesen egyenletesen, vagy ha úgy tetszik egyenetlenül nyomja ez a gép, mint a vastagot. A Schiller-féle értekezésben leközöltük egy-egy vékony és vastag számjegyű 70 és 80 filléres számjegy négyszeres nagyítását, melyből ez nagyító nélkül, szabad szemmel könnyen megállapítható. Kár, hogy elkerülte a figyelmét.

További hozzászólásnak szívesen adunk helyet. *(Szerk.)*

KÖNYVSZEMLE

Bélyeggyüjtők kiskönyvtára. Az egész magyar bélyeggyüjtő társadalom örömmel és teljes elismeréssel fogadta Mészáros Aladár tagtársunk tetté váltott kitűnő gondolatát: az ifjúságnak, sőt az idősebb nemzedéknek is a filatéliával való foglalkozáshoz szükséges ismeretek megszerzését könnyen lehetővé tenni! A „kis könyvtár"nak gyors egymásutánban eddig két füzete jelent meg, mindkettő Mészáros Aladár, szakavatott tollából. Az 1. szám „A Bélyeggyüjtés" cím alatt a filatéliába való bevezetésként, a bélyeggyüjtéshez szükséges elemi tudnivalók rövid összefoglalását tartalmazza, — a 2. szám pedig „A bélyeg és a bélyeggyüjtés története"-ről szól. Mi sem bizonyítja a sikert jobban, mint hogy az 1. szám egy hét leforgása alatt teljesen elfogyott és már második kiadásban is megjelent. A „kis könyvtár"-nak legközelebb megjelenő számai a bélyeg előállításáról, a magyar bélyegekről, vízjelekről, a bélyeg és a sportról, a különleges gyüjtésről, stb. fognak szólni. Az egyes füzetek 20 fillérbe kerülnek és minden bélyeg- és könyvkereskedésben, sőt már a dohánytőzsdékben is kaphatók. Rendkívüli olcsóságuk elsőrendű propa-

Légrády Sándor

gandaeszköznek bizonyul és kedves kötelességünk, hogy Mészáros Aladár tagtársunknak és munkatársainak, a filatélia érdekében végzett önzetlen tevékenységükért ehelyütt is őszinte köszönetünket fejezzük ki.

*

E. Derocco: Die Poststempel von Serbien 1840—1921. (Die Postmarke, Wien, I., Wallnerstr. 6/a, kiadása.) A 62 oldalas munka teljes részletességgel dolgozza fel a történeti Szerbia postabélyegzőit és nélkülözhetetlen segédkönyve lesz a szerb bélyegek gyűjtőinek. A szerb állami postaszolgálatot 1843. októberében rendszeresítették, de az első bélyegző már 1840-ből ismeretes (Belgrád). Az SHS-állam megalakulása után a régi szerb bélyegzők 1921. áprilisáig állottak használatban. A munka ezen két időpont közé eső nyolc évtizedből 199 állami postahivatal, 13 mozgópostahivatal, továbbá a községi posták és a tábori posták bélyegzőit katalógizálja. Megrendelhető a „Die Postmarke"-nál 3.50 S. és a portóköltség ellenében.

HIREK

Budavár bevételének 250. évfordulójára szeptember elején megjelenő emlékbélyegek előkészítő munkálatai befejezésükhöz közelednek. Postánk ez alkalomból nyilvános tervpályázat útján próbált ennek a világtörténelmi eseménynek méltóan kifejezést adó művészi rajzokhoz jutni. Alkalmunk volt a beérkezett pályaműveket megtekinteni és az a benyomásunk, hogy ámbár a pályázat művészeink körében élénk visszhangra is talált, (igen jelentékeny számú pályamű érkezett be), kivitelezésre alkalmas mégsem volt köztük. Úgy látszik, hogy a különben világviszonylatban is elsőrangú grafikus művészgárdánk nincs még tisztában a bélyegtervező által megoldandó feladatokkal. Láttunk nagyon szép könyvillusztrációkat, kifejező plakátmegoldásokat, de bélyegképet alig. Nem ártana, ha grafikusaink alkalmilag a filatéliával is ismeretséget kötnének. Reméljük, hogy ez be is következik, különösen, ha postánk a jövőben is tervpályázatokat fog hirdetni, amit minden szempontból csak helyeselhetünk, mert ennek révén grafikusaink munkához, a filatélisták pedig idővel igazán művészi bélyegekhez jutnak. A mostani tervpályázatnak a kezdeményezésen kívül más eredménye aligha lehet.

Értesülésünk szerint előreláthatólag az államnyomdának Légrády Sándor rajzai alapján készített tervei fognak bizonyos változtatásokkal a budavári bélyegekre kerülni. Ezek a tervrajzok igen szépek és művészien kifejezők. A 10 filléresen harsonás angyal szólítja hadba a kereszténységet (háttérben Budavár képe), — a 16 filléresen Avianói Márk pápai követ mutatja az utat Lotharingiai Ferencnek Buda-ára, — a 20 fillérest Buda zászlókkal övezett címere díszíti, — a 32 filléresen magyar harcos Budavár ormára tűzi a Máriás lobogót és a 40 filléresen a felszabadított Budavár képe látható. Legjobban sikerült talán a sötétkék színűre tervezett budavári látkép. Természetesen ezek csak tervek, mert a bélyegek végleges rajza tekintetében döntés még nem történt.

A Bélyeggyűjtő 1936. 116. l.

Legrádi Sándor

grafikus

l.

BundGra

69.l

Légrády Sándor

Készítette az 1944. márc.
20-án megjelent Kos-
suth-bélyeg 20- és 30
fillires értékének terveit.

Légrády Sándor

Szépművészet
1940. 3. 27.

Rauscher Juliska u.
Légrády. 1933.

KÉPEK A MAGYAR BÉLYEGEK SZEMLÉJÉ-HEZ

Légrády Sándor:
Szt. István. 1938.

Légrády: Bethlen. 1939.

NHALT — INDICE

Lap

Romhányi Gyula: A regélő utcakép 254

Művészeti Élet 256

Bildende Kunst — Belle Arti 259

Műmellékletek — Abbildungen — Illustrazioni

AGY ZOLTÁN

R MŰVÉSZET

ve az új magyar képzőművészet születéséről, kialakulásáról és
és 116 egyszínű táblával, 54 szövegközti képpel.

ú mű ára egészvászonkötésben **28 pengő**

ETEMI NYOMDA KÖNYVESBOLTJÁBAN

Légrády Sándor

Légrády: Erdély. 1940.

Szépművészet

1940. 3. 27.

SZÉPMÚ

HAVI FOLYÓIRAT, MEGJELENIK MINDEN
FELELŐS SZERKESZTŐ VITÉZ NAGY ZOLT
KÁROLYI-U. 28. TEL.: 182–610. — KIADÓH
BUDAPEST, VIII. MÚZEUM-KRT. 6. TELEFO
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA — E
— POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁM
37.473. — KIADÓTULAJDONOS: KIR. M

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza

BILDENDE KUNST

MONATSCHRIFT — SCHRIFTLEITUNG:
ÖDÖN MARIAY U. ZOLTÁN VITÉZ NAGY

ADMINISTRATION: KGL. UNG. UNI-
VERSITÄTSDRUCKEREI, BUDAPEST VIII,
MÚZEUM-KRT. 6.

JAHRESABONNEMENT RM. 20.

Légrády Sándor

Kossuth emlékbélyegek

Megjelent 1944. márc. 20

Légrády Sándor

rajzolta

az 1945. máj. 27 én

kibonatott Bajcsy-

Zsilinszky-Endre

emlékbélyeget

Légrády Sándor

A m. kir. Posta vezérigazgatósága pályázatot hirdetett a Horthy Miklós Nemzeti Repülőalap javára kibocsátandó feláras bélyeg művészi megtervezésére, amelynek alapján **Légrády Sándort** bízta meg a terv végleges elkészítésével.

Képrőm. Közlöny
1939. 3-4. sz.

Légrády Sándor

— **Bünbánatot ébresztő kép kerül az óvóhelyekre.** Az Actio Catholica Országos Elnöksége elhatározta, hogy az ország összes légoltalmi óvóhelyét művészi kivitelü bünbánatot ébresztő falragasszal látja el, amelynek aljára a tökéletes bánatot felkeltő fohászt nyomtatják rá. Az áhitatot ébresztő plakát megfestésével *Légrády Sándor* festőművészt bízták meg. Az Actio Catholica központi irodája körülbelül a Nagyhét folyamán küldi szét a falragaszokat, a Légoltalmi óvóhelyek számára.

Pesti Hirlap
1944. jan. 28.

Nks.
Dr. Szent

Légrády Sándor

Ornamentális díszítések és fotomontázs az alábbi műben:

Horthy Miklós
75 éves.
[Bp. 1943.]

NYOMTATVÁNY

Budapest

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

Légrády Sándor

lásd okv.

Szépművészet

1940. 69. l.

3 helyen

u. o. 70. l.
több helyen

Légrády Sándor

Légrády Sándor: Felvidék. 1939.

Légrády: Pax Ting. 1939.

Légrády Sándor: Árvíz. 1940.

Légrády—Márton: Horthy. 1940.

Szépművészet
1940. 3. sz.

ÚVÉSZET

ELSEJÉN — FŐSZERKESZTŐ MARIAY ODON
ÁN — SZERKESZTŐSÉG BUDAPEST IV., GRÓF
IVATAL KIR. MAGYAR EGYETEMI NYOMDA,
N 146—145. — LAPZÁRTA MINDEN HÓ 15-ÉN —
LŐFIZETÉSI DÍJ ÉVI 20 P. SZÁMONKÉNT 2 P.
ILA SZÁM: KIR. MAGY. EGYETEMI NYOMDA
MAGY. EGYETEMI NYOMDA, BUDAPEST.

. — *A mellékleteknél a fényképész nevét nem közöljük.*

BELLE ARTI

RIVISTA D'ARTE — DIRETTA DA
ODON MARIAY E ZOLTÁN VITÉZ NAGY

AMMINISTRAZIONE: R. TIPOGRAFIA UNIVERSITARIA UNGHERESE DI BUDAPEST.
BUDAPEST VIII, MÚZEUM-KRT. 6.

ABBONAMENTO ANNUO Lit. 120.

Légrády Sándor
grafikus

Horthy Miklós Kormány-
zó 75 ~~éves~~ ik születésnap-
jára készült plakát, színes
könyomat fentitől
1943.

A plakát tulságosan
hideg (kék és zöld) szinü-

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) díszteremben

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) díszteremben tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO

a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**

címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

VALLÁSI VONATKOZÁSOK A BÉLYEGEKEN

Rowland Hill, az angol tanító, aki egy évszázaddal ezelőtt feltalálta a postabélyeget, bizonyára nem sejtette, hogy találmánya ilyen magas «karriert» csinál a világon. Ő maga megkapta az anyagi és erkölcsi elismerést; anglia főpostamestere lett, báróvá nevezték ki, majd nyugalombavonulásakor 20.000 font állami ajándékot és alig három évvel halála után, 1882-ben szobrot kapott — de még szédítőbb és meredekebb pályafutás jutott osztályrészül találmányának.

A világ minden állama átvette a találmányt, de ez nem elég; az emberek gyűjtőszenvedélye felkapta, kultuszt és sportot csinált az apró, színes bélyegek gyűjtéséből és ezzel megalapozták a használt bélyeg értékét, amely sokesetben sokszorosa, néhány ritkaságnál pedig ezer, sőt tizezerszerese a használatlan példány névértékének. Ma a föld kerekségén százezrek, sőt milliók gyűjtenek bélyeget és albumaikban kivétel nélkül helyet kapott a magyar bélyeg is.

Magyarországon 1850-ben jelent meg a bélyeg, az úgynevezett közös-ügyes bélyeg, a hazánkban is érvényes osztrák postabélyeg formájában. Első önnálló kibocsájtású bélyegünk az 1871-es, kőnyomatos sorozat, mely ma elég tekintélyes értéket képvisel a gyűjtők szemében.

Az ezeréves, katolikus Magyarország szimbolumaként bélyegeinken évtizedeken keresztül egyedül a Magyar Szent Korona szerepelt. Első kiadású bélyegeinken nem is kapott domináns szerepet, csak ujságbélyegeken, ahol a postát jelképező kürt felett lebeg. A második, 1874-ben megjelent sorozat rajzán már előkelőbb helyet kap a Korona, majd az 1900-as, ugynevezett Turulos sorozaton már egészen előtérbe kerül. Ez a sorozat különböző variánsokban egészen a világháború harmadik évéig marad forgalomban; 1917-től 1921-ig nagyon sokféle bélyeg kerül forgalomba, melyeken alig szerepel a Magyar Szent Korona, míg végre pontosan egy félévszázaddal az első magyar bélyeg megjelenése után megjelenik az első magyar bélyeg a katolikus Magyarország legszentebb szimbolumának Patrona Hungariae; Magyarország Nagyasszonyának képével.

A sorozat mindössze két darabból áll, az 50 és 100 koronás értékekből. A bélyegnek olyan sikere van, hogy következő évben már hat újabb értéket bocsájt ki a posta ugyanazzal, majd 1925-ben, az infláció rekordévében 2500 és 10.000 koronás értékekkel egészíti ki a sorozatot.

Következő évben, 1926-ban tér át Magyarország a Pengő-valutára és az első pengőfilléres bélyegsorozat három legmagasabb értéke megint Madonnás rajzú. Az új bélyeg keskenyebb és magasabb, mint az előző volt; a gyermek Jézus a Madonna jobb karján ül és mindkettőjüket glóriás rajz veszi körül.

Innen kezdve azután mind gyakrabban kerül előtérbe a magyar bélyegek rajzán a katolikum. 1928-ban, Szent István hetére adja ki a posta az első Szent István-sorozatot. Ez a sorozat három értékből áll, 8, 16 és 32 filléres értékekből. Érdekes, hogy az 56 fillér névértékű sorozatnak ma körülbelül kétszerannyi az értéke! Azóta ez a sorozat több izben megjelent, az első sorozathoz képest változott színekben.

Két esztendő múlva, Szent Imre sor, melynek 8 filléres értékét Szent Imre arcképe, 16 filléres értékét Szent István és Boldog Gizelle kettős arcképe díszíti; a 20 filléres értéken Szent László képét, a 32 filléres érté-

Játszanak a felhők (Kendefi F. felvétele)

szálak, egyenesek, görbék, fűszálak reszketők, libegők. Fűszálak alig mozdulók és fűcsaládok őszintén összekapaszkodva. Mind sárgazöld ezerszínben és mindnek a szála csillanó tükörezüst. Finom hosszú erei recéződnek, éle kiharsan a földből s a csodálatos fű mind rezeg : él.

A színek ! A színek a felhők alatt. Tágarany és zöldes a napsütötte levegő. A felhőhegyek kékesszürke vonala élesen válik el a levegő finom kékeslilájától és mégis párásan homályos. Amott meg a levegő szürkéskékes és párás, mint tömör üvegen s alatta éles vonalban válik el a felhő hegyvonala. Arra meg feketés zord foltok, vörhenyes kúpok, nehéz bíborban és könnyű porszikrákban. Ki tudná lefesteni?

De nézzük meg a felhőket a hold világításában is. A puha égben csillagvárak ragyognak a hold körül, ezüstvárak, lovagi tornyokkal.

Lassan közeledik elsötétített kapukkal, oszlopos balkonokkal egy régi lovagvár, lépcsőjén tündérek táncolnak menüettet, ha a hold rásüt. Geometrikus formák, ívek hajlanak ki belőle, majd éles fény világítja a tárgyakat. Hirtelen gépek tűnnek elő, mint egy egészen modern gyárban, rajtuk torz, lógó alakokkal. Majd eltűnik az egész. Kis kastély lesz belőle. Lépcső vezet le a hullámzó sötétig, gondola símul melléje, apró kis hullámpikkelyeket kavar fel és eltűnik a fekete boltív alatt . . . Oszlopok folynak szét, mint egy cseppkőbarlangban, mögöttük szürke szivárgás . . . Sötét háttér. Középen megvilágított kupolás emelvény, amelyből hirtelen rivalda bomlik elő és fantomok bújnak ki . . . Körben táncosnők lębegnek . . . Aztán végtelen levegős síkság. Állig fekete köpenybe burkolt Mefisztó. Köpenye foszforeszkálni kezd és ledöntött felhőkürtő habos, csipkézett széllel spirálisan csavarog feléje . . . Ilyen felhőkből lesz a sötét vihar. Füstsirályok kavarognak a szürke és fekete színek minden változatában, vastagon és sűrűn, mint mikor halottakat égetnek. A fekete felhőhegyekről folyékony füstvízesés omlik le, elől kirajzolódik élesen a sivító habfehér forrongó gőz és a füsttenger mögött a semmi, a világ vége ott parttalanba zuhan.

Térjünk vissza inkább az éjtszaka komor és zord felhői után a nappal, napfénytől világított, szelíd és könnyű habfelhőihez, gyerekkori játszótársainkhoz. Azért szeretjük őket, mert azok ők, amiknek megálmodjuk. Önállóan alkothatunk velük véső, ecset, toll nélkül, tiszta fantáziánk pehelykönnyű játékával. A felhő mindig az, amit abban a pillanatban belelátunk. A felhő az elfutó és vissza nem térő szeszély. *Soós László*

ken pedig Szent Imrét látjuk Szent Gellért társaságában. Ennek a sorozatnak is lényegesen nagyobb ma az értéke, mint az új bélyeg névértéke volt.

Ezt a sorozatot a Szent Erzsébet sor követi, melynek 10 és 20 filléres értékén a Szent arcképe, 32 és 40 filléres értékén pedig Szent Erzsébet, a szegények gyámolítója látható.

Ezt a sorozatot a katolikus tárgyú magyar bélyegek között a Pázmány-sorozat követi, melyet 1935-ben a budapsti egyetem 300 éves fennállásának ünnepére adott ki a magyar posta. A sorozat négy bélyege kétféle rajzból áll; az egyik rajzon Pázmány Péter arcképe van a következő aláírással: PETRUS PÁZMÁNY FUNDATOR UNIVERSITATIS HUNGARICAE 1635. A másik bélyegnek rajza azt a jelenetet örökíti meg, amikor Pázmány aláírja az egyetem alapító levelét.

És végül elérkezett az 1938-as esztendő, melyet felejthetetlenné tesz minden magyar katolikus előtt a Kettős Szent Év: az Eucharisztikus Kongresszus és a Szent István év ünnepségei. A magyar királyi posta is kiveszi a részét a katolikus Magyarország ünnepéből; több új bélyegsorozat kerül forgalomba, melyek közül az első, a Szent István jubileumi sorozat már meg is jelent. Ez a sorozat különlegesen finom rajzaival és színeivel reprezentáns bélyege lesz Magyarországnak. A rajzok Szent István életéből vett jelenetek; kezdődik a sorozat azzal a szimbolikus rajzzal, melynek tárgya: Szent István átveszi a pápa kezéből a Magyar Szent Koronát. Nagyon szép és sikerült Szent Istvánnak, az egyházalapítónak szimbolikus arcképe és az a csoport, melyen Szent István, Szent Imre és Szent Gellért püspök vannak együtt.

Ezzel el is érkeztünk a végére annak a sornak, melyet a katolikus tárgyú bélyegrajzaink alkotnak. Ez a sor egyelőre bezárult — de nem véglegesen, mert még rengeteg téma van, amely bélyegekre kívánkozik. Nem szerepeltek még világhírű bazilikáink, ősi, katolikus műemlékeink és Pázmány Péter kivételével nem szerepeltek még világszerte ismert, katolikus nagyjaink sem.

Ezeknek még sorra kell kerülniök a magyar bélyegen, annál is inkább, mert végre lehetővé kell tenni, hogy kialakuljon a magyar bélyegekkel kapcsolatban is a speciális-gyüjtésnek a katolikus témákra szorítkozott variánsa. Külföldön ez már nagyon ismert gyüjtési mód.

Hogy ez mennyire így van, annak beszédes bizonyítékát találtuk egy eskü-úti bélyegszaküzletben, mely éppen a kettős Szent Év várható különleges érdeklődésére való tekintettel meghozatta azt a francia kiadású bélyegalbumot, melyben *kizárólag azok a bélyegek szerepelnek, melyek rajzukat a katolikus művészetből vették.*

Az album címe: LE TIMBRE A TRAVERS L'ART RELIGIEUX. Az albumhoz mely 112 oldalon körülbelül 1300—1400 bélyeg helyét tartalmazza, *Verdier bíbornok írt előszót.*

Magyar, katolikus tárgyú bélyegekből még nem állíthatnánk össze nagy gyüjteményt; az összes eddig megjelent sorozatok nem jelentenek többet 65—70-féle változatnál.

Szemere Antal

Élet 1938. 15. sz.

A SZENVEDÉS TITKA

Talán legtöbbször úgy van legközelebb hozzánk az Úr Jézus, mint a Fájdalmak Embere. Virágvasárnapnak tavaszi pompája mögött már feltűnik szenvedő arca. Virágvasárnap már előjátéka a fájdalmakban és szenvedésekben megszentelt nagyhétnek.

Félünk a szenvedéstől és menekülünk

Krisztusig a fájdalmad, akkor majd nem lesz elviselhetetlenül fekete és összeroppanóan nehéz. Akkor majd nem kell egyedül hordanod sebes lelkedet és Vele kettesben mindig elbírhatod.

. . . És hányszor terel el az igazsághoz, gyobb igazsághoz, hányszor visz vissza oz, az Istenhez . . .

gadd úgy, hogy benne a mindennap csojön el hozzád, amit ugyan nem ilyen an kívánsz, de mégis akarod, hogy el-. De úgy, ahogyan akarod, sohasem . Mert milyen is a te hited és bizalmad, n is a te egész gondolatvilágod? Az t csak azért vagy hajlandó tartani, kisegítsen, ha bajba kerültél, kihúzzon csoda árán is. Hogy mindig legyen va-, akitől kérni tudsz és legtöbbször há- lehess Valakihez, ha adott; vagy m ad rögtön, láthatólag és kézzelfogha-, fellázadj és legyen Kit otthagynod al?

m ebből születik-e minden bajod, hogy nem vagy az Istenből igazán? Mert csak llja a mai evangélium szerint az Ő szaaki Belőle van. Azokat a csodálatos sza-, amelyeket suttognak a fák, amelyeket tnak a virágok, amelyeket énekelnek a rak, amelyeket fénylenek a csillagok, yeket visznek a felhők, amelyeket hirdethegyek, jelentenek az emberek, elrejt az világegyetem, amelyek ott ragyognak n élet felett, mint örök értelem.

amelyek legfenségesebben és legmélyeb- szenvedésben jönnek el hozzád. Hogy nberi gyengeséged és gyarlóságodnak n törékenységében is próbálod Istenegérteni, átvenni, átölelni őket, nem l meg a halált mindörökké . . .

Horváth Richárd.

ujkultura
irodalmi, művészeti
eskritikai folyó-
irat.

TÖRTÉNELEM A BÉLYEGEKEN

KÉSZÜLŐDÉS AZ 1938-IKI SZENT ISTVÁN ÉVRE

Hol vagy István király?... téged magyar kíván... ősi igéit idézi fel az emlékezetben a postavezérigazgatóság, mikor Szent István és a magyar szentek ábrázolására írt ki pályázatot a jövő évi jubileum s eucharisztikus kongresszus alkalmából. Bélyegeken akarja a világ szeme elé vinni glóriás multunk legszebb tanuvallomásait.

I. Az első sorozat Szent István egyházi kapcsolatáról szól: Szilveszter pápa, a Szent Korona, Imre, Gellért és főként Patrona Hungariae szerepel itt, a Nagyboldogasszonynak felajánlott országgal. II. A második csoportot a magyar szentek alkotják: István, Imre, László, Erzsébet, a pécsi Mór s a koronát elutasító Boldog Margit. III. Végül Szent István életrajzából egy második sorozat is készül: születését, koronáztatását, térítő, jogszerző, országalapító és építő munkásságát, a pogányság és a külellenség fölött vívott győzelmét, családját és halálát kívánja megörökíteni.

A feladat igen szép. Első szent királyunk és az Árpádház szentjei hatalmas szellemi és erkölcsi erőforrást jelentenek a magyarság számára. Tehát a kicsiny grafikai terméken át, aminő a bélyeg, olyan művészi megoldásban kell mindezeket a történelmi nagyszerűségeket a szívekbe sugározni, hogy az becsületet szerezzen nevünknek, kultúránknak és hazánknak.

A feladat azonban nem könnyű. Mindenekelőtt tisztázni kell a historizáló tartalmiság és alakiság összes részleteit. A jelenlegi kultuszminiszter, mint történész, szíves volt a legfőbb irányítást megadni. Azonkívül az Irodalmi és Művészeti Tanács, a Műemlékek Országos Bizottsága, valamint a Bíboros Hercegprímás kiküldöttje a pályázó művészeknek alapos felvilágosításokkal szolgált a készítendő bélyegábrázolások régészeti, hitéleti és művészeti kapcsolatai felől.

I.

Magának Szent Istvánnak élete és jelentősége 900 év távlatából sokfelé ágazó figyelmet kíván. A szellemtudományi történetírás másként vetíti elénk a szentistváni gondolat belső és külső lényegét, mint ahogyan az egykori krónikások vagy ahogyan a XVII—XVIII. században lefestették. István nem volt az a nagyszakállú kegyes öreg, az a csupa jóság. Hóman erős és megingathatatlan akaratúnak jellemzi. Apostola népének, de a szent cél érdekében kemény kezű. Imre sem üvegházi növény, atyjával táborozik és vadászaton esik el.

Természetesen az új megállapításoknak az ikonográfiája is új. Korszerűbb és hitelesebb. Ha a tudomány szerint István komor, akaraterős, de szíve és vére szerint igaz magyar, aki a magyar nemzetállamot hatalmi eszközökkel vértezi fel évezredekre szóló európai életre, akkor azt másként el sem képzelhetjük, csak Lepold Antal útmutatása szerint. Ő István király arcmásánál a koronázási palástra figyelmeztet. Gizella ezt még 1031-ben, férje életében, csinálta veszprémi apácákkal. Ott egy zömök, szinte kerek koponyájú, rövid szakállú, erős arccsontú, erélyes emberre találunk, akinek keleti jellege is felismerhetőnek látszik. Ruházata szintén hitelesnek vehető: királyi palástján jobbvállról van a boglár. Fején nyitott házi koronát visel. Kezében lándzsa és országalma. Ma, mikor a szent korona s az apostoli kettős kereszt későbbi, III. Béla korából származó formája szinte eszmévé finomodott előttünk, azoknak Szent István idejebeli ábrázolása csak gondos tanulmányokkal és még gondosabb mérlegelésekkel érhető el.

A bírálóbizottság lelkiismeretes elemzése szerint a művészek igen jelentős műveket hoztak létre mindannyian. Négy külön figyelemben is volt részesíthető. Megnehezítette teljesítményüket az a körülmény, hogy még mindig nincs tisztázva, vajjon a kisebb igényű átlagemberek vagy a nagyobb művészi igényekre iskolázottak számára készül-e a bélyeg. Volt olyan mester, ki aggályosnak tartotta eltérni az eddigi régibb felfogástól s gondosságra, szabatosságra törekedett legfőképen. Helbing Ferenc a mélynyomás vonal- és foltnélküli árnyalatait kevésbbé alkalmazta kifejezési eszközei közt. De volt neki egy igen jó gondolata, mikor Szent Istvánt az áldó jobbjával rajzolta meg. Egy másik művész viszont a bélyegnél szükséges kalligrafikus tisztaságot mellőzte. Jeges Ernőnek itáliai levegőt lehelő koronaátadási vagy a modern szentistváni megjelenítése monumentális ugyan, de éppen azért nem fér el eléggé a bélyeg kicsiny területén az elhangzott vélemények szerint.

Az egyhangú döntés a kivitelt illetően a fiatal Légrády Sándor mellett foglalt állást. Hat munkája közül öt nyert díjat, úgyhogy úgyszólván a teljes sorozatot készen hozta. A sokszorosítás mesterségbeli részét tökéletesen érti, annak minden előnyét ki tudja művészete számára aknázni. Ezt már a budavári bélyegeinél is láttuk. Még a papír csipkézett széle is ornamentumként hat nála. E pályaműveiben azonkívül nemcsak felfokozta saját művészi értékét, hanem újszerűséggel is szolgált. A hősi és misztikus eredetű világnak ábrázolásához a szellemtudományi kutatás felülről néző, fényt-árnyat felvillantó, de mégis egységekbe foglaló szellemében igyekezett új formanyelvet kialakítani. Élményszerű izgalommal veti oda mondanivalóit, amelyeknek sodrában elhalkulhat az, amit a valóság jelent, de benne marad, amit a művész érez. Archaizáló ihlettséggel meg tudja válogatni, mire adjon hangsúlyt. Tárgykörét mindig koncentrálja, sohasem esik szét a jelenségek együttese. Nem utánoz sem multat sem másokat. Az ő szavát a fiatalság szavának kell elfogadnunk, amely az alkalmazott grafikánál, a népszerűségre törekvő mindenki-bélyegénél, külön propagandaértékkel bír.

Magyar Iparművészet
1937. 9–10. sz.

II.

A nemzetközi eucharisztikus kongresszus kitűnő alkalmat nyujt arra, hogy a magyar szentekre is ráterelődjék a világfigyelem. Szentjeinkről elmondhatjuk, hogy egyben a magyar fajiság inkarnációi. Tündöklő magasságban állnak kortársaik fölött. A katholikusság dicsőségének koronatanui. Még ma is magasztos példák a hívő lelkek számára. Megérdemlik a sok Nepomuki és Flórián mellett, hogy bélyegekkel is segítsük bevezetni a köztudatba ragyogó személyiségüket.

Az univerzális egyházba ők visznek bele némi nemzeti árnyalatot István a nyugati kultúrközösségbe kapcsolta népét, de a magyar élet ősi formáit is bölcsen megkímélte. Ábrázolásában újabban kezdik ennek megfelelően a fiatalos tetterőt és a keleties egyeduralkodást érzékeltetni. Imre is inkább trónra készülő királyfi. László pedig egyenesen harcokban dicső magyar lovagi ideál. Mór pécsi püspök nagy tanítómester. Boldog Margit középkoriasan aszkéta, de a Nyulak szigetének virágos kertjében. Erzsébet nagyobb kultuszt érdemelne, legalább is akkorát, mint amekkorában Bártfán és Kassán részesült; Szent Ferenc természetérzésének és szociális szellemének ő a legméltóbb női kifejezője.

Minderről a magyar szenteket rajzoló művészek bőven kaptak indításokat Vargha Damjántól és tőlem. A pályázati eredményeken meg is látszott a témában való komoly elmélyedésnek a nyoma. A korszerűség fokozottabb keresése folytán még nagyobb ellentét mutatkozott a tegnap és tegnapelőtt művészei s a holnap és holnapután felfogása között. De a maradi plusquam-perfectum s az előretörő futurista pályamunkák közt is annyi jó tervezet került felszínre, hogy érdemes lenne mindegyiket a maga helyén felhasználni. Kegytárgyak, emlékérmek, intarziák és cukorkadobozok volnának felfrissíthetők általuk a jövő évi idegenforgalom számára. Egyiknél a síkban fogalmazott dekoratív erő, a másiknak szenvedélyes vonalú lendülete sok becsületes értéket tartalmaz.

Csak épp a bélyegnél nem lehet a dzsesszszerű hangszerelést igénybe venni, a csokoládécímkénél már igen. A szentek, az állami értékjegyek, sőt a mélynyomás is nagyobb fegyelmezettséget kíván. A III. díjat nyert művész (Englerth Emil) áhítatos kegyelettel törekszik mondanivalóinak kifejezésére. A részletekben azonban nem győzi művészettel az iramot. A II. díjas mester (Fery Antal) műveiben sok lelkiséget látott a sokféle összetételű bizottság egy része. István erőteljességét, szinte „ázsiai" beállítottságát szívesen fogadták.

Márton Lajos, az ismert cserkészillusztrátor, nyerte el az első díjat és kapta meg a kivitelezést. Az ő Istvánja is keleti fajta, akarattól duzzad s messzenéző. László távolodik a győri hermától, de a győri herma is évszázadok távolában áll Szent Lászlótól, Erzsébet viszont szerencsésen nem emlékeztet Holbeinre, de Marburg, Kassa vagy Bártfa emlékeire sem. Itt-ott megkívánt kisebb rajzbeli változtatásokkal az áldozatkész és körültekintő postavezérigazgatóság a nagyszerű rajzkészségű Márton Lajos kezéből olyan bélyegekhez jut, amelyek remélhetően a nagyközönség kedvencei lesznek.

III.

A jövő év nagy bélyegtermésében a harmadik bokréta a Szent István életrajzához közvetlenebbül simuló legendárius sorozat lesz. Ez még csak most van készülőben. A művészek az első tervvázlatnál tartanak, melyet kétszeres nagyságban csináltak, hogy a bélyegszerűség korlátjaihoz jobban igazodjanak.

A pályázati felhívás, nagyon szerencsésen, a Képes Krónikából indította el a művészeti megoldás irányát. Annak festett legendáriuma történelmet mesél és pedig széles közönség számára. A kisméretű miniatúrák stílusa sokban rokon a bélyegek kis területen sokat kifejezni akaró kívánalmával. Szebb ünneplést az 1933-ban Ausztriából visszakerült Képes Krónika számára nem is lehet elképzelni, mint hogy Szent István történelmi szereplettetésénél a bélyegek tervezői visszahajolnak hozzá.

A Chronica de gestis Hungarorum Nagy Lajos korában készült ugyan, de sokban jellegzetes ábrázolást tartalmaz Szent István idejére vonat-kozóan is. Kutatások nyomán megállapítható, hogy a magyar ruhájú és fegyverzetű alakok a X—XI. századra is érvényesek. A kompozíción kívül a tárgyi részletekre nézve is útmutatást kaphatnak tehát innét a művészek. Legalább is annyit, mint Szent Lászlónál a győri herma figyelembe vevői vagy amennyit kapott Toldihoz Arany János Ilosvaitól.

A Képes Krónika állítólagos festője, Medgyesi Miklós, kétségen kívül Magyarországon dolgozott. Ha távol is áll a Szilveszter-korona itáliai „maniera greca"-jától, de olasz (nápolyi) miniatúrákból tanulhatott. Itthon pedig megismerkedett a nálunk szereplő nyugati vitézek s a magyar urak felszerelésével, hallott néphagyományokat, látott a szent királyainkról freskókat; általán illusztrációiban többet mond csodálatos és kedves művészi rejtélyességgel, mint a szövegíró. Jelenetei, ötletei, tárgyismerete tehát készen várják a bélyegtervezőket. Nála az események megjelenítései költői, sőt szinte drámai magaslatra emelkednek. „Gyönyörű hősi dalok és legendák szárnyalása hallszik ki képecskéiből". Magyarország legfényesebb korszakának e parányi töredéke a legjobb forrás arra, hogy abból archaizáló bájt és tömör történelmi felfogást lehessen meríteni. Jó lesz ezt azoknak is figyelembe venni, kik a jövő évi képzőművészeti pályázatokon szándékoznak részt venni.

A tervező művészeknek csupán arra kell ügyelni, hogy a megadott témáknál ellentétbe ne kerüljenek a szellemtudományi történetírás legújabb megállapításaival.

Minthogy a Képes Krónikáról nem adnak kellő fogalmat sem a fényképek, sem Bicsérdy színes másolatai, a bélyegtervező művészek elzarándokoltak a Nemzeti Múzeum könyvtárában őrzött eredeti kódexhez s ott megbeszéléseket folytattak Gerevich Tibor professzorral és e sorok írójával. A vajszínű pergamentlapokat forgatva megittasodtak a miniatúrák szépségeitől s a konferenciázás eredményeként nemcsak művészi el-

képzelésük nyert támogatást, de tisztábban láthatták a tárgyi és formai részleteket is.

Érdekes betekinteni az egyes témák körül felmerült jegyzetekbe, nemcsak képet kapunk arról, hogy milyen szellemi munka előzi meg a piciny bélyeg születését, de a jövő Szent István-év úgyszólván mindenkit kötelez arra, hogy annak történelmi és eszmei hátterével megismerkedjék. Ez is hozzátartozik nemzeti műveltségünkhöz.

(István születése.) Benczúr a férfikorában megkeresztelt Vajkról festett képet. Hóman szerint Piligrim passaui püspök papjai közül egyik keresztelte meg Gézát és Gézának 969-ben született öt éves Vajk vagy Bajk nevű fiát, ki a passaui egyház védőszentjének — István vértanunak — nevét kapta.

A legenda szerint viszont Géza feleségének, Saroltnak (Sar-aldu = fehér menyétnek) éjjel látomása támad, Szent István vértanu jelent meg azzal, hogy születendő fiát az ő nevére keresztelje, mert Stephanos görögül „koronázott"-at jelent és Isten kegyelméből nemcsak a földön jut koronához, de az örök boldogság koronáját is elnyeri.

A Képes Krónika a legenda szép költői jelenetét festi meg s bizonyára a tudósok sem vennék zokon, ha a bélyegekre a költészet jelenése kerülne.

Koronázás. István Rómából kér koronát, ezzel akarta Hóman szerint kifejezésre juttatni szilárd akaratát, hogy országával az egyetemleges kereszténységhez csatlakozik. A koronázás az „Isten kegyelméből" való uralkodás legalizálása. És megpecsételője az elbukott törzsszövetség után az örökletes monarchiának.

Ascherik 1000 őszén hozza a koronát (a jelenlegi Szent Korona felső részét) a királyi cím és méltóság elismerésével s a magyar katholikus egyház megszervezésére szolgáló felhatalmazással. Az egyágú „apostoli kereszt" csak III. Béla alatt lesz kétágú. Ottó lándzsája (thébai Móré) az új független fejedelemség elismerését jelenti.

Így lett István karácsonyra isteni elhivatás alapján király. Ideálja Nagy Károly volt, azért is nevezték e néven a szláv Kral közvetítésével királynak. A koronázás egyházi felavatással történt, szertartásai megfelelnek a püspökké szentelésnek. Szentelt olajjal és azzal a koronával érintették homlokát, a magyar nemzettest közjogi szimbolumaként tisztelt Szent Koronával, melyet az első magyar királynak olasz földről francia pápától német szerzetes hozott.

(Térítés.) A tudósok megállapítása szerint a keresztény vallás elfogadtatása részben hatalmi eszközökkel történt. Tehát nemcsak a szerzetesek munkálkodtak közre, kik az apostoli lemondás áldozatos életét élték, hanem hogy úgy mondjuk a közigazgatás is. István erős kézzel, elszánt akarattal terelgette népét a krisztusi igazság ösvényére. A kezdet a magyarul nem tudó papokkal nehezen ment. Inkább példájukkal, ipari-mezőgazdasági oktatásukkal, gyógyításukkal hatottak. Később megtanulták a hívők nyelvét s magyar papokat is neveltek. Gellért, Adalbert, Mór és mások már elmélyítették és közkincsé tették a kereszténység egész erkölcsi és szellemi tartalmát. Ez vezetett a magyarság igazi benső megtérésére.

(A pogányság legyőzése.) Koppány és Ajtony legyőzése nemcsak a kereszténység harca volt a pogányság ellen, hanem a monarchikus államformának a diadala a törzsi szervezet fölött. A marosvidéki gyula is rokona volt Istvánnak, Koppány pedig egyenesen nagybátyja, ki a leviratus ősi szokása szerint el akarta venni Saroltát s a senioratus elve révén a trónra tört. Koppány lázadása így az ősi pogány felfogás támadása volt az új keresztény utódlási jogrend ellen.

István a Balaton felől támadó Koppány elől, bajor és olasz vitézeivel először Veszprémbe vonult vissza, melynek környéke dolomit szikláival és kopár hegyek közt kanyarodó völgyszorosaival nemcsak hatalmas természetes vár, hanem hasonlít az olasz korai művészet szikláihoz is. A szorosokban a pogány hadat legyőzte. Koppányt bajor Vecelin szúrja le, testét felnégyelték. Dunántúl így került István hatalmába. Koppány birtokából a legjelentősebb részt a pannonhalmi monostor kapta.

(Külellenség.) II. Konrádot német világhatalmi gondolata magyarellenes politikára vitte. Az egykori Karoling-tartományok urának vallotta magát. A lengyel és cseh tartományok után hűbérként kívánta venni Pannoniát is. 1030 nyarán nagy sereggel indult Magyarországra Bratiszláv cseh herceggel együtt, aki Komáromig portyázott. Konrád a fősereggel Hainburg felől közeledett.

István velük szemben az ősi harcmodort alkalmazta, — visszavonult s a vasas németeket a mocsarak közé csalta. Kapuvárnál pedig hátba kerülve megverte s az osztrák területet Emsig dúlva Bécset is elfoglalta.

Konrád „hadsereg és minden eredmény nélkül tért vissza Magyarországból". Békekövetül fiát, Henrik bajor herceget személyileg küldte 1031-ben Esztergomba „az igazságtalanul megbántott magyar királyhoz" s a Lajta és Fischa folyók közét és a Morvamezőt engedte át a béke árában.

(Ítélőszék.) A nemzet igazgatása személyes alapon történt. A legfőbb bíró a király. Esztergomban vagy Székesfehérvárott évenkint (szeptemberben) István köré gyűltek a főemberek s „inter leones" ítélkeztek is. Az inter leones (oroszlánok közt) az oklevelek kezdeti szövege, vonatkozott a trónszék két oroszlánjára, de esetleg a román templomajtó kétoldali alapkövére is.

István egyházát szolgáló, szigorú erkölcsű uralkodó. De intelmeiben fiának azt mondja: „Ítélj békességtűréssel, szánakozással és nyugalommal. Illik a királynak kegyesnek és irgalmasnak lenni." Illik viszont az is, „hogy érezze a királyúr haragját, aki az ő jóakaratát megveti és rendelését áthágja."

(Udvara.) István maga között a „vendég és jövevény népeket" szívesen látja, mert „nagy haszon vagyon bennük; különb-különbféle szót, szokást, fegyvert és tudományt hoznak magukkal, ami minden országnak ékességére szolgál, a király udvarát nagyságosabbá teszi és igen megrettenti az idegenek magahitt szívét. Gyenge és törékeny az egy nyelvű és egy erkölcsű ország". Az idegenek védelme nála az egyetemes keresztény gondolatban gyökerezik.

(Családja.) Hartwig szerint Istvánt alig látták valaha mosolyogni. A sok szervező munka és hadakozás közepette csak családja körében oldódott fel. Gizella úgy látszik nemcsak a legendák virágos beszéde szerint, hanem valóban is hű hitvesként, sőt munkatársként állott oldala mellett. Fiuk pedig kettőjük szeme előtt nőtt fel.

Imrét (= Henrik — Emericus — Amerika) Gellért nevelte 16 éves koráig, azután maga István. Az volt egyetlen vágya, hogy „e kegyes ifjú kövesse az uralkodásban". „Atyai szerelmének buzgóságától indíttatva maga is íra számára egy könyvet az erkölcsök neveléséről."

Az Árpád-családba utat talált az idegen szerzetesek aszketizmusa. Imre is ennek a felfogásnak a bajnoka. Bajor Gizella is eredetileg apácának készült mielőtt 996-ban nőül kérték István számára. A koronázási palástón együtt van István, Gizella és Imre.

(Építő munka.) István olasz és dalmát építészekkel fényes kőtemplomokat és bazilikákat építtetett. A koronázás után emeli az esztergomi új templomot Magyarország Nagyasszonya (= királynője) tiszteletére. Árpád sírja fölé is épít templomot. Az árpádházi családi szentély, a koronázó templom, Székesfehérvárott emelkedett. Sok kőmonostort és templomot építetett. A kőemlékek ornamentikáját Viski a magyar népművészettel hozza rokonságba.

(Halála.) A krónikás írja: „a midőn tehát István nem kételkedett többé, hogy elköltözésének napja közelget, hivatta a püspököket és udvarának Krisztus nevével dicsekvő előkelőit. Először tanácsot tarta velük a maga helyébe állítandó király felől... (Péter)... Azután inté őket, hogy az igaz hitet tartsák meg, szeressék az igazságot... és különösen őrködjenek a kereszténység új ültetvénye felett," s 1038 augusztus 15-én, Nagyasszony ünnepén életének 70-ik, uralkodásának 42-ik évében meghalt.

„Egész Magyarország kobza siralomra fordult... Fehérvárra sereglett a nép... és sűrű könyhullatással kísérte" a királyi ház családi egyházában kijelölt nyugvóhelyére a magyarok első és legnagyobb királyát.

Koporsója a Nemzeti Múzeumba került, most viszik vissza Székesfehérvárra. A koporsó egyik domborműve azt ábrázolja, hogy angyal viszi fel István lelkét csecsemő formájában, ki olyan tiszta volt, mint a ma született gyermek. Ugyanez szerepel Istvánnak matheoci oltárképén is.

Aki ezekhez a témakörökhöz közelebb akar lépni, annak érdemes olvasgatni Hóman Magyar Történetét, Tarczai György Árpádházi Szentjeit és Tormay Cecile Magyar Legendáriumát. Szent István jubileumi esztendejének érzései és alkotásai azokon keresztül telhetnek csak meg olyan tartalommal, melyben benne van az igazság ereje, továbbá a költészet és a művészet minden szépsége.

Kívánatos volna, hogy a postavezérigazgatóság a jövő évi történelmi bélyegekhez némi magyarázó szöveget is adjon közre mindezek alapján lexikális rövidséggel. Talán a postahivatalokban lehetne ilyenfélét kifüggeszteni, hogy aki akar, az mindent megtudhasson. A nagyközönség, főként pedig a bélyeggyűjtők szívesen fogadnák, mert a tudás a megértés elmélyítését szolgálná. Ezzel aztán a történelmi bélyegek igazán méltó helyet foglalnának el a bélyegek történetében is.

CZAKÓ ELEMÉR

AZ IPARMŰVÉSZET MAGYARORSZÁGON

A magyarság nemcsak tetemes véráldozatokkal védte a Nyugatot, hanem a századok őrlő és öldöklő harcaiban kulturális kincseit is feláldozni kényszerült. Régi templomaink, királyi és főúri palotáink rombadőltek, városaink túlnyomó része is elpusztult az állandó hadakozásban. A megbénult művészi és kulturális életben a nagyméretű művészeti alkotások reménységei igen sokszor elhervadtak, ellenben néha felragyogott a kisművészetek napja és ilyenkor a meleg élet pezsdülő vérkeringésében nagy tevékenység indult meg. A magyar művészet történetében éppen ezért a kisméretű művészeti alkotásoknak fokozottabb fontosságú szerepük van. Régi iparművészetünk egykori nagyságát ötvösemlékeinkkel példázhatjuk a legjobban. Ez a művészeti ág jóformán az egyetlen, amely művészetünk ezeréves fejlődéséről, változatairól és fordulatairól egységes és összegező képet tud adni. Ötvösségünk remekei hetedhét országban csodált szépségek voltak, mert a külföldről plántált technikákat is tehetséges művészeink nagyra fejlesztették, újításokkal látták el és sok alkalommal is nemzeti technikákká fejlesztették és alakították. Régi ötvösségünkből különösen a sodronyzománc szerepe magasodik ki. Ez a magyar művészettörténelem egyik legjelentősebb kialakítása; az ország határain is túljutott és Csehországban, lengyel és német földön alakult művészi műhelyekben mintegy száz éven át utánozták és példaképnek vették az ilyen technikájú magyar művészeti alkotásokat.

*

Mindez — és régi művészetünk száz annyi más ragyogó teljesítménye — már a multé. A régi magyar iparművészeti termékek múzeumokba és gyűjteményekbe vándoroltak. Csak elenyésző részük maradt meg egyes templomokban, vagy kastélyokban. Ilyeneket tehát úgy a papság, mint pedig a polgári osztály alig lát és ilykép nem is hatnak ösztönzőül.

De veszedelmes is lenne, ha példaképül választanánk és utánozni akarnánk, mert éppen olyan kátyúba jutnánk, mint a mult század művészei. A XVIII. század végén, a francia forradalomkor,

Légrády Sándor
1021 grafikusművész
(bélyegtervező)

1982.X.21. Televizió 1 S.Gy

TV hiradó 1

- A legismertebb magyar bélyegtervező művész, Légrády Sándor 50 éves munkásságát mutatja be az a kiállitás, amelyet ma d.e. nyitottak meg a Bélyegmuzeum helyiségeiben. Légrády Sándor 1925-ben kapott diplomát, majd az Állami Nyomdában tervezett kezdetben okirat és okmánybélyegeket. Első postai sorozata, a magyar tudomány nagy alakjait mutatta be. Azóta csaknem 400 bélyeget tervezett a Magyar Posta részére. Egyaránt hasznositja a festészet, a grafika, az üvegfestés és az ötvösmüvészet eszköztárát. Bélyegtervei igy válnak mindig élvezhető képekké. Számos nemzetközi érmet és oklevelet nyert. Talán kevesen tudják, hogy 1957-ben ő tervezte meg az ország jelenlegi cimerét és a róla készitett bélyeget. 1978-ban készült Koronázási Jelvények c. blokkja, elnyerte az Év Legszebb Bélyege cimet.

Kodály Z[illegible]oló, 5 forintos címletű bé[illegible]tott forgalomba a Magyar Posta, Légrády Sándor festménye nyomán. A bélyeg aranyszínű léccel körülzárva, színesen ábrázolja a Mester arcképét.

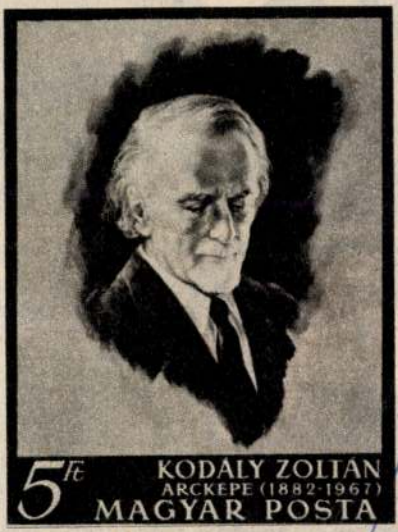

Légrádi Sándor

MDK

Légrádi Sándor, grafikus

A Lenin-bélyegsor tervezője.

— : bélyeggyűjtés 10

Népszabadság, Bp. 1967. szep. 30.

C91

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP
1968 AUG 2

Légrády Sándor

1021

MAGYAR HÍRLAP

FILATÉLIA

AZ ŰRHAJÓS BLOKK SIKERE

Hírt adtunk arról, hogy május 11-én a posta a világűrt megjárt és később tragikus körülmények között elhunyt asztronauták: *Gagarin, Komarov* és *White* emlékére 10 forintos blokkot adott ki. A szép rajzú bélyeg — *Légrády* Sándor alkotása — annyira megnyerte a hazai és külföldi gyűjtők tetszését, hogy a készlet *néhány hét alatt elfogyott.* Most a Der Sammler Dienst című tekintélyes nyugatnémet szaklapban olvassuk, hogy a blokknak *nyolc márka* az ára.

PÁRTPOLITIKAI VIHAR

Tudvalevő dolog, hogy az Egyesült Államok a belföldi portó díját 5 centről 6-ra emelte. Ezért új 6 centes bélyeget bocsátottak ki, amely Franklin D. Roosevelt volt elnök arcképét ábrázolja. A bélyeg körül különös bonyodalmak keletkeztek. Köztudott, hogy Roosevelt *demokrata párti volt.* Nyilván a most dúló elnökválasztási küzdelem izgalmas légkörének hatására, sokan kifogást emeltek a bélyegábra ellen. Nagy számban vannak ugyanis olyan megcsontosodott köztársaság pártiak, akik még olyan nagy államférfit ábrázoló kis papírdarabkával szemben sem tudják leplezni *pártsovinizmusból fakadó elfogultságukat,* mint amilyen Roosevelt volt, csak azért, mert a demokrata párthoz tartozott. Ennek szélsőséges megnyilvánulásairól különös eseteket említ az amerikai sajtó. Például megtörtént, hogy amikor a postatisztviselő átnyújtotta a 6 centes Roosevelt ábrájú bélyeget, *a vásárló visszadta* azzal, hogy más, kisebb címletűeket kér helyette. De akadtak, akik *gorombán dobták vissza.*

LEGŰJABB

A londoni Gibbons-cég legutóbbi aukciójának érdekessége volt Montgomery marsall, az angolok második világháborús hőse bélyeggyűjteményének árverezése. A bélyegek 875 fontért keltek el.

A Szovjetunió tizenkét bélyegből álló változatos ábrájú forgalmi sort adott ki, amelyből a záróértéken Lenin arcképét örökítették meg.

Chile a földreformot egy paraszt párt ábrázoló bélyeggel népszerűsíti.

Nagy-Britannia postája négy festmény ábrájú bélyeggel gazdagítja e motívum gyűjtőinek albumát.

Szeptember 6-án jelenik

Csütörtökön délelőtt *Hegyi Gyula, az MLSZ elnöke, Sós Károly szövetségi kapitány és Lakat Károly dr., az olimpiai csapat edzője* sajtóértekezleten ismertette az olimpiai labdarúgócsapat előkészületeit.

A nyári tatai előkészületekről készült jelentést valamennyi érdekelt szakvezetőnek és edzőnek megküldték. A tatai előkészület igen jó hatású volt, és mint Lakat dr. elmondotta: „A labdarúgó-szeminárium alatt a játékosok hozzáállásával, szorgalmával, fegyelmezettségével elégedettek voltunk."

Augusztus 6-án és 7-én, 13-án és 14-én, majd 21-én és 22-én találkoznak újra az olimpiai kerettagok, akik közben Vácott, majd a hollandiai Geelandban és végül Kecskeméten játszanak edzőmérkőzést. Szeptember 1—8 között újabb edzőtáborozás szerepel a programban, melynek

Ez történt...

— PÉCSETT RENDEZIK 1969-ben az V. nyári úttörő-olimpia döntőit. A pécsi sportvezetők már elkezdték a nagyszabású versenysorozat előkészítését.

— A SVÉD LJUNGREEN-MORRIS a 400 m-es női gyorsúszásban 4:42,4 percre javította július 6-án felállított 4:44,1 perces Európa-rekordját.

— LENGYEL LEGYŐZTE a holland Zuidenát, Bilek vereséget szenvedett a holland Langewégtől az amszterdami nemzetközi sakkverseny 13. fordulójában. A versenyen továbbra is Kavalek vezet, Lengyel 7,5 ponttal ötös holtversenyben a harmadik helyen áll, míg Bilek (6,5) harmadmagával holtversenyben a 9—11.

— A KÉTSZERES EK-GYŐZTES Zalgiris Kaunas is részt vesz a Vasas nemzetközi női kézilabdatornáján. Pénteken 18 órakor az Üllői úton az FTC-vel mérkőznek. A másik vendég, az Inter Bratislava 17 órakor a Városmajorba látogat, ahol a BHSC fogadja.

— VÁLOGAT A TORNASZÖVETSÉG. Szombaton fejeződik be a férfi és női tornászválogatott-keret tatai felkészülése. Hétfőn a férfiak formaellenőrző versenyen vesznek részt és ennek alapján jelölik ki a kolozsvári ORT-n szereplő válogatottat.

— BALCZÓ HIÁNYOZNI FOG a csepeliek hagyományos nemzetközi őttusaversenyéről. Világbajnokunk kisebb versenyszünetet tart,

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 AUG 6

ZALAI HÍRLAP

Zalaegerszeg

Bélyeggyűjtőknek

APOLLO 11

A Holdralépés megörökítésére a Magyar Posta 10 forint névértékű blokkot ad ki, amelyet Légrády Sándor tervezett. A rajz alsó bal sarkán az űrhajó indulását látjuk, míg a keret a világmindenség végtelenjét jelképezi. Középen helyezkedik el a bélyeg, amely Armstrong és Aldrin Holdon megtett első lépteit mutatja be. A fekete háttérből fémes, piros csillogással a Holdkomp alakja rajzolódik ki. A kilenc színnyomással készülő blokk augusztus első napjaiban jelenik meg és mind az alkalom nagyszerűsége mind művészi kivitele miatt dísze lesz az albumoknak.

Légrády Sándor

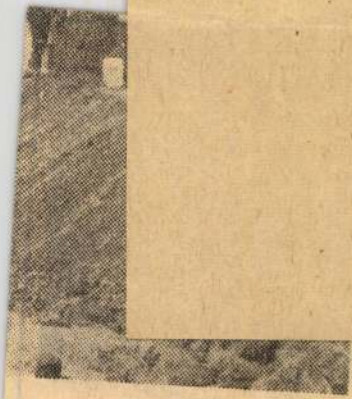

ekciókkal is jártak. A forga-alán a Betonútépítő Vállalat okozta hibákat.

(Mészáros Ferenc felvétele)

...dalok. — Buffó-áriák. — Falusi percek. — Pol-beat. — Édes anyanyelvünk. — Kovács Dénes hegedűl. — Kedvelt régi melódiák. — Orvosi tanácsok. — Fúvószene. — Ágay Karola énekel. — 17,00: Ötórai tea — 18,10: Hol a határ? A Falurádió műsora. — 18,50: A Hanglemezbolt könnyűzenei újdonságai. — 19,10: Cigánydalok. — 19,25: Új könyvek. — 19,28: A más

M.D.4

Légiady Sándor
festő

A magyar bélyegtervezés egyik
úttörője.

Galambos ~~László~~ Ferenc: Kékesi László bélyegtervei
Művészet, 1969. julius ~ 35 lap.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Légrady Sándor

Bélyegtervező, grafikus művész. Festett üvegablak művész, aranyműves. 1936: az USA bélyegpályázat aranydíjasa, a nemzetközi bélyegpályázat III-ik díjasa.

Fehér Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l. 183 l.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

1021

Légrády Sándor

FILATÉLIA

A HOLD MEGHÓDÍTÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Az Apollo 11. sikeres útja és az első embernek a Holdra érkezése alkalmából a Magyar Posta augusztus elején *10 forint névértékű* blokkot bocsát ki. A több színű bélyeget *Légrády Sándor* grafikusművész tervezte. Az Apollo 11. blokk megjelenése után augusztusban a Magyar Posta *A Hold meghódításának története* címmel nyolc bélyegből álló sort ad ki. A sor első bélyege 40 fillér névértékben Jules Verne álmát, a holdutazást reprodukálja. A többi bélyeg Ciolkovszkij 1903-ból származó űrállomástervét (60 fillér), a Luna 1. holdszondát (1 forint), a Ranger VII-et (1,50 forint), a Luna 9-et (2 forint), az Apollo 8-at (2,50 forint), a Szojus IV—V. összekapcsolását a világűrben (3 forint) és az Apollo 10-et (4 forint) ábrázolja.

Itt említjük meg, hogy a *csehszlovák posta* az Apollo 11. tiszteletére *bélyegpárt* ad ki. Ezenkívül máris *több postaigazgatás* jelentette be, hogy bélyegen kíván megemlékezni a nagy tudományos sikerről.

HOLDBÉLYEGEK

Az egyik német ifjúsági filatéliai szaklap pályázatot hirdetett 2000-ben kiadandó bélyegre. Az első díjat egy diáklány nyerte. Rajza Holdat és postakürtöt ábrázol, felirata: HOLDPOSTA. Egy olasz bélyegtervező művészt is megihletett a holdposta lehetősége és az egyik olasz filatéliai lap reprodukcióban mutatta be rajzát. Ami a német kislány és az olasz művész reális fantáziájában megszületett, azt szélhámosok már meg is valósították Amerikában. Lapokban hirdetéseket adtak fel, hogy megjelentek az első holdbélyegek. Ötféle színben nyomták, Luna „pénzegységre". Azt lehetne hinni, hogy a legprimitivebb ember sem ült fel ennek az átlátszó csalásnak, de kiderült, hogy igen jó üzletet csináltak.

ALKALMI BÉLYEGZÉSEK

Őszibarack-kiállítás, Szeged, VIII. 2—6. — Virágkiállítás, Szeged, VIII. 9—12. — III. Helyiipari termékkiállítás, Miskolc, VIII. 1—10. — III. Nemzetközi sakkfesztivál, Debrecen, VIII. 10—26. — Orosháza 225 éves, VIII. 10. — Georgicon nyári egyetem, Keszthely, VIII. 8—22. — Mézeshét, Kaposvár, VIII. 16—20. — Bélyegkiállítás, Csongrád, VIII. 17—20. — Nyírbogdány 750 éves, VIII. 17—20. — Alba Regia vadászati és sporthorgászati kiállítás, Székesfehérvár, VIII. 17—IX. 9.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
MAGYAR HÍRLAP
Budapest

[illegible] szemben, akik 7—7 pontot szereztek. *Csom győzelme azt jelenti, hogy jövőre a nagymesterek csoportjában indulhat.*

A nagymesterek csoportjában *Portisch Lajos* a 11. fordulóban a holland *Ree* ellen döntetlenül játszott, de továbbra is másfél ponttal vezet *Liberson* és *Vaszjukov* előtt, akik 7,5—7,5 pontot gyűjtöttek össze.

Gólzápor és gálaest

Friss hírrel szolgált a Ferencváros kedd délelőtti sajtótájékoztatóján *Kalmár István*, a klub elnöke: a *Kanadában túrázó FTC* — harmadik mérkőzésén — *gólzáporos győzelmet aratott a nemzeti liga montreali válogatottja ellen.* A csapat 8:0 (6:0) arányban győzött, a legeredményesebb játékos, négy góljával, *Branikovics* volt. Az FTC szerda reggel érkezik repülővel Bécsbe, s onnét társas gépkocsival térnek haza a késő délutáni órákban Budapestre.

A sajtótájékoztatón a 70 éves FTC jubileumi gálaestjéről nyilatkozott Kalmár István és *Fodor Imre*, a József Attila Színház igazgatója. A klub augusztus 27-én és 28-án este félnyolc órai kezdettel *„Hajrá Fradi!"* címmel neves művészek és sportolók közreműködésével vidám műsort rendez a Kisstadionban.

— *Mindkét napon 14—14 ezer nézőre számítunk, s a gálaest bevételét az FTC-pálya építésére szánjuk* — mondotta Kalmár István. — *A műsorban fellépő művészek — Aradszki, Bodrogi, Csala, Csányi, Gálcsiki, Győrfi, Gobbi, Hadics, Kabos, Németh Marika, Palócz, Poór, Pécsi Ildikó, Réti, Toldi, Tompa, Vámosi, Voith, Zalatnai, Zárai* — társadalmi munkában vállalták a próbákat és a két előadást. Kedves gesztus a rendezők és a közreműködők részéről, hogy a stadionépítést ilyen módon támogatják.

A pálya építése jó ütemben halad: augusztus első napjaiban a klubház [illegible]

MDK

Légrády Sándor festő grafikus

'A Hold meghódítása' – bélyegsort terveste.

bélyeggyűjtő

–: A Hold meghódítása 10.

Népszabadság, B. 1969. aug. 2.

MDK

Légrády Sándor, festő, grafikus

A 10 ft névértékű Apollo-11. blokkot terverte.

bélyeggyűjtés
— : Apollo-11

10

Népszabadság, Bp. 1969. júl. 26.

MDK

Légrády Sándor, grafikus

Az Ady-emlékbélyeget tervezte.

A bélyeg: Repr.

bélyeggyűjtés

– . Emlékbélyegek

10

Népszabadság. Bp. 1969. jan. 18.

MDK

Légrády Sándor, grafikus

Az Apollo 8 sikeres útja alkalmá-
ból kibocsájtott emlékblokkot
tervezte.

bélyeggyűjtés
-: Apollo 8. 10.

Népszabadság. Bp. 1969. jan. 11.

Légrády Sándor

MDK

A szép bélyegekért elismerés illeti tervezőiket:

Légrá_dy Sándort,

A Munkácsy-díjjal kitüntetett Nagy Zoltánt,

Vertel Józsefet,

Gál Ferencet,

kiknek munká_ja a magyar bélyegmüvészetet elismertté tette.

Dersi Tamás: Magyar müvész-kiállitás - levélboritékra ragasztva.

Esti Hirlap, II.évf.18o.sz. 1957.aug.3.szo. 3.oldal

MNK

Szépirodalom Szerkesztője

A napp bélyegekből eltűnnek illető tervezőknek:

Ágoston György Budapest,

A Magyar Honvédelmi Minisztérium Nagy Zoltánné,

Varga Józsefné,

Gál Ferenczné,

Kálmán Annák is a magyar bélyegművészetet eltűnnek tette.

Dorai Tamás: Magyar művész-Miniatűrök - levelezőtársa regenteve.

Mátó Mirjam, II.évf.Szo.ma. 1937.aug.3.szo.
3.oldal

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 8

MUZSIKA

Légrády Sándor

A Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalata művészlevelezőlapot adott közre Kodály Zoltánról. A képen reprodukált portrét Légrády Sándor festményéről készítették

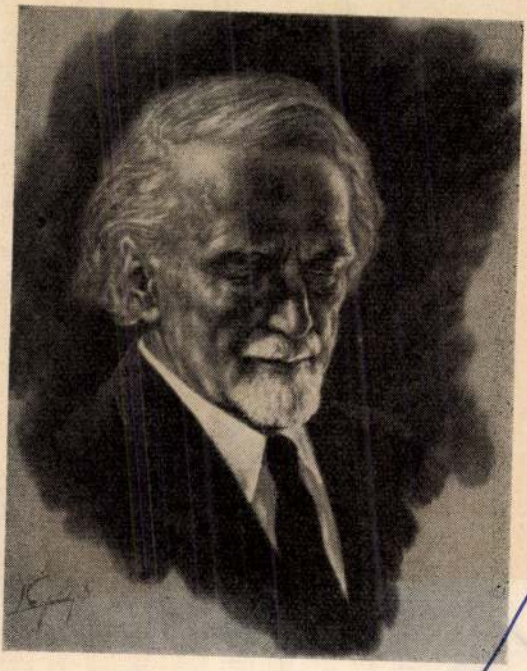

Légrády Sándor

MDK

Légrády Sándor
képportós-sorozat, bélyeg, 1934

P: Unrein Jánostól Drabos Istvánig.
A Bélyeggyüjtő, 1937. 125-127 l.

Légrády Sándor

grafikus

terverte 1959 őszén
a Haydn emlékbélyeg-
sorozatot.

Népszava, 1959 febr. 19.

Avellinoi provincia V. 203, 204.

M.D.K.

Légrády Sándor, grafikus művész

tervei szerint a Nemzetközi Vásáron felépült „Országépítés tornyát" ismerteti a lap egy fényképpel

Vállalkozók Lapja. Bp. 1942. LXIII. évf.

aug. 19. sz. 4. old.

Légrády Sándor

grafikus

Rádió interjú (Budapest I.) 1948.

márc. 1.

Már ezelőtt is Egyett meg-
bizásokat.

Rákóczi emlékbélyeg fentiből

Budavár vonzafeglalása

Szent István bélyegsorozat

(Amerikában több díjat
nyert bélyegeivel)

Pax ting sorozat

Protestáns block.

Arvíz, Erdély vonzatérése

1, 2, 5 pengős bélyegek a Kormányzó
arcképével stb.

Közvetítés a művész műtermébül

Léprády Sándor, [festő grafikus]

MDK

A Lenin emlékbélyegek

Léprády Sándor festményei alapján készültek.

bélyegpályázat

– : A Lenin-bélyegek sikere

10.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 18.

Légrády Sándor

Nemzeti Újság
1938. aug. 12.

Hétköznapi számok

CIKKEK: Dr. Bíró Bertalan: Egy nép, amely imádkozik (3). *Kállay Miklós:* Meghalt a legnagyobb orosz rendező, Sztaniszlavszkij (9). *Czakó Elemér:* A Szent István jubileumi bélyegek (12). *Kóródy Katona János:* Vasárnapi munkaszünet (30). — Ernszt Sándor negyven éve (31). *Kriston Endre:* Szmrecsányi érsek 65 éves áldozópapi jubileuma (31).

T. 7273.

foglalt koronás czimerével diszi-
négy járás elnevezése olvasható.

SIS.)

33 : 25.6 cm.

Légrády Sándor

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1972 SEP 10

Bélyegsarok

1024

A legszebb bélyeg

A Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetségének tagjai az előző év kiadásaiból szavazás útján kiválasztják a legszebbet. A Bélyegnap alkalmából kihirdették a gyűjtők ítéletét, és átadták a díjat Légrády Sándor grafikusművésznek az Apollo—11 blokk megalkotásáért. A művész méltán jutott a filatelisták elismeréséhez, évtizedeken át számtalan szépen komponált bélyeggel gazdagította az albumokat.

1932-ben került először bélyegre rajza, a Szent Erzsébet sorozat, amelynek árnyalatokban gazdag, finom művészi eszközökkel történt megformálása nagy sikert aratott. A két világháború között számos történelmi témájú sorozat öregbítette Légrády hírnevét, sokan be is sorozták egyirányú művésznek, a múlt krónikásának. Fantáziája gazdagságáról, rendkívüli rajzkészségéről, különleges színérzékéről adott bizonyságot, amikor legutóbbi bélyegein az űr világát tárja elénk. A tervek szépsége és a kivitelezésen őrködő művészi gondosság nagyszerű bélyegeket hoz létre, Légrády munkái nemcsak a hazai, hanem külföldi filatelisták dicséretét is elnyerték.

Értékesek a magyar bélyegek

A bélyegek árát a katalógusok jelzik. Az 1971. évek közül már megjelent a Zumstein katalógus, amely a Svájcban kialakult értékelést közli. A magyar bélyegek közül számos kiadás magasabban szerepel, mint tavaly. Jelentősebb mértékben az 1871. évi kő- és réznyomatos sor, az 1925—36. közötti időszak és az utolsó évek bélyegeinek értéke emelkedett. Az 1871. Kőnyomat 2 kr most 450 (tavaly 325), 25 kr sötétlila 1200 (1100), Réznyomat 3 kr 110 (90), 1933. Repülő 275 (240), 1934. LEHE blokk 90 (75), 1968. Olimpiai blokk vágott 60 (40), Kerti virágok 7,50 (6,25), 1969. Apollo—8 blokk 11 (8), vágott 60 (40) svájci frank.

A külföldi bélyegek egy részének értékelését és néhány magyar kiadás árának csökkentését jogos kritika fogadta. Korábban a Zumstein katalógus árai jobban tükrözték a tényleges nemzetközi értéket, az új kiadásban a magyar szakértők sok helytelen ármegállapítással találkoztak.

Nagy
fe

A fémtárgyak felületére mért ütésekkel jelentősen növelhető az anyag felső rétegének szilárdsága és kopásállósága, ami az anyagszerkezetben bekövetkezett változás eredménye. Rájöttek, hogy ütések helyett nagynyomásu görgőzéssel is elérhető ugyanez az eredmény, s ennek az elvnek az alapján már több gépet konstruáltak.

A képen látható gép — szovjet kutatók alkotása — a fogaskerekek kopásnak legjobban kitett részein, a gördülőfelületeken végzi el ezt az élettartamot jelentősen növelő műveletet. Egyszerre tíz rugósgörgő nyúl be a foghézagokba, hogy kemény felületű tárcsáival „végigmángorolja" a fogprofilokat. E technológia az alkatrészek felületi minőségét is kedvezően befolyásolja, letördeli a megmunkálásnál visszamaradt parányi egyenetlenségeket, a forgácsolásból adódó éleket.

Légrády Sándor

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÓGRÁD

1970 SEP 17
1021

Bélyeggyűjtőknek

A legszebb bélyeg

A Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetségének tagjai az előző év kiadásaiból szavazás útján kiválasztják a legszebbet. A Bélyegnap alkalmából kihirdették a gyűjtők ítéletét, és átadták a díjat Légrády Sándor grafikus művésznek az *Apollo 11* blokk megalkotásáért. A művész méltán jutott a filatelisták elismeréséhez, évtizedeken át számtalan, szépen komponált bélyeggel gazdagította az albumokat.

1932-ben került először bélyegre rajza, a *Szent Erzsébet sorozat*, amelynek árnyalatokban gazdag, finom, művészi eszközökkel történt megformálása nagy sikert aratott. A két világháború között számos történelmi témájú sorozat öregbítette Légrády hírnevét, sokan be is sorozták egyirányú művésznek, a múlt krónikásának. Fantáziája gazdagságáról, rendkívüli rajzkészségéről, különleges színérzékéről adott bizonyságot, amikor legutóbbi bélyegei *az űr világát* tárja elénk. A tervek szépsége és a kivitelezésen őrködő művészi gondosság nagyszerű bélyegeket hoz létre. Légrády munkái nemcsak a hazai, hanem a külföldi filatelisták dicséretét is elnyerték, esztétikus megjelenési formájuk egyik fontos tényezője bélyegeink világszerte tapasztalt népszerűségének, keresettségének.

Értékesek a magyar bélyegek

A bélyegek árát a katalógusok jelzik. Az 1971. éviek közül már megjelent a Zumstein katalógus, amely a Svájcban kialakult értékelést közli. A magyar bélyegek közül számos kiadás magasabban szerepel, mint tavaly. Jelentősebb mértékben az 1871. évi kő- és réznyomatos sor, az 1925—36. közötti időszak és az utolsó évek bélyegeinek értéke emelkedett. Az 1871. Kőnyomat 2 kr most 450 (tavaly 325), 25 kr sötétlila 1200 (1100), Réznyomat 3 kr 110 (90). 1933. Repülő 275 (240), 1934. LEHEL blokk 90 (75), 1968. Olimpia blokk vágott 60 (40), Kerti virágok 7,50 (6,25), 1969. Apollo 8 blokk 11 (8), vágott 60 (40) svájci frank.

A külföldi bélyegek egy részének értékelését és néhány magyar kiadás árának csökkentését jogos kritika fogadta. Korábban a Zumstein katalógus árai jobban tükrözték a tényleges nemzetközi értéket, az új kiadásban a magyar szakértők sok helytelen ármegállapítással találkoztak.

Új-zélandiak magyar kiállításon

A filatelisták tudják, hogy a gyűjtés nem ismer határokat, szenvedélyünk híveit a távolság nem választhatja el. Bizonyítja ezt az alábbi történet, amely a jövő évi Budapesten rendezendő bélyeg-világkiállítással kapcsolatos.

Új-Zéland a Föld egyik hazánktól legtávolabb eső pontja, két ottani hölgy érdekes módon kapott kedvet a kiállításunkon való részvételre. A Londonban megjelenő Gibbons Stamp Monthly májusi számában közölte Simon Tamás tanulmányát a magyarországi filatéliai életről. A cikk, különösen a kiállítás előkészületeiről szóló rész keltette fel a távolban élő filatelisták figyelmét. A lap szerkesztősége útján levelezésbe kerültek a cikk írójával, és a kapott felvilágosítás alapján szeretnék motívum gyűjteményüket kiállításunkon bemutatni. A rendezőbizottság örömmel fogadja jelentkezésüket, így a két gyűjtő anyagával jövőre valószínűleg találkozhatunk, sőt személyesen is megismerhetjük őket, mert európai utazásukat 3 hónappal későbbre halasztják, hogy a kiállítás időtartamára, szeptember 4—12. között hazánkba látogathassanak.

Az emberek és az eredmén

Javult a rétsági tsz-ek közeg

Két esztendővel ezelőtt a rétsági járásban intézkedési tervet készítettek a termelőszövetkezetek közegészségügyi helyzetének javítására. A terv végrehajtásától várták a helylyel-közzel hiányos közegészségügyi és állategészségügyi szemlélet átformálódását. Természetesen olyan feladatokat is célul tűztek ki, amelyek megvalósítása már anyagi erőket is igényelt.

A termelőszövetkezetek közegészségügye hosszú évekig stagnált. *Az utóbbi időben végre helyes irányban mozdult ki.*

Korszerűbb körülmények között végzik a tejkezelést. Nőtincsen, Kétbodonyban, Diósjenőn, Tolmácson és Keszegen új tejkezelő épült, több helyen a régit újították fel. Ennek ellenére még most sem állíthatjuk, hogy a tejkezelés igazán korszerű módon történik. *A tejkezelők munka- és védőruháit nem tisztítják kellőképpen és ritkán váltják.*

A termelőszövetkezeti higiénia egyik legnagyobb ellensége a légy. A nagyüzemi szinten szervezett légyirtás sajnos technikai akadályokba ütközik, de rendszeres légyirtás is csak a tolmácsi, a nógrádsápi, a diósjenői és a keszegi tsz-eknél tapasztalható.

A majorok belterületének rendezettségénél számottevő javulás nincs. Ennek egyik oka az építkezés, de gyakran a tsz-vezetők igénytelensége is. Sok helyen elhanyagolták az utak, karbantartásukra nem sok gondot fordítanak.

Két esztendővel ezelőtt a növényvédőszerek, a mérgek kezelésének legelemibb feltételei is hiányoztak. Azóta új méregraktár épült Romhányban, Nógrádon, Nézsán és Diósjenőn, a tsz-ek többségében pedig a régi méregraktárakat igyekeztek a követelményeknek megfelelően átalakítani. *Felsőpetényben, Keszegen és Berkenyén azonban a legelemibb feltételeknek sem tudtak eleget tenni.*

Ha már nem is általános gyakorlat, de még mindig előfordul, hogy az évenként meghirdetett méregkezelői tanfolyamra az utolsó pillanatban az éppen kéznél levő embert küldik el. Így nem is csoda, ha a komoly felkészültséget, szakismeretet igénylő feladat ellátására a tanfolyamot végző ember továbbra is alkalmatlan. Ez történt például Romhányban is. Gyakran cserélik a raktárkezelőket, képzésük emiatt is kárba vész.

A tsz egészségügyi felelőseinek munkája nem érte még el a kellő szintet. A felelősök nem veszik komolyan megbízatásukat, amolyan muszájból vállalják csak el. A tsz-vezetősége sem ellenőrzi rendszeresen a felelősök tevékenységét, ami ugyancsak a megbízatás tekintélyét csorbítja.

Az ipari melléküzemek telepítése előtt a tsz-ek vezetősége időben kikérte a közegészségügyi hatóság véleményét, és szigorúan betartották az engedélyezési eljárások módját. Ennek is betudható, hogy a melléküzemek a legfontosabb munkaegészségügyi feltételeknek megfelelnek.

Megújhodik a t és ruházati i

MDK

Légrády Sándor, grafikus

A Magyar ötvösség remekei elnevezéssel forgalomba hozott bélyegsorozat tervezője.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 25.

LÉGRÁDY SÁNDOR

1021

Ötvös-remekek bélyegeken

A Posta újabb különleges bélyegekkel örvendezteti meg a hazai és a külföldi filatelistákat. Október 27-én, kedden *a magyar ötvösség remekei elnevezéssel 8 értékből álló bélyegsorozat kerül forgalomba.* A bélyegeket Légrády Sándor grafikusművész rajzai alapján az Állami Nyomda gyártotta. Valamennyi bélyeg eredeti színében ábrázolja az ötvösmunkákat.

A 40 filléres bélyeg *Suky Benedek* 1400-ban készült arany kelyhét, a 60 filléres egy 1500-ból származó misekannát ábrázol. Az 1 forintos bélyegen a XVI. században készült Nádasdy-kupa, az 1,50 forintoson ugyancsak többszáz esztendős fedeles kókuszserleg, a 2 forintoson egy 1623-ban készült ezüst kupa látható.

KERES

Ajánlatokat:

„Sopron" jeligére

a sopron[illegible]be

kérünk

Váro[illegible]

s[illegible]

n[illegible]

S[illegible]

12 hét. Jelen[illegible]

a **P. T. M. Jacquard Szövő-gyár** üzemgazdasági osztályán, BUDAPEST, XIII. ker.. Szekszárdi út 19—25. (x)

.LANDÓ MUNKÁRA

állalókat.

vár, Alkotmány u. 11.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR TÁVIRATI IRODA

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG TOLNA MEGYE

1970 OKT 25

Légrády Sándor

„Apollo 11" bélyegblokkja kapta
„1969 legszebb bélyege címet (eml.)

Magyar Nemzet 1970 VIII. 25 7 old.

Légrády Sándor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1970 SEP 19

FILATÉLIAI HÍREK

1021

Az Évfordulók—események sorozatban július 28-án a diósgyőri vaskohászat 200. évfordulójára 1,— Ft-os címletű bélyeget hozott forgalomba 5 500 000, fogazatlanul 9000 példányban. A bélyegek Bokros Ferenc grafikusművész tervei alapján készültek. A bélyeget itt mutatjuk be.

I. István király születésének 1000. évfordulója alkalmából augusztus 19-én 3,— Ft-os címletű bélyeget hozott forgalomba a Magyar Posta fogazva 900 000, fogazatlanul 9000 példányban. A bélyeg többszínű raszteres mélynyomással Légrády Sándor grafikusművész rajza alapján készült.

Az Évforduló—események sorozatban augusztus 19-én a Tatán megrendezendő XVII. női evezős Európa-bajnokság alkalmából 1,— Ft-os címletű bélyeget hozott forgalomba a Magyar Posta fogazva 5 375 000, míg fogazatlanul 9000 példányban.

Vas Tibor

ben: Kb. 20.10 Tv-híradó. Kb. 22.20 Tv-híradó — 2. kiadás.

Szeptember 23, szerda:

BUDAPEST: 9.05 Iskola-tv. Földrajz. 9.30 Delta (ism.). 9.55 Muzsikáló városok. Weimar (ism.). 10.25 Tudor Mária. Victor Hugó drámájának tv-filmváltozata. (ism.) 11.50 Magyarázom a jövőnket. 5. Vegyipar (ism.). 14.05 Földrajz (ism.). 17.53 Hírek. 18.00 Kertbarátok. 18.30 Tízen Túliak Társasága. 19.30 Esti mese. 19.30 Interjú dr. Tímár Mátyás miniszterelnökhelyettessel. 20.00 Tv-híradó. 20.20 Magyarázom a jövőnket... 6. Építőipar. 20.30 Angyal kalandjai. „Az évszázad bűnügye". 21.20 Nyitott könyv. Mándy Iván: Mi van Verával? 22.25 Tv-híradó — 2. kiadás.

Szeptember 24, csütörtök:

BUDAPEST: 9.00 Iskola-tv. Olvasás. 9.55 Számtan-mértan. 14.00 Olvasás (ism.). 14.55 Számtan-mértan (ism.). 17.58 Hírek. 18.05 A vadászat. Román kisfilm. 18.30 Gy. Molnár István grafikusművész kiállítása. 19.10 Reklámműsor. 19.20 Esti mese. 19.30 „Rizi-bizi". Könnyűzenei műsor. 20.00 Fórum (külpolitikai). Kb. 22.00 Tv-híradó — 2. kiadás.

Szeptember 25, péntek:

BUDAPEST: 8.05 Iskola-tv. Élővilág. 8.25 Angol nyelv. 11.05 Fizika. 11.55 Német nyelv. 13.10 Élővilág (ism.). 15.50 Fizika (ism.). 17.25 Pedagógusok fóruma. Híradás az V. Nevelésügyi Kongresszusról. 17.58 Hírek. 18.05 Riadó a határon. Riportfilm. 18.35 Emberek és nyereségek. Riportfilm. 18.55 Reklámműsor. 19.05 Esti mese. 19.20 Tv-híradó. 19.40 Bartók Béla emlékére. A Budapesti Zenei Hetek megnyitó hangversenye. 20.40 A novellairodalom gyöngyszemei tv-filmen. 21.40

Légrády Sándor

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG TOLNA MEGYE

1970 SEP 12

1021

Bélyeg-GYŰJTŐK

A LEGSZEBB BÉLYEG

A Magyar Bélyeggyűjtők Országos Szövetségének tagjai az előző év kiadásaiból szavazás útján választják ki a legszebbet. A Bélyegnap alkalmával kihirdették a gyűjtők ítéletét, és átadták a díjat Légrády Sándor grafikusművésznek az Apollo—11 blokk megalkotásáért. A művész méltán jutott a filatelisták elismeréséhez, évtizedeken át számtalan szépen komponált bélyeggel gazdagította az albumokat.

1932-ben került először bélyegre rajza, a Szent Erzsébet sorozat, amelynek árnyalatokban gazdag, finom művészi eszközökkel történt megformálása nagy sikert aratott. A két világháború között számos történelmi témájú sorozat öregbítette Légrády hírnevét, sokan be is sorozták egyirányú művésznek, a múlt krónikásának. Fantáziája gazdagságáról, rendkívüli rajzkészségéről, különleges színérzékéről adott bizonyságot, amikor legutóbbi bélyegein az űr világát tárja elénk. A tervek szépsége és a kivitelezésen őrködő művészi gondosság nagyszerű bélyegeket hoz létre. Légrády munkái nemcsak a hazai, hanem a külföldi filatelisták dicséretét is elnyerték, esztétikus megjelenési formájuk egyik fontos tényezője bélyegeink világszerte tapasztalt népszerűségének, keresettségének.

ÉRTÉKÜNK A MAGYAR BÉLYEGEK

A bélyegek árát a katalógusok jelzik. Az 1971. évtől közül már megjelent a Zumstein katalógus, amely a Svájcban kialakult értékelést közli. A magyar bélyegek közül számos kiadás magasabban szerepel, mint tavaly. Jelentősebb mértékben az 1871. évi kő- és réznyomatos sor, az 1925—36. közötti időszak és az utolsó évek bélyegeinek értéke emelkedett. Az 1871. Kőnyomat 2 kr most 450 (tavaly 325), 25 kr. sötétlila 1200 (1100), Réznyomat 3 kr 110 (90), 1933. Repülő 275 (240), 1934. LEHE blokk 90 (75), 1968. Olimpiai blokk vágott 60 (40), Kerti virágok 7,50 (6,25), 1969. Apollo —8 blokk 11 (8), vágott 60 (40) svájci frank.

A külföldi bélyegek egy részének értékelését és néhány magyar kiadás árának csökkentését jogos kritika fogadta. Korábban a Zumstein katalógus arai jobban tükrözték a tényleges nemzetközi értéket, az új kiadásban a magyar szakértők sok helytelen ármegállapítással találkoztak.

UJ-ZÉLANDIAK MAGYAR KIÁLLITÁSON

A filatelisták tudják, hogy a gyűjtés nem ismer határokat, szenvedélyünk híveit a távolság nem választhatja el. Bizonyítja ezt az alábbi történet, amely a jövő évi Budapesten rendezendő bélyeg-világkiállítással kapcsolatos.

Uj-Zéland a Föld egyik hazánktól legtávolabb eső pontja, két ottani hölgy érdekes módon kapott kedvet a kiállításunkon való részvételre. A Londonban megjelenő Gibbons Stamp Monthly májusi számában közölte Simon Tamás tanulmányát a magyarországi filatéliai életről. A cikk, különösen a kiállítás előkészületeiről szóló rész keltette fel a távolban élő filatelisták figyelmét. A lap szerkesztősége útján levelezésbe kerültek a cikk írójával, és a kapott felvilágosítás alapján szeretnék motívumgyűjteményüket kiállításunkon bemutatni. A rendezőbizottság örömmel fogadja jelentkezésüket, így a két gyűjtő anyagával jövőre valószínűleg találkozhatunk, sőt személyesen is megismerhetjük őket, mert európai utazásukat 3 hónappal későbbre halasztják, hogy a kiállítás időtartamára, szept. 4—12. között hazánkba látogassanak.

Mecsek Kupa

Az olaszok nyert
az egyenkénti indításos

Pénteken délelőtt Pécsett, a Széchenyi téren ünnepség keretében kezdődött a XI. Mecsek Kupa nemzetközi kerékpáros verseny. Az elmúlt évekhez hasonlóan, az idén is nagy érdeklődés nyilvánult meg a külföldi szakosztályok részéről, ezt bizonyítja, hogy a legjobb magyar csapatok mellett 10 külföldi egyesület versenyzői álltak rajthoz.

Az első versenynap délelőttjén az egyenkénti indításos csapatversenyre került sor. A hirdi elágazástól indultak a versenyzők és a cél Szekszárdon, az újvárosi templom előtt volt. A legjobb időeredményt az SC Padovani (Poloni I, Poloni II, Castelini) érte el, idejük egy óra 8 perc. Második helyen az Ujpesti Dózsa csapata végzett, 1 óra 10 perces eredménnyel (Megyerdi, Magyar, Pettermann) összeállításban. A Pécsi Spartacus I. csapata az Ujpesti Dózsánál egy perccel rosszabb idővel a 3. helyen végzett, Rajnai, Hirt, Gyulai összeállításban. További sorrend: 4. Bp Építők (Juhász, Juhász, Jezerniczky) 1:11,55, 5. BVSC (Juszkó, Pataki, Fülöp) 1:12,16, 6. Csepel SC (Mahó, Debreceni, Gráma) 1:13,06, 7. SC Parma (Fallini, Venturini, Scremin) 1:14,03, 8. Typográfia I (Tóth I, Pócsföldi, Zsebeházi) 1:14,18, 9. Start Warsava (Gazda, Gazda, Szklany) 1:15,20, 10. CSKA Sófia (Voulov, Penvchev, Stanoev) 1:15,45.

Szekszárdon is nagy érdeklődés kísérte a versenyt és a Felszabadulás téri eredmény-

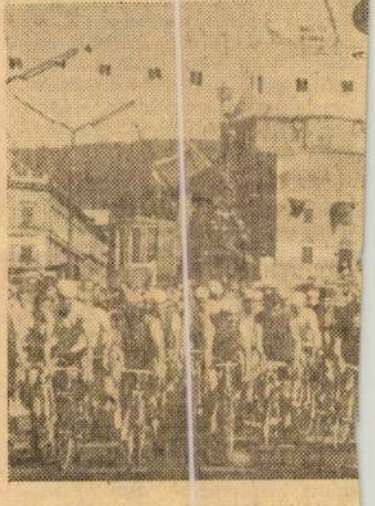

Az ünnepség után rajt P

Bátaszék és Zomba

Az ifjúsági csapatok közül Dunaszentg

A megyei labdarúgó-bajnokság B csoportjában Bátaszék előnye változatlanul egy pont Nagydoroggal szemben, de Ozora, Zomba, Bogyiszló és Cikó is mindössze két ponttal van lemaradva az 1. helyezettől.

A vasárnapi fordulóban a Dunaszentgyörgy—Bogyiszló felnőtttalálkozó 0:0-ás döntetlennel ért véget. Az ifjúsági mérkőzés eredménye szintén döntetlenül végződött (2:2). Decsen Sióagárd kitűnő játék után 5:1-re nyert az enerváltan küzdő hazaiakkal szemben. Az ifjúsági mérkőzést is Sióagárd nyerte (2:1). Cikón a felnőttcsapat 2:1-re, az ifjúságiak 10:1-re győztek, Szakcs ellen. Majos Pálfán mindkét csapatával elvérzett. A pálfai felnőttek 6:3-ra, az ifik 7:0-ra nyertek. Dalmandon a felnőtt-találkozón Bátaszék bizonyult jobbnak 2:1 arányban, míg az ifjúságiak küzdelméből Dalmand került ki győztesen. 3:1. Nagydorogon a hazaiak Györe ellen 4:1-re nyertek felnőttcsapatukkal. Az ifjúságiak 8:0-ás verességgel küldték haza Györét. A Zomba—Kölesd találkozó 6:4-es hazai győzelemmel ért véget. Az I. félidőben már 3:0-ra vezetett Zomba, de befejezés előtt öt perccel 4:4 volt az eredmény. Az ifjúsági találkozót szintén Zomba nyerte, 7:0-ra. Ozorán a felnőttcsapat 3:0-ra győzött Döbröközzel szemben, míg az ifjúsági mérkőzésen Döbrököz bizonyult jobbnak 4:3 arányban.

A bajnokság állása:

Felnőttek

1. Bátaszék	5	4	1	—	14:5	9	9
2. Nagydorog	5	4	—	1	13:7	8	10
3. Ozora	5	3	1	1	10:5	7	11
4. Zomba	5	2	3	—	16:12	7	12
5—6. Bogyiszló	5	3	1	1	7:4	7	13
5—6. Cikó	5	3	1	1	8:5	7	13
7. Pálfa	4	2	1	1	11:9	5	15
8. Sióagárd	4	2	—	2	15:8	4	16

Légrády Sándor, grafikus

MDK

A nyolc bélyegből álló ötvös-
művészeti sor tervezője.

bélyeggyűjtés
— : Ötvösművészet 40.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 3.

Légrády Sándor, grafikus

MDK

Középkori ötvösművészetünk c. nyolc értékből álló bélyegsort tervezi.

bélyegpályázat
— : Új magyar bélyegek 10.

Népszabadság, Bp. 1970 szept. 26.

Légrády Sándor, grafikus

- terveste a Magyar Posta következő bélyegeit: Badacsony, Tihanyi félszigét, balatonalmádi part, szigligeti öböl

Bélyeg
Magyar Ifjúság, 1968. III. 22. 21. l.

Légrády Sándor, festő

- tervezte a balatoni tájakat bemutató bélyegsort: Badacsony, Tihanyi-öböl, almádi part, Szigliget-öböl.

Kobby
Magyar Ifjúság, 1968. VII. 19. 19.l.

Légrády Sándor, festő

- Kodály Zoltánról készült festményét a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata színes, művészi levelezőlapon jelentette meg.

hobby
Magyar Ifjúság, 1968. VII. 12. 19. l.

Légrády Sándor, festő

- Kodály Zoltán emlékbélyeg
repr.

Magyar Ifjúság, 1968. V. 3. 20. l.

Légrády Sándor, festő

– festménye nyomán készült a Kodály Zoltán 5 forintos emlékbélyeg az Állami Nyomdában.

Nobly
Magyar Ujúság, 1968. V. 3. 20. l.

Légrády Sándor festő

– által készített Lenin festmény-
sor bélyegeit emléklapon, sínes kivi-
telben is kiadta a Magyar Filatéliai
Vállalat.

Kobby
Magyar Ifjúság, 1967. XI. 3. 21. o.

Légrády Sándor, festő

– festménye alapján készült a Kodály Zoltán-emlékbélyeg. 43 × 56 mm méretű, színes.

hobby
Magyar Ifjúság, 1967. XII. 1. 17. l.

Légrády Sándor, festő

Kodály Zoltán - emlékbélyeg

repr.

hobby

Magyar Ifjúság, 1967. XII. 1. 17. l.

Légrády Sándor

A magyar ötvös művészet
c. bélyegsorozatot tervezte (eml)

N. N.: magyar ötvös művészet

Zala Hislap 1970 XI. 4

Légrády Sándor

A vadász és harpász világkiállítás bélyegsorozatát tervezi

Hajdu Bihari Napló 1970 XII. 15

Lágrády Sándor grafikus M.D.K.

A pécsi székesegyház restaurálásán dolgozik

Napi krónika

Magyar Nemzet 1965. junius 24. 6.l.

M.D.K.

Légrády Sándor grafikus

Bicskei Karle János vezetésével a pécsi székesegyház restaurálásán dolgozik

Megkezdődött a székesegyház belső restaurálása
Dunántuli Napló 1965. márc. 16

M.P.K.

Légrády Sándor grafikus

Bicskei Karly János vasutasévfi a pécsi autóke-
gyhez restaurálásra dolgozik

Megkezdődött a autókegyhely belső restaurálása
Dunántúli Napló 1965. márc. 16

MDK

Légrády Sándor, grafikus

A Kodály Zoltán - bélyeget

tervezte.

Bélyeg: Repr

— : bélyeggyűjtés

Kodály emlékre

13

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

Légrády Sándor, grafikus

MDK

Az Ürkajós – emlék bélyeget

tervezte.

— : bélyeggyűjtés 10.

Népszabadság, Bp. 1968. ápr.

Légrády Sándor, festő

MDK

Kodály Zoltánt ábrázoló festményről készült a szóban levelezőlap.

— : Kodály-levelezőlap 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. jún. 22.

MDK

Légrády Sándor, grafikus

k In memoriam blokk

tervezője.

— : bélyeggyűjtés

10

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 22.

a8

MDK

Légrády Sándor, festő

Híres festményéről hérült a hétrin nyomáros levelezőlap.

– : Kodály Zoltán portréja képeslapon 12

Népszabadság, Bp. 1968. jún. 29

Légrády Sándor

A Népköztársaság uj cimerét ábrázoló bélyegpár terve, 1957. repr.

M.D.K.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 564.1.

M.D.K.

Légrády Sándor

A XXX. Bélyegnap alkalmával kiadott két azonos cimletből álló feláras szlevényes alkalmi bélyegsor terve. 1957. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 566.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Az eszperantó nyelv megalkotásának 70. évfordulójára kiadott 2 légiposta cimletből álló sorozat terve, 1950. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 558.l.

Légrády Sándor M.D.K.

A XXIX. Bélyegnap alkalmából a magyar-lengyel barátságot ábrázoló 2 cimletből álló bélyegsorozat terve. 1956. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967.554-555.l.

Légrády Sándor M.D.K.

Hunyadi János halálának 500. évfordulójára kiadott 1 cimletből álló emlékbélyeg terve. 1956. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek mono ráfiája. Bp. 1967. 550.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A XXVIII. Bélyegnappal kapcs latban Bartók Béla halálának 10. évfordulóján kibocsátott 1 posta és 2 légiposta cimletből álló sorozat terve.

1955. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 541-543.l.

Légrády Sándor

[redacted]

M.D.K.

Csokonai halálának 150,, Vörösmarty halálának 100. József Attila születésének 50. évfordulóján 3 cimletből álló bélyegsorozat terve. 1955. repr.

Rákóczi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 437.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A XVII. nyri olimpiai játékok alkalmából kiadott felár-
ras , 11 címletből álló alkalmi bélyegsorozat terve.
Zsigmond Jánossal
10 filléretől 24 1 forintig 3 forintos Vertel János-
sal közösen. 1960. repr.

Pákozdi László : A Magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 643-644.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Szovjet bélyegkiállitás, 1959. 4 cimletből álló bélyegsorozat bélyegképének terve. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 621.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A Haydn-Schiller -blokk terve. 1959. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 617.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A Haydn emlékünnepségek alkalmából Haydn halálának 150. és Schiller születésének 200. évfordulójára 6 cimletből álló bélyegsorozat terve. 1959. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 615.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A postaminiszterek berlini konferenciája alkalmából kiadott szelvénnyel összefüggő emlékbélyeg terve, 1959. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.

Bp. 1967. 606.l.

B.P.M.

Légrády Sándor

Feltatlálók- felfedezők. 10 cimletből álló légiposta emlékbélyeg sorozat kapcsolódva a Lánchid I. blokkhoz, ~~a blokk és~~ a bélyegképek terve. 1948.

repr.

A Lánchid bélyegképe és a blokk dis itésének terve
Köpeczi Bócz István
Fákondi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967.

286-287.l.

Légrády Sándor M.D.K.

Feláras alkalmi kiadásu bélyegkép Bajcsy-Zsilinszky Endre emlékére. 1945.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája, Bp. 1967. 38.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A Nagy Oktoberi Szocialista Forradalom 34. évfordulójára kibocsátott 3 cimletből álló bélyegsorozat terve, 1951. repr.

Pákozdi László: A magya|bélyegek monográfiája
Bp. 1967. 444.1.

M.D.K.

Légrády Sándor

Az Ötéves terve eredményeit propagáló 4 posta és 3 légiposta bélyegből álló sorozat bélyegképének terve, 1951. repr.

Fákovdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 432-434.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Május 1. / II./alkalmi emlékbélyegsorozat terve.

1951. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp.1967. 410.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Sportpropaganda célokat szolgáló 5 posta és 5 légiposta cimletből álló alkalmi bélyegsorozat terve, 1950, repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája, Bp.1967, 400-401.l.

Légrády Sándor

N.D.K.

A Magyar Posta és Bélyegmuzeum 20 éves fennállása xi alkalmából 1 cimletből álló légiposta alkalmi bélyegpár terve, 1950, repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája, Bp. 1967. 340.l.

M.N.K.

Légrády Sándor

Magyarország felszabadulásának 5. évfordulójára kiadott 4 cimletből álló emlékbélyegsorozat terve, 1950. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája, Bp. 1967. 369.1.

[illegible]

Légrády Sándor

A Magyar Dolgozók Orsz. Sakkszövetsége 1950-ben r
rendezte Bp-en a sakkvilágbajnokok versenyét ,
ez alkalomból kibocsátott 2 posta és 1 légiposta
bélyegből álló alkalmi bélyegsorozat terve, 1950.

repr

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája,
Bp. 1967. 371.-372.1.

P.P.K.

Légrády Sándor

A Május 1-e tiszteletére kiadott 3 cimletből álló bélyegsorozat terve, 1950, repr.

Pátkódi László: A magyar bélyegek monográfiája, Bp. 1967. 373.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Az "Ötéves terv" I. bélyegsorozat terve, 1950. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiaája,
Bp. 1967. 332-333.l.

Légrády Sándor [illegible]

Az ujjáépitett Lánchid forgalomnak val ó átadásakor kibocsátott 50 forint névértékü blokk bélyegképének és a blokk diszitésének terve, 1949. re

[illegible]

[illegible] Dr. 1967. 324-325.l.

N.G.K.

Légrády Sándor

Elhunyt magyar tudosok emlékezetére kiadott 11 cimletből álló bélyegsorozat terve. 1954. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája
Bp. 1967. 522-523.l.

M.-.K.

Légrády Sándor

A nagy Okotberi Szoc. Forradalom 39.évfordulójára kibocsátott 3 cimletből álló emlékbélyeg sorozat terve. 1952. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 469.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Leonardo da Vinci és Victor Hugo születési évfordulójára kibocsátott alkalmi légiposta bélyegsorozat terve. 1952. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája
Bp. 1967. 461-462.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A sztálingrádi győzelem 10. évfordulójára kibocsátott alkalmi bélyegsorozat / 2 cimlet terve.

a 40 filléres cimlet

1953. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája, Bpéó 1967. 472-473.l.

Légrády Sándor M.P.X.

A Rákóczi szabadságharc 250. évfordulójára kibocsátott 5 cimletből álló bélyegsorozat terve,
1953. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 485-486.l.

Légrády Sándor

M.P.K.

Május 1. / III./ 1952. alkalmi bélyegsorozat terve.

repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.

Bp. 1967. 457-458.l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A takarékossági nap alkalmából a biztositás és a takarékosság propagálásra kibocsátott 6 cimletből álló alkalmi bélyegsorozat terge. 1958. repr.

20 és 30 filléres 2 forintos cimlet

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 573-574.l.

Légrády Sándor M.D.K.

Forint-fillér porto bélyeg terve, 1946. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.
Bp. 1967. 733.1.

Légrády Sándor M.D.K.

Irók- költők, 1948. 10 cimletből álló légiposta emlékbélyeg sorozat bélyegképének terve. 1948.

repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája.

Bp. 1967. 290-292.l.

Légrády Sándor, grafikus

A Balaton népségei c. bélyegsort

terverte.

bélyeggyűjtés

— : Balatoni propaganda

10.

Népszabadság, Bp. 1968. febr. 24

Légrády Sándor, grafikus MDK

„Az év legszebb magyar bélyege"

pályázaton III. díjat nyert.

– : Honnan : bélyegnap 3

ESTI HIRLAP Bp. 1965. okt. 29.

Légrády Sándor M.D.K.

Liezen-Mayer Sándor festménye után Szent Erzsébet bélyegek. 1932.

Iránytü a bélygek világában Bp. 1964. 70. l.

Légárdy Sándor M.N.M.

Május 1. bélyegek terve, 1950.

Irányt a bélyegek világában Bp. 1946. 91. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Sakkverseny bélyegek. / Sakkvilágbajnokok budpesti versenyére /

Irányító a bélyegek világában Bp. 1946. 91. l.

Légrády Sándor M.D.K.

Felszabadulás II. / felsz. 5. évf. / bélyegek terve. 1950.

Iránytü a bélyegek világában Bp. 1946. 91. l.

Légrády Sándor M.D.K.

Ötéves Terv. ált. forg. bélyegek terve, 1950.

repr.

Iránytű a bélyegek világában Bp. 1964. 91. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Költök- irók légiposta bélyeg terve, 1948.

Iránytü a bélyegek világában Bp. 1964. 88. 1.

M.D.K.

Légrády Sándor

Rákóczi Ferenc szabadságharca zászlóbontásának 250 évf. kiadott bélyegsorozat terve-

irányti a bélyegek világában Bp. 1964. 98. l.

M.D.K.

Légrády Sándor
és Gáll Ferenc

A Magyar Szovjet Barátság Hónapjára kiadott
Sztálingrádi bélyegpár terve 1953

Iránytü a bélyegek világában Bp. 1964. 97.l.

N. D. K.

Légrády Sándor

A Forradalom 35. évf. kiadott Nagy Októberi Forradalom bélyegek terve.

Irányt a bélyegek világában Bp. 1964. 97. l.

Légrády Sándor M.B.K.

A Béke -világtanács felhivására kiadott Leonardo da Vinci és Vicotr Hugo bélyegek terve.

Irányt a bélyegek világában Bp. 1964. ~~1952~~

96. l.

Légrády Sándor

M.D.K.

Másju 1. III. bélyeg terve

Irányt a bélyegek világában Bp. 1964. 95. 1.

Légrády Sándor

Ötéves ~~hév~~ terv bélyegek II. terve. 1951.

Irán tü a bélyegek világában Bp. 1964. 95. I

M-D.K.

Légrády Sándor

a Forradalom 34. évf. kiadott Nagy Októberi Szocialista Forradalom bélyegek terve

1951.

Irány tü a bélyegek világában Bp. 1964. 95. l.

Légrády Sándor M.B.K.

Az aug. 2o-i alkotmányünnep alkalmából kiadott Ötéves terv. ~~ife~~ eredményei bélyeg terve

1951.

Iránytü a bélyegek világában Bp. 1964. 94. 1.

Légrády Sándor M.D.K.

Budavári bélyegek terve, 1936.

Irányt a bélyegek világában Bp. 1964. 72. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Légiposta bélyegek terve, 1936.

Irányt a bélyegek világában Bp. 1964. 72. 1

M.D.K.

Légrády Sándor

Pázmány bélyegek 1935.

Temple János festmény után

Irányt a bélyegek világában, Bp. 1964. 72. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Rákóczi- bélyegek átdolgozása Mányoki festménye u.

1935.

Irányti a bélyegek vilgában Bp. 1964. 72. l.

Légrády Sándor

M.D.K.

Mélynyomás céljára átdogozta Rascher Juliska cserkész- bélyeg tervét

Irányt a bélyegek világában, Bp. 1964. 71. l.

Légrády Sándor

M.D.K.

Arcképes, ált.forgalmü bélyegek festmények, rajzok, fényképek után. 1932.

Irányitó a bélyegek világ ban Bp. 1964. 71. l.

M.D.X.

Légrády Sándor

Barna portóbélyegek I. II. terve.

1941.

Irányt a bélyegek világában Bp. 1964. 80. l.

Légrády Sándor M.D.k.

Templomos ált forgalmü bélyegek terve, III.

1943.

Irányti a bélyegek vilgában. Bp. 1964. 77. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Repülöalap-Ii. feláras- bélyegek terve. 1941.

Irányt ü a bélyegek vilgában, Bp. 1964. 75. l.

Légrády Sándor M.D.K.

Horthy- fekvö- áltt. forg. bélyegek terve. 1941.

Tár stervezö: Marton Sándor

Iránytü a bélyegek vilgában, Bp. 1964. 76. 1.

Légrády Sándor M.D.K.

Templomos II. - ált. forg. bélyegek.
1941.

Irántü a bélyegek vilgában , Bp. 1964. 76. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Erdélyért- feláras- jótékonysági bélyegek terve, 1941.

Irányt ü a bélyegek vilgában, Bp. 1964. 75. l.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

LÉGRÁDY SÁNDOR

DÉLI HÍRLAP

1970 OKT. 9.

1021

BÉLYEGGYŰJTÉS

Megjelent a Filatéliai Szemle októberi száma, melynek „Kérdezzen Ön" rovatából igen sok közérdekű dolgot tudhat meg a filatelista olvasó, de közzé tették az 1971. évi bélyegkiadási tervet is.

A szovjet hadihajó-típusokról adott ki bélyegsorozatot a szovjet postaigazgatás. A sorozat az Auróra-cirkálóval kezdődik, s a zárócímleten a Lenin atommeghajtású tengeralattjáró képe látható.

A XV—XVIII. századbeli ötvösművészet remekeit mutatja be a Magyar Posta legközelebbi nyolc értékből álló bélyegsorozatán. A sorozat névértéke 15 forint lesz, s annak tervezője Légrády Sándor grafikusművész. Az egyes bélyegeken Suky Benedek 1440-ből származó kelyhét, 1500-ban készült misekannát, XVI. századbeli Nádasdy-kupát, 1600-ból való fedeles kókuszserleget, Toldalaghy 1623-ban alkotott ezüstkupáját, I. Rákóczi György 1670-beli úrvacsorakelyhét, 1690-ből származó fedeles díszkupát és 1710-ből való harangvirág-kelyhet láthatjuk majd.

V. Gy.

sítési program, val
egyre jelentősebb
fejlesztés érdekébe
tanfolyam elvégzésé
olyan dolgozója szá
telezővé teszi, akikr
kaköre megköveteli
gen nyelvek isme
hallgatók a tanfoly
jezése után államvizsgát is
tesznek.

szexuális oktató filmet vetítenek.

Hogy miért?

Azért, hogy ellenőrizze: vajon, akik jegyet váltanak, fel tudnak-e mutatni házassági anyakönyvi kivonatot. Mert csak ezeknek enged jegyet váltani.

Úgy látszik, a nem házasoknak már nem kell okulniuk,

- Főszerkesztő: CSALA LÁSZLÓ
rság: 18-223 — Bel- és város-
k 39 — Kiadja a Borsod megyei
131. — Hirdetésfelvétel: Miskolc
— A lap ára 80 fillér, hétfőn 1 Ft
Felelős vezető: SZEMES ISTVÁN

M.P.K.

Légrády Sándor

Költők , emlékbélyeg-terv, 1955.

Iránytű a bélyegek világában, Bp. 1964. 101. l.

Légrády Sándor M.D.K.

Bartók bélyegek, halálnak 10. évf. 1955.

Iránytü a bélyegek vilgában Bp. 1964. 1ol. 1.

Légrády Sándor M.D.K.

Bélyegnapi bélyegek 1955.

Iránytü a bélyegek vilgában Bp. 1964. 1o2. l

M.D.K.

Légrády Sándor

Hunyadi-bélyeg terve, / halálnak 500. évf./ 1956

Irányt a bélyegek világában, Bp. 1964. 1o2. 1.

E.-.K.

Légrády Sándor

Bélyegnapi bélyegpár, 1956.

Irányt a bélyegek világában, Bp. 1964. 103. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Eszperantó bélyegek, 1957.

Irányt ü a bélyegek vilgában, Bp. 1964. 1o3. 1.

M.D.K.

Légrády Sándor

Eszperantó bélyegek, 1957.

Tránytü a bélyegek vilgában, Bp. 1964. 1o3. 1.

M.D.K.

Légrády Sándor

Népköztársaság cimere I. 1957.

Irányt a bélyegek világában, Bp. 1964. 1o3. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Szakszervezeti bélyeg V. / IV. szaksz. Világkongresszus / 1957.

Irányt a bélyegek világában, Bp. 1964. 103. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Bélyegnapi bélyegpár / XXX. Bélyegnap / 1957.

Iránytü a bélyegek vilgágban Bp. 1964. 1o3. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Bélyegnapi bélyegpár / XXX. Bélyegnap / 1957.

Tanyák a bélyegek világában Bp. 1964. 103. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Biztositás és Takrékossági bélyegek, 1958.

Társtervező: Gebhardt Tibor

Iránytü a bélyegek világában, Bp. 1964. 1o4. 1

M.D.K.

Légrády Sándor

Biztosítás és Takarékosságra bélyegek. 1958.

Tartalmazó: Gebhardt Tibor

Tanyta a bélyegek világában. Sp. 1964. 104. l

Légrády Sándor M.D.K.

Postaügyi miniszterek berlini értekezlete, 1959

Iránytü a bélyegek világában, Bp. 1964. 106.

M.D.K.

Légrády Sándor

Haydn-Schiller -bélyegek, 1959

Iránytü a bélyegek világában, Bp. 1964. ~~1959x~~

1o7. 1

M.D.K.

Légrády Sándor M.D.K.

Szovjet bélyegkiállitás Budapest bélyegei, 1959.

irányt a bél gek világában, Bp. 1964. 108.

Légrády Sándor M.D.K.

Olimpia IV. bélyegek, 1960.
Társtervező: Vertel József, Zsigmond János

Iránytü a bélyegek világában, Bp. 1964. 109. l.

M.D.K.

Légrády Sándor M.D.K.

Vörös-fekete portó bélyegek, 1958.

Iránytü a bélyegek világában, Bp. 1964. 116. l.

Légrády Sándor, grafikus

Légrády Sándor bélyegtervező alkotása a Népköztársaság címere, amely a napokban lett húszéves.

(juszt).: Kossuth-pajzs a felségjelen 4

Esti Hirlap, Bp. 1977 márc. 19.

Légrády Sándor, grafikus

A jubileumi bélyegsort tervezte

↓ A két bélyeg: Repr.

bélyeggyűjtés

— : Székesfehérvár jubileuma 10.

Népszabadság, B.n. 1972. júl. 8.

Légrády Sándor, grafikus

A LÉGHAJÓZÁS TÖRTÉNETE

A léghajózás képes története lesz az a korábban már jelzett hétcímletű, 16 forint névértékű sor és 20 forintos blokk, amelyet november elsején bocsát ki a posta. A sort *Légrády Sándor*, a blokkot *Czigléryi Ádám* grafikusművész tervezte.

–: A léghajózás története

16

Népszabadság Bp. 1977 okt. 20.

LÉGRÁDY Sándor /

Müv. Min. Gömcsnök

Résztvett az Épitésügyi Minisztérium Épitészeti és Épitéstervezési Tanácsa, valamint a Művelődésügyi Minisztérium Müszaki Bizottsága együttes ülésein, melyek határozatai elősegitatték a Nemzeti Szinház tervezését.

A Budapesti Nemzeti Szinház terve 1966. kidolg.: Hofer Miklós, Halmágyi Ildikó,stb. Bp. 1966.

Légrády Sándor
grafikus

l.

Bán. 222, 223 l.
226–227 l. 236–
237 l. 242–243 l.
246–247 l.
257, 260 l.

HELYSÉG

BUDAPEST.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Fes

KOR

ŐRZÉSI HELYISÉG

MÉRET

TULAJDONOS

br. Herzog Mór Lipót.

TÁRGY

4 kép.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS

FÉNYKÉP, RAJZ

Légrádi, Sándor, grafikus MDK

Az 1960. évi római nyári olimpiai sorozat egyik tervezője.

Hajdú Endre: Olimpiák a bélyegalbumban 17.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. szept. 13.

MDK

Légrády Sándor

A magyar plakátmüvészetnek lépést kell tartania a filmek szinvonalának emelkedésével. Magyar Film. 1942. szept. 7. 4.l.

MDK

Légrády Sándor

Diszszekrényke, repr.

Magyar Iparmüvészet 1940. 49.1.

Légrády Sándor, grafikus MDK

Egyik kiváló bélyegtervezőnk.

R. Gy.: A szép magyar bélyeg 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. márc. 7.

MDK

Légrády Sándor és Márton Ferenc

tervezték az 1940 március 1-én forgalomba kerülő uj emlékbélyegeket. Repr.

Pest. 1940. febr. 23.

MDK

Légrády Sandor

Attila jubileumi emlékműve.Tervezte:Zajti Ferenc
A rajzokat készitette Légrády Sandor. Repr.

Magyarság, 1932.márc.27. 8.l.

Légrády Sándor

l

Báró 280, 281. l
282 – 283. l.
284 – 285. l.
322 – 323. l.
324 l.

erendezések.

II.sz.

TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

Pázmány Péteré volt.

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

ELZÉS):

vert ezüst dombormüvek közül az annunti-
n csinos alkotás. /Czobor./

LÉGRÁDY Sándor

Csokonai V. Mihály
Vörösmarty Mihály
József Attila
} bélyegek (repr.)

NN: Három nagy magyar költő...

Művelt Nép 1955 U érf. 27. n. Julius 3, 8 l.

LÉGRÁDY Sándor

Bartók B. emlékbélyeg (repr.)

Művelt Nép 1955 11 szám 41. h. okt 9. 2 l.

Légrády Sándor

grafikus

l. Bán 147. l.

149. l. 160, 161. l.

162, 163. l. 164, 165. l.

166, 167. l. 168, 169. l.

172 — 175. l. 184 — 185.

l. 194, 195. l. 198. l.

199. l. 200, 201. l.

202, 203. l. 204, 205,

206, 207. l. 208, 209 —

211. l. 212 — 217. l.

tmények.
yasoltárképek

.. vége

nyképi

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

LZÉS):

égek ábrázolásával, a manna eső,
— Restaurálta Fr. Ženíšek.

Légrády Sándor, grafikus

ALKALMI BÉLYEGZÉSEK

Őszi Budapesti Nemzetközi Vásár, szeptember 25-ig. Magyarország—Csehszlovákia bélyegkiállítás IX. 24.—X. 3. Egyetemi napok. Pécs, IX. 30.—X. 1. *Légrády Sándor* grafikusművész kiállítása, Pécs, IX. 30.—X. 6. (A két pécsi alkalmi postahivatal az orvosi egyetemen működik.) Canisa Fila '77, Nagykanizsa, IX. 24—29.

–: Biztonsági étkezelet.

Népszabadság, Bp. 1977 szept. 22.

16

Légrády Sándor

LÉGRÁDY SÁNDOR GRAFIKUSMŰVÉSZ bélyeggrafikáiból kiállítás nyílt tegnap Pécsett, bélyegtervezői munkásságának 45. évfordulója alkalmából. Az Orvostudományi Egyetemen megrendezett tárlaton ezernél több munkája látható.

Magyar Hirlap 1977/231/lo

M.D.K.

Légrády Sándor

Árviz- feláras - jótékonysági bélyegterv, 1940

Irányt ü a bélyegek vilgábam. "p. 1964. 75. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

"Hazatérés 1938" felülnyomásos bélyegpár terve.

Irányt a bélyegek világában, Bp. 1964. 73. l.

M.P.K.

Légrády Sándor

ORBÉK- blokk bélyegeinek terve, 1938.

Irányt a bélyegek világában. Bp. 1964. 73. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

Bajcsy Zsilinszky- feliratos - emlékbélyeg terve.

1945.

Irányt a bélyegek világában Bp. 1964. 81. 1.

E.S.K.

Légrády Sándor

Magyar tudosok bélyegsorozat terve 1954

Irányok a bélyegek világában , Bp. 1964. 100. l.

Légrády Sándor

l.

Kisgrafika

1940. 1–2. sz.

10 l.

többször

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
5-44 / 911 ... 28. VII / 18

G Y U L A urnak a müemlékek
íga elnökének

BUDAPEST.

unius hó 9-én 429 sz. alatt kelt
kozással van szerencsém Möller Ist-
i gyulafehérvári vajdahunyadi, nagy-
ki utiszámláját 143 K. 14 fillérre

Legrády Sándor

l.

Magy. Tram.

1941. 132 l.

58. kép. *Magyar fe*

MDK

Légrády Sándor és Márton Ferenc

tervezték az alábbi bélyegeket

A kormányzó országlásának évfordulóján emlékbélyegeket hoz forgalomba a posta. Uj Magyarság 1940. febr. 23. 5.l.

Légrády Sándor, grafikus

Postánk a magyar koronázási jelvényeket bemutató húszforintos blokk kiadására készül. A kép alatt feltüntetik az ez év január 6-i dátumot, amikor a Magyarországra visszaérkezett ereklyéket átadták. A blokk tervezője *Légrády Sándor* grafikusművész.

- Koronázási jelvények 12.

Népszabadság, Bp. 1978 júl. 14.

Légrády Sándor, grafikus

A kiforintos történelmi
blokk tervezője.

bélyeggyűjtés.
— : Aranybulla

10.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 15.

'18

Légrády Sándor

Az aranybulla kihirdetésének 750. évfordulójára emlékeztető tízforintos blokkot tervezte. (repr.)

Hétfői Hírek, 1972. aug. 21.

M.B.K.

Légrády Sándor

Kelet - Visszatér bély eg terve. 1940.

Irányti a bélyegek vilgában. "p. 1964. 75. l.

Légrády Sándor M.D.k.

Temploms ált. forg. bélyegek terve, I. 1939.

Irányt ü a bélyegek világában. Bp. 1964. 74. l.

M.D.K.

Légrády Sándor

A Szakszervezeti Világszövetség IV. Kongresszusa alkalmával kibocsátott 1 cimletből álló alkalmi bélyeg terve, 1957. repr.

Pákozdi László: A magyar bélyegek monográfiája. Bp. 1967. 565.1.

M.D.k.

Légrády Sándor

Pax-Ting alkalmi bélyegek terve 1939.

Irányt a bélyegek világában. Bp. 1964. 74. l.

M.D.k.

Légrády Sándor

Protestáns - ofeláras - bélyegek terve, 1939. l.

Irányt a bélyegek világában. Bp. 1964.

Légrády Testvérek

Az Ernst-Museum kata-
lógusait lévélik.

P. H. 936 V. 2

Légrády Sándor M.P.k.

Bethlen- blokkpár terve 1939.

Iránytű a bélyegek világában. Bp. 1964. 74. l.

Légrády Sándor N.D.k.

Repülöalap- feláras- bélyegek terve . I.

Iránytü a bélyegek világában. Bp. 1964. 74. l.

Légrády Sándor, grafikus

A Nemzetközi Vasúttanács félszázados jubileumára készült bélyeget tervezte.

A bélyeg: Repr.

bélyeggyűjtő
— : Hazai újdonságok 10.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 23.

1972 SEP 19

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Légrády Sándor grafikusművész

Keletmagyarország

UJ BÉLYEG. A Magyar Posta szeptember 19-én forgalomba bocsátja a Nemzetközi Vasútegylet (UIC) megalakulásának 50. évfordulójáról megemlékező 1 forintos bélyeget az „Évfordulók, események 1972" elnevezésű bélyegsorozatban. A bélyeg skarlátvörös mélynyomással Légrády Sándor grafikusművész tervei alapján készült.

1972

L. (Szabolcs) 300 cm,
Piczil S. (Borsod) 300 cm.

1. Vinkó Gy.

Légrády Sándor
grafikus

1948-ban jelent meg az „Irók-
Költők" sorozata. 1949-ben
blokkot készített az ugyanígyúlt
Ránchid centenáriumára.

Lencsó László: Légrády Sándorról
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrady Sándor
Grafikus

1945-ben jelent meg a Műbész
Bajcsy-Zsilinszky emlékbélyege.
1948-ban készült a „Feltalálok
– Felfedezők"

Lencsó László: Légrady Sándorról
Művészet, 1971. junius – 24 oldal.

Ligrády Sándor
Gráfikus

Alkotásainak témaköre és
azok stílusjegyei kiszélesedtek,
jól jellemzi ezt a „Május 1" bélyeg,
az „Öseves terv", a felszabadulási
emlékbélyeg

Lencsó László: Ligrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Ligàdy Sàndor
grafikus

Emlékbélyegei közül kiemelkednek
a Bartók, Kodály, Liszt és Chopin
emlékére tervezett sorozatok.

Lencsó László: Ligàdy Sàndorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

Emlékbélyegei közül kiemelkedenek
a Zamenhoff, a Lenin bélyegsorozat darabjai, valamint az 1955-
ös Költők sorozata.

Lencsó László: Légrády Sándorról
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

Az 1955-ös Költők sorozatában
Csokonai, Vörösmarty és József
Attila arcképei találhatók.

Lencsó László: Légrády Sándorról
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

A Rákóczi bélyegsor bélyegein dinamikusan és jó vetmissal van a kurucok harcának az ábrázolása.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

Légrády Sándor figyelmure mélto
és érdekes megfogalmazásu em-
lékbetyege a Haydn és Schiller bé-
tyeg, illetve emlékblokk.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972 junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

1968-ban adta ki Légrády Sándor az „In Memoriam" blokkot, majd az Apollo blokkot és a Szojuz témát feldolgozó művet.

Lengyel László: Légrády Sándorról
Művészet, 1972. június - 24 oldal

Légrady Sándor
grafikus

Legutobbi alkotásai a Szikesfehér-
vár millenciumára és az Arany
bulla kiadásának 750 évforduló-
jára tervezett emlékbélyegek.

Lencsó László: Légrady Sándorról
Művészet, 1972. junius - 24 oldal

Leigrady Sándor
grafikus

A magyar bélyeggrafikusok
sorában dolgozik Leigrady Sán-
dor, aki 40 éve foglalkozik e-
vel a területtel

Lengyel László: Leigrady Sándorról.
Művészet, 1971. június - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

„Bélyegek"
(repro)

Lovas László: Légrády Sándorról
Művészet, 1972. június – 24 oldal

Légrády Sándor

grafikus

Légrády Sándor 13 éves volt
amikor nyára szimidő ben
Walterz Gi da üvegfestő-
műhelyébe bezült.

Lencsó László: Légrády Sándorról
Művészet, 1971. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
Grafikus

1921-ben beiratkozott az Iparművészeti Főiskolára Légrády Sándor. Ötvösszakot végzett, tanára Csajka István volt.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

Légrády Sándor munkája volt
a második világháborban el-
pusztult Abonyi utcai Zsidó
(ma Radnóti) Gimnázium ünnyi
ablakai is.

Senkó László: Légrády Sándorról
Művészet, 1972 junius - 24 oldal

Ligrády Sándor
grafikus

Részt vállalt a Gellért hegyi Barlangkápolna részére készített üvegfestményes tervezésében és kivitelezésében.

Lenkó László: Ligrády Sándorról
Művészet, 1972 junius - 24 oldal

Légrády Sándor
grafikus

Légrády Sándor első üvegfestmé-
nyével a „Magus"-sal kiállí-
táson is részt vett, sőt Spanyol-
országban tanulmányi díjat nyert.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
festő.

Kölber Dezső festő művész növendéke
volt, Légrády hét hónapi gyakorlás
ezt áu készítette el első önálló ívvig
festmenyet a „Magus"-t.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

1925-ben a Főiskola elvégzése után az Sparrajziskola díszítőfestő szakosztályán tanult tovább Légrády Sándor.

Lenczó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Lugrady Sándor

Grafikus

Az Iparrajziskola végzése közben, s azután is jó néhány éven keresztül terveket készített Johann Hugó és Magoros Károly által vezett Országos Üvegfestiszeti Műintézet megbízásából.

Lencsó László: Lugrady Sándorról

Művészet, 1972. junius - 24 oldal

Legrády Sándor
grafikus

Az első milynyomású belyeg
a Szent Erzsébet kis sorozat volt,
~~[illegible]~~ Kit [illegible] Liercusmayer Sándor
ismert festencinyét dolgozta fel
Legrády Sándor

Lencsó László: Legrády Sándorról.
Művészet, 1972. julius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

Ausztriai tisza-tanulmányút-
ra ment. Visszatérve az Alkani
Nyomdaba kezdte el az új nyomása
postabélyegek tervezése munkáját.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. julius - 24 oldal.

Légrády Sándor
Grafikus

Légrády Sándor az Állami Nyomdában kezdetben könyv tervezet készített, ezze az i dő datálódnak bélyegtervezési kézérletei is.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius – 24 oldal.

1978.VIII.5.Kossuth 4.25
Jó reggelt!

- Ésmost hallgassák meg Papp Endre zenés programjavaslatát a hét végére.

- Akik szeretik a régi fotókat böngészni,most egyben megismerkedhetnek egy mai város hajdani két településének történetével. A régi Mosont és a régi Magyaróvárt mutatja be ugyanis az a fotó kiállitás, amely a mosonmagyaróvári Hansági muzeumban holnap 11 órakornyilik meg.

- Bélyeg grafikákatláthatnak Légrádi Sándor tárlatán ma délután 5 órától a Tokaji Müvelődési házban.

Légrádi Sándor
grafikusmüvész

1021

Légrádi Sándor grafikusmüvész

1978.X.1o.Televizió 19.3o
TV Hiradó

- A Posta ma bocsájtotta ki a magyar koronázási jelvényeket bemutató 2o forintos névértékü blokkot. A koronát, kardot, jogart, palástot, a tervező Légrádi Sándor grafikus müvész stilizáltan ábrázolja. A sárgászöld alapu arany és bibor piros nyomásu blokk 286 ezer példányban jelent meg és a kijelölt postahivatalokban ma első napi bélyegzővel kerül forgalomba. Most első izben jelent meg olyan bélyeg, amelyen együtt láthatók a magyar koronázási jevények.

Légrády Sándor, grafikus

A magyar koronázási jelvényeket bemutató húszforintos blokkot, amelynek kibocsátási tervét korábban már jeleztük, *október 10-én* adják ki 286 300 sorszámozott, fogazott és 8500 sorszámozott, fogazatlan példányban. *Légrády Sándor* festő- és grafikusművész terve alapján, aranyozott keretben, többszínű mélynyomással készül. A blokk a koronázási jelvényeket stilizáltan ábrázolja.

12.

Koronázási jelvények.

Népszabadság Bp. 1978 szept. 29.

Légrády Sándor, grafikus

● MAGYAR KORONÁZÁSI JELVÉNYEK elnevezéssel húszforintos bélyegblokkot bocsátott forgalomba a Posta. Az új bélyeg Légrády Sándor grafikusművész terve alapján készült.

8.

— :o Magyar ...

Esti Hirlap Bp. 1978 okt. 11.

Légrády Sándor

grafikus

Horváth Endre grafikus a Periz-
jegynyomda művészeti igazga-
tója biztatására kezd Légrády a
nyomdai grafikával foglalkozni.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius – 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

Postabélyeg sorozata nemzetközi kiállításon elhöbelő helyezést nyert és így a magyar bélyegművészetre irányította a figyelmet.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

Légiposta sorozata 1936-ban
Tampa-ban (USA Florida)
vendérett bélyeghiállításon első
díjat nyert.

Lencsi László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Lengyel Sándor
grafikus

1934-ben készítette a Lehel-blokk,
majd 1935-ben a Rákóczy és Pár-
many sorozat egyes darabjait

Lengyel László: Lengyel Sándorról.
Művészet, 1972 junius - 24 oldal.

Légrády Sándor, [festő]

Megemlítve: festménye, melynek alapján a Lenin-portré készült.

—: Bélyegen a híres puskinovói szobor 3.

EST I HIRLAP, Bn. 1974. jan. 26.

Légrády Sándor
grafikus

1935-ben tervezte a később megjelenő Budapest sorozatot. Az általa tervezett Légipóstai bélyegek 1936-ban jelentek meg.

Lencsó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. június - 24 oldal.

Légrády Sándor
grafikus

1938-ban jelent meg Légrády Sándor Szent István sorozata. Munkásságát akkor Czóbel Béla az Iparművészeti Iskola igazgatója méltatta.

Lengyel László: Légrády Sándorról
Művészet, 1972. június - 24 oldal

Légrády Sándor
Grafikus

1932-ben készítette el 14 darabból álló „Arcképek" sorozatot is. Ezt követte 1933-ban a „Cserkész" (Jamboree) sorozata.

Lenczó László: Légrády Sándorról.
Művészet, 1972. junius - 24 oldal.

Légrády Sándor festő-grafikus

A vadászati világkiállítás a 10 ft-os blokk jelenik meg. Tervezője: Légrády Sándor. A blokk: Repr

bélyeggyűjtés

– : Vadászati világkiállítás 10.

Népszabadság, Bp. 1971. júl. 31.

Légrády Sándor grafikus

A tízforintos névértékű Apollo-15 bélyegblokkot tervezte.

— : Hír —

8.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 18.

Légrády Gándor grafikusművész
aug. 18-án jelenik meg a balesetelhárítást propagáló sor, melyet a művész tervezett. (említve)

Varró Gyula: Bélyeggyűjtés.
Északmagyarország, 1973. aug. 17.

Légrády, grafikusművész

A kisgrafikának szamos neves művelőjéből alakult ki az idők folyamán a magyar pástabélyegek alkotógárdája. A művész e gárdának tagja.

dr. Palotás Magda: Így születik a bélyeg. Magyar Hírlap, 1973. szept. 22,

Légrády Sándor

grafikus tervezte az első 1969-ben megjelenő, 10 Ft. névértékű bélyegblokkot, amely az Apollo 8. sikerét köszönti.

Filatélia

Magyar Hírlap, 1969. június 15. 11. l.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Légrády Sándor grafikusművész

1972 ~~JAN~~ II 21

FILATÉLIAI HÍREK

1021

Bemutatjuk a közelmúltban megjelent Apollo—15. emlékblokkot, mely az év első bélyege volt. A blokk rajzát Légrády Sándor grafikusművész tervezte. A blokk 360 000 fogazott és 12 000 vágott példányban jelent meg. A vágott 1—12 000-ig számozva 12 000 példányban jelent meg. A blokk névértéke 10 forint.

Vas Tibor

Rádió

KOSSUTH RADIÓ: 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Műsorismertetés. 8.1 dapest és a vidék kulturális pro jából. 8.18 Lányok, asszonyok Katonadalok, csárdások. 8.53 zek közt válogatva. 9.23 Marg Carosio és Gino Bechi éneke Téli olimpia. 10.00 Hírek. Idő 10.05 Rádiószínház. Mérnök ú. va gyok. 11.13 Grieg: Peer Gynt — kí sérőzene. 12.00 Déli Krónika. 12.20 Zenei anyanyelvünk. 12.30 Melódia koktél. 14.04 Kóruspódium. 14.15 Mi is az a Sonneberg? 14.25 Új Zenei Újság. 15.00 Hírek. 15.05 Kis magyar néprajz. 15.10 Csak fiataloknak! 15.55 Reklám. 16.00 168 óra. 17.30 A Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának ifjúsági hangversenye. 18.58 Hallgatóink figyelmébe! 19.00 Esti Krónika. 19.25 Öt perc sport. 19.30 139—660. A Magyar Rádió automata közönségszolgálata. 22.00 Hírek. Időjárás. 22.15 Sporthírek. 22.20

macskakö. Békéscsabai Szabadság: 3 órakor: Modern Monte Cristó, 5 órakor: A jégsziget foglyai. Békéscsabai Terv: fél 6 órakor: Oliver I. II. Gyulai Erkel: A betyárkapitány. Gyulai Petőfi: Lányok pórázon. Mezőkovácsházi Vörös Október: A csendőr nyugdíjba megy. Orosházi Partizán: Szelíd motorosok. Szeghalmi Ady: A medve és a baba.

Színház

Február 12-én, szombaton este 7 órakor Békéscsabán:

TACSKÓ

kívánt a VIDEOTON

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Légrády Sándor grafikus-művész

KELETMAGYARORSZÁG

1972 JAN 18.

A MAGYAR POSTA ELSŐ BÉLYEGE az 1972. esztendőben a 10 forint névértékű Apollo—15 blokk. Légrády Sándor grafikusművész rajza alapján az Állami Nyomdában mélynyomással készül az új bélyeg, amelyet január 20-án hoznak forgalomba. A blokk középső része a holdautót és az amerikai űrhajósok által bejárt útvonal térképét ábrázolja.

1021

1. M. Bányász	5	4	—	1	104- 73	
2. MEAFC	5	4	—	1	88- 76	
3. Misk. VM	4	3	—	1	70- 56	
4. DVTK	5	3	—	2	80- 78	
5. Nyíregyháza	7	3	—	4	110-123	
6. K.-barcika	4	2	—	2	71- 61	
7. MÜMTE	6	2	—	4	89- 91	4
8. Papp J SE	6	—	—	6	67-121	—

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Légrády Sándor grafikus-művész

SOMOGYI NÉPLAP

1972 JAN 18

időjárás viszontagságai elől.

— **A Magyar Posta első bélyege az 1972. esztendőben a 10 forint névértékű Apollo—15 blokk.** Légrády Sándor grafikusművész rajza alapján az Állami Nyomdában mélynyomással készül az új bélyeg, amelyet január 20-án hoznak forgalomba. A blokk középső része a holdautót és az amerikai űrhajósok által bejárt útvonalak térképét ábrázolja.

— **133 éves korában hunyt**

fogaskerekek«, azok az emberek, akik a vállalatvezetés és

Légrády Sándor grafikusművész

PEST MEGYEI Hírlap

1021

Apollo–15 bélyegblokk

Az amerikai holdkutatás újabb eredményeinek emlékére 10 forint névértékű bélyegblokkot bocsátott tegnap forgalomba a posta. 12 ezer példányban.

A bélyegblokk az Állami Nyomdában készült, *Légrády Sándor* grafikusművész tervei alapján. A többi között az Apollo—15 vállalkozás emblémáját, a Hold egy részletét a három stilizált sólyommal, a kutatási program helyszínrajzát, a leszállási pontot és a holdautóval megtett útvonalat ábrázolja, valamint feltünteti a három holdutast: *David Scott, Alfred Worden* és *James Irwin* nevét.

A postahivatalok az árusítás során egy vásárlónak csak egy blokkot szolgáltathatnak ki.

A bélyegblokk fogazva vagy fogazatlanul bárhová szóló postai küldemények bérmentesítésére, 1972. január 20-tól használható fel. Árusítását 1972. június 30-án megszüntetik.

1972 JAN 21

PEST MEGYEI HÍRLAP

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

salá

ut

tek be a gyári bölcsődébe, sokszor egy liter tej volt a vacsoránk, nem öltözködtünk, nem szórakoztunk. Most már ketten együtt kis híján havi négyezret keresünk, plusz negyedévenként 600 forint a prémium; megkaptuk az évi textilrészesedésünket, ez is ezerötszáz, és kiadtuk a garázst havi háromszázért. Mert egyelőre kocsira nem gondolunk. A sorrend: bojler a fürdőszobába, beépített konyhaszekrénysor, aztán veszünk egy szobabútort, egy duplarekamiénk, egy hármasszekrényünk, egy gyerekágyunk, egy lámpánk van, mindezt „szét-

...és intellehetőségek következtében, erősen fellendül a magánépítkezés. Ezzel összefüggésben határozott legutóbbi ülésén a város délnyugati részén emelkedő *Bakta-hegy* és a vele szomszédos *Kálvária-domb* beépítéséről a városi tanács végrehajtó bizottsága. Az elfogadott részletes rendezési terv szerint a Bakta-hegyen tízezer ember találhat új otthonra, a Kálvária-dombon pedig 232 kétszintes, teljes társasház megépítésére lesz lehetőség. A dombok beépíthetetlen részét kultúrparknak képezik ki.

— **Rákóczi harangja.** Gyakran volt szívesen látott vendége Egernek II. Rákóczi

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP

Bélyeggyűjtőknek

Légrády Sándor grafikus munkája

A Magyar Posta 1972 első bélyegével az űrkutatás filatelista barátainak szerez örömet: tíz forint névértékű blokk, Légrády Sándor grafikusművész rajza alapján az Apolló—15 sikeres útját örökíti meg. A blokk középső része ábrázolja a holdautót, amely a holdfelszín több kilométeres szakaszának megismerését lehetővé tette. A bejárt útvonal térképét és a vállalkozást végrehajtó három űrpilóta nevét a blokk keretrajzán láthatjuk. A légiposta blokkot mélynyomással az Állami Nyomda készíti és előreláthatólag január közepén kerül majd forgalomba.

180 ezer szín

Az 1871-ben megjelent kőnyomatos sorozat 2 krajcáros értéke narancssárga színben nyomtatva 2400, citromsárgán 9000 forintot ér. Más magyar és külföldi bélyegnél is jelentkezik színkülönbség, amely az értéket jelentősen befolyásolja. A filatelisták az azonosításhoz színkártyákat használnak, amelyeken 100—200 különböző árnyalat szerepel. Nyomdák, textilgyárak szakmai színjegyzéke eddig 1440 árnyalatot ismert, ezeket a gyűjtők néha kölcsön is vették. A színek világa azonban ennél sokkal gazdagabb; a franciák most polyten elnevezéssel rendszert dolgoztak ki, amely 180 ezer (!) féle árnyalat megkülönböztetését teszi lehetővé. Az ötletes színlexikon 288 lyukasztott színkorongból áll, amelyekre 24 alapárnyalatot vezetnek fel és optikai keverő szerkezet segítségével alakítják ki a színek tízezreit.

Hírek

Az angol posta a legudvariasabb a világon: „Boldog karácsonyt kíván a postahivatal" szövegű bélyegzők lenyomatával sok milliószor üdvözlik a közönséget. — Süllyed Velence, a tengerre épült múzeumváros. Megmentését — az UNESCO felhívása alapján — bélyegen is propagálják. Három velencei festő alkotását ábrázoló bélyeggel támogatja a nemes célt Monaco, míg Mongólia jövőre blokk és nyolc értékű sor kiadását tervezi. — Lehullott, elszárad, már a juharfa levele Kanada most megjelent 7 cent névértékű bélyegén.

A munkásság végzett kulturális munkának sok szép nyéről számol be a désügyi osztály. De e téren sokkal bak a feladatok és tennivaló, mintsem legi helyzet meg lehetne. A szocialist dok összefogása, k tevékenységük megf nyítása még akadoz leges. Az üzemekber kulturális nevelőmu eléggé hathatós. Am sze van annak a kedvezőtlenül ható és elítélendő gazdaságcentrikus, termelési központú vezetői szemléletnek, amely nem látja — és így nem is támogatja — az üzem munkásainak általános és szakmai művelődését szolgáló tevékenység hasznát. A város közművelődését elősegítő kulturális intézmények munkája — állapítja meg a jelentés — a jövőben is csak az anyagi és szellemi erők teljes koordinációjával járhat eredménnyel. Mert — bár az

si munkálatokkal egy uj klub számára. A teljes felújításhoz pedig egyszerűen nem áll rendelkezésre kellő anyagi fedezet. Vajon, nem lehetne mégis a város fiatalságának, a KISZ-nek közvetlen közreműködésével, a termelő üzemek anyagi és egyéb segítségével mégis „tető alá hozni" az új városi ifjúsági klubot? Milyen szép lenne, ha a város fennállásának 900. évfordulójára az összefogásban rejlő erő szimbólumaként állhatna!

V. M.

álláson átadták a modell-ig szakosított telepét

telep épül. A géptelep egy épülete is elkészült ezen a nyáron. A növénytermesztési telep pedig növényvédő és műtrágya raktárakat foglal magában.

Érdekes módon a víz tulajdonképpen már ott van Kisújszálláson. A Kakat csatornán már az idén is 400 hold öntözésére elegendő vizet biztosítottak a Búzakalász Tsz-nek. 1972-ben pedig újabb 1500 holdon rendezkedik be öntözésre a tsz. A majd 8 ezer holdas gazdaság végül is 4100 holdon öntöz, s ebben benne lesz az az 1000 holdas kubáni rizstelep is, amely ugyancsak a közel-

jövőben épül meg.

A termelőszövetkezet a nagy öntözőkultúrának megfelelően futtatja fel állatállományát. A tegnap átadott szakosított sertésteleprő́l például 6700 hízót adnak át évente.

A telep korszerűségére jellemző, hogy egy gondozó 1050 hízót tud ellátni. A telep vezetője Hajdú József felsőfokú technikus, s január elsejétől dr. Halmosi Szabolcs személyében önálló állatorvosa is lesz a telepnek.

A 875 tagú közös gazdaság szép karácsonyi ajándékkal gazdagodott tegnap.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1972 JAN 18

Légrády Sándor grafikusmű

1021

1972 első magyar bélyege

A Magyar Posta első bélyege az 1972. esztendőben a 10 forint névértékű Apollo 15 blokk. Légrády Sándor grafikusművész rajza alapján az Állami Nyomdában mélynyomással készül az új bélyeg, amelyet január 20-án hoznak forgalomba. A blokk középső része a holdautót és az amerikai űrhajósok által bejárt útvonal térképét ábrázolja. A három űrpilóta neve a blokk keretén látható.

...tomorult d...
rik és igénylik a ...
kommunistáinak ...
az érdekvédelem...

A pártszerv...

ket szerzett abba...
dolgozók 90 száz...
ta brigádban tevékenykedik az ugrai tavakon. A gazdaság párt- és szakmai vezetősége nagyra értékeli a szocialista brigádok munkáját, amely a termelési ... fokozása mellett az ön-

...zsa Elemér, B. Kiss Géza, Kovács György, Vincze László, Szabó Béla, Árva Istvánné és még sokan mások. Persze, azt is meg kell említeni, hogy voltak párttagok, akik a múlt esztendő-

Légrády Sándor

Az 1949-ben megjelent 50,- Ft értékű Lánchíd-blokk bélyegképét és a blokk díszítését tervezte.

Dr. Steiner László: Bélyegművészet, bélyegnyomás; Magyar Grafika, 1970. 4. sz. 8. l.

Légrády Sándor

A Bojcsy-Zsilinszky emlékbélyeget teroczte. Forya-lomba hozna 1945. V. 27-én.

Dr. Steiner László: Bélyegművészet, bélyegnyomás; Magyar Grafika, 1970. 4 sz. 8. l.

Légrády Sándor

1960-ban a Rómában megrendezésre kerülő 17. nyári olimpiai játékok alkalmával 11 cimletből álló bélyegsorozatot tervezett Zsigmond Jánossal és Vertel Józseffel együtt.

Dr.Steiner László; Bélyegmüvészet, bélyegmetszés; Magyar Grafika, 1970.4. sz. 10.l.

Légrády Sándor

1965.IV.4-én, hazánk felszabadulásának 2o. évfordulója alkalmából hazai virágokat ábrázoló bélyegsorozatot hozott forgalomba a Posta. A sorozatot tervezte.

Dr.Steiner László; Bélyegművészet, bélyegmetszés; Magyar Grafika, 197o.4.sz. 12.l.

Légrády Sándor

Bartók Béla halálának 1o. évfordulója alkalmából /1955/ két értékből álló bélyegsorozatot tervezett. 1959-ben Haydn és Schiller születésének 2oo. évfordulójára hat cimletből álló emlékbélyeg-sorozatot tervezett. Mindkettőt az Állami Nyomda kivitelezte.

Dr.Steiner László; Bélye művészet, ~~xxxxxxxxx~~ bélyegmetszés; Magyar Grafika, 197o.4.sz.1o.l.

Légrádi Sándor
bélyegtervező

Légrádi Sándor a legismertebb bélyegtervezőnk. 1931 óta kb. 400 bélyeg hevült ki műterméből. Az első 32-ben jelent meg és szent Erzsébetet ábrázolta.

Zsigmondi Márta: A virág leghisebb grafikája
Nők Lapja, 1976. aug. 21 – 14 oldal

Légrády Sándor
bélyegtervező

Légrády Sándor bélyegtervező-mű-
vész, műtermében Székesfehérvárott,
a város Millen emma alkalmából,
1972-ben a hibocsatott sorozat ter-
vei voltak láthatók.

Szigmondi Márta: A bélyeg legkisebb grafikája
Nők Lapja, 1976. augusztus 21-14 oldal.

Legrády Sándor

Legrády 1957-ben készítette az legismertebb munkáját az új magyar címert, illetve az ennek alapján nyomott bélyeget.

Zsigmondi Márta: A virág legkisebb grafikája
Nők Lapja, 1976. aug. 21 – 14 oldal.

Légrády Sándor

A művész a legkiszább a Lánc-
híd felavatására 1949-ben kiszott
blokkbélyegre. Ez a legdrágább ma-
gyar bélyeg. 15.200 példányban
jelent meg.

Zsigmondi Márta: A világ legkisebb grafikája
Nők Lapja, 1976. aug. 21-14 oldal.

Bezeredy: Tatán sebe [illegible]
elszegényedett és hivatalba me-

Légrády Sándor, grafikus

A legismertebb magyar képzőművészeti alkotás szigorúan tárgyszerű leírása, amelyet az alkotmányban paragrafus rögzít: ... *„Kétoldalt búzakoszorúval egybefogott, világoskék mezőben álló, ívelt oldalú, piros-fehér-zöld színű pajzs. A búzakoszorút balról piros-fehér-zöld, jobbról vörös színű szalag fonja át. A pajzs fölött középen elhelyezett ötágú vörös csillag aranyszínű sugarakat bocsát a mezőre."*

Szavakba öntve ilyen *Légrády Sándor* bélyegtervező munkája, ~~amely~~ immár húsz esztendeje a Magyar Népköztársaság címere. Jelképei közérthetőek: a Kossuth-pajzs forradalmi hagyományainkat, a búzakalász a munkát, a kalászkoszorút átfogó nemzetiszínű és vörös szalag a hazafiasságot és az internacionalizmust fejezi ki, képi eszközökkel. Valóban igen sokszor, sok helyütt találkozunk vele. Hosszas felsorolás helyett a legkézenfekvőbbet említjük: papír- és fémpénzeinken is ott van hazánk címere.

Klónya József: Városok, Népszabadsá

16

20

Légrády Sándor, grafikus

Sopron város 700 éves jubileumára a posta — előreláthatóan június 25-én — egyforintos szelvényes bélyeget bocsát ki. Tervezője *Légrády Sándor* festő- és grafikusművész. A szelvényen megörökítették annak az *aranyéremnek* két oldalát, amelyet a város a műemlékvédelemben elért érdemeiért két évvel ezelőtt Hamburgban nyert el.

–: 700 éves Sopron

Népszabadság, Bp. 1977. jún. 5.

16

34

Légrády Sándor, grafikus

ás. KÖ-
123—223
mazolás
Jakko-
bbtorta.

Budapest IV., Pollo út
III. Telefon: 292—794.
Ir Setter Kölyökkutya
CACIB szülőpárról eladó
168—148

Kertlépcsők
alá vállalunk
3.
d halfar-
lok. Elő-
mázolást,
alkóza is.
erelési
lási há-
ció.
43. nap-
: 15. Te-
Diplo-
—571.
ierm és
rtlani Ér-
ésfajtája
Vásárzonoleta — elbeltétlo
fuggöny — felmérnis re-
juxa — napelemzés pony-
vák (vasszekrezetel is)
Résztlesét és javítási
inkossak ízazére fovid
határidovel vállaljuk. —
Lakásszerviz. VI., Szondy
u. 27. XIII. Lakásker-
bántorló ISz. XIII., He-
gedűs Gyula u. 5. és 9.
Kutyapanzió Tahiban. 158
—113. Marynal.

Árapoms Ketlakrap ú.
vélgnées szórtelenítés.
Szepiol. Tolot. pallanat
eredményesen eltávolít
Kösszel kozmetika. Dr.
Ferenc körút 19. Telefon:
142—151.

Pa- és mennyezet redony
fuggöny — felmérnis re-
juxa — napelemzés pony-
vák (vasszekrezetel is)
Résztlesét és javítási
inkossak ízazére fovid
határidovel vállaljuk. —
Lakásszerviz. VI., Szondy
u. 27. XIII. Lakásker-
bántorló ISz. XIII., He-
gedűs Gyula u. 5. és 9.
Kutyapanzió Tahiban. 158
—113. Marynal.

Fiatal bázas
rekkel lakás
ére. Ajánl-
—233. 130—
Keres a napi
Budán csalá
telepónos
mat ideszerl
rezzlul kiado
Kulon bejárat
szobát keresé
re Dp. Bellé
lefon: 318—1
órái.

INGA
Centrifugrer
árusítása el

Szabadság Br. 1977 jún. 28.

bélyeggyűjtés

-: Mi várható?

12.

Légrády Sándor, Jesti grafikus

BÉLYEG

— : Négy új bélyeg

12.

NÉPSZABADSÁG, 1975. okt. 30

nnyűgép-
mosógép-
cáleverő,
szakmun-
et bőtól-
lnyokat),
nyugdí-
kuklicsos-
nyugdí-
belépés-
Jelent-
IX., Vio-
Akit a
építőipari
munkaügyi

nlezmény
Víz-gáz-
antartási
szakmára
képzettem
lagépmű-
ly lipse-
lor vala-
intézőnél.
—011/37—

Az ÁVIT IV. sz. Autójá-
vító Vállalat üzemegysé-
gébe felvesz 30—15 év

vintézkezőt, gép-
ró adminisztrátort, gép-
gyorsírót. Jelentkezés:
Bp. V., Vörösmarty tér
3. I. em. Munkaügy.

A Gép- és Felvonószerelő
Vállalat munkavállalókat
keres felvételre az alább-
munkakörökre, budapesti
munkahelyre: vasszerke-
zeti lakatos, villamos
lakatos, forgácsoló, ly-
és lángszerszám, festő-
marós, belmunkás lakatos,
villanyszerelő,
csőtörőműszerész, szegő-
munkás, tartályló, be-
lembkezés a vállalat
munkaügyi kirendelése-
sén, Budapest III., Ha-
lász Gábor út 17. sz.
(Csillaghegyi HEV-meg-
állótól 3 percre) és III.,
Bendek Béla u. 44.

RUH

Mágyarprém-
kel bélelnivaló
lódszőrt, szőrt
sel felveszünk
és szombat
munkanapi
Budapest, VI.
Bécsi-köz 5.

Bélyeges
azonnali belé-
munyagmun-
és nőcipőre
kezdő is.
JÁTEX
HSz. Bp. V.,
19. szám.

Légrády Sándor, grafikus

Az Albert Schweitzer-emlékszort
terveste.

bélyeggyűjtés

— : Mi vácható ?

10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jan. 18.

Légrády Sándor

"Fogas bélyeg" cimmel Vadas József számol be több müvész bélyegtervéről. A Légrády-féle Sczweitzer- terv a kritika szerint tele van anekdótikus elemekkel. Orgonasipok, kotta, J.S. Bach felirat, s végül Schweitzer aláirása. Légrády Sándor a két világháboru között az egyik legtöbbet foglalkoztatott tervező volt. Legsikerültebb munkája a Székesfehérvár millenniumára tervezett és készitett sorozata. A Schweitzr és a Vadászati Világkiállitásra készült sorozatokat kevésbé sikerülteknek találja.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. febr. 22.
XIX. évf. 8. sz. 13. lap.

Légrády Sándor, grafikus

● BÉLYEGBLOKK, Július 30-án a Magyar Posta tízforintos bélyegblokkot ad ki az európai biztonsági és együttműködési értekezlet helsinki befejező szakasza alkalmából. A bélyeg Légrády Sándor grafikusművész terve alapján többszínű ofszettnyomással az Állami Nyomdában készült. A blokkon az értekezleten részt vevő államok zászlói eredeti színeiben láthatók.

— :o Bélyegblokk

12

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. júl. 26.

Légiády Sándor

Történelmi, illetve tudományos tíma feldolgozását mutatja a „Nagy felfedezők" sorozat, az „Apollo 8" és a „Szojuz-Apollo" képei.

Zsigmondi Márta: A világ legkisebb grafikája
Nőkhapja, 1976. aug. 21 – 14 oldal.

Légrádi Sándor

A művész a legszívesebben
történelmi vagy tudományos
témákat dolgoz fel: Ilyen az
„Ezeréves Székesfehérvár" stb.

Zsigmondi Márta: A világ legkisebb grafikája.
Nők Lapja, 1976. aug. 21-14 oldal.

Légrády Sándor

A felszabadulás után az első
"Bélyig Bajcsy Zsilinszky Endre
emlékének áldozott" (repro)

Zsigmondi Márta: A világ legkisebb grafikája.
Nők Lapja, 1976. aug. 21–14 oldal.

Légrádi Sándor

Az európai biztonsági és együtt-
"működési értekezlet záróaktusá-
nak emlékére". A római olimpia
emlékére kiadott bélyeg" (vegyrók)

Zsigmondi Márta: A világ legkésebb grafikája.
Nők Lapja, 1976. aug. 21-14 oldal.

Légrádi Sándor

Kodály emlékbélyeg
„Lánchíd brokk"
„Apollo 8"
} repro

Zsigmondi Márta: A világ legkisebb. grafikája.
Vök hapjn, 1976. aug. 21–14 oldal.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 387-748, 340-726

1975 AUG 3
ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

Légrády Sándor grafikus munkája

1021

Bélyeggyűjtés

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet harmadik szakaszának megnyitása alkalmából július 30-án egy 10 forintos bélyegblokkot adott ki a magyar postaigazgatás, 350 000 fogazott és 12.000 számozott, fogazatlan példányban. A blokk több színű ofszetnyomással az Állami Nyomdában készült Légrády Sándor grafikusművész terve alapján. A blokk keretén balról jobbra haladva a részt vevő államok zászlói a magyar ABC sorrendjében eredeti színeikben láthatók. A bélyegen egymáshoz kapcsolódó négy fogaskerék (utalással az értekezlet 4 fő témakörére: az európai államok kapcsolatainak alapelveit rögzítő dokumentumokra; a gazdasági együttműködésre; az emberi kapcsolatok, a kultúra, az oktatás kérdéseire; valamint a jövő feladataira), a legnagyobb fogaskerékben Európa térképe látható.

★

A brazil bélyegkiadás tematikája igen változatos az utóbbi években. Nemrég az Ember és otthona címmel négy bélyeg jelent meg, régi kunyhóktól a legmodernebb lakóházakig látható az ország építészeti fejlődése.

★

A ciprusi török bélyegeket nem ismerte el az UPU. Ciprus török megszállta része számára bélyeget adott ki a török posta. E bélyegeket az Egyetemes Postaegyesület (UPU) nem ismerte el, így azok sem Törökországban, sem Ciprus szigetén nem hozhatók postai forgalomba.

★

Az előrejelzések szerint a Magyar Posta augusztusban nem bocsát ki újabb bélyegeket. A tervek szerint legközelebb szeptember 4-én jelenik meg az 1 forintos Zimmermann bélyeg. Ezt követi szeptember 6-án a bélyegnapi sorozat és blokk 12—12 forintos névértékben. További 1 forintos címletű bélyeg kerül kiadásra szeptember 9-én (finn-ugor) és a 10 forintos címletű 30 év bélyegeit bemutató emlékblokk. Ezeket és a júliusban megjelent bélyegújdonságokat csak azon szervezett gyűjtők igényelhetik meg, akik a II. féléves tagdíjukat kifizették a bélyegek megjelenése előtt bélyeggyűjtő köreikben. Többféle carte-maximum és légipostai levél kerül még forgalomba, melyeknél elsőbbséget élveznek azok a gyűjtők, kik igényüket korábban bejelentették a kis példányszámok miatt.

Varró Gyula

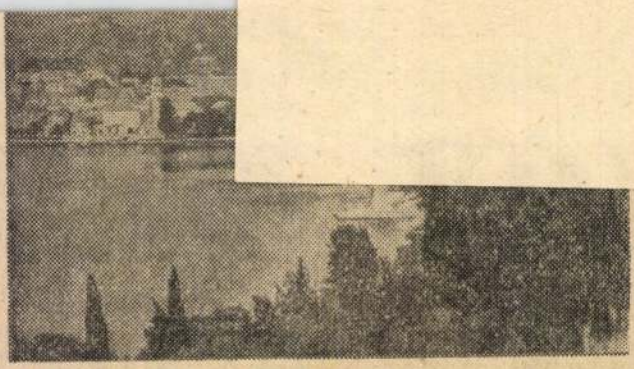

A festői szépségű kolori öböl kisannal.

Svetis Stefán kicsiny sziget az Adriai-tengeren, melyet ultramodern szállodának rendeztek be a jugoszlávok.

Kép és szöveg: Paulovits Ágoston

Légrády Sándor, grafikus

Biztonsági értekezlet

A július 30-án Helsinkiben összeülő európai biztonsági és együttműködési értekezlet tiszteletére a Magyar Posta ezen a napon *10 forintos blokkot* bocsát ki, amelyet *Légrády Sándor* grafikus- és festőművész tervezett. A blokk közepén levő bélyeg a megjelenés alkalomszerűségét és Európa térképét ábrázolja, három fogaskerék pedig az úgynevezett kosarakat jelképezi. A blokk peremén a nemzetek zászlaja szerepel. A megjelenés napján *elsőnapi bélyegzés* lesz.

...i értekezlet 10.

Bp. 1975. júl. 19.

Lédrády Sándor

LÉGRÁDY SÁNDOR BÉLYEG-TERVEZŐ grafikusművész alkotásaiból szombaton kiállítás nyílt Rudabányán, a Gvadányi Művelődési Házban. A kiállításon alkalmi postahivatal működik, és a bélyeggyűjtők alkalmi bélyegzővel ellátott különleges emléklapot is vásárolhatnak.

Magyar Hirlap 1978/297/8

Légrády Sándor, grafikus

A posta egyik legközelebbi újdonsága lesz a tihanyi alapítólevél keletkezésének 925. évfordulója alkalmából megjelenő egyforintos bélyeg, amelyet *Légrády Sándor* grafikusművész tervezett. A kép a levelet és a tihanyi apátsági templomot ábrázolja. Az *I. Endre* király által 1055-ben hártyára írt oklevél a tihanyi Benedek-rendi apátság alapításáról szól. *A magyar nyelv eredetiben fennmaradt legrégibb hiteles és egykorú szórvány nyelvemléke.* A latin nyelvű oklevél szövegében elszórtan *58 magyar szó és egy teljes mondat van.*

–: A tihanyi alapítólevél

Népszabadság, Bp. 1980 febr. 15.

12.

-۵۵-

102

1978.X.9.Kossuth 18.3o
Esti Magazin

- Holnap uj bélyeget bocsát ki a Magyar Posta. Amely egyetlen blokkon a magyar koronázási jelvényeket ábrázolja. Az ára 2o forint.

- A Magyar Postának ezt az egyik legszebb bélyegblokkját Légrádi Sándor grafikus müvész tervezte, aki már 47 éve tervezője a magyar posta bélyegeknek.

- A megbizást a korona hazaérkezése után közvetlenül 1o-12 nap mulva kaptam, tehát januárban. A koronát természetesen a Nemzeti muzeum kiállitó termében figyeltem meg többször is, hogy felujitsam magamban a formáció szépségét, hogy kellően érvényre jusson maga a korona, az ország-alma, a kard és a jogar.

Légrádi Sándor grafikusmüvész

- A koronázási palástón nyugszanak a koronázási ékszerek.

- Igen, igen. A palástnál igen nagy problémát okozott az elrendezése óriási nagy felület, amit aztán próbáltam ugye grafikailag megoldani, mint ahogy látható ugye a blokkon, drapérikus ábrázolásban össze kellett fogni az ornamentális résznek legalább azt a részét, ahol előtérbe helyezhettem István király és Gizella királynő figuráját. Hogy ünnepélyessé tehessem, hogy korban és hangulatban valamiképpen izét adjam annak, amit maga a magyar történelem és a korona képviselt.

- Mennyire elégedett az Állami Nyomda munkájával.

- Egyetlen egy alkalommal láttam egy nyomatot és rendkivüli mód örömömre szolgált. Annyira szépen és ideálisan oldották meg a nyomdatechnikai feladatot, hogy csak külön gratulálhatok ehhez.

- A Magyar Posta több mint loo éves történetében a magyar korona több izben is szerepelt bélyegeken. dr.Kocsis Bélától a Posta Vezérigazgatóság posta szakosztály vezetőjétől a bélyeg bizottság elnökétől rövid történeti áttekintést is kaptunk.

- A korona, mint diszitő elem és motivum 1871-be jelent meg először un. hirlap bélyegen. 1874-be szines krajcáros bélyegeink jelentek meg, ahol diszitő elemként szerepel, levélboritékon együtt. 19oo-ban ujra hirlap bélyegen látjuk a koronát, ugyancsak19oo-ba a Turul bélyegsoron jelenik meg a korona. Majd 1916-ban a IV.Károly koronázásának emlékére megjelent soron, 1926-ban jelenik meg az un. pengő fillér bélyeg sor, az egy filléres cimleten önállóan látható a korona. 1938-ban az un. Szent István soron és 1939-ben az un. Templom soron ábrázolja a bélyeg egy egy cimlete a koronát. A Magyar Posta történetében most jelennek meg először a koronázási jelvények, egy bélyeg blokkon együttesen, reprezentativ kivitelben. 286.3oo fogazott példányban, 85oo fogazatlan példányban, és valamennyi számozott.

- A magyar koronázási jelvényeket bemutató 2o forintos blokkot holnap reggel hozza forgalomba a Magyar Posta.

- A Budapest 4.sz.Postahivatalalkalmi bélyegzőt használ, ezen alkalomból és kb 7o-75 postahivatal első napi bélyegzőt.

- Az uj bélyeget Szatmári Ilona mutatta be.

Légrády Sándor

Elhunyt Légrády Sándor

(MTI) A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja tudatja, hogy *Légrády* Sándor bélyegtervező, grafikusművész, az új magyar állami címer alkotója, életének 81. évében elhunyt. Temetése július 29-én, szerdán 13.20 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

Magyar Nemzet 1987. VII. 24.

LÉGRÁDY Sándor grafikus

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JAN 4

Nógrád

Légrády Sándor, grafikus művész

— **Schweitzer-sor.** A posta a neves humanista, Albert Schweitzer születésének 100. évfordulója alkalmából hét értékből álló bélyegsorozatot ad ki január 14-én. Az új esztendő első bélyegeit Légrády Sándor grafikusművész tervei alapján az Állami Nyomda készítette.

LÉGRÁDY Sándor grafikus

1932-ben 14 címletből álló belyegsort tervezett Arcképek címmel. Neves m. személyiségekről

M. Nemzet, 1992. jan. 9. 11. p.

Kiss Ákos: Barokk fajansznavesz
Kiss Ákos: Bubics Zsigmond gyüj
Bp. 1969.

Matusz, Juliusz: Delfter Fayence

Radisics Jenő: Országos Magyar
a gyüjtemény

Radisics Jenő: Adalékok a Holics
In. MIp Bp.

Schirek, Carl: Die k. k. Majolik
Brünn, 19o5.

Török Kálmán: Holics. In. Siklós
Holics, Tata

Siklóssy László: Stomfa és a hol

Weiss, Gustav?: In. Ullstein Fay
Wien 197o.

Légrádi Vilmos

szobrász

Színházi Magazin. 1941

febr. 12.

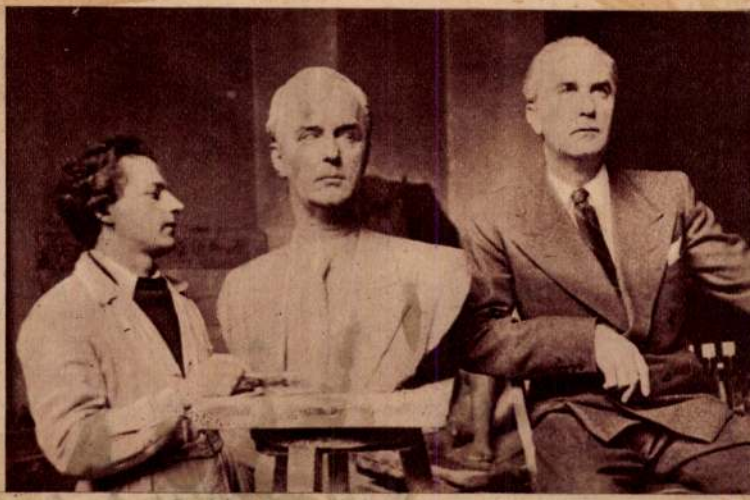

Légrádi Vilmos, a kitűnő szobrászművész, Kisfaludy-Stróbl Zsigmond tanítványa, mintázza Uray Tivadart (Bársony amatőr felvétele)

Légrádi Vilmos

Képröm. fősk. kiáll. 1937

Férfifej, gipsz

Tanár: Szentgyörgyi J.

m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter ad II. 90.943/193
a küldemény kg-kint 2 filléres frankójegy felhas

ladó bízományos neve: .....

Lakhely: .....

Tartalma:

194 ..... hóról.

		Jegyzet az átvevő raktár részére
Magyar Nemzet köznapi		
" " vasárnapi		
Film, Szinház, Irodalom		
Független Magyarország		
Hétfő Reggel		
Képes Sport		
Magyar Rejtvény Ujság		
Sztár		

film,

..... kgr.

..... drb csomag

Légrádi Vilmos

I. éves szobrász rendkív. hallg.

Képzm. Försk. Évk

1936/37. 72 l.

Ferkèpzomfoiskèvk

néczes (réz) római mintára. 11·5 cm. XIX. sz.

Légrádi Vilmos

Nobrász

Műcs. kiáll, 1937 tól

Pipics 116. l.

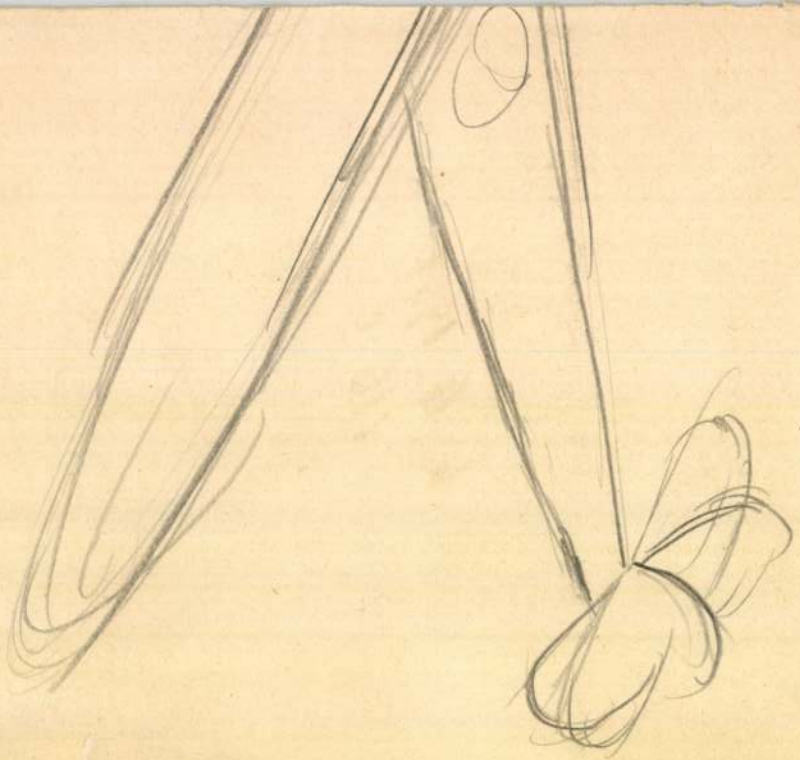

LÉGRÁDY VIKTOR

víz – , fest, – ök

Szimpozion / Kiállítás /
Krónika / Lemle

Szerk. Szántó Murvanna
Bp. 1996 (?)

A CSEPEL GALÉRIA
szeretettel meghívja Önt és kedves családját
1994. november 3-án 18.00 órára

LÉGRÁDY VIKTOR

festőművész kiállításának
megnyitójára

A kiállítást megnyitja:
Dr. SZABÓ PÉTER
művészettörténész

A kiállítás helye:
Budapest, XXI. ker. Szent Imre tér 3. Tel: 276-7343

Megtekinthető:
1994. november 27-ig, 10-18 óráig, hétfő kivételével naponta.

CSEPEL GALÉRIA

A Helytörténeti Gyüjtemény várja a látogatókat a Csepel története napjainkig című állandó kiállítás megtekintésére.

FK.: Sárkány István
művészeti vezető

MEGHÍVÓ

LÉGRÁDY VIKTOR

Új művészet

1996/márc

57.o.

Gilson, Étienne: Études de Philosoph

Piat, Clodius: Aristote. 2.éd. [ition]

Tommaso d'Aquino: Opuscoli e Testi f

Nardi, 3 kötet; latin szöveg; 1915. B

E. Renan: L'Ecclésiaste. Paris 1882.

E. Renan: Le Cantique des Cantiques.

E. Renan: Le livre de Job. 4.éd. [itio

Gilson, Étienne: St. Thomas d' Aquin.

2. E levél szerint Gerlőtei FL 1189.sz. mégis járt Zengővárkonyban.

3. xk Révész Imrére utal. Ld. 852.sz.

4. Csikesz Sándor ld. 814 /4.

5. Amikor FL 1927 őszén Zengővárkonyba elhanyagolt parókia tatarozására, mi

Légrády Sándor

— **Légrády Sándor** festő és grafikus művész 1987. július 15-én elhunyt. Temetése 1987. július 29-én, 13.30 órakor lesz a Farkasréti temetőben. A gyászoló család.

Magyar Nemzet 1987. VII. 27.

LÉGRÁDY Viktor festő

Mai Reggel

1990. október 11.

Kiállítás

A Budapesti Művészetbarátok Egyesülete 11-én este fél 6-kor Légrády Viktor festőművész kiállítását nyitja meg az OTP Budapest, Zrínyi utca 9. szám alatti klubjában.

* tenant
on the first floor
/on a housing estate
running hot a cold water
to let a flat
to rent a flat/room
the rent
How much is the rent?
it's rather high/reasonable
to pay the rent by the month
a one-room flat/two-room flat
a flat with all modern conveniences
flat key
hall/living-room
dining room/bedroom
study
kitchen/pantry
bathroom/lavatory
balcony
it's very cosy himselves, bantrofor, meghitt
the room faces south
the rooms look on to the street
the room is light/dark
to close/open the window
a room with two windows

Légrádi Vilmos

szobrász

Művészet 1940. 33. sz. 57. l.

még megemlítenünk a nagy tömegből és talán a grafikus *Varga* Nándort, a szobrász *Csicsátka* Ottokárt és *Keménp* Zsigmondot, továbbá *Laborcz* Ferencet, akiknek munkái érdekes, önálló, tudatos és egyéni a'kotások. Minden esetre a *Szinyei Társaság* e tavaszi szalonja a magyar művészeti élet hasznos állomásai. Utak kezdetét jelzó állomások ezek, amelyekből nagy megérkezések lehetnek még.

A kiál'ítás zsűrije a következő díjakat osztotta ki: Nemes Marcel utazási díját Cziráki Lajos, beckói Biró Henrik-díját megosztva Duray Tibor, Miklossy Gábor. Szilágyi Sándor szobrászdíját Farkas János, báró Hatvany Ferenc-díját megosztva Koffán Károly és Doór Ferenc nyerték. Kitüntető elismerést kaptak Gábor Marianne, Kurucz Dezső, Somlai Gyula, Somogyi József és Z. Tóth István.

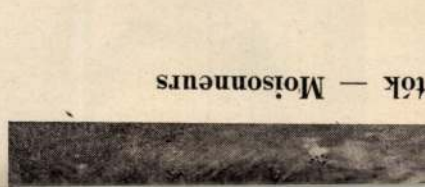

tok — Moisonneurs

lelkére. Amíg például egy berlini utaraészt ábrázoló fényképről azt a helyet nem ismerő egyén is megállapíthatja, hogy az csak Berlin lehet, addig egy budapesti városrész beilleszthető a világ bármely más nagy, illetve fővárosába.

Régi és komoly hibája ez a budapesti építésnek illetve városépítésnek éppen ezért örömmel kell megállapítani hogy ezen a téren megérezte a kor követelményeit a főváros kertészete. Valóban megállapíthatjuk, hogy az a programm, amelyet a kertészet

festményeit is ott látjuk a kiállításon. A szobrászok közül *Stöckert* Károly igen szép festett faszoborral és *Baumont* Béla vett a kiállításon részt. *Gallusz* László építész tervei és *Hárs* György vízfestményei járu'nak még hozzá a magas színvonalhoz.

A kiállításon több szombathelyi művész is szerepelt. *Iaksa* István: „Rabbi" című festménye méltán illeszkedik a kiállítás keretébe. *R. Kovács* Árpád fára festett Madonnája a legjobbak közül való, *ifj. Lödör* Jenő: Igéret fö'dje című képe értékes igéret. A többi kiállítók is mindnyájan tehetséges, komoly művészek, akik dolgoznak és bizonyítják, hogy van élő művészet a nyugati végeken, amit meg kell becsülni, Sopron ezt tudja és szereti is a maga művészeit.

Ferenczy Zoltán

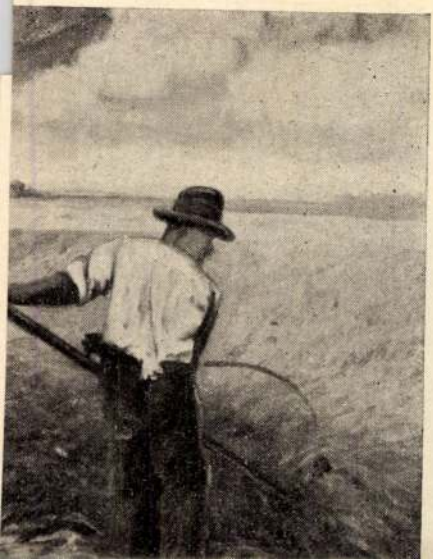

Légrádi Vilmos

Férfifej
(IV. szenv. kiáll.)
Repr.

Művészet
1937. 84. l.

41.

43. FIATAL NŐNEK A FEJE.

Márvány. Magassága 13 cm. Megsérült az orr, a felső ajak és helyenként a haj. A konty, amely külön márvány darabból volt faragva, hiányzik. Smyrnából való.

A fej hasonlít a 42. számuhoz. A haj elrendezése is azonos, de már nincs oly puhán kezelve, mint amott. Kétségtelen, hogy ugyanannak az iránynak a terméke: Praxiteles befolyások alatt keletkezett. Görög munka a Kr. e. IV. század második feléből.

Paul Arndt: Weibliches Köpfchen praxitelischen Stils. Zweite Hälfte des IV. Jahrhunderts vor Christus. Original.

Légrádi Vilmos
szobrász

Aremás c. szobra
repr.

Művészet. 1941. 38. sz.
28. l.

T. 1119.

és TÜRKISCH CROATIEN; SCLAVONIEN
és Berbir oder Türkisch Gradisca
ZE és SERVIEN UYPALANKA-val és RAMA-
PLAN von ORSOWA-val szemlélhető,
ndegyik iránytüvel van jelezve. Fel-

v. Trattnern K.K. Buch.

a rl. 20.4 : 24.3 cm.

Légrádi Vilmos

1938/39. III. évf.

zobrázati zak

rendkiv. hallg

I-II. félév

Ferkèpzomfoiskèvk

1937/39

156 l.

Légrádi Vilmos

1937/38. II. éves
nobrászati nak,
rendkív. hallg.
I - II. félév

Ferkèpzomfoiskèvk
1937/39. 149. l.

MARCOSIS LAPTERJ
KÖNYV- ÉS LAPTERJESZTŐ
HASZÓD

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Légrády Vilmos

Szobrász

Uray Tivadar mell.
Szobra

Repr

Művészet

1941. 40-41. sz.

72. l.

Buziásfürdői magy. polg. olvasókör

VI. 226.

Légrádi Vilmos

szobrai

Kádár, bronz

Uray Tivadar, bronz

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon

1941.

Viselet.

Földmives.

A jobbra fordulva ábráz
botját fogja. Felirata:

Bauer aus Toltmatsc

Szines kny., mér.

140-95.

MDK

Légrádi Vilmos

Uray Tivadar. Bronz. Mgt.
Isten kardja. " "

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiall.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 15.1.

MDK

Légradi Vilmos

Zsákoló, angol cement.

" A Magyar Művészetért" Képzőm.Kiall.Kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 12.1.

HDK

Légrádi Vilmos, szobrász.

Férfi fej. Gipsz.

OMKT.-Műcsarnok. IV.Nemzeti Képzőmův. kiáll.
Bp.1937.ápr.29.-jun.20. K at. 6.l.

Légrádi Vilmos
Kődobó, bronz
Uray Tivadar, bronz

XVI. Tavaszi Szalon. Nemzeti Szalon, 1941, julius,
9 l.

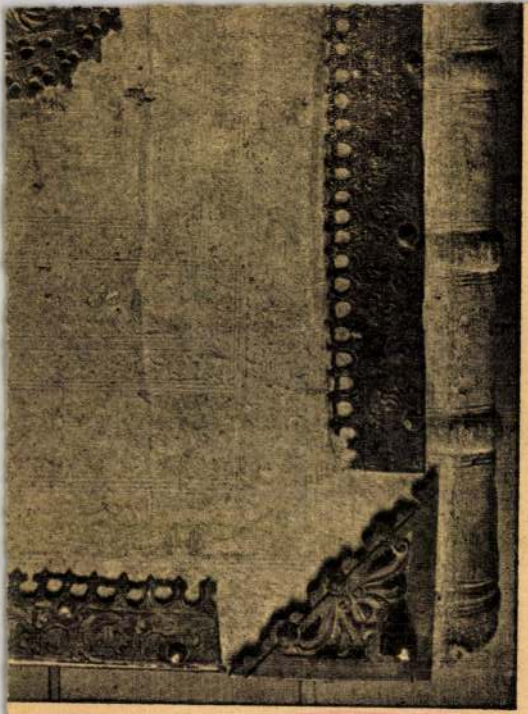

iszló-kódex) *XVI. sz.* Felső kötés tábla.

MDK

Légrádi Vilmos

Icarus, br.

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 6.l.
Mücs.

MDK

Légrádi Vilmos

Liszt Ferenc, relief, gipsz

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 11 l.

Légrádi Vilmos

Hobrász

Ferképzomfoisk vk

1939-41. 151. l

1a lap: Francia naptár.

A lap külső szélét szalagszerűen elhelyezett ornamentika díszíti, könnyed indákból, mezei virágokkal. Hasonló lapszéldíszítés még a következő lapokon: *1b; 2a; 2b; 3a; 3b; 4a; 4b; 5a; 5b; 6a; 6b; 8b; 9a; 9b; 10a; 10b; 11a; 11b; 12a; 12b; 13a; 13b; 14a; 14b; 16b; 17a; 17b; 18a; 18b; 19a; 19b; 20a; 20b; 23b; 24a; 26b; 27a; 27b; 28a; 29a; 33a; 33b; 34b; 35a; 37a; 38a; 38b; 39b; 40a; 41b; 42a; 44b; 45a; 46a; 46b; 47a; 47b; 49b; 50a; 50b; 51b; 52a; 54b; 55a; 55b; 56a; 56b; 57a; 59b; 60a; 60b; 61a; 61b; 62a; 63b; 64b; 65a; 65b; 66b; 67b; 68b; 69a; 71b; 72b; 73a; 73b; 74a; 74b; 78b; 80a; 82a; 84a; 86a; 86b; 88b; 93a; 95a; 95b; 96a; 96b; 97a; 100b; 102b; 103b; 104a; 105a; 105b; 106a; 106b; 107a; 107b; 108a; 108b; 109a; 109b; 110a; 110b; 111a; 111b; 112a; 112b; 113a; 116b; 117a; 118a; 118b; 119b; 120b; 121b; 122a; 122b; 124a; 125b; 126b; 128b; 129a; 130a; 130b; 131b; 135a; 136a; 137a; 137b; 140a; 141b; 143a; 144a; 145a; 146a; 147b; 149a; 150a; 151a; 152b; 153b; 154a; 155a; 156a; 157a; 157b.*

7a lap: Üres.

7b lap: Egy miniatura (117×73 mm) a *Kálvária* jelenetét ábrázolja. Zöldessárga sziklás, mélybenyúló táj előtt középen, barna kereszten a nyugodt testtartású Krisztus. ~~Lába keresztben nyugszik egymáson. Keze, lábai~~ sebtől vérzik. Alsó testét fehér kendő borítja. A kereszt fölött fehér táblán kék betűkkel I. N. R. I. A keresztől jobbra áll a fehér fejkendős Mária, élénkkék

Légrádi Vilmos MDK

Isten kardja, bronz

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Légrády Vilmos MDK

Icarus, bronz

Mücsarnok 1940 Tavaszi tárlat

Légrádi Vilmos.

a fővárosi Tanács pályázatára beküldött pályaművét a Clark Ádám téren felállítandó 0 kilométert jelző kő terére.

Magyar Nemzet, 1972. márc. 7.

Légrádi Vilmos MDK

Férfifej, gipsz

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

Légrádi Vilmos MDK

Férfifej, gipsz

Mücsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Légrádi Vilmos MNK

Perlite1, gipsz

Miscarnok 1937 Kőpadom. Vólak. Kiáll.

M.D.K.

Légrádi Vilmos szobrászmüvész

Fényképét munkaközben bemutatja a lap, amint Uray Tivadar szinmüvészt mintázza.
Légrádi Vilmos Kisfaludi-Stróbl Zsigmond tanitványa.

Szinházi Magazin, Bp. 1941. febr. 12-18. IV. évf. 8. sz. 29. lap.

Légrádi Vilmos
nobrász
v. Bajcsy Zsilinszky
u. 22. A.

MKSz 1947

Légrádi Vilmos MDK

Zsákoló, cement

Mücsarnok 1940 A magyar müvészetért c.kiáll.

Dégrádi Vilmos MDK

Márta, gipsz

Miscsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Légrády Vilmos

Nobrain

l. Ferképzomfoisk vk

1939-41. 110 l.

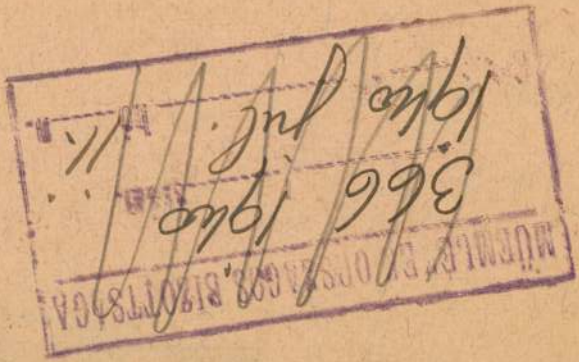

M.kir.székesfehérvári 2.honv.ker.parancs

32.569 szám.
eln.II.-1940.

Országos Müemlél

Székesfehérvár,1940.évi julius hó 2.

Tisztelettel értesitem, hogy a K
a kilatast erősen gátló é
tető erőd kapujának bővit
lebontása tárgyában szüks
f.évi julius hó 18.-án 9
dájába bizottságot hivok
Fenti tárgyalás

M.D.K.

Légrády Vilmos

Greguss-emlékdijas szobrász fényképét bemutatja a lap "Kődobó" c. szobrának repr.-jával.

Szinházi Magazin, Bp. 194o. juli 7. III. évf. 28. sz. 22. lap.

Légrady Vilmos

izobrán

l. Ferkèpzomfoiskòvk

1939-41. 144. l.

M. kir. Központi Illetményhivatal, Budapest (I., Vár, Szenth

1	2		3	
Az alkalmazottnak törzsszáma és neve	Összes járandóság		nyugdíj-járulék	
	P	f	P	f
1746/b. Vk. Magyar Nemzeti Múzeum Csekkszámla sz.112753. Műemlékek orsz.bizottsága. Budapest IX.Rákos u.1.				
Vk.2279. Dr.Szentiványi Gyula	968	46	10	05
Vk.13444 Dr.Lux Kálmán	786	22	8	85
Vk.1243.	2987	3	2	11

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Dunántúli Napló

LÉGRÁDY SÁNDOR

1969 FEB 5

...te, ... napján már ... vásárolhatják azokat. ... tővé vált, hogy munkahelyükre időben eljussanak. Így történt ez január 27-én, és 30-án, és így lesz a jövőben is. Köszönjük a figyelmességet!

Január 27-én, Ady Endre halálának 50. évfordulója alkalmából 1 forintos bélyeg jelent meg. A költő arcképét ábrázoló bélyeget Légrády Sándor tervezte.

ás fél literes Tettye-víz palackok.

Légrády testvérek

nyomdászok

l.

Kertész nyomtatott

265. l.

PA, 200. l. — Lepold: Esztergom... A Műgyüjtő, II., 1928., 245. l. — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 172. l. — Gerevich: L'arte antica Ungherese. Róma, 1929., 16. l. — Egyházműv. kiáll. 1930., 446. szám. (Képe 49. tábla.) — Csányi Károly: Régi magyar miseruhák. A Műgyüjtő, IV., 1930., 167. l. — Berti—Toesca 938. l. — Csernyánszky 43—47. l. (Képe 45. l) — Horváth János: Az irodalmi műveltség megoszlása. Bp. 1935., 192. l. — Budinis: Gli artisti italiani in Ungheria. Róma, 1936., 62. és 159. l. (Képe LXXV. táblán.) — Lepold—Lippay 41. l. — Horváth, Enrico: Il rinascimento in Ungheria, Róma, 1939., 119. l. — Lepold Katalógus 223. sz.

PÜSPÖKSÜVEG,

vörös bársony alapszövete megújított, rajta reneszánsz ízlésű, erősen domború gyöngyhímzés és középütt szekrényesen foglalt drágakő. Csúcsán két rügyszerű idom. A hátszalagok hasonló dísszel.
Mag. 37 cm.
Magyar munka 1510 körül.
Talán Bakócz prímásé volt.

Árvízkárosultak 1876., 44. l., 1491. szám. táblán.) — Sz. S.: Könyvismertetés. Századok, XIV., 1880., 838. l. — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ., XIV., 1880., 290. l. — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880. — Martinov:

Légrády MDK

kiadó

állitotta elő a Pesti Hirlapot.

158.ol

Dezsényi Béla - Nemes György:

A magyar sajtó 250 éve.

I. kötet 1954.

Lónyay Menyhért:

Derékon alól, hétnyolczad jobbra, állva. Haját fülemél előre fésüli, ála leberetvált s bajusza hosszú s szakála rövid. Jobb kezével ékköves övjét s baljával oldalán lógó diszkardjának kosár nélküli markolatát fogja. Ingének álló gallérja s kézelői láthatók, csomóra kötött nyakkendője csipkevégű s atillája s lehajtott prémgallérú s ugyanilyen szegésű mentéjén, melyet vállravetetten visel s melynek kötőjén a csatok ékkövesek, diszgombok vannak. Feliratai a kép alatt harom sorban:

„Lónyay Menyhért.
Magy. kir. Pénzügy-Minister,
s Pozsonyi országgyűlési képviselő."

alól balra: „Kiadta Vereby Soma"
s jobbra: „Nyomt. Légrády Testvérek Pest."

Könyomat, az alak nagysága 22.5 Cm.

Ltsza 5576. (chinai papiroson.)

7733

Lónyay Menyhért:

Derékon alól, hétnyolcz ad jobbra, állva. Haját füleinél előre fésüli, álla leberetvált, bajusza hosszú s szakála rövid. Jobb kezével ékköves övjét s baljával oldalán lógó díszkardjának kosár nélküli markolatát fogja. Ingének álló gallérja s kézelői láthatók, csomóra kötött nyakkendője csipkevégű s atillája s lehajtott prémgallérú s ugyanilyen szegésü mentéjén, melyet vállra vetetten visel s melynek kötőjén a csatok ékkövesek, díszgombok vannak. Feliratai a kép alatt négy sorban:

Gróf Lónyay Menyhért

val. bel. tit. tanácsos, a Magy. tud. Akademia elnöke,

Lipót rend nagy keresztes vitéze, s

Magy. kir. Minister Elnök, s.a.t."

alól balra: „Kiadta Vereby Soma"

s jobbra: „Nyomt. Légrády Testvérek Pest."

Könyomat, az alak nagysága 22.5 c/m.

Ltfra 7733 (chinai papiroson).

109/93 N° 39.

Légrády testvérek

Csengery Antal:

Mellig, hatnyolczad jobbra. Simára fésült hajat, bajuszt és Kossuth-szakált hord. Ingének gallérja álló, csokorra kötött nyakkendője csipkeszegésű, mellénye magas s kabátja zsinóros. Felirata a kép alatt három sorban:

„Csengery Antal
Nagy Kanizsa s választó kerületi országgyűlési képviselője s.a.t.
s a magyar tudományos Akademia egyhangúlag megválasztott alelnöke 1871."

alól balra: „Kiadta Vereby Soma"
s jobbra: „Nyomt. Légrády Testvérek. Pesten."

Könyvmat, az alak nagysága 19. 6 cm.

Ltsza 1060.

Gömöry Oszkár:

Derékon alól, hétnyolczad balra, állva. Gömdör hajat, kipödrött bajuszt s rövid körszakált hord. Jobb, kezével a derekát szorító övet s baljával a diszkard markolatát fogja. Ingének gallérja lehajtott, nyakkendője rojtos s atillájának s vállra vetett prémes mentéjének gombjai ékkövesek s a mentekötő csatja boglár alakú. Felirátai a kép alatt két sorban:

„Gömöry Oszkár
Cs: kir: Aranykulcsos"

e mellett alázírásának másakép: „Gömöry Oszkár"
s alól balra: „Kiadta Vereby Soma"
s jobbra: „Nyomt. Légrády Testvérek. Pesten 1868."

Könyomat, az alak nagysága 25.3 c/m.

Ltsza 7911 (chinai papiroson).

160/93 № 12.

Légrády testvérek

Baiersdorf Károly 9978

Térdig, kissé balra néz, diszmagyarban és mellén rendjelekkel. Jobb kezében kalpagot tart s a ballal a szék támlájára nehezedik. Felirata a kép alatt két sorban:

ERDŐSI BAIERSDORF KÁROLY
Ferencz József-rend lovagja stb.

és e felett középütt: Ny. Légrády Testvérek. Budapesten.

Kny., chp., az alak mag 37. czm.

Szn. 711-98.
341-98-1.

Légrády testvérek M.D.U.

könyvnadászok

188.) Il decamerone — 1864

189.) A Magyar Kertészeti Társulat Oklevele — 1859

190.) Munkácsi lövész-egylet tagsági oklevele

191.) Az V. ker. I. n. iskolának kitüntetési lapja

Gerszi, A magy. körajz. 1960

163

Légrády testvérek M.D.K.

könyvtárok

185.) Verschönerungsplan von Pest-Ofen – 1870

186.) A magyar országgyűlés megnyitása 1865 dec. 14-én

187.) Divatképek a Nefelejts c. lapban.

Gerszi, A magy. könyv. 1960 163

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadások

180.) Pest – 1862

181.) Pest fővárosban .....

182.) Plan von Pest und Ofen 1864

183.) Plan von Pest-Ofen

184.) „Magyar Királyhoz" vendéglő hirdetése

Gerszi, A magy. könyv. 1960 162-163

Légrády testvérek M.D.U.

könyvnadászok

176.) A szabadelvű kormánypárt-
ból ... kinevezett Magy. Kir. Miniszterin

177.) Budapest övezeti beosztása

178.) A Császárfürdő Budapesten

179.) Hotel à la Reine d'Angleterre
Pest — 1566

Gerszi, A magy. köraji. 1960
162

Légrády testvérek M.D.K

könyvnadások

171.) gr. Zichy Károly

172.) Zsámbokréty Emil

173.) Fétfi archép – 1861

174.) A haza nevezetesebb hasonlenvi orvosainak archépcsarnoka

175.) Arad 1849

Gerni, A magy. körajz. 1960 /62

Légrády testvérek M.D.K.

Könyvtár

166.) br. Wenckheim Béla – 1866

167.) gr. " József – 1864

168.) br. Wodianer Mór – 1864

169.) Zeyk Károly – 1866

170.) Zichy Antal

Gerni, A magy. Kőrajz. 1960

162

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnulászok

161.) Verbőczi István

162.) Vezerle Gáspár

163.) Vigyázó Sándor

164.) Weidt Henrik

165.) Weinberger István

Gerszi, A magy. könyv. 1960
162

Légrády testvérek M. D. K.

könyvnalázok

156.) Tömöry Györgyné

157.) Ullmann Ferenc – 1864

158.) Gr. Vay Daniel – 1864

159.) " Lajos

160.) br. Vécsey Pál – 1861

Gerni, A magy. köraji. 1960

162

Szigrády testvérek M.D.K.

könyvnadászok

151.) Tornyey Gáspár — 1866
152.) Tisza Kálmán — 1866
153.) " "
154.) " " — 1867
155.) " Lajos — 1867

Gerni, A magy. kőrajz. 1960
162

Zegrády testvérek M.D.U.

könyvtárosok

146.) gr. Teleki Károlyné

147.) " László – 1862

148.) " Sándor – 1863

149.) dr. Teleszky István

150.) Térey Pál – 1866

Gerszi, A magy. könyv. 1960 162

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadászok

141.) Klávy Olivér

142.) Szögyény László — 1865

143.) Szőlőssy János — 1864

144.) Sztehlo András — 1865

145.) Kulejmán Pasa

Germ. A magy. köraja 1960 162

Légrády testvérek M.D.K.

kömpondásnok

137.) br. Szentkerenti Zsigmond 1865

138.) Szilágy Ede – 1867

139.) Szilágy Gáspár

140.) Szlávy József – 1866

Gerni, A magy. köraj. 1960 161

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadászok

132.) Szaniszló Ferenc – 1868

133.) Gr. Szapáry Géza – 1867

134.) Gr. Széchenyi Ödön – 1864

135.) " Pál – 1864

136.) Széll Kálmán

Gerszi, A magy. köraj. 1960 161

Légrády testvérek M. D. K.

könyvnadások

127.) Simon / János

128.) Somhegyi Ferenc – 1867

129.) Splény Henrik

130.) Strohmeyer Ferenc

131.) Szabad Ferenc – 1864

Gerni, A magy. Köraji. 1960 161

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnidászok

121.) Schalkház Lipót — 1865

122.) dr. Schwartzer Ottó

123.) br. Lemmyey Pál — 1865

124.) dr. Sihlósy Gyula

125.) Simon Elek — 1867

126.) " Vince — 1865

Gerni, A magy. körajv. 1960 161

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadások

116.) Rejnány József – 1864

117.) Rezucsek Antal – 1863

118.) Riedl Frigyes – 1866

119.) Roskoványi Ágoston – 1884

120.) Rupp. Nep. János

Gerni, A magy. bőrajz. 1960 161

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadászok

111.) Radó Kálmán

112.) Radvánszky Antal

113.) Rajner Pál

114.) Ráth Péter – 1867

115.) Reisz Szilárd

Gerni, A megy. könyv. 1960 161

Légrády testvérek M.D.K.

könyvmadászok

106.) br. Podmaniczky Trigges

107.) Posner Károly Lajos

108.) Priviczer István – 1863

109.) br. Prónay Gábor

110.) Gr. Rádiay Gedeon 1868

Germi, A mag. körajz. 1960 161

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadászok

101.) Ordódy Tódor – 1864

102.) Pálfy József

103.) dr. Pázsitzky Ede – 1866

104.) Gr. Péchy Emanuel – 1866

105.) Péchy Tamás

Gerri, A magy. köraj. 1960 161

Légrády testvérek M. D. K.

kőnyomdászok

96.) Gr. Nádasdy Lipót — 1867

97.) " "

98.) " " né

99.) Négler Nándorné

100.) Nyári Pál — 1866

Gerni, A magy. könyv. 1960 161

Légrády testvérek M.D.K.

Könyvdíszek

91.) Majthényi Adolf – 1861

92.) br. Nedmyánszky Alajos – 1864

93.) Gr. Mikó Imre – 1864

94.) " "

95.) Murányi Ignác – 1866

Gerni, A magy. körajz. 1960 160

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadászok

86.) Ludvigh János

87.) br. Luzeńszky Károly – 1868

88.) Gr. hajláth Antal – 1863

89.) " György – 1865

90.) " " né – 1868

Gérni: A magy. köraji 1960 160

Légrády testvérek M.D.K.

könyomdászok

81.) Lyitsey György — 1864

82.) Lónyay Albert — 1866

83.) " "

84.) " Menyhért

85.) Lovász Miklós — 1868

Gerni, A magy. könyv. 1960 160

Ségrády testvérek M.D.K.

könyvtárosok

76.) Kralovánszky György – 1867

77.) Kümmer János Henrik – 1866

78.) Dr Lewis L. – 1863

79.) br. Lipthay Béla – 1867

80.) " Gyula – 1865

Gerni, A meg. köraji. 1960 160

Légrády testvérek M.D.K.

71.) Kéler József — 1864
72.) br. Kemény Zsigmond — 1862
73.) Képessy József
74.) Kossuth Lajos — 1867
75.) Krajlevits Frigyes

Gerni, A magy. köraje. 1960 160

Légrády testvérek M.D.U.

könyvtárosok

~~66.) Gr. Karátsonyi~~

67.) Gr. Karátsonyi Guidoné

68.) Gr. Károlyi Alajos

69.) " István

70.) dr. Kautz Gyula

Gerni, A magy. köraji. 1960 160

Légrády testvérek M. D. K.

könyvnadások

61) gr. Kálnoky Dénes – 1868

62.) Kammermayer Károly

63.) Kárán Benjámin – 1867

64.) " György – 1863

65.) Gr. Karátsonyi Guido

66) " "

Gerni, A magy. kőrajz. 1960

160

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadások

56.) br. Jeszenák János

57.) br. Jósika Sámuel

58.) József nádor nobra

59.) József föhg.

60.) Kállay Gyula

Gerni, A magy. hőrajz. 1960

160

Légrády testvérek M.D.K.

Könyvnolászok

51.) Havranek József

52.) dr. Haynald Lajos

53.) Hollók Imre – 1867

54.) Horváth Boldizsár

55.) dr. Jedlik Ányos

Gerni, A magy. hőrajz. 1960 160

Légrády testvérek M.D.K.

könyvmdászok

46.) Gonyerz Mihsa – 1864

47.) Gozsdu Manó – 1864

48.) Gödl Károly – 1865

49.) Gömöry Oszkár – 1868

50.) Gr. Grassalkovich Antal – 1873

Gerni, A mag. könyv. 1960 159

Légrády testvérek M.D.K.

Bőnyomdászok

41.) br. Fiáth Ferenc – 1867

42.) Fischer Mór – 1866

43.) Gr. Forgách Ferenc

44.) Fülöp Sámuel

45.) br. Ghillány József

Gerni, A magy. Könyv. 1960. 159

Légrády testvérek M. D. K

kőnyomdászok.

36.) Br. Eötvös József 1862

37.) Faur János

38.) I. Ferenc József – 1866

39.) Gr. Festetich György – 1864

40.) br. Fiáth Ferenc

Gerni, A magy. hőrajz. 1960 159

Légrády testvérek M.D.K

könyvnadások

31.) Deáky Zsigmond

32.) Gr. Dessewffy Egyed – 1865

33.) " Emil – 1866

34.) " Ferenc – 1864

35.) Dragota Ignác

Gerni, A magy. hőrajz. 1960 159

Légrády testvérek M.D.K.

könyvtárlajd.

1858-ban nyílt meg.

1.) Gr. Andrássy Aladár — 1865
2.) " " 1867
3.) " György — 1863
4.) " "
5.) " Gyula — 1866

Gerni, A megy. körajt. 1960 158

Légrády testvérek M.D.K.

könyvnadászok

26.) Gr. Csáky László – 1867

27.) " "

28) Csengeri Antal

29.) Csernyus Andor – 1866

30.) Deák Ferenc

Gerni, A meg. körajz. 1960 159

Légrády testvérek M. D. K.

Könyvtárok

21.) Gr. Csirány János – 1862

22.) " "

23.) Csacsinovich Endre – 1866

24.) Gr. Csáky Albin

25.) Gr. Csáky János

Gerri, A magy. bőrajz. 1960 159

Légrády testvérek M. D. K.

Könyvnadások

16.) Bubreg Mihály — 1866

17.) Coburg Ágoston hg.

18.) Gr. Crenneville de Folliot L. — 1865

19.) Czelder Márton — 1863

20.) Czetwertynsky Boris

Gerni, A magy. köraj. 1960 159

Légrády testvérek M.D.K.

kőnyomdászok

11.) Bárczay Albert – 1867

12.) id. Batthyányi István – 1862

13.) gr. " József – 1863

14.) Gr. Béldi Ferenc

15.) Biasini Gaetán – 1867

Gerri, A magy. kőrajz. 1960 159

Szigrády Sertoérek M. D. K.

kömgrudásnak

6.) br. Apor Sándor

7.) Baiersdorf Károly

8.) dr. Bakody Tivadar – 1867

9.) dr. Balassa János

10.) Balássovich Zsigmond – 1866

Gerni, A mag. köraji. 1960 159

Légrády-testvérek

nyomdájában szinnyomatokat is készitett, a Benczur-féle Szent István kereszteltetését ábrázoló képpel hazánkban egy uj iparágat, az olajszinnyomást honositotta meg.

Szalay Imre: A müvészi ipar az Országos Tárlaton. Müvészi Ipar. 1885/86 évf. 155.l.

Légrády

nyomda - és laptulajdonos MDK

Rákosi Jenő már a 90-es években saját nyomdavállalatot alapitott a Budapesti Hirlap meg társlapjai számára. Több hirlapnak szerkesztői vagy laptulajdonosai nyomdatulajdonosok isvoltak /Légrády, Wodianer stb/. A nyomdaipar és az ujságipar összefonódása végül olyan nagyarányu nyomdai és lapüzleti vállalkozást teremtett, mint Miklós Amor Athaeneum-Est-lapok vállalkozása.

224.o.

Dezsényi Béla - Nemes György:

A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

Légrády Testvérek MDK

kiadók

Repr. "Pesti Hirlap"

cimlap.

XXXIX. képtábla

Dezsényi Béla - Nemes György:

A magyar sajtó 250 éve. I. kötet. 1954.

Légrády Testvérek MDK

1913-ban alapitják az Érdekes Ujság c. képes hetilapot.

234.o.

Répr: Az Érdekes Ujság

cimlapja.

XLVII. képtábla.

Dezsényi Béla - Nemes György:
A magyar sajté 250 éve. I. Kötet. 1954.

mDK

Légrády testvérek
nyomdatulajdonos

nyomdája a Lipótvárosban állt.
Tekintélyes cég. (1860 után)

Fritinger Károly, Budapest nyomdái.
Grafikai Szemle. 1894 évf 1 f. 4 l.

Légrády Tivadar

A Légrády Testvérek /Károly is Tivadar/ 1878 dec. 25-én inditották el a "Pesti Hirlap"-ot /a negyedik "Pesti Hirlap a magyar sajtó történetében az első igazi üzleti ujságvállalkozás.

Függetlennek mondta magát .....
Nyomdájukban állitottak elő még az Ellenőrt és A Hont.

185.o.

Dessewffy Béla - Horan György:
A magyar sajtó 250 éve. I. kötet 1964.

Légrády Tivadar könyomdán M.D.K.

1858 ban testvérével társulva könyomdát nyitott, melybe a régi Trentsensky – Walzel féle könyomda is beolvadt.

Gerni, H megy. körajz 1960 73

Leharovics Tivadar

Czüstmüves

1834. ben 19 éves,

vézm. tanfolyam

lásd

Fleischer Béla 63. l.

Tervrajz.

E lapon a tervezett ispán
szemlélhető a hozzá tartozó mé
punctirten Linien (welche verm
werden könen) bedeuten das der
Zimer bestehe. Felirata fölül:

Grund Riss
Über ein n
mendes L K

Szines rajz, mér.

LÉGRÁDY Viktor

Oszlopvariáció c. műve

Bp. Tolgyfa Galéria, 1998

M. Vizfestők Társasága Kiáll.

Új Műv. 1998/6. 33.

1412. Zahorán Mária

kiáll. Békéscsaba, Munkácsy Mihály Múze
ism. NAGY Imre = Művészet, 28, 1987, 7.
"Nagy Imre 1412:"}

1413. ef. Zámbó István

kiállítása. Győr, Xántus János Múzeum,
Zámbó István és Németiné M. Júlia. Bev.
1986 8 p. ill.

PIRTOLA, Erkki - LARJOSTO, Kuvat Harri:
22-23. ill. {tm "Zámbó István ef 1413:"
"Larjosto, Kuvat Harri 1413:"}{tm "Néme

1414. Zámbóné Halmágyi Judit

DIPLOMADÍJASOK, 1986. Zámbóné Halmágyi
4-5. 89. ill. {tm "Zámbóné Halmágyi Jud

1415. Zeizel Éva

kiáll. Bp., Iparművészeti Múzeum, 1987
Irodalom, 1987. május 8. 12. {tm "Zeize

1416. Zvirbulis, Juris

Larissza Oginszkaja: Juris Zvirbulis an

LÉGRÁDY Viktor

Szimonovics Vill.

ism. Kovács Albert = Holmi 1993/5.
766-767.

Sokan bizonyára hitetlenkedve, talán kicsit szkeptikusan, tán nem is minden ok nélkül kétkedve fogadják a hírt: új, kortárs művészeti gyűjtemény született, megnyílt a Paksi Képtár. Oly sok tiszavirág-életű kezdeményezés után a kétkedés persze nem tűnik alaptalannak. Ma, amikor mindenki a körülmények ellehetetlenüléséről beszél, kulturális életünk financiális nehézségeit panaszolja, amikor struktúraváltásnak (vagy éppen annak hiányának) vagyunk átélői (szenvedő alanyai), valóban fokozott figyelmet érdemel egy új képtár alapításának kétségtelenül örvendetes híre.

De óhatatlanul is tovább motoszkál bennünk a kétely, vajon életképes-e az ötlet, lehetséges egyáltalán képtár Pakson? Ennek a kérdésnek természetesen súlyos materiális természetű és konkrét személyi vonatkozású összetevői vannak. Az, hogy igény van képtárakra, ma már — úgy érzem — nem lehet kérdéses. Az sem, hogyha megvan rá az igény, akkor létre kell hozni. Ez ugyancsak ténykérdés. De vajon megalapozott-e a szándék, vagy csupán fellobbanás az egész? Ez itt a legfőbb kérdés. Pécs, Szentendre, Szombathely, Székesfehérvár, Kecskemét

A jelen kiállítás a Renée Művészeti Társaság II. Renée Művészeti Napok országos képzőművészeti rendezvénye ***Polgári Világ Relikviái c. kiállítása továbbfejlesztése*** *révén került megrendezésre.*

Az újító törekvések nem zárják ki a létező értékeket, hagyományok megbecsülését. A polgári világ minden idők számára hasznos, közösségek számára alapvetően fontos konzervatív értékeket hozott létre, melyet az elmúlt évtizedek ideológiái, szemléletkizárólagosságai kiszorítottak a társadalmi és közösségi életből. Figyelmen kívül hagyva azt, hogy az értékek létrejöttének feltétele a szellemi teljes szabadság, s az alkotó tevékenység szuverenitása, a művészet is e feltételek biztosítása mellett tudja sajátos szerepét ellátni.

E kiállítás próbálja felderíteni mit érez a gondolatkör kapcsán ma az alkotóművész, hogyan él képzeletvilágában e téma és, hogy jut felszínre a műalkotásokban. Személyes-, családi sorsok újra élésében, társadalmi értékrend tiszteletével, ironikus felidézéssel, nosztalgikus elidőzésben, jelen síkjába emelés által a feledésből, létező ízlésségáknak szeretetteljesen tükröt tartva, azokat újraértékelve.

Az egyazon téma természetesen teljesen különböző stílusirányzatok képviselőit, merőben más karakterű alkotókat vonzhat és ugyancsak műfaji kötöttségek nélkül.

A művekben így megjelenik jelen-multunk e régiója talált tárgyak, relikviák pop artos egymásmellettiségével, azokat átmenekítvén a műalkotás örökkévalóságába, néhai hangszerek finom ütőit idéző visszaforgón, acél plasztikán, mail art műfajban, fém-csipke lívre objeten, elvont elektorgrafikán, síkplasztikán a kegytárgy-bazár nipp világát szívet melengetően stabil esendőségében idézve, kollázs eszközével, szinte karikaturisztikusan vagy édes-bús nosztalgiával, derűs, magabiztos dekorativitással a táblakép jelképszerű arabeszkjein, bronz-relief emléktükörben, egy időben változó arc által az életút fázisaiban immár az emlékezés egységében, szitáló köd- idő-raszterből előtűnő nagykalapos hölgyek urak világával, minden különcséget mellőzvén. Hiszen sorsunkat nem kell újra-újra írni, nem kell a jót veszendőbe hagyni, s a természetes lét megőrzött értékein gazdagodhat.

B. Laborcz Flóra

Meghívó

Kiállító művészek:

Badacsonyi Sándor
Barabás Márton
Benkő Viktor
Benedek József
Bicsár Vendel
Csáth Annamária
Deák Ilona
Gulácsy - Horváth Zsolt
Hernádi Paula
Illényi Tamara
Jenei Judit
Kazinczy Gábor
Kéri Bálint Bence
Kopacz Mária
Kudász Emese
B.Laborcz Flóra
Légrády Viktor
Magén István
Miklódy Kardos Judit
Rácz Edit
Széll Balogh Mihály
Szilárd Klára
Szili Géza
R. Törley Mária
Urbán Tibor
Vass Tibor
Vinczellér Imre
Wegroszta Gyula

Légrády Viktor

RENÉE MŰVÉSZETI TÁRSASÁG

Az Újpest Galéria
meghívja Önt
és kedves ismerőseit a

Renée Művészeti Társaság

Polgári Világ Relikviái II.

című kiállításának megnyitójára
1998 augusztus 6-án csütörtökön 17 órára.

Megnyitja:
Várhegyi Attila államtitkár
(Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma)

Rendezte:
Illényi Tamara és B. Laborcz Flóra
Újpest Galéria, Budapest IV. ker.
Árpád út 66.
megközelíthető a
3-as metró végállomásától

A kiállítás megtekinthető
1998 augusztus 23-ig
naponta 11-18 óra között

támogatója a
Magyar Képző és Iparművészeti
Társaságok Szövetsége
Renée Művészeti Társaság: T/F: 1/ 258 2583

Légrádi Vilmos MDK

Uray Tivadar, bronz

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőmüvészeti Kiáll.

MDK

Légrádi Vilmos

Liszt Ferenc, relief, gipsz

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. **11 l.**

Le Haye

Élelemszerző magyar gyalogos katona. Rézm. Megjelent a köv. muzabán. Portraits des Hongrois, des Pandûres âu Croates des Warasdin ou Esclavoniens et des Ulans &c [La Haye rajzai után készült metszet

[Paris] 1742

Repr.

Magyar Művelődéstört

IV. 17,633. l.

Léh

kiskőrség

l.

Csikvári Abanj

195. l.

Lehel Béla főtitkára
Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület ~~igazgatója~~
Szinyei Társaság X. kiállitása
1948. február 14

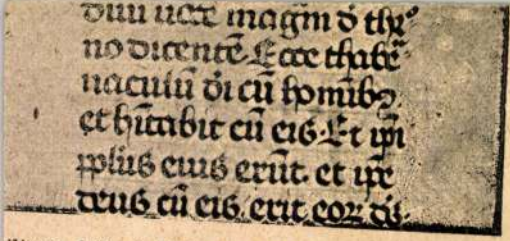

ilipecz-kódex) XV. sz. 83b lap.

inált kéziratai. Budapest, 1928. 53. l. Orsz. széchényi Könyvtár kiadványai I. — Hoffmann dith: Régi magyar bibliofilek, Budapest, 1929. 22—124. l. — Egyházmüv. kiáll. 1930. 157. l. 04. sz. — Hóman—Szekfű: Magyar történet. kiad. III. kt. 378. l. — Hoffmann Edith: Francus de Kastello Ithallico de Mediolano és szerepe budai könyvfestő műhelyben. Magyar Müvészet. 33. 42—46. l. — Hoffmann Edith: Mátyás rály könyvtára. Mátyás király Emlékkönyv. dapest, 1940. II. köt. 263. l. — Berkovits ena: Felice Petanzio Ragusino capo della bottega miniatori di Mattia Corvino. Corvina, 1941. —72. l. Klny. is. — Berkovits Elena: Miniatori gheresi nel „Dictionnaire des Miniaturistes", rvina, 1941. 265. l. Klny. is. — Berkovits na: La miniatura nella corte di Mattio Corvino. dapest, 1941. 31. l. (Biblioteca della Mattio vino, no 10.) — Berkovits Ilona: Az esztergomi ászló-Graduale MKSz. 1941. 346. l. Klny. is. — ló Esztergom: Simor-könyvtár 2. sz. 132—138. Klny. 48—54. l. — Radó Index 147. sz. 31. l.

7a

7a

M.D.K.

Lehel Ferenc, festő

munkáit, a Műveszház új helyiségeiben megnyílt kiállítás-son, a tehetetlenek közötti hivé-telképpen említi a szerző.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 373. old.

/a cikk megj.: „Világ", 1913. jan. 23./

M.D.K.

Lehel Ferenc

Az Amicus könyvkiadónál megjelent: Lehel Ferenc: "A keresők" c. közös cimmel egy több kötetből álló s több müvészt ismertető monográfia. A monográfiák Cézanne, Gauguin, Van Gogh és követőik müvészetével foglalkoznak.

Képzőmüvészet rovat.
Szinházi Élet. Bp. 1923. május 13-19.
XII. évf. 20. sz. 42. lap.

MDK

Lehel Ferenc

bár lakásban butor

Nemzeti Müvészet 1934. 5-6.sz.

MDK

G.L: 2 kiáll. Magy. Nemz.1943.máj.2. 8.l.

Lehel Ferenc
festő

M.D.K.

290) Léda

291) Önarckép

Egyéb körtulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

19.l.

K. D. K.

LEHEL Ferenc festő

1904. Nagybányán a Szabadiskolá-
tagja

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 59. l.

M. D. K.

LEHEL Ferenc festő

1904-ben Magyarországi Szabadiskola növendéke

Réti Bp. 1954. 326. l.

M.D.k.

LEHEL Ferenc festő

1908-ban Nagybányán dolgozott

Réti Bp. 1954. 328.l.

M.D.K.

LEHEL Ferenc festő

1914.-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

M.D.K.

LEHEL Ferenc festő

1912-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 330.l.

R. D. K.

LEHEL Ferenc festő

1906-ban Nagybányán a szabad-
iskola növendéke

Déri Gy. 1954. 327. l.

MDK

Lehel Ferenc

A Müvészet Könyve. Írta Lyka Károly. A Ház. Modern müvészeti folyóirat. 1910. 36-37.l.

MDK

Lehel Ferenc

A müvészet bölcselete. A Ház. Modern müvészeti folyóirat. 1910. 37-38.l.

MDK

Lehel Ferenc

Lehel F.: A kispadt KUT. Nemzeti Művészet 5-6. sz.
88.l.

MDK

Lehel Ferenc

Lehel F.: Csontváry Tivadar, a posztimpresszionista festés magyar előfutára. Bp. 1922.

mdk.

Lehel Ferenc

(Korabban futó később Gulácsyról és Csontváryról monográfiákat adott ki) – részt vett a „Művészház" kiállításain.

Devinyi Iván Dokumentumok Medgyessy Ferenczről
Alföld 1963. 10. sz
78. l

MDK

Lehel Ferenc

Lehel Ferenc: Egy genovai lakás ebédlője és lámpái. Repr.

Nemzeti Művészet, 5-6.sz.

MDK

Lehel Ferenc

Naturalisztikus tájkép, repr.

Rózsa M.dr.: Kalauz a Müvészház palotafelavató kiállitására. Bpest. 1913.

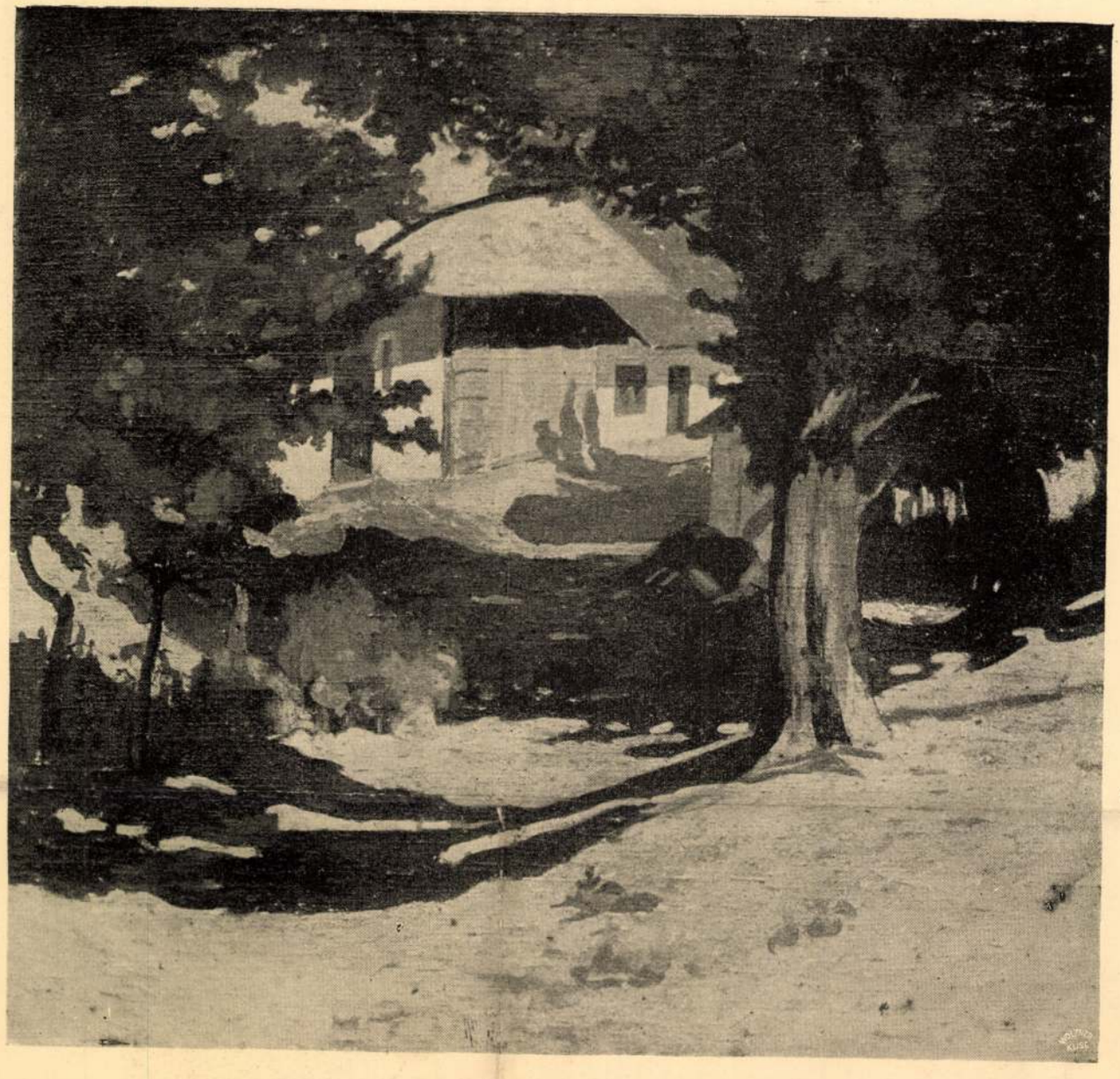

Szigeti Jenő

Julius

A MŰVÉSZHÁZ FELAVATÓ KIÁLLITÁSÁBÓL.

Lehel Ferenc — Naturalisztikus tájkép

A MŰVÉSZHÁZ FELAVATÓ KIÁLLITÁSÁBÓL.

Rózsa Miklós dr. Kalauz a Művészház palota-felavató kiállítására. Budapest, 1913.

Lehel Ferenc

B. Jánosi Gyöngyi: Divattervezés és múzeumalapítás. Portré Hamza Lehel Máriaról. = Jan Múzeum Évk 1975/2000 (2001). 361–370. ill

A **SANTA MONICA-*i* KAMA**

az MTA KONGRESS

(Budapest, I ker. Or

2004. Július 29

Műsor: *MOZART: "La finta giardinera", K*
J.S.BACH: 1. Brandenburgi versen
MARIA NEWMAN: "Lux Aeterna

J.M.MOLTER: 2. Trombitaversen
DVORAK:"Two Cypresses" (vonós
J.HAYDN: C-dúr Szimfónia No.6

Szólisták: *MICHAEL EMERY, Hegedűműv*
MARK WAMHOF, Trombitaműv

Vezényel: *ALLEN ROBERT GROSS*

Sze

Belépés ingyenes!

M.D.K.

Lehel Ferenc /1885-

290. Léda. Vizf. 30x20
291. Önarckép. Tempera. 45x36

Elvesztek. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
19. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK

Lehel Ferenc

Léda, vf.

Önarckép, temp.

Egyéb köztulajdonból elveszett mütárgyak jegyzéke
Bp. 1952

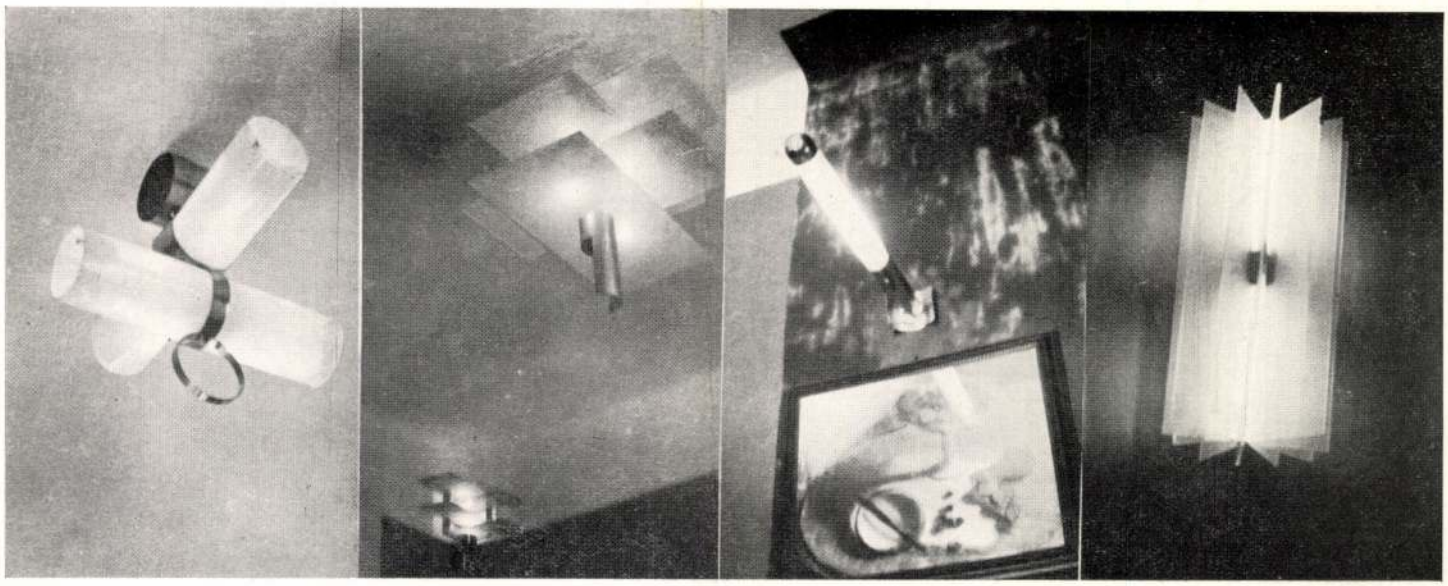

Lehel Ferenc: Egy genovai lakás ebédlője és lámpái (asztalon Gádor I. vázája)

Nemzeti Művészet 5-6 sz.

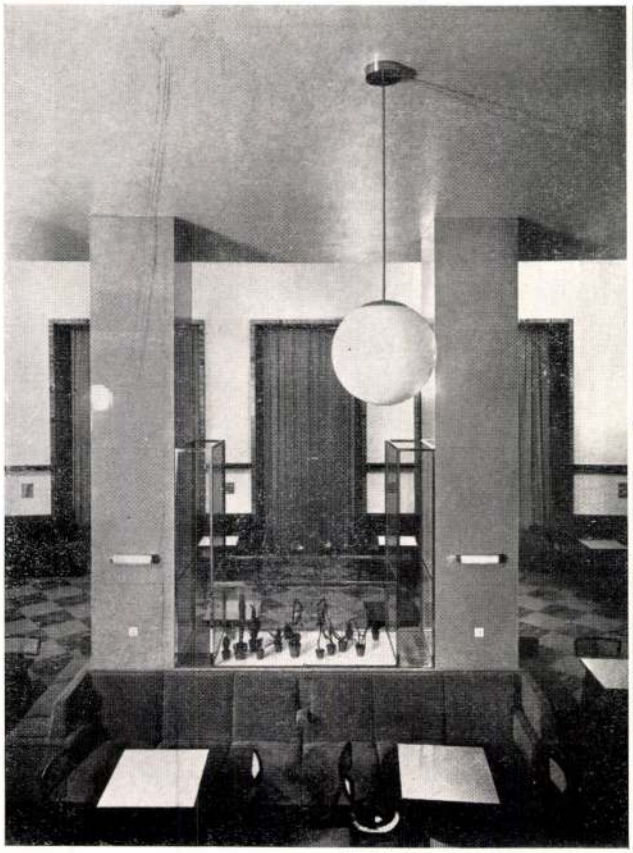

Kozma Lajos: a Vigszinház-Kávéház belseje — Fotó Seidner

Lehel Ferenc

Lehel Ferenc

Haladó művészet.
A Tér és Forma kiadása.
Budapest, 1929. 8-r, 144 l, 48 tábla
Eredeti félvk.

I. 3. p. c.

2.- P

Lehel Ferenc

Magyar művészet a török világ idején.
Budapest, 1913, Pallas.
Nagy 8-r, 20 l, számos képes táblával
Fűzve.

Lehel Ferenc

I. 4. p. h.

5,—

Lehel Ferenc

cikke

l.

Interieur

1913. 2. r. 24. l.

IZOTTSÁGA

ÉGÉNEK

B U D A P E S T.

ük tudomásul a megalakitandó uj

thogy azonban geológia még az uj

s fölvéve, Intézetünk nem lép be,

irányban kilátásba helyezi, hogy

lorlása esetén az Egyesületet érte-

LEHEL FERENC

Negyven év ipítézete

Nemzeti művészet. Bp. 1934(?); 2 sz.
17-24. o

(Gerlóczy Gedeon, Ferve, Bierbauer Virgil, Kozma Lajos, Fischer József, Molnár Tarkas, Rimanóczy Gyula műveiner Jolói)

LEHEL Ferenc

Funkciós építészet

"Nemzeti művészet", Bp. (1984?)

3. Sz. 35-36. l.

MDK

Lehel Ferenc,

Az iskolán kivül dolgozott. 1908-ban .
1912-ben " " "

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 85.l. 90.l.

MDK

Lehel Ferenc,

1906-ban az iskolában dolgozott.

A szabadiskola idője. /1902-1914./ 88.1.

MDK

Lehel Ferenc,

1904-ben az iskolában dolgozott

A szabadiskola ideje./1902-1912./ 80.l.

Lehel Ferenc

l.

Szabad Művészet

1957. 70. l

329. szám.

1

43 142/902 szám.

Bizottságnak
221 számú felterjesztés
és szám alatt utasít
IX. ker. Kvi. állampénzt
bizotts. épitésznek és
nos épitésznek az á
helyreállitása ügyében
alkalmával felmerül
dijaik fejében egyen

Lehel Ferenc

festő

ired.

Gerevich Tibor:

Magyar Művészet a
török világ idején.
Irta Lehel Ferenc.
Bpest. 1913. Könyvism.
Arch. Ert

1913. 275, 276. l.

<Lehel Ferenc>

Cród
2

< >: Magyar művészet
a török világ idején
c. könyvének ism.
e.a. Az Ujság
1913. jún. 21.

773. r

Vácsi Takarékpénztár VI. 184.

<Lehel Ferenc>

Könyve

<> Csontváry Tivadar a posztimpresszionista festés magyar előfutára. Bp. 1922.

Amicus kiadás

<Lehel Ferenc> könyve

<7> Magyar művészet
a török világ idején
Bp. 1913.

LOSONC

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

<Lehel Ferenc>

könyve

<> Csontváry Tivadar a posztimpresszionizmus magyar előfutára. Második várlat 70 képpel
Les éditions De Style, Paris 1931.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Lehel Ferenc

Fejérpataky László dr. VII. 213, 214

vród

Tér és Forma

1934. 229. l.

(Wenzel: Művészet.

Lehel Ferenc naplójegyzetei: 1934. 1–2. 7)

3805. Hunnia nyomda rt.

Lehel Ferenc

l.

Müvirsek (Kende)

1939. 30. n.

124, 125. l

126 l.

75 x 92 cm.

37 x 51 cm.

69 x 54 cm.

74 x 65 cm.

47 x 63 cm.

33 x 45 cm.

44 x 52 cm.

33 x 42 cm.

33 x 45 cm.

92 x 60 cm.

60 x 80 cm.

<Lehel Ferenc>

Könyve.

< > Cézanne. A
kererők I. Bp. 1923

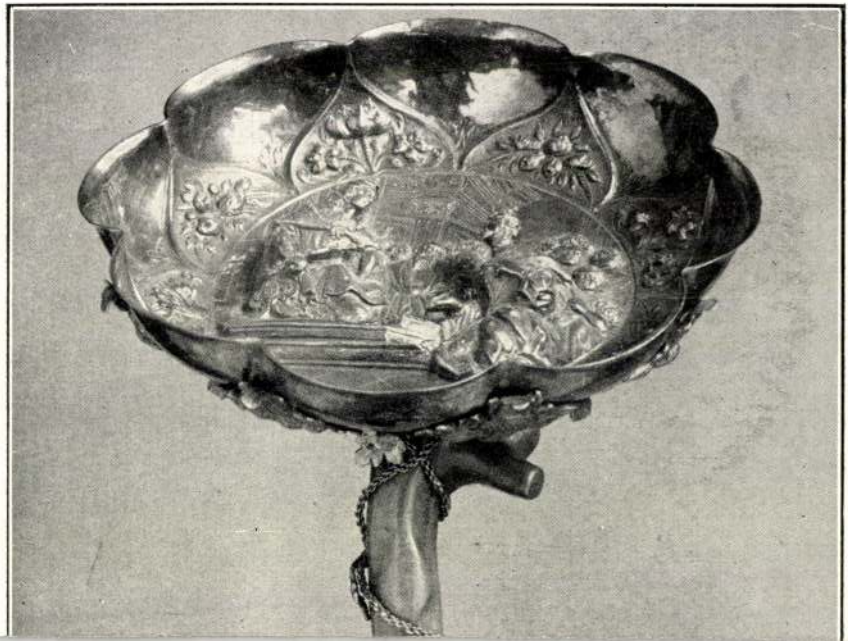

Lehel Ferencről

lásd
z
Lehel: Nemzeti
Univérzet.

11-12. h.
153. l.

Studio, fentitől u.o
192. l.

Arcképe repr. u.o.
195. l.

JÓZSEF KIRÁLYI HERCEG ÓFENSÉGE
ALCSÚTI UDVARTARTÁSA

Igen tisztelt L

Utolsó levelemben meg
a fenséges asszony haj
lovas képet is eladni
Schorsch alezredesné b
zett és fel is beszült
a ló mellett egy agár
Sehnsuchtsvoll a kép
a kép annakidején
és az alezredesné 1000

<Lehel Ferenc>

könyve

<> Cézanne.
A keresok I.
Bp. 1923.

Könyvtáramban

162

előtérfelé rohanó patak szeli, melynek itt-ott
jaú balra, a rom előtti téren, pásztorok őrzik a
támaszkodva áll és jobbra mutat; a másik
szik és hallgatja ~~[illegible]~~ amannak beszédét.
mellett térdelő s vissza néző asszonynyal
reszkedett szóba, ki jobb kezével hosszú boros tarz
, aszony főkötője sárga s kivágott ruhája piros.
a, jobb vállra vetett köpeny és kéz ~~[illegible]~~ kovitó
rább, a hegyoldalban vezető úton, sárga ruhát
ú kotsóval. Az út mentén duskoronájú fák
ős.

. 26·3 cm.

. 1871. II. 24.

109

Lehel Ferenc

könyve.

Lehel, Franz:

Fortschreitende Entwicklung. Versuch einer reinen Kunstmorphologie. Aus dem ungarischen übertragen von Mirza Schüching

Delphin-Verlag,

München 1929.

Könyvszámban

< Lehel Ferenc >

Könyve

< > Haladó mű-
vészet. Egy rendszerű
stilusmorfológia
vázlata. A Tér és
Forma kiadása. Bp.
1929.

Könyvtárban

Lehel Ferenc

Könyve

l.

Lehel, François:

Notre art dément.
Quatre études sur
l'art pathologique.
Paris 1926.

Könyvtáramban

LXVI.

1007

< Lehel Ferenc >

könyve

< > A művészet
bölcselete. Bp. 1909.

könyvtárban
van

KASSA

Felsőmagyarországi Múzeum

A felsőmagyarországi múzeumegyesület...
VV 1875, 396 l.

<Lehel Ferenc>

Könyve

<> Ecce criticus.
Kritikakritika.
Bp. 1924. (Önarc-
héppel.)

Könyvtá-
vamban

Önéletrajzi uda-
tokkal!

KASSA

Felsőmagyarországi Múzeum

A felső-magyarországi múzeumot... VV
1876, 428 l.

Lehel Ferenc festő

Ő volt Csontváry Tivadar első propagálója. Saját kiadású könyve mindmáig hiteles írás Csontváryról.

Szántló Imre: Padlásszobám
Pestmegyei Hírlap, 1973. okt. 7.

328.) Kosch, W., Menschen u. Bücher. Gesammelte Reden u. Aufsätze. 8° Lp., 1912. Ppbd. 3.--

329.) - Loosjes, V., Geschiedenis van de Vereiniging der Bevordering van de Belangen des Bockhandels 1815-1915. Met Platen en Portretten. 4° Amsterdam 1915.L. 4.--

330.) - Olschki, Leo S. Le livre en Italie. a travers les siecles. Développement de l'art de l'imprimerie et de l'illustration de livre du XVe au XIXe siecle 8° Florence, Impr. Juntine 1914. 5.--

331.) - Nodier, Ch. Bésançon 1780-Paris 1844. Franciscus Columma. Prélection de Cl.Janin. Paris 1927. 55 p. 5.--
Tiré sur vergé teinté. Ex. justifié: No. 158.

332.) Oxford University Press, A brief account of the... at Oxford. With a chart of Oxford painting. By Falconer Madan M.A. gr.8.vo. Oxford: Clarendon Press 1908. - Half morocco, gilt back and edges. 4.--

333.) Reiter László: Magyar Könyvkultura. Felköszöntő Lerchenfeld gróf német követnek a vezető bibliofilek tiszteletére rendezett estélyén. Wien 1928.Német nyelven elmondotta R.L. 4° Bp.: Amicus 1928. Kem. papirk. 5.--
van Gelder papiron készült 23-ik sz. példány.

334.) - Sichel Ph., Notes d'un bibeloteur au Japon. Avec une préface de E.de. Goncourt. Paris: Dentu 1883. d-veau. Sur papier de Hollande- 4.--

335.) - Thévelin, L. - et G. Lemierre, Les étappes d'un livre (Le papier - l'encre - le manuscrit - la typographie - la reliure - la librairie - les bibliotheques - le livre illustré) Ouvrage illustré de 120 gravures gr. in-8° Paris 1922. 3.--

336.) - Unwinn, St. The touth about publishing. 8° London 1929. cloth 359.p.4.50

337.) - Whitehouse, J.H., The craftsmanship of books. 8° London: Unwinn, Or. blew cloth, 48 p. 2.50

338.) Kossuth. - Hungary and its revolutions from the earlist period to the 19th century with a memoir of Louis Kossuth by E.O.S. 8° London: H.G. Bohn 1854, cloth, With the portrait of L. Kossuth 12.--

339.) Kosztüm. - Quadrilles parées costuméos. Executées a la cour de le Roi de Baviere en 1835, représentant les divers pays des quatre parties du monde. 36 planches et les principaux personnages du roman intitulé "Quentin Durward" par W.Scott 14 planches. Ex couverture toile. 50.--

340.) Koronázás. - Magyar koronázási viselet. (Ungarisches Krönungs-Costume) Fő-n mesi diszmagyar ruhák. 3 lap, közülük 2 lóháton. Pompás Gurk féle szines lithografiák. Wien Molo, Terjedelem 38-48 cm. Egy-egy lap. 36.--

341.) La Fontaine, Oeuvres. Nouvelle édition revue par C.A.Walckenaer, 6 vol.Ill. par Johannot. gr. in 8° Paris: Lefevre 1827. Demi-veau de l'époque 30.--

342.) Lamartine, Az 1848.ki forradalom története. Ford. Zsilinszky M. 2 k.Pest: Légrády 1873. fv. 6.--

343.) Lampert, Kurt, Die Völker der Erde. Eine Schilderung der Lebensweise, der Sitten, Gebräuche. Feste u. Zeremonien aller lebenden Völker, 2 Bde. mit 776 Abbildungen nach d. Leben, gr. 8° Stuttgart. D. Verlags S. Orig. Lbde. 10.--

344.) Landau, Rom, Der unbestehliche Minos. Kritik an der Zeitkunst. Mit 16 Farbtafeln und 188 einfarbigen Abbild. 4° Hamburg 1925. Or.L. 4.--
Aus dem Inhalt: Deutschland: Hodler, Corinth. Slevogt, Käthe Kollwitz, Zille, Kokoschka usw. - Der Sturm: Maholy-Nagy, Berlevi-Hilbersteiner u. Peri. Bildhauer: Klimsch, Huf, Kolbe, Gaste. - Paris:Picasso-Gris-Maillot-Toulouse-Lautrec etc. - Die Slawen: Chagall-Ryback-Zack-etc. - Italien: Conti-Baldessari-Moderne Plastik in Italien etc.

245.) Lavedan, H., Le lit. 8 Paris: 1894. Exemplaire No 2. sur papier Impérial du Japon. 12.--

346.) Lederer, Ch.: Made in Hungary, With 70 colored pictures and 16 full page photographs. Bp.1935. 4.50

347.) Legrand, Louis. Peintre et graveur. Étude par C. Mauclair. Avec 23 planches hors texte. gr. in-8. Paris: Floury 274 p. demi chagrin br, 15.--

348.) Lehel Fr., Notre art dément. Quatre études sur l'art pathologique. 69 illustrations. Paris: Povolozky 1926. gr. in-8°, 122 p. 4.50
Les chercheurs - Notre art dément - l'Impressionisme patologique - La démence de Cézanne.

349.) Leisching, J., Das Bildnis im 19. u. 18 Jahrh. Mit 8 Lichtdrucktafeln. gr. 8° Wien: Schroll, 1906 , 60 S. 3.--

350.) - Die Wege der Kunst. Mit 133 Abbild. u. 1 Farbentafel. Wien. Tempeky 1911 Or.L. 3.50

351.) Lenbach. Monograhpie von A. Rosenberg. Mit 135 Abbild. Lp. (Velh, kl. Künstlermonogr. Liebh. Ausg.) 1911. 2.50

352.) Lengyel Menyhért, Taifun. Dráma négy felvonásban. Bp.1909.fve. 3.--

353.) Lessing, Nathan der Weise. Faksimildruck nach dem eigenhändigen Entwurf Lessings. 42 S. (Mit Beifügung des Abdruckes in Antiqua auf ebensoviel S.) Lp.: Insel V. Lederbd. 7.--
No.60 der in 200 Exemplaren abgezogenen Auflage.

354.) Liebermann, Max, Des Meisters Gemälde in 304 Abbild. Hg.v.G. Pauli 8° Stuttg (Klass.d. Kunst Reihe) 1911. Roter orig Lbd. 7.--

355.) Liebesbriefe aus dem Rokoko. Auswahl von Dr. A.Semeran. Berlin: Hyperon V. Or.L. 3.--

356.) Liederbuch. - Rollett, H. Republikanisches Liederbuch 16° Wien 1919. Ppbd. 3.--
Nr. 228. der auf besonderem Papier gedruckten 800 Exemplare.

357.) - Standarten wehn u. Fahnen. Lieder aus grossen Tagen. Ausgewählt von R.Geheeb. Zeichnungen von Prof.W.Klemm. 8° München, Ppbd. 3.60

358.) - Das trunkene Lied. Die schönsten Sauf- und Trinklieder der Weltliteratur Ausgewählt von Klabund. Zeichnungen von Szafranszki. Taschenformat. Berlin Reiss, 168 S.Hl. 4.50

359.) Lilien, E.M., Ein Beitrag zur Geschichte der Zeichnenden Künste. Von Dr.E.A Ragener. Mit vielen Illustr. 4° Berlin 1905, Or.L. 3.--

360.) Linage de Vanciennes, P., L'origine veritable du soulevdment des cosaques contre la Pologne. Paris: Clousier, 1674. Rél. de l'époque, veau. 12.--

361.) Litografia. - Serres, M. de Voyage dans le Tyrol et une partie de la Baviere en 1811. 2 vol. Avec 2 litogr. color. et 2 cartes topogr. 8° Paris, 1823. 12.--

362.) London. National Gallery, the Flemish-School. London: Newnes, 8-vo 65 plates, half cloth. 3.--

363.) Longos, Daphnis und Chloe. Ein Hirtenroman. Übers-v.Fr. Jacobs. Mit Einführung v. Gleichen-Russwurm. 8 farb. Orig.-Lithogr. v. Fr. Löw. Berlin Or.L. 3.--

364.) Lothar, Ernst., Gottes Garten. Ein Buch von Kindern. 8° Wien (1927) Or.L. 2-40

365.) Loti, P. Mme Chrysantheme. Illustré de 30 bois originaux de A.Roubille.8° Paris "Le Croquis" 1921. 3.--
Exemplaire No.930. imprimé sur caractere Plantin, tiré sur papier vergé d'Arches.

366.) Lotz Károly falfestményei. 20 fénymetszetü táblával és Morelli G. fametszeteivel. Szövegét irta Riedl Fr. Fol. Bp. 1899. Mappában. 10.--

367.) Louis XIV. Lettres, aux princes de l'Europe a ses généraux, ses Minsitres etc. 2 vol. p. in-8° Paris 1755, cart. 6.--

368.) Löverseny. - Noisay, M.de, Tableau des courses ou essai sur les courses de chevaux en France Illustré de onze lithographies en couleurs par J.L.Boussingault. 4° Paris: 1921. Ex. numeroté 158, sur papier de velin pur fil. 15.--

369.) Lowell, A. Lawrance, The government of England. 2 vols. 8° New York: Macmillan, cloth. 18.--

Tavaszi könyvjegyzék
1938 febr.

Lehel Ferenc

1903/4 - 1906/7 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

107. C.

Lehel Ferenc, művészeti író, festő

Csontváry Kosztka Tivadar festőművész első monográfusa volt. A művész Frankel Szalon beli kiállítási katalógusában írt 1936.-ban.

Sümegi György: Csontváry visszatérése kecskemétre.
Petőfi Népe, 1979. szept. 2.

Lehel Ferenc

Nagybánya k. k. 1917

85

Terra sigillata töredék VI. 270

(7 sor)

Lehel 1. Ferenc, festő és művészeti író, szül. 1885-ben a szatmármegyei Páposon. A Mintarajziskolában és nagybányán tanult. Több kiállításon szerepelt. 1921 óta művészeti tárgyú könyvek irásával foglalkozik: Cézanne, Gulácsy Lajos dekadens festő, Csontváry Vivadar, stb.

LEHEL FERENC festő és grafikus szül. 1885. Sapason (Gratmárm.) művészeti tanulmányait a Mintarajziskolában kezdette, onnan Nagybányára ment. 1921 óta esztétikai és műtörténeti tanulmányokkal foglalkozik, képeket nem fest.

Lehel Ferenc

Lehel Ferenc

festő, művészeti írő

l.

Ujv. M. Zs. L.

528. l.

Novinové výplatné povolené riad. pošt. a tel. v Bratislave čis. 20577/Va. 1931.

Lehel Ferenc

U 773

Lehel Ferenc

festő

U .306

nok urnak

Budapest

gyi m.kir. miniszterium 200903/921 III.

domásul vétel végett közlöm.

3

Szibó

miniszteri biztos

Lehel Ferenc

Nagybánya kiáll. kat.
1912. 80

Tóth Kálmán kézirata VI. 145

Lehel Ferenc

Nagybánya kiáll. kat. 1912

82

Osokonai III. 192.

Lehel Ferenc 4 szám

NEMZETI MŰVÉSZET

kiadóhivatalában megrendelhetők

Lehel Ferenc művei

Háromformáju Teremtő Fejlődés

egy trialista mindenség-szemlélet szintétikus vázlata

10 ives mű, megjelenik 1935-ben

előfizetési ára 10 P.

Csontváry Tivadar

a magyar postimpressionismus előfutára

STYLE KIADÁS

Bolti ára 30 P, a kiadóhivatalban 25 P.

XX. századi Magyar Művészet

kvartalakban 100 táblás

képmelléklettel megjelenik 1935-ben

Bolti ára 30 P, előfizetési ára 20 P.

KLISÉI

KŐNIG ÉS BAYER

műintézetében készülnek

VII, WESSELÉNYI-UTCA 54

Telefonszám 35-9-91

Alapítva 1900. Aranyéremmel kitüntetve

A Tamás Galériában

V., Akadémia-utca 8. Tel.: 25-4-23

Izléses
olcsó
modern
keretek

GARÇON

MODERN LAKÁSMŰVÉSZETI MŰHELY
BUDAPEST IV, ESKÜ-ÚT 5. TELEFON 88-4-21
TERVEZŐ: VÁGÓ PÁL ÉPÍTÉSZ

---

nemes porcellán
művészi kerámia
kristályüveg
stílusos keretek
üvegezés

handelsmann arnold

VII., rottenbiller-utca 35. telefon: 40-9-27

MŰTÁRGYAKRÓL,
FESTMÉNYEKRŐL, SZOBROKRÓL, ÉPÜLETEKRŐL
SZAKSZERŰ FÉNYKÉPET

MAGYAR FILMIRODA

KÉSZÍT

BUDAPEST, VIII., SÁNDOR-UTCA 7. * TELEFON: 45-5-10

HUNGÁRIA NYOMDA R.T.

Lehel Ferenc:

106. Naturalisztikus táj, olajf. 300 kor.

Ropalotafela - 30. l.

11738.

rcrélben és tojásdad medaillonban
afot s pánczélinge felett nyaklánczot

:

π.

·5: 8·cm.

9

—.20 K

NEMZETI MŰVÉSZET

kiadóhivatalában megrendelhetők

Lehel Ferenc művei

A Művészetek Összehasonlító

Morfológiája

(Haladó Művészet)

Tér és Forma kiadása. Ára 12 P.

Csontváry Tivadar

a magyar postimpressionismus előfutára

STYLE kiadás

Bolti ára 30 P, a kiadóhivatalban 25 P.

XX. századi

Magyar Művészet

kvartalakban 100 táblás

képmelléklettel megjelenik 1935-ben

Bolti ára 30 P, előfizetési ára 20 P.

KLISÉI

KŐNIG ÉS BAYER

műintézetében készülnek

VII, WESSELÉNYI-UTCA 54

Telefonszám 35-9-91

Alapítva 1900. Aranyéremmel kitüntetve

A Tamás Galériában

V., Akadémia-utca 8. Tel.: 25-4-23

Izléses
olcsó
modern
keretek

Műtárgyakat, festményeket, szobrokat szakszerűen fényképez
Schäffer Gy. műterme, VII., Rákóczi-út 8/a. Telefon: 33-4-75

Nemes porcellán
művészi kerámia
kristályüveg
stílusos keretek
üvegezés

Handelsmann Arnold

VII., Rottenbiller-utca 35. T.: 40-9-27

FESTŐK, RÉZKARCOLÓK, FÉNYKÉPÉSZEK!

VEGYSZEREK, SAVAK

50 ÉVE

DETSINYI R. T.

NAGYDROGÉRIÁBAN

BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 6. * TELEFON: 80-0-13, 80-0-15

HUNGÁRIA NYOMDA R.T.

Lehel Ferenc

Lehel Ferenc

Bár egy genovai lakásban és
Egy genovai lakás
ebédlője és lámpái
fenti terve után,
repr.

Nemzeti Művészet

5-6. sz.

KAZINCZY FERENCZ ÖSSZES MŰVEI.

HARMADIK OSZTÁLY.

KAZINCZY FERENCZ LEVELEZÉSE

Lehel Ferenc

urod.
3

Pesti Napló

1913. máj. 25.
(Régi magyar mű-
vészet.)

U. 306

882.

L lelógó

kissé jobbra nézve van ábrázolva.
rete; szemöldöke, hosszú ~~lelógó~~ bajú-
barna; szeme kék. Atillája sötétbar-
de kissé leczefztett köpenyege szürke.

i 58·5 : 46,3 cm.
II. 25-én Ára 20 frt. (150/99). — A vételár
II. 31-én (673/99); az elszámolás tudomá-
. 25-diki 7101 szv. sz. bizattal. (251/900).

LEHEL 1. *Ferenc*, festő és művészeti iró, * Papos (Szatmár vm.) 1885. A bpesti mintarajziskolában és Nagybányán tanult festeni, s kiállításokon is szerepelt. Több modern művészeti tárgyú munka szerzője. Művei: A művészet böleselete, Esztopszichofizikai tanulmányok, Magyar művészet a törökvilág idején, Cézanne, Gulácsy Lajos dekadens festő, Ecce criticus, Notre art dément (Párizs, 1926), Csontváry Tivadar (I. kiad. 1922, II. Párizs, 1931), Haladó művészet (1929).

E. G. II. 191

1904.

l körülvett emelvényen áll va és szembe néz ve van áb-
lynek hüvelye oldalán lóg. Szemöldöke és
cza leberetvált. Öltözete: tollas sisak
vetett párduczbőr, mintázott zöld kön-
sallanggal, sodrony-nadrág és sarkan-
t. Jelzése alól jobbra lefelé haladó
az emelvény elején: I. BÉLA.

5 cm. - A budai királyi palota szent
e égetett kép kartonja. - Vétetett az
tal 1600 Kán (121-904). - L. a Vasárnapi
gjelent 16 számát, hol Zelesny Károly
álva van.

n (454-905). Az elszámolás elfogadta-
alatt (1035-905).

927

Lehel Ferencz

festő.

művésznövendék a mutarajz iskolában 1903/4. I oszt.

Értesítő. 1903/4. 13. l.

Lehel Ferenc

Nagykanizsai R. h.
1912
90

Tuzséri lelet VI. 95, 96,

Lehel Ferenc

író és festő

lárd

Revai XX. 553. l.

GYŐREGYHÁZMEGYEI
HATÓSÁG

ZMEGYEI
ÓSÁG

BUDAPEST
1935 JUN 11 22
62

900-

MDK

Lehel Ferenc

Ars Una. 1924. I. évf. 8-9. sz.

MDK

Lehel Ferenc

Lyka Károly: A művészetek fejlődése. Uj Idők 1929. 41. sz. 424.l.

Lehel Ferenc

Herman Lipót rajzai.
Bevezetéssel ellátta

Bp. 1921.

szternek jelen kelet és ügyszám alatt
zett rendeletének másolata:

zére a vistai ref. és a guraszádai
vő falfestmények lemásolásáért járó
részlete fejében kilencszázhatvan
stai templomban lévő falképeknek a
t háromszáz /:300:/ koronát, állvá-
jében pedig egyszázhetven /:170:/
négyszázharminc /:1.430:/ koronát
npénztárt, hogy ez összeget a Műemlé-

Lehel Ferenc mérnöszeti hó

Lehel Ferenc művészeti író

Szabad Művészet. 1951 V. 2. 69-74

Ankét a Kritika feladatáról

Lehel Ferenc

l.

Minerva

1929. VIII. 122. l.

LEHEL Ferenc

Iványi-Grünwald Béla: Tizenkilenc kép.
Gyoma, 1932

Dedikált: Lehel Ferencz úrnak
igaz barátsággal, őszinte
szeretettel"

Borda 16. 1992 No 6329

LEHEL Ferenc művészettörténész
91 5.43

Új Művészet

GAÁL József

91/4. 72

Lehel Ferenc

vöd

Bernáth Aurél

Irások a művészet-
ról. Bp. 1947
90. l.

TRIALISTA METAFIZIKA

MŰVÉSZET ÉS METAFIZIKA. Ábrázolásában a művész akaratlanul a filozófus szerepét tölti be. Az, ahogy ő a természetet bemutatja, ennek nem puszta utánzása, hanem értelmezése, valóságos metafizikai szemlélet. Tevékenységének filozófiai jelentősége nem dilettáns kontármunka; a hivatásos filozófus semmivel sem csinál többet a művésznél, inkább kevesebbet, amennyiben nem a művész megy a filozófus után, hanem fordítva, a filozófus a művész után.

Megelőző irkámban rámutattam, hogy az esztétika és a filozófia egyéb ágainak kategóriái azonosak. Nemcsak egy-egy nagyszabású ábrázoló-műről, de egy-egy geometrikus díszítő-motívumról le lehet olvasni, mint valami mindenségszemlélet sematikus grafikonjáról, a világ valamennyi általános jellegzetességét, kategóriáját, mik, mondom, egyaránt esztétikaiak, metafizikaiak, logikaiak.

Ezuttal a legfontosabb kategóriákat a metafizika szempontjából fogom megvilágítani. Egy művészeti lapban csak érdekes lehet a metafizikának olyan tárgyalása, mely kimutatja az esztétikához fűző rokonságát. Mindenekfölött ebben a tárgyalásban kivételes jelentősége lesz az ösztönnek, mihez valamennyi embertípus közt legtöbb köze a művésznek van.

TAPASZTALATI METAFIZIKA. Csakhogy az ontológiának a modern kor s kivált a XIX. század olyan veszett hírét költötte, hogy egy metafizikust senki nem hallgat meg, legföljebb mosolyogva. (Nem szólva a mai «kultúremberről», mely művelődésiszonyában már esztétikáról, sőt logikáról sem akar hallani.) A XIX. században a spekulatív metafizika teljesen elvesztette tudományos hitelét és a mágiával, alkimiával meg a kabbalával került egy polcra.

A modern gondolkodás száműzte a spekulációt és csak a tapasztalást, a kísérleti megfigyelést ismerte el a tudomány alapjául. Ezzel a modern felfogással azonban csak áltatjuk magunkat. Igazában sem az antik spekuláció nem nélkülözte a tapasztalást, sem a mai tapasztalás nem mentes a spekulációtól. Valóban közvetlen, passzív, elfogulatlan tapasztalatunk nincs, minden ismeretünk kivétel nélkül apriorikus eredetű és egy bizonyos határig az ember azt látja, amit akar; a határ pedig igen messze húzódhat.

Hogy milyen erős tud lenni a lélek elfogultsága, azt mérjük le arról, hogy az élőlények jóval az emberi kultúra előtt, még a biológiai alakulás korszakában alkalmazkodási izmokat fejlesztettek maguknak, miknek segítségével benyomásaikat változatlanul azonosnak érzékelték. Semmi okunk sincs kétségbe vonni, hogy az őskori ember, kinek az állandóság fontosabb volt a változásnál, a nyugvás fontosabb a mozgásnál, elfogultságában a mozgást, a változást letagadta saját maga előtt. Bármily szemfényvesztő bűvészmutatványként hat a Zenon okoskodása, mellyel bebizonyította, hogy a kilőtt nyíl nem repül, de áll, biztos, hogy ő erről meg volt győződve avval az elfogultsággal, mit a lelki alkalmazkodás évmilliós izomgyakorlata erősített.

A múlt és jelen kutatásaiban különbség mindössze a kísérletezés, melyről azonban a rengeteg történeti fölkészültségű Meyerson nem győzi eléggé hangsúlyozni, hogy egyetlen esetben nem lehetett elfogultság nélkül eredményesnek elismerni.

Mindent összevéve, tudományunk továbbra is spekulatív; annyira kísérleti pedig, mint a fizika, a metafizika is van. Hiszen a fizika és kémia minden méricskélésével nem más, mint alkalmazott metafizika.

Elfogultak voltak, akik a fizikát természettannak nevezték, minthogy az ezt távolról sem meríti ki; nem az egész életet kutatja, hanem (az értés és érzés kizárásával) csupán a létezés megnyilvánulási formáit írja le. Amije a grammatika a logikának, a stílusmorfológia az esztétikának, az a fizika a metafizikának, az ontológia részletezése, a létezés morfológiája. Igen, létezéstudomány, röviden léttan volt a fizika az elmúlt százötvenéves sztatikus orientációja alatt és ugyancsak léttan ma is, amióta a Rutherford utódai fölcserélték sztatikus orientációját dinamikussal. Ad vocem orientáció: miféle tudomány az, mely egyszer sztatikus, másszor dinamikus tendenciájú? Ilyesmi csak a filozófiának meg a művészetnek privilégiuma.

Nincsen mit vitatkozni, tapasztalás vagy spekuláció egyremegy; tudomány vagy filozófia ugyanaz. A tudomány különös részletezése az általános egész filozófiának, ennek morfológiája, mi a történelem folyamán ugyanazokat a változásokat szenvedi, mint ez maga.

Ezek a változások, nem először ismétlem, az emberiség esztétikai fejlődése után igazodnak. Ezt Metafizikájában H. Lotze is kimutatta (Ered. kiad. 382. o). A művészeti fejlődés különféle formabonyolódásának nyomában a gondolkodók hasonló esztétikai elfogultsággal ábrázolják a mindenséget, a létezés és értés megnyilvánulásait. Kissé alább részletesen írok erről, később pedig meg is próbálom magyarázni.

Jól tudom persze, hogy a metafizika hitelének visszaállítására legkevésbbé alkalmasan cselekszem, mikor a filozófia és művészet analógiáját hangsúlyozom. Bizonytalanságunkat, mit a tapasztalásaink relativitása kelt, az esztétikában növeli érzéseink «szubjektív» jellege. Hogy lehessen bármit is építeni szubjektív ítéletre? — Mindazonáltal érzéseink távolról sem annyira szubjektívek, ahogy a mai közfelfogás tartja. A különféle emberek eltérő esztétikai ítélete különböző fejlettségükön alapszik. Egyáltalán nincs kizárva, hogy egy közös nevelésű csoport érzése többé-kevésbbé egyenlő legyen. A kollektív stílusok keletkezése bizonyos ízlésazonosságról tanuskodik, mely az egyénben, egy népben, egy korban kifejezésre jut. Határozottan, a mindenség filozófiai ábrázolásának esztétikai formája nem jelenti teljesen fiktív értékét. Annál kevésbbé, mert hiszen maga a mindenség összetételében, fejlődésében valósággal ugyanazon a rendszeren épült, mint a műalkotások. Az egyes filozófiai alkotásoknak mindössze az a bajuk, hogy elfogultságukban nem adják vissza a mindenség teljes képét, csak a részletéét, azét a részletét, melyet az egyik vagy másik stílusban, rendben ábrázolni lehet. Vagyis nem mintha primitív korokban a gondolkodók nem tudnák, hogy az érzékletek relatívek, éppencsak nem törődnek evvel esztétikai elfogultságuk következtében. És hasonlóan barok korokban is tudják, hogy a fizikai törvények állandóak, ám esztétikai beállítottságuk folytán figyelmüket a relatívizmus köti le.

Így Bergson merészsége kellett hozzá, hogy a metafizika tudományos jelentőségét a XIX. század végén hangoztatni lehessen. Állásfoglalása bizonyára fölül fog kerekedni a pozitivisták tagadó magatartásán. Meggyőződésem, hogy a léttan rövidesen olyan elismert tudomány lesz, mint a matematika (mi különben éppúgy alkalmazott metafizika, mint a fizika.

Márcsak azért is, mert a metafizika akkor keletkezett és minden bukdácsolása után akkor tápászkodott föl, mikor az emberek a legmélyebb kétségbe estek a létezés felől, az állandóság felől.

Realista valósághit és szenzualista szkepszis már az őskorban is váltakozhatott, mielőtt az ember naiv gondolatai filozófiai magaslatra emelkedtek, vagy följegyeztettek volna. A Tálesz metafizikája a görög mitológiából való kiábrándulást váltotta fől, ahogy a Plátoné a szofisták hitetlenségének helyébe lépett. A mindennél erősebb önfenntartási vágy, mely az örökkévalóságot követeli, valahány esetben legyőzi a kételyt, mit az érzékek relatív tapasztalatai újra és újra kiváltanak. Csakugyan az első metafizika sohasem született volna meg, ha az emberekben előzőleg meg nem ingott volna a hit a naiv realizmusban, minek alapja a primitív elfogultságtól kormányzott közérzék (sens commun), mely a dolgokat állandónak akarva látni, változóságukat nem veszi tudomásul. Természetesen az új valósághit, mely e közérzék csalóka voltának felismerése nyomán támadt életcsömörből született, azontúl a létezőt nemérzékelhetőnek, érzékfölöttinek, csupán elgondolhatónak fogta föl (Platon, Arisztotelesz). Innen a metafizika neve, vagy legalábbis nevének szokványos értelmezése.

Egy újabb és mélyebb csalódási roham után a kriticizmus a «magánvalót» mindenképen megismerhetetlennek minősítette és evvel minden metafizikai próbálkozást meddőnek nyilvánított (Kant). A pozitívizmus már csak a tapasztalatok leírására szorítkozott (Comte). Meddig fog mégis tartani a hitnek és kételynek ez a váltakozása? Melyik fog végleg diadalmaskodni, a realizmus vagy a szenzualizmus? A konzerválási (önfenntartási) vágy, az örökkévalóság áhítása vitathatatlan valóság, ám éppolyan vitathatatlan az érzékletek relativitása, sőt korrelativitása.

Nem is fog megszünni a küzdelem a lényegbe vetett hit és az esetlegesség fölkeltette szkepszis közt, míg egy fiksz pontot, valami lényeget, állandóságot nem sikerül kimutatni nem holmi transzcedens, absztrakt világban, de a konkrét esetlegességekben. Egy ilyen konkrét ontológia, szenzualista léttan, melyben megszűnik a különbség az objektív és szubjektív, transzcedens és immanens között, nem képtelenség, nem contradictio in adjecto, nem kifordított valóság.

Szánalmas jelenség a modern pozitívizmus, mely, hogy mást csináljon az antik spekulációnál, nem tudott egyebet kitalálni, mint az aposzteriori, kísérleti, induktív módszert. Soványkа teremtések ezek, egyébként ugyancsak az esztétikai vágy hajtásai, tetszelgés a barok kifordított formában, aminthogy maga a szkepticizmus is esztétikai gyönyörűség, mit a bizonytalanság, a szimultán lehetőségek nyújtanak. Azonban a szenzualizmusnak nem szabad itt megállnia. Merészen el kell vállalnia a heterogén világ egyetemes összefogását egyetlen szimultán egységben.

Megjegyzem, hogy a szenzualista metafizikusnak van egy előnye a materialista és idealista társai fölött. Föltéve, hogy nem kevésbbé óvatosan spekulál, nem kockáztat semmit. Bizonyára javításokra fog szorulni, de nem fog kétkedéssel találkozni. Minthogy minden szkepszis a szenzualizmusra támaszkodik, hogyan helyezkedhetnék ez szembe saját magával? Pyrrhon megmutatta, igaz, de ő csak a saját tehetetlenségét mutatta meg. Különbenis azóta a szenzualizmus nagyot haladt. Abban az időben a szkepticizmust a változástól érzett félelem szülte, mit ma többé nem érzünk. Ellenkezőleg, áhítozva a szimultán folyékonyságot, ha mi félünk valamitől, az inkább a merev rendszer.

Egy ilyen tudományos, szenzualista metafizika keretét akarom itt fölvázolni. Remélem, tartós lesz.

Előbb azonban nagy vonásokban a metafizika történetét akarom ismertetni, különösen menetének esztétikai tendenciáját hangsúlyozva.

HÁROMFÉLE METAFIZIKA. Az életnek háromféle megnyilatkozása van: létezés, értés, érzés. Az első problémájával a metafizika, a másodikával a logika, a harmadikával az esztétika foglalkozik. Az élet alapja, lényege pedig a rend, a forma. Ezt megállapítva nem akarok lényeg és megnyilvánulás közt megkülönböztetést tenni (különösen nem most mindjárt). Mindössze rá akarok mutatni, hogy az életben háromféle rendet látunk kialakulni: 1. az állandóság, azonosság, legalábbis egyenlőség koordináló rendjét, 2. a változás, sokféleség szubordináló rendjét, valamint 3. különnemű rendeket összefonó-olvasztó rendszert; nyilván jeléül annak, hogy az élet mindhárom megnyilatkozását más-más rendben fejti ki.

Mindazonáltal a különös életmegnyilvánulások annyira összeszőttek (nincs értés létezés vagy érzés nélkül stb.), hogy látszólag valamennyi mindahárom rendben jelentkezik. Sőt lehet, hogy ez több látszatnál; lehetséges, hogy a létezésben, értésben, illetőleg érzésben bizonyos kölcsönhatások érvényesülnek, minek folytán egyikben is, másikban is olyan formák keletkeznek, amik különben nem keletkeznének. Valóban az öntudatlanság olyan értelmi állapot, melyben túlteng a létezés (állandóság); az elragadtatást az érzés hevíti. Tiszta létezés a nyugvás; az előreláthető mozgás az értés létezése, az esetleges pedig az érzésé. A tudatos érzésben az értésnek is van szerepe, az egyhangúság érzésében a létezésnek. Mindenesetre a létezés, értés, érzés formái legalábbis többé-kevésbbé analógak.

Háromféle megnyilatkozását az élet három fakultásával gyakorolja: az anyaggal, az ésszel, illetve az ösztönnel. A háromféle rend, az azonosság, változás, összeolvadás, melyet, ha összekeveredve is, az életnek minden jelenségében föltalálunk, bizonyára a három fakultás speciális formája. Csakugyan létezni annyi, mint azonosan folyni; valamit érteni annyit tesz, mint azt egy változás részeként fölfogni; végül érezni nem más, mint dolgokat átölelni, összeolvasztani (Pascal mondta: «térdelj le, az áhítat nyomban megszáll!»).

Ami ezzel szemben a különös életmegnyilvánulások kölcsönhatását, az ebből keletkezett formaanalógiát, a létezésnek, értésnek és érzésnek közös kategóriáit illeti, ezek nem jelenthetik azt, hogy a három fakultás közt nincs különbség, hogy azok nem térnek el egymástól, mintha megannyi szubsztancia volnának. Igen, éppencsak ezt nem állíthatjuk róluk, de egyébként nem hangsúlyozhatjuk eléggé a három fakultás különbségét, miket összecserélni egymással nem lehet és kivált nem lehet azonosítani az élettel magával. Tény, hogy az élet, a legvégső principium létezik, ért és érez. de a létezés, értés és érzés külön-külön nem meríti ki az életet; az anyag, ész vagy ösztön külön-külön nem azonos az életprincipiummal. Az anyag létezik, de nem ért és nem érez; az ész ért, de nem érez és főleg nem létezik; végül az ösztön érez, ám nem ért és ugyancsak nem létezik. Igen, ha el tudjuk könnyen fogadni azt, hogy az anyag nem ért és nem érez, ne essék nehezünkre elfogadni azt sem, hogy az ész és ösztön nem létezik, nem fejt ki állandóságot.

Határozottan, az ész és ösztön nem létezik; bármily

erőszakoltnak hangzik is ez, szabatosan nem lehet mást állítani. Szabatosan az értés és érzés realitás, mely azonban lényegileg különbözik a létezéstől. A létezés, mint az értés vagy az érzés is eldifferenciált formája az életnek, a realitásnak. A realitás (az élet) magasabb, általánosabb kategória akár a létezésnél, akár az értésnél vagy érzésnél. Ebben az értelemben realitás az ész és ösztön, anélkül, hogy léteznék.

Nem szabatos pl. a Descartes híres következtetése a gondolkozásból a létezésre. Mindjárt a kiindulásában elmulaszt egy disztinkciót, mely végzetes fonalként kísérte a filozófia történetét az első szkeptikusoktól máig. Mi az, hogy vagyok: élek, létezem, értek vagy érzek? Gondolkozás és létezés nem szinonim kategóriák, nem lehet őket teháttal összekapcsolni. Annyi, mintha Descartes azt mondta volna: gondolkodom (változom), tehát (létezem, állandó) vagyok. Ami persze nem zárja ki egymást, csak szabatosan ki kell mutatni, hogyan fér a kettő össze. Szabatosan folozófusunk így fejezhette volna ki magát: gondolkozom, tehát élek (realitás vagyok). A realitással többet mondott volna, mint a létezéssel, mely bár szintén életet, de eszméletlenséget jelent. Ami pedig különösen az ént illeti, a változó világnak eme privilegizált tagja még kevésbbé alkalmas arra, hogy belőle az állandóságra következtessünk.

Hangsúlyozom, hogy nem szavak játékáról van itten szó, hanem egy olyan disztinkcióról, melynek elmulasztása a gondolkodókat egy hajmeresztő kiméra kitalálására kényszerítette, ami a transzcendens magánvaló. Bizony végzetes hiba volt a létezést meg nem különböztetni a realitástól, mikor valami, mint az ész s az ösztön realitás lehet, anélkül, hogy léteznék, vagy amennyiben mégis létezik, az anyag által teszi, mely benne el van keveredve. Igen, a létezést az ész és ösztön helyett az anyag végzi el, mely elkeveredve minden életjelenségben, így az értelmiben és érzelmiben is, tevékeny szerepet tölt be.

A szenzualisták végzetes tévedése az volt, hogy csupán azért, mert nem létező, nem állandó, nem tartották az érzéki világot önmagában reálisnak, metafizikai jellegű mindenségnek. Ezzel szemben az érzéki világ úgy, ahogy van, minden relativitása mellett valóság, amely mögött vagy fölött nem rejtőzik semmi transzcedens titok. Ennek megfelelően a tudományos metafizika (élettan), miután első fejezetében, az ontológiában a létezéssel foglalkozott, további két fejezetében az észtanban és ösztöntanban (együtt lélektan, pszikológia) a vonatkozó életfakultásoknak, valamint általában mindannyinak kölcsönösen egymásraható tevékenységét írja le. (Helyes volna a metafizika és biológia nevét megcserélni, a metafizikát élettannak, biológiának, a biológiát pedig, amennyiben belőle a szervetlen életet kizártuk, metafizikának.)

Mindenesetre a valóságot leghívebben egy olyan szemlélet közelíti meg, mely az élet összefolyó jelenségeiben, ha nem is három principium tevékenységét, de legalábbis egy principium három fakultásának más-más ritmusú működését különbözteti meg.

Igen, a trialista mindenség, mint egy épület, melynek egyes emeleteit egymást követő korokban más-más stílusban formáltak, teljességében mutatja az élet fejlődését: A földszinten rendezkedett be a primitív öntudatlan inert világ; az ugyancsak többé-kevésbbé primitív növényvilág és az alsóbbrendű állatok alig ébredező lelkükkel az első emeletig hatoltak föl; a klasszikus ízelt testű rovarok és a gerinces állatok fejlettebb értelmükkel a második emeletet építették maguknak; végül az emberi nemet barok ösztöne még egy emelettel följebb vitte. — Nyilván összefüggés van az egyes emeletek lakóinak testi struktúrája és értelmi foka közt. Az állandóság primitív ritmusán épült ásványi vagy növényi test csak öntudatlan lehet, míg a változatosság klasszikus ritmusára szerkesztődött gerinces állati testben az öntudatnak föl kellett ébrednie. Sőt föl kell tenni, hogy a gerinces állat, mialatt testét szerkesztette, tudta, mit csinál és csak később, biológiai formálódásának évmilliós gépies ismétlése után tompult el ez az öntudata. Az ember kialakulása után megszűnt az élet testi fejlődése, vagyis to-

vábbi fejlődése nem egy testben, hanem társadalmak csoportosulásában történik, miket a barokformáju ösztön (szeretet) tart össze. — Az első emelet lakói, mint a gyöngysor szemei, körülhatárolt testek, többé-kevésbbé önálló életet élő lények. Ezekkel szemben indokolt a primitív kérdés, micsodák ők önmagukban. Meg is lehet rá felelni találóan: azok, miknek látszanak; a külsejük a belsejük. — Már a második emelet lakói tulajdonképen nem élnek önálló életet, amenynyiben a saját rozettaszerűen összerakott testük mintájára lelki szálakkal összekötött hierarchikus államokat alkotnak, melyeknek egyes tagjai önmagukban értelmetlenek és mint egy-egy test feje, hasa, lába, csak az egész által kapnak jelentést. Egy-egy ilyen összetett állam tagjai nem vizsgálhatók az előbbi szempontból. Itt már a kérdés föltevése eleve félreértésből fakadt, minthogy egy szubordinált tag önmagában nem lehet más, mint értelmetlen. Magával az összetett állammal szemben sem vethető föl a kérdés, hogy micsoda önmagában, minthogy összetett lévén, nincs önmagában. Mindenesetre az egész a valóságban olyan, mint amilyen, vagyis itt is a külseje a belseje; éppenhogy a klasszikus formát nem lehet primitív szempontból szemlélni. Az olyan metafizikus, ki ezt erőszakolja, fejjel megy a falnak. — Nos, annál lehetetlenebb a primitív gyöngysort megkeresni a barok arabeszkben, mely grafikus sémája a harmadik emelet társadalmának. Az itt uralkodó konfuzióban semminek nincs határa, minden összefolyik. Primitíven azt kérdezni tehát, hogy milyen itt egy esetleges töredék önmagában, mikor a legkisebb parányi rész is vegyült, provokálja a kétségbeesést. Ami a valóságot illeti, az természetesen itt is a látszat, a belső itt is a külső. Transzcedens és immanens összeesnek a közvetlen érzéklésben.

Hasonlóan a világegyetem fejlődéséhez, mely a három rend szukcessziv kiépülését mutatja, a művészet és filozófia története is egymásután alakított ki olyan szemléleteket, melyek primitív, klasszikus és barok, fokozatosan bonyolultabb rendben ábrázolták a természetet. Mindazonáltal olyan alkotást a műtörténet nem mutatott föl, melynek tagjait, olyan szobrot, melynek fejét, lábát, olyan épületet, melynek egyes emeleteit (hacsak éppen nem szukcessziv korokban) más-más stílusban formálták volna. Némi efféle hajlandóság ugyan látható a művészeti fejlődésben, legalábbis nem fordult ott elő egyetlen olyan mű sem, mely minden részében egységes formájú lett volna; ám tendenciózusan többritmusu alkotásra soha művész nem gondolt; esetleg barok művész, de az is csak csinyján. Ugyanígy nagyrészt többé-kevésbbé egyrendűek, monisták voltak a mindenség filozófiai ábrázolásai is, vagy primitívek, vagy klasszikusak, vagy barokak, ahelyett, hogy egyszerre háromformájuak lettek volna, azaz három fejezetük más-más ritmusu. Váltakozó ismétlődésben, hol az állandó anyagot jelölték meg a mindenség principiumaként (Parmenidesz, Spinoza), hol a váltakozó észt (Heraklitosz, Leibniz, Hegel), hol pedig az összeolvadó ösztönt (összefolyó érzékleteket — Pyrrhon, Enezidémosz, Hume, Condillac). Nem nyilvánvaló jele ez annak, hogy a filozófiai ábrázolást sem annyira praktikus szükség, az igazság keresése, mint inkább esztétikai gerjedelem irányítja?

Mi magyarázza a művészeti fejlődés előfutári szerepét, honnan van az, hogy az értelmi fejlődés praktikus érdekek helyett esztétikai elfogultság után igazodik? Erre dolgozatom végén válaszolok. Itt most elégedjünk meg a ténnyel, hogy pontosan a művészeti evolució szerint, fél- vagy negyedszázaddal a váltakozó primitív, klasszikus vagy barok stílsualakulások nyomán a filozófia történetében materialista, racionalista és szenzualista stílusu szemléletek ismétlődnek a primitív, klasszikus vagy barok kategóriák váltakozásával.

Esztétikai elfogultság számlájára lehet írni, hogy a más-másrendű filozófiai koncepciók, a materialisták, racionalisták és szenzualisták egymást kizárták, mintahogy a klasszikus ízlésű művészek elítélték a primitív vagy barok stílusú művészetet és viszont. Holott valósággal mindhárom stílusban alkottak halhatatlan műveket és mindahárom fölfogás födi a valóságot, pontosabban annak egyik-másik részét. Csakugyan, ha nemis az a hibájuk, hogy teljesen fiktívek, mégis a valóságot nem egészében, de csak egy-egy részében írják le. Mialatt a filozófusok vagy tudósok a világot primitív, klasszikus vagy barok stílusban mintázták, elfogultan a természetnek más-más oldalát tekintették, vagy a létezést, vagy az értést, vagy az érzést. Így tulajdonképen nincs is ellentmondás a különféle monista fölfogások közt, csak mindegyik másról beszél (aminthogy bárminemű belső ellentmondás is voltakép csak kétféle rendről tanuskodik). Dualista doktrinák egymásmellé- vagy -alárendelt két szubsztanciájukkal, akár az anyag meg az ész (Arisztotelesz, Descartes), akár az anyag meg az ösztön (Bergson) párosításával nem is békítik ki az eltérő monista szemléleteket, hanem mint egymást kiegészítő részeket egyesítik őket s így teljesebbek náluk (legteljesebb persze a trialista doktrina). Valóban nem kibékíteni kell az eltérő mindenségszemléleteket, nem kiemelni mindegyikből a közöset, mint az igazat. Ez meddő kísérlet volna: a primitív, klasszikus és barok rendnek nincs közös vonása. A három különféle rendű metafizika, mint a szivárvány színei kiegészítik egymást.

Annyiban tehát különbözik a filozófiai ábrázolás a művészeti szemlélettől, hogy dualista vagy trialista, kétrendű, illetőleg háromrendű, egyszerre állandó, változó és összefolyó alkotásokat képes létrehozni. Azonban hangsúlyozom, hogy még a teljesebb kétrendű metafizikai koncepciók sem az igazságkeresés eredményei, csupán az esztétikai elfogultság sugallatai; sőt esztétikai ihletből fakad a háromrendű szemlélet is, jóllehet ez maga az igazság (mi egyébként ugyancsak esztétikai eredetű).

Hogyan támad a dualizmus esztétikai gerjedelem nyomán?

Tudnivaló, hogy a változásrend egy különleges formája a kontraposzt, két tengely körül megfordított ismétlés (eltérőleg a szimetriától, mely egy tengely körül megfordított ismétlés), mit a klasszikusan hangolt lélek mindenekfölött kedvel. A kontraposzt esztétikai gyönyörűsége készteti az embert ellentétek megállapítására. Ez magyarázza meg, hogy a klasszikus velleitású lélek egy többtagú variációból miért emel ki kettőt — mik természetesen eltérnek egymástól, ám anélkül, hogy ellentétet képeznének — s ezek különbségét elfogultan túlozva, az ellentétig fokozza. Az ellentét-formának a klasszikus elfogultságú lélek különösen a logikában juttat túlméretezett szerepet. De a metafizikában is hasonló eredete van minden dualisztikus megkülönböztetésnek, a világ külső-belső, szubjektív-objektív, konkrét-absztrakt, anyagi-szellemi, én-nemén ellentéteknek.

Igen, a monizmus, dualizmus, trializmus esztétikai formák; az első primitív, a második klasszikus, a har-

madik barok rend. Így természetes, hogy a primitív (állandóságot valló) materializmus monista; dualista materializmus elképzelhetetlen. Viszont a klasszikus racionalizmus teljesebb dualista formájában, vagyis még monista formájában is ott lappang a dualizmus azáltal, hogy a primitív abszolutat nem képes kiküszöbölni. Mégis az igazi klasszikus formáju, a változásrendnek teljesen megfelelő koncepció nem a dualizmus, hanem a pluralizmus. Végül az érett szenzualizmus összefolyó mindenségével, mely váltakozó formában fejlődik, csak trialista lehet. Monista szenzualizmusban túlteng a primitív anyag, dualista szenzualizmusban, minő a Bergsoné, a klasszikus intellektus aránytalan szerepet kap.

Persze a monista felfogásban és hát a dualistában is a háromféle rend eredete és szerepe megmagyarázatlan maradt. Gondolkodóink csak úgy tudtak magukon segíteni, hogy a mindenségnek csak egyik vagy másik ritmusát írták le valóságosként — kiki a magáét — a többieket nemlétezőnek, fikciónak, illuziónak minősítették.

Mindenféle monizmus a maga szubsztanciája részére akarta kisajátítani az összes életmegnyilvánulásokat. Az egyik szerint az anyag ért is érez is, a másik szerint az ész létezik és érez is, a harmadik szerint az ösztön létezik és ért is. Ez nem is lett volna baj, mert hiszen (kivált a szubsztanciának) mindegy, hogy őt hogyan hívják, anyagnak, észnek vagy ösztönnek. A hiba magában a monizmusban van, az egyrendűségben. Teljes képet adni a mindenségről csak három renddel, csak trialista fölfogásban lehet. Ismétlem, nem az a fontos, hogy a bölcselő a mindenség szubsztanciáját hogyan nevezi, hanem hogy milyen ritmusra építi föl a mindenséget.

Minderről később részletesen szólok. Most csak azt akartam szemléltetően megvilágítani, miért lehetetlen bármelyik monista koncepcióval a teljes világegyetemet ábrázolni. A primitív materialista szemlélet elég jól formázza a létezést, de tehetetlen az ész és az ösztön megnyilvánulásainak visszaadásában. Ugyanilyen egyoldaluak a klasszikus idealista és barok szenzualista egyelvű szemléletek. A gőgös fizikusok kezükben a mérővesszővel, mialatt megvetik a pszikológusokat s kivált a szociológusokat, csak elfogultságukról tesznek bizonyságot. A logika klasszikus konstrukcióját és az esztétika barok áthatódását soha a matematika primitív nyelvére lefordítani nem fogják.

Hanem mit tesz Isten: A gondolkodó, ki monista vagy dualista szemléletben akarja ábrázolni azt, ami a valóságban háromféle ritmus szerint alakult, hiába mond nemlétezőnek a három ritmusból kettőt, vagy egyet, azok úgy el vannak egymással keveredve, hogy ábrázolásának egyik-másik részét elkerülhetetlenül a tagadott rész szerint alakítja.

Csakugyan, mint a művészeti alkotások, a bölcseletiek is mindig kevert formájuak, sohasem tiszták. A történelemben nem merült föl tiszta materialista, tiszta racionalista, sem kivált tiszta szenzualista fölfogás. Formakeveredésből született különösen a mekanista koncepció, a sztatikus materializmus és dinamikus racionalizmus keveréke. Továbbá hasonló kevert formát mutatnak a determinista és finalista elgondolások. Magától értődik, hogy a dualista fölfogások is kevert formájuak; általában is, de különösen azáltal, hogy két principiumuk közt a harmadik rend testvériesen el van osztva. Azonban magában a dualizmusban, mint ilyenben, nem szabad formakeveredést látni.

Bemutatok két táblázatot, melyek az antik, illetőleg modern metafizika történetét ölelik föl. (Utóbbit nem teljesen: az úgynevezett középkori, ám szintén modern filozófia elemzésével egyelőre adós maradok). E táblázatban a kevertformáju materializmus, racionalizmus és szenzualizmus törvényszerű váltakozásban szerepel. Ismétlem, a filozófia története különféle monista (pluralista vagy dualista) fölfogások váltakozásából áll, melyekben a háromféle rend elkeveredve jelentkezik.

Nem is egyéb tulajdonképen a filozófia története, mint a háromféle kategóriacsoport minden lehetséges kombinációja. Csakugyan a táblázatban figuráló metafizikusok szemléletének egyéni jellegét ugyanazoknak a kategóriacsoportoknak más-más kombinációja

AZ ÓKOR FILOZÓFIAI FEJLŐDÉSE

Klasszikus konstruktív tendencia								
Primitív arkaikus szakasz			Klasszikus fönséges szakasz			Barok hellenisztikus szakasz		
Myletosi iskola	Eleaták, Heraclitos, Pythagoras	Empedocles, Anaxagoras, Democritos	Socrates, Platon	Aristoteles	Peripatetikusok	Epicuros	Zénon	Szkeptikusok
Primitív	Klasszikus	Barok	Primitív	Klasszikus	Barok	Primitív	Klasszikus	Barok

AZ UJKOR FILOZÓFIAI FEJLŐDÉSE

Barok szimultanista tendencia								
Primitív materialista szakasz			Klasszikus racionalista szakasz			Barok szenzualista szakasz		
Bruno	Descartes	Hobbes	Spinoza	Leibniz	Locke	Francia materialisták XVIII. sz.	Kant (Berkeley)	Hume (Condillac)
Materialista	Racionalista	Szenzualista	Materialista	Racionalista	Szenzualista	Materialista	Racionalista	Szenzualista

teszi. Az egyik metafizikus a mindenséget térben végesnek, időben végtelennek, a másik térben végtelennek és időben végesnek stb. látja.

Mindazonáltal a filozófia alakulása nem pusztán kombinációs játék; világosan megmutatkozik benne a tendencia, hogy a materialista kategóriák visszaszorításával a fejlődés folyamán egyre inkább szenzualista kategóriák domináljanak, a világnak képét egyre bonyolultabbnak ábrázolva.

Ha valaki a táblázatom ellen ezt a megjegyzést szegezi: «kiváncsian várom, hogy fog kinézni a lehelféle szenzualista metafizika; de enyhén szólva, merészségnek tartom ilyesmiről beszélni a múltban!» — én ezt válaszolom: valóban a szenzualizmus a multban csak előkészítő munkálatait végezte el a metafizikának. Azonban éppen ez a tény, vagyis az, hogy a barok művészet kialakulása megelőzte a filozófiáét, bizonyítja fölfogásom helyességét.

Most pedig legfontosabb nagy vonásaiban (kissé talán rapszódikusan is) sorra veszem a háromféle filozófiai alapkoncepciót, amint a történelem folyamán szerepeltek.

MATERIALIZMUS. Legkevésbbé kevert formájában a primitív materialista szemléletet az eleata doktrina fejezi ki. Itt volt ugyanis a legegyszerűbb, minden későbbi visszatérésében a materialista koncepció természetesen gazdagabb s így, ha nem is kevésbbé primitív tendenciájú, de kevertebb megjelenésű volt. A Kszenofanesz kozmogóniája azonban, jóllehet nem azonos a tiszta abszolutummal, mégis azáltal, hogy minden relatívet fikciónak minősít, szinte egyenlő volt vele. A Parmenidesz, a Zenon tanítása szerint a mozgás minden változásával, sokféleségével együtt csak látszat. Nincs keletkezés, sem elmúlás, születés vagy halál, nincs teremtés, csak öröktől- és örökkévaló létezés, mely csupa szem, csupa fül, csupa értelem, s amely — a gondoló és gondolat egysugyanaz lévén — gondolatában már végrehajtja akaratát. Csak egyetlen létező van, ez pedig oszthatatlan, teli és hézagmentes, folytonos és végtelen, mely egyszerre egység és mindenség, amelyben minden egyéni sajátság fölolvad. Nincs idő, nincs tér, mely ezt a végtelenséget tartalmazza. Vagy ha van, akkor nincs létezés (Gorgiász).

Honnan vették az eleata gondolkodók világképüket, mely látszólag annyira eltér a mindennapi tapasztalattól? Létezhetett-e valaha ilyen tértelen és időtlen, mozdulatlan mindenség, amelyben nincsenek ellentétek, nincsen sokféleség, csak hasonlók, egyenlők, csak azonosság van, amely átörökítéssel oly mély nyomot hagyott az arkaikus, amúgyis naiv lélekben, hogy ez tapasztalás nélkül, pusztán apriori okoskodással kispekulálhatta azt? Föl kell tenni, hogy létezett, akárhány millió év előtt, akárhány millió évvel az ember, a szerves világ születése előtt. Ám ha nem is létezett volna, meg lehet érteni, hogy e naiv metafizikusok azt kispekulálták, oly erős volt a természetes elfogultságuk a változatlanság akarásában. Oly föltétlenül kívánták az állandóságot, hogy azt, minden változáson, mint a levegőn keresztülnézve, közvetlenül tapasztalták.

Mind állíthatjuk azt mi, racionalisták meg szenzualisták, hogy az egész mindenség mozogván, a primitív világnak is mozognia kell, hogy valamilyen dolognak csupán érzékeléséhez vagy emlékéhez szükség van egy másik, eltérő dologra, mely azt megelőzi vagy követi, minthogy ugyanazon dolognak folytonos érzékelése vagy emléke hamarosan elhalványodik, eltűnik az öntudatlanságban; röviden, hogy hamis az a gyakorlat, mely a mozgást mozdulatlanságként kezeli (Bergson) — a változatlanság primitív rendje élő valóság, melyet nem cáfol meg a lélek «öregedése», legalábbis a primitív elfogultság elég erős, hogy mindvégig érvényesítse ritmusát. Ne kérdjük hát, hogy az azonosság ritmusa miért a mozdulatlanságot foglalja magában, mikor tartalmazhatná az egész lassú egyenletes mozgást, vagy legalább a potenciális mozgást. Hát persze, hogy minden egyes kevertrendű konkrét esetben mozgást tartalmaz. Sohasem volt más mondva, mint hogy a mozdulatlanságot csupán a primitív tendencia fejezi ki. Fölösleges hát alkudozni; elfogultság marad elfogultság. És ne mondjuk azt sem, hogy az elfogultság nem igazság. Magától értődik, hogy nem egyetemes igazság, mindazonáltal részleges igazság. A primitív elfogultság megfelel a primitív valóságnak. Ami pedig azt illeti, hogy a mindenség a legapróbb porcikájában is mozog, ez nem bizonyít többet, mint hogy a mindenség a legparányibb porcikájában sem tisztán primitív, ám nem bizonyítja azt, hogy egy primitív tendencia nem létezik (mikor létezni, ellenkezőleg csak az létezik), sem pedig azt, hogy mielőtt a mindenség (bármily régen) megmozdult, előzőleg nem volt nyugvó állapotban. Hasonlóan az a tény, hogy a változás, a sokféleség minden tudatnak előföltétele, a léleknek csupán tiszta primitív adatait zárja ki, de nem zárja ki annak egy tisztán primitív tendenciáját.

Ez a primitív tendencia még arra is képes, hogy egy bizonyos határig visszatartsa a lélek öregedését. — Mindenesetre a koramaterialisták homogén ideje nem absztrakt spekuláció kitalálása, hanem tapasztalati valóság. A homogén tér és heterogén idő közkeletű megkülönböztetése mesterkéltebb, mint a naív eleaták homogén ideje. Valósággal a tér és idő egyaránt lehet homogén is, heterogén is, ezt a következő szakaszban a mennyiség és milyenség elemzésével kapcsolatban részletesen fogom kimutatni. Itt csak rámutatok a primitív népek monoton tam-tam muzsikájára, amelynek azonos szukcesszív pillanatai minden öregedésünk ellenére homogén idővé adódnak össze.

Persze a primitív idő és tér nem egy hosszúkás meg egy széles zsák, mely a mindenséget tartalmazza. A primitív képzelet egyáltalán nem ismeri az űrformát, mégha praktikusan alkalmazza is; legalábbis esztétikailag s így filozófiailag is ismeretlen előtte. Tudatában csak a domború, a teli szerepel. Vagyis pontosabban a primitív képzelet még ennél is sajátosabb, amint ezt a művészeti alkotásokból megállapithatjuk. Úgy látszik a művészek primitív periódusokban ösztönszerűleg egy olyan világ felé fordulnak vissza, melynek kiterjedése csak két dimenziós volt. Csakugyan, mielőtt az ember két lábra állt, négykézláb mászkálva laposnak láthatta a világot. Koramaterialista filozófusok kozmogóniája ennek alig mutatja nyomát; analóg forma legföljebb a föld és az égitestek tányéralakú elképzelésében jelentkezett. A neoprimitív művészek azonban még ma is egymás mellett (nem pedig egymásmögött) csoportosítják alakjaikat, miknek szilhuetjét hangsúlyozzák; építészek palásttípusú házakat terveznek, amelyeket úgy helyeznek el, hogy szemből (és nem sarokról) legyenek láthatók. Két dimenzióban mozgó lélek nyilvánul meg az egyetemes fejlődés alsó fokán: az ásványvilágban réteges képződmények formájában, a növényvilágban levelek, virágszirmok lapos, sőt fatörzsek egymásbadugott hüvelyszerű alakulásában.

Spekuláció ide, tapasztalás oda: bizonyos, hogy az eleabeli bölcselők az egyetemes művészeti fejlődés nyomában ábrázolták világukat olyanra, amilyenre. Valóban, ha a szallagról vagy a gyöngysorról — ezekről a legkevésbé bonyolult geometrikus sémákról, mik egyszersmind a legkevésbé kevert primitív díszítő motívumok — olvasták volna le kozmogóniájuk vonásait, akkor sem ábrázolhatták volna a világot sokkal primitívebben. Tény az, hogy a szallag valamennyi sajátsága, azonossága, egyszerűsége, kizárólagossága, tökéletessége, továbbá oszthatatlansága, telisége, következésképen áthatatlansága, folytonossága, sőt végtelensége, másrészt változatlansága vagy állandósága s így mozdulatlansága, örökkévalósága is, amint szinonim értékekként egymásból folynak, hasonlóan abszolút jellege, mi azonosságából, illetve végtelenségéből következik, végül szabadsága, ami pedig abszolút helyzetének következménye, egytől egyig majdnem tiszta primitív vonások, azaz csak annyiban nem ilyenek, amennyiben az értelem egyáltalán képtelen a tiszta primitív, az abszolútum elgondolására.

Az öntudatlanságból az értelem a változás folytán ébred föl és a szallagban képtelen potenciálisan föl nem tételezni a gyöngysort, az egyszerűségben az egyneműséget, egyformaságot, a mozdulatlanságban a mozgást, az osztahatatlanságban az oszthatóságot, a teliben a hézagosat muszáj föltételeznie. Igen, a szallag az értelem számára virtuális gyöngysor, ami már nem tiszta primitív forma, hanem némi klasszikussal kevert. A gyöngysor nem folytonos, csak ismétlődő, nem annyira önmagával azonos, mint inkább egyenlő elemekből álló, nem végtelen, sem örökkévaló, éppencsak meghatározatlan kiterjedésű és tartamú, nem mozdulatlan, hanem mogfordítható irányban egyenletesen mozgó, viszonya nem abszolut, hanem elemeiben koordinált (vagyis nem rendezetlen, de rendezett), sorsa tehát többé nem szabad, hanem szükségszerű, következésképen fejlődése előrelátható.

Hogy az oszthatatlan és végtelen abszolutum zárt egész-e, arra nem lehet felelni. Biztos csak az, hogy a gyöngysorszerűen rendezett mindenség nem zárt, hanem nyitott. Anakszagorasz atomisztikus világegyeteme ilyen mellérendelt elemekből álló nyitott egész.

Az abszolutum egyszerűsége, kizárólagossága lényegessége bizonyos értelemben tökéletességét jelenti. Abszolut szinonim tökéletessel, mely azonban nem jelent egyebet, mint kizárólagost, lényegest. Egyáltalán nincs neki az a kedvező jelentése, mit a köztudat neki tulajdonít. Tökéletesen rossz, tökéletesen szürke, érdektelen is lehet valami abban az értelemben, hogy ki van zárva belőle minden, ami nem szürke, nem érdektelen. Az abszolutum például éppen ilyen tökéletesen színtelen és hangtalan lény, se íze, se bűze, tökéletes közömbösség. Ennek ellenére az abszolutum példátlan vonzerővel bírt és bír az emberi képzeletre. Csupán a szenzualista gondolkodás tudott kitérni igézete elől; de az idealista és hát persze a materialista bölcselet az ember legfőbb erkölcsi céljául a tökéletesedést jelölte meg, éppenséggel nem mindig a szürkeségre gondolva. Helyesen a tökéletesség jelentését a buddhizmus fogta föl, mikor a legnagyobb boldogságot a nirvánában jelölte meg. Azonban a cinikus, sztoikus, keresztény filozófia is hasonlóan gondolkodott, mikor a világi örömökről való lemondást, a szegénységet ajánlotta a boldogság útjaként. Ellentétben az abszolutistákkal, kik a mindenség fejlődését a leegyszerűsödésben látják (Bergson is), a haladás a bonyolódás irányában történik.

A materialista bölcselőknek sok fejtörést okozott a gyöngysorszerű szubsztanciának ellentmondó jelleme, ami pedig mindössze a primitív és klasszikus tendenciák keveredésének hajtása. Spinoza a szabadság és szükségszerűség szinonim értékét úgy akarata kierőszakolni, hogy utóbbit megkülönböztette a kényszerűségtől, mondván, hogy csak a kényszerű nem szabad, a szükségszerű az. A dualisták könnyebben segítettek magukon: ők a szükségszerű sorsot a testnek, a szabadságot a léleknek juttatták (Descartes). Azonban több joggal lehetne a testet szabadnak, a lelket pedig szükségtől irányítottnak minősíteni, minthogy mégis csak az anyag az, mi primitívebb, s a lélek, mi klasszikusabb. A szabadságról gyönyörű költeményeket írtak a filozófusok primitív periódusokban, minők egyike a francia forradalmat szülte (liberté—egalité—fraternité). Magam részéről nem vitatom a szabadság szépségét, csak azt kifogásolom benne, hogy formája túlságosan elavult (őskorinál is őskoribb), mely amúgyis csak az emberek elfogultságában élt, hiszen mindig keverve volt egy adag alárendeltséggel. A klasszikus ókorban a fejlettebb kötöttség rendje, a barok modern korban pedig a még fejlettebb kölcsönösségé elfelejttették a szabadságot, mely csak mint visszajáró kísérlet izgatta a képzeletet. Igazán független nem is volt az ember soha, legföljebb az egyetlen abszolutum, melyben semminemű rendnek nincs nyoma. Bárminő rendnek, még a primitívnek keretében is elvész a szabadság. Igen, a primitív egyenlőség ritmusában a szabadság átalakul szükségszerűséggé. Röviden szabad a rendetlen abszolutum, szükségszerű a rendezett abszolutum, mely persze többé nem is abszolutum.

Spinoza azonban a primitív eleaták egy sokkal súlyosabb ellentmondását sem tudta föloldani, mely az Isten öntudatlan anyagi és mindentudó szellemi tulajdonsága között áll fönn. Ez az ellentmondás végigkísérte a skolasztikus filozófia fejlődését és a legújabb korban is csak úgy volt kiküszöbölhető, hogy (megkülönböztetve az értelemtől egy harmadik tényezőt, az ösztönt s ezt az elsőhöz keverve) a szubsztanciának intuitív képességet tulajdonítanak, mely mindent fölfog, csak diszkurzív értelmi funkciót nem végez.

A filozófiai ábrázolás történetében, mint a művészet váltakozó formáju fejlődésében, a primitív materialista szemlélet minden ismétlődésénél veszít lényéből, egyszerűségéből. Végleg azonban a materialista szemlélet nem hagyja magát legyőzni. A közvetlenül elmúlt kultúrában sorra fölállította az ok és okozat egyenlőségének, az energia megmaradásának stb. elvét. A XIX. században kimondták a pszikofiziológiai, majd a pszikofizikai parallelizmust. Mach, tagadva az ént, a világegyetemet egyenetlenül gyúrt tésztatömeghez hasonlította, amelyben a csomók képezik az egyéneket. Jobb hasonlata szerint a mindenség végtelen számú elemből összefűzött áramkör, mely, ha egyes elemek ki-kilépnek is belőle, újra és újra összezárul. Végül a materializmusnak sikerült megalapítani a kísérleti lélektan tudományát. Más lapra tartozik, hogy az újanalapított tudomány kísérletei miért nem sikerültek.

RACIONALIZMUS. A klasszikus ritmusú egyelvű világegyetem, ahogy sematikus grafikonja, a változatos sziromzatú, forgó rozetta is mutatja, nagy-, de végesszámú különös tagokból összeszerelt zárt egész. A zárt egységben a különös jellegű tagok hierarchikus viszonyban rendezkednek egymásalá. A kvalitások eme mindensége egy üres (homogén) térben szűnte-

lenül mozog, éspedig nemcsak helyét, de tulajdonságait is változtatja. Tartalma azért, ha nem is lényeges, nem is esetleges, csak változó lényegű. Változása pedig meghatározott irányú, vagyis fejlődése megfordíthatatlan, sőt módosíthatatlan, determinált. Ennek megfelelően életfázisai kiszámíthatók, ha előre nem is láthatók (miután előrelátni csak az azonosságot lehet). Kinek köszönheti halandó létét, melynek ideje kiszabatott? Sorsa csak egy felsőbb lénytől végeztethetett el. Nyilvánvaló a klasszikus egyelvű mindenség fölsorolt szinonim jellegzetességeiből, hogy a racionalista szemlélet nem képes kikerülni akár az abszolutum, akár a homogeneitás szerepeltetését, másszóval a dualista megoldás kikívánkozik belőle.

A forgó rozetta mint világkép kivált Heraklitosz és Arisztotelesz szemléletében szerepel. A két dinamista gondolkodó mint vérbeli klasszikus művész a mindenségben hasonló fontos jelentőséget tulajdonított a függélyes irányú mozgásnak is, de különösen az ellentétek ritmusának (kontraposzt).

A mindenség lényege egyetlen principium, a tűz, mely folyton változik; minden változás pedig a hidegmeleg, száraz-nedves stb. ellentétekből fakad, állapította meg a naiv spiritualista bölcs. De hogy az ellentétek miből fakadnak, hogy válik ellentétekké az egyetlen elem, a tűz, mely, hacsak átmenetileg, hacsak pillanatra is, változatlan — hiszen minden változás onnan indul ki és, ha nem is pihenni, oda tér meg — erről a titokzatos Heraklitosz töredékei nem adnak fölvilágosítást. Bergson ugyan a legnyomatékosabban hangsúlyozza, hogy a mozgásban nincs pillanatnyi nyugvás sem. Éppúgy, mint Hegel, ő is a változást tartja abszolutumnak; ő pláne, mint dualista, aki a mozdulatlanságot is valóságnak veszi, a «relatív mozdulatlansággal» szemben állítja a mozgást abszolutnak. Ami már sok a jóból, legalább annyira szemfényvesztő bűvészet, mint a Zenon okoskodása, mely a mozgásra rábizonyította, hogy áll.

Igazában a változatosság ugyanolyan ősi rend, mint az állandóság; a két rend kezdettől fogva összefolyt, egyik a másikat áthatva, tartalmazva. Az állandóságban potenciálisan benne van a változás, mely kifejlődve virtuálisan emlékeztet az állandóságra. A rozetta körforgása, melyet végestartamúnak és örökösnek is lehet tekinteni, világosan mutatja a változás és állandóság, az eszmélés és létezés együttélését. Klasszikus rendet képez e g y fordulat, mi véges változásokat tartalmaz, melyeknek azonban további primitív (azonos) ismétlése a létezés működése. A létezés, ez az ellenállhatatlan ismétlési hajlam virtuálisan ott lappang a változás egész tartama alatt és csak a pillanatra les, mikor juthat szóhoz. Nos másrészt ugyanígy vár potenciálisan ugrásra a változás tendenciája, a kettős ellentétek, vagyis általában a sokféleség. Azonban a klasszikus mindenség lényege a változás, ami mögött csak a primitív mentalitás keres valami állandót.

Anakszagorasz atomisztikus elmélete reakció is, haladás is volt az efezuszi naiv dinamizmus után. Visszaesést mekanisztikus elgondolása jelentett, haladást a pluralista koncepció. Azonban érett klasszikus formában a pluralizmus is csak a Leibniz monadológiájában jutott kifejezésre, ahol a materialista atomok spiritualizálódtak, vagyis mozgásba lendülve, változatosságot fejtettek ki. A mozgó mindenség egymástól eltérő elemei megannyi apró világot jelentenek, mik ugyan önálló életet élnek, egymással nem is érintkeznek, mindazonáltal előre megállapított harmónia folytán, de minden kényszer nélkül csoportonként egymásalá rendelt viszonyba lépnek. Így a csoport egyes tagjainak elvész az önálló értelme és csak az egész által kapnak jelentést, mint egy ház alapja, oszlopai, teteje. Eredetileg valamennyien lelkek, csupán a csoport királynéinak szolgálatában játssza nagyrészük a test szerepét.

A monadológia számos kritikusa kifogásolta a «metafizikai pontok» ellentétes tulajdonságát, önállóságát és hierarchikus viszonyát, minek önként vetik magukat alá. Láthatólag itt újra előbújik a dualista koncepció, mely minden egyelvű klasszikus szemlélet mélyén rejtőzik Hiába akarja hát bölcselőnk a test és lélek különbségének megszüntetésével azt leegyszerűsíteni. A test és lélek megkülönböztetését a nagy metafizikussal én is félreértésnek tartom, másrészt ugyancsak elfogadom ténynek, hogy a klasszikus formájú zárt mindeneségen belül szubordinált rendben elhelyezkedő csoportok — ami egy ember, egy állat, egy növény stb., miket csak spirituális szálak fűznek egymáshoz — mindig fönntartanak maguknak némi hajlandóságot az egész kinyitására, bizonyos autonómiára (szabadság), esetleg koordinációra, esetleg anarchiára. Hasonlóan a csoportok egyes tagjai, azok részei mindig készen állnak primitív önállósításra vagy rendetlenségre. Az individuáció titokzatos problémájának kulcsa a nyitott és zárt forma. A biológia, szociológia, pszikopatológia a konstruktív egész egyénieskedő részeinek számtalan esetét mutatja.

Dualista szemléletében Platon a változó látszattal szemben megkülönböztette az állandó ideákat, melyek viszonyuk szerint mégsem ko-, de szubordináltak. Az idealista filozófiában mesterkélt, pontosabban kevert formájú az, hogy az állandó ideák egyszersmind sokfélék, azaz, ha nem is változók, de változatosak. Erős primitív elfogultság kellett hozzá, hogy Platon a változó világot irreálisnak minősítse, ugyanolyan erős, mint az Arisztotelesz és nyomában a nominalisták klasszikus elfogultsága, mely viszont az ő «absztrakt» fogalmait nyilvánította üres szavaknak. Arisztotelesz dualista koncepciójának principiumaként az anyagot és a formát (észt) jelölte meg, mik azonban a mozgó valóságban a legszorosabban elkeveredve jelentkeznek. Szerinte a forma a tárgynak immanens része. Mégis az általános ideák, minők a fajfogalmak, fizikai törvények stb. sem többé, sem kevésbbé reálisak, mint a különös képzetek vagy egyszeri érzékletek, csupán primitívebbek azoknál. Arisztotelesz és a nominalisták kétségkívül ugyanakkorát tévedtek, mint Platon. Tény, hogy az absztrakt fogalmakat nem a konkrét képekből alakítják kivonás útján; ellenkezőleg azok alakítása megelőzi emezekét, aminthogy a primitív ábrázolás is megelőzi a történelemben a klasszikust.

A primitív ábrázolást azok mondják absztraktnak, kik a változatos klasszikus formát tekintik ősibbnek. Ilyen értelemben föl is vetődött egy teória, mely szerint a művészet fejlődésében egy «stilizáló» tendencia tetőzi be a «naturalista» törekvést. Azonban a műtörténet ilyen homlokegyenest ellenkező értelmű magyarázatához már elvakultság kell. Mennyivel súlyosabb pedig ennél az absztrakció teóriájának tévedése, mely hasonlíthatatlanul régibb, szélesebben elterjedt és mélyebben begyökerezett. Ám a fejlődés útja a differenciálódás és nem az egyszerűsödés. Csakugyan, mikor mi egy változatos (különös tagozatú) csoportnak megfelelő egyenletes (általános) tagozatú csoportra gondolunk, nem teszünk

egyebet, mint, persze gyorsabban, ugyanazon az úton lépésről-lépésre visszafelé haladunk, melyen a differenciálásban előrejutottunk. Határozottan, az egyenletes csoport általános egyes alakja emlékünkben régen készen él. Előbb ismerjük a néger általános képét, mint a különféle fekete fajok eltérő vonásait, illetve egyik-másik szenegáli egyszeri jegyeit.

Azok, kik az absztrakció elméletét kitalálták, nem gondoltak arra, hogy a világ nem volt kezdettől fogva ennyire változatos, mint ma, hogy a gazdagon bonyolult természetet ennek nagyon is szegény ősállapota, a szabályos csillagrendszert alaktalan ködfoltok előzték meg. Nem gondoltak arra sem, hogy mindössze néhányezer év előtt, mikor tehát a természet képe már többé-kevésbbé azonos volt a maival, az emberek nem azt látták benne, nem azt olvasták ki belőle, mint mi. Miért nem fedezték föl az őskorban azokat a természettörvényeket, miket mi és miért nem hagyták meg számunkra azokat a titkokat, miket az ősemeberek megfejtettek? Nyilván azért, mert nem mindegy, hogy a természet titkait milyen sorrendben fejtik meg. Bizonyára vannak kevésbbé bonyolult és bonyolultabb törvények és a kevésbbé bonyolultakat előbb kellett fölfedezni, hogy a bonyolultabbakat meg lehessen érteni. Absztrahálni csak abból lehetne, amit az ember már ismer. De hogyan absztrahálhatott volna a primitív ember a bonyolult jelenségekből, miket nem ismert? A primitív ember nem ismeri a változatosságot, szeme előtt terülhet az el, nem veszi észre; túlbonyolult az neki, nem foghatja föl.

Az absztrakció nem sajátos, kivált nem a legmagasabbrendű tevékenysége az emberi elmének, amint ezt pedig Kant is állította. Hogyan is lehetne az «absztrakt» típusú, egyszerű strukturájú őskori művészet magasabb szellemi teljesítmény, mint a mi diverz, sőt heterogén rendű művészetünk.

Dualista szemléletében Descartes a testet és lelket (anyagot és szellemet) különböztette meg. Az első legjellemzőbb tulajdonsága a kiterjedés, mitől a második lényegében mentes. Bármennyire teljesebb a dualista koncepció a monistánál, a világnak kettéválasztása testre és lélekre, külsőre és belsőre nem helytálló, mint ezt Leibnitz megvilágította. Ehhez nekem is lesz néhány szavam és később mégegyszer hozzászólok.

Bergson átvette és kifejlesztette a Descartes fölfogását azáltal, hogy a kvantitásokat az objektív külvilág tulajdonának minősítve, száműzte a szubjektív érzésvilágból, melyet kizárólag kvalitásokkal népesített be. Az «intuició filozófiája» azonban, mely anyag-ösztön principiumpárjával inkább szenzualista és a kettőjük objektív-szubjektív egyesüléséből származó értelemmel tulajdonképpen burkolt trialista szemlélet, fenékig félreérti a világot. Mint a szinonim homogénség, kvantitás, eksztenzitás vagy tér megfelelő ellentéteit, egyértelműnek minősítette a heterogeneitást, kvalitást, intenzitást és időt (durée).

Holott tény, hogy ugyanazokat a formákat lehet megtalálni a kül- meg a belvilágban. A homogeneitás nem sajátosan objektív tulajdonság, nem csupán a tér jellege; homogén érzés is, tehát homogén idő is van. A tam-tam ilyen homogén muzsika, mely homogén, primitív időben tart. Viszont változatosságot, heterogeneitást, minő a rotációs, a gyorsuló mozgás, a centripetális és centrifugális erők eredője, a külvilágban is találhatni. Bergson tagadja a homogén idő létezését; neki az idő azonos a változással; számára a tam-tam minden ismételt ütése más, mint az előző. Számára igen, de nem a primitív ember számára, ki elfogultságában még a valóságos változatosságból is kierőszakolja az azonosságot. A primitív ember muzsikáját nem azért sorakoztatja egyenlő elemekből, mert változatosságot akar benne találni; ha ezt akarná, akkor mindjárt változatosságot vinne dallamába.

A primitív művészet semmi esetre sem objektív, a klasszikus nem szubjektív (nem szólva arról, hogy ha mégis ilyenek volnának, nem tudnók milyennek minősíteni a barok művészetet). Bizony a nagysági viszonyok is érzések, lelki tartalmak; erről minden művész, díszítő, építő vagy ábrázoló meggyőződéssel tanuságot tesz. A kvalitások mindössze másforma érzések, másforma lelki tartalmak. Az előzők primitív, az utóbbiak klasszikus formájuak.

Talán az vezette félre a művésznek is kiváló Bergsont, hogy a mennyiségek a nem-művész ember lelkében elvesztették esztétikai értéküket s az értelmes mérés eszközévé váltak? Szerinte csak az objektumot, a teret lehet mérni, a szubjektumot, az időt nem. Az igazság mindössze az, mit egyébként ő is állított, hogy a kvalitást nem lehet összemérni a kvantitással, a klasszikus formát a primitívvel, vagy legalábbis nem lehet csonkítás nélkül. Azonban az már mindegy, hogy ezt a csonkítást a külvilágban, vagy a lélekben hajtjuk végre, hogy a primitív kvantitást a térbeli vagy az időbeli kvalitásra erőszakoljuk rá. A heterogén időt csakugyan nem lehet mérni, de a heterogén teret sem, az állandó időt pedig miért ne lehetne? Minthogy a valóságban tér és idő minden jelenségen elválaszthatatlanul együttmutatkozik, képtelenség olyan gépet szerkeszteni, mely a homogén teret mérve, ne mérné egyszersmind az időt is. Amilyen önkényesen Bergson állítja, hogy a gép csupán a teret méri, de az időt nem, olyan önkénnyel egy másik gondolkodó is állíthatja, hogy az csak az időt méri, de a teret nem.

A tér és idő fogalmának tisztázatlanságához erősen hozzájárul, hogy a gondolkodók nem mindig különböztetik meg a testet a tértől olyan határozottan, mint a telit az ürestől. Bergson pl., aki hangsúlyozza, hogy a mindenség teli test, melyben nincs hézag, üresség, állandóan úgy beszél a térről, mintha az nem volna üres. Holott, ahol nincs hézag, ott nincs tér. Már akkor világosabb a Kant interpretációja a tér és idő szerepéről, mely ezeket a gondolkodás formáinak minősíti. Azonban éppen ezt az értelmezést támadja meg Bergson azt állítva, hogy a homogén idő nem más, mint a tér, a térnek negyedik dimenziója, melyről mostanában oly sok szó esik. Mikorára a negyedik dimenzióról több adatunk lesz a maiaknál, bizonyára nem Einsteinnek és híveinek, hanem Bergsonnak lesz igaza abban, hogy azt térjellegünek és nem időjellegünek ítélte. Azonban abban nincs igaza, hogy az akár három-, akár négydimenziós tér szemben az idővel szükségképen homogén.

Ami végül az eksztenzitás és intenzitás viszonyát illeti, ez éppen nem jelent olyan ellentétet, mint az objektumé és szubjektumé, a homogeneitásé és heterogeneitásé, miket Bergson a térrel, illetőleg az idővel is szinonimnek tekint. Ex és in lehetnek a külső-belső ellentétet kifejező igekötők, de intenzív nem ellentéte eksztenzívnek és kivált minden csak nem szinonimája heterogénnek. Az intenzív kevert jelleg, éppen a kvantitás és kvalitás, a homogén és változa-

tos, a primitív és klasszikus keveredését fejezi ki; egyszerre jelent mennyiséget és milyenséget. Vajjon nem az ejtette tévedésbe a pszikológia mesterét az intenzitás eksztenzív jelentősége felől, hogy azonos intenzitást kinyújtott és összepréselt állapotban is lehet találni? Bármenyire csudálatosak a sűrítés és ritkítás jelenségei, azok végeredményképen az egyenlőség rendjének újabb megnyilvánulásai.

A klasszikus antitézisek, mint a világ diverzitásának alapja, nem elégítették ki a Kant barok ízlését, miértis az ellentétes kategóriapárokat, hogy kibékítse őket, megtoldotta egy harmadik taggal (tézis-antitézis-szintézis). Hegel, aki először kezdte kutatni a fejlődés rendszerét, abban logikai értelmet talált és pedig pontosan az ellentmondás és kibékítés tendenciáját. Míg azonban a Kant differenciált kategóriái hármas komplekszumokat képeztek, a Hegel rendszerében a hármas csoportosítás csak látszat, igazában ott továbbra is csak kettős szakaszok ismétlődnek, hiszen a szintézis azonos benne a tézissel. Mintha két istenség pörölne a történelemben, az egyik folyton ellentmond, a másik csittitja. Valóságban a történelem rendszere, mint egy csavarforgásos barok arabeszké csakugyan váltakozó hármas szakaszokat mutat, miknek részei azonban éppenséggel nem az ellentmondás és kibékülés tendenciáját fejezik ki, hanem a fokozatos bonyolódást. Ezt megelőző írásaimban már többször kifejtettem.

SZENZUALIZMUS. Ki lehetett a boldogtalan ember, ki legelőször jött rá a dolgok illuzórikus értékére? Régen élhetett, mert már az állatok is ismerik a tükrözés tüneményét és sokat mérgelődnek rajta. Tény, hogy a görög filozófia kezdettől fogva küzdött a kétség ellen, mit az érzéki tapasztalatok támasztanak a létezés felől s végülis elbukott a hiábavaló birkózásban. Enézidémosz, a Krisztus kortársa kilenc pontban foglalta össze a tapasztalatokat, mik egyrészt az érzékek gyarlósága következtében, másrészt a dolgok viszonylagossága folytán a világot megfoghatatlannak mutatják. Szerinte az ember csak tüneményeket és viszonyokat érzékel, de nem ismeri a dolgokat magukat; tudja, hogy minők a tárgyak egymással és vele kapcsolatban, de nem tudja, hogy minők önmagukban. Ez az egyre kétségbeesettebb kétely a modern filozófiában fantasztikus ötleteket teremtett, minő a szolipszizmus, mely a világot az én káprázatának minősítette, azt állítva, hogy egy tárgy megszűnik abban a pillanatban, mikor az ember hátat fordít neki. Kivált az angolok, Hobbes, Locke, Berkeley, Hume vetekedtek a lét tagadásában, nemzeti iskolát csinálva a szenzualista szkepticizmusból.

A barok filozófusok pesszimizmusát fokozta, hogy éretlen szenzualista mindenségszemléletükbe sok primitív (materialista) vonás keveredett el, amitől ábrázolásuk circulus vitiosus lett. Míg egyrészt azt tanították, hogy a világ az én káprázata, másrészt azt vallották, hogy az én a világ káprázata (epifenomen), mintha az én megvolna, csak a világ nem léteznék, helyesebben a világ volna meg és az én nem léteznék. Így nem csoda, ha Poincarré kimutatta, hogy a szenzualizmus eredendő hibában szenved és lényegénél fogva nem alkalmas, hogy belőle valaha is önálló szemlélet alakuljon.

Azonban a földről is kimutatták egyszer, hogy nem lehet gömbölyű és sok egyébről, ami megvalósult, megelőzőleg bebizonyították, hogy képtelenség. Szolgáljon a Poincarré okoskodásának jellemzésére a következő példa: Szerinte annyira nem lehet a világról megfelelő képünk, hogy ez akár ezerszer is megnagyobbodhatnák, vagy megkisebbedhetnék, anélkül, hogy mi ezt észrevennők. Nos, én nem vagyok sem fizikus, sem fiziológus, de ezt bátran megkontrázom; állítom, hogy mi nyomban észrevennők, ha hasonló csoda esnék. Bármilyen símára csiszolt ugyanis egy fölület eredetileg, százszorosan megnagyítva rücskös lesz, amit még az én hasonlóan megnövekedett és rücskösödött szemlencsém és -idegem is közvetíteni fog; ami pedig az érzékenységemet illeti, a fizikusnak nincs joga azt állítani, hogy az testem növekedésével fordított arányban tompul. Hanem ez még semmi; annál kevesebb, mert a fizikus képes kijelenteni, hogy van joga, ha egyszer képes volt a szóbanforgó állítást nyilvánítani. Ellenben észrevennők a világ megnagyobbodását sok egyébről is. Ha egy köbméter térfogatú ládában, mely ezerszeresre fog nőni, az egyik falán elhelyezek egy köbdeciméter nagyságú egy gyertyafényű égőt, ami egy köbméterré és ezer gyertyafényűvé növekszik — a lámpával szembenálló fal tízszeres erővel lesz megvilágítva, minthogy a lámpa köbszerűen nőtt világítóereje a távolságnak csak négyzetével fogy. A Poincarré példája nyilvánvalóan ellene tanuskodik hát; tévedése a legfrappánsabb bizonyítéka annak, hogy az ember a világot helyesen érzékli, hogy a világ olyan, amilyennek látjuk.

Dehiszen a világ relatív és ezerfélének látjuk! vetik ellenem a szkeptikusok. Perszehogy ezerfélének látjuk, minthogy valósággal ezerféle is, ezer relációban ezerféle. A hiba nemis a világban van, mely olyan, aminőnek látjuk, összefolyó, hanem bennünk, kik ott körülhatárolt, elszigetelt tárgyakat keresünk.

Lám a művészek, ha öntudatlanul is, vagy tán éppen ezért, csupán ösztönükre hallgatva, jobb filozófusok voltak a hivatásos bölcselőknél. A barok ábrázolók alkotásaikban megmutatták, hogyan kell helyesen értelmezni a viszonylagos világot, melyet érzékeink, bár nem kimerítően, de elég jól mutatnak nekünk. Nem is kell a Tintoretto rengeteg Paradicsomát, elég egy tenyérnyi arabeszktöredéket, az összefolyó mindenség eme sematikus grafikonját megtekinteni, hogy a teljes világegyetemet érzésünkben fölfogjuk. Csakugyan a heterogén indákból összefont csavargó arabeszk híven ábrázolja a keresztezett tömegű világ zavaros képét, melyet ésszel fölérni nem is lehet, csak ösztönnel átérezni. Bergsoné az érdem, hogy ezt először fölismerte. Ennek a világnak léte szimultán, terjedelme szaggatott, lénye váltakozó, kora időszakos, élete föltámadó. Sorsa véletlen, fejlődése meglepő. Tartalma esetleges, egésze töredékes. Legapróbb részei is vegyültek, mégis fölbonthatatlanok; fölbontani őket annyi, mint megölni. Jellegük több mint különös, egyszeri. Rendjük az áthatás, viszonyuk a kölcsönösség, korreláció. Mozgásuk a mozgás mozgóról tekintve. Irányuk reciprok.

Azonban ez a szellemi fejlődés rendje: a filozófiai ábrázolást megelőzi a művészeti szemlélet. Nemcsak a szenzualista ábrázolást, melyet csak a jövő fog kifejleszteni, előzte meg a modern barok fölfogás, de a racionalistának, illetve materialistának is előttejárt az antik klasszikus és prehisztórikus primitív művészeti elgondolás. Az egyetemes fejlődést nyilván az ösztön löki, az érzés vezeti.

Ám ha az élet fejlődését valóban az ösztön, az esztétikai gerjedelem irányítja, honnan származik akkor az életben a rendetlenség, a csúnyaság, a diszszonancia? Mint következetes dualista, ki az anyagnak tulajdonítja az egyik rendet (egyszerűség), a lélek-

nek a másikat (sokszerűség), Bergson kereken tagadja a rendetlenséget. Tagadását így indokolja: A rendetlenség a rend ellentéte volna. Azonban nem egy rend van, hanem kettő, mik tényleg az ellentét viszonyában vannak egymással. Az, mit hibásan rendetlenségnek neveznek, nem egyéb tehát, mint az egyik vagy másik rend, a szemponttól függ, melyik. Világos magyarázat, éppencsak hogy kissé egyszerű, ami nem szükségképen jelenti, hogy igaz, minthogy vannak komplikált igazságok is. Nézzük például, hogyan jelentkezik a rendetlenség háromformáju rendszerben, ahol az ellentét ritmusa nem mond semmit. Itt a bonyolultabb rend lesz mindig rendetlen a kevésbbé bonyolult szempontjából, de nem megfordítva, minthogy a bonyolultabb magában foglalja a kevésbbé bonyolultat, mit legrosszabb esetben «halottnak», «absztraktnak» tekint. Már a konstrukció sem tetszik az egyszerű léleknek, azt értelmetlennek találja, annál kevésbbé szimpatikus neki a fonat, az áthatás, mit maga a szerkesztett lélek sem tud fölfogni. Kétségkívül a kombinált rendű szimultanista forma rendetlen, csúnya, disszonáns a primitív és klasszikus lélek érzékének, sőt még a kevéssé érett barok léleknek is. Ám még ezenkívül is akad rengeteg rendetlenség: az akaratlan kombinációk, a véletlen szeszélyes keresztezései.

Meglehet, hogy az ultrabarok lélek egyidejüleg föl tud fogni bármiféle kettősséget, még a véletlen keresztezéseit is. Egyelőre azonban a legfejlettebb ízlés is csúnyának és disszonánsnak fogja találni az élet heterogén elemeinek bizonyos véletlen találkozásait. Megértem, hogy a következetes materialisták és racionalisták tagadják a véletlent, az élet különféle mozgásainak esetleges és szeszélyes összeütközését, miket azonban megértett a szenzualista Epikurosz, ki a rézsutos vonalat jelölte meg, mint a lehetséges, két cél közt céltalan mozgások irányát. A materialista és racionalista hivők meg vannak győződve, hogy a determinizmus elve kizárja a véletlent. Mintha a testek szándéktalan összeütközését megmagyarázná az, hogy ismerjük mindkét test mozgását egyenkint. Nos, valóban azok közül egyik sem véletlen, aminthogy a véletlen nem is egy esemény. A véletlen két esemény. Világosan szólva a véletlen két vagy több esemény kereszteződéséből áll, ami lehetne szándékos is (minő a barok szimfónikus muzsika), éppencsak a véletlen esetében nem az. Minthogy az inert világ nincs szándékosan, vagy csak alig van barok rendben ritmizálva, semmi sem természetesebb benne, mint a gyakori véletlen, előrenemlátott összeütközések. A matematikus neveléső Poincarré, ki a legfínomabb elemzések mesterének hírnevét szerezte meg magának, nem értette meg a véletlent. Egy tucat példát sorolt föl, hogy bebizonyítsa a véletlen képtelenségét. Ebből tizenegy nem kettős, hanem csak egyszerű mozgásról szólt, minő pl. a hegyére állított kúp eldűlésének iránya. Így persze bizonyítása fölényesen sikerült. Egyetlen példája volt valóban szimultanista: a ház előtt elhaladó ember, kinek fejére esett a tégla. Ám elfogultságában ebből a példából is ki tudta mutatni, hogy Krisztus korában elindult egy ismeretlen mozgás, mi végső oka volt a tégla és koponya összeütközésének. Csakhogy, ha nincs is kizárva, hogy egy mozgásból kettő legyen, ez a kettő nem lesz egymással összefüggésben. Ha pedig mégis összefüggésbe kerül, még pedig valakinek határozott szándéka nélkül, akkor, nos akkor ez lesz az, amit véletlennek neveznek.

TRIALIZMUS. A szenzualista szemlélet is lehet egyelvű, kételvű, meg sokelvű és háromelvű is lehet. A pluralizmus és dualizmus tarthatatlanságára már rámutattam (és vissza is térek még rá), most meg fogom vizsgálni, mi a különbség a monista és trialista szenzualizmus közt, melyik elgondolás fedi a valóságot jobban.

A szenzualizmus monista elgondolása szerint a mindenség principiuma anyag és ész nélkül egymagában az ösztön lehetne, mely elsősorban érez, de ezenkívül ért is és létezik is. Ez felel meg nagyjából a pluralista fölfogásnak; mely éppencsak az ösztönt nem jelölte meg az érzések szülőjeként, egyébiránt az ismereteket és létezésüket mindössze az érzések fokozatos elfakulásának tekinti. A kissé primitív monista szenzualizmust vallottam én is még rövid idő előtt, amint ez meg is felelt készülő barok kultúránk primitív periódusának. Ehhez képest, ha nemis tagadtam a három rend realitását, mindahármat az ösztön teremtményének véltem, visszautasítva az észnek és az anyagnak bárminő szerepét. Így kellő ügyességgel ki is mutattam az emlékezetnek illuzórikus voltát, mit Bergson, mint az intellektus kézzelfogható megnyilatkozását jelölt meg. Okoskodásom ez volt:

Az ész nem tanuskodhat az ész realitása fölött, mert ő maga illuzió. Azonban nincs is rá szüksége az életnek. Nincsen szüksége egy raktárra, amiben fölhalmozza az ismereteket: az egyszerű és bonyolult rendek megőrződnek maguktól. Csakugyan egy ismert melódiát végig követni nem az emlékezetünkkel tudunk; annak egyes hangjai egységes szerkezetet képeznek, s így mindegyik potenciálisan magában foglalja a következőt. Az új dallam szerzője is pontosan tudja ismételni zenei ötletét, anélkül, hogy fejében egy szallag volna raktáron, amin az egymást követő hangok föl volnának jegyezve. Minthogy legszebb és legújabb melódia csak egyetlen egy lehet, mihez hasonló nincs, mit módosítani sem lehet, az emlékezet nélküli zeneszerző azt ismételve nem kockáztatja, hogy egészben vagy részben összecseréli más melódiákkal, amelyek csak ismertek lehetnek, kopottabbak, tehát kevésbbé érzékiek, vagy disszonánsak. Mindössze tehát csak újra ki kell találnia, amit annál könnyebben megtehet, mert az új dallam hatalmába ejtve egész lelkét, elárasztja azt, kiszorítva onnan minden egyéb érzést vagy gondolatot. Akarva-nemakarva kitalálja hát újra és újra addig, mig végül az éneklése gépiessé válik, ám ismét anélkül, hogy valami emlékezetet igénybe venne. — Nos minden kitalált vagy átvett ismeret régi ritmus, amelynek visszaidézése gépies, esetleg automatikus lett. Nincsenek azok fölhalmozva semmiféle raktárban: esztétikai összefüggésük elegendő, hogy elemeik egymásután bukkanjanak föl a tudat fölszínére. Egyenkint bukkannak föl az elemek, szigorúan egyenkint, ahogy valósággal a dallamban sorakoznak, nem pedig egyszerre többedmagukkal, ami szintén arra vall, hogy sehol sem rejtőznek együttesen. Legföljebb akkor válik több gondolatelem egyszerre tudatossá, mikor egyidejüleg több melódia fut a tudaton keresztül, amint a gramofon korongjának barázdája is, mialatt a tű alatt elhalad, egész szimfóniát hord magában. Mindez fölöslegessé teszi az emlékezetet, ha ugyan nem akarjuk így nevezni magát az esztétikai szervezettséget, a ritmust.

Hasonlóan az anyagot a lustasággal (tehetetlenséggel) azonosítottam, mint ami azonos az ösztön kifáradásával.

Lehel Ferenc

Így az észtől és anyagtól egyaránt elvitattam egy-egy sajátos rend birtokát, mindahárom rendet az ösztön kifejlődésének tulajdonítva. Elgondolásom mellett döntően szólt az a tény, hogy a minden fejlődést megelőző művészet alakulásában váltakozva mind a három rend szerepel, következésképen mind a hármat művészek találják ki s csak utánuk fedezik újra föl a filozófusok, tudósok és teknikusok. A három rend előbb érzést fejez ki, aztán ismeretet és végül létezést (kényelmet). Igen, az emberiség haladását művészek irányítják, föl kellett tennem, hogy a mindenség fejlődését is ösztön vezette. Márcsak azért is, mert, mint a műtörténetben, a mindenség evolucióiában is a három rend nem egyszerre, de egymásután bontakozott ki, mint fokozatosan bonyolultabb rendek. Hogyan gondolhattam volna, hogy három principium kezdettől fogva együtt működve, mégis váltakozva egyenkint dominál vagy lapul.

Hanem, mikor a fejlődés rendszerét vizsgálva megállapítottam a világszemléletem történeti helyét: barok tendenciájának primitív kilengését — megértettem, hogy a jövő filozófiája csak teljesen barok, trialista lehet. A jövő olyan szempontokkal fog szolgálni, mely a mindenség trialista összetételére élesen fog rávilágítani. Ha a fejlődési táblázatomat jól állítottam össze, akkor az újkor hajnalán misztikus ihletben fogant gondolat. mely az apa-fiú-szentlélek hármas istenséget, az anyag, az ész, a szeretet egyesült mindenségét kitalálta, a közeljövő filozófiájában tudományos igazolást fog kapni.

Biztos ma csak az, hogy a dualizmust föl kell számolni, de legalábbis erősen revideálni kell. Ha nemis alaptalanok a kételvű én-nemén, szubjektív-objektív, belső-külső megkülönböztetések, a dualista gondolkodók túlmesszire mentek következtetéseikkel, mikor a világ két része között alapos eltérést tételeztek föl, kétségbeesve, hogy a külvilágot sohasem fogjuk lényegében megismerni. Furcsa ez a kishitűség (Minderwärtigkeitsgefühl), mely csak azért nem hiszi el, hogy az ember a teremtés koronája, mert az ő földje túlkicsiny pont az univerzumban s mégha a legnagyobb volna is, nem hisz a szerencséjének, hogy majd éppen ő lesz a mindenség királya. Ha a szkeptikusok nem volnának ennyire kicsinyhitűek, megnyugtathatnák magukat el nem oltott tudásszomjukért avval, hogy hiszen a külvilág sem ismerhet meg bennünket és hátha a kölcsönös egymástmegnemértésen a túloldal veszít? Azonban mondtam már, hogy a szkepticizmus a masochizmushoz hasonló betegség, a benne szenvedő addig boldog, míg gyötrődhet és akkor lenne boldogtalan, ha nem találna több alkalmat a kételkedésre.

Ám a valóság az, hogy a külső és belső közt eredetileg különbség nincs. Mikor én keringőzöm, e tánc ritmikus mozdulatait végrehajtva, magamban homályosan érzékelem a geometrikus vonalakat, miket testem leír. Tudom, hogy jelentékeny különbség van a belső szenzációm és a között a kép között, mit a tükröm mutat. Csakhogy ha elemzem a különbséget, akkor megállapítom, hogy az a belső, illetőleg külső elemek megfelelő hozzákeveredéséből származott. A külső képben a környezet, világítás, a ruházatom, a belső szenzációban a közérzetem, bizonyos uralkodó érzelmek keverednek el; ezek teszik a kettő különbségét, nem szólva arról, hogy a látási érzékenységem hasonlíthatatlanul finomabb, mint az izomérzékenységem. Minél jobban csökkentjük az egyén összetételének bonyolultságát, annál kevésbbé bonyolult lesz úgy külsejének, mint belsejének összetétele, következésképen kisebb lesz a különbség ezek közt. Végre megállapíthatjuk, hogy a többé-kevésbbé egyszerű egyén külseje egyenlő a belsejével. Igen helytelenül idézgette hát Bergson a fölemelt kar példáját a külső és belső különbségének igazolására. Mindkettő lényegileg azonos: minden dolognak a külseje a belseje. Nem lehet benne kétség, a kristályok alakja nem véletlenül szép, pláne nem a mi kedvünkért tetszetős; saját maguknak akarnak alakjukkal tetszeni, szép testük szép lelküknek felel meg. Határozottan, ahogy Leibniz mondta, nincs is nekik testük, amit mi így hívunk, az az ő lelkük.

Bármily ősi korban történt, hogy a végtelen, megszakítatlan, tömör, álló abszolutum porrá málva mozgásnak indult, az egyes porszemek közt (a Leibniz metafizikai pontjai), mik természetesen egymáson kívül voltak, semmi különbség nem volt, ellenben valamennyien magukban foglalták minden fejlődés lehetőségét, mindannyian egyaránt bírva a létezés, értés, érzés képességét, az anyag, ész, ösztön fakultását. A fejlődés folyamán következett be az eldifferenciálódás, mit elősegített egyes pontok szimpatikus szövetkezése, gátolt más szövetségek ellenségeskedése. Mindenesetre az eldifferenciálódott szövetségek akaratukból formálták magukat olyanra, amilyenre; tudták és érezték külsejük alakulását. Tudták és érezték mozgásukat, színüket, hangjukat, hevüket, valamint szimpátiájuk és antipátiájuk útján fölfogták a kívülálló szövetségek tulajdonságait, ahogy mi megérezzük barátaink vagy ellenségeink gondolatát és szándékát közelről, esetleg távolról. Igen, a szín, a hang és hő nemcsak szubjektív affekciók, de objektív tulajdonságok is. És ha nem kevésbbé igaz az is, hogy objektív helyükön rezgések vannak, ilyen rezgések a fölfogó objektumban ugyancsak vannak. Ez a Bergson fölfogása is, de Hegel még többet állított, hogy mozgás és észlelés ugyanaz.

Nem igaz tehát, hogy a szubjektív világ eltér az objektívtől. Ellenben igaz az, hogy gazdagabb nála. Amint a fejlődés folyamán az ember klasszikus testi kialakulása után barok stílusban tovább folytatja lelke haladását, a művészet terén olyan műveket alkot, mik a természetben ismeretlenek. Magában a természetben barok elfogultsággal képes olyasmit látni, mi abban valósággal nincsen. Csakhogy ennek a kizárólagos belső lelki állapotnak is objektív jelleget ad a kollektív stílus, a műalkotás pedig annak valóságos objektív megtestesülése.

Másrészt a mindenség én-nemén, szubjektív-objektív, belső-külső disztinkciója mégiscsak alaptalan, mesterkélt, nem egyéb klasszikus fikciónál. A barok valóságban, mely a fejlett szellemek előtt föltárul, minden én-nemén határvonal nélkül összefolyik. Nemcsak a szenzációról nem tudjuk, hogy objektív-e, vagy szubjektív, de minden tudattartalmunk korrelációban van egymással és a külvilággal. Kül- és belvilág szakadatlanul változó értékei kölcsönösen viszonylagosak.

Mindazonáltal ez ne ejtsen bennünket kétségbe! Inkább keressük a kölcsönös viszonylagosság törvényeit. A primitív körülhatárolt testek helyett barok korrelatív törvényeink lesznek, sokkal bonyolultabbak persze amazoknál, de nem kevésbbé reálisak. Főleg a barok valóságot nem átérteni, de átérezni kell. Ez a misztikus fölolvadásban átélt valóság a legigazibb valóság.

(Folytatása következik)

K R Ó N I K A

ÖNKRITIKA. Jubilálok: huszonöt év előtt adtam ki első könyvemet, A Művészet Bölcseletét. Zsengémmel ugyan nincs mit hencegnem — nagy galimatiász az, mit elégetek, ha valahol egy példányát megtalálom és vissza tudom vásárolni — mégis huszonöt évet töltöttem tollal a kezemben és róttam a mondatokat, mihez (soha nem volt kétségem benne) nincs tehetségem. Az, hogy nem értem el a munkámmal semmit, az, hogy jubileumomon senki nem üdvözöl, nem nyugtalanít, már régen nem számítok erőmön felüli munkámért elismerésre; az elhagyatott öregségtől sem félek, olyan siralmas vég nem érhet, hogy attól én visszariadjak és okosabb pályára térjek át.

A bevezetésből láthatja az olvasó, hogy az életem ez ünnepélyes percében nem dicsekedni fogok (bár panaszkodni sem), hanem magamba akarok szállni.

Mire gondol az ember legelőször, miután magába szállt? Apám, anyám jutnak eszembe; hadd mondom el, mit örököltem tőlük. Pénzt nem, az nekik sem volt, az apám nem tudott szerezni, az anyám csak költeni tudott. Ám ennél mindketten érdekesebb emberek voltak. Apám gyakran mesélte, hogy őt az apja tizenhatéves korában eladta tanítónak. Ezt úgy kell érteni, hogy a teljesen tanulatlan-tudatlan suhancot valahol egy tizedik faluban egy családnál elhelyezte házitanítónak, egy évi fizetését előre fölszedve magának; a fiú débrouillálja magát. Valamivel rosszabb lehetett az apám helyzete, mint az enyém, mikor Lipták és Tsánál elvállaltam az építésvezetői állást a leghalványabb építészi előképzettség nélkül, mert én legalább megkaptam a fizetésemet. Nos, a Tárnok ucca 8. számú ház, minek építését pallér nélkül magam dirigáltam, mai napig nem dűlt össze. Hogy az apám növendéke is megtanult-e írni, olvasni, azt ő elfelejtette elmesélni; tény, hogy ő megtanult. Később egyebet is megtanult; mindenekelőtt magánvizsgát tett a tanítóképzőben, diplomát szerzett; aztán némi matematikai és latin ismerteket is elsajátított, amire szüksége nem volt; a héberben pedig olyan alapos tudásra tett szert, hogy minden rabbinust sarokba szorított és megmattolt, aki vitába szállt vele.

Vajjon csakugyan az anyám volt-e az oka, hogy nem vitte többre, vagy benne volt a hiba, nem volt igazi nagy jellem? Nincs kizárva, hogy az anyám minden műveletlensége mellett erősebb volt nála. Jóllehet egy vidéki város legmódosabb zsidó polgárának gyermeke volt, anyám, egy elemi osztály nem sok, annyit se járt. Ebben mutatta ki legelőször a jellemszilárdságát. Mert a tanító mindjárt az első napokban megverte, ami úgy fölmérgesítette a hatéves gyereket, hogy se jó szóval, se büntetéssel nem lehetett többé rávenni, hogy iskolába járjon. Írni, olvasni később mégis megtanította az apám, miáltal a világ legszorgalmasabb levélírója lett. Rövidebb-hosszabb leveleket naponkint írt néhányat az iskolaigazgatónak, a tanítványok szüleinek, később Pesten a polgármesternek, a miniszereknek, mindenkitől pénzt kérve, fizetéselőleget, majd mikor emiatt apám elvesztette tokaji városi állását s magántanító lett, tandíjelőlegeket, mi aztán így is lehetetlenné tette apámat, aki közben hatvanéves lett, segélyt, támogatást a gyerekek nevelésére, kik pedig valamennyien pénzt kerestek kicsi koruktól kezdve. Dehát én egy szóval sem mondtam, hogy az anyám jó gazda, csak annyit, hogy erős akaratú volt; most azonban hozzáteszem, hogy mindent összevéve mégis csak az ő nagyratörésének köszönhetik a gyerekei a neveltetésüket. Nekem hercegnőt szánt feleségül, miután a Munkácsyé bárónő volt.

Hálistenek a könnyelműségét nem örököltem, sajnos az erős jelleméből sem sokat. Apám s anyám keveréke vagyok, hol túlalázatos, hol túlfennhéjazó. Pénz nem érdekel, költekezésben örömem nem telik. Szeretnék, mint az apám, mint falun a zsidók szokták, tanulni a tanulás kedvéért, mialatt feleségük a boltban dolgozik. Kár, hogy az én feleségem nem kapható erre, így nem juthatok a tanuláshoz a kenyérgondok miatt.

Ha a feleségem nem is akar helyettem dolgozni, elmondhatom róla, hogy legalább ellenem nem dolgozik, mint anyám az apám ellen. Okos, bölcs, jó asszony az én feleségem; nem hiszem, hogy a világon sok hozzá hasonlót találni. Türelmes, lemondó, amit csak azok értékelhetnek, kik ismerik a szépségét. Szép asszonynak és lemondónak lenni egyszerre nehéz dolog. Ez pedig, ha egészségesebb lenne, talán dolgoznék is értem, mintahogy néha hajnalig tartó munkájukkal a gyerekeim segítettek engem Párisban, hogy folytathassam a tanulásomat, hogy kiadhassam a Stílusmorfológiámat.

Biztos, hogy a képességemet nem vonták soha kétségbe, vagy csak kevesen. A baj másban volt. Azok közé a slemilek közé tartozom, kik-

Nemzeti Múzeum

ről azt mondják, hogy más pályán nagyszerüen érvényesült volna. Pedig az érettségim alkalmával, mikor rajztanáromat, a híres festőnek indult Biczó Gézát megkérdeztem, merjek-e festőnek menni, azt jósolta: «Maga, fiam, akárminő pályára mehet, mindenütt az elsők közt lesz.» Ám jóslatából mindössze annyi vált be, hogy nem tartottam ki a festés mellett, hanem «akárminő» pályára tértem s bizony, sem itt, sem ott nem az elsők, de az utolsók közé kerültem. Én vagyok az, kiről az írók azt állítják, hogy kitűnő festő vált volna belőlem, a festők sajnálják bennem az elveszett építészt, az építészek brilliáns írónak tartanak.

Tréfán kívül megmondom, miért nem festek, miért írok inkább (sokan megkérdezték már, mindenkinek ezt feleltem): Én a festést, sem az építést nem hagytam abba; majd fogok még festeni és építeni is; hogy miért tartom fontosabbnak az írást, mihez legkevesebb tehetségem van, minek technikája a legnehezebb számomra, ennek oka a következő: Ha tovább folytattam volna a festést, legjobb esetben olyan eredményt értem volna, milyet már tízen elértek: Matisse, Rippl-Rónai, Picasso; Odilon Redont talán utól sem értem volna. Mint művészeti író azonban tüskén-bokron keresztül olyasmit fejezek ki, miket senki más nem tud mondani; itt első vagyok.

Nehéz nekem a teoretizálás; inkább művésznek, mint tudósnak születtem. A művész mindig újat alkot, aminek látszat szerint nincs köze a régihez, neki nincs szüksége történeti ismeretekre, amik nélkülözhetetlenek a tudós számára. Nekem pedig a történelmi anyag elsajátítására nincs időm (a krajcáros gondok miatt) s ami nagyabb baj, fejem sincs az elolvasására. Nem tudok figyelni, sohse tudtam. Amellett, hogy a filozófia felé már nagykorúságom óta húzódtam, nem olvastam életemben egy tucat tudományos munkát (regényt se sokkal többet). Akkoriban megpróbálkoztam Kant és Schopenhauer egy-egy kötetével. Később Bergsonban böngésztem, ám az ő stílusát még a Kanténál is nehezebbnek találtam. Ami a művészeti irodalmat illeti, Wölfflint valahogy elolvastam, de Schmarzowot már képtelen voltam, Strzygovski elbódított. Megesküdtem, hogy Hildebrand nagyképű füzetét elolvasom, ha belehalok is; nem haltam bele, de nem is értettem. Visszatérve a filozófiára, sikerült mostanában elég rendesen elolvasnom Meyerson egy művét. Bekukkantottam Poincarrébe is, ahol azonban a matemetikai műveletlenségem miatt nem sokra mentem. Boutroux túlnehéz volt, Lévy-Bruhl túlkönnyű, hogy figyelhessek rájuk. Hegelnek, Leibniznek egy sorát sem olvastam eredetiben (úgyszintén Goethének egy kötete nem volt a kezemben). Mindössze két év előtt olvastam el először a filozófia történetét egy francia iskolai kézikönyvből. Szerencsére a természet figyelmetlenségemet élénk képzelőerővel pótolta. Egy-két sorból, vagy egy-két szóból többé-kevésbbé mindent kitalálok, ami egy könyvben van, vagy amit hozzám beszélnek. Legnagyobb segítségemre éles emlékezőtehetségem van; soha nem jegyzem föl egy gondolatomat sem, vázlatokat nem készítek munkáimhoz, mégsem felejtek el semmit. A Gulácsy-életrajzot félívenkint vittem a nyomdába és egy részét már kinyomták, mikor a végét és a legelejét még nem írtam meg. Gyorsan áttekintem egy probléma minden nézetét és nagy gyakorlatom van a lehetséges ellentmondások szembesítésében. Amiért pedig a leghálásabb vagyok Istenemnek, az az, hogy nem vagyok csökönyös; a legtetszetősebb gondolatomat is habozás nélkül eldobom, ha egy megcáfolhatatlan ellentmondásra találok, vagy ilyenre figyelmeztetnek. Mindez nem volna elég ahhoz, hogy teóriákkal foglalkozzam, ha nem hinnék az elgondolásaim fontosságában; mert maga az írás csak kínokkal sikerül nekem. Barok, rapszódikus észjárásom van, művészi fonatú szimultanista regényeket könnyen tudnék írni, de meggyőződésem, hogy egy tudományos művet nem szabad barok formában előadni (mint ezt Bergson tette), hanem azt klasszikusan tagolni kell, hogy világos, könnyen áttekinthető legyen. Ez pedig nekem nehezen megy. Gyakran húszszor átírok egy oldalt, hogy elérjem a célt, a világosságot és könnyedséget. Amellett boldog vagyok, hogy a javítások sikerülnek, merthiszen lehetne fordítva is. Végeredményben az írás nekem túlnagy áldozat, mit nem hoznék meg, ha nem érezném, hogy kötelességem.

Nem számítok rá, hogy szeretett hazám prófétát lásson bennem. Végzem a munkámat, ahogy tudom; avval a kis segítséggel, amit ma magánosok nyújtani tudnak.

Nehéz nekem a családom segítségét elfogadni, nagyot nyelek, mikor a másokét is elfogadom (ha egyszer rendes fizetés nem jár azért, mit én végzek) tudva, hogy a legtöbben magukban azt gondolják, sőt egyesek a szemembe meg is mondják: Micsoda aljasság, hogy valaki kitartassa magát csak azért, mert nem akar mást csinálni, mint ami jól esik neki. Ám nem is kell, hogy ezt nekem megmondják, mondom én magamnak eleget. Folyton mérem magam: jogod van neked ehhez és megéri az, amit csinálsz, a sok megalázkodást?

A mérlegem mégis azt mutatja, a Morfológiám megéri és a Metafizikám még inkább megéri.

Tovább nyelem hát a szégyent; hogy harapnom is lesz mit, azt a Végzet tudja, hacsak a Véletlen máskép nem dönti.

Mi az a Morfológia és mi az a Metafizika, mit én minden áron rá akarok erőszakolni a világra? A stílusmorfológiámban kitanultam azt a rendszert, mely szerint a művészet minden külső befolyástól menten a legrégibb kőkortól máig spontán fejlődött. Ennek a rendszernek egy-egy szakaszában a stílusalakulás minden árnyalata helyet foglal és éppen a helye mutatja a forma történeti szerepét. Ilyen nagyszabású művészettörténeti szintézisre senki előttem nem vállalkozott, ezt elismerte minden német kritikusom. Nos, ennél sokkal nagyobb jelentőségű a Metafizikám, mit ebben az irkában közlök először. Itt két fontos megállapítást teszek: 1. kimutatom, hogy az eddig ellentétesnek látszó materialista, racionalista, szenzualista mindenségszemléletek nem zárják ki, hanem kiegészítik egymást s együtt alkotják egy trialista mindenség szemléletét; 2. rávilágítok, hogy a fejlődés legfőbb mozgatója az ösztön, előfutára pedig a művészet; minden egyéb szellemi megnyilatkozás, így a filozófia is, a művészet alakulását követi. A filozófiai koncepciók azonosak a művészeti ábrázolásokkal és kifejezési formái ugyanazok a kategóriák, melyek az esztétikában is szerepelnek.

A Morfológiámat háromszor dolgoztam át alaposan, a negyedik gyökeres átalakítás talán végre jó is lett volna, ha kiadásra kerülhetett volna. Bizonyára az itt közölt Metafizikám is sok átépítést fog kívánni, míg eljut kielégítő megoldásához. Ezért a kielégítő megoldásért elvállalok minden szemrehányást, vádat, megszégyenítést. Ha már élek, legalább ezért éljek.

Huszonötéves jubileumom alkalmából hálásan köszönetet mondok mindenkinek, aki segített, hogy egy-egy mondattal többet írhattam, talán jobban megvilágítva azt, amit az ember látni szeretne.

A KIAPADT KUT. Néhány év előtt, mikor a társadalom művészetbojkottja elkezdte hatását éreztetni, az úttörő mozgalom mondénebb művészei arra gondoltak, hogy forradalmi hangjuk tompításával visszanyerhetik a közönség érdeklődését, legrosszabb esetben megnyerik a hivatalos körök támogatását, melyet eddig csak a maradiak élveztek. A cél érdekében föl akarták áldozni a kisebb tehetségeket s a hajlíthatatlan szélsőségeseket. Jó szándékuknak első helyen Rózsa Miklós, a KUT igazgatója állt útjában, aki sem mérsékelni nem tudta és nem is akarta magát, sem a gyengébb tehetségüeket s

Modok Mária: Önarckép. Tamás Galéria kiállításából

pláne a szélsőségeseket bántani nem engedte; minthogy ez megcáfolása lett volna egész működésének, melynek elve ez volt: minden mázolót befogadni, mert senki nem tudhatja, mikor utasít vissza egy zsenit. A bojkott azonban egyre erősebb lett s akik ellene az államnál kerestek biztonságot, úgy döntöttek, hogy Rózsa Miklóst is föláldozzák. Adtak neki egy szép arcképes albumot emlékbe.

A kiérdemült igazgató gondolhatta, hogy nem ő az első, sem az utolsó, kivel ilyesmi történik. Mondani azonban ezt mondta: Minden bűn magában hordja a büntetését. S gyorsabban a büntetés nem is következhetett volna be.

Megkezdődött a szelektálódás. Kivált egy kis csoport, nyolc-tíz művész, kik legtöbb sánsszal birtak a hivatalos körökkel való barátkozás terén; mindegyiknek volt egy barátja, aki besírta magát: így alakult meg a Tizennyolcak mondén csoportja. Fölhagyni a torzítással s a vázlatfestéssel, komplett és népszerű műveket alkotni: ez lett a csoport programja, mely ugyan nem illett minden tagra, nem illett Márffyra, Czóbelre, Egryre, de ezeknek vagy túljó összeköttetésük volt, vagy szükség esetén ki lehetett még őket tessékelni. Természetesen sok kifogás merült föl

a válogatás ellen; leghatásosabb az volt, hogy nem került egy teremtett fiatal művész sem bele a groteszk csoportba, az Úttörők Klikkjébe, ahogy volt igazgatója nevezte.

Meg kell jegyeznem, hogy én nem osztom a Rózsa Miklós nézetét. Én is a szelektálás híve vagyok; nem dédelgetem a tömeget csak azért, mert esetleg egy igazi tehetséget takar, kit én félreismerek. A félreismertek csináljanak maguknak egy külön társaságot és küzdjék ki a létjogukat. Viszont azt sem tettem volna, mit a Tizennyolcak, nem zártam volna ki a fiatalokat.

Érezték is a Tizennyolcak a hibát, amit elkövettek. Úgy tettek hát, mintha nem szakítottak volna a KUT-tal és nyomban rendeztettek az új igazgatóval egy második kiállítást, melyen a maradék vett részt, hangsúlyozva a fiatalságot. Nos, a fiatalok kiállítása, ha nem is volt komplettebb, erőteljesebb volt az öregekénél — a koraöregekénél. Mire, tettetve, hogy semmise történt, be sem várva egy esztendőt, egy új közös kiállítás következett. — Mitől volt jó ennyire sietni ezzel a kiállítással, melyre föl sem lehetett készülni, mely ahelyett, hogy a KUT belső viszálykodását takarná, azt föltárja, mindenekfölött pedig teremtőerejének sülyedését katasztrófikus méretben tünteti föl?

Bizony az öregek új anyaga nem komplettebb a réginél, csak lagymatagabb. Hiába emelték ki a sztárok műveit a nagyteremben, oldalszobákba szorítva a fiatalokat, nem is népszerűek azok; a legsúlyosabb büntetés pedig ott érte őket, hogy a kasztrált munkák a hivatalos köröknek egyáltalán nem tetszettek.

Hivatkozhatnék arra, hogy az ellenség sohasem volt kegyes a megvert, térdre kényszerített sereg iránt. Ám ezt a képet nem használom, mert hamis. Igen, a KUT térdrekényszerült, megvert sereg, de a hivatalos körök nem ellensége az úttörőknek; és a KUT megérdemelte a sorsát, mert ezt nem ismerte föl. Az Állam és a Főváros művészeti vezetői tele jóindulattal, nem lagymatag, de erőteljes művészetet akarnak. Mint hivatalnokoknak természetesen időre volt szükségük, míg tájékozódni tudtak az új formák közt, de mikor megtanulták ezeket, nem ellenzik többé, csak ezeket akarják; azonban a javát.

Ezzel szemben a Bernáth Aurél munkái vérszegények, nem komplettek. Ez a különben finom művész — ki sohasem volt kolorista (valamennyi képének két fele barna és kék, de monokróm), sem rajzával nem mondott semmi érdekeset — minden értékét, amivel mégis a szemlélő szívébe markolt, ritmusos festőtechnikáját, miben lelkét elhelyezte, elapasztja azzal, hogy komplettség címén egy közömbös lazurfátyollal betakarja, amint ezt Berény Róberttől tanulta, ki pedig ugyancsak tönkreteszi magát személytelen manirjával.

Mind oktathatnak ők ketten engem, mondván, hogy amit én kifogásolok, azok külsőségek, én elhiszem nekik, hogy ők jobb teoretikusok nálam, de nem hiszem el, hogy az új képeik jobbak a régieknél. Ebben a pontban én nem teoretizálok, hanem az ösztönömre hallgatok. Bár tennék ők is és akarnának kevésbbé komplett és inkább jó képeket festeni. Székely Bertalannak sem használt az a nagy komplettség. Amit ők megvetéssel vázlatos festésnek neveznek, mely a természetnek a fölületét, nem a lényegét adja vissza, az a barok forma, mely temperamentumával, ahogy Márffy igazolja, gazdagabb érzést fejez ki, mit vétek lefojtani, mert azzal még nem lesz lényegesebb.

Jószerencse, hogy akad még itt művész, aki nem okoskodik és főleg nem gyávul el: a derék Medgyessy mester, kinek Római Férfire keresztelt bronzportréja egy ösztönös művész csordultig érzéses alkotása. Nemes a Varga szobra is és bájosak a Gádor cserépfigurái. Ám igazán jót ezen a kiállításon, csak a fiatalokról lehetne mondani, ha nem zsúfolták volna őket össze az oldaltermekben. Annál robbantóbb a Barcsay kis tájképeinek feszítő ereje. Kár, hogy a legtehetségesebb Hincz nem szerepel ezen a kiállításon. Dési-Huber és Vörös Géza korukhoz képest jobban megerőltethették volna magukat. Ellenben Modok Mária temperával festett cselédlányai lelkesek és erőteljesek. Mattioni Eszter ízléses vázlatának ötletes ritmusa van. És van itt még egy igen szép ígéret, a Beck Éva tehetsége.

A KUT, melynek öregebb elemei úgyis tagjai a Szinyei Társaságnak, megérett rá, hogy a fiatalok kiváljanak belőle. Ha nem teszik, megérdemlik a második helyet.

Felelős kiadó: Lehel Ferenc. — 9439.34. Hungária Hirlapnyomda R. T., Budapest, V., Vilmos császár-út 34. Felelős: Schmidek Géza.

AZ ŐSKOR FORMARENDJE

A HÁROM ŐSKULTÚRA ÁLTALÁNOS VONÁSAI. A régi kéttípusu fejlődési szisztéma helyett, amely szerint a műtörténetet váltakozó «naturalista» és «stilizáló» fejezetekre osztották, M. Hoernes összefoglaló munkájában: «Urgeschichte der bildenden Kunst in Europa» már 1898-ban egy háromtípusu rendszert vezetett be, melynek alapján kontinensünk prehisztórikus emlékeit csoportosította. Az ő felfogásában a harmadik művészeti típus a hegeli rendszerre emlékeztetően a két elsőnek kombinációja. Ha emezek a vadász- és földművesnép parazita, illetőleg szimbióti életmódjának kifejezései, amaz a hadakozó uraságoknak a földművelőkön élősködő életmódját juttatja kifejezésre. Anélkül, hogy ezt a jellemzést elfogadnám — mert hiszen ezek a típusok a további antik és modern fejlődés folyamán is, de egészen más életkörülmények közt, visza-visszatérnek—megállapítom, hogy a kitűnő prehisztórikus egyéb materialista vagy racionalista magyarázatai mégkevésbbé szerencsésen próbálják megvilágítani a harmadik típus kombinált jellegét. Így az első típus férfias és a második nőies formáját nem egy hermafrodita, csak egy újabb férfias stílussal váltja föl. Azt pedig egyáltalán nem tudja megmondani, hogy a nyugateurópai erdők, melyekben a paleolit-leletek nagyobb számban fordulnak elő, miért voltak a vadászatra kedvezőbbek a közép- és keleteurópaiaknál, hasonlóan a földművelésre miért előnyösebbek a nyugat- és keleteurópai lapályoknál a középeurópai síkságok, mik a neolit-emlékekben bővelkednek és főleg nincs megmondva, hogy mennyiben volt alkalmasabb az uraskodásra, a hadakozásra a kombinált formájú ősművészeti tárgyakban gazdag déli görög szigetek földje, mint az északi területek — amelyek különbenis legalább annyira, ha nem inkább, bővelkednek olyanokban, egészen annyira, hogy a kombinált formát a műtörténészek általában az északi szellem megtestesülésének tekintik. Igen, kár, hogy a jeles bécsi professzor, ki oly éles intuicióval ismerte föl a harmadik típust, nem tudott elszakadni a materialista és racionalista magyarázatoktól; amit annál inkább lehetett volna tőle várni, minthogy másrészt, a wölfflini Kunstwollent egészen a Kunstmüssenig feszítve, a paleolit művészeti alakítások spontán eredetét hangsúlyozta és külső befolyást a neolit stílusképzésben is csak ott fogadott el lehetségesnek, ahol erre a belső fejlődés megadta az alapot. Azonban minél kevésbbé válnak be a nem-esztétikai magyarázatok a Hoernes új hármas csoportosításában, annál jobban becsüljük meg újítását, melynek alapos morfológiai leírását adta. Így a harmadik típus ornamentikájának vezérmotívumaként a csillogó és bujaszínű drágakövekkel kirakott, áttört munkájú nemesfémekben mintázott arabeszket jelölte meg, a stilizált állatokkal kombinált indafonatot, minek kigondolására a vadászok és földművelők fantáziája nem lehetett képes. Valóban a barok-típus lényegét nem lehet kimerítőbben jellemezni annál, hogy mintájául a kombinált formáju arabeszket jelölik meg.

Furcsa csak az, hogy a Hoernes által bevezetett harmadik típus, a pompázó barokforma már ismert volt; azt ha pontatlanul is, részletesen leírta Wölfflin. Fölfedezésre a fejlődésben mindenünnnen előkandikáló primitív típus várt. Hoernesnek, ha már beállította a háromtípusu rendszert, a Dreiperiodensystem-et, nem a harmadik formát, de az elsőt kellett volna hangsúlyoznia, alaposan leírnia. Különösen nem az őskor a legalkalmasabb arra, hogy rajta a barok-formát demonstrálják, ellenben a legalkalmasabb, hogy általa a primitív formát jellemezzék. Ezt a föladatot vállalom én most; ehelyütt persze csak nagy vonásokban.

KÖZÖS JEGYEK. Arra a kérdésre: melyek a prehisztórikus művészet vonásai, melyek a paleolit, neolit és bronz-vas őskultúrák közös jegyei, amik ezeket megkülönböztetik az antik, illetőleg a modern kultúrától — nehéz feleletet adni, sőt nem is lehet, mert ilyen vonások nincsenek.

Nem úgy kell ezt érteni, hogy az őskori művészetnek nincsen határozott formája. A legrégibb paleolit-stílus ugyanolyan biztos a céljában, mint a görög vagy gótikus stílus. Éppencsak a prehisztórikus stílusok, mint a későbbiek is kevertek és a történelemelőtti formákban ugyanúgy megtaláljuk az antik, sőt modern elemeket, mint ezekben a formákban a történelemelőtti elemeket. Az utolsó őskori stílus pláne valósággal összeér, nem az antik, de a modern (román) stílussal; nem tudni, hol végződik az egyik, hol kezdődik a másik. Az őskori formát az ó- és újkoritól mindössze a primitív, klasszikus és barok elemek keveredési aránya különbözteti

meg, az, hogy az őskorban a primitív elemek uralkodnak a klasszikus és barok elemek fölött. Csupán ebben az értelemben lehet az őskori formát primitívnek mondani. — Hangsúlyozom, hogy primitív egyáltalán nem jelent ügyetlent, otrombát, barbárt. Az őskori formák sok esetben nagyon is ügyesek és pedig nem ott, ahol klasszikus vagy barok elemek keveredtek el benne; valamint fordítva, az ó- és újkori formák közt sok ügyetlent találni anélkül, hogy ez a primitív elemek szerepét jelentené. A fejlődés hullámzó menetében a klasszikus és barok rezgések elindulásukkor, megérésük előtt éppolyan tétovák, nehézkesek, amilyen határozottak, könnyedek a primitívek megérésük után. — A primitív stílus lényegében különbözik a klasszikustól és baroktól, úgy ritmusával, mint struktúrájával, vonalvezetésével és színezésével, valamint kiterjedésével. A föladatom gyakorlati nehézsége, ismétlem, csak az, hogy a primitív stílus által domináit őskor egyes részeinek, a három őskultúrának nincs közös vonása, mindaháromnak más primitív vonásai vannak.

Hamis volna, ha azt mondanám, hogy az őskori ábrázolt alakok általában a primitív tömeget hangsúlyozzák, mert ha a paleolitkor képzelete ezt teszi is, a neolit- és bronzkor klasszikus, hórihorgas, mindenesetre karcsú, illetőleg barok, kissé torz alakokat teremt. Ugyancsak tévednék, ha azt állítanám, hogy az őskori alakok vonalvezetése általában folyamatos, mert bár a nádszál neolitalakok vonalvezetése csakugyan primitíven folyamatos, a vaskos paleolit-figurák egy bizonyos (érett aurignaci) periódusban a leghatározottabb átvágásokat mutatja. A madeleine-it leszámítva, a paleolit típus sztatikus, a neolit és bronz dinamikus. Kivéve a madeleine-it, a paleolit ábrázolás hajlik a szimetriára és az ornamentika a párhuzamos ritmust hangsúlyozza, a neolit ábrázolás és ornamentika kedveli a kontraposztot és különösen a szögletritmust. Mindez, ismétlem, nem azt jelenti, hogy az őskori emlékeket nem lehet megkülönböztetni az ó-, illetőleg az újkoriaktól. Igenis meg lehet különböztetni, azonban nem egyéb által, mint a primitív, klasszikus és barok elemek keveredési aránya által. Bele kell törődnünk abba, hogy az őskornak nincs egyetlen vonása, mely fejlődésén véges-végighuzódna. Az őskor stílusának szakadatlan alakulásában, új és új keveredésében nem tehetünk mást, mint ezt a mozgást fejlődésében elkísérni, minden fázisban rámutatva az új meg új keveredési arányra.

Egyetlen egy módon hághatnánk a nehézségek fölé, ha elfogadnók az antik történelem legjellemzőbb fejezetéül a görög Prakszitelesz korát, a prehisztórikus fejlődést pedig a paleolit kultúrának aurignaci fejezetével azonosítanók (ennek is bevezető részével): így, ha nem is teljességében, de szembeállíthatnók a két szélsőséges stílust. Ennek a módnak is megvan azonban az a hibája, hogy a harmadik szélsőséges stílust nem állíthatnók a másik kettővel szembe, minthogy a modern műtörténet legjellemzőbb fejezete még távolelőttünk van a jövőben: a most elindult kultúra majdani legutolsó szakasza.

KÜLÖNLEGES JEGYEK. Amilyen nehéz közös vonásokat kimutatni a három őskultúrában, olyan könnyű eltérő jegyeiket aláhúzni. Ebben a kisebb egységben, az egész fejlődés egyik harmadában — igaz, hogy az őskor tartama (negyvenötezer év) egymagában sokkal nagyobb, mint az ó- és újkoré (ötezer év) együttvéve — a stílusalakulást nemcsak azonos elemek különbözőarányú keveredése mutatja, hanem az egyes őskultúrákban föltűnően eltérő tendenciákat lehet találni. Mintha az őskori fejlődés a második és harmadik kultúrájával anticipiálni akarta volna a későbbi klasszikus-antik s barok-modern kort.

Mielőtt azonban a paleolit-, neolit- és bronz-vaskor eltérő primitív, klasszikus és barok vonásait fölsorolnám, fölül akarom vizsgálni az őskultúrák közkeletű megkülönböztetéseit. Nem az emlékek anyagát, a követ, bronzot és vasat, sem ezek megmunkálási módját, a nem-csiszoló, csiszoló és ötvöző technikát fogom újra szóvátenni, hanem a szabad és kötött (geometrikus) ábrázolás konkrét, illetőleg absztrakt elképzelését, naturalista, illetőleg stilizáló fölfogását, melyekről már számos alkalommal kifejtettem, hogy üres, értelmetlen megkülönböztetések; sajnos kevés reménnyel, hogy ezek a használatból hamarosan kimulnak. Nos mégegyszer demonstrálni fogom, hogy az általánosan elfogadott két művészeti típus különbsége egészen másban rejlik, semmint megállapították.

A páros (ellentétes) minősítések márcsak azért sem állják meg a helyüket, mert hiszen, mint Hoernes is kimutatta, valósággal három művészeti típus van, melyeknek jellemzésére a kategóriapárokból nem futja. Így maga Hoernes, nem akarva a harmadik típust hermafroditának nevezni, kénytelen volt azt újra férfiasnak minősíteni, az első arisztokrata és a második demokrata után újra arisztokratának. Még csak azt az árnyalati megkülön-

böztetést sem tette meg, hogy a harmadik típust legalább feminin férfinek, leereszkedő arisztokratának, vagy finnyáskodó demokratának mondta volna, mintahogy szorultságában azt ugyancsak stilizáltnak minősítette, mégis hozzátéve, hogy nem kötötten, geometrikusan, de szabadon stilizált.

Századszor is csak azt mondom, hogy ezeknek a minősítéseknek nincs értelmük, ezek az alaptípusokat nem különböztetik meg. Mindegyik típus különbség nélkül stílusos és egyszersmind naturális, valamennyien kötöttek, egyikük sem szabad, nem konkrétek és nem is absztraktak. A férfiassághoz és nőiességhez meg éppenséggel semmi közük nincs.

Mi az, hogy naturalista? Ki tudja, hogy milyen a természet? Az ember ismeri a fizikát, geometriát, minthogy ezeket ő maga találta föl, de nem ismeri a természetet; legföljebb annyit ismer belőle, amennyit maga föltalált; olyannak ismeri, amilyennek őmaga teremtette. Amivel nem azt akarom mondani, hogy ismereteink merőben szubjektívek, de amennyiben objektívek is, azért a mi teremtményeink; mondjuk így, a mi újrateremtményeink. Éspedig nem egyszerre, hanem lépésről-lépésre teremtjük ismereteinket, előbb szegényre, egyszerűre, hogy aztán meggazdagítsuk, bonyolítsuk őket. Kifordított észjárás az, mely fölteszi, hogy az ember előbb ismeri a konkrét világot és abból csinálja az absztrakcióit. Igazság az, hogy konkrét vagy absztrakt fogalom közt nincs különbség, csak szegény és gazdag képeink vannak, miket képzetnek is, fogalomnak is nevezhetünk; a név nem számít; ami számít, az az, hogy a szegény képeinket előbb alakítjuk, mint a gazdagokat. Nem igaz, hogy az értelem az általános fogalmat különös képzetek összeegyeztetéséből alakítja. Az általános n e m fogalmát előbb bírjuk a különös f a j fogalmánál és pláne előbb az egyszeri e g y é n fogalmánál vagy képzeténél, mintahogy az ábrázolásban is az egyenlő alakok csoportosítása megelőzi a különböző alakok csoportosítását. Ennek részletes kifejtését egy logikai dolgozatra hagyom, mit «Háromféle Logika» címen fogok majd közölni.

S ahogy a konkrét kép szerzése nem előzi meg az absztraktét, úgy, egy naturalista ábrázoló tendencia sem előz meg egy stilizáló tendenciát. A stílus fejlődésében a szegénység előzi meg a gazdagságot, az egyszerűség az összetettséget. — Az ábrázolás félszázezredéves történetében nem ismerünk olyan naturalista tendenciát, melynek ne volna stílusa és nem ismerünk olyan stílust, mely ösztönös művészi kifejezésben ne ébresztene természetes illuziót. (Más lapra tartozik az inkább díszítő célú ábrázolás.) A természetes hatás a szemlélő szubjektiv tetszésétől függ, mialatt a stílus a mű objektiv tulajdona. T e r m é s z e t e s a z, a m i t e t s z i k; objektiven az ábrázolás egyszerű vagy bonyolult formáju, de nem természetes, vagy természetellenes, nem eleven és nem halott.

Bizony, a neolit ábrázolás nem kevésbbé naturalista, mint a paleolit, mely nem kevésbbé stílusos, tehát nem kevésbbé kötött, mint a neolit. Hogyanis képzelhette bárki, hogy akármilyen művészi ábrázolás szabad, vagy csak szabadabb is, mint egy másik. Művészet nincs rend nélkül, az sohasem szabad. Az egyik művészet legföljebb másrendű, mint a másik. A szabad, rendetlen ábrázolás nem művészet, az dilettantizmus, az lehet csakugyan naturalista utánzás. Sőt tulajdonképpen még a «rendetlen» naturalista utánzás, a dilettantizmus sem teljesen rendetlen, mert teljesen rend nélkül, minden forma nélkül, nincs teremtés. A dilettáns ábrázolás azért nem művészi, mert ezer részletében ezerféle a rend s ezek közt nincs összhang, nincs rend.

Hogy a paleolit és neolit ábrázolásokat mennyire nem naturalista vagy stilizáló tendencia különbözteti meg, azt az újabban egyre nagyobb számban talált paleolit geometrikus díszítések mellett az is bizonyítja, hogy az első őskultúra ábázolásai közt bőven akad olyan ember-, állat-, sőt kunyhóalak is, melyet «stilizáltnak», sematikusnak lehetne mondani. Hoernes sem hagyja figyelmen kivül ezeket a «sematikus» alakokat, hangsulyozva azonban, hogy nem szabad őket azonosítani a neolit ábrázolással. Szerinte a sematikus paleolitalakok nem stilizáltak, vagyis nem ilyen céllal készültek, hanem olyanféle rövidítés gyanánt szolgáltak, aminőket mi az írásban alkalmazunk: kb., m², stb. Nem vonom kétségbe, hogy számos, egyszerű paleolitalaknak csakugyan efféle a rendeltetése, minthogy ilyesmire a neolit művészetben még több a példa. Ott az ornamentikának a legtöbb esetben szimbolisztikus szerepe van. Azonban úgy az egyik, mint a másik korban nem minden «stilizálásnak» volt ez a célja. Egy predmosti aurignackorbeli csontdarabra többszörös konturral karcolt nőalak semmi szín alatt nem tekinthető «rövidítésnek»; kifejezett díszítő motivum az. S ami a legfontosabb, ha nem is stilizáltak, de stílusosak a nem-díszítő, de úgynevezett naturalista pa-

leolitalakok is, aminthogy a neolit, állítólag sematikus alakok is naturalisták. Persze, hogy az egyszerű paleolitalakokat nem lehet összetéveszteni a neolit ábrázolással, de egészen más okoknál fogva. Sőt egyszerűségüknél fogva a legjobb alkalmak, hogy megtanuljuk rajtuk a kétféle őskultúrának megkülönböztetését.

Nos, a paleolit képzelet a testet összenemrakott, vaskos tömegnek fogja föl, melynek körvonalait hangsulyozza, amitől eltérőleg a neolit képzelet a többé-kevésbbé vékony testet összerakottnak látja és annak vázát emeli ki. Íme, két magam által rajzolt séma, mely a két eltérő fölfogás, a primitív és klasszikus esztétika alapvető különbségét illusztrálja. Mellékelek azonkívül egy sorozat eredeti «sematikus» ősrajzot is, miket H. Breuil gyüjtött össze különböző paleolitkori barlangokból, illetőleg neolit sziklafalakról. A sok-sok egyszerű fölfogású paleolit kecske- és lófej, valamint halalak egyaránt szilhuettípusú, az ugyanannyi «sematikus» neolit emberalak mind szkelettípusú. A kövér tömegalak a fejlődés folyamán megsoványodhatott, a sovány vázalak megizmosodhatott, lényegük, a szilhuet-, illetőleg a szkelettípus megmaradt mint két alapjában eltérő korstílus esztétikai jellegzetességei, mik nem utánzásból származtak, hanem a lélek spontán vágyából alakultak.

A predmosti «stilizált» (dekoratív) nőalak többszörös konturja mellett is félreismerhetetlenül szilhuettípusú. Ugyancsak szilhuettípusú valamennyi paleolit «naturalisztikus» alak is. Bemutatok egy ilyen, csontdarabra karcolt paleolit lovat, mit egy dordognevidéki barlangban találtak. Miben különbözik ez a «lerövidített» alakoktól, tekintve, hogy ugyanolyan szilhuettformáju? Talán azzal, hogy a teste apró vonalkákkal van borítva, mik a prémezetet jelzik? Ezek a párhuzamosan fektetett apró vonalkák ritmusukkal gazdagítják a rajz esztétikai hatását, de mégcsak nemis haladnak a relief mentében, hanem laposnak tűntetik föl az állat testét, nemhogy különösen akarnák szolgálni a naturalista célt. Talán a körvonal utánozza jobban a ló izomzatát? A körvonal is csak gazdagabb, mint egy «sematikus» alaké. Az afrikai hegyek szikláin ezerszám találni egyszerűbb, néha csak kétlábú, folyamatos szilhuetformáju paleolit állatalakokat, melyek nincsenek prémezve sem és mégis természetesek. Ismétlem, nem kevésbbé természetesek a szétágazó, nádszálformáju neolit emberalakok, miknek különösen a heves mozdulataik megkapók.

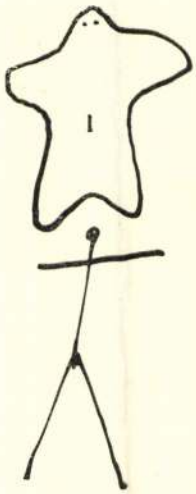

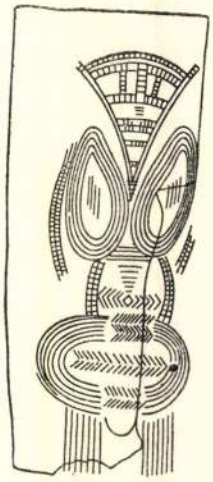

Sokan azt állították, hogy a zömök paleolit- és cingár neolitalakok két antropológiailag eltérő rasz hűséges lemintázásai. Csakugyan, a zuluk földjén ma is él egy «kövérfarú» rasz, melynek asszonyai eléggé hasonlítanak a willendorfi Vénuszra és ugyancsak Afrikában nem egy négerfaj van, melynek egyénei annyira hórihorgasok, hogy hozzájuk képest a neolit képek már nem hatnak tulzásnak. Mindazonáltal a szilhuet- és szkelettípus alakulását nem lehet visszavezetni vaskos és szikártestű raszok önképére. Ezt maga Hoernes is visszautasította. Viszont ő ugyancsak szerencsétlenűl a típusok formálásában az anyagnak (terméskő, zsírkő) tulajdonított szerepet. A tömeg-, illetőleg váztípusnak kizárólag esztétikai eredete van; a primitív, vagy klasszikus alakokat sajátos ritmusrendjük, vízszintes, illetőleg függélyes gerjedelmük szabja ki.

A két első őskultúrához hasonlítva a harmadiknak nincs egységes típusa. A barokos krétai kultúrában egyidejüleg több stílus is futott, a szilhuettípus és a szkelettípus egyszerre virágzott, ami magában barok jelenség. A kultúra sajátos jegyei mindkét típuson megtalálhatók. Barok jegyek: a sokszorosítás, torzítás, puhítás, a fonott és homorú forma. A krétai ornamentika kedvenc motívuma a polip hullámoztatott ikertagjaival. Ennek a stílusnak általában elegáns vonalvezetése sokszor nyegle, sokszor nyeglébb, mint elegáns, sokszor brutális, valósággal torz. A krétai esztétika nem szenvedhette a hegyes sarkokat, éleket, az éles zúgokat; mindent lekerekített, letompított. A fonott forma — melyet akármely nép talált föl, gyorsan elterjedt a föld minden pontján — érettebb jele a harmadik őskultúra szimultanista tendenciájának. Végül a homorú forma uralkodó a harmadik őstípuson. A homorú forma is egyaránt megtalálható az egyidejű ázsiai művészetben, a primitív hindú és kínai ornamentikában, valamint ábrázolásban és egyre hangsulyozottabb lesz a későbbi hallstatti, la tènei, ősgermán kultúrákban; domináló vonása a modern primitív indián, továbbá néger és maláji stílusoknak is.

Az érettbarok vonások, úgy a fonott, mint a homorú forma, miknek a természetben nincs nyomuk, utalnak utánzatmentes, semmiből kitalált, tisztán esztétikai származásukra.

A következő füzetekben a paleolit-, neolit-, bronz- és vasstílus valamennyi jegyét törvényszerű alakulásuk során egyenkint sorra fogom ismertetni.

AZ ESZTÉTIKA ÉS A FILOZÓFIA
EGYÉB ÁGAINAK SZINONIM KATEGÓRIÁI

ESZTÉTIKUM. A filozófusok régen észrevették a rokonságot, mi az ő tevékenységük (a filozófusoké vagy szaktudósoké) és a művészek (festők, szobrászok, írók, vagy muzsikusok) munkája közt fönnáll: előbbiek, mint utóbbiak egyaránt a természet bizonyos szemléletét mutatják be, melynek lényege a rend. Tekintsünk el valamennyiük munkájában a formától, ne tekintsük benne, csak a tartalmat, az intellektuális rendet — ki fog tűnni, hogy a művész egyszersmind filozófus, amint a filozófus művész; persze egyik is, másik is öntudatlanul az, mindazonáltal távol dilettantizmustól. (Dilettantizmus alatt értve az ezernyi részletritmust összefoglaló magasabb rend hangsulyozásának hiányát.) Minél erősebb a művész, annál világosabban fejeződik ki filozófiája és minél világosabb a filozófus, annál művészibb az alkotása.

Mégis van különbség a kettőjük közt: a filozófus művének esztétikai ereje nem olyan intenzív, mint a művészé, ami természetes, tekintve, hogy a filozófusi mű esztétikuma intellektuális tartalmában van. A filozófus művészete hasonlít az olyan művészéhez, ki próbát tart, végigjátssza szerepét anélkül, hogy teljes ösztönével dülne bele a formájába, inkább csak az intellektuális tartalmat gyakorolja emlékezetében. Ez nem zárja ki, hogy a filozófusok közt is akadhat olyan, aki nem lagymatagon recitálja el mondanivalóját, hanem ösztönös, költői lendülettel fejezi ki elképzelését. (Mondanom sem kell, hogy költői lendületét nem külsőségek, versalak, drámai keret teszik.) Valóságos művészi alkotás az olyan tudományos teljesítmény is, melyet képtelenség ösztönösen megjátszani, nem lehet előadni máskép, mint közömbösen, mint pusztán értelmesen: az algebra, a geometria (Poincarré), mi a muzsikának, az ornamentikának felel meg; ha ugyan valamikor egy különösen érzékeny matematikus nem fog vállalkozni az egyszeregy elszavalására.

Azt a megkülönböztetést is szokták tenni, hogy a tudós és filozófus munkája reális a művész fiktiv alkotásával szemben. Ebben sok igazság van, jóllehet az előbbiek munkája sem egészen reális, csak szeretne lenni. Mindenesetre a művész hovatovább túlhaladva a természet rendjein, új és új rendeket talál ki, mik a természetben ismeretlenek, vagyis folytatja a teremtés munkáját ott, ahol a természet abbanhagyta; mialatt a filozófus és tudós, ha mindenre magától is jön rá, csak újra fölfedezi a természet és művészet rendjét.

Akárhogy is, a természetnek tudományos és művészeti ábrázolásában analóg ritmusrendek jutnak kifejezésre (Pythagorasz). Arra a kérdésre, honnan van a tudományos művek esztétikai jellege, általában azt felelik, hogy ez bármilyen alkotással együttjár. Magának a természetnek szépsége is onnan ered, hogy az valakinek az alkotása. Ezt a magyarázatot nem lehet kielégítőnek elfogadni, sőt mégcsak megközelítőnek sem. Azt megértem, hogy a tudományos művekbe a szépség a természetből kerül azáltal, hogy a tudós fölfedezi annak rendjét; azt is megértem, hogy a természet alkotás, akár valamilyen kívülálló isteni erőnek alkotása, akár önalkotás; de azt már nem fogom föl, hogy az ezért szép. Ha igaz is, hogy minden alkotás többé-kevésbbé esztétikus, csak mellékesen ilyen, nem pedig az ember határozott, céltudatos szándékából, mely legtöbb esetben hasznos művet akar létesíteni. Valami különös okának kell lenni, hogy az esztétikum a természetben és utána a tudományban és filozófiában, sőt a kifejezetten praktikus művekben is jelentkezik. Hogy miért, ezt a metafizikának kell kispekulálnia. Az egész mindenségnek, az inert világnak, a biológiai fejlődésnek kihangsulyozottan esztétikai alakulása a természetistenség öntudatlan művészi teljesítménye; a saját tetszésére és nem a mi szép szemünk kedvéért. Bizonyára az esztétikai indulat a szubsztanciának ellenállhatatlan gerjedelme (ösztön), mely erősebb az ismeretvágynál (ész) és az önfenntartási hajlamnál (matéria) is.

Tény, hogy a filozófusok az esztétikum problémájával vannak legkevésbbé tisztában. Szerencsére nem csinálnak belőle maguknak nagy gondot. A szépet évezredeken át, hol az igazzal, hol a jóval, hol a hasznossal tévesztették össze. Csakugyan az igaz, a jó, a hasznos egyszersmind esztétikus is, minthogy mindegyiknek van ritmusa, ám az esztétikum kellemes, esetleg fájdalmasan kéjes, de nem igaz, nem jó és nem hasznos. A logikai, etikai, teológiai értékeket az ész ítéli meg, az eszétikait az ösztön megérzi. Az esztétikum szemlélhető, de el nem gondolható: állítják az esztétikusok. Hogy azonban hol van a szemlélés és elgondolás válaszvonala s egyáltalán van-e köztük különbség, ebben nem egyeznek meg. Hogyan lehet mégis, hogy az igaz, a jó és a hasznos, ha bágyadt, de félreismerhetetlen esztétikai tartalommal is rendelkezik? Csupán úgy, hogy az ész és ösztön közt valami szoros viszony van, amit, ismétlem, a metafizikának kell megmagyaráznia. Bizonyos, hogy nincs olyan értelmes teljesítmény, minek ne volna némi esztétikai értéke, mialatt a tiszta művészetnek, a muzsikának, az ornamentikának nincs értelme.

Vagyis disztingváljunk! Az ösztön fejlődésével az ember új és új, egyre bonyolultabb esztétikai értékeket nyer. Csak az ilyen új, legújabb esztétikumoknak nincs értelme; némi ismétlés, gyakorlás után a vadonatúj, hasonlíthatatlan esztétikum is ismertté, ismeretté, összehasonlításra alkalmas objektummá válik. Vajjon nem ilyen régen ismert esztétikum az igaz, a jó, a hasznos is? Ez egyáltalán nem lehetetlen; mindössze az kellene hozzá, hogy minden ismeretnek ősforrása az esztétikum legyen, amint ezt egy tiszta szenzualista ismeretelmélet állíthatná. Eszerint a tudomány és a művészet analóg ritmusrendje származását nem az anyagnak, sem az észnek, de kizárólag az ösztönnek köszönhetné. Az ismeret esztétikai tartalmának csökkent intenzitása pedig csupán a koptatás műve volna. Meglehet, hogy az esztétikum újságának megszűntével a forró ösztön visszavonul, magára hagyva a hideg észt; amint tulajdonképen nemcsak az esztétikai, de minden egyéb értelmi újdonság is az embert heves lázba hozza, ami elcsöndesedik az újság elmúlásával, átadva helyét a közömbös ismeretnek. Ez a körülmény a rend intellektuális eredete mellett tanuskodik, ám anélkül, hogy

megmagyarázná az ösztön rendeltetését. Nem szólva arról, hogy a múlt ismert művészete, ha nemis lobbant többé föl szenvedélyt, mégsem veszti soha el különös esztétikai varázsát, nem hül annyira ki, mint a tudomány, minek elközömbösödésében persze nemművészi közlésmódja is részt vesz. Lehetséges azonban, hogy a közös ritmusrend mindahárom fakultásnak köszönheti származását (amit egy trialista metafizika fejthet ki), tekintve, hogy az egyetemes rendből háromféle rendszer, a primitív, klasszikus és barok rípus különböződött el. Legvalószínübb, hogy a három soha tisztán, ellenben mindig összekeverten jelentkező primitív, klasszikus és barok ritmustípus a szubsztancia három fakultásának, az anyagnak, az észnek, az ösztönnek megfelelő megjelenési formája. Ebben az esetben a materiális és racionális rend esztétikussá a belőlük kikapcsolhatatlan ösztön behatása folytán válik. Csakugyan, a tiszta barok forma az értelem számára megfoghatatlan, csupán az ösztön által megérezhető; nagyon meglehet, hogy amint csupán primitív és klasszikus keveredés segítségével válik érthetővé, úgy azokba a formákba keveredve, ő azokat esztétikussá teszi. Általában minden képnek, a legklasszikusabbnak vagy legbarokabbnak is megvan legalább az a primitív vonása, hogy valami állandó benne; a legprimitívebbnek vagy legbarokabbnak az a klasszikus vonása, hogy valami érthető benne és a legprimitívebb vagy legklasszikusabb képnek az a barok vonása, hogy csak töredékesen fogható föl, szemlélhető vagy gondolható el. Mi tartaná össze a barok értelmetlen töredékeket, ha nem az érzés, az ösztön?

MŰVÉSZET. Esztétikai vágyát az emberiség a művészetben juttatja kifejezésre. A folyton fejlődő művészet lépésről-lépésre bonyolultabb kifejezését a nagy tömeg egyre képtelenebb megérezni; hibás életmódja miatt a mulasztottakat egyre kevésbbé tudja pótolni. Hogy minél intenzívebben fordíthassa tudását praktikus irányba, elnyomja esztétikai ösztönét és hagyja azt teljesen elsorvadni. Primitíven azzal áltatja magát, hogy nem ő van a művészetért, hanem a művészet van őérte. Ám igazában a művészet nem érte, hanem a fejlődésért van. Dehogyis áll ez meg a tömeg kedvéért; a tömeg nem tehet mást, mint utánamegy, vagy lemarad. Mert a művészet az egyetemes fejlődés előfutára, nempedig fényűzés, nem erőfölösleg és nem játék, mint a primitív fölfogás vallja. Ahogy az emberiség egyetemes történetében a művészet alakulása sorozatosan megelőzi minden egyéb szellemi megnyilatkozásnak kibontakozását, magasan kiemelkedik az emberi hivatások közül a fejlődés szentjeinek és mártirjainak, a művészeknek történeti szerepe.

HÁROMFÉLE ESZTÉTIKA. Fejlődési törvény, hogy a filozófusok szemléleteiket a művészet fejlődése nyomán egymásután primitív, klasszikus és barok formára alakítják, ami minden esetben maga után vonja a tudományos tételeknek több-kevesebb átdolgozását is. Így alakul át szemünk előtt a művészeti fejlődésnek megfelelően klasszikussá, dinamikussá a közel kétszáz év óta primitív, sztatikus fizika stb.

Természetesen az esztétika sokféle kevert nézetében hasonlóan három alapfelfogást lehet megkülönböztetni, mik kizárólag a nekik megfelelő művészi típust ismerik el értékesnek.

A primitív esztétika csak a változatlan formáju primitív műalkotást fogadja el, minek normái szerint minden más típust elítél (Egyiptom).

Fokozatosan klasszikusabb fölfogású a Platon, Arisztotelesz, Plotinosz, aquinoi Szt. Tamás, Hegel esztétikája, melyben azonban a primitív tendencia végülis domináló marad. Jóllehet Arisztotelesz hangsulyozta az akciót, ami változatos alakok csoportosítását tételezi föl, ezek a filozófusok a konkrét anyagi szépségnek egy absztrakt, eszmei szépséget helyeztek fölibe. Ezt, mint lényeget ugyancsak állandónak gondolva el, a művészet kifejezéséből az abszolut ősszépség utáni sóvárgást, az örökkévalóság áhítását olvasták ki. — Tiszta klasszikus esztétikának azonban a változatosságot kellene favorizálni. Valamilyen lényege persze van a változatos klasszikus művészetnek is; ám primitív fölfogás az, mely ezt állandónak tételezi föl. Ősszépségnek legföljebb az őskori primitív szépséget lehet nevezni, mely csakugyan nélkülözi a változatosságot s ilyen értelemben a legsematikusabb is; anélkül azonban, hogy követendő ideál lenne. Igaz, hogy a tömegember ízlésének ma is ez a típus felel meg, amely így fölfogva legközelebb is áll a tökéletességhez; mégis ettől az abszolut tökéletességtől az avant-garde művész távolodik, ahelyett, hogy közelednék felé. Eltérőleg a primitív fölfogástól, vagyis tiszta klasszikus szemlélet szerint a művészet lényege nem különbözik konkrét megnyilvánulásaitól, változatosságától, hanem egyezik vele; tehát egyáltalán nem állandó, éppencsak nem is akcidentális, minthogy mégis állandó benne a változási rendje, amihez hozzátartozik fejlődésének véges volta. Jól tudom, hogy a «változó lényeg» a primitív filozófiai nevelést kapott fülnek olyan abszurdul hangzik, akárcsak a «változó szubsztancia», fából vaskarika. Sajnálom, hogy az esztétika ontológiai alapvetését az ontológia alapvetésének korrigálásával kell kezdenem. Mégis utalok rá, hogy a lényeg, igenis, akár a szubsztancia, állandó is, változó is, sőt váltakozó is a háromféle primitív, klasszikus és barok logikai, illetőleg metafizikai koncepció szerint. Csak a primitív elfogultság erőszakol egy változatos jelenségre, minő a hatszínű szivárvány, egy absztrakt, egyszínű, vagy seszínű lényeget; a klasszikus fölfögás a szivárvány lényegéül a változatosságot tekinti, miben állandó mindössze a színek sorrendje és véges száma. Ugyanígy teremt a primitív logika egy olyan fajfogalmat, melynek minden egyede egyenlő; viszont a klasszikus értelem, a «nominalista» elgondolás a primitív fajfogalmat agyrémnek minősíti, minthogy szerinte a fajt vátlozatos egyedei teszik. — Nos, nemkülönben a művészet lényege csak primitív esztétika szerint olyan tökéletes ősszépség, mely minden tetszetős tárgy közös vonását viseli; klasszikus, illetőleg barok esztétika szerint lényege a műtörténet során kifejtett változatossága, illetőleg típusainak váltakozása.

Érettebb klasszicista elgondolás, mely a művészet véges fejlődésének dinamikus jellegét, korszerű alakulását, s t í l u s á t hangsulyozza, csak a legújabb időkben merült föl. Még mindig kötve azonban a primitív mentalitáshoz, a stílusról regényes elméleteket találtak ki, holott az csupán ritmusrend és semmi egyéb: az esztétikum ritmusának rendje. Korstílus helyett az egyéni stílust hangsulyozták (stílus az egyén!), holott korstílus, népstílus és egyéni stílus egyaránt nem különböznek egyébben, mint a ritmusrend árnyalati eltérésében. A stíluselméletek termé-

ketlenségének főoka, hogy azt mégcsak klasszikus fölfogásban sem, csak barok szemléletben lehet megmagyarázni. Klasszikus koncepció csupán tiszta stílust és egységes stílusú műalkotást tud elképzleni. A barok koncepció kevert stílusa jobban mintázza a valóságot. Erre azonnal visszatérek.

A modern szenzualista esztétika a figyelmet a szépség objektív létezéséről az alkotó (és szemlélő) szubjektív élményére fordította, ami, ha egyébnek nem, annak jó volt, hogy az alkotásban az értelem helyett az ösztön szerepét sejttette. A primitív köztetsző szépséggel még mindig kacérkodó Kant esztétikájának barok vonása mindössze nyakatekertségében állott; szerinte a szép logikus is, nem is, célszerű is, nem is, alkotás is, nem is. A Hegel esztétikai primitivizmusa megmagyarázza barok háromtípusú történetfilozófiai szemléletének éretlenségét. Wölfflin, ha csupán kéttípusú (kl.), de sokkal barokabb történetszemléletében elveti a típusok hierarchiáját és a művészet fejlődésében egyenrangú szobrászi (klasszikus) és festői (barok) stílustípusok váltakozását állapítja meg, ebből, sajnos, primitív stagnációra és nem klasszikus vagy barok dinamista fokozásra, haladásra következtetve.

Az én legbarokabb meglátásomban újra nem két, hanem három stílustendencia folytonos keveredése teszi a művészettörténet változatosságát, mik bizonyos törvény szerint váltakozva ismétlődnek. A három alapstílus fokozatosan bonyolultabb, s a történelem folyamán váltakozó ismétlődésük azáltal, hogy a legkevésbbé bonyolult primitív forma minden visszatéréssel egyre gyöngül, mialatt a legbonyolultabb barok forma erősödik — a fejlődés céljául végeredményképen a haladást jelöli meg, mi a bonyolódásban áll (rendszeres bonyolódás). Primitív, klasszikus és barok tendenciákból sajátosan kevert stílus, ritmusrend jellemzi az egyes korokat, kultúrákat, azok fejezeteit. Sajátos keverékű stílus, ritmusrend jellemzi a kultúrákon belül az egyes népek és egyének művészetét. A keveredés árnyalati különbsége jelzi, hogy az egyidejű kultúrák közül melyik mennyire töltötte be történeti hivatását; melyik járt elől, melyik hátul. Árnyalati stíluskeveredési különbség jelzi, hogy az egyes népek közül melyik hogyan szolgálta a kultúrát és az egyének közül melyik mit tett a néplélek fejlesztéséért. Hangsulyozom: semmi egyéb, mint a primitív, klasszikus és barok stílusvonások más-más arányú keveredése, nincs a korok, népek és egyének, a legerősebb egyéniségek jellemében.

Az egyéni stílusok sajátos keverékű összetétele magyarázza meg az ízlés látszólagos szubjektív jellegét. «De gustibus non est disputandum»: fölületes ítélet; alapjában az ízlés objektív, csak fejlettségi foka különböző. Az egyének különböző fejlettségű ízlése folytán különbözők esztétikai ítéletük. Csakhogy az emberek értelmi foka és intellektuális műveltsége, moralitása sem egyenlő. Nem is szólva arról, hogy, mint a jövőben ki akarom fejteni, háromféle logika és háromféle etika van, természetes, hogy a különböző értelmiségű, műveltségű és erkölcsű emberek logikai és etikai ítélete sem egyezik; ugyanazt az esetet különféleképpen ítélik meg, egyesek meg sem értve, mások, a legtöbben, félreértve. Talán két ember sem értelmez egy gondolatot pontosan egyenlően. Mégsem vitatja senki a logika és etika objektív értékét. Ugyanígy objektív azonban az esztétikai érték is. Az esztétikai értékek szubjektív természetét nem lehet avval bizonyítani, hogy ki-ki másképp érzi a hideget vagy meleget, másképp fűszerezi az ételét stb. Ilyesmire könnyen össze lehetne nevelni az embereket; ám az sem lehetetlen, hogy egy előkelő ízlésű csoport megfelelően összenevelve egybehangzó esztétikai ítéleteket adjon. Hiszen a többé-kevésbbé kollektív stílus ilyen többé-kevésbbé kollektív érzéstől függ. A legfejlettebb ösztönű, legműveltebb emberek esztétikai ítéletei mindig elég közel fognak egymáshoz járni. A különbözőképen elmaradt egyének esztétikai ítélete természetesen csak eltérő lehet; a visszafejlődött ösztönű tömegember ítéletei pedig rendszertelenül ugrálnak.

Különbenis a szubjektív ízlésítélet csak előnyben részesíthet bizonyos stílustípust, többrebecsülve egy hasonló közepes művet egy eltérő remekműnél, de nem tagadhatja meg más típusok objektív létezését; annál kevésbbé, minthogy ilyen stílustendenciák öntudatlanul a természet fölépítésében is érvényesültek. Az élettelen fejlődés primitív ritmusa az élő fejlődésben hovatovább egyre érettebb klasszikus tendenciának adta át helyét. A növényi és az alsóbb állati élet még ragaszkodik a párhuzamos és szimetrikus ritmushoz, valamint a palásttípusú testalkathoz, mit mindössze merevítő szálak erősítenek meg, de az izelttestüek és gerincesek tagozzák, illetőleg vázrendszerre építik testüket, melyet (még mindig öntudatlanul) kontraposzt ritmusra mozgatnak.

Meggondolatlan félelem tehát, hogy egy selejtező műtörténetírás — mely az alkotások összességét nem sorolja föl, csupán értékes darabokat említ meg — nem lehet tudományos, mivel szubjektív ítéleten alapszik. «Történeti értékű» alkotások objektív kritériuma, mely egyetlen megfigyelőnek sem kerülheti el tekintetét, a korukat megelőző új stílusuk, úttörő szerepük. A művészi teremtőerő sajátsága, hogy egyszerre ad jót és újat. Az epigon munkája vérszegény. Az eredetit felismerni az utánzattal szemben szakember dolga. Teljes objektivitást persze nem lehet várni a történetírótól. Barok korokban a történetíró a múlt műveinek megválogatásánál elfogult a barokos-tendenciájú művek előnyére.

A tömegízléshez hasonlóan ugrál a legtöbb sajtókritikus ítélkezése. Hogyne ugrálna, mikor erre a szerepre semmi, sem fejlett ösztön, sem szakműveltség nem képesíti őket. A szubjektív ízlés elmélete persze jó takaró a hozzánemértés leplezésére. Primitív, abszolut normák túlhaladottsága folytán a jó kritikus hivatása volna az alkotás stílustendenciájának jellemzése, rámutatva a szóbanforgó stílus történeti szerepére, úttörő vagy maradi jelentőségére, átütő erejű vagy lagymatag kifejezésére, amihez azonban különösen fínom ösztön szükséges. Hol van azonban ettől a mai átlagkritikus ösztöne és képzettsége? Nyilvános kritikát nem volna szabad gyakorolnia, csak széles műtörténeti képzettségű hivatásos művésznek.

ESZTÉTIKAI KATEGÓRIÁK. Egyszer majd tanulságos lesz nyomról-nyomra kimutatni az esztétika történetében a különféle kevert fölfogások primitív, klasszikus és barok tendenciáit. Nekem erre itt nincs helyem. Meg kell elégednem, ha az ismertebb esztétikai kategóriákat elemezhetem, a közönségesen alkalmazott vagy tudományosabb minősítéseket, mikkel a kevert stílusú természeti vagy művészeti tárgyak esztétikai értékét mérik. A három alaptendenciára fogom fölbontani a szép, kecses, bájos, fönséges, elegáns, érdekes, groteszk,

fantasztikus, melódikus, harmónikus, tragikus, komikus, humoros stb. jellegzetességeket, miket, minthogy kevert tulajdonságokat fejeznek ki, tulajdonképpen nem volna szabad kategóriáknak nevezni. Vítán felül áll, hogy ezek a minősítések kevertek, mert ha nem volnának azok, nem illenének egyetlen természeti vagy művészeti tárgyra, amik kevert tulajdonságuak. Igaz, hogy még így sem illenek teljesen rájuk; nincsen teljesen elegáns, kizárólag tragikus személy vagy esemény, minthogy az esztétikus tárgyak még a minősítéseknél is kevertebbek. Mindenesetre a minősítések elemzése meg fogja adni a végső kategóriákat, melyek azonosak lesznek a háromféle stílustípus kategóriáival.

Tartalmiak, vagy formaiak ezek a kategóriák? A tartalom és forma problémáját előző füzetemben már megoldottam, mikor rájöttem, hogy egyikről csak ugyanazt lehet mondani, mint a másikról, különösen miután a művész az elsőt hozzáhasonította a másodikhoz. A szép vagy tragikus akár mint model, akár mint ábrázolási forma egyaránt esztétikus, mely persze csak akkor lesz művészi, ha az ábrázoló az ösztöne teljes megfeszítésével hangsulyozta a szép vagy tragikus rend értelemmel föl nem fogható csak megérezhető szubtilitásait.

Így aztán magától értődik, hogy ezek a kategóriák azonosak a filozófiai kategóriákkal. Annális inkább, mert a különösen esztétikai jellegzetességek, a kevert bájos, elegáns bizarr, húmoros azonmódon illenek a tudományos alkotásokra; helyesen is, ha egyszer azok is tartalmaznak esztétikumot. A művészeti és filozófiai kategóriák hasonlóságára már Wölfflin figyelmeztetett, aki öt művészeti kategóriapárja közé fölvette a «zárt-nyitott» közismert filozófiai kategóriapárt. Nos, viszont a «szobrászi-festői» minősítés a filozófiai alaptípusokra alkalmazható, ha alattuk ugyanazt értik, mint Wölfflin.

A szépről legelőször azt ismétlem meg, mit már mások is megjegyeztek, hogy vele csak egy különös esztétikai típust kellene jelezni, mely a többitől, a groteszktől stb. különbözik; nempedig azt elavult módon továbbra is azonosítani az esztétikummal általában, mit lehet művészinek nevezni, vagy közönségesen esztétikumnak, értve alatta szépet, csúnyát, mikor mit. A csúnya éppoly értékes esztétikai jelleg, mint a szép; csak a primitív és klasszikus ízlés nem tudja azt elviselni. Értéktelen a nem-művészi, a rendetlen, a dilettáns, mit följebb már meghatároztam. A bizarr, a csúnya vagy rút, a groteszk, valamenynyien barok formák, azaz deformációk, még pontosabban szimultanista kombinációk, két alaknak, két fokozatosan eltérő rendnek kombinációi, melyekben a barok ízlés gyönyörűségét leli.

Mikor a szépet mint nem generális, de a fönségestől, elegánstól, groteszktől stb. eltérő speciális esztétikai értéket akarom meghatározni, természetesen nem az általános ízlésre kívánok támaszkodni, még a magaméra sem. Az én ízlésem túlságosan barok s hogy a primitív és klasszikus alkotásokat nemcsak értékelni, de élvezni is tudom, ezt annak köszönhetem, hogy a prehisztórikus és antik műemlékeken az idő vasfoga annyi csorbát ejtett, legalábbis patinát rakott, hogy azok valósággal modernekké váltak. (Csak borzalommal tudok elképzelni egy frissen aranyozott görög szobrot, aminőkkel az antik Athén tele volt.) Ezért én akkor járok el helyesen, ha mintául azokat az alkotásokat veszem, melyeket az elismert kiváló esztétikusok a szép fölötti fejtegetéseiknél szemük előtt tartottak s így mint ilyenek a köztudatba jutottak: a Fidiász, Prakszitelesz, Leonardo, Rafael műveit. Ezeket a műveket az esztétikusok klasszikusnak minősítették, én kimutattam, hogy erősen a primitív felé is hajlanak s kissé még a barok felé is. Középen állnak a Leonardo alakjai, ezek a legszebbek, a Fidiászéi túlságosan fönségesek, a Prakszitelesszéi túlelegánsak, a Rafaeléi túlérzelmesek, ha nem pesszimisták ahhoz, hogy igazán szépek legyenek, azáltal, hogy az elsőben a primitív, az utolsókban a barok kezd túltengeni.

Megállapítva, hogy a fönséges primitívebb a szépnél — jóllehet éppen a kolosszális méret barok vonás benne — elemzésemet mégis inkább azon kezdem. A Ramszesz fönséges szobrában primitív a nyugalom és az ártatlan, boldog derű, mit a szinte öntudatlan gyermeteg lélekben a végtelen változatlanság biztonsága fakaszt. Amint közelről tekintve a kolosszus végtelennek ható, nyitott, tértelen, teli testében a szemlélő elvész, ebben a változatlan, homogén-tömegű, mozdulatlan, örökjelenű, abszolut természetistenben az eleaféle materialista mindenségnek tompánhalk, tam-tam-ütemes szükségszerű ritmusának lüktetését érzi. Az optimizmusra berendezett primitív lélek elfogultságában tovasiklik a fájdalom fölött; a halottat alvónak tekinti, vagy más országba elutazottnak, kinek sírbeli testi ellátásáról bőségesen gondoskodik. Később klasszicista keveredésben beletörődve a változatos test mulandóságába, legalább a lélek állandóságához és örökkévalóságához ragaszkodik (elképesztő következetlenséggel ilyen anyagi tulajdonságokkal ruházva föl azt, sőt magát az Istent); átmenti a lelket vagy egy születő gyermekbe, vagy valamilyen állatba, esetleg elküldi örök tartózkodásra egy önfeledt, boldog másvilági vidékre.

A primitív nyugalom és derű a klasszikus mozgalmasságot és komoly átszellemültséget, mit a vég fölötti elmélkedés ébreszt, a kevert szép-típusban önbizalomteljes mosollyá szelidíti (Leonardo). Nem halvány, halk többé, de élénk a szép-derű, amint ez megfelel a tevékeny szép-alaknak, melynek mozdulatai mérsékeltek, kecsesek, melódikusak. (Ha nem akarunk fölületesek lenni, ne mondjuk harmónikusnak azt, ami melódikus, mert az egyszólamú, szép muzsikának ez a jellegzetessége. A többszólamú barok muzsika harmónikus, a primitív vagy klasszikus muzsika egyszólamú, tehát melódikus.) Igen, a szép mozdulat érthető, nem összefolyó. Kecsesek a szép, középtermetű, változatosan tagozott alak arányai is; nem kövér az, minő a primitív paleolit alak, sem sovány, minő a klasszikus neolit alak.

A Fidiász, Leonardo és David szép világa a Platon-Hegel idealista szemléletet ábrázolja teljes fejlődésében. Egyik sem, másik sem tisztán klasszikus, minthogy túlsok sztatikus elem maradt bennük. Mindenesetre szép, jól megértve nem is pesszimista ennek a változatos és mozgalmas, átszellemült világnak egyszersmid véges, zárt formája, melyet egy kívülálló isten teremtett, hierarchikus rendben csoportosítva halandó egyéneit. Jóllehet előre megszabta végzetes sorsukat — mit ha ki is enged számítani, nem enged visszafordítani — halandóinak lelkét mégis fölemeli, nem éppen fajuk örökéletének reményével, mindazonáltal az isteni kegyelem hitével (Madách).

Ha nem is ennyire szép, mert egyáltalán nem pri-

mitív, viszont mégkevésbbé pesszimista a tiszta klasszikus lélek, minek kifejezésével hedonista filozófusoknál találkozni. Bizony az igazi klasszikus kedély éppenséggel nem pesszimista, csak az alantosabb primitívvel való különös keveredésében gyávul el. Másarányú keveredés ez, mint a szépé; tény az, hogy az igazi klasszikus lélek nem fél a változásoktól, ellenkezőleg, örömét leli bennük, áhítozza őket. Magától értetődik, nem a meglepő, csak a kiszámítható változásokat keresi, minők a férfias vadászat, a hősies háború izgalmas esélyei. Így a végtől sem fél, mely minden változást befejez; s a maga idején a saját végét is óhajtja. Minden időszaknak megvan a maga öröme: ezt vallja a klasszikus pogány; s mire ez a gazdag lélek eljút fejlődésének végére, kielégültnek érzi magát és nem kíván folytatást. Megérte; most csinálja utánam más: mondja az életről és nyugodtan hal meg. Mert semmint az ismétléssel járó unalmat, többrebecsüli a halált: két rossz közül a kisebbiket.

A bájos típus primitív vonása a rokoko alakok kisebb termetében jut kifejezésre. Derüje pajzánabb, mozgása fürgébb a szépénél, amit esetleges árnyalatnyi torzságával együtt barok szimultanista hajlamának köszönhet.

A botticelliszerű túlnyújtott elegáns alakban is van primitív, de maga a túlnyújtottsága barok, szimultanista tendencia; minthacsak a hórihorgas figura két figurának számítana: a túlkarcsú gótikus ablakok és oszlopok két ablaknak és két oszlopnak, a chartresi nádszáltermetű királynék két királynénak. Elegáns a hanyagság is, kivált a Tiepolo barok alakjain, mert a hanyagság nem rendetlenség, hanem, mint a szórakozottság is, két rend kombinációja. A dekadens eleganciának, melyben a hanyagság némi durvasággá torzul, példáját Guys szolgáltatta.

Klasszikus és barok átmenetűek a Hals és Velasquez érdekes alakjai. Sok bennük a torz, a kombináltság, de akár az érthetőségük, akár az érthetetlenségük folytán, vonzók, már minthogy a barok lélek számára azok.

Annál kevésbbé érthetők a Greco barok, túlnyújtott, bár egyáltalán nem elegáns, inkább ekzaltált apostolai és szentjei. Heves, szaggatott taglejtésük megmagyarázhatatlan, lázas lelkiállapotukat fejezi ki, amit a testükön lobogó fény és imbolygó árnyék erős kontrasztja fokoz. Csakugyan, a fény és árnyék vakító különbsége itt nem választja el a testeket, ellenkezőleg, összeolvasztja azokat, testet és lelket önkívületben egyesítve az univerzummal. A jövő szenzualista (relatívista) filozófiájának művészi realizálása a Greco barok világa, melyben minden jelenség esetleges, töredékes, összefolyó, minden test összefont, keresztezett, egymást átható, minden esemény véletlen, meglepő, egyszeri, minden gondolat rapszodikus, csavaros.

A Goya fantasztikus alakjai még torzabbak, bár egyelőre inkább félelmesen, semmint undorítóan sejtelmesek.

Azonban még a Rouault és Klee undorító figurái is művészek; annyira művészek, hogy bátran lehet a hagyományos megjelöléssel szépnek is mondani őket, mert úgy, ahogy vannak, tömegpesszimizmusukkal a társadalom kollektív összefogását fejezik ki.

A tragikus, kómikus és húmoros jellemet már százszor elemezték. Én ezeket az elemzéseket sem helyesbíteni, sem elmélyíteni nem akarom. Mindössze hozzá teszem, hogy mindahárom alak barok, kettős típus: a jó és rossz, ügyes és ügyetlen, vidám és szomorú jelleg szimultanista kombinációi. Még azt is hozzátoldom, hogy a tragikus alaknak történeti fejlődése fokozódó pesszimista vonásokat adott. Arisztotelesz még nem látott a tragédiában pesszimista tendenciát, mintahogy a görög tragédiák még nem is ilyenek. Csak később keletkezett és fokozódott a tragédia pesszimizmusa.

Mindazonáltal maga a barok szellem inkább rajongó, semmint pesszimista; a byzánciak és Greco hívebben ábrázolták, mint a XIX. század realistái. Csakugyan a barok szellem csupán az alantasabb primitívvel és klasszikussal sajátságos keveredésben csügged el. Ő maga jól érzi magát a korrelatív esetlegesség közepette távol attól, hogy féljen a jövő bizonytalanságaitól, meglepetéseitől, miket, ha nem is tud kiszámítani, megérez. Ha a kiszámíthatatlan és megérezhetetlen véletlen mégis időelőtti pusztulását okozza, kétségbeesés nélkül lép ki a versenyből, nem tulajdonítva személyének különös jelentőséget az univerzumban, melyben, ha minden parány szerepet játszik is, semmi sem pótolhatatlan. Kicsinyes önzés és hierarchikus megkülönböztetés fölött állva, az univerzum tagjaként a legfeszültebb büszkeséggel áldozza az egyetemes emberiségnek munkáját, melyre tehetsége képesíti anélkül, hogy azért jutalmat vagy elismerést várna.

A FILOZÓFIA SZINONIM KATEGÓRIÁI. A kevert esztétikai jelegzetességeket egyéb szempontból is, meg sokkal részletesebben is lehet elemezni. A különféle alakoknak, cselekedeteknek, eseményeknek nemcsak termetét, arányát, mozdulatait, kedélyét és értelmét lehet boncolni, de jellemezni lehet helyzetüket, viszonyukat, fejlődésüket, sorsukat, amit már e néhány sorban is jeleztem.

Sőt amint az ábrázolás terét elhagyva a tiszta művészetnek, az ornamentikának és muzsikának alakulásait vizsgáljuk, egy mozdulatlan szalagról vagy gyöngysorról, monoton tam-tamról, egy forgó-rozettáról, változatos melódiáról, egy összefont arabeszkről, olvatag szimfóniáról a primitív, klasszikus és barok mindenség legáltalánosabb vonásainak eme sematikus grafikonjairól folyékonyan leolvashatjuk a filozófia egész történetének valamennyi kategóriáit. Persze a gyöngysor, rozetta és arabeszk, a primitív, klasszikus és barok ornamentika legtisztább típusai a valóságban nem kevésbbé kevert állapotban fordulnak elő, mint az ábrázoló alakok és események; a rozetta gyakrabban áll, mint forog, viszont a gyöngysor is végezhet mozgást stb.; vagyis a sematikus grafikonok a valóságban éppúgy inkább elegánsak, groteszkek, undorítók, semmint abszolutak, szükségszerűek, reciprokak. Mégis közelebb állnak a filozofikus «absztrakt» képhez, mint a túlgazdag ábrázolt alakok. Sőt, mint egyszersmind sematikus irodalmi alakoknak az élők értelmi és erkölcsi megnyilvánulásait is kölcsönözve nekik, a logikai, szociológiai és etikai kategóriákat is leolvashatjuk róluk. Tehetjük ezt annális inkább, mert a primitív, klasszikus és barok kategóriák csoportonkint úgyis valamennyien szinonimek, egyértékűek, egyértelműek és az identitás elvének kifejtésével valamennyien levezethetők a három alapritmusból: az egyenlő vagy változó elemek rendjéből, illetőleg a különnemű rendek rendszeréből; rend lévén a mindenség veleje.

Valóban a primitív díszítő szalagot vagy gyöngy-

sort, mint többé-kevésbbé az eleabeli materialista filozófia kozmoszát mindenekfölött az egyenlő elemek ritmusa jellemzi. Testük folyamatos, körvonaluk megszakítatlan, kiterjedésük két-dimenziós (geometria). Szalag és materialista mindenség szerkezete egyaránt egyszerű, tömege egynemű (kémia). Színük, hangjuk egyenletes, állapotuk nyugvó, irányuk megfordítható (fizika). Igen, ez a primitív mindenség, akár egy egyszerű szalag, mint mennyiség tetszés szerint osztható, elemezhető, analitikus (mathematika). Jellegük általános (össztudományok). A szalagnak, akár a primitív mindenségnek képe, fogalma világos, magától értődő; tartalmuk lényeges, kizárólagos (logika). Érzésük derűs (esztétika). Lényük állandó, létük öröktőlvaló, koruk örökjelenű, életük halhatatlan. Terjedelmük végtelen, vagy legalábbis meghatározatlan; az egész úgy, ahogy van, nyitott; mint merő teli testnek, helyük, üres terük nincs. Fejlődésük, ami szintén nincs, előrelátható; sorsuk mint egésznek: szabad, mint elemek összegének azonban már szükségszerű (metafizika). Elemeik egymásmellérendeltek s viszonyuk oly laza, hogy mint az egészet, az elemeket is szinte függetleneknek, abszolutaknak lehetne mondani; társas hajlamuk mindenesetre individualista, önző (szociológia). Erkölcsük önmagáért jó (etika).

A klasszikus díszítő rozettacsoport, mint többé-kevésbbé a Leibnitz-Hegel-féle racionalista mindenség, a változatos elemek ritmusán épül. Egy-egy test (rozetta) tömege itt összerakott, központ körül szerkesztett; körvonala átvágott. Színe, hangja fokozatos; állapota mozgalmas, mozgása körforgásos, gyorsuló és iránya megfordíthatatlan. A változatos rozettacsoport vagy kozmosz részeiben összemérhetetlen milyenség; jellegük különös; az egész szintetikus, zárt egységet képez. Fogalma áttekinthető, értelme következésképi, diszkurziv. Érzése mélységesen komoly. Lénye változó lévén, lényege is az; léte teremtett, élete halandó, kora és terjedelme véges; kiterjedése három-dimenziós, helye üres tér. Fejlődése kiszámítható, sorsa végzetes. A csoport egyéneinek, mint azok tagjainak viszonya szorosan kötött, egymásalárendelt; az egyéneknek önmagukban nincs jelentésük, csak együttesükben. Társas hajlamuk kollektív, altruista. Erkölcsük helyes, megfelelő.

A barok díszítő fonat, a káprázatos arabeszk, a jövő szenzualista mindenségszemléletének sematikus grafikonja kombinált ritmusrendszerében különnemű rendeket olvaszt össze. Itt egyáltalában nem lehet többé megkülönböztetni semmit, nincsen fiksz pont, melyhez minden egyebet viszonyítani lehetne. Minden korrelatív, összefolyik, áthatja egymást és csak az univerzum egésze képez valami megfoghatót, ha értelmileg egyáltalán megfogható lenne. Azonban itt az értelem tehetetlen, csupán az érzés uralkodik. Az ekzakt tudományok már a klasszikus világban is fölmondták a szolgálatot; a szerkezetet a geometria nem tudja ábrázolni. Ám a barok világban a logika is csődöt mond és mindössze a metafizika, esztétika, szociológia és etika közelíthetik meg a valóságot. Valóban a barok világ teste összefonódott, körvonalai keresztezettek. Színe, hangja összeolvadó. Állapota kétszeresen mozgalmas, mozgása csavarforgásos, kavargó és iránya reciprok. Fogalma zavaros, értelme megfoghatatlan, korrelatív. Túláradó érzése, rajongó, misztikus, mindent szeretetben fölölelő. Milyensége vegyült. Jellege új, egyszeri. Ez a kombinált univerzum töredékeknek egysége; lénye változó, lényege esetleges, léte szimultán, élete összefolyó, kora időszakos. Terjedelme szaggatott; kiterjedése pedig négy-dimenziós; az üres tér nem helye többé, az is összefonódik vele. Fejlődése meglepő, sorsa véletlen. Áthatott részeinek viszonya korrelatív; társas hajlamuk csoportközi. Erkölcsük kompromisszumos.

Ebben a sommás fölsorolásban természetesen csak a legbeavatottabbak fedezhetik föl a primitív, klasszikus és barok csoportok kategóriáinak respektív egyértelműségét. A részletes kifejtés azonban nem lehet ennek a dolgozatnak föladata. Ezt a következő füzetemben fogom elvégezni, melyben Trialista Metafizikámat fogom közölni. Ezuttal befejezésül táblázatban összefoglalom a háromféle filozófia ágainak legfontosabb kategóriáit.

A FONTOSABB KATEGÓRIATRIÁSZOK

kategóriák	primitív	klasszikus	barok
ritmus	egyforma	változatos	különnemű
volumen	folyamatos	átvágott	keresztezett
struktúra	egyszerű	szerkesztett	összefont
szín, hang	egyenletes	fokozatos	összeolvadó
állapot	nyugvó	körforgásos	csavarforg.
irány	megfordíthető	megfordíthatatlan	reciprok
egész	nyitott	zárt	töredékes
rész	mennyiségi	milyenségi	vegyült
mód	analitikus	szintetikus	kombinált
jelleg	általános	különös	egyszeri
tartalom	lényeges	vált. lényegű	esetleges
fogalom	világos	áttekinthető	zavaros
érzés	derűs	komoly	rajongó
lény	állandó	változó	váltakozó
lét	létező	teremtett	szimultán
élet	halhatatlan	halandó	föltámadó
kor	örökjelenű	végeséletű	időszakos
terjedelem	végtelen	véges	szaggatott
kiterjedés	2 dimenziós	3 dimenziós	4 dimenziós
fejlődés	előrelátható	kiszámítható	meglepő
sors	szükségszerű	végzetes	véletlen
csoport	egyes	csoportos	csoportközi
rend	mellérendelt	alárendelt	áthatott
viszony	abszolút	hierarchikus	korrelatív
erkölcs	jó	helyes	megalkuvó

fejlődő haladás eszméje mellett, mint amely a művészetek terén is kimutatható és amely álláspontját harcosan szembeállitja a progresszió eszméjével szkeptikusan szembehelyezkedő világfelfogással. Müve bizonyára komoly vitákra nyujt majd alkalmat és nem legkisebb értéke éppen ebben a gondolkodásra késztető voltában rejlik. *(s. g.)*

TESPIS KORDÉLYÁN

Alapi Nándor: Vándorlásunk

(Emlékkönyv az Orsz. Kamaraszinház kétezredik előadására. Második kötet. Sopron, 1929. 148 oldal. Sok fényképpel.) Érdekes vállalkozás ez az Alapi Nándor vándorszinháza. Kidolgoz egy pár komolyértékü drámát, aztán nyakábaveszi az országot és a régi magyar heroikus szinészek módjára viszi szét a szavalt szó kulturevangeliumát az országba. Az ezredik stációnál is megállott egy pillanatra és emlékkönyvbe foglalta össze ennek az ezer flitteres estének a szép, megható történetét. Most a második mérföldkőnél is megáll és részletesen beszámol munkájáról. Beszámolójából érdekes adat az, hogy mig az első ezer előadásból 110 esett Ibsenre és csak 51 előadással követte egy magyar szerző, Gárdonyi Géza, addig most a második ezerben Herczeg Ferenc vezet 80 előadással, mögötte nyomban Molnár Ferenc következik 79 előadással és Ibsen csak a harmadik helyre rugtat 70 előadással. Az első ezres-ciklusban csak 240 este volt a magyaroké, a másodikban már 504 este jutott a magyaroknak. A jubiláris albumban sok iró érdekes irását gyüjtötte fel Alapi.

PENNA ÉS MÉRLEG

Dóczi Sámuel dr.: Iró és biró

(Vázlatos munkaterv és adatgyüjtés. A szerző kiadása. Budapest, 1929. 82 oldal. Ára 3 pengő.) A biró alakja a 19. század második felének világirodalmában játszott jelentős szerepet, főként Dickens és Balzac hatása alatt. A 20. század számára ugylátszik már nem jelentett problémát ez a tipus, főként amióta az állami alapfunkciók hárommá választása egész Európában végleg befejezést nyert. Ellenben amióta a háboru utáni keveredésben e hármas funkciónak: a törvényhozási, a törvénykezési és a végrehajtó hatalomnak határai is itt-ott elmosódtak, főként a különböző — a háborus rezsimekkel megkezdődött — diktaturák következtében, azóta a biró alakja, társadalmi és közéleti jelentősége is ujra problémává lett, mert hiszen lekerült arról a piedesztálról, ahová a 19. század államtudományi konstrukciói helyezték volt. Ezzel, igaz, talán közelébb került az élethez, de viszont megszenvedett presztizsben. Ez a presztizsveszteség adja Dóczi Sámuel doktor könyvének, aki maga is aktiv biró volt, a különös jelentőségét és morális indokát. Legfőbb gondolatmenete ekörül a téma körül alakul ki. Egyébként azonban igen sok érdekes részletkérdést vet fel: az irodalom és a biráskodás, az ujságirók és a birák, a jogszolgáltatás és az élet egymáshoz való viszonyáról. Végül igen jó gyüjteményt kapunk arról, hogy a modern magyar irók melyike foglalkozott valamelyik müvében a biró alakjával; valamint sokatmondó közmondásgyüjteményt is felsorakoztat Dóczi dr. azok közül a közszólások közül, amelyek a biróval foglalkoznak.

L'Europe Centrale. (Revue de la Semaine. III. évf. 27., 28., 29. és 30. sz. Egyes szám ára 3 csehszlovák korona.)
More Books. (1929. márciusi szám. Egy évre postai szállitással együtt 50 cent.)
Technik für Alle. (20. Jahrgang, Heft 2. Havonta egy füzet, amelynek 75 Pfennig az ára.)
Kausz János dr.: Az emberfajok élete és jövője. (Faj- és társadalombiológiai tanulmány. A szerző saját kiadása. Budapest, 1928. 239 oldal. Ára 10 P.)
Ezér jó tanács. (Mühlbeck Károly 150 rajzával. Singer és Wolfner kiadása. 396 oldal. Ötvenedik ezer. Ára 5 P.)
Kelemen Ferenc: A leánynevelés főkérdései. (Egy szülői értekezlet anyaga középfoku leányiskolák számára. Horváth Ferenc bizománya. Makó, 1929. 20 oldal. Ára 80 fillér.)
Debrecen szab. kir. város muzeumának és közművelődési könyvtárának 1928. évi müködéséről szóló jelentés. (Összeállitotta Zoltai Lajos. 60 oldal. 17. képpel.)
Magyar Nyelvőr. (58. évf., 3/4 sz. Évi 10 szám előfizetése 5 P.)
Pannonhalmi Szemle. (1929. 2. sz. Évente 4 sz. előfizetése 6 P.)
Természettudományi Közlöny. (61. kötet, 10. sz.)

A MÜVÉSZI VILÁGSZEMLÉLET ALAPJAI

Lehel Ferenc: Haladó művészet

(Ujrendszerü stilusmorfológia vázlata. A Tér és Forma kiadása. Budapest, 1929. 144 oldal. 180 képpel. Biró Miklós nyomása.) Igen kevés számu modern müvészetbölcselőink sorába tartozik Lehel Ferenc. Ha a szorosan vett müvészettörténeti iróktól eltekintünk, nem is igen tudnánk a mai magyar müvészettudományi irodalomban még valakit megnevezni, aki ennyire elmélyülten keresné a müvészeti jelenségek mögött rejtőző lélektani problémákat, még azok beteges elfajulásában is. Sőt Lehel, mint valami uj Lombroso, bizonyos mértékben a *Genie und Irrsinn* egyik határjelenségének tudja be a müvészi alkotás igen sok értékes megnyilatkozását. Legujabb alapvető tanulmánya most már uj utakra tér. A müvészettörténelem egészen korai periodusaiban, Winckelmann-nál és Lessingnél is megállapitható az a tendencia, hogy a müvészetek fejlődésében fázisokat, hullámvonalakat vegyenek fel. Akkoriban csupán két főfázisra: a klasszicizmus és a barok stilus folytonos hullámzására vezették vissza a müvészet jelenségeit. A müvészeti alkotások intenzivebb és kiterjedtebb megismerése után ez a kissé tulleegyszerüsitő fazeológia természetesen nem elégithette ki a müvészetek bölcseleti alapjait kutatókat. A 19. század nagy realisztikus hullámverése nyomán szinte természetszerüleg el kellett olyan periódusnak következnie, amely a tisztán belső, lélektani kogniciók eredményein tulmenve, a természeti, anthropogeográfiai adottságokat is számbavette a müvészi alkotásokban jelentkező periodicitás magyarázatánál. Névszerint fontos szerepet kellett itt a müvészi alkotások égövi elhelyezkedésének, valamint a müvészeteket hordozó népek eredetének, ethnikai és geográfiai származásának tulajdonitanunk. Jelen sorok irója maga is néhány évtizeddel ezelőtt nagyobb tanulmányban mutatott arra a szerepre, amelyet a déli égöv verő napfénye a plasztikai érzék erősebb kifejlődésében, viszont az északi tompitott világosság az erősebb konturozásban és a kettő között: a mérsékelt napfény a festőiség kifejlődésében játszott. Szinte magától kinálkozott igy az eurázsiai egész kontinensen egy északi, egydimenzionális, grafikus müvészetnek, azután a mérsékelt égövekben egy kétdimenziós festői stilusnak és a déli félszigeteken mindenütt egy háromdimenziós plasztikai stilusnak a felvétele. Ahol népeltolódások mutatkoznak a história során, ott a tiszta stiluskeretek áttörést szenvednek: igy például, amikor az északról leözönlő népvándorláskori népek magukkal hozzák délre a maguk lineáris szemléletét és a tiszta görög plasztikumot és a mérsékelt égöv szemlélete által befolyásolt római festői stilust (freskóban és reliefben egyaránt) lineáris értelemben áttörik és ilyenformán megteremtik a korai középkor felemás stilusait. Ugyanilyen frontáttörés megy végbe az ujkor elején is, amikor viszont — politikai és gazdasági okokból — az olasz és a spanyol, plasztikus szemléletü etnikum áttöri földrajzi határait, behatol Középeurópa festői stilusába és megteremti az itteni felemás barok-festészetet, amely alapjában nem más, mint a három dimenziónak tultengése formalisztikus szempontból a sikmüvészet területén. Ezt a hárommá-tagolást vette fel nemrégiben *Ligeti* Pál is, főként kulturhistóriai megfontolásokból; és ugyancsak erre a hárommátagolásra tér vissza Lehel Ferenc is uj könyvében, de inkább belső lélektani indokolás alapuvételével, és voltaképen a neo-hegelianizmus hármas dialektikájának kifejlesztésével. A három fázis neve nála: primitiv, klasszikus, barok; és ezeket a stilustendenciákat kitünően megválasztott példák nyomán, végigvezeti a struktura, a vonalvezetés, a szinezés, a csoportositás, a ritmus és a kiterjedés faktorain. Erőteljes vallomást tesz munkája konkluziójául, az egyetemes, a folyton

Literatura 1929. 227. l.

LEHEL Ferenc

Lehel Mária

Nemzeti Művészet, Bp. 1934 (2.)
5-6 sz., 65-68 l. (olaszul 69. l.)
8 kép.

cáira évenkint száz művészt lök a Főiskola, az elmult tíz év alatt ezerrel szaporítva a fölszabadult művészek számát. A rengeteg művész versenye természetesen leverte a műtárgyak árát, a többtermelés, mi ennek folyománya lett, a műtárgyak értékét verte le. Sem az alacsony ár, sem az alacsony érték nem alkalmas arra, hogy a publikumot fölébressze közönyéből. Ma már a helyzetet túlzás nélkül katasztrofikusnak lehet mondani. Itt sürgősen tenni kell valamit. Ha egyébbel nem segíthetünk, legalább a további művészgyártást szüntessük be. A főiskolát sürgősen le kell építeni, a régi szerény Mintarajztanodát állítva vissza. Az inflációs idők álgazdagsága indokolta a néhai miniszter nagyszabású elgondolását, mely egyetemi rangra emelte az egyszerű Rajztanárképzőt, mihez azonban, hogy a méltóságos címre rászolgáljanak, a tanároknak ötszáz növendéket kellett állítani. Ezt az ötszáz növendéket ma szélnek muszáj ereszteni, mégha a méltóságos címet is elfujja velük a szél. Meglehet persze, hogy késő. A helyzet olyan romlott, hogy ezerötszáz művész helyén háromezer sem fokozhatja a művésznyomort. Olyan fokozhatatlan a publikum közönye a művészet iránt.

Tömegpszichózis ejtette hatalmába az emberiséget: nem akarja szellemét munkával fárasztani; játékkal, legjobb esetben sporttal kábítja magát, gyermekkori primitív gondtalanságát idézve vissza. Tisztában van vele, hogy a kábítószer lealacsonyítja, de megnyugtatja magát, hogy csak átmenetileg él vele. Míg a zavaros idők elmúlnak, míg a rend helyreáll. Mint az utas, ki súlytalan olvasmánnyal, csiklandós flörttel, izgató kártyázással üti agyon a hosszú út unalmát.

Ugy látszik azonban, hogy az emberiségnek mostani utazása túl hosszú lesz. A zavaros idők még soká fognak tartani, a rend pedig egyáltalán nem fog helyreállni; vagyis ami rend a zavarból ki fog alakulni, nem lesz többé a régi rend. Jó lenne hát nem kábítani magunkat. Jobb lenne a szellemünket mégis megerőltetni. Legalábbis jobb lesz azoknak, kik a szellemüket megerőltetik és előkészítik magukat az új rendre. Mert ennek az útnak a végére nem érkezik meg az, ki a régi rendhez ragaszkodik, aki azt képzeli, hogy a megérkezéskor ott folytathatja, ahol az induláskor elhagyta.

A régi rend, a XIX. század primitív rendje, a demokrácia, az egyénkultusz sztatikus rend volt, az állandóságot, a békét biztosította. Az új, klasszikus rend, a diktatúra, a nemzetkultusz dinamikus, szakadatlan változást idéz elő, ellentétet hív ki, új meg új háborút támaszt. A kor, melynek küszöbén állunk, testületi (korporációs) berendezkedésével a klasszikus gótika korához fog hasonlítani, a százéves háborúk korához. A primitív, sztatikus emberek ideje lejárt, a jövő a klasszicista, dinamikus embereké.

Hát a jelen mihez hasonlít, melyik korra emlékeztet ad absurdum hajszolt primitivizmusa? Erre is találni példát a történelemben, nem egyet. Az ugyancsak primitív tendenciájú bizanci kultúra történetéből ismerünk egy analóg «képromboló» mozgalmat. Persze akkor mások voltak a körülmények és látszólag más okok vezették a művelődéselleneS akció dühét. Éppen nem materialista hitetlenség, ellenkezőleg vallásos fanatizmus fűtötte a VIII. században támadt konstantinápolyi szekta kultúrarombolását, mely minden pápai átok ellenére lángot vetett Olaszországban is és egész a IX. század közepéig folytatta mérges tevékenységét. Ha ez a mozgalom látszólag távol esztétikaellenes sachlich-teóriától az összezúzott és pocsékká tett templomi szobrokban és képekben bálványokat is látott, ha közöny helyett nagyonis heves akciót fejtett ki, (könyvégetésben ugyan a nácizmus sem marad el mögötte) a legfontosabban mégis hasonlít a mai kultúriszonyhoz. A VIII. századi képrombolás ad absurdum hajtása volt annak a primitív bizánci kultúrának, mely a bonyolult görög-római kultúrát építette le.

Jobban hasonlít az «esztétikamentes» sachlich-stílushoz az egyiptomi középbirodalom építészetének kezdőstílusa, mely minden díszítést és ábrázolást kizárva, «célszerűségi» törekvésre vall. Nos az egyiptomi kultúra az antik kor primitív fejezete és a középbirodalom kezdőstílusának célszerű jellege a legprimitívebb óbirodalom tendenciájának végső konzekvenciája volt.

Végül a művészet teljes hiányát árulja el elejétől végig a kilencezer évet élt solutréi kultúra, mely a huszonötezeréves aurignaci kultúra virágzó képfaragása után az ábrázolásnak semmi, vagy alig valami nyomát mutatja, mialatt technikailag ellenkezően jelentékenyet fejlődött, finomodott, hogy utána a négyezeréves magdaléni kultúra a művészetnek újra olyan magas fokát érje el, melyet H. Breuil kópiái szerint a modern művészet sem haladott túl. A solutréi társadalom kultúriszonyát ugyancsak a megelőző primitív kultúra ad-absurdum-hajtásaként lehet tekinteni.

MŰVELŐDÉSISZONY

A még uralkodó materialista világszemlélet a közönség közönyét, mit a művészet iránt tanusít, az általános elszegényedéssel magyarázza. Eszerint a művészet fényűzés, márpedig az emberek ma az elsőrendű szükségleteiket is nehezen tudják kielégíteni, a leggazdagabbak is gondokkal küzdenek. Azonban ez a materialista magyarázat ugyanolyan otromba, mint a többi és legföljebb azt érteti meg, hogy miért nem vásárolnak az emberek műtárgyakat, ám nem teszi világossá, hogy miért nem látogatják a múzeumokat és könytárakat. «Nem megyek el a kiállítására—mondja a nyomorgó művésznek a gondokkal küzdő gazdag polgár — mert nem tudok vásárolni; ha meg nem vásárolhatok, hát inkább el se megyek.» Mintha a kitünő polgárnak csak annyi kiállításra volna szabad elmenni, ahány műtárgyat vásárolt! Holott a szegény művész boldogan fogadná, hogy ha már nem veszik, legalább nézzék meg a munkáját.

Hát nem lelki örömért látogatják a kiállításokat?

A művészet nem fényűzés, de, mint a hit s a tudás, lelki szükség. Minél szegényebbek az emberek, minél kevesebb jut testi táplálékukra, annál nagyobb szerepe lehetne a lelki táplálékknak, a hitnek, tudománynak, művészetnek, ami nem kerül semmibe. Általános szegénység idején a templomoknak, könyvtáraknak, múzeumoknak látogatóktól zsúfoltaknak kellene lenniök. Ezzel szemben az emberek ma gondjukban nemhogy nem akarnak szellemi táplálékkal vigasztalódni, de ingerülten elfordulnak ettől.

Gondjukban természetesen csökkentik kiadásaikat, de inkább szellemi, semmint testi igényeiket nyomják le. Ezeket fordítva emelik. Lakásra, ruházkodásra, fürdésre, utazásra többet költünk, mint azelőtt a bőség idején. Hiába költözünk esetleg kisebb lakásba, ha ez a fokozott kényelemnyújtás folytán drágább a régi nagynál. A kényelemért semmit nem sajnálunk: egy jó W-C többet mond nekünk minden filozófusnál. Drága külföldi utazás után, melyet már semelyik mucsai kispolgár nem enged el, nem marad pénz festményre, könyvre.

Jól tudom, hogy az utazás a legjobb alkalom művelődésre. Én még azt is tudom, hogy a kényelem, a fürdés, a ruházkodás is kultúrát jelent, bizonyos tekintetben a lelket fejlesztik. Mégis a mai tömegutazásnak inkább az utazási vállalatok látják hasznát, mint az utasok, kik egyetlen mozielőadáson többet tanulhatnak, mint egész útjukon. És a jó konyha, kényelmes szék — hogy materialista szellemességgel éljek—inkább a hasunk s ülepünk, semmint a fejünk lelkét fejlesztik. Egy szó mint száz, minden nyomorúságunkban még mindig tudnánk szorítani valamit szellemi szükségleteink részére, ha ilyenek volnának.

Vagyishogy, ha nem akarok igazságtalan lenni, rá kell mutatnom, hogy van egy társadalmi réteg, melynek igenis van szellemi szükséglete és ennek megfelelően vásárol is képeket és könyveket. Éppen a szegényebb alsó néposztály és a vidék. Az inflációs idők élénk művásárának utóhullámai most érkeztek el az alsó rétegekhez. Kultúrális torzkép: mikor a felső rétegek elfordulnak a művelődéstől, az alsók a maguk módján megpróbálkoznak vele. A nagy szegénységben kontármunkákkal zsúfolt műkereskedések szaporán terjeszkednek. Könyvek is fogynak hatalmas példányszámban, alantos nívójú, férc-művek. Ezeket még a felsőbb körök is olvassák. Az ujságok példányszáma nem szállt le a békenívó alá, csak a tartalma.

Bizony a kultúrális hanyatlásnak nincs köze a szegénységhez. Ellenkezőleg: a szegénység maga következménye ugyanannak a materialista világszemléletnek, melynek végül is fölösleges lett a kultúra. Nem a materialista önzés szüli a világ elszegényedését? A materializmus primitív filozófia s tény, hogy a XIX. század leépítő, primitív tendenciája vezetett el úgy a kultúrálatlansághoz, mint a szegénységhez. Hitetlenség, tudatlanság, érzéketlenség mellett általános elszegényedés a XIX század öröksége.

Nem magyar örökség ez, az egész világ öröksége.

De az már magyar specialitás, hogy a kultúrális világközöny tetőpontján mi úgy gyártjuk az intellektueleket és művészeket, mintha elhelyezkedésük és megélhetésük a legbiztosabb volna. Hogy Csonkamagyarországnak több egyeteme van, mint Nagymagyarországnak volt, erről már sok szó esett. Ritkábban panaszolják föl, hogy a háborúutáni Képzőművészeti Főiskolának kétésfélszer annyi növendéke van, mint a háborúelőtti Mintarajziskolának volt. Mialatt a virágzó Budapest és a bőséges vidék együtt évenkint kb. negyven új, vegyesen rajztanárt és művészt, férfit és nőt kapott eltartásra, a koldus Főváros uc-

vándorlásnak a stílusok alakulásánál akár az őskorban, akár később jelentősége volna. Az aurignaci kultúrától a madeleinei kultúráig a stílus alakulása fokozatos bonyolódást mutat, ehhez nem volt szükség különböző fajokra. A stílus egyetlen faj életében is megteheti ezeket az átalakulásokat, bonyolódásokat, aminthogy jelentékeny változást mutat magának az aurignaci stílusnak huszonötezeresztendős fejlődése, mely állítólag (legalább franciaföldön) e g y faj életmunkájának tekintendő. Ezt legközelebb ábrákkal fogom illusztrálni. A föld valamennyi népének faji különbsége nem hozza létre a legcsekélyebb stílusfejlődést, amit egyetlen faj kitermel azzal, hogy él, hogy változik, hogy lelke bonyolódik. Nem állítom, hogy a madeleini nép nem volt másfajta mint a solutréi és mint az aurignaci, még kevésbbé állítom, hogy a neolit népek francia vagy egyéb földön nem voltak újonjöttek. Ám azt határozottan állítom, hogy az új stílusnak semmi köze nem volt faji jellegükhöz. Hiszen ezek a népek azelőtt is voltak valahol, ugyebár, mielőtt új hazájukba jöttek, valamilyen kultúrájuk azelőtt is volt, nemde. Nos milyen lehetett az azelőtti kultúrájuk? Neolit volt? Hiszen akkor az átalakulás problémája nincs megoldva, csak hátrább tolva. Paleolit volt? Ekkor meg az átalakulás az új népek maguktól hajtották végre akár útközben, akár megérkeztük után. Végrehajtották volna a régi helyen is, ha otthonnmaradnak, aminthogy az új haza régi népei is átalakíthatták volna stílusukat, ha nem pusztították volna ki őket. A népek kultúrája spontán alakul és ellenállhatatlanul bonyolódik.

Hogyan folytatja a bonyolódást egy új, szűz nép ott, ahol a régi abbahagyta vagy folytatta volna, ez a fejlődés titka. Bizonyára a puszta élet biológiailag előreviszi az olyan népet is, mely a legegyszerűbb viszonyok közt él és potenciálisan képessé teszi, hogy tehetséges tagjai megfelelő időben új, bonyoultabb formákat találjanak ki. A ma élő vadnépek agya bizonyára hasonló titokzatos biológiai fejlődésen ment keresztül, miáltal tehetséges gyermekeik képesek arra, hogy rövid idő alatt elsajátítsák a bonyolult modern európai kultúrát, amire az antik világ legvilágosabb koponyája sem lehetett volna képes, annál kevésbbé egy őskori. Nem is igazi primitivek a mai vadnépek, művészetük minden szegénysége mellett is lényegesen eltér az őskori művészettől. Csak félreértés vezetheti a prehisztórikusokat, hogy az őskori és modern primitív művészetet együtt tárgyalják.

Akárhogyan is, a neolit művészeti stílus gyökeresen különbözik elődjétől a paleolittól. Stilusuk szerint az őskor két nagy fejezetét élesebben lehet egymástól elválasztani, mint különböző iparuk szerint. A két stilus közül primitívebb a paleolit, melyet pedig természethűség szempontjából fejlettebbnek tartanak, a neolitstílus minden primitivizmusa mellett határozottan klasszikusabb, amint ezt legközelebb behatóan ki fogom fejteni.

Egy pillanatra meglepő, hogy az őskornak barok fejezete nincs. Mielőtt egy önálló, legalább annyira barok kultúrája alakult volna, amennyire klasszikus a neolitkultúra, megszületett az antik szellem, mely véget vetett az őskornak. Mégis azokon a vidékeken, ahol az őskori élet tovább folyt, Észak- és Középeurópában, sőt le egészen Görögországig és bizonyos mértékben (elkeveredve az új szellemmel) Kréta szigetén is a primitív stílusnak továbbvirágzását látjuk, ezúttal azonban barok irányban. Csakugyan az első antik kultúrákkal, az egyiptomival és a mezopotámiaival egyidejűleg, többé-kevésbé befolyásolva ezektől a görög szigeteken, valamint keletre Perzsiában, Indiában és Kínában buja barokos prrimitív kultúra virágzott, amit az őskori művészet továbbhajtásának kell tekinteni. Ez a primitív-barok utóvirágzás az ősgermán művészetben a népvándorlásig, sőt azontúl Nagy Károly trónraléptéig tartott.

A következő füzetekben sorra veszem a paleolit, neolit és krétai kultúrák, illetőleg azok egyes szakaszainak stíluselemzését rámutatva fejlődési rendjük törvényszerűségére.

AZ ŐSKOR STILUSFEJLŐDÉSE

Primitív prehisztorikus kor								
Primitív paleolit kulturák			Klasszikus neolit kulturák			Barok krétai kultura		
aurignac-stílus	solutré-stílus	madeleine-stílus	mezolit-stílus	érett neolit-stílus	eneolit-stílus	korai minos-stílus	érett minos-stílus	késői minos-stílus
Primitív	Klasszikus	Barok	Primitív	Klasszikus	Barok	Primitív	Klasszikus	Barok

ezredben, míg Egyiptomban és kivált Perzsiában a bronzot már a Kr. előtti harmadik, sőt negyedik ezredben kezdték használni.

Sietek is megjegyezni, hogy a klasszikus, antik szellemet nem a bronz vagy vas ébresztette föl. Ázsiában a bronz hosszú multja ellenére antik szellemről beszéni nem lehet Nagy Sándor bevonulása előtt. (Nem mintha ő vitte volna be oda, az ott magától támadt éppen akkoriban, amint Egyiptomba és Mezopotámiába sem vitte be senki.) Európában pedig a germánok művészete a keresztény időszámítás V. századáig, sőt Nagy Károlyig primitív maradt, jóllehet itt szintén használták a bronzot meg a vasat is. (A klasszikus szellemet itt sem a római szentbirodalom visszaállítása vezette be, magától ébredt az föl.) Szemlátomást az anyag nem játszik szerepet a szellem fejlődésében; sem az anyag, sem ennek megmunkálási módja, csiszolás, ötvözés, a technika. A neolit kultúrákra nem a csiszolt szerszámok a legjellemzőbbek. A paleolit kultúráktól sokkal gyökeresebben különböznek, semmint ennek ilyen csekély oka lehetett volna, amit különben is fokról-fokra már az előző kultúrák előkészítettek. Nem szólva arról, hogy ha a szerszámiparosok nem is, a művészek nagyon megcsiszolták tárgyaikat már a legrégibb aurignac-kultúrában is. Ami nyilvánvaló jele, hogy a művészet megelőzi a technikát, nemhogy irányítást kapna tőle.

Az őskori stílus alakulását a különféle fajok időrendi szereplése sem magyarázza meg. Tekintve, hogy az asszír, egyiptomi, krétai, hindú, kínai egykorú kultúrák mennyire különböznek egymástól, a régészeknek föltünt az őskori leletek stílusának egyformasága, a föld bármely részéből kerültek azok elő, Nyugat- vagy Keleteurópából, Afrikából, Ázsiából, Ausztráliából vagy Amerikából. Sok kutató, köztük a sokszorosan érdemes Capitan ezt azzal magyarázta, hogy a nomád ősnépek folytonos kóborlásaik közben egymással sűrűn érintkezve kölcsönösen átvették formáikat. Mások úgy gondolkoztak, hogy a primitív ember a föld legkülönbözőbb pontján egyenlő szükségletek közt ugyanazokat a formákat találja föl. Szerintem utóbbi elgondolás helyesebb (nem számítva a szükségletek materialista szempontját), emellett kellett volna megmaradni. Nyilvánvaló, hogy az egyszerű vagy alig bonyolult primitív formák nem különböződhettek el lokális kultúrák sajátos típusává. Ilyesmi csak bonyolult klasszikus vagy barok formákkal történhet meg, amint a klaszszikusabb velleitású neolit kultúrák a föld különböző pontjain változatosabbak is. Capitanék a neolitkori változatosságot természetesen a népek letelepedésével (földmívelés, házépítés) magyarázzák. A primitív népek életében vitathatatlanul meg lehet különböztetni nomád és letelepülő korszakot, de azt már vitatom, hogy a nomád élet primitívebb volna, mint a helyhezkötött, melyet konstruktívnek neveznek. Nem azt vonom kétségbe, hogy a kóborlás megelőzi a letelepülést, de föl kell tennem, hogy a vándorösztönt is megelőzi egy eredeti helyhezkötött ösztön, a legprimitívebb ösztön, a mozdulatlanság, állandóság sztatikus vágya, melyhez képest a csatangolási hajlam, a mozgás, a változatosság kívánsága dinamikus, klasszikus ösztön. A letelepedés, városépítés már csak az eredeti primitív ösztön fejlettebb visszalengése, amint a visszalengő klasszikus, dinamikus ösztön mozgással járó rablóhadműveletekben éli ki magát. Határozottan a nomádélet egyetlen elfogadható magyarázata a változatosság áhítása, nem pedig új meg új legelők keresése, ahogy a közkeletű materialista fölfogás vallja. Mert ahhoz, hogy a marhaállomány számára mindig friss legelő álljon rendelkezésre, elég egy rengeteg nagy legelő, egy még annál is nagyobb legelő, melynek mindig van érintetlen vagy újra befüvesedett része. Ehhez nem kell, hogy egy nép Afrikából fölkerekedve Európán keresztül Ázsiába kalandozzék, egy másik meg onnan vissza. A nomádnép a tekergés ösztönéből tekereg, nincs «sitzfleischa». A paleolit népek negyvenezer-, sőt százhúszezeréves csatangolására nincs is bizonyíték. Ezt Capitan sem állítja, éppenhogy nem nevezi halandzsának az ilyirányú kutatásokat. Ellenkezőleg bizonyos kultúrákról kifejezetten megállapítja helyhezkötöttségüket. Mégis ragaszkodik a nomádelmélethez, sőt a kivételes kultúrák helyhezkötöttségére is csak néhány különleges, eltérő vonásukból következtet, összecserélve így a bizonyítékot a bizonyítandóval.

Az egymást fölváltó kultúrák, kivált a paleolit- és neolitkorok sajátos vonásait pedig a történelemben föllépő új és új népek faji különbségével magyarázzák, ami magával hozza, hogy kikeressék a kérdéses népek származási helyét. Honnan jöttek, északról vagy délről, merre vonultak, keletről nyugatra vagy fordított irányban? Végül a fajok fölvonulásának egy külön tudományát állapitották meg. Bevallom, hogy én az őskort ismertető műveknek ezeket a lapjait átlapoztam, nem olvastam el. Kizártnak tartom, hogy efféle nép-

tórikus kutatót ábrázolja, amint abesszíniai sziklafalakon krétával utánahúzza az ábrázolt őskori alakok körvonalait. Persze evvel kivetkőzteti az emléket eredeti formájából. Hiszen annak lényeges jelentősége van, hogy az alak kontúrja fehéren vagy feketén van festve, sekélyen vagy mélyen van bekarcolva.

Az emlékek időrendi osztályozásával az őskorkutatók nem vártak a műtörténészekre, elvégezték maguk, előbb széles geológiai, természetrajzi (ember-, állat-, növény-, ásványtani) ismereteket szerezve. Meg kell nekik adni, derekas munkát végeztek, nem tévedtek többet, mint kezdetben a legképzettebb műtörténész tévedett volna. Igaz, hogy a barlangi, illetőleg földalatti találatoknál majdnem bizonyos utalást adott a lelőpont mélységi foka, tekintve, hogy a föld geológiai rétegezettsége a legjobb kalendárium. De a hegyoldali sziklarajzok származására vonatkozólag semminő támpont nem állt rendelkezésre és a kutatóknak nem volt könnyű elhatározni, hogy egy ötvenezeresztendős fejlődésnek melyik szakába illesszék a kérdéses rajzot. Félreértések és tévedések itt elkerülhetetlenek voltak, sőt nem egy valószínűtlen megállapításra akadni a földalatti leletek minősítése körül is. Így egy Predmostban (Csehszlovákia) talált csontdarabot, melyre igen bonyolult későstílusú meandermotívum van karcolva, lelőhelyének geológiai szintje után Breuil azon legrégibb, legprimitívebb aurignaci kultúrába utalt, melyből addig semminő geometrikus díszítésnek nyomát nem találták. Hogyan került ez a csontdarab olyan mélyre, ha nem abból a legrégibb időből való, ezt persze nehéz elképzelni, de még nehezebb elképzelni, hogy az aurignaci emberek, bármilyen kitűnő ábrázolók is voltak, bonyolult, sőt szeszélyes szalagdísz kigondolására képesek lettek volna. Nem felejtem el, hogy az őskori kutatások kezdetén az is elképzelhetetlen volt, hogy az ötvenezer év előtti ember egyáltalán rajzolni tudott, hozzá még milyen jól. Akkoriban az ábrázolást magasabb szellemi teljesítménynek nézve, ellenkezőleg azt találták furcsának, hogy elég gyakori ábrázoló-leletek mellett játékos ornamentika nem került elő. Ma azonban ilyen megkülönböztetést nem teszünk és a szellemi fejlődést a stílus komplikálásában látjuk. A predmosti karkötődísz stílusa pedig sokkal komplikáltabb az ugyanodavaló aurignaci ábrázoló stílusnál.

Legelső osztályozás szerint, nem számítva azokat a legködösebb százezredeket, mikor az állat-ember még nem találta föl sem a művészetet, sem az ipart, az őskor kutatói megkülönböztették a csiszolatlan és csiszolt kőszerszámok kultúráját. Megállapították, hogy a paleolitkori emberek barlangokban laktak, vadásztak és halásztak meg legföljebb sátorkészítéshez, varráshoz értettek, a neolitkori emberek pedig tudtak földet művelni, cölöpökre építeni, fazekat csinálni. Utóbb talált nyomok szerint minde mesterségeket már a paleolitkori emberek is űzték kultúrájuk végén. Ahelyett azonban, hogy a neolitkor kezdetét megfelelően hátrább tolták volna, a régészek megmaradtak amellett, hogy a neolit tudományokat már a paleolit emberek ismerték. A francia tudósok ugyan megkülönböztetnek egy átmeneti kort, a mezolit kultúrát, de a németek ezt nem akarják tudomásul venni. Mikor én, anélkül, hogy a francia osztályzást ismertem volna, Stílusmorfológiámban a Mas d'Azil-kultúrát ábrázolóstílusára tekintettel a neolitkorhoz csatoltam, kitűnő német kritikusom, Adama v. Scheltema ezt erőszakos, önkényes eljárásnak minősítette. Lehetséges, hogy a németek ebben a kérdésben azért csökönyösek, mert az átmenetet a franciák állapították meg? Tény az, hogy az ő földjükön nincs annyi és oly jelentékeny őskori emlék, mint francia földön. A müncheni Őskori Intézet igazgatója, egy hetvenéves öregúr, méltatlankodva tiltakozott előttem, hogy a franciák a saját lelőhelyeik szerint nevezik el az őskori kultúrák egyes szakaszait, holott Spanyolországban és főleg Afrikában gazdagabb kultúrák nyomait találták. Egy szó mint száz, a németek nem engednek abból, hogy a második paleolitkornak négy fejezete van, mialatt a franciák csak hármat különböztetnek meg, az aurignaci, solutréi, madeleinei kultúrát, a negyediket, a mas d'azilit, ismétlem, átmenetien mezolitnek nevezve. Alább majd kimutatom a németek tévedésének lényegét.

(Az első paleolitkor három fejezetét, melyből ipari termékeken kívül csak némi kezdetleges dekoráció, de ábrázoló-munka még nem került elő, a chellesi, acheuli, moustieri kultúrákat itt nem vizsgálom.)

Ugyancsak három fejezetre szokás osztani a neolitkort is: korai, érett és késői fejezetekre. Utóbbihoz hozzá lehet számítani az aránylag rövidéletű rézkort is.

Az őskornak Egyiptomban és Mezopotámiában a bronzkultúra vetett véget, ekkortól fogva számítják itt az antikvilágot. Vagyis a bronzkultúra nem jelentkezett a föld minden pontján egyszerre, Észak- és Középeurópában kőkultúra volt még a Kr. előtti második év-

AZ ŐSKOR FORMARENDJE

BEVEZETÉS. A prehistória egyike a legfiatalabb tudományoknak, százesztendős sincs. Kezdetben geológusok meg antropológusok foglalkoztak vele, csak aztán önállósította magát. Hovatovább annyira fölszaparodott az anyaga, hogy abból már fejlődésének rendszerét is meg lehet állapítani. Teljes elismeréssel az érdemes föltárók iránt a műtörténészek most már átvehetik a gazdag gyüjteményt, hogy újra megfosztva önállóságától az egyetemes műtörténet anyagába bekebelezzék és szakszerű vizsgálat alá vegyék.

Minthogy az eredeti emlékek megszemlélése nehézségekbe ütközik, nagy utazásokat és terhes túrisztikai kirándulásokat igényel, a legsürgősebb tennivaló a tárgyak szakszerű lefényképezése volna. Az első publikációkat úgy az antropológusok, mint a hivatásos régészek kézirajzos ábrákkal illusztrálták, melyek a műtárgyak stílusát akaratlanul meghamisítva mutatták be. Bármilyen ügyes rajzoló végezte is a másolást, az nem hatolhatott be teljesen az őskori stílus szellemébe, sőt minél ügyesebb volt a másoló, annál kevésbbé tudta megtagadni a saját korát, mit rajzában elkerülhetetlenül kifejezésre juttatott. Az Altamira-barlang freskóiról a kitünő Breuil abbé olyan káprázatos pasztelkópiákat készített, vagy készíttetett, hogy azok jeles modern mesterek alkotásaival vetekednek; csakhogy jóllehet a másolatok sajátos típusa éppoly meglepő, mint technikai készsége, lehetetlen, hogy a másoló impresszionista iskolázottsága ne befolyásolta volna az alakok kifejezését, mit a freskótól eltérő paszteltechnika is nyilvánvalóan elidegenített. Föl kell tenni, hogy a híres spanyolországi barlang őskori freskói vagy még nagyszerűbbek, vagy kevésbbé nagyszerűek, semmi esetre sem lehetnek olyanok, minők a művész-abbé kópiái. Legújabban pedig Frobenius tanár tett túl az őskori művészeken, sőt Breuilön magán is. Idén tavasszal Budapesten is kiállított egy sorozat másolatot, miket az afrikai sziklaábrázolások után saját irányítása szerint egy művésszel készíttetett, köztük egy barlangfreskó többméteres akvarelutánzatát. Ez a hatalmas csoportkép, mely talán száz kisebb-nagyobb embert és állatot ábrázol, lebilincselő modern szellemeért bármely posztimpresszionista kiállításon aranyérmet nyerhetne. Sajnos úgy ennek a terjedelmes másolatnak, mint a Frobenius többi dokumentumának kétségkívül kevés köze van az eredeti művekhez. Magában az akvarelelőadás már meghamisítja a freskóstílust, ám itt többről is van szó. A másoló művész nem hagyta a csoportkép alapját az eredetihez híven befestetlenül, de ugyancsak akvareltechnikával utánozta a barlang sziklafalát, mi az egésznek különös, titokzatos, de teljesen hamis képet ad. Egy másik kópián, melynek eredeti mintája fehér struccmadarat ábrázolt ugyancsak befestetlen alapon, a fehér papír színe szolgáltatja a strucc testét, mely körül a háttér ügyesen be van festve, széles ecsetvonásokkal, mik a madár domború hátából homorú szeleteket vágnak le. Ezt a széleken intenzívebb akvarelfesték még hangsúlyozza is. A laikusnak persze mindegy, hogy a strucc teste mitől fehér: sötét alapon fehér festéktől, vagy pedig sötét festésű háttér közt kimaradt fehér alaptól. Stílus szempontjából azonban a két eljárás közt alapvető különbség van, mely két egymásnak idegen lelkivilágot fejez ki. Frobeniusnak semlegesszínű alapon tempera festékkel kellett volna a másolatokat készíttetnie, így jobban hasonlítottak volna az eredetire; persze kevésbbé fantasztikusak lettek volna, mint az akvarelkópiák.

Még jobb azonban az őskori emlékeket lefényképeztetni, mégha ilymódon a színüket nem is lehet bemutatni. Legalább a rajzukról pontos képet kap a szemlélő, ki nem utazhat egy sziklarajz kedvéért Délafrikába, nem csónakázhat barlangi tavakon, nem csúszhat hason száz métereken, míg eljut egy vaksötét barlang végső nyúlványába, ahova az őskori vadász elhatolt, hogy a sziklafalra karcolja mágikus ábrázolásait. A fotográfiákat azonban szakszerűen kell készíteni, nem úgy, ahogy ügyetlen amatőrfotografusok eddig is csinálták őket. Nem különleges prehistóriabeli jártasságról van szó, akármely hivatásos fotografus elvégezheti a fölvételeket, ki műtárgyak fényképezésében specialista, aki tudja, hogyan kell megfelelő oldalvilágítással a leglaposabb relief minden árnyalatát kidomborítani. Az eddig közölt fényképek legnagyobb részén ugyanis, akár sápadtak, akár sötétek, a részleteket nem lehet kivenni. Hogy segít magán ilyenkor a publikáló tudós? Vagy a negatív lemezen erősíti meg a rajzot saját kezével, vagy a helyszínen az eredeti rajzot erősíti meg fehér krétával, hogy megkönnyítse a fotográfus dolgát. Az Illustrazione Italiana közölt nemrég egy fölvételt, mely X prehisz-

K R Ó N I K A

ÖNKRITIKA. Jubilálok: huszonöt év előtt adtam ki első könyvemet, A Művészet Bölcseletét. Zsengémmel ugyan nincs mit hencegnem — nagy galimatiasz az, mit elégetek, ha valahol egy példányát megtalálom és vissza tudom vásárolni — mégis huszonöt évet töltöttem tollal a kezemben és róttam a mondatokat, mihez (soha nem volt kétségem benne) nincs tehetségem. Az, hogy nem értem el a munkámmal semmit, az, hogy jubileumomon senki nem üdvözöl, nem nyugtalanít, már régen nem számítok erőmön felüli munkámért elismerésre; az elhagyatott öregségtől sem félek, olyan siralmas vég nem érhet, hogy attól én visszariadjak és okosabb pályára térjek át.

A bevezetésből láthatja az olvasó, hogy az életem ez ünnepélyes percében nem dicsekedni fogok (bár panaszkodni sem), hanem magamba akarok szállni.

Mire gondol az ember legelőször, miután magába szállt? Apám, anyám jutnak eszembe; hadd mondom el, mit örököltem tőlük. Pénzt nem, az nekik sem volt, az apám nem tudott szerezni, az anyám csak költeni tudott. Ám ennél mindketten érdekesebb emberek voltak. Apám gyakran mesélte, hogy őt az apja tizenhatéves korában eladta tanítónak. Ezt úgy kell érteni, hogy a teljesen tanulatlan-tudatlan suhancot valahol egy tizedik faluban egy családnál elhelyezte házitanítónak, egy évi fizetését előre fölszedve magának; a fiú débrouillálja magát. Valamivel rosszabb lehetett az apám helyzete, mint az enyém, mikor Lipták és Tsánál elvállaltam az építésvezetői állást a leghalványabb építészi előképzettség nélkül, mert én legalább megkaptam a fizetésemet. Nos, a Tárnok ucca 8. számú ház, minek építését pallér nélkül magam dirigáltam, mai napig nem dűlt össze. Hogy az apám növendéke is megtanult-e írni, olvasni, azt ő elfelejtette elmesélni; tény, hogy ő megtanult. Később egyebet is megtanult; mindenekelőtt magánvizsgát tett a tanítóképzőben, diplomát szerzett; aztán némi matematikai és latin ismerteket is elsajátított, amire szüksége nem volt; a héberben pedig olyan alapos tudásra tett szert, hogy minden rabbinust sarokba szorított és megmattolt, aki vitába szállt vele.

Vajjon csakugyan az anyám volt-e az oka, hogy nem vitte többre, vagy benne volt a hiba, nem volt igazi nagy jellem? Nincs kizárva, hogy az anyám minden műveletlensége mellett erősebb volt nála. Jóllehet egy vidéki város legmódosabb zsidó polgárának gyermeke volt, anyám, egy elemi osztály nem sok, annyit se járt. Ebben mutatta ki legelőször a jellemszilárdságát. Mert a tanító mindjárt az első napokban megverte, ami úgy fölmérgesítette a hatéves gyereket, hogy se jó szóval, se büntetéssel nem lehetett többé rávenni, hogy iskolába járjon. Írni, olvasni később mégis megtanította az apám, miáltal a világ legszorgalmasabb levélírója lett. Rövidebb-hosszabb leveleket naponkint írt néhányat az iskolaigazgatónak, a tanítványok szüleinek, később Pesten a polgármesternek, a miniszereknek, mindenkitől pénzt kérve, fizetéselőleget, majd mikor emiatt apám elvesztette tokaji városi állását s magántanító lett, tandíjelőlegeket, mi aztán így is lehetetlenné tette apámat, aki közben hatvanéves lett, segélyt, támogatást a gyerekek nevelésére, kik pedig valamennyien pénzt kerestek kicsi koruktól kezdve. Dehát én egy szóval sem mondtam, hogy az anyám jó gazda, csak annyit, hogy erős akaratú volt; most azonban hozzáteszem, hogy mindent összevéve mégis csak az ő nagyratörésének köszönhetik a gyerekei a neveltetésüket. Nekem hercegnőt szánt feleségül, miután a Munkácsyé báróné volt.

Hálistenek a könnyelműségét nem örököltem, sajnos az erős jelleméből sem sokat. Apám s anyám keveréke vagyok, hol túlalázatos, hol túlfennhéjazó. Pénz nem érdekel, költekezésben örömem nem telik. Szeretnék, mint az apám, mint falun a zsidók szokták, tanulni a tanulás kedvéért, mialatt feleségük a boltban dolgozik. Kár, hogy az én feleségem nem kapható erre, így nem juthatok a tanuláshoz a kenyérgondok miatt.

Ha a feleségem nem is akar helyettem dolgozni, elmondhatom róla, hogy legalább ellenem nem dolgozik, mint anyám az apám ellen. Okos, bölcs, jó asszony az én feleségem; nem hiszem, hogy a világon sok hozzá hasonlót találni. Türelmes, lemondó, amit csak azok értékelhetnek, kik ismerik a szépségét. Szép asszonynak és lemondónak lenni egyszerre nehéz dolog. Ez pedig, ha egészségesebb lenne, talán dolgoznék is értem, mintahogy néha hajnalig tartó munkájukkal a gyerekeim segítettek engem Párisban, hogy folytathassam a tanulásomat, hogy kiadhassam a Stílusmorfológiámat.

Biztos, hogy a képességemet nem vonták soha kétségbe, vagy csak kevesen. A baj másban volt. Azok közé a slemilek közé tartozom, kik-

ről azt mondják, hogy más pályán nagyszerüen érvényesült volna. Pedig az érettségim alkalmával, mikor rajztanáromat, a híres festőnek indult Biczó Gézát megkérdeztem, merjek-e festőnek menni, azt jósolta: «Maga, fiam, akárminő pályára mehet, mindenütt az elsők közt lesz.» Ám jóslatából mindössze annyi vált be, hogy nem tartottam ki a festés mellett, hanem «akárminő» pályára tértem s bizony, sem itt, sem ott nem az elsők, de az utolsók közé kerültem. Én vagyok az, kiről az írók azt állítják, hogy kitűnő festő vált volna belőlem, a festők sajnálják bennem az elveszett építészt, az építészek brilliáns írónak tartanak.

Tréfán kívül megmondom, miért nem festek, miért írok inkább (sokan megkérdezték már, mindenkinek ezt feleltem): Én a festést, sem az építést nem hagytam abba; majd fogok még festeni és építeni is; hogy miért tartom fontosabbnak az írást, mihez legkevesebb tehetségem van, minek technikája a legnehezebb számomra, ennek oka a következő: Ha tovább folytattam volna a festést, legjobb esetben olyan eredményt értem volna, milyet már tízen elértek: Matisse, Rippl-Rónai, Picasso; Odilon Redont talán utól sem értem volna. Mint művészeti író azonban tüskén-bokron keresztül olyasmit fejezek ki, miket senki más nem tud mondani; itt első vagyok.

Nehéz nekem a teoretizálás; inkább művésznek, mint tudósnak születtem. A művész mindig újat alkot, aminek látszat szerint nincs köze a régihez, neki nincs szüksége történeti ismeretekre, amik nélkülözhetetlenek a tudós számára. Nekem pedig a történelmi anyag elsajátítására nincs időm (a krajcáros gondok miatt) s ami nagyabb baj, fejem sincs az elolvasására. Nem tudok figyelni, sohse tudtam. Amellett, hogy a filozófia felé már nagykorúságom óta húzódtam, nem olvastam életemben egy tucat tudományos munkát (regényt se sokkal többet). Akkoriban megpróbálkoztam Kant és Schopenhauer egy-egy kötetével. Később Bergsonban böngésztem, ám az ő stílusát még a Kanténál is nehezebbnek találtam. Ami a művészeti irodalmat illeti, Wölfflint valahogy elolvastam, de Schmarzowot már képtelen voltam, Strzygovski elbódított. Megesküdtem, hogy Hildebrand nagyképű füzetét elolvasom, ha belehalok is; nem haltam bele, de nem is értettem. Visszatérve a filozófiára, sikerült mostanában elég rendesen elolvasnom Meyerson egy művét. Bekukkantottam Poincarrébe is, ahol azonban a matemetikai műveletlenségem miatt nem sokra mentem. Boutroux túlnehéz volt, Lévy-Bruhl túlkönnyű, hogy figyelhessek rájuk. Hegelnek, Leibniznek egy sorát sem olvastam eredetiben (úgyszintén Goethének egy kötete nem volt a kezemben). Mindössze két év előtt olvastam el először a filozófia történetét egy francia iskolai kézikönyvből. Szerencsére a természet figyelmetlenségemet élénk képzelőerővel pótolta. Egy-két sorból, vagy egy-két szóból többé-kevésbbé mindent kitalálok, ami egy könyvben van, vagy amit hozzám beszélnek. Legnagyobb segítségemre éles emlékezőtehetségem van; soha nem jegyzem föl egy gondolatomat sem, vázlatokat nem készítek munkáimhoz, mégsem felejtek el semmit. A Gulácsy-életrajzot félívenkint vittem a nyomdába és egy részét már kinyomták, mikor a végét és a legelejét még nem írtam meg. Gyorsan áttekintem egy probléma minden nézetét és nagy gyakorlatom van a lehetséges ellentmondások szembesítésében. Amiért pedig a leghálásabb vagyok Istenemnek, az az, hogy nem vagyok csökönyös; a legtetszetősebb gondolatomat is habozás nélkül eldobom, ha egy megcáfolhatatlan ellentmondásra találok, vagy ilyenre figyelmeztetnek. Mindez nem volna elég ahhoz, hogy teóriákkal foglalkozzam, ha nem hinnék az elgondolásaim fontosságában; mert maga az írás csak kínokkal sikerül nekem. Barok, rapszódikus észjárásom van, művészi fonatú szimultanista regényeket könnyen tudnék írni, de meggyőződésem, hogy egy tudományos művet nem szabad barok formában előadni (mint ezt Bergson tette), hanem azt klasszikusan tagolni kell, hogy világos, könnyen áttekinthető legyen. Ez pedig nekem nehezen megy. Gyakran húszszor átírok egy oldalt, hogy elérjem a célt, a világosságot és könnyedséget. Amellett boldog vagyok, hogy a javítások sikerülnek, merthiszen lehetne fordítva is. Végeredményben az írás nekem túlnagy áldozat, mit nem hoznék meg, ha nem érezném, hogy kötelességem.

Nem számítok rá, hogy szeretett hazám prófétát lásson bennem. Végzem a munkámat, ahogy tudom; avval a kis segítséggel, amit ma magánosok nyújtani tudnak.

Nehéz nekem a családom segítségét elfogadni, nagyot nyelek, mikor a másokét is elfogadom (ha egyszer rendes fizetés nem jár azért, mit én végzek) tudva, hogy a legtöbben magukban azt gondolják, sőt egyesek a szemembe meg is mondják: Micsoda aljasság, hogy valaki kitartassa magát csak azért, mert nem akar mást csinálni, mint ami jól esik neki. Ám nem is kell, hogy ezt nekem megmondják, mondom én magamnak eleget. Folyton mérem magam: jogod van neked ehhez és megéri az, amit csinálsz, a sok megalázkodást?

A mérlegem mégis azt mutatja, a Morfológiám megéri és a Metafizikám még inkább megéri.

Tovább nyelem hát a szégyent; hogy harapnom is lesz mit, azt a Végzet tudja, hacsak a Véletlen máskép nem dönti.

Mi az a Morfológia és mi az a Metafizika, mit én minden áron rá akarok erőszakolni a világra? A stílusmorfológiámban kitanultam azt a rendszert, mely szerint a művészet minden külső befolyástól menten a legrégibb kőkortól máig spontán fejlődött. Ennek a rendszernek egy-egy szakaszában a stílusalakulás minden árnyalata helyet foglal és éppen a helye mutatja a forma történeti szerepét. Ilyen nagyszabású művészettörténeti szintézisre senki előttem nem vállalkozott, ezt elismerte minden német kritikusom. Nos, ennél sokkal nagyobb jelentőségű a Metafizikám, mit ebben az irkában közlök először. Itt két fontos megállapítást teszek: 1. kimutatom, hogy az eddig ellentétesnek látszó materialista, racionalista, szenzualista mindenségszemléletek nem zárják ki, hanem kiegészítik egymást s együtt alkotják egy trialista mindenség szemléletét; 2. rávilágítok, hogy a fejlődés legfőbb mozgatója az ösztön, előfutára pedig a művészet; minden egyéb szellemi megnyilatkozás, így a filozófia is, a művészet alakulását követi. A filozófiai koncepciók azonosak a művészeti ábrázolásokkal és kifejezési formái ugyanazok a kategóriák, melyek az esztétikában is szerepelnek.

A Morfológiámat háromszor dolgoztam át alaposan, a negyedik gyökeres átalakítás talán végre jó is lett volna, ha kiadásra kerülhetett volna. Bizonyára az itt közölt Metafizikám is sok átépítést fog kívánni, míg eljut kielégítő megoldásához. Ezért a kielégítő megoldásért elvállalok minden szemrehányást, vádat, megszégyenítést. Ha már élek, legalább ezért éljek.

Huszonötéves jubileumom alkalmából hálásan köszönetet mondok mindenkinek, aki segített, hogy egy-egy mondattal többet írhattam, talán jobban megvilágítva azt, amit az ember látni szeretne.

A KIAPADT KUT. Néhány év előtt, mikor a társadalom művészetbojkottja elkezdte hatását éreztetni, az úttörő mozgalom mondénebb művészei arra gondoltak, hogy forradalmi hangjuk tompításával visszanyerhetik a közönség érdeklődését, legrosszabb esetben megnyerik a hivatalos körök támogatását, melyet eddig csak a maradiak élveztek. A cél érdekében föl akarták áldozni a kisebb tehetségeket s a hajlíthatatlan szélsőségeseket. Jó szándékuknak első helyen Rózsa Miklós, a KUT igazgatója állt útjában, aki sem mérsékelni nem tudta és nem is akarta magát, sem a gyengébb tehetségüeket s

Modok Mária: Önarckép. Tamás Galéria kiállításából

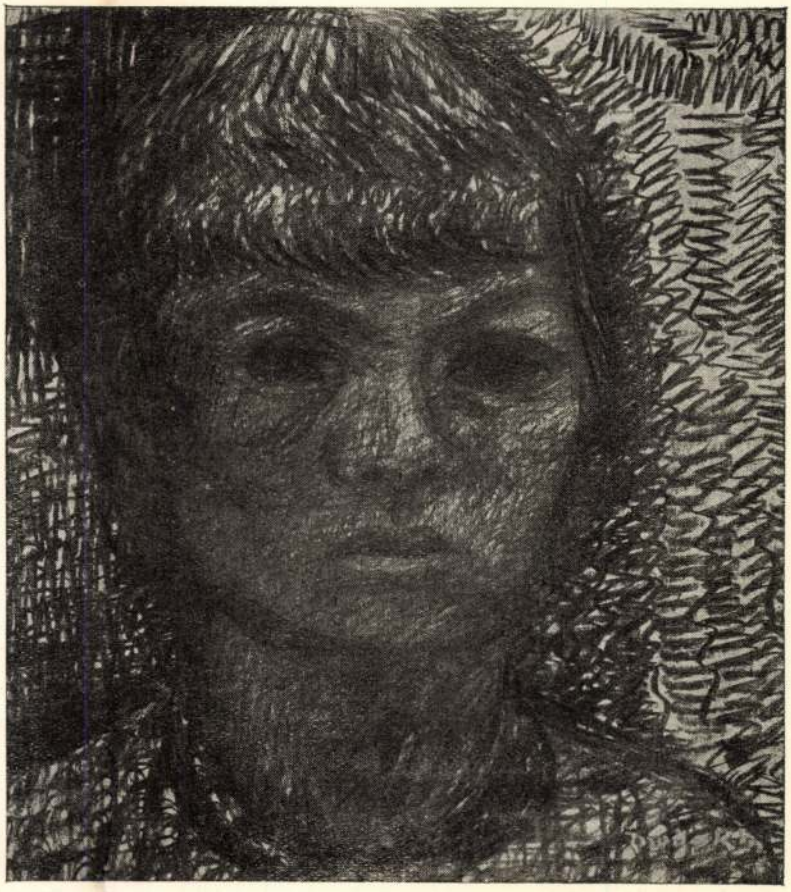

pláne a szélsőségeseket bántani nem engedte; minthogy ez megcáfolása lett volna egész működésének, melynek elve ez volt: minden mázolót befogadni, mert senki nem tudhatja, mikor utasít vissza egy zsenit. A bojkott azonban egyre erősebb lett s akik ellene az államnál kerestek biztonságot, úgy döntöttek, hogy Rózsa Miklóst is föláldozzák. Adtak neki egy szép arcképes albumot emlékbe.

A kiérdemült igazgató gondolhatta, hogy nem ő az első, sem az utolsó, kivel ilyesmi történik. Mondani azonban ezt mondta: Minden bűn magában hordja a büntetését. S gyorsabban a büntetés nem is következhetett volna be.

Megkezdődött a szelektálódás. Kivált egy kis csoport, nyolc-tíz művész, kik legtöbb sánsszal birtak a hivatalos körökkel való barátkozás terén; mindegyiknek volt egy barátja, aki besírta magát: így alakult meg a Tizennyolcak mondén csoportja. Fölhagyni a torzítással s a vázlatfestéssel, komplett és népszerű műveket alkotni: ez lett a csoport programja, mely ugyan nem illett minden tagra, nem illett Márffyra, Czóbelre, Egryre, de ezeknek vagy túljó összeköttetésük volt, vagy szükség esetén ki lehetett még őket tessékelni. Természetesen sok kifogás merült föl

Lehel Ferenc

a válogatás ellen; leghatásosabb az volt, hogy nem került egy teremtett fiatal művész sem bele a groteszk csoportba, az Úttörők Klikkjébe, ahogy volt igazgatója nevezte.

Meg kell jegyeznem, hogy én nem osztom a Rózsa Miklós nézetét. Én is a szelektálás híve vagyok; nem dédelgetem a tömeget csak azért, mert esetleg egy igazi tehetséget takar, kit én félreismerek. A félreismertek csináljanak maguknak egy külön társaságot és küzdjék ki a létjogukat. Viszont azt sem tettem volna, mit a Tizennyolcak, nem zártam volna ki a fiatalokat.

Érezték is a Tizennyolcak a hibát, amit elkövettek. Úgy tettek hát, mintha nem szakítottak volna a KUT-tal és nyomban rendeztettek az új igazgatóval egy második kiállítást, melyen a maradék vett részt, hangsúlyozva a fiatalságot. Nos, a fiatalok kiállítása, ha nem is volt komplettebb, erőteljesebb volt az öregekénél — a koraöregekénél. Mire, tettetve, hogy semmise történt, be sem várva egy esztendőt, egy új közös kiállítás következett. — Mitől volt jó ennyire sietni ezzel a kiállítással, melyre föl sem lehetett készülni, mely ahelyett, hogy a KUT belső viszálykodását takarná, azt föltárja, mindenekfölött pedig teremtőerejének sülyedését katasztrófikus méretben tünteti föl?

Bizony az öregek új anyaga nem komplettebb a réginél, csak lagymatagabb. Hiába emelték ki a sztárok műveit a nagyteremben, oldalszobákba szorítva a fiatalokat, nem is népszerűek azok; a legsúlyosabb büntetés pedig ott érte őket, hogy a kasztrált munkák a hivatalos köröknek egyáltalán nem tetszettek.

Hivatkozhatnék arra, hogy az ellenség sohasem volt kegyes a megvert, térdre kényszerített sereg iránt. Ám ezt a képet nem használom, mert hamis. Igen, a KUT térdrekényszerült, megvert sereg, de a hivatalos körök nem ellensége az úttörőknek; és a KUT megérdemelte a sorsát, mert ezt nem ismerte föl. Az Állam és a Főváros művészeti vezetői tele jóindulattal, nem lagymatag, de erőteljes művészetet akarnak. Mint hivatalnokoknak természetesen időre volt szükségük, míg tájékozódni tudtak az új formák közt, de mikor megtanulták ezeket, nem ellenzik többé, csak ezeket akarják; azonban a javát.

Ezzel szemben a Bernáth Aurél munkái vérszegények, nem komplettek. Ez a különben finom művész — ki sohasem volt kolorista (valamennyi képének két fele barna és kék, de monokróm), sem rajzával nem mondott semmi érdekeset — minden értékét, amivel mégis a szemlélő szívébe markolt, ritmusos festőtechnikáját, miben lelkét elhelyezte, elapasztja azzal, hogy komplettség címén egy közömbös lazurfátyollal betakarja, amint ezt Berény Róberttől tanulta, ki pedig ugyancsak tönkreteszi magát személytelen manirjával.

Mind oktathatnak ők ketten engem, mondván, hogy amit én kifogásolok, azok külsőségek, én elhiszem nekik, hogy ők jobb teoretikusok nálam, de nem hiszem el, hogy az új képeik jobbak a régieknél. Ebben a pontban én nem teoretizálok, hanem az ösztönömre hallgatok. Bár tennék ők is és akarnának kevésbbé komplett és inkább jó képeket festeni. Székely Bertalannak sem használt az a nagy komplettség. Amit ők megvetéssel vázlatos festésnek neveznek, mely a természetnek a fölületét, nem a lényegét adja vissza, az a barok forma, mely temperamentumával, ahogy Márffy igazolja, gazdagabb érzést fejez ki, mit vétek lefojtani, mert azzal még nem lesz lényegesebb.

Jószerencse, hogy akad még itt művész, aki nem okoskodik és főleg nem gyávul el: a derék Medgyessy mester, kinek Római Férfire keresztelt bronzportréja egy ösztönös művész csordultig érzéses alkotása. Nemes a Varga szobra is és bájosak a Gádor cserépfigurái. Ám igazán jót ezen a kiállításon, csak a fiatalokról lehetne mondani, ha nem zsúfolták volna őket össze az oldaltermekben. Annál robbantóbb a Barcsay kis tájképeinek feszítő ereje. Kár, hogy a legtehetségesebb Hincz nem szerepel ezen a kiállításon. Dési-Huber és Vörös Géza korukhoz képest jobban megerőltethették volna magukat. Ellenben Modok Mária temperával festett cselédlányai lelkesek és erőteljesek. Mattioni Eszter ízléses vázlatának ötletes ritmusa van. És van itt még egy igen szép ígéret, a Beck Éva tehetsége.

A KUT, melynek öregebb elemei úgyis tagjai a Szinyei Társaságnak, megérett rá, hogy a fiatalok kiváljanak belőle. Ha nem teszik, megérdemlik a második helyet.

Felelős kiadó: Lehel Ferenc. — 9439.34. Hungária Hirlapnyomda R. T., Budapest, V., Vilmos császár-út 34. Felelős: Schmidek Géza.

AZ ŐSKOR FORMARENDJE

A HÁROM ŐSKULTÚRA ÁLTALÁNOS VONÁSAI. A régi kéttípusu fejlődési szisztéma helyett, amely szerint a műtörténetet váltakozó «naturalista» és «stilizáló» fejezetekre osztották, M. Hoernes összefoglaló munkájában: «Urgeschichte der bildenden Kunst in Europa» már 1898-ban egy háromtípusu rendszert vezetett be, melynek alapján kontinensünk prehisztórikus emlékeit csoportosította. Az ő felfogásában a harmadik művészeti típus a hegeli rendszerre emlékeztetően a két elsőnek kombinációja. Ha emezek a vadász- és földművesnép parazita, illetőleg szimbióti életmódjának kifejezései, amaz a hadakozó uraságoknak a földművelőkön élősködő életmódját juttatja kifejezésre. Anélkül, hogy ezt a jellemzést elfogadnám — mert hiszen ezek a típusok a további antik és modern fejlődés folyamán is, de egészen más életkörülmények közt, visza-visszatérnek—megállapítom, hogy a kitűnő prehisztórikus egyéb materialista vagy racionalista magyarázatai mégkevésbbé szerencsésen próbálják megvilágítani a harmadik típus kombinált jellegét. Így az első típus férfias és a második nőies formáját nem egy hermafrodita, csak egy újabb férfias stílussal váltja föl. Azt pedig egyáltalán nem tudja megmondani, hogy a nyugateurópai erdők, melyekben a paleolit-leletek nagyobb számban fordulnak elő, miért voltak a vadászatra kedvezőbbek a közép- és keleteurópaiaknál, hasonlóan a földművelésre miért előnyösebbek a nyugat- és keleteurópai lapályoknál a középeurópai síkságok, mik a neolit-emlékekben bővelkednek és főleg nincs megmondva, hogy mennyiben volt alkalmasabb az uraskodásra, a hadakozásra a kombinált formájú ősművészeti tárgyakban gazdag déli görög szigetek földje, mint az északi területek — amelyek különbenis legalább annyira, ha nem inkább, bővelkednek olyanokban, egészen annyira, hogy a kombinált formát a műtörténészek általában az északi szellem megtestesülésének tekintik. Igen, kár, hogy a jeles bécsi professzor, ki oly éles intuicióval ismerte föl a harmadik típust, nem tudott elszakadni a materialista és racionalista magyarázatoktól; amit annál inkább lehetett volna tőle várni, minthogy másrészt, a wölfflini Kunstwollent egészen a Kunstmüssenig feszítve, a paleolit művészeti alakítások spontán eredetét hangsúlyozta és külső befolyást a neolit stílusképzésben is csak ott fogadott el lehetségesnek, ahol erre a belső fejlődés megadta az alapot. Azonban minél kevésbbé válnak be a nem-esztétikai magyarázatok a Hoernes új hármas csoportosításában, annál jobban becsüljük meg újítását, melynek alapos morfológiai leírását adta. Így a harmadik típus ornamentikájának vezérmotívumaként a csillogó és bujaszínű drágakövekkel kirakott, áttört munkájú nemesfémekben mintázott arabeszket jelölte meg, a stilizált állatokkal kombinált indafonatot, minek kigondolására a vadászok és földművelők fantáziája nem lehetett képes. Valóban a barok-típus lényegét nem lehet kimerítőbben jellemezni annál, hogy mintájául a kombinált formáju arabeszket jelölik meg.

Furcsa csak az, hogy a Hoernes által bevezetett harmadik típus, a pompázó barokforma már ismert volt; azt ha pontatlanul is, részletesen leírta Wölfflin. Fölfedezésre a fejlődésben mindenünnnen előkandikáló primitív típus várt. Hoernesnek, ha már beállította a háromtípusu rendszert, a Dreiperiodensystem-et, nem a harmadik formát, de az elsőt kellett volna hangsúlyoznia, alaposan leírnia. Különösen nem az őskor a legalkalmasabb arra, hogy rajta a barok-formát demonstrálják, ellenben a legalkalmasabb, hogy általa a primitív formát jellemezzék. Ezt a föladatot vállalom én most; ehelyütt persze csak nagy vonásokban.

KÖZÖS JEGYEK. Arra a kérdésre: melyek a prehisztórikus művészet vonásai, melyek a paleolit, neolit és bronz-vas őskultúrák közös jegyei, amik ezeket megkülönböztetik az antik, illetőleg a modern kultúrától — nehéz feleletet adni, sőt nem is lehet, mert ilyen vonások nincsenek.

Nem úgy kell ezt érteni, hogy az őskori művészetnek nincsen határozott formája. A legrégibb paleolit-stílus ugyanolyan biztos a céljában, mint a görög vagy gótikus stílus. Éppencsak a prehisztórikus stílusok, mint a későbbiek is kevertek és a történelemelőtti formákban ugyanúgy megtaláljuk az antik, sőt modern elemeket, mint ezekben a formákban a történelemelőtti elemeket. Az utolsó őskori stílus pláne valósággal összeér, nem az antik, de a modern (román) stílussal; nem tudni, hol végződik az egyik, hol kezdődik a másik. Az őskori formát az ó- és újkoritól mindössze a primitív, klasszikus és barok elemek keveredési aránya különbözteti

meg, az, hogy az őskorban a primitív elemek uralkodnak a klasszikus és barok elemek fölött. Csupán ebben az értelemben lehet az őskori formát primitívnek mondani. — Hangsúlyozom, hogy primitív egyáltalán nem jelent ügyetlent, otrombát, barbárt. Az őskori formák sok esetben nagyon is ügyesek és pedig nem ott, ahol klasszikus vagy barok elemek keveredtek el benne; valamint fordítva, az ó- és újkori formák közt sok ügyetlent találni anélkül, hogy ez a primitív elemek szerepét jelentené. A fejlődés hullámzó menetében a klasszikus és barok rezgések elindulásukkor, megérésük előtt éppolyan tétovák, nehézkesek, amilyen határozottak, könnyedek a primitívek megérésük után. — A primitív stílus lényegében különbözik a klasszikustól és baroktól, úgy ritmusával, mint struktúrájával, vonalvezetésével és színezésével, valamint kiterjedésével. A föladatom gyakorlati nehézsége, ismétlem, csak az, hogy a primitív stílus által dominált őskor egyes részeinek, a három őskultúrának nincs közös vonása, mindaháromnak más primitív vonásai vannak.

Hamis volna, ha azt mondanám, hogy az őskori ábrázolt alakok általában a primitív tömeget hangsúlyozzák, mert ha a paleolitkor képzelete ezt teszi is, a neolit- és bronzkor klasszikus, hórihorgas, mindenesetre karcsú, illetőleg barok, kissé torz alakokat teremt. Ugyancsak tévednék, ha azt állítanám, hogy az őskori alakok vonalvezetése általában folyamatos, mert bár a nádszál neolitalakok vonalvezetése csakugyan primitíven folyamatos, a vaskos paleolit-figurák egy bizonyos (érett aurignaci) periódusban a leghatározottabb átvágásokat mutatja. A madeleine-it leszámítva, a paleolit típus sztatikus, a neolit és bronz dinamikus. Kivéve a madeleine-it, a paleolit ábrázolás hajlik a szimetriára és az ornamentika a párhuzamos ritmust hangsúlyozza, a neolit ábrázolás és ornamentika kedveli a kontraposztot és különösen a szögletritmust. Mindez, ismétlem, nem azt jelenti, hogy az őskori emlékeket nem lehet megkülönböztetni az ó-, illetőleg az újkoriaktól. Igenis meg lehet különböztetni, azonban nem egyéb által, mint a primitív, klasszikus és barok elemek keveredési aránya által. Bele kell törődnünk abba, hogy az őskornak nincs egyetlen vonása, mely fejlődésén véges-végighuzódna. Az őskor stílusának szakadatlan alakulásában, új és új keveredésében nem tehetünk mást, mint ezt a mozgást fejlődésében elkísérni, minden fázisban rámutatva az új meg új keveredési arányra.

Egyetlen egy módon hághatnánk a nehézségek fölé, ha elfogadnók az antik történelem legjellemzőbb fejezetéül a görög Prakszitelesz korát, a prehisztórikus fejlődést pedig a paleolit kultúrának aurignaci fejezetével azonosítanók (ennek is bevezető részével): így, ha nem is teljességében, de szembeállíthatnók a két szélsőséges stílust. Ennek a módnak is megvan azonban az a hibája, hogy a harmadik szélsőséges stílust nem állíthatnók a másik kettővel szembe, minthogy a modern műtörténet legjellemzőbb fejezete még távolelőttünk van a jövőben: a most elindult kultúra majdani legutolsó szakasza.

KÜLÖNLEGES JEGYEK. Amilyen nehéz közös vonásokat kimutatni a három őskultúrában, olyan könnyű eltérő jegyeiket aláhúzni. Ebben a kisebb egységben, az egész fejlődés egyik harmadában — igaz, hogy az őskor tartama (negyvenötezer év) egymagában sokkal nagyobb, mint az ó- és újkoré (ötezer év) együttvéve — a stílusalakulást nemcsak azonos elemek különbözőarányú keveredése mutatja, hanem az egyes őskultúrákban föltűnően eltérő tendenciákat lehet találni. Mintha az őskori fejlődés a második és harmadik kultúrájával anticipiálni akarta volna a későbbi klasszikus-antik s barok-modern kort.

Mielőtt azonban a paleolit-, neolit- és bronz-vaskor eltérő primitív, klasszikus és barok vonásait fölsorolnám, fölül akarom vizsgálni az őskultúrák közkeletű megkülönböztetéseit. Nem az emlékek anyagát, a követ, bronzot és vasat, sem ezek megmunkálási módját, a nem-csiszoló, csiszoló és ötvöző technikát fogom újra szóvátenni, hanem a szabad és kötött (geometrikus) ábrázolás konkrét, illetőleg absztrakt elképzelését, naturalista, illetőleg stilizáló fölfogását, melyekről már számos alkalommal kifejtettem, hogy üres, értelmetlen megkülönböztetések; sajnos kevés reménnyel, hogy ezek a használatból hamarosan kimulnak. Nos mégegyszer demonstrálni fogom, hogy az általánosan elfogadott két művészeti típus különbsége egészen másban rejlik, semmint megállapították.

A páros (ellentétes) minősítések márcsak azért sem állják meg a helyüket, mert hiszen, mint Hoernes is kimutatta, valósággal három művészeti típus van, melyeknek jellemzésére a kategóriapárokból nem futja. Így maga Hoernes, nem akarva a harmadik típust hermafroditának nevezni, kénytelen volt azt újra férfiasnak minősíteni, az első arisztokrata és a második demokrata után újra arisztokratának. Még csak azt az árnyalati megkülön-

böztetést sem tette meg, hogy a harmadik típust legalább feminin férfinek, leereszkedő arisztokratának, vagy finnyáskodó demokratának mondta volna, mintahogy szorultságában azt ugyancsak stilizáltnak minősítette, mégis hozzátéve, hogy nem kötötten, geometrikusan, de szabadon stilizált.

Századszor is csak azt mondom, hogy ezeknek a minősítéseknek nincs értelmük, ezek az alaptípusokat nem különböztetik meg. Mindegyik típus különbség nélkül stílusos és egyszersmind naturális, valamennyien kötöttek, egyikük sem szabad, nem konkrétek és nem is absztraktak. A férfiassághoz és nőiességhez meg éppenséggel semmi közük nincs.

Mi az, hogy naturalista? Ki tudja, hogy milyen a természet? Az ember ismeri a fizikát, geometriát, minthogy ezeket ő maga találta föl, de nem ismeri a természetet; legföljebb annyit ismer belőle, amennyit maga föltalált; olyannak ismeri, amilyennek őmaga teremtette. Amivel nem azt akarom mondani, hogy ismereteink merőben szubjektívek, de amennyiben objektívek is, azért a mi teremtményeink; mondjuk így, a mi újrateremtményeink. Éspedig nem egyszerre, hanem lépésről-lépésre teremtjük ismereteinket, előbb szegényre, egyszerűre, hogy aztán meggazdagítsuk, bonyolítsuk őket. Kifordított észjárás az, mely fölteszi, hogy az ember előbb ismeri a konkrét világot és abból csinálja az absztrakcióit. Igazság az, hogy konkrét vagy absztrakt fogalom közt nincs különbség, csak szegény és gazdag képeink vannak, miket képzetnek is, fogalomnak is nevezhetünk; a név nem számít; ami számít, az az, hogy a szegény képeinket előbb alakítjuk, mint a gazdagokat. Nem igaz, hogy az értelem az általános fogalmat különös képzetek összeegyeztetéséből alakítja. Az általános n e m fogalmát előbb bírjuk a különös f a j fogalmánál és pláne előbb az egyszeri e g y é n fogalmánál vagy képzeténél, mintahogy az ábrázolásban is az egyenlő alakok csoportosítása megelőzi a különböző alakok csoportosítását. Ennek részletes kifejtését egy logikai dolgozatra hagyom, mit «Háromféle Logika» címen fogok majd közölni.

S ahogy a konkrét kép szerzése nem előzi meg az absztraktét, úgy, egy naturalista ábrázoló tendencia sem előz meg egy stilizáló tendenciát. A stílus fejlődésében a szegénység előzi meg a gazdagságot, az egyszerűség az összetettséget. — Az ábrázolás félszázezredéves történetében nem ismerünk olyan naturalista tendenciát, melynek ne volna stílusa és nem ismerünk olyan stílust, mely ösztönös művészi kifejezésben ne ébresztene természetes illuziót. (Más lapra tartozik az inkább díszítő célú ábrázolás.) A természetes hatás a szemlélő szubjektiv tetszésétől függ, mialatt a stílus a mű objektiv tulajdona. T e r m é s z e t e s a z, a m i t e t s z i k; objektiven az ábrázolás egyszerű vagy bonyolult formájú, de nem természetes, vagy természetellenes, nem eleven és nem halott.

Bizony, a neolit ábrázolás nem kevésbbé naturalista, mint a paleolit, mely nem kevésbbé stílusos, tehát nem kevésbbé kötött, mint a neolit. Hogyanis képzelhette bárki, hogy akármilyen művészi ábrázolás szabad, vagy csak szabadabb is, mint egy másik. Művészet nincs rend nélkül, az sohasem szabad. Az egyik művészet legföljebb másrendű, mint a másik. A szabad, rendetlen ábrázolás nem művészet, az dilettantizmus, az lehet csakugyan naturalista utánzás. Sőt tulajdonképpen még a «rendetlen» naturalista utánzás, a dilettantizmus sem teljesen rendetlen, mert teljesen rend nélkül, minden forma nélkül, nincs teremtés. A dilettáns ábrázolás azért nem művészi, mert ezer részletében ezerféle a rend s ezek közt nincs összhang, nincs rend.

Hogy a paleolit és neolit ábrázolásokat mennyire nem naturalista vagy stilizáló tendencia különbözteti meg, azt az újabban egyre nagyobb számban talált paleolit geometrikus díszítések mellett az is bizonyítja, hogy az első őskultúra ábázolásai közt bőven akad olyan ember-, állat-, sőt kunyhóalak is, melyet «stilizáltnak», sematikusnak lehetne mondani. Hoernes sem hagyja figyelmen kivül ezeket a «sematikus» alakokat, hangsulyozva azonban, hogy nem szabad őket azonosítani a neolit ábrázolással. Szerinte a sematikus paleolitalakok nem stilizáltak, vagyis nem ilyen céllal készültek, hanem olyanféle rövidítés gyanánt szolgáltak, aminőket mi az írásban alkalmazunk: kb., m², stb. Nem vonom kétségbe, hogy számos, egyszerű paleolitalaknak csakugyan efféle a rendeltetése, minthogy ilyesmire a neolit művészetben még több a példa. Ott az ornamentikának a legtöbb esetben szimbolisztikus szerepe van. Azonban úgy az egyik, mint a másik korban nem minden «stilizálásnak» volt ez a célja. Egy predmosti aurignackorbeli csontdarabra többszörös konturral karcolt nőalak semmi szín alatt nem tekinthető «rövidítésnek»; kifejezett díszítő motivum az. S ami a legfontosabb, ha nem is stilizáltak, de stílusosak a nem-díszítő, de úgynevezett naturalista pa-

leolitalakok is, aminthogy a neolit, állítólag sematikus alakok is naturalisták. Persze, hogy az egyszerű paleolitalakokat nem lehet összetéveszteni a neolit ábrázolással, de egészen más okoknál fogva. Sőt egyszerűségüknél fogva a legjobb alkalmak, hogy megtanuljuk rajtuk a kétféle őskultúrának megkülönböztetését.

Nos, a paleolit képzelet a testet összenemrakott, vaskos tömegnek fogja föl, melynek körvonalait hangsulyozza, amitől eltérőleg a neolit képzelet a többé-kevésbbé vékony testet összerakottnak látja és annak vázát emeli ki. Íme, két magam által rajzolt séma, mely a két eltérő fölfogás, a primitív és klasszikus esztétika alapvető különbségét illusztrálja. Mellékelek azonkívül egy sorozat eredeti «sematikus» ősrajzot is, miket H. Breuil gyüjtött össze különböző paleolitkori barlangokból, illetőleg neolit sziklafalakról. A sok-sok egyszerű fölfogású paleolit kecske- és lófej, valamint halalak egyaránt szilhuettípusú, az ugyanannyi «sematikus» neolit emberalak mind szkelettípusú. A kövér tömegalak a fejlődés folyamán megsoványodhatott, a sovány vázalak megizmosodhatott, lényegük, a szilhuet-, illetőleg a szkelettípus megmaradt mint két alapjában eltérő korstílus esztétikai jellegzetességei, mik nem utánzásból származtak, hanem a lélek spontán vágyából alakultak.

A predmosti «stilizált» (dekoratív) nőalak többszörös konturja mellett is félreismerhetetlenül szilhuettípusú. Ugyancsak szilhuettípusú valamennyi paleolit «naturalisztikus» alak is. Bemutatok egy ilyen, csontdarabra karcolt paleolit lovat, mit egy dordognevidéki barlangban találtak. Miben különbözik ez a «lerövidített» alakoktól, tekintve, hogy ugyanolyan szilhuettformáju? Talán azzal, hogy a teste apró vonalkákkal van borítva, mik a prémezetet jelzik? Ezek a párhuzamosan fektetett apró vonalkák ritmusukkal gazdagítják a rajz esztétikai hatását, de mégcsak nemis haladnak a relief mentében, hanem laposnak tűntetik föl az állat testét, nemhogy különösen akarnák szolgálni a naturalista célt. Talán a körvonal utánozza jobban a ló izomzatát? A körvonal is csak gazdagabb, mint egy «sematikus» alaké. Az afrikai hegyek szikláin ezerszám találni egyszerűbb, néha csak kétlábú, folyamatos szilhuetformáju paleolit állatalakokat, melyek nincsenek prémezve sem és mégis természetesek. Ismétlem, nem kevésbbé természetesek a szétágazó, nádszálformáju neolit emberalakok, miknek különösen a heves mozdulataik megkapók.

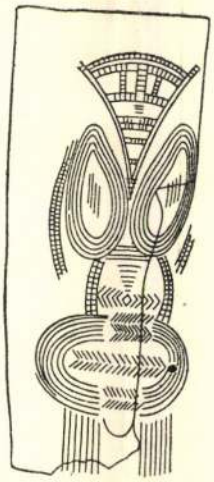

Sokan azt állították, hogy a zömök paleolit- és cingár neolitalakok két antropológiailag eltérő rasz hűséges lemintázásai. Csakugyan, a zuluk földjén ma is él egy «kövérfarú» rasz, melynek asszonyai eléggé hasonlítanak a willendorfi Vénuszra és ugyancsak Afrikában nem egy négerfaj van, melynek egyénei annyira hórihorgasok, hogy hozzájuk képest a neolit képek már nem hatnak tulzásnak. Mindazonáltal a szilhuet- és szkelettípus alakulását nem lehet visszavezetni vaskos és szikártestű raszok önképére. Ezt maga Hoernes is visszautasította. Viszont ő ugyancsak szerencsétlenül a típusok formálásában az anyagnak (terméskő, zsírkő) tulajdonított szerepet. A tömeg-, illetőleg váztípusnak kizárólag esztétikai eredete van; a primitív, vagy klasszikus alakokat sajátos ritmusrendjük, vízszintes, illetőleg függélyes gerjedelmük szabja ki.

A két első őskultúrához hasonlítva a harmadiknak nincs egységes típusa. A barokos krétai kultúrában egyidejüleg több stílus is futott, a szilhuettípus és a szkelettípus egyszerre virágzott, ami magában barok jelenség. A kultúra sajátos jegyei mindkét típuson megtalálhatók. Barok jegyek: a sokszorosítás, torzítás, puhítás, a fonott és homorú forma. A krétai ornamentika kedvenc motívuma a polip hullámoztatott ikertagjaival. Ennek a stílusnak általában elegáns vonalvezetése sokszor nyegle, sokszor nyeglébb, mint elegáns, sokszor brutális, valósággal torz. A krétai esztétika nem szenvedhette a hegyes sarkokat, éleket, az éles zúgokat; mindent lekerekített, letompított. A fonott forma — melyet akármely nép talált föl, gyorsan elterjedt a föld minden pontján — érettebb jele a harmadik őskultúra szimultanista tendenciájának. Végül a homorú forma uralkodó a harmadik őstípuson. A homorú forma is egyaránt megtalálható az egyidejű ázsiai művészetben, a primitív hindú és kínai ornamentikában, valamint ábrázolásban és egyre hangsulyozottabb lesz a későbbi hallstatti, la tènei, ősgermán kultúrákban; domináló vonása a modern primitív indián, továbbá néger és maláji stílusoknak is.

Az érettbarok vonások, úgy a fonott, mint a homorú forma, miknek a természetben nincs nyomuk, utalnak utánzatmentes, semmiből kitalált, tisztán esztétikai származásukra.

A következő füzetekben a paleolit-, neolit-, bronz- és vasstílus valamennyi jegyét törvényszerű alakulásuk során egyenkint sorra fogom ismertetni.

Nemzeti Művészet 7-8 sz.

TORNYAI JÁNOS

Minden kornak megvan a maga öröme, mondják az optimisták az öregség vigasztalására. Optimizmus nélkül ezt nem mondhatnák, hiszen enélkül a fiatalságban is csak a bajt lehet látni. Mégis mintha az öreg, betegeskedő Tornyai Jánosnak nem volna optimizmusra szüksége, hogy örömét találja a kitüntető elismerésekben, amiket mostanában egymásután visznek utána, anélkül, hogy egy lépést tenne értük. Csak két év előtt nyerte el a Nemzeti Kiállítás kis aranyérmét, tavaly a KUT tagjává választotta, szülővárosa pedig, a művelődésre vágyó Hódmezővásárhely, amelynek kultúregyesülete a művész nevét még életében fölvette, életfogytiglan kegydíjjal ajándékozta meg. S ahogy ezt anyjának az ünnepelt gyermek válogatott műveinek kiállításával köszönte meg, a gavallér polgárság ráadásul sok képét megvásárolta. Az idei év alig kezdődött, már a Szinyei-Társaság is beválasztotta tagjai közé. Mit kaphat még egy magyar festő? Ha író volna, beválasztanák az Akadémiába, kegyelmes címet kaphatna. Ám nem töröm a fejemet; tudom, hogy a Tornyai-ünneplés a Szinyei-tagsággal nem fog megállni, sőt ezután fog még csak fokozódni. Most már ha lábai könnyebben is vinnék, nem kellene a dolgai után járnia; divatba fog jönni. Az emberek lelkesedve fognak utána futni és főleg elérzékenyülve a saját jóságukon, hogy egy beteg művészt fölkarolnak.

Ezalatt az ünnepelt mozdulatlanul, óraszám szótalan fekszik egyszerű ágyán kis lakásának kisebbik szobájában. Nem flegmatikus karakter, majd meglátják, mennyire nem az (bár filozófus hajlandóságú), annál kevésbbé pesszimista, ha nemis optimista: sztoikus. Az egész ünneplésről lemondana, mindent elcserélne az egészségéért. A minden ugyan nem jelent sokkal egyebet az ünneplésnél; mert aki egész életében sztoikus volt, szegényen élt és az is maradt. A szegénység festője, szinte cinikusnak lehetne mondani, a szónak nem mai,

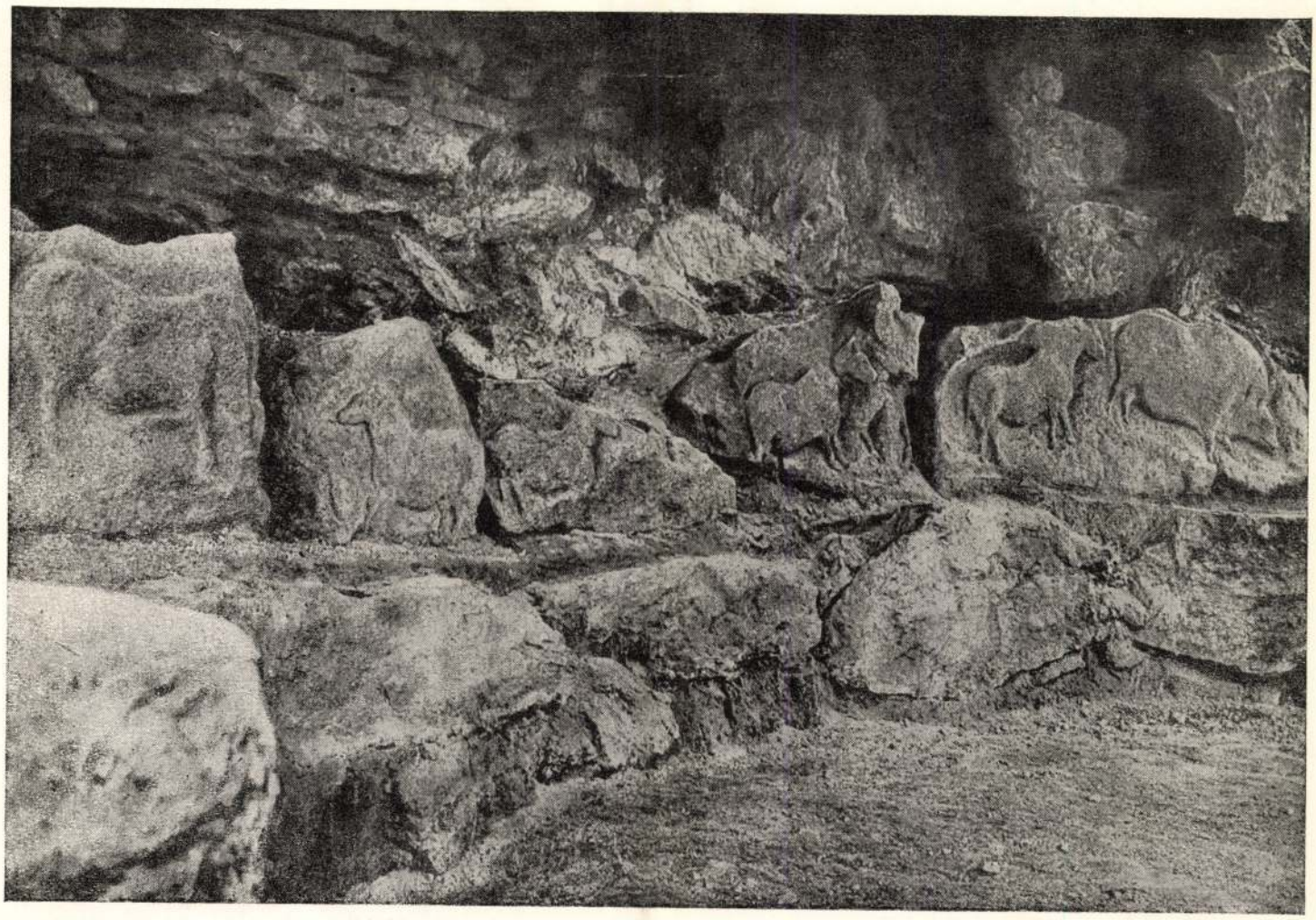

A leroci barlang-szentély állatdomborműveivel (solutréi szakasz)

Őskori sziklarajz (Transvaal)

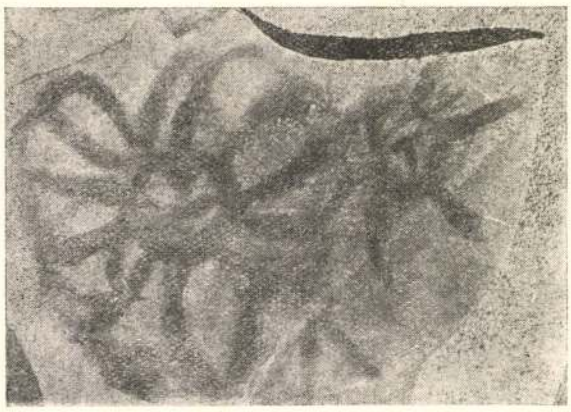

de antik értelmében. Azonban mániáig nem vitte az egyszerűséget, remete nem lett, az embereket nem kerülte el; mikor ritkán közéjük ment, hozzájuk hasonlóra kiöltözködött. Otthona azonban egyidőben nem állott másból, mint egy földes szobából, aminek minden bútora egy ágy, egy asztal, egy lóca.

Nem volt-e álmodozó, aki lustaságból nem vitte semmire? A kövér materialisták szeretik a szellemi gazdagsággal megelégedőket dologkerüléssel vádolni. Tény, hogy az álmodozók nem ragaszkodnak a szegénységhez, szívesen élnének jólétben, ha nem kellene érte semmit csinálniok. Mindazonáltal a túlokos materialisták nem értik meg a művészek és gondolkodók szegénységét, kiknek mindösszse a feje nem áll anyagias foglalkozásokra. Különösen Tornyai egyáltalán nem álmodozó. Nem díszíti föl sivár szobácskáját képzeletében. Öntudatos, büszke-szegény; nyomorúságát nem fitogtatja, de nem is takarja. A kiállításra szíves-magyar mondatokban levélileg meghívta barátait, ugyancsak levélileg meg is köszönte a kitüntetéseit, de ünnepeltetni magát még a barátai közé, a Japán-kávéházba sem ment el. Hűhó nem kell neki, jobban érzi magát otthon.

Abban az otthonban, mit, mondom, még a képein, a közönség kedvéért sem bútoroz be tetszetősebben. Tudva, hogy nem azon múlik a jó kép, mennyire mutatós a tárgya, mégcsak azt a fáradságot sem veszi magának, hogy ábrázolását változatossá tegye. Mialatt üres szobáját száz példányban is megfesti, annyira biztos benne, hogy az a lelke változásai szerint más lesz mind a száz esetben, hogy egy-egy bútordarab helyét sem változtatja meg, de még a képe méretét sem. Sorozatosan lefesti a csupasz ajtót, melyen vagy lóg, vagy nem lóg egy kabát, az ablakot, minek mélyedésében ugyancsak változatlanul paradicsom meg krumpli szaporodik vagy fogy. Lehet, hogy törődött teste miatt nem erőlködik témája cserélgetésén, avagy ez is összefügg sztoikus kedélyével? Utóbbi valószínűbb. Primitív ázsiai lelke nyilatkozik meg filozófiájában és témaszegénységében egyaránt.

Igen, egyszerűsége ázsiai jellemű, nem európai; sztoicizmusa nem görögös, annál bonyolultabb, inkább hindus: a mélyén féktelen szenvedélyt takar. Robbanó temperamentuma, mit a mindennapi életben sikerül lefojtania, művészetében tör ki. Széles vonásokkal festőivé varázsolja hajlékának sivár négy falát, aminek mozgalmasságától a néző fölizgul. Mialatt nem únja el az udvarát szakmányba festeni, annak három-négy sötétlombú fájáról a néző lelkében nem unalom, de nyugtalanság támad.

Első képein nyilvánvalóan meglátszik Munkácsy Mihály hatása. Ritkán találkozik enynyire hasonlelkű mester és tanítvány. Sőt, ami a mester képeiben a lényeg, a szenvedély kifejezése végigkíséri Tornyai művészetét egész fejlődése alatt, mikor a tanítvány már régen önállósította magát úgy tárgyában, mint formájában, amely fokozhatatlan dinamikájával legegyénibb. Anélkül, hogy képei valamilyen akciót ábrázolnának, hiszen csoportokat nem is igen festett, néha magányosokat, legtöbbször azonban néptelen tájakat, vagy helyiségeket, azokban erőszakosabb indulat feszeng, mint mesterének drámai kompozicióiban. Kétségtelen, nem érte el Munkácsy lelkének nagy szabását, de oeuvreje tisztább, nem keveredik bele világi sikerekre pályázó hazugság. Temperamentumát nem kendőzi, teljes zabolátlanságában ereszti szabadjára. Ahogy vad indulattal, hovatovább önuralmát vesztve, mit nem tételeznél fel egy sztoikus filozófról, szélesen mázolja be alakjainak testét, meg sem rajzolva azt, hogy alig lehet fölismerni, hacsak nem mint falombot a színéről. Így minden rajz nélkül vásznán kontúrtalan színfoltok vonaglanak, miknek ritmusa túlkiáltva az ábrázolás értelmét, a muzsikához hasonló szabálytalan ornamentikává válik.

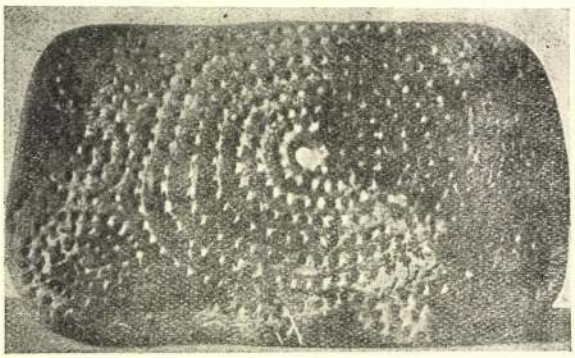

Szurdalt csigavonaldísz (Szibéria)

Őskori oltárkő (Transvaal)

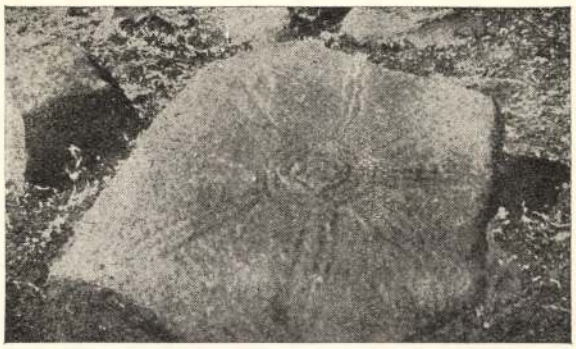

Ez a rajztalan ábrázolás nem vázlat, de komplett mű, minek mélységes érzését semminő elmélyedéssel nem lehet fokozni; kontúrok és modelálás csak rontanának rajta, kivetkőztetnék jellegéből. De nem is határozott körvonalon, meg aprólékos domborításon mulik az alkotás értéke; kizárólag a közölt érzés mélységén, mit számtalan módon, kontúrral vagy anélkül, domboruan vagy laposan is kifejez az, ki tudja, annak, ki fölfogja. A leghatározottabb kontúr és legaprólékosabb relief nem tesz kompletté egy művet, melyből hiányzik az érzés. Ilyen tiszta, szinte szimbólummentes volna a Tornyai művészete, ha a színek is nem szimbólumok volnának és orkeszterük nem kavarná föl a néző múltját.

A Kandinszky ekszpresszionizmusára emlékeztet Tornyai alaktalan festése és ha nem hasonlít rá teljesen, csak azért, mert annál közvetlenebb, bensőséges, nem tudákos. Annál teljesebben hasonlít rá a magyar Czóbel Béla és méginkább Farkas István, kiknek lompos alakítása ugyanolyan féktelen, erőszakos jellemüknek közvetlen árulója. Határozottan a Tornyai művészete ekszpresszionista és nem impresszionista, mintahogy tévesen megítélik.

Impresszionista művészet különben sincs. Ezt én már kifejtettem egy tucatszor, de legalább mégegy tucatszor kell megmagyaráznom, míg megragad. Impresszionista művészet, ez contradictio in adjecto, abszurdum, minthogy a művészet nem utánzás, de spontán teremtés, s így az ábrázolás a model átalakításával kezdődik. Mi a model, mit a művész átalakít? a természet, vagy az előző nemzedék kifejezési formája? Ez nem tartozik ide, fontos az, hogy a művésznek, az impresszionistának is, azt át kell alakítania, ha nem akar epigon lenni. Monet is átalakította a «benyomásait», ő sem volt impresszionista, a társai sem, ellenben valamennyien ekszpresszionisták. Tulajdonképpen nemhogy benyomást, de még impulzust sem kaptak a természettől, mindazt, amit kifejezésre hoztak, a lelkükből merítve, még a szabadba sem véletlenül kerültek, hanem a világos színek után való vágyuk vitte ki őket oda. Tudva, hogy mennyire imádták különösen a kék színt, szerencséjüknek lehet mondani, hogy a szabadban kék az ég, sőt a távoli hegyeket is az atmoszféra kékes fátyollal vonja be. Különben kénytelenek lettek volna a tárgyakat indokolatlanul festeni kékre, ahogy elődeik barnaimádatukban indokolatlanul mindent barnára festettek.

Tornyai sohasem volt impresszionista. Nemcsak azért, mert jóllehet kontúrtalan színfoltokkal fejezte ki magát, nem passzívan festette benyomásait, de mert őt a kék szín sem csábította. Pedig nem idegenkedett az újítástól, hiszen a Munkácsy barnája mellett sem tartott ki. Hanem ő a legújabb lila mellé szegődött. Az impresszionisták derült kék színét a pont-aveni iskola, Gauguin és követői, Bonnard, Toulouse-Lautrec, a mi Rippl-Rónaink fanyar lilával cserélték föl, az özvegység melankólikus szimbólumával. A pont-aveni lilához csatlakozott Tornyai, anélkül, hogy külsőségekben egyéb jelét adta volna az úttörőkhöz csatlakozásának. Ő a maga útját törte, a saját ideálját alakította, mely nem volt olyan raffinált, mint a Rippl-Rónaié, Kaposváron is világvárosi, esetlenebb volt, de ugyanolyan átszellemült. A zsibbasztó lila fájón szorította vissza a hódmezővásárhelyi magányos művész indulatait.

Legújabb képeiről, mint fölszálló köd, eltűnt az egységesítő tónus, nincs rajtuk egy atmoszféra címen uralkodó általános szín. Bár szemlátomást favorizálja a zöldet, ez többé-kevésbbé mint lokálszín szerepel, sűrűn helyezett zöld testek, falomb, pázsit, női ruha alig opalizáló lokálszíneiként. Persze tónusegység nélkül színeit továbbra is harmonizálja, ám hangulatuk, minden üdeségük mellett nem derül föl, nem hagy az életnek fenntartás nélkül, primitív ártatlanságban örülni.

Őskori szimbolikus sziklarajz (Transvaal)

AZ ŐSKOR FORMARENDJE

PALEOLIT KULTÚRA. Régebbi irkáimban ismertettem az őskorkutatók általános megállapítását, melyszerint a csiszolatlan kő kultúrája a föld különböző pontján geografiai viszonyoktól, faji jellegtől függetlenül többé-kevésbbé egyforma stílusban fejezte ki magát. Az őskor első, nagyobbik felének egymást követő szakaszait jelölő francia elnevezések éppenséggel nem jelentik azt, mintha ez a kultúra csak francia földön virágzott volna: mégcsak azt sem, hogy a kutatók itt bővebben találtak paleolit emlékeket. Hiszen Spanyolországban, Ausztriában, Észak- és Délafrikában nagyobb gazdagságban ástak ki szerszámokat és fejlettebb ábrázolásokat fedeztek föl. Mindössze francia tudósok vizsgálták először az őskort, ők osztották azt föl két részre, paleolit és neolit kultúrára, előbbit újabb két fejezetre, aszerint, hogy felsőbb rétegében ábrázolásnak is találni nyomát, végül a két fejezetet további három-három szakaszra tagolva, valamennyit francia helységnévvel illették. Hangsúlyozni kell tehát, hogy a paleolit ábrázoló művészet fejlődését nemcsak az Aurignac (Haute-Garonne), Solutré (Saône-Loire) és Madeleine (Dordoge) vidékén lehet követni az itt talált emlékeken, hanem minden kontinensen egyformán a megfelelő szinten fölbukkant tárgyakon. Capitan becslése szerint az alsó paleolit réteg összesen 75.000 év alatt képződött, a felső réteg három szakaszának élettartama egyenkint, az aurignacié 25.000 év, a solutréi 9.000 év, a madeleinei 3.000 év, míg a neolit réteg megint összesen 10.000 év alatt rakodott le.

Némelyek a paleolit fejezetek egyes szakaszait önálló kultúráknak minősítették; valósággal azok egyetlen összefüggő kultúrát képeznek. Határozottan csak egy paleolit művelődés van, melynek primitív, klasszikus és barok szakasza az aurignaci, solutréi és madeleinei rétegek. Nem vitatom, hogy a három szakasz népei különböző fajúak voltak, inkább azt nem hiszem, hogy egyetlen faj alakította akármelyik szakasz művelődését, bármennyire egyformák voltak azok a föld egész hátán. Azt sem keresem, hogy a paleolit stílust, ha egyszer szerte a világon annyira egyforma volt, a föld melyik pontjáról diktálták a többi pontnak. Itt csak az érdekes, hogy az egymást fölváltó fajok, csakúgy mint az egyidőben élők, ugyanazt a kultúrát fejlesztették, aurignaciak, solutréiek és madeleineiek az egységes paleolit-kultúra szukcesszív alakulásán működtek közre, ahogy az egységes görög művelődés egymásutáni szakaszait is más fajok formálták a századok folyamán, mialatt központja is változtatta helyét.

Már rámutattam az egységes paleolit- művelődés három rétegének egyező vonására, mely minden differenciálódás fölött az ábrázolt test tömegét, szilhuetjét hangsúlyozta. Ezúttal a három réteg emlékeinek stiláris eltérését fogom jellemezni, amint azok a föld minden pontján többé-kevésbbé egyformán jelentkeznek.

Figyelemreméltó, hogy a paleolit ábrázolás fejlődésének menete nem a primitív forma kiteljesedését mutatja. Ellenkezőleg az ábrázolás legprimitívebb szellemű formáját, tekintet nélkül kidogozására, nem a csiszolatlan kő kultúrájának végén, hanem az elején lehet megtalálni, sőt jövő kutatások bizonyára nem is az aurignaci rétegben, de visszamenőleg a moustieriben, hol díszítő kísérleteket már találtak is, vagy még azelőtt fogják fölfedezni. Tény az, hogy az aurignaci kerekszobrok túlságosan fejlettek ahhoz, hogy az ábrázolás kezdetének, a legprimitívebb stílusú alakításnak lehessen őket tekinteni. Mindenesetre az aurignaci és madeleinei típus fejlettségét, illetőleg fínomságát nem a megérett primitív tömeg-tendencia, hanem a klasszikus szerkesztő struktúra, valamint a barok festői mozgás és kolorit idomította. Így a paleolit ábrázolás története tulajdonképen a primitív monoton-tendenciának (az örökkévalóságba vetett hitnek, az optimista kedélynek) kitartó uralkodását mutatja az ébredező változatos klasszipus és heterogén barok (egyaránt pesszimista) tendenciák fölött. A paleolit tömegtípus legjellegzetesebb árnyalatául ennélfogva nem a legfejlettebb madeleinei, hanem a legegyszerűbb koraaurignaci szilhuetet kell tekinteni; fejlődésének tetőpontját, bármily különös, nem a legfínomabb, leggazdagabb végén, de a legszegényebb kiindulásában kell megjelölni.

Az ember azt gondolná, hogy a legrégibb művészet alakulása maga a tiszta rendszer, mely legoktatóbban magyarázza a stílus fejlődését, legalábbis a primitív forma differenciálódásait. Igazában a paleolit művészet története semmivel sem kevésbbé kúszált a későbbi, akár a modern kultúrák formaképződésénél, nem szólván arról, hogy azoknál hiányosabb, sőt éppen az eleje a leghiányosabb. Bizony az őstörténet éppolyan bonyolúlt, mint az antik vagy modern fejlődés. Itt is a rétegek bármely színtjén együtt szerepelnek az újítók és maradiak művei, azon kevesekéi, kik megelőzték korukat és a sokakéi, kik annak messziről utána kullogtak. Együtt éltek bimbózás és hervadás; másodvirágzáson, neoprimitívizmuson belül új formák csírázása. Nemhogy tehát az őskori alakulás segítene megmagyarázni a modern fejlődést, de fordítva, későbbi kultúrák formafejlődésének analógiájára kell támaszkodnunk, hogy a paleolit történelem menetét megfejthessük.

Ami a kúszáltságot illeti, meglepő mindjárt, hogy a paleolit kultúra klasszikus lendülete tulajdonképen már az első szakaszban játszódott le, s nem a középső solutréiben, melynek relief-ábrázolása az aurignaci kerekszobrokhoz képest visszafejlődést mutat. Mi történhetett itt? Szabálytalanság a fejlődésben, eltérés az évmilliós rendszertől? Avagy csak a prehisztórikusok fölosztása hibás, nem vág egybe az ábrázolóstílus alakulásával? Kissé mindakettő.

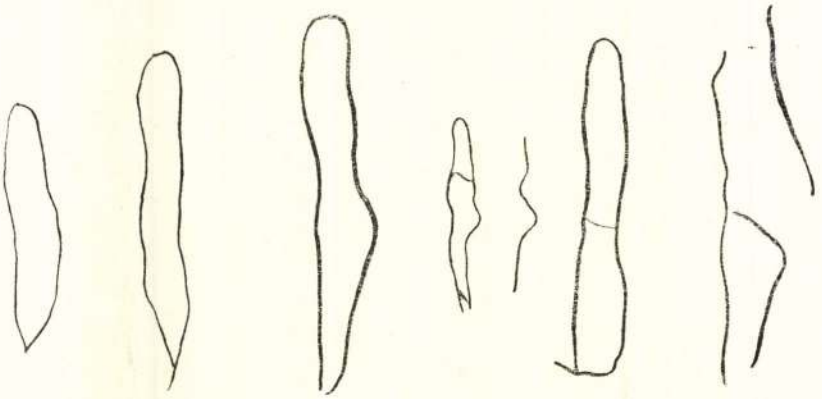

Embert ábrázoló őskori sziklakarcok a romanellii barlangban

Vagyis persze a fejlődés menete nem tér el soha a rendszerétől, csak a mindenkor együtt tevékeny három tendencia egyike-másika mutat a kelleténél több elevenséget vagy időelőtti kifáradást, miáltal a fejlődés képe a sematikusnál mindig bonyolultabb. Az őstörténelem fölosztását pedig a kutatók, mikor nem a szereplő ember-, állat- vagy növényfajok, akkor a szerszámok idomítása szerint, esetleg a fölhasznált anyagra tekintettel végezték. Az aurignaci szakasz egységét például a prehisztórikusok késszerű kőpengék készítésében látják, miket sem azelőtt, sem közvetlen utána nem alkalmaztak, valamint főleg a csont megmunkálásában, mi ugyancsak szokatlan volt az alsóbb rétegekben és följebb újra megszűnt. Mindazonáltal az ábrázoló stílus föltűnő különbséget jelez az aurignaci réteg felső és alsó színtjében, valósággal kettévágva ezt a történelmi szakaszt. Első felének, melyet bizonyára a moustieri rétegben föltalálandó ábrázoló anyag fog kiegészíteni, primitív tömeg-tendenciáját semmi sem zavarja meg; ellenben a másik felét határozott klasszikus szerkesztő szellem hatja át. Az aurignaci művészet második felének szerkesztő akarata minden egyéb ipari alakításnál döntőbb; hozzá képest a szerszámok alakja és anyaga másodrangú jelentőségű. Kétségtelen, hogy a paleolit művelődés közkeletű fölosztását az ábrázoló stílusnak alakulása szerint fölül kell vizsgálni.

Arra nem gondolok, hogy a szakaszok elnevezését megváltoztassam. Elég vitába fog kerülni, míg a szakemberek majd elfogadják, hogy módosított fölosztásom nem önkényes, hanem megfelel a fejlődésnek. Talán vakmerőnek hat az előterjesztésem, hogy a moustieri szakaszt, melyben eddig semmi ábrázolásnak nyomát nem találták, kapcsoljuk össze az aurignaci szakasz első felével. Ez fogja szerintem a tiszta primitív tendencia hű történetét adni. Az aurignaci szakasz felső fele majd a klasszikus kilengés történetét szolgáltatja, melyet a bizonyos értelemben hanyatló solutréi szakasz egészít ki, egyszersmind előkészítve a rövidecske életű barok-impresszionista madeleinei szakaszt.

Vakmerőségem azonban a föladat óvatos kerülgetése az amerikai H. Lang vérmes nekilendüléséhez képest, ki egy sorozat éppenséggel nem kezdetleges délafrikai «állatportréról» azt állítja, hogy azok a paleolit kor legelejéről, sőt még azelőttről valók, ha nem a harmadkorból. Alább majd jól szemügyre vesszük az ősinél is ősibb állatok portréját; addigis mindenesetre megállapítom, hogy az én módosításom szerény: az aurignaci szakaszt már előttem kettévágták alsó és felső rétegre; a moustieri szakasz ábrázolásáról való elképzelésem nem ábránd, hiszen a Pair-non-Pair barlangnak legrégibb sziklarajzait Breuil abbé is régibbnek hiszi a legkorábbi aurignacinál. (Holott pedig még azoknál is kezdetlegesebbek az olaszországi Romanelli-barlang egészen fejletlen emberalakjai, melyek, ha igaz, hogy a legkésőbbi korból valók, akkor neoprimitív, archaizáló tendencia szülöttei.) Végül a solutréi szakasz dekadens jellegét is mindenki fölismerte, sőt a többség jelentőségét túlságosan alábecsülte.

Tény, hogy a solutréi réteg nem szerepel mindenütt az aurignaci és madeleinei szakaszok közt. Bizonyára az új hódító Laugerie-Chancelade faj, mely Breuil szerint a mi hazánk felől tört Franciaország felé, nem tudta mindenütt leigázni a Cro Magnon népet, úgyhogy ez zavartalanúl folytathatta művelődését aurignaci formájáról madeleinei stílusára. Némely őstörténész, köztük a mi kitűnő Hillebrant professzorunk szerint, kinek a solutréi kutatás a specialitása, ez a népfaj teljesen nélkülözte az ábrázoló tehetséget s ami műtárgy uralmuk helyén mégis található, az folytatólagos tevékenysége a ki nem irtott aurignaci fajnak, melynek vándorlását a térképen ő pontosan megmutatja. Ha ugyan a solutréi ábrázolás nem valósággal régibb időből származik is, tekintve, hogy sziklaábrázolásokról van szó, miknél ez kizárva nincs. E kétségkívűl lehetséges beállítással szemben meg kell jegyeznem, hogy figyelmen kívűl hagyja a legfontosabb tényezőt, a stílus alakulását. Magam részéről elismerem az őskorra vonatkozó ember-, állat-, növény- és különösen földtani kutatások fontosságát és hasznát, sokra értékelem az ég-, lég- és földrajzi tanúlmányokat, nem kevésbbé nagyrabecsülöm a népvándorlási elméleteket; éppencsak azt találom, hogy a műtörténetet ezek nem érintik. A stílusfejlődés legcsekélyebb változását nem magyarázza meg közülök egyik sem.

Hiába tudok az aurignaci földről és a cro magnoni népről mindent, attól én nem leszek okosabb abban a kérdésben, hogy miért alakult át alsó rétegének tömeg-struktúrájú ábrázolása, szerkesztett struktúrájú ábrázolássá, mikor itt föld- és embertanilag semmi változás nem történt. Ha ezt hasonló magyarázat nélkül mégis sikerül megértenem, akkor az aurignac-madeleinei, sőt az aurignac-solutré-madeleinei stílusváltozást is meg fogom érteni nélkülük. Nem mindegy az, kérdem, hogy az aurignac-madeleine szakaszok közti művészetet a laugerie-chancelade, vagy a cro magnon fajta csinálta? Ki keresi, hogy az egyiptomi, görög, római művészetet milyen fajú rabszolgák hozták létre. Capitan hangsúlyozta az aurignac-madeleinei kultúra egységét, mit a solutréi faj uralma egyidőre megszakított. Énszerintem ez az uralom azt nem szakította meg, de összekötötte. Hát az egyiptomi művelődés nem egységes annak ellenére, hogy történetében nem egyszer idegen hódító faj uralkodott? Nekünk az a fontos, hogy a solutréi stílus dinamikus jellegével későbbi, fejlettebb szellemet fejez ki az aurignaci rétegek sztatikus ritmusú leleteinél. A műtörténetet az érdekli, hogy a solutréi ábrázolás hanyatlása mellett is haladást mutat, előkészíti a madelenei fejlődést. Vagyis a műtörténésznek a paleolitkor középső szakaszának hanyatlását egészen másképp kell értelmeznie, mint a

Masztodon (?), délafrikai dombormű (Solutré?)

specialista őskutatók tették. Hanem ez már a részletekbe vág, s csak alább a maga helyén fejtem ki.

Mielőtt azonban rátérnék a paleolit ábrázolás három szakaszának különös ismertetésére, amivel együtt az ornamentikát is érinteni fogom, itt még egy rövid megjegyzést teszek a csiszolatlan kő korának építészetéről. Azért itt, mert erről egyelőre semmi emlékünk nincs s így a fejlődéséről, vagyis a differenciálódásáról semmi különöset sem lehet mondani. Annak találtuk nyomát, hogy a paleolitkor emberei barlangokban laktak, miknek falait geometrikus ékítményekkel, mágikus ábrázolásokkal borították. Éppen az ábrázolásokból következtethetjük azonban, hogy sátrakat is vertek, bizonyára nagyokat is, amiknek elég bonyolult faváza volt, nyeregalakú teteje, mit akár falombbal, akár állatbőrökkel fedtek be. Föl kell tenni, hogy a sátrak formáját is esztétikai kivánságuk szerint alakították, minthogy magát a barlangot is, még a legszabálytalanabbat is, annak tömegét, falát praktikus szolgálatán kívül esztétikai értékként fogták föl. A hepehupás falat bizonyára egyengették; így a leroci barlang belső tere szemlátomást köralakúra van képezve. Későbbi korokból tudjuk azonban, hogy a köralakú építkezést mindig megelőzte a négyszögletes, amint ezt a tibeti földbevájt cellaépítkezéseknél megállapították. Valószínű tehát, hogy az aurignaci szakaszban is történtek falegyenesítő, térnégyszögesítő kísérletek. Olvasmányaimból biztosan annyit tudok, hogy némely barlangban a falat színezve találták, amiben nemcsak a díszítésnek, de a fal építészeti hangsúlyozásának jelét is kell látni.

AURIGNAC-SZAKASZ. A paleolitábrázolás alsó rétegében lehetetlen meg nem különböztetni két szintet. Az elsőben találták a brassempouyi Vénuszt, a predmosti emberfejet stb-t, a másodikban a willendorfi Vénuszt franciaországi, morva, ukrán meg szibériai társnőivel. A kétféle vénusz-típus legalább annyira eltér egymástól, mint a román és gótikus

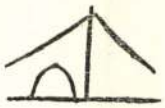

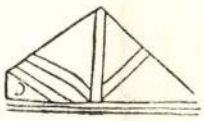

stílus. Persze kövér és esetlen mindakettő, egyformán nagy a melle valamennyinek, bizonyára ugyanannak a rasznak, legalábbis többé-kevésbbé ugyanannak a szépségideálnak ábrázolása, azonban az egyik egyetlen összenemrakott tömegből van alkotva, míg a második részekből összerakott teste tagolt, határozottan hangsúlyozott válaszvonalakkal, ahol a tag a törzsbe szerelődik. Az újabb típusnak szilhuetje több helyütt átvágott, míg a régibbnek körvonala folyamatosan fut a test fölületén. Még primitívebb a pollaui mammutocska alakja, melynek agyara, ormánya nincs, farka a törzshöz tapad, lábai is alig válnak el a törzstől, csak mint bütykök állnak ki belőle. A Predmostban talált emberfej pedig valóságos pogácsához hasonlít, tagolatlan fölületén se domb, se árok; szeme, orra befúrt lyukakkal jelezve, füle semmivel.

Ettől a pogácsafejtől és krumplimammuttól a brassempouyi Vénuszig egyenes vonalú fejlődés vezet, mialatt a vonal megfínomodott, hajlékonyabb lett, kifejezőbb, bizonyos bájt kapott, anélkül azonban, hogy lényegéből a folyamatosságból valamit is vesztett volna. Ha valaki akkurátusan figyelmeztet engem, hogy a polaui mammutka későbbi születésű a brassempouyi Vénusznál, nem hoz zavarba. Fontos, hogy a két darab azonos stílus-tendenciát mutat, melynek a mammut kezdetlegesebb megoldása, mégha egy provinciális, maradi művész évezredekkel később is csinálta. Még későbbi hajtása ennek a tiszta tömegtípusnak a vogelhardi lovacska, melynek megnyúlt nyaka és kecses pofácskája a primitív művész elbarokosodott ízléséről tanúskodik.

A willendorfi Vénuszt azonban a brassempouyitól egy szakadék választaná el, ha nem volna köztük megfelelő átmenet, átmenet egy alapjában más fölfogás felé. Ilyen átmenet a vestonicei Vénusz, melyen a részleteket elválasztó barázdák még nem érettek. Egy mélyen bevágott vonal ugyan elválasztja a combot a csípőtől, de a vonal még nincs aláren-

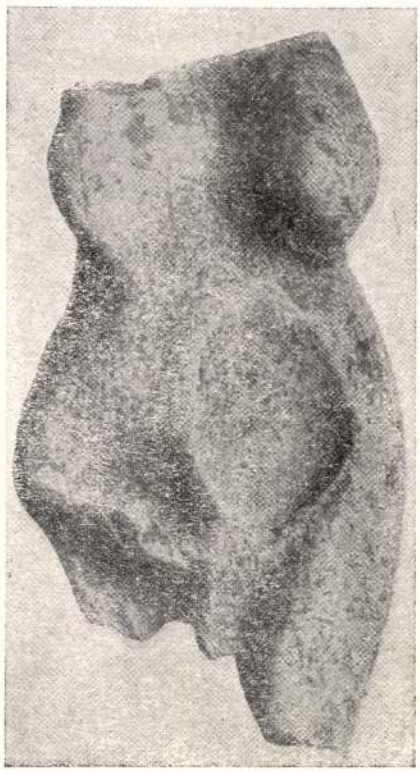

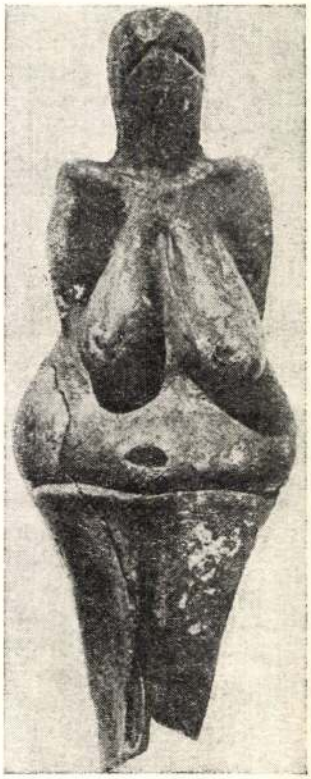

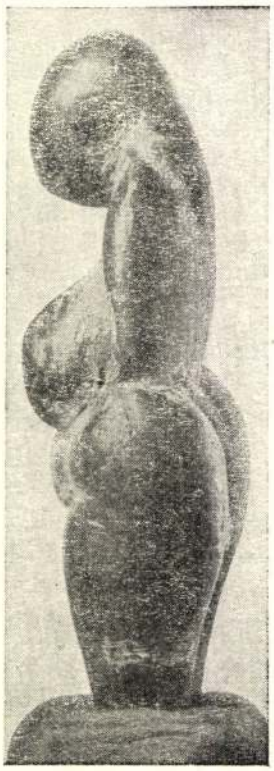

A brassempouyi, vestonicei, willendorfi, grimaldi Vénusz

Aurignackori barlangfestmény (Altamira)

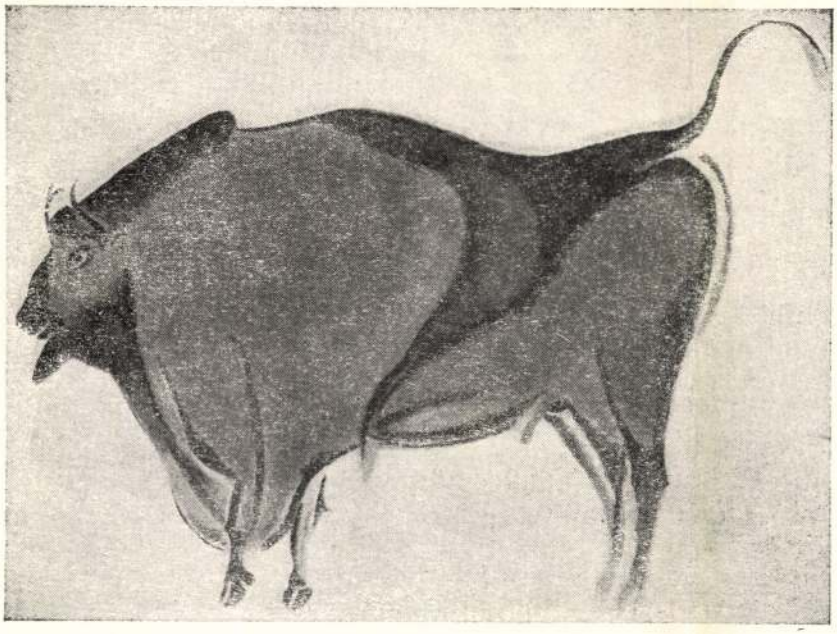

delve a kidomborított tagoknak, mik nemis annyira túlzottak, mint a willendorfi testvér tagjai. A kiugróbb hasú és fenekű típust profilalakban az ízeltség hangsúlyozása nélkül régebbi laposszobrokon is viszontlátni. Minthogy Délafrikában mai napig találni a hatalmas testű zuluk közt ilyen zsírosfarú fajtát, úgy vélik, hogy a klasszikus willendorfi típus, melynek bájai a brassempouyi testrészeinél is kiugróbbak, afrikai származású. Ez csak úgy volna lehetséges, ha a primitívebb brassempouyi is onnanvaló volna, hiszen a két típus közt nincs rosz, csak stiláris különbség. Nem szólván arról, hogy mások szerint a cro magnon faj, ha nem kisázsiai, akkor északafrikai eredetű, amellett mongoloid típus, minő az eszkimó faj — az ábrázolóstílus hasonló átalakulásának nem találjuk sehol nyomát Afrikában. Itt a paleolit emberképnek, pláne kerekszobornak példái teljesen, de az állatdombormű-vekben is a szerkesztett típuséi hiányzanak. Ezalatt Európában a willendorfi nőtípuson kívül állatábrázolásokban is viszont lehet látni a szerkesztett típust (ilyenek az Altamira-barlang aurignactípusú bülényképei.)

Más kérdés, hogy a stiláris átalakulás hogyan ment végbe. Semmiesetre nem úgy, hogy az egyik típus átfejlődött a másikba. Valószínűbb, hogy a két Vénusztípusnak, mint a román és gótikus stílusnak közös őse volt, egyszerre indultak fejlődésnek két irányba, éppencsak a másik szinte helyben topogva megvárta az első teljes kibontakozását. Ha nemis olyan finom, mint a willendorfi, de érett a mentonei Vénusz is, míg az orosz és szibériai példányok durvábbak, provinciálisak. Modorosságában érdekes a lespuguesi Vénusz, mely szinte kőrzővel rajzolt tagjai folytán modern kubista figurára hasonlít.

A willendorfi klasszikus asszonykép finomabb munka a brassempouyi primitív nőszobornál. A modern ízlésű laikus csodálkozik, mi tetszhet rajta és mosolyogva nekem ajándékozza. A művészszemlélő azonban, ki nem a tárgy szépségét, de az előadó kifejezését tekinti, elbámúl a gyöngédségen, mivel a barlanglakó ősember a csöppnyi figurát becézte. Nem fejletlen lábát, fonalkarjait nézi, mik ha nem is pókhoz, hát embrióhoz teszik hasonlóvá a harmincötezeréves szépséget. Mégcsak azon sem akad fönn, hogy őseinek szemében a hasnak, ágyéknak, a melleknek, comboknak, farpofáknak nagyobb jelentősége volt, mint a kedves arcának — annyira lebilincseli az áhítat, mi a vadász szobrászkodó kezét faragás közben vezette. A kövér szűz (egyesek fölfogása szerint terhes anya, a Termékenység) áhítata megfogta a prehisztórikusokat is, akik azonban úgy vélték, hogy ezt az alak mélyen lehajtott feje szuggerálja. Ám ebben a szubtilitásban a primitív mammutvadász ártatlan lehetett, neki ilyen szándéka bizonyára nem volt. Ahogy klasszikus ízlése nem tűrte, hogy imádottjának karja párhuzamosan símuljon törzséhez, hanem behajlítva helyezte azokat mellére, ugyancsak a szögletritmus kedvéért lehajtotta a nő fodorított hajú fejét is, melynek arcát kidolgozatlanúl hagyta, minthogy az neki éppenséggel nem mondott semmit. Az arc nem érdekli a primitív ábrázolót, kit eredetileg nem érdekelt volt semminő részlet, a tagok sem. A Romanelli-barlang falára karcolt emberek ilyen egészen kezdetleges pálcaszerű tagolatlan alakok, miknek alig lehet a fejét megkülönböztetni. Vogelhardban efféle kerekszobrokat találtak, miket fölfűzve amulettként viseltek. A primitív ábrázoló csak a tömeget látja maga előtt, melyben, mint a Parmenidesz homogén kozmoszában potenciálisan minden tulajdonság benne van. S még azután is, hogy a fejlődés folyamán megkülönbözteti a törzstől a tagokat, ezek közt a lábtól a kezet (utóbbival sokáig nem tud mit csinálni, különösen profilhelyzetben nem tudja úgy elhelyezni, hogy ne zavarja az alak teljes képét; miértis vagy elhagyja, vagy csak a felső kart rajzolja meg, vagy végülis oly vékonyra formálja, mint ha ott sem volna), a fej az utolsó, melyre materialista elfogultságában figyelme ráterelődik. A szibériai nőalakok arcából ugyan kiemelkedik kissé a homlok meg az orr, de ezek minden otrombaságuk mellett bizonyára a korszak legvégéről valók; általában ezidétt csak beszúrt lyukak vagy vágások jelzik a szemet, orrt vagy szájat. Sőt tagolatlan, üres marad az ábrázolt ember arca sok esetben, még a neolitkorban is. Igen, az arc érdektelensége a primitív művész szemében, egyedűl ez magyarázza meg a tagolatlan fejű Vénusztípust, ha a Chirico tojásfejű kubisztikus alakjaihoz hasonlítjuk is őket.

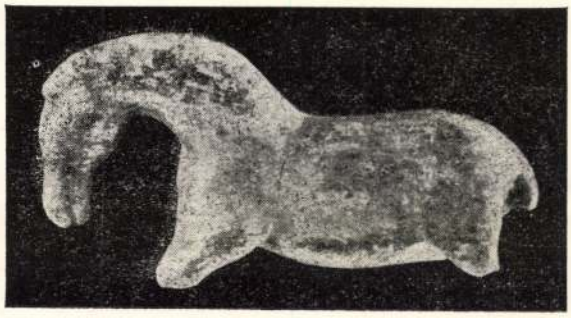

Késő aurignackori szobrocska (Stetten)

A st. germainei prehisztórikus múzeumban az aurignaci leletek közt egy hüvelykújj nagyságú emberke látható, melynek kidolgozott nagyszakállas feje akkora mint a többi része együtt. Nem tudom elhinni, hogy nem tévedésből került a többi tárgy közé. Vajjon nem hamisítvány? Részletezett arcán kívül alakja is eltér minden prehisztorikus típustól. Még egy másik gyanús faragványt találtam ugyanebben a múzeumban, mit Capitan doktor ajándékozott oda. Ez egy kétoldalú relief, lapos szobor, mely kuporodó

nőt ábrázol, hasonlóan nem elég primitív fölfogású rajzzal. A csehszlovák Pekarnában pedig egy fantasztikus paleolitkori csontfaragványt találtak, mely egy férfi karikatúráját mutatja. Egyik sem illik bele az aurignaci szakasznak sem az első, sem a második részébe. Ellenben talán a harmadik részéből való, barokos befejező részéből, melyből ki tudja mi minden fog még előkerülni. A huszonötezeréves karikatúra nagy orrával mindenképpen megfejthetetlen rejtély. Utánzással, az orr arányának túlzásával persze hamar meglenne a magyarázat, ha ennek nem mondana ellen, ismétlem, a paleolitkor általános érdeklődéshiánya az emberi arc iránt, méginkább a primitív esztétika különös ellenszenve a kiugró orral szemben. Az arcból kiszögelő orr a neolitkorban is ismeretlen maradt és csak az antikkorban, a szögletritmus magas fejlettségi fokán, a szumir művészetben jelentkezett először. Az aurignac-szakasz harmadik részéből való a predmosti többszörös kontúrral csontra karcolt, szerkesztett típusú nőalak, mit a mult alkalommal bemutattam. A sokszoros kontúrokon kívül feltűnő ennek az alaknak frontális helyzete. Emberek, pláne állatok nem-profil, de frontális ábrázolása újabb primitív-barok vonás. Ugyancsak frontális helyzete van (jóllehet feje profilban) a lausseli kürtös asszonynak, melyet a solutrészakasz kezdetéről dotálnak, bár erősen a szerkesztett típushoz hasonlít. Afrikai profiltestű oroszlánképeknek viszont sokszor a feje fordul szembe. Hasonlóan előrenéz a trois frères-i varázsló agancsos feje is, ám ezek baroksága már madeleinei érettségű.

Figyelemreméltó azonban, hogy a lausseli nő éles választóvonalai helyén széles árkok vannak, és a részletek kontúrjai, ha nem is szaggatottak, nem is folyamatosak; vagyis megtörtek, ami megintcsak barok szellemre vall. Még föltűnőbb az árkok hangsúlyozása egy predmosti mammutszobron, mi ugyancsak sulétréi leletnek számít, pedig valószínűbb a barokos későaurignaci eredete. Barokos ízlést mutat az állat szőrözetének hangsúlyozása is. A bölényeket ábrázoló tuc d'auduberti agyagdomborművek, melyeket az izomzat közt hangsúlyozott árkok pittoreszk jellege miatt sokan madeleinei származásúnak minősítenek, valószínűleg későaurignaciak. Nemcsak a fejek viszonylag durva rajza tanúskodik emellett, de a primitív profilalak jellegzetes egylábúsága. Gazdagabb, bár szintén nehézkes rajza van néhány aurignacvégi egylábú bölénynek és elefántnak, miket fölötte vastag és mély kontúrral karcoltak a sziklafalba (további barokos vonás). Egy másik lausseli dombormű, mely egy vadászt nem szemből, hanem profilból ábrázol, de hogy mégis mindkét lába föl van tüntetve, ez a háromnegyedprofil helyzet inkább megfelel a solutréi újító klaszszicista szellemnek. Határozottan, az első kétlábú profilalaktól lehet számítani a solutréi fejlődést.

SOLUTRÉI SZAKASZ. Kétségtelen innen származnak a H. Lang famózus masztodonjai is. Bizonyos, hogy ezek az orrmányos és agyaras szörnyetegek, valamint egyébb társaik, rinoceroszok, struccok, pelikánok, nyulak esetlen vonalvezetésük folytán (ha nem hamisítványok) régebbi korból valók az eddig ismert délafrikai madeleinekori állatábrázolásoknál, mikhez technikájuknál fogva hasonlítanak. Szilhuetképek ezek, alig lesűlyesztve a sziklafal fölszínébe, hangsúlyozott töredező (barokos) körvonallal és szurdalással érdessé tett testtel, mit be is festettek, mindenképen megkülönböztetve az alaptól. Az állatok nagyobbrészt két-két lábúak, ami vitathatatlanúl azt jelenti, hogy a fejlődésben egy régebbi egy-egy lábú ábrázolótípus megelőzte őket. Ahhoz, hogy ezek a domborművek több, mint százezerévesek lehessenek, az kellene, hogy megelőzte legyen őket egy régebbi kétszázezeréves típus. A newyorki őskori intézet igazgatója valamint a délafrikai fölfedezők gyengén támasztják alá állításukat avval, hogy a szóbanforgó ábrázolások nem hasonlítanak negyedkori állatokra, ellenben hű portréi ekkor már kipusztult harmadkori szörnyeknek. Méltányolom izgalmukat, mikor arra gondoltak, hogy a harmadkori ember ennyire «intelligens» lehetett, ennyire hűen tudta utánozni az állatokat. Csakhogy az ábrázolás fejlődésének kevés köze van az utánzáshoz meg az intelligenciához, stílustörvények irányítják azt, az ösztön lökései szerint. S mikor még az aurignaci művésznek is a legnagyobb gondot okozta, hogyan helyezze el a profilember, sőt a kerekszobor karját, a profilállat tulsó lábát, akkor ne várjuk a negyedkori félember intelligenciájától, hogy ábrázolásában meg tudja különböztetni a masztodont a mammuttól. Nem ez a nagyszerű az újonnan fölfedezett délafrika állatsorozatban, ellenben a barokos technika, valamint az, hogy a solutréi rajzművész a profilállat túlsó lábát is odarajzolta, ami a térképzet, a három dimenzió érzékeltetésének kezdeti módja.

Ismétlem, nem utánzás, hanem a stílus-ösztön megnyilatkozása az is, hogy az ábrázoló az alakját szőrösnek mutatja-e be vagy csupasznak. Igen, barok szimultán effektus kedvéért jelzi a hajzatot vagy a különös bőrszövetet előbb ornamentális motívumokkal, pontozással, párhuzamos vagy keresztezett vonalkázással, utoljára többé-kevésbé valóban utánozva a szőrzet növésének természetes ritmusát. Érettbarok művész ábrázolásából tehát következtethetünk az állat szőrzetére, ám annál kevésbé lehet ilyesmire gondolni a primitív művész alkotásából. Vagyis, mikor a szőrzet jelezve van, akkor föl lehet tenni, hogy a modell szőrös volt, legföljebb a szőrzet növése nincs híven utánozva. Viszont, ha ez teljesen hiányzik, abból semmiesetre sem lehet arra ítélni, hogy az állat csupasz volt. Így alaposan tévednek az őskorkutatók, mikor egy szőrtelen mammut képéből a ször-

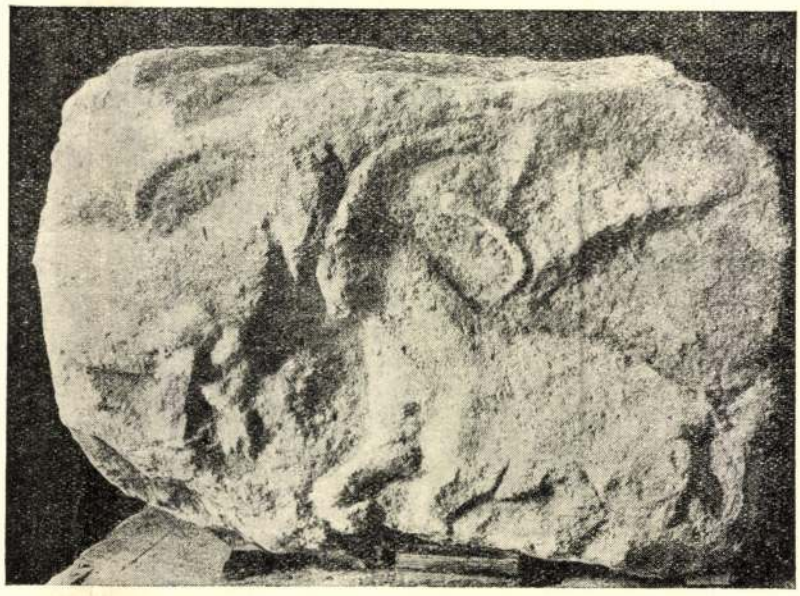

Solutrékori kődombormű (Le Roc)

Késő aurignackori csontfaragás (Pekarna) és dombormű (Laussel)

nyeteg egy különös, esetleg kihalt fajtájára következtetnek.

Határozottan, ezek a délafrikai szörnyek nemhogy nincsenek százezerévesek, de inkább gyanusíthatók, hogy nemis őskoriak, hanem egészen fiatalok. A stílusuk legalábbis gyanus. A huszonötezerévesnek jelzett repülő sas pláne nem őskori, hanem modern ábrázolás (ha nem hamisítvány). Nem szólva arról, hogy durva vonalvezetésében semminő ritmusérzés nincs, fölfogásában nem az őskori szellem jut kifejezésre. Jóllehet az alak tiszta szilhuetkép, inkább szilhuet, mint bármely más paleolitábrázolás, olyan mint egy testetlen árnykép, éppen ez a gyanus rajta. Az árnykép túlbarok elgondolás, igazi primitív szilhuet a test körvonalát hangsúlyozza. Barlanglakó vadász egy kiterjesztett szárnyú sast nem rajzolt volna másképp, mint a szárnyat megkülönböztetve a törzstől, mégha ennek klasszikus szelleme is van. A szárny szélét pedig semmi szín alatt nem fogazta volna olyan mélyen; vagyha mégis, akkor a tollazatot nagyjában be is szerelte volna.

Ahogy az álmasztodon teste a falsíkban le van sűlyesztve, ahelyett, hogy mint egy domborműhöz illenek, abból kiállna, a későbbi egyiptomi relief en creux típusára hasonlít. Kifordított, barok gondolat ez, mely a madeleinei szakaszban már természetesebb, itt is csak a későaurignaci ízlés maradványaként lehet elfogadni. Európában, ahol a stílusfejlődés az antik és modern korokon keresztül is mindig tisztábban tartotta magát barokos túllengésektől, mint a Kelet, ilyesminek nincs nyoma. A leroci barlangszentély domborműveiben a lausseli reliefstílussal szemben éppen azt kellett újításként elkönyvelni, hogy a falsíkot a figurákhoz képest lemélyítették. Ez a megoldás, mely némi térérzékeltetést céloz, meg is felel a fejlődés koraklasszikus állapotának. Filozófikusan szólva, az újítás változatosságot visz a primitív monotonságba, mit az egyszerű sziklakarc mutat, hol az állat s a teret jelző alap egy síkban fekszik.

Mindenesetre lehetetlen meg nem állapítani némi különbséget az afrikai és az európai stílus között. Hoernes, jóllehet nem ismerte még az afrikai leleteket, a predmosti dekoratív nőfigura és néhány túlkomplikált ornamentum alapján határozottan ajánlotta, hogy az európai stílust egy keleti stílustól, szerszámok ide, szerszámok oda, különböztessék meg. H. Kühn azonban a mai napig ellene van minden efféle stiláris megkülönböztetésnek. Én mellette vagyok.

A solutréi ábrázolás további haladása a klasszikus változatosság irányában; a csoportosítás. Az aurignaci művész kizárólag magányos alakot ábrázolt. A leroci barlang domborművei közt látunk először öklelőzö kecskepárt. (Egy koitáló emberpár ugyan már a lausseli sziklákon is van ábrázolva, aurignacvégi időből.) Megdöbbent a leroci szentélyben egy bölény, mely leszegett fejjel megtámad és megfutamít egy vadászt. Csoportosítani egyenlő alakokat is lehet. Egy madeleinei csontkarc rénszarvascsordát ábrázol az egyik állat kontúrjának párhuzamos megismétlése által. Hasonló ismétlő csoportosítást (minők a perzsa ajtónálló íjászok), mely pedig monotonságával meg kellett, hogy előzze a változatos csoportosítást, nem találtunk még a solutréi szakaszban; előbb-utóbb azonban elő kell ilyesminek kerülnie. A változatos csoportosítással a művész egységes cselekményt fejez ki, egyszersmind az alakokkal különféle lelkiállapotot, indulatot nyilvánít. Azáltal pedig, hogy a solutréi típus túlsó lába fordított v száraként elhelyezve mozgást ábrázol, a művész a régi statikus ritmust dinamikussal cserélte föl. Fölötte fürgék az öklető kecskék; hát még a megfutamított vadász hogy szedi a lábait; a bölény dühös indulatát híven jelzi fejének leszegett tartása. Korában csudálatos kivételként ez a bölény, amint fejét két mellső lába közt tartja, valósággal háromnegyed profilban áll, ami a klasszikus elhelyezkedés legfejlettebb módja.

Nagyobb előreugrást igazán nem lehet elvárni attól a solutréi művésztől, kit az őskorkutatók általában dekadensnek, sőt magát a fajt ábrázolásra képtelennek minősítették. Teljesen alaptalannak ugyan nem lehet a solutréiek megrágalmazását mondani. Bizonyos dekadenciát csakugyan meg lehet ábrázolásukban állapítani, csak másban, mint ahol kimutatták.

Visszafejlődést, egyszerűsödést mutat a solutréi ábrázolás a szerkesztő tendenciához képest. A lausseli kürtös nő még hasonlít a willendorfi típusra, bár részletelválasztó vonalai elmosódtak. A leroci állatokon azonban ilyesminek nyoma sincs. Általában az emberábrázolás visszafejlődött és ennek kell tekinteni a kerek szobor eltűnését is, a relief fölújítását. A lapos dombormű vitathatatlanúl régibb ábrázoló forma a kerek szobornál, aminthogy a két dimenziós sík kevésbbé bonyolult formája az ábrázolásnak a három dimenziós térnél.

A közfelfogás ugyan az ellenkezőjét vallja. Általában a reális, konkrét háromdimenziós szoborhoz képest a kétdimenziós reliefet idealizált, absztrakt alkotásnak tekintik. Erre vonatkozólag azonban megintcsak azt mondom, amit már kifejtettem a paleolit és neolit ábrázolás megkülönböztetésénél, miket szintén mint konkrét realisztikus, illetőleg mint absztrakt stilizált művészeteket szokás jellemezni. Igazság az, hogy az egyszerűbb «absztrakt», kétdimenziós alak képzése a fejlődésben megelőzi a bonyolultabb «konkrét» háromdimenziós alakét. Hogy a neolit típus nem előzte meg a paleolit típust, annak oka, hogy semmi közük a konkréthoz meg absztrakt-

Solutreidombormű (Le Roc)

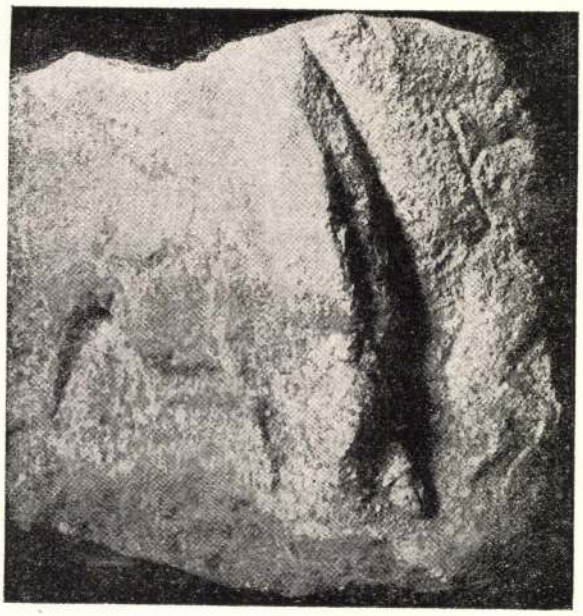

hoz. Ugyancsak nincs köze ilyesmihez a kerek szobornak, se a reliefnek. Mind vethetik ellenem, hogy a három dimenziós világ konkrétum, mit csak le kell utánozni, hogy elő álljon a kerek szobor, mialatt a relief készítésénél nehéz számításokat kell végezni a harmadik dimenzió összezsugorításánál. Mindez okoskodás, mit megcáfolnak a történeti tények. Az egyiptomi, görög, bizanci, nyugati stílusfejlődés azt mutatja, hogy a relief-forma mindig megelőzi a kerek szobor kialakulását. Persze ahogy a véletlen folytán az őskori kutatások legrégibb találatai kerek szobrok, ez frappánsan látszik igazolni a közkeletű elméletet. Mindazonáltal amint az üresnek hitt solutréi szakaszban is találtunk újabban egy csodabarlangot, mit egyéb solutréi fölfedezések követhetnek, úgy megfelelő szerencsével találhatunk majd olyan emlékeket, mik az aurignaci szakasz legkezdetét és a moustieri ábrázolást fogják megvilágítani, melyben szükségképen a reliefábrázolás és az egyszerű rajz az uralkodó.

Annak idején Stílusmorfológiámban elemeztem a kerek szobor, illetőleg relief leszármazását a rajzból. Kivált hangsúlyoztam, hogy a primitív reliefszobrász egyáltalán nem gondol arra, hogy eljárásával ő a testek mélységi méretét csökkenti és különösen nem arra, hogy a részletek méretét arányosan fokozza le. Az ősi relief egy mélyen bekarcolt rajz leszármazottja, melynek szilhuetjét az ábrázoló mindössze legömbölyíti, mialatt az alapot vagy némi faragással az árokból emelkedően visszavezeti a felső szintre (Laussel), vagy az árok mélyén egy alsóbb szintre lesűllyeszti, (Le Roc) avagy pedig en creux modorban, átmenet nélkül, meredek ugrással meghagyja eredeti szintjén (Délafrika). A profiltesten belül egy-egy tag, kar, a fejen szem, fül ugyancsak az ősi módon készül: előbb a rajz bekarcolódik, aztán a tag széle legömbölyítődik, a környezet pedig némi faragással emelkedően kiegyenlítődik. Ily módon egy-két pont esetleg mélyebbre kerül, mintsem a valóságban fekszik. A primitív ábrázoló ebből nem csinál magának gondot. Hiszen avval sem törődik, hogy sík legyen a felület, melyre domborművét faragja (vagy képét festi), megfelel neki a görbe, hepehupás fal is. Néha az egyenetlen fölületen az ábrázolt állat púpja összeesik egy kiugró szikladarabbal, néha fordítva gödörbe esik az állat legkiemelkedőbb része. A mai szemlélő az első esetben tetszéssel állapítja meg, hogy a művész szándékosan választotta a kiugró szikladarabot, sőt, hogy ez emlékeztette őt az állatra, ez ihlette ábrázolására; a másik esetben hallgat, esetleg nem vesz észre semmit. Úgylehet azonban, hogy a barlangíakó művész maga egyik esetet sem vette észre. Ha néha mégis rájött ilyesmire, sőt szándékosság vezette — hiszen, ha azt megtette, hogy a kezét ráfektetve a falra, körvonalát körülrajzolta, akkor a gépies utánzásnak egyéb módját is fölhasználhatta — ennek az ábrázolás alakulásában jelentősége nincs.

Lapos köveknek mindkét oldalát domborművel látta el; esetleg más-mással, esetleg ugyanavval, vagyis másik oldalán az egyik szimetrikus tükörképével. Így jött létre a lapos szobor, minek frontális nézetét elhanyagolva, két oldalát kellett nézni. Egyiptomban az ábrázolás többezeréves fejlődésének végéig hagyományos maradt a laposan megdolgozott négyoldalú szobor. Kínában pedig még a Kr. utáni XIII. zsázadig is az agyag szobrot hozzáadó eljárás helyett elvevéssel, úgy állították elő, hogy előbb egy agyagtömböt kissé megszárítva, mint követ lapos relief fölfogásban köröskörűl megfaragták. Igen, a lapos szobor volt a kerekszobor közvetlen apja, amint az ő születését az egyoldalú relief előzte meg, emezét pedig a mélyen, mégelőbb a sekélyen karcolt rajz.

Annál csodálatosabb, hogy az aurignackori kerekszobrok s különösen a willendorfi Vénusz a laposságnak semmi nyomát nem mutatják. A három dimenziós fölfogás érettebb megértését akkor sem tanusíthatnák, ha mozognának. Csodálatos és érthetetlen, hogyan tudott az ember a testiség ilyen világos fölfogásáról visszacsúszni és a két dimenzió keretében újra olyan sokáig, egészen a görög kultúra közepéig megmaradni.

A sekélyen bekarcolt rajz másirányú fejlődése vezetett el a festéshez. Itt a karcolt kontúrt fölváltotta a festett, az egyre szélesebben festett kontúr. Ez magával hozta a tagok, a láb teljes befestését, ami már nem volt messze attól, hogy az egész testet színnel vonják be, továbbra is megtartva a karcolt, esetleg feketével külön festett kontúrt. Karcolt vagy feketére festett kontúros szilhuetfestményeket az aurignaci barlangokban bőven találni.

Hogy az egyszerűbb kétdimenziós «absztrakt» fölfogás valóban megelőzte a bonyolult háromdimenziós elgondolást, arra döntő bizonyíték a moustieri

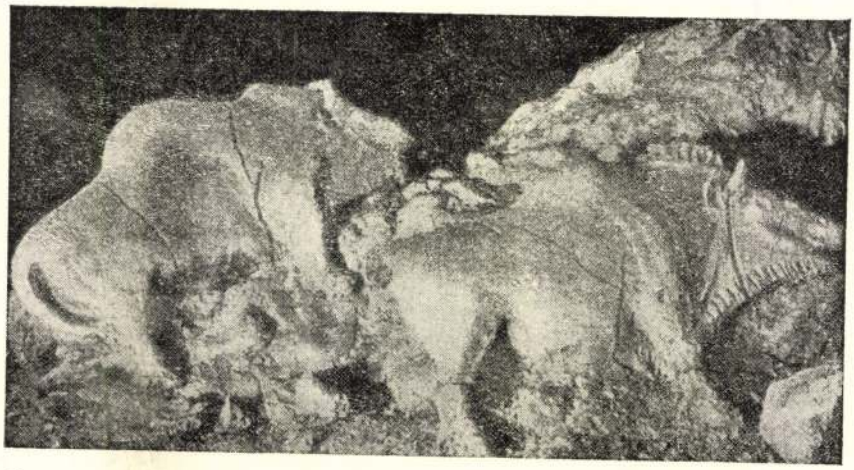

Késő aurignac-kori agyagdombormű (Tuc d'Audubert)

dekorációs kísérletek. A geometrikus ornamentikát minden domborműves paleolit- és sematikus neolitábrázolásnál absztraktabbnak tudják általában, s így a moustieri szurdalt pontornamentikák tanúskodhatnak igazam mellett. Amíg a paleolit korból igen kevés, majdnem semmi ornamentális emlékkel nem rendelkeztünk, addig a moustieri pontozásnak művészeti jelentőségét meg lehetett tagadni.

Pedig a hetvenezeréves ember pontozgató játéka a legmélyebb spirituális jelentőséggel bír. Mialatt a rendetlenül szurdalt pontokból eljutott a gyöngysor ornamentális alakjáig, egyszersmind megszervezve a végtelenségről éneklő tam-tam melódiáját, tömérdek emberi tudásnak, a geometriának, fizikának, matematikának, az identitáson alapuló materialista filozófiának volt öntudatlan előfutára. Addigis maga az ősember bepontozott mindent, aminek homogén voltát akarta jelezni. Afrikából állatrajzokat ismerünk, miknek kontúrja szurdalt pontokból áll. Ugyanígy a domborművek többségén az állat egész teste be van pontozva, jeléül teste egynemű tömegének.

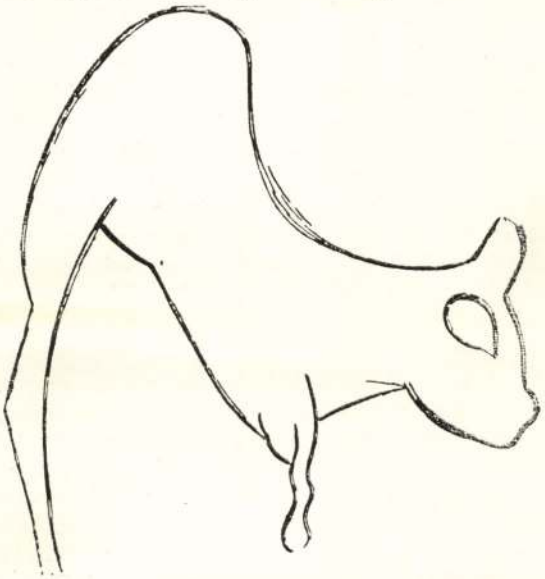

Madeleinei barlangrajz (Altamira)

Újabban dekorációs leletekben is meggazdagodtunk. Sőt találtunk Ukrajnában (Mezine) az aurignaci szakasz végéről egy olyan karkötő töredéket, melynek barokos meanderdíszítményében a bonyolult rajz szinte kétségessé teszi a lelet autentikus voltát, legalábbis keltezését. Elhigyjük, hogy a harmincezer év előtti ember kispekulálta a neandert, s azt diagonális helyzetbe fektetve, ráadásul vonalát az ismétlődö sorokba és onnan vissza átvezette? Igaz, hogy ugyanebből az időből Szibériában egy dekorált lapos kőamulettet is találtunk, melyen ugyancsak barok ízlésű szurdalt pontokból spirális vonalak tekerednek. Mindenesetre meander és csigavonal a geometrikus ornamentika hozzú fejlődését tételezi föl, mi alatt a legváltozatosabb vonalak alakulhattak. Délafrikában A. Brown megkapó díszítési emlékeket talált: küllőkkel körülvett koncentrikus körökből formált rozettaszerű oltárdíszt, melynek klasszikus őse a solutréi időre nyúlhat vissza. Egyéb kisebb keresztalakú rozetták, mélyen vésett széles kontúrjukkal világosan mutatják a madeleinei szellemet. Délfranciaországban még mélyebben, még szélesebben vésett körös ékítménnyel ellátott csontdarabokat ismerünk, mikben a negatív alap idegenszerű baroksággal ugrik ki.

Madeleinei barlangfestmény Altamira)

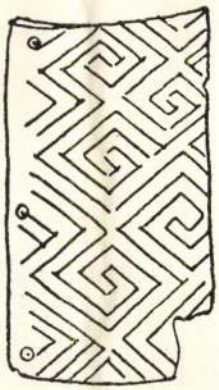

Visszatérve a solutréi reliefábrázolás neoprimitív jellegére, meg kell állapítanunk, hogy abban archaizálásnak nyoma nincs; az nem gépies, külsőséges ismétlése ősi formáknak. Nem is volna egyáltalán szabad azt dekadenciának minősíteni. Valószínű, hogy a fejlődés csak azért nyúlt vissza ehhez az egyszerűbb formához, mert csak ennek keretében tudta kifejteni újításait; kerekszobor formájában nem tudta volna. Csakugyan, ha el is tudjuk képzelni a willendorfi Vénuszt mozgás közben, nem úgy, hogy tömbszerűsége ezáltal ne szenvedjen. Domborműben az alak tetszése szerint mozoghat, nem lép ki a fal tömbjéből. Ugyanez áll a csoportosításra is. Nem lehet olyan primitív szoborcsoportot elképzelni, melynek tömbjét ne kellene legalább hellyel-közzel kilyukasztani, amit azonban paleolit művész nem tudott elviselni. Domborművön csoportosításnak ilyesféle akadálya nincs. Még később is, a madeleinei szakaszban, mikor a művész heves mozdulatokat ábrázolva, megengedte magának, hogy tömbjét kilyukassza, ragaszkodott a lapos szoborformához és elkerülte, hogy alakjainak tagjai a levegőbe nyúljanak. Mindenesetre a klasszikus szellem előbb a tömbnek darabokból való összeszerkesztésében nyilvánult meg, majd a mozgást és csoportosítást juttatta kifejezésre, hacsak reliefformában is. Éppencsak hogy a solutréi reliefeken a mozgó csoportok nem szerkesztettek, hanem juksztaponáltak, hogy az alakok teljesen láthatók legyenek. Részben eltakart alakok egyelőre elképzelhetetlenek voltak az őskori ábrázoló számára. Ennek kitalálása a neolit művész számára maradt, aki azonban még továbbra is adós lesz a mozgó kerekszoborral. Mindent áttekintve nyilvánvaló, hogy a solutréi művész, ha nem akart korából kilépni, hogy végrehajthassa a klasszicista újításait, kénytelen volt a kerek szoborról lemondani a primitív relief javára.

MADELEINEI SZAKASZ. A paleolitkultúra legrövidebb szakasza nem volt túlrövid ahhoz, hogy gazdagságban fölül ne múlja az előzőket. Nemcsak elárasztotta alkotásaival az egész földet, de bonyolult technikai megoldással pittoreszk pompába öltöztette alakításait. A művész fokozta dinamikáját; a solutréi állatok ekkor vágtatásba csapnak át. Vágtató mammutot, rinoceroszt és vaddisznót, repülősast ábrázolnak a domborművek s karcok és az öklelőző bivalyok mellett egy rinocerosz látható, amint

Madeleinekori csontfaragás

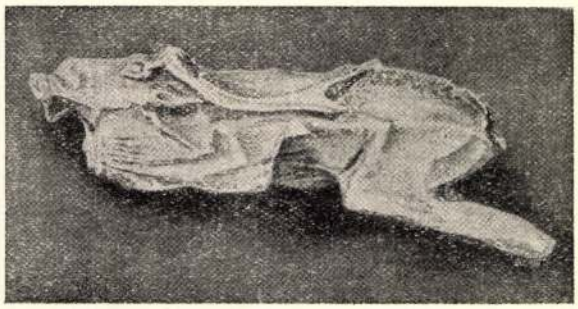

egy gyermeket szúr föl; tovább pedig egy párduc, amint véres harcot folytat egy elefánttal, mely kicsinyét védelmezi. A híres Altamíra-barlang minden mozdulatban, lekuporodva, fekve, sebesülten összeesve ábrázolt bölényeinél is csodálatosabbak az afrikai sziklafalakra festett csoportosított antilopcsordák, szemből és hátulról nézett állataikkal. Az új ábrázolások pompája nem fokozott realisztikus jellegükben áll, hiszen a heves indulatok és élénk mozdulatok nem természetesebb megnyilatkozásai az állatoknak a nyugalomnál, s ahogy a homlok- és hátnézet nem természetesebb az oldalnézetnél, de még a kicsavart nyak sem az egyenesnél. Új barok szimultanista ritmust, fokozott dinamikát és kombinált formákat hozott a madeleinei stílus, miket a művészek hihetetlenül bonyolult technikával juttattak kifejezésre. Csakugyan maradt-e ezekben az ábrázolásokban valami a primitív szellemből?

Kezdődik ez a stílus avval, hogy a karcolt alakok, díszítések úgy, mint ábrázolások, mély és széles kontúrral vannak bevésve, esetleg annyira, hogy a kontúrok közt kimaradt jelentéstelen rész bántóan önálló fontosságot kap. A domborművés állatok testének különös jelleget ad, hogy izmai közt az eddig észre nem vett árkok hangsúlyozottabbak a domboknál, mint ezt a mellékelt rénszarvas mutatja. A bruniqueli barlang lapos szobrocskájának, a vágtató mammutnak lábai közt a tömb ki van lyukasztva anélkül, hogy a lábak teljesen le volnának kerekítve, ami érdekes primitív-barok hatást tesz. Az afrikai domborművek szobrászatilag kevésbbé fejlettek, de barokságuk annál pittoreszkebb. Itt az izomzat hangsúlyozása helyett a rücskös bőrt utánozva, a szobrász a test fölületét az alap símaságához képest bizarr esztétikai hatással durván dolgozta meg; a festő pedig undorító csomós festékmasszával vonta be az ábrázolt alakot; bizonyára nagy gyönyörűségére a mai szimultanista művészeknek, kik ugyancsak így ábrázolják az «anyagot». Barok ösztönnel kiforgatva a formát a madeleinekori néger ábrázoló, amit azelőtt feketén, a kontúrt fehéren húzta; amit azelőtt bemélyítettek, illetőleg kidomborítottak, az alapot, vagyis a testet, ő magasan tartotta, illetőleg lesűllyesztette. Aztán még el sem tudom képzelni, amíg közelről meg nem vizsgálhattam, hogyan csinálták, hogy egyes sziklafaragásoknál a kontúrokat nem bekarcolták a falba, hanem kifaragták belőle. Ilyesmit a Frobenius publikációi közt láttam. A mai neoprimitívek közt Harp csinált hasonló ábrákat, kontúrként egy zsinórt ragasztva valami fölületre, ami persze nem kunszt. Festménynél is könnyen meg lehet ezt érteni; ott a kontúrt vastag festékmasszával ragaszthatták a sziklafalra. De a kontúrt faragással kemelni a kívül-belül lesűlyesztett alapból, ehhez valóban perverz ízlés kellett.

Mégis minden fantasztikuma és agyafúrt perverzitása mellett elég primitív maradt a madeleinei művészet, hogy stílusa ki ne ugorjon az őskorból, sőt a paleolit kultúrából. Formaalakítása a két dimenzió keretét nem hagyta el. Kerekszobor, mint a solutréi szakaszban, itt továbbra is alig készült, továbbra is mozdulatlan maradt; ami pedig lapos szobor vagy relief mozgott, az a homloksíkban végezte mozgását. Fejüket visszafordító bölények vagy rénszarvasok azt újra a homloksíkba helyezik. Így a madeleinei művész, ha meg is sejti a csavarás ritmuát, kifejezni nem tudja, a keresztezés pedig teljesen ismeretlen marad előtte, (mintahogy a középső szakaszban ismeretlen maradt a kontraposzt és a szögletritmus). Aztán a madeleinei állatábrázolások végig megőrizték tömbalakjukat. A vágtató mammut előreszegzi ugyan fejét, de orrmánya, pláne agyara nincs, mert az a tömbtől túlságosan elállna, farka pedig szorosan tapad hozzá. Struktúrájában a szimultanista tendencia az árkok hangsúlyozásán kívül alig jut kifejezésre. A kombinált alakot ismerik, ha másképp nem, mágikus céllal állatmaszkot nyomva az ábrázolt vadász fejébe. Az Altamira-barlangból közlök egy rajzot, mely egy hosszú és egy rövidlábú állat kísérteties kombinációja. De nem fedezik ekkor még föl sem a megnyújtott, sem az iker, sem a csonka alakot. A vonalvezetés még elég tiszta, bár eljutnak az «impresszionista» szaggatott körvonalú vagy kontúrtalan foltfestésig, sőt Altamirában sok az olyan alak, melynek festése nem vág egybe karcolt kontúrjával. A szegényes polikróm színezés meleg (hideg színek híján) és ha ismeri is az árnyalás klasszikus fokozatait, ha sejteti is a világítás effektusait, a barok irizálástól távol áll.

Nincs olyan hosszú, aminek vége ne volna; pompás madeleinei stílusa után a paleolitkultúra is hirtelen elfonyadt. Mielőtt azonban titokzatos, ösztönös művelettel tömegszerű ábrázolása átalakult vázformájú neolitkori szemléletté, archaikus neoprimitív mozgalmak jelzik dekadenciáját, minő a Romanelli-barlang tagolatlan, szegényes ábrázolását szülte. Hogyan történt az átalakulás, azt egy közeli füzetemben próbálom meg kimutatni. Itt már csak a máltai művészetet idézem, mint egy különös utóvirágzását a paleolit tömegtípusnak, mely a csiszolt szerszámok korában egészen a rézkorig, mialatt szerte Afrikában és Spanyolországban nádszáltermetű emberek ábrázolása volt divatos, megőrizte az ízelttestű, bőkeblű, zsírosfarú nők ábrázolásának hagyományát.

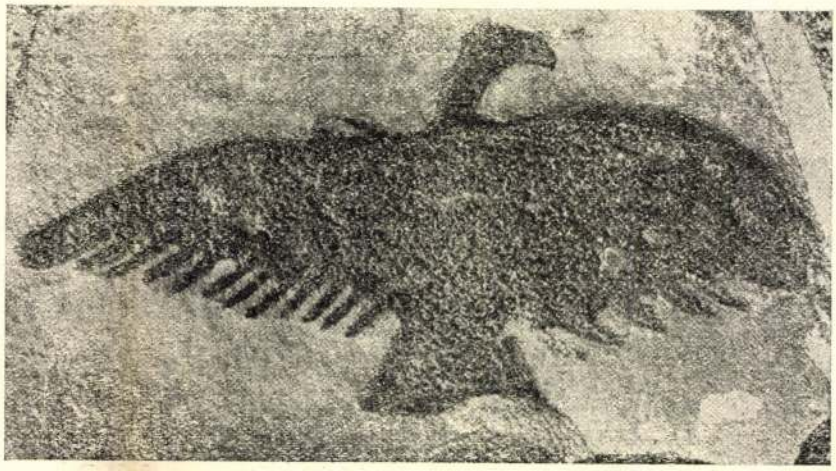

Huszonötezeréves (?) délafrikai domborű

Sobel Tibor

Az ítélet indokolásában szerepel többek között, hogy Le Corbusier fölfedezései: a sejtház és a fűrészház hasznavehetetlen ócskaságok és a nagy hangon hirdetett felfedezések tulajdonképpen csak új bor a régi tömlőkben, de ezek a tömlők már nagyon régiek és mihamarabb el fognak szakadni.

A vádlott további bűnei, hogy könyvében azt írja, hogy az új város dekorációja a statika és ornamense a sínhálózat. Heiligenthal professzor úr szerint ezek az állítások nem vezetnek a könyv írójának kitűzött céljához, amely szerint „elvetjük a tárgyak látszatát és ahhoz tartjuk magunkat, ami a dolgok lényege".

A professzor úr azzal zárja, hogy buzdítást intéz a költőkhöz, ajándékozzák csak meg az emberiséget még hasonló sok pozitív és negatív értelembe vett tanulságos könyvvel, azonban az építést engedjék át mégis a mérnöknek.

A szigorú bíró tehát talált enyhítő körülményeket is és pedig azt, hogy Le Corbusier könyve mulatságos. Ezt megkapta tehát az álmodozó francia. Olyan ez, mint hogy ha egy matematikusnak úgy adnák meg a dícséretet, hogy tételei és levezetései nagyon szép ornamenst képeznek. Nem gondoljuk, hogy az ősi német-francia kontroverzia kapott volna itten hangot, mert hiszen a németek büszkesége, a Bauhaus, Gropius és a frankfurtiak is elvitathatatlanul Le Corbusier hatása alatt állanak. Ha lehet is vitatkozni a poéta-konstruktőr alkotásainak építészeti becséről, mégis egy kissé túlzott azt állítani, hogy régimódi és hogy nincsen egyéb érdeme, mint hogy mulatságos könyveket írt volna.

Komor János

KÖNYVISMERTETÉS

Technikai fejlődésünk története. 1867—1927. Kiadja a Magyar mérnök- és építészegylet. Budapest, 1928. 1000 oldal. Nagyszámú szövegábrával és mélynyomású műmelléklettel.

A Magyar mérnök- és építészegylet fennállásának hatvanadik fordulóját ünnepli evvel a testes lexikonformájú kötettel, amelynek hasábjain a szerzők egész falanxa számol be a technika minden ágának fejlődéséről. Az alapot Zelovich Kornél professzor nagyszabású tanulmánya rakja le: A tudományos technika magyar úttörői. Költői lendülettel adja elő a magyar technikai kultúra megszületésének történetét, gr. Széchenyi István szerepét. Az igen terjedelmes mérnöki fejezet (400 oldal!) után következik az építészetnek szentelt rész — (mindössze 90 oldal!). A XIX. század második felének magyar építészetét dr. Lechner Jenő ismerteti nagy hozzáértéssel, minden részletnek kitünő ismeretével. Követvén az írását kísérő nagyszámú képet, szinte meglepetéssel látjuk — rövid oldalakra szorítva, — hogy a kiegyezést követő negyven év milyen sok építészi művet produkálhatott. A modern építészeti törekvésekről lapunk szerkesztője, dr. Bierbauer Virgil értekezik, megvilágítván ez új korszak munkásságának szellemi hajtóerőit, rámutatván Lechner Ödön művészetének benső rúgóira: korszerűen és magyarosan építeni! Innen elvezet a háborút megelőző évtized újabb modernisztikus lendületéhez, az e fejezetben nyujtott képanyag nem kevésbé érdekes. Lux Kálmán dr. a műemlékügyet és a helyreállítások történetét mutatja be, míg Csányi Károly az iparművészet fejlődési vonalával foglalkozik. K. Császár Ferenc az építőipar fejlődésmenetét ismerteti nagy szaktudással és hozzáértéssel, számos olyan adatot tár fel ez a fejezet, amely bizony már-már a feledésbe ment. Az építészeti rész méltó befejezése Müller Pál tanulmánya az építészeti irodalmunkról, mely kitünő útmutatással szolgál szakirodalmunk e területén.

Lehel Ferenc: Haladó művészet. Újrendszerű stílusmorfológia vázlata. 144 oldal és 48 tábla, 180 képpel. Budapest, 1929. Tér és Forma kiadása.

A magyar esztétikai irodalomban már ismeretes Lehel Ferenc neve. Most egy újabb, lebilincselőn érdekes kötete fekszik előttem. A szinte évről-évre egymást követő kötetek során méltán feltünést fog kelteni a szerző ezen kísérlete, a kísérlet szót francia értelmében véve: essay-je. Kísérletnek szeretném nevezni, mert bizony nagy fába vágta fejszéjét Lehel Ferenc: a művészlátású kritikus, műtörténész és gondolkodó. Nem kisebb feladat megoldására vállalkozott, mint arra, hogy a 20. század művészettudományát s annak századunkba átnyúló ágas-bogas nyulványait merész és bátor logikai fejszecsapások sorával letarolja, a fát töviből kivágja, a művészettalajba ölelkező gyökérrendszerét kiirtsa s a józan ész, a figyelő szeme, az éles megfigyelései, óriási keretű művészet ismeretei segítségével az emberi tudásnak ezt az ágazatát ujjáépíteni kezdje. Szinte Descartes gesztusa jut eszünkbe, mikor egy kis házba behavazva, a „Discour sur la méthode" hatalmas szellemkatedrálisát kezdte felépíteni abból az egy kezeügyében fekvő tényből: „cogito ergo sum".

A kísérletet megelőzi a művészettörténeti legendák logikai hibáinak kérlelhetetlen, könyörtelen letarolása. Tagadhatatlan, hogy Lehel Ferencnek nagyobbára igaza van s talán csak ifjúságunk emlékeit bántja az, mikor egykori ideáljaink, tanítóink szavai, gondolatai, eszméi, módszerei, akik bizony sokat adtak szellemi felépítésünkhöz, teszem azt Wölflin, Burger, de különösen ez a szárnyalólelkű professzor, mind téves légváraknak tünnek. Szeretnék a dolog mélyére hatolni, mert talán mégsem mindenben tévedtek ők! Talán mégsem volt üres fecsegés az, amivel a felejthetetlen Burger-kollégiumok lázba hoztak fiatal szíveket!

A tabula rasára hatalmas logikával építi fel a szerző az új rendszer vázlatát. Az alapgondolata az, hogy a művészetet, mint tiszta formaművészetet, formaalakító művészetet akarja látni, minden egyébtől elkülöníti s innen szemlélve keresi a különböző művészeti korszakok alapvető sajátságait. Hat nézetben hasonlítja össze a művészeti stílusok alaptendenciáit; hat nagy alapfogalmat vet fel: struktúra, vonalvezetés, színezés, csoportosítás, ritmus és kiterjedés. Ezek mindegyikét vizsgálat alá veti a művészet fejlődésének primitiv, klasszikus és barok korszakában. A primitiv korszak ornamentális jellemzője az össze nem rakott, egyszerű, kétdimenzionálisan halmozott. A klasszikus stílus viszont háromdimenziósan szerkesztett, tagokból összeépített, a baroknál a tagoknak egymásbaépítése tovább fejlődik, azok egyidejüleg szimultán szemlélhetéséig. Itt konstatálja egy negyedik dimenzió jelenlétét. S ezen felfogását a legmeglepőbb példákkal illusztrálja s a szkeptikus olvasó is szívesen követi őt útjain.

A függelék az egyetemes haladó fejlődés kérdésének van szentelve. Itt a primitiv, klasszikus és barok kultúrkorszakok egymásutánjával foglalkozik s ezt a háromütemű fejlődést a nagy hullámokon belüli kisebb hullámok vibrálásának elméletével egészíti ki. Fejtegetésének ezen részei napjaink történelemfilozófiájának hasonló gondolatmeneteit juttatják eszünkbe, nevezetesen a szinte teljesen elfelejtett Bodnár Zsigmondot vagy közelebb Ligeti Pált, aki néhány évvel ezelőtt az Új Pantheonban így építette fel a maga művészethistóriai elméletét s ezeken kívül még sok mást, pl. Pindert „Das Generationsprobleme in der Kunstgeschichte" című kitünő munkájában.

A könyv befejezése a periodicitás megtagadása: „el-

Tér és Forma
1929. II. évf. 4. 7.

képzelhetetlen abszurdum az, hogy a lélek ezzel a visszaegyszerűsödéssel gyökeresen lefokozódjék".

A könyv módfelett érdekes, levezetései megkapóak és lebilincselők, nehéz előlük kitérni, nehéz azokat elfelejteni. A gondolatmenetek tisztultsága, világossága egy kikristályosodott szellem munkája. És mégis vannak ellenvetéseink. Amint néhány órányi távlatból látom a könyvet, az essay-t, azt érzem, hogy valami hiányzik e gondolatépítményből! Forgatjuk, lapozzuk a könyvet s a legelején ezt látjuk: „Művészet — stílus." Ez az egyenlet az, ami ellen berzenkedünk. Művészet nem azonos a stílussal, művészet több mint stílus!

Nem tudom, megért-e engem a könyv kitünő írója! A művészet több, mint díszítés, a művészet több, mint díszíteni akarás: a művészet metafizika, a művészet religió! A művészet a legmélyebb emberi tartalmaknak szótlan, a fogalmakon túli kifejeződése. És ezt nemcsak én, nemcsak kevesen hisszük, hanem hiszi az emberiség sok évezred óta. A műremeknek vannak tartalmai, melyeket a dekorativnak logikai vizsgálatával tisztázni nem lehet. S az a művészettudomány, amelynek lerombolására Lehel Ferenc vállalkozott, ép ennek megérzésében a metafizikai, a kultúrális tényekkel hozta összefüggésbe a művészet megnyilatkozásait. Meglehet, hogy ilyes próbálkozásai csak kísérletek és tapogatódzások voltak. Hogy egyetlen könyv sincsen, amelyik tökéletes volna! Sőt bizonyos, hogy így van. de ez az út még mindig reményteljesebb, mint volt a művészettörténet azon fejezete, amely évszámok és mesterjelek kutatásával is beérte.

Persze, ez nem jelenti azt, hogy Lehel Ferenc kísérlete értéktelen, hiábvaló! Ellenkezőleg áll! Lehel munkája kitünő instrumentum, éppen logikai tisztaságánál fogva! Lehel Ferenc teljesen levetkőztette a művészetet mindattól, ami a formán túli s így módjában volt a formát egészen tisztán látni. Az ilyen munka a szellem terén a legegészségesebb. De az olvasónak nem szabad azt hinnie, hogy ezzel a művészettudomány ki van merítve, hogy a megvilágított formális problémák teszik a művészet lényegét és egészét! Ki hinné s egész biztos vagyok benne, hogy Lehel Ferenc, ez a mély kultúrájú kritikus tenné ezt utoljára, hogy évezredek művészei csak azért dolgoztak, szenvedtek lelki és testi kínokat, hogy dekoráljanak! A művész szerepe az ember tragédiájában sokkal szentebb, mintsemhogy ezt elhigyjük!

És úgy hiszem, hogy Lehel Ferenc legközelebbi könyve, most a formaproblémák végleges tisztázása után, keresni fogja a stílusperiódusok lelki tartalmainak rendszerét és titkát. Ép ezért kíváncsian nézek a rendszer második kötete elébe!

Meg kell emlékeznem végül a könyv materiális megjelenéséről. A legszebb, legsikerültebb magyar könyvek egyike s mint ilyen, a szerző gondosságának, a nyomda kitünő munkájának gyümölcse.

Dr. Bierbauer Virgil

Karl Gröber: Sicilia. Augsburg, Benno Filser-Verlag. XVI old. szöveg és 138 képes táblával.

Az új német képeskönyvek egyik legszebbike: a virágos Szicilia képeskönyve, mely mesteri fotográfiákkal sajdítja szívünket s rideg, hideg, ködös telünkből hyperioni vágyakozással lapozzuk ezt a sárga kötetet. Nagy értéke, hogy kitünő felvételei mind eredeti meglátások, a táj átérzései s nem az unalomig ismert világszerte elterjedt kereskedelmi fényképek újabb felmelegítései. Ezt a könyvet átlapozva mindenkiben megérik a vágy, hogy a tavaszt megkeresse Sziciliában úgy, ahogy Demeter kereste ott Persephonét!

Georges G. Toudouze: La Sicile — ile d'or, ile de feu. Paris, 1927. 196 old. 20 képmelléklettel.

Amilyen kitünőek voltak az előző kötet képei, olyan unalmasak ezen kötet „hors texte"-jei! Viszont a szöveg elragadó! Aki Szicilia lelkét meg akarja ismerni, e görög származású francia írását el ne mulassza. Aki pedig Szicilia kék ege alatt jár, olvassa el ezt a könyvet, amely a tűz és arany szigetének minden mitoszát kibontja és eléje teríti. Toudouzenak Szicilia igazi lelki élménye volt s ő ezt az élményét mesteri módon vetette papírra.

Karl H. Brunner: Weisungen der Vogelschau. 133 oldal, 170 képpel, nagyobbára repülő-felvételek nyomán. Callwey-Verlag, München, 1928.

A szerző kitünő érzékkel gyüjtötte össze a repülőfelvételek egész sorát, hogy azokon a telepítés mindjobban kifejlődő tudományának tanait kézenfekvő módon megvilágítsa s így könyve minden szakembernek, aki ezt a kérdést szívén viseli, értékes segítséget jelenthet. Igen örvendetes lenne, ha a magyar légügyi hivatal és a Térképészeti Intézet a maga hatalmas hazai anyagának publikálását megengedné, ami különösen az alföldi települési kérdések tekintetében szolgálhatna értékes útmutatásul. A könyvben igen nagyszámú felvételt találunk Bécsről, amelynek beépítése általában hasonlít Budapestéhez. A telekkiuzsorázás méreteibe és egészségtelenségébe ennél jobban bele nem pillanthatunk s ezért e képeket azok figyelmébe ajánljuk, akik eddig még nem voltak meggyőzhetők arról, hogy ez így nem folytatható.

Dr. B. V.

Ferdinand Gregorovius: Wanderjahre in Italien. Dresden. Verlag Jess. 1186 old., 60 metszettel.

A nagy német történetíró sok évtizedes olaszországi utazásainak naplója ez, amelyben az az Itália jelenik meg, amelyet még nem csúfítottak el a nemzetközi palaceszállók és azok nemzetközi utasai. Egy útikönyv abból a boldog időből, amikor még hónapokig tartott egy ilyen utazás, amikor az utazó még az apró helyek poézisét is átélte, s a mitosz nyomait is kereste. A szívvel utazóknak jó kísérője lehet ez a könyv.

Charles Diehl: Venise. Une republique patricienne. Paris. 316 old.

A nagynevű bizantológus kirándulása a tengerek királynőjéhez! Egy komoly tudományos munka: Velence történelmi és kultúrtörténelme. Mindenkinek jó szolgálatot tehet, aki Velence lelkét akarja megismerni, hogy így művészetéhez is hozzáférközhessen. Mert Velencét csak így lehet egészen megközelíteni: annak legnagyobb csodái: Carpaccio és Tintoretto csak így nyilatkoznak meg a maguk teljességében, a formálison túlmenőleg.

André Saurés: Voyages du Condottiere. Paris. 307 old.

Egy francia költő érzelmes útikönyve Észak-Olaszországról, amelynek oldalain Milánó, Cremona, Parma, Mantua, Bergamó, Verona, Ravenna és Velence elevenednek lélekké. „Mint minden, ami az emberi életben számottevő, egy szép utazás is műremek: alkotás."

Else Seifert: Capri. Dresden. Jess-Verlag. 56 oldal és 60 fénynyomatú tábla.

Ismét egy szép német képeskönyv: tele csábításokkal és szépségittas emlékekkel. A képek igen nagy része a caprii bájos paraszthházakat mutatja be, azokat, amelyekről nemrégiben dr. Bierbauer Virgil számolt be a Magyar mérnök- és építészegylet előadói asztala mellől, rámutatván azoknak a német modern architektúrára gyakorolt sajátos hatására. Ilyen természetes itten mindaz, ami a német borús ég alatt furcsa újszerűség!

C. S. Gutkind: Herren und Staedte Italiens. München. 1928. 428 old., régi fametszetekkel.

A nagytudású Gutkind a renesszansz krónikáiból, naplóiból és memoárjaiból szedte össze e jellegzetes adatokat, meséket, legendákat, riportokat, amelyek az olasz városok híres műremekeihez fűződnek s ezzel az Itáliát járó, elmélyedő utasnak kitünő szolgálatot tett: mert az e könyvben megszólaló egykoru szemtanuk sokkal többet tudnak mondani koruk akarásairól, mint a szent Baedecker csillagos osztályozásai.

Bauwelt. A februári szám a Spandau-Haselhorst településre írt tervpályázat részletes ismertetését hozza. A német alaposság mindenekelőtt elbírálási irányelvekkel kezdi, amelyeknek 11 pontja alapján ítélték oda a hét, öt és háromezer márkás díjakat. A kérdés tisztán

Lehel Ferenc

LEHEL FERENC: MŰVÉSZET-TÖRTÉNETI MONSTRE-DRÁMA — A ROMANTIKÁTÓL AZ EKSZPRESZSZIÓIG

Az első könyv: Egy művészettörténeti monstre-dráma igen nagy dolgot akar megmutatni: azt, hogy a XIX. század végén bekövetkezett a művészet csődje. E csőd tünetei a szerző szerint: a hagyománytól való elszakadás, a stíl mellőzése, az összezsugorodott témakör, modorosság, érthetetlenség és főként a stílegység szétmálása. Ne vitassuk, hogy e tünetek valóban mutatkoznak-e mind a századvégi művészetben, sem azt, hogy ezekkel a tünetekkel nem találkoztunk-e más korokban is, anélkül, hogy a művészet csődjéről kellett volna beszélnünk. Fogadjuk el a konkluziót, a csőd bekövetkezését és nézzük a bizonyítást, illetőleg a csőd okait. Lehel Ferenc ezeket a túlzott egyéniségkultuszban, a l'art pour l'art elvében és főként a tizenkilencedik század művészeti ideologiáiban találja meg. A

NYVRŐL

ső versei)

Erett, étovázó, tán nagyon is tét Élet csudáira nyitott, sőt betegesen tág.a nyitott szemmel, éhes, dühös éhes minden=vággyal, lagymatag, egész bizonyosan lagymatag akarattal, szentségtelenül gúnyos mosollyal, metsző, fennhéjjázó itéletekkel és döglött, ó, döglött eleganciával, francia eleganciával, művészieskedéssel, impasszibilitással, mindenféle flauberti és anatolefrancei hájjal megkenten feszítettem neki vékony mellemet vagy úgy húsz esztendeje a Pályának, az Irodalomnak, mint egy fura «cher maître»=fióka.

Gyerekből mindjárt pater=familias lettem, nem volt ifjuságom, de volt fölöttem egy Háború és két Forradalom.

csődöt, amely végleg az expresszionizmusban feneklett meg, a műkritikusok okozták. Alapvető, képtelen tévedés! Okozónak állítja be azt, ami maga is okozat, tünetek előidézőjének, ami maga is csak tünet. Ez a durva tévedés a szerző világlátásának egyoldalú és szűk voltából következik. Egyoldalú, mert a művészet változásait immanenseknek, társadalmi- és egyéb lelki formák változásaitól függetlennek véli. Szűk, mert nincs szélesebb összefogása, nagy folyamatokat megmutató történeti perspektívája. «Társadalmi világnézetek stílkiválasztó befolyással egyáltalán nem birnak» ez tévedésének egyik ága, a másik: a felsorolt bomlási tüneteket csak a XIX-ik század második felének művészetében veszi észre, addig mindennel meg van elégedve. Ez utóbbi hiba, a perspektiva hiánya, amely miatt csak a kis, periodikus stílusváltozásokat tudja észrevenni, ez a főoka mindennek, még immanens művészi felfogásának is. Nem érzi a társadalmi forma és a művészi forma belső összefüggését, mert ahhoz, hogy az életszemlélet stílusképző befolyását a kis nüánszokban és stílushullámokban is már észrevegye, akkor nagyon éles szem kellene. Nem tudja a stílusváltozásokat a többi szellemi forma változásaiból levezetni, azért kényelmes álláspontra helyezkedik: egyszerűen tagadja e változások összefüggését. Ha széttárulna Lehel perspektívája, meglátná, hogy nem kis, félszázados vagy még kevesebb ideig tartó stílushullámzásokról van szó, hanem egyetlen nagy bomlási folyamatról, amelyben egy nagy etikus művészet, a keresztény művészet hullott etikátlan, tehát művészet a művészetért elvet valló naturalizmussá és hogy ez a bomlás már megkezdődött a quattrocentoval és a XIX-ik század végén csak a teljességét érte el. Meglátná, hogy a reneszánsz, barokk, rokokó, új klasszicizmus, romanticizmus, naturalizmus, impresszionizmus, futurizmus mind csak átmeneti formák vagy ellenlökő kísérletek, amelyeken keresztül azonban feltartóztathatatlanul végbement egy organikus kulturformának, a középkori kereszténységnek a szétmálása. Nem kis hullámokat figyelne, hanem egyetlen nagyot, főként annak lesülyedő ágát. És eloszlana nagy tévedése: rájönne arra, hogy az individualizmus, a l'art pour l'art vallása és az összes jóhiszemű hévvel ostorozott művészeti ideologiák csak tünetei a művészettel együtt a felbomlásnak nem pedig okozói. Lehel felismerte egy művészet csődjét és ebből a művészet csődjét következteti. Ez a második tévedése csak folyománya az elsőnek. Nem ismerte fel a csőd igazi eredetét és okait, azokat ideologiákból és magából a művészetből vezeti le és nem látja, hogy azok egyéb formák szétesésével függenek egybe: tehát nem láthatja a szabadulást sem és a szabadulás föltételét: új kulturforma kialakulását.

Lehel gondolkodásmódja alapjában hibás és hiányos. De épp ezeknek a hibáknak és következetlenségeknek köszöni ez a kis könyv, amely bátorsága és fanatizmusa miatt minden szimpátiát és becsülést megérdemel, legértékesebb fejezeteit. Mert tétele alól, amely szerint társadalmi viszonyok stíluskiválasztó befolyással nincsenek, kénytelen kivételt tenni. Pont a tizenkilencedik században a társadalmi szellem is alakítja a művészetet. És mert kivételt tett, hamis főtételével szemben rést nyitott az igazságnak és ezzel igen jelentős és igen okos megállapításokra bukkant. Meglátta a kapitalista szellemnek és az individualizmusnak egymásra utaltságát és szövetségét és megmutatja, hogy a kapitalizmusnak mennyire érdekében áll a művészet hamis glorifikálása, szabadságának hirdetése és a művésznek gyökértelen bohémmá nevelése. A kapitalizmusnak érdeke volt az egyéniségkultusz, ismeri fel helyesen és mélyen Lehel: «az egyéniség tekintélye a gazdasági életben: ez volt az, ami a tőkéseknek tetszett.» Nem bánta a kapitalizmus, ha a művészek az egyéniségimádatot túlfeszítve anarchistapózban tetszelegtek is maguknak. Apolták ezt a szellemet a tőkések buzgón, hogy a művészeket és intellektuelleket egyaránt «elrémítsék a szocializmustól.» De világosan megláttatja a dolog másik felét is a szerző. Amily okos és ügyes volt a kapitalisták művészetpolitikája, olyan rövidlátó és hibás a szocialistáké. A szocialisták nem látták meg, hogy az individualizmussal szemben a kollektiv szellem fejlesztése lenne a szocializmus lényege és nem volna szabad kimerülni mindennek a kapitalizmus elleni küzdelemben. A szocialisták nem ismerték fel ezt és nem látták meg, hogy elsősorban a művészek felfogását kellene revizió alá venni és abba vinni be a kollektiv szellemet. Megelégedtek azzal, hogy kisajátították a kapitalizmus művészi felfogását a l'art pour l'art elvével együtt és csupán annyit tudtak hozzátenni, hogy a művésznek jólétet ígértek a szocialista államban. Nagy igazsággal mutatja meg azután a szerző, hogy a kommün sem akart egyebet, mint ezt a téves, kisajátított, művészetpolitikát vinni a gyakorlatba: művészmunkások nevelése helyett ő is bohémeket akart tenyészteni. Tetézte a kommün hibáját azzal, hogy pártolta az anarchista szellemet is a művészetben, nem érezte meg, hogy az neki destruktivebb ellensége mint a kapitalizmusnak. Az eredményre $4^1/_2$ hónap zavaros tapogatózásai után még nem volna szabad következtetni, mint Lehel teszi, de azt koncedálni kell, hogy azzal a

Nyugat 1921. jan. 1.

művészetpolitikával továbbra is meddő maradt volna a kommün művészete.

A második könyv: A romantikától az ekszpresszióig. Első felében történetileg végigmegy a tizenkilencedik század művészi irányain, hogy megmutassa és bebizonyítsa első könyvének fő állítását, a művészet csődbejutását. A bizonyítás most sem sikerül neki. Sorba veszi a romantikusokat, naturalistákat, szimbolistákat és impresszionistákat, sok ferdeség mellett sok igazságot is megállapít róluk, de azt, amire elsősorban vállalkozott, hogy megmutatja a stílusnak általuk való szétbontását, nem tudja elérni. Újra felül vesszőparipájára, hogy mindennek a művészeti teóriák az okai és ezen egy helyben ugrándozik. Megérti az egyes irányok szellemét de teljességgel vak marad azok formai jelentősége és összefüggése előtt. Pedig céljainak ez lenne a fontos.

A bizonyítás nem sikerül most sem. Az ő szűk szempontjaiból bajos is lenne bizonyítani a stílus bukását, amelyet ő a típustisztaság megromlásával érez azonosnak. Ha neki a stílussal szemben ilyen szerény követelményei vannak, mint a típustisztaság megőrzése, akkor a romanticizmustól kezdve az impresszionizmusig nem sülyedésről, hanem emelkedésről kell beszélni! Az impresszionista képhez típustisztaság, stílusegység tekintetében talán csak a cinquecento klasszikus képeit lehet hasonlítani. Minden, ami a kettő között van, tisztátalan átmeneti típus. Ezt nem veszi észre Lehel, nem is beszélve arról, hogy később ő maga bizonygatja, hogy még a legprogrammszerűbb naturalizmus sem alakul stílus nélkül. Ellentmondásait észre nem véve, leszögezi tehát a stílus eltűnését és a továbbiakban elsorolja a stílusra törekvő keresőket, sikertelenségüket, majd az új irányokat: futurizmust, kubizmust, kubofuturizmust ⟨értelmetlenül összeházasított két szó⟩ és az ekszpresszionizmust. Ezeknek lényegéről, művészettörténeti szerepéről — a kritikai felelősség érzetében merem állítani — halvány sejtelme sincs Lehel Ferencnek. Minden szava róluk meg nem értés és félreértés. Ezek után jön egy kárörvendő fejezet a megtért keresőkről majd következik a könyv második része: a XIX. század művészet-szemlélete. Először megismétli kómikus vádjait a műkritika ellen, majd négy műkritikust ismertet: Lykát, Schefflert, Burgert és Wölfflint, a stíluskritika kidolgozóját. Közben elbánik Hildebranddal, akit eszelősnek minősít, miután ezt a jelzőt már megkapták tőle az anarchisták, futuristák és szimbolisták is. Wölfflint azonban ünnepli bár nem érti egészen, Wölfflin öt kategóriájának értelmét pedig egyáltalán nem. Ez pedig igen nagy baj. Egyrészt illene megérteni azt, akit mesterünknek vallunk. Másrészt pedig, ha átlátja az öt kategória mély formai jelentőségét és azokat továbbviszi Wölfflinnél, akkor meglátta volna igazi értelmüket: azt, hogy azok a reneszánsztól az impresszionizmusig tartó, egyetlen összefüggő bomlási processzusnak a jelei. Ha ezt felismerte volna Lehel, akkor ez a két könyv egészen másként iródott volna meg. Az öt kategória szerinte «az egyszerűnek és a bonyolultnak sokszerű megjelenése» ⟨!?⟩. Még különösebb, hogy az egyes kategóriák stílusbeli jelentőségét sem érti. Puszta szellemeskedésnek bélyegzi azt, hogy Wölfflin a klasszikus reneszánsz plasztikára, vonalritmusra: tehát lelkimozgásokra alapított lineáris stílusával szemben festőinek nevezi a mindinkább folt és színhatásra törekvő modern képet. Lehel azt hiszi, érthetetlen naivitással, hogy ezzel a szembeállítással a lineáris stílus meg van kisebbítve a festőivel szemben. A második kategóriát ⟨síkhatás és mélységhatás⟩ pedig egyáltalán nem érti. A klasszikus síkhatás csak annyit jelent, hogy a közvetlen előtérben két, a vászon síkjával parallel sík közé lehet szorítani a témát. Emellett a kép lehet plasztikus, sőt mindig plasztikusabb is mint a mélységhatású kép.

Az egyébiránt példának állított Wölfflin elintézése után újra jön néhány forduló a vesszőparipán majd a könyv leglényegesebb része, ahol már nem ismertet a szerző, hanem a maga nevében nyilatkozik a művészet legfontosabb szempontjairól. És itt kiderülnek az eddigi tévedések és ellentmondások igazi forrásai, amelyek azután tragikomikussá teszik a szerző minden erőfeszítését. Két könyvön keresztül ostorozta a szerző szimpatikus haraggal az individualizmust és a l'art pour l'art álláspontját, hogy végül kivilágosodjon, hogy ő is ezeken az alapokon áll. Néhol e könyvek folyamán az ellenkezőt sejteti: beszél kollektiv művészet szükségességéről, de hamar elárulja, hogy a kollektiv művészet alatt nem egyetemes, vallásos művészetet ért, hanem egyszerűen közérthetőt. Fregonard vagy Boucher nyegle szerelmes párjai, Greuze émelygős limonádéi eszerint kollektiv művészet s a futurizmus és az expresszionizmus csak azért nem az, mert nem közérthető. A kollektiv művészetnek közérthetőnek kell lenni, ez bizonyos, de ami közérthető, az még nem kollektiv. Emlegeti gyakran Lehel azt is, hogy a jövő művészetének hasznosnak kell lenni, a művészeteket mesterségszerűen kell űzni. Azt hisszük első pillantásra, hogy a hasznosságot magasabb jelentésben gondolja, valahogy úgy, hogy a művészetnek a morál, a kollektiv

élet eszmei szolgálatában kell állni. Dehogy Szerinte azért kell hasznosságra törekedni, mert úgy alakul ki «stíl.» Mert a társadalmi szellemnek, hangsúlyozva többször alapvető tévedését, stílusalakító szerepe nincsen. A művészeti tipusok kiválasztódása szabad, nincsenek a művészeten és a művészeken kívül álló körülményektől determinálva. A művész harmóniákat talál, de azokat «kénytelen» uj harmóniákká alakítani. Egy kor művészei kialakítanak egy típust, azt megúnják és ujjá idomítják. Mi ez, ha nem az individualizmus paroxizmusa! Mert jól jegyezzük meg: a szerző szerint művészeti ideologiáknak nem szabad beleszólni a művészet alakulásába, a társadalmi viszonyok pedig eo ipso nem befolyásolják azt. Hogyan lehet, hogy egy kor művészei együttesen ugyanazt a típust formálják mégis? Lehel, miután kizárta az egyetlen magyarázatot: a társadalmi viszonyokat, csak egy következetes választ adhatna erre: a véletlen! L' art pour l' art szempontja még szembeszökőbb. Már előzőleg is gyanús volt, hogy folyton az «élvezetet» emlegeti, sőt megrójja a műkritikusokat, hogy nem erre tanították a közönséget. Most könyve végén felveti a kérdést: mi a művészet mibenléte és célja. Kisül, hogy a művészet kisér egy szociális tevékenységet, de a *művészetnek nincs célja* és az öreg Tolsztoj is szamár volt, amikor kereste azt. Viszont a szerző a két könyvön végig emlegette, hogy a művészet célja az élvezés és stílusok, tipusok alakítása. Még a hasznossága is csak erre jó. Fából vaskarika: hasznosat kell akarni, témával, mesével indulni. Miért? Hogy erkölcsi hatást tegyen? Nem! Hogy stílusok és tipusok alakuljanak és e közönség azokban gyönyörködjék. Tehát e művészetnek mégis van célja, de önmagában. Lehel Ferenc úr! Ne pofozza ön a l' art pour l' art-istákat, hanem boruljon a keblükre!

HEVESY IVÁN

THOMAS MANN: A BUDDENBROOK-HÁZ

⟨I-II. *Fordította Lányi Viktor*⟩

Seholsem éreztem annyira a naturalizmus és szimbolizmus szoros, belső összefüggését, mint Thomas Mann regényeiben. Talán különösnek tetszik ez a megállapításom, annál is inkább, mert hiszen a szimbolizmus nemcsak időrendben követte a naturalizmust, hanem valósággal épen ellentétének tűnt föl. Mégis azt kell mondanom, hogy tulajdonképen a két irodalmi forma egyazon szellemi áramlatnak két különböző műfajban, a regényben és a lirában, való sajátos kikristályosodása. A naturalista regény, legalább programmja szerint, a század természettudományi elveire hivatkozott, mikor az embert nemcsak társadalmi összetartozásaiban akarta ábrázolni, mint Balzac, hanem tovább boncolta ki gyökérszálait a természet, a milieu ezer jelentéktelennek látszó elemeiből, melyek mégis hatalmas tömegükben törvényszerű kapcsolatokat látszottak fölmutatni. A naturalista ábrázolás súlypontja az egyén helyett így a nagy tömegekre esett, nemcsak embertömegekre, hanem a természet élő és élettelen lényeinek tömegeire, melyek között rejtett összefüggéseket fedezett föl, s főként rejtett, ösztönös hatásokat az emberre. Sok tekintetben pedig ez a détailművészet érthető reakciója volt a romanticizmus zseniális fölületességének és könnyed nagyvonalusságának, mely óvakodott a mélyre hatolni és csupán a külsőségekben kereste a jellegzetest. S mi más volt a szimbolizmus, mint ugyanaz a reakció a rethorikus líra ellen, ugyanaz az elmélyülési hajlam, az egyén és a természet rejtelmes összefüggéseinek, a jelentéktelen részletek jelentésének keresése. A látszólagos ellentét naturalizmus és szimbolizmus között onnan ered, hogy a regényben a milieu tömegábrázolása sokszor elnyomta az embert, hatalmas arányaival eltörpítette az egyént, míg a líra már természeténél fogva jobban megóvta és élesebben hangsúlyozta az egyéni karaktert. Hogy a kettő mégis milyen közel áll egymáshoz, legjobban mutatják az olyan stiluskeveredések, mikor a regény beletévedt a szimbolizmusba, vagy a líra a nyers naturalizmusba. Baudelaireben, aki mindenben előfutárja volt a századvégi művészetnek, még a tiszta szimbolizmus ritkán csendül meg ⟨legprogrammszerűbben még a *Correspondances* c. szonettjében⟩, sokkalta gyakoribb nála a szinek friss, érzékies fölrakása; viszont Zola sokszor fordul egy-egy szimbolum felé, hogy néhol a fárasztó leirásnak lendületet és kompozíciót adjon.

Thomas Mann tisztultabb stilusérzékkel rendelkezik, sohasem alkalmaz meztelen szimbolumokat, a szó stilisztikai értelmében, de azért minden sorával érezteti, hogy többet mond, mélyebb jelentőségekre céloz a hétköznapi értelemnél. Mintha nagy termeken vezetne végig bennünket, minden lépés alatt megkondul a padló, minden szó, minden mozdulat különös, néha félelmetes visszhangot támaszt. A *Tod in Venedig* végső jeleneteiben a halál sejtelme lebeg minden fölött: a langy őszi szél, a túlérett gyümölcsök szaga, a laguna áporodott illata, a tenger fázós borzongásai, egy elhagyott fényképező gép, melyen a fekete posztót meglebegteti a szél, mintha gyászkendő volna, a fövényen hancurozó gyermekek játékába tragikus feszült-

ség vegyül és a kis Tadzio távozó alakja fantómszerüen megnövekszik. «Ihm war aber, (mondhatnók: uns war aber), als ob der bleiche und liebliche Psychagog dort draussen ihm lächle, ihm winke, als ob er, die Hand aus der Hüfte lösend, hinausdeute, voranschwebe ins Verheissungsvoll-Ungeheure.»

A Buddenbrooks-ban is van egy ilyen remek fejezet, egy nap története a kis Hanno életéből, egy álmos későnkelés és drukkos iskolai délelőtt leírása, óráról-órára, csengetésekkel és szünetekkel, jelentéktelen és mindenkitől átélt események, ismert tanár- és diákfigurák egyhangú felelgetés, magyarázás, csínyek és ravaszkodások, és mégis az egész mintha nem kis diák-komédia, hanem az Élet nagy tragédiája lenne. Hannót fölhívják s bár nem készült, kiolvassa a leckét az előtte ülő fiú könyvéből, a tanár megdicséri s ő a dicséretet öntudatlan őszinteséggel magára veszi. «Ebben a percben komolyan azt gondolta magáról, hogy szerény tehetségű, de szorgalmas tanuló, aki aránylag becsülettel állta meg a sarat és tisztán érezte, hogy összes osztálytársai ugyanezen a véleményen vannak.» Ellenben a szerencsétlen Petersent rajtakapják a puskázáson. «Petersen leült és el volt ítélve. Látni lehetett, amint a szomszédja kissé elhúzódik tőle. Valamennyien az undor, a részvét és az irtózat valaminő keverékével néztek rá. Bukott ember volt, egyedül, mindenkitől elhagyatva, azért, mert rajtakapták. Egyetlen vélemény volt Petersen felől, még pedig az, hogy csakugyan szégyenfoltja az osztálynak.» Mi ez, ha nem kicsinyben az Élet természetes kiválasztása, a látszatok és konvenciók ethikája: az ügyes csaló köztisztelettnek örvend, a bukott szélhámostól mindenki elfordul. Thomas Mann, anélkül hogy bármikor egyenes célzást tenne, folyton érezteti ezt az összefüggést és elég gyakran, sőt túlságos gyakran, téved a tollára az Élet szó. A nehéz és fülledt délelőtt után egy nagy zenés délután következik, Hanno fantáziálása a zongora előtt. Thomas Mann leíró művészetének, sejtető, árnyaló képességének itt a magaslatára emelkedik s elegendőnek tartja, ha utána a legnyersebb realizmusában odaveti a tifuszeset szakszerű leírását. Nincs is szükség többre, az a nap a muzsikás alkonnyal egy emberélet zsúfolt képe, mely a maga szuggesztiv erejével szimbolikusan hat, annyira meg volt feszítve minden húr, hogy fölösleges a stilizálás, az olvasó magától megsejti a mélyebb összefüggést.

Lányi Viktor már megmutatta a Tod in Venedig fordításával, hogy nemcsak a saját nyelvének mestere, hanem megértéssel, sőt áhítattal végezte munkáját. Teljesen beleélte magát Thomas Mann művészetébe s vigyázott arra, hogy egyetlen fordulat, egyetlen árnyalat se vesszen el az átültetésben, hiszen sokszor egy-egy sejtetésen, egy hangulaton fordul meg minden a regényben. Csak az említett zenés jelenetre hivatkozom, tessék elolvasni, a fordító milyen természetes könnyedséggel, minden erőltetés nélkül költi át az eredetit annak érzéki realizmusával és lehelet-szerű finomságaival. Ez valóban a prózába átkomponált muzsika és erős muzsikos érzékkel kellett birnia annak, aki vissza tudta adni magyarul.

KIRÁLY GYÖRGY

HIBAIGAZÍTÁS.

Sárközi Györgynek a Nyugat május 16-iki számában megjelent «Husvét után» c. versébe néhány értelemzavaró sajtóhiba csúszott:

1. szakasz, 4. sor... oly erős homokot, — helyesen: oly ismerős homokot.

2. szakasz, 2. sor... a kökörcsin ráhunyorít, — helyesen: a kökörcsin rámhunyorít.

4. szakasz, 2. sor... erjesztve édes leveleket, — helyesen: erjesztve édes leveket.

4. szakasz, 4. sor... megfurja: kincset, — helyesen: megfurja e kincset.

A Nyugat minden közleményeért írója felel. A szerkesztésért felelős: BABITS MIHÁLY és OSVÁT ERNŐ. Kiadótulajdonos: FENYŐ MIKSA.

Szerkesztőség: VI., Vilmos császár-út 51. III. Szerkesztőségi órák: minden hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 12—2-ig. Lakáscimmel beküldött kéziratok, amennyiben szerzőjük három hónap alatt értesítést nem kap, a szerkesztőségben átvehetők.

PALLAS NYOMDA, BUDAPEST.